รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

พิทยา สุวคันธ์

สิงหาคม 2562

สัญญาเลขที่ RDG6010053

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

The strategy of Chinese Investment in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping's policy in the 21st century

พิทยา สุวคันธ์

สนันสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

การศึกษาวิจัยโครงการ “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” ในรายงานการศึกษาวิจัยได้มีการรวบรวมข้อมูลเอกสาร สำรวจข้อมูลภาคสนาม และการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษา ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 และผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจว่า “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” ว่ามีนัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไรในอนาคต

ทั้งนี้ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” ซึ่งถือเป็นการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ศึกษาในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาวิจัยที่เรียนรู้เท่าทันต่อสภาวการณ์ปัจจุบัน ที่พยายามแสวงหาองค์ความรู้ที่ว่าเมื่อมี “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” จะเป็นโอกาสหรือความท้าทายกับผลกระทบที่ได้รับหรือมีนัยต่อประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างไร เพื่อที่จะนำไปสู่การดำเนินนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณสำหรับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้รู้และนักวิชาการหลายฝ่ายด้วยกัน เริ่มจาก ศ.ดร. อิศรา ศานติศาสน์ ผู้อำนวยการฝ่ายฝ่ายนโยบายข้ามชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับทุนการวิจัยที่ได้ให้โอกาสกับผู้วิจัยทั้งในด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ ศ.ดร.จุลชีพ ชินวรรโณ ศ.ดร.ยศ สันตสมบัติ รศ.ดร.สมภพ มานะรังสรรค์ รศ.ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะประเด็นงานศึกษาวิจัยให้มีความครอบคลุมที่จะนำไปสู่การตอบโจทย์คำถามวิจัย เพื่อให้งานศึกษาวิจัยจะได้นำไปสู่การเป็นประโยชน์ทางวิชาการและต่อการพัฒนาประเทศ และต้องขอขอบคุณผู้ช่วยวิจัย คุณยุทธนา ศรีงาม คุณสุพรรณี ขุนใหญ่ และคุณรัตนา เรือนแก้ว ที่ได้ช่วยรวบรวมข้อมูลและเดินทางติดตามในฐานะมิตรผู้วิจัย ตลอดเวลาของการเดินทางสำรวจศึกษาในพื้นที่ภาคสนามในประเทศของภาพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือจากมิตรเพื่อนบ้านทางวิชาการในพื้นที่วิจัย ที่ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณทั้งบุคลและคณะบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือ และให้ข้อมูลกับผู้วิจัยทั้งในพื้นที่ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ Prof.Dr. Thida Kyu, University of Yangon, Dr. Khin Lay Nwe, Dawei University, Dr. Tuong Lai Nguyen, Dr.Nguyen Thuy Chau, Quynhtrang Tran, Vietnam National

University, Dr. Siphat Lim, CamEd Business School และ Dr. Pao Srean, University of Battambang, Dr. Ngeow Chow Bing, University of Malaya ทั้งผู้ช่วยวิจัยในแต่ละประเทศต่างได้ช่วยเหลือในการเข้าถึงข้อมูล และได้เป็นล่ามให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษาวิจัย แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงวันเวลา หรือพื้นที่เก็บข้อมูล ปัญหาของการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมายังทุกๆท่านที่ยังไม่ได้กล่าวถึง รวมทั้งผู้คนในมิตรไมตรีทั้งในส่วนของ เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา และมาเลเซีย ที่มีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

พิทยา สุวคันธ์

2562

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ (ไทย/อังกฤษ) vi

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร X

บทที่ 1 บทนำ 1

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7

บทที่ 3 ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 47

บทที่ 4 การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 106

บทที่ 5 ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ 205

บทที่ 6 ผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 267

บทที่ 7 บทสรุป 313

บรรณานุกรม 336

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ และ (3) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ โดยการศึกษาวิจัยเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) ผลการศึกษาพบว่า

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ที่ได้ประกาศนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 และเมดอินไชน่า 2025 ได้เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยถูกกำหนดด้วยยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของจีนกับอาเซียน กรอบความร่วมมือเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA) และความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้จีนดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันอออกเฉียงใต้มีศักยภาพสูงที่จะเป็นฐานการลงทุน ฐานการผลิต ตลอดจนฐานการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ

ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมีปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยปัจจัยทางการเมือง ที่เกิดจากนโยบายของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ที่ได้ประกาศความฝันของคนจีน (China Dream) และนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีประเด็นการเปิดตลาดใหม่ และระบายอุปทานภายในประเทศ และการปรับกลยุทธ์การใช้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ โดยการตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และกองทุนเส้นทางสายไหม (SRF) ขณะเดียวกันปัจจัยการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีนัยต่อประเทศมหาอำนาจโลก ดังนั้นยุทธศาสตร์ของจีนคือจะต้องไม่ให้สหรัฐอเมริกาปิดล้อมจีนสำเร็จ ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะช่วยได้มากในการตีฝ่าวงล้อมการปิดล้อมจีนออกมาสู่ภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

ผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ผลกระทบด้านลบทางการเมืองของการลงทุนของจีนในภูมิภาค คือ การถูกจีนครอบงำทางเศรษฐกิจ ผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่จีนเป็นผู้จัดตั้งขึ้น ซึ่งจีนได้ใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนเงินทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในอาเซียนที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้จีนมีอำนาจเหนืออาเซียนที่สอดคล้องกับภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) ที่เชื่อมโยงไปสู่การขยายอิทธิพลทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) ภายใต้นโยบายเส้นทาง

สายไหมใหม่ จีนจะมีอำนาจทางภูมิเศรษฐศาสตร์หรืออำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่ากลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากการบูรณาการเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด เมื่อจีนเข้ามาลงทุนในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น จีนก็จะมีอำนาจเหนืออาเซียนและสามารถครอบงำอาเซียนได้ ซึ่งอาจจะนำไปสู่ผลกระทบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ในอนาคต

Abstract

This research study, entitled as “The Strategy of Chinese Investment in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping’s Policy in the 21st Century”, aims (1) to study Chinese investment strategy in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping’s policy in the 21st century (2) to study the factors of Chinese investment strategy in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping’s policy in the 21st century and the change on geo-economics, and (3) to study the impact of Chinese investment strategy implementation in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping’s policy in the 21st century along with the change on geo-economic information. Interdisciplinary approach was applied to this research. The results were as follows:

The strategy of Chinese investment in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping’s policy in the 21st century is the result of President Xi Jinping's policy as he has announced One Band One Route (OBOR), the Silk Road in the 21st century, and Made in China 2025. The strategy has become partial cooperation between China and Southeast Asian countries which is determined by the strategy of China's economic relations with ASEAN, ASEAN-China FTA framework, and Greater Mekong Sub-regional (GMS). This extent will be a crucial driving force for China to implement investment strategies in ASEAN. Moreover, Southeast Asia has a high potential as a groundwork for investment, production, and export to other foreign countries.

Related factors on the strategy of Chinese investment in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping’s policy in the 21st century and geo-economic change are involved with politics, economics, society and culture. These factors have an impact on China's investment strategy in Southeast Asia. Political factor is risen by the policy of President Xi Jinping regarding the declaration of China Dream and One Band One Route (OBOR). Economic factor concerns the opening of new markets, the release of domestic supply, the adjustment of international reserve funds by establishing Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) and the Silk Road Fund (SRF). Meanwhile, China investment factors in Southeast Asia continue to have implications to world powers. Therefore, China's strategy is to not allow the United States to successfully block China. China's investment strategy in Southeast Asia will weaken the blockade and drive China into the region.

For the Impact of Chinese investment strategy in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping’s policy in the 21st century and the geo-economic change, negative political impact

of China's investment in the region is the economic dominance through Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), established by Chinese. Apparently, the country gains benefits of the funding from infrastructure development of the rising ASEAN countries. Consequently, China has power over ASEAN in line with Geo-Politics, which related to the expansion of Geo-Economics under the new Silk Road policy. Due to the close economy integration, China will acquire geo-political power or economic power over the ASEAN countries. This may lead to a significant impact on economic and political relations between China and Southeast Asian countries in the future.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ และ (3) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 เริ่มในช่วงทศวรรษ 2010 ที่มีลักษณะของการดำเนินยุทธศาสตร์แบบค่อยเป็นค่อยไป การลงทุนจะมากขึ้นหรือน้อยลงในแต่ละประเทศที่ขึ้นอยู่กับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศต่างๆในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งบางครั้งมีการฟื้นฟูความสัมพันธ์กันและบางครั้งก็มีความขัดแย้งกันสลับกันไปมา โดยจีนกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีพรมแดนติดต่อกันหรือมีความใกล้ชิดกัน ซึ่งทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน การเคลื่อนย้ายของทรัพยากรมนุษย์ การเดินทางท่องเที่ยว และการลงทุนระหว่างกัน ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนจึงมีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาทรัพยากร การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตสินค้า โดยเฉพาะการแปรรูปสินค้าเกษตร สินค้าอุปโภคและบริโภค และการลงทุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้จีนยังมีส่วนช่วยกระชับความสัมพันธ์กับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นประตูทางยุทธศาสตร์การลงทุนภายใต้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) สู่กลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN)

ในช่วงของการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นช่วงที่จีนเริ่มเข้ามาเกี่ยวพันกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มจะมีการค้าชายแดนกับสปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม ในช่วงแรกการลงทุนยังมีไม่มากนัก แต่มีการเข้าไปสัมปทานพื้นที่และการให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน การชลประทาน เขื่อน ท่าเรือ สะพาน เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบทางบวกและทางลบต่อประเทศที่มีอุดมการณ์การเมืองการปกครองทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และที่มีนัยความสำคัญต่อจีนคือ การสร้างภาพลักษณ์ (Country Image) ของจีนในฐานะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันอกเฉียงใต้ การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน การเป็นเพื่อนบ้านที่ดี และการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ในช่วงนี้รัฐบาลจีนยุคสีจิ้นผิงได้สนับสนุนบรรษัทข้ามชาติทั้งขนาดกลางและเล็กออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยรัฐบาลจีนจะเน้นการสนับสนุนโครงการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐาน และเส้นทางคมนาคมขนส่ง โดยการออกไปลงทุนในช่วงแรกจะต้องได้รับการอนุมัติโดยรัฐบาลจีนให้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ

การผลักดันนโยบายทางเศรษฐกิจของจีนออกสู่โลกภายนอกในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 จีนได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจจีนได้เดินมาถูกทางแล้วในนโยบายสังคมนิยมที่ใช้กลไกการตลาด (Socialist Market Economy) นโยบายของจีนจะมีความเกี่ยวพันกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับการที่จีนให้ความร่วมมือภายใต้กรอบอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) โดยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจีนกับกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย พบว่า มีการขยายตัวทางการค้าเพิ่มขึ้นจีนเป็นผู้ส่งออกเหล็กและเหล็กกล้า เครื่องจักรกล เชื้อเพลิง น้ำมัน สินค้าเกษตร สิ้นค้าอุปโภคและบริโภค ไปยังประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ขณะเดียวกันจีนนำเข้าวัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติจากประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น สินแร่ เชื้อเพลิง ไม้ ยางพารา ที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ในส่วนของอาเซียนที่มีการซื้อสินค้าจากจีน เช่น ยานยนต์ เครื่องจักร เครื่องบินและชิ้นส่วน เป็นต้น ทั้งนี้การส่งออกสินค้าของจีนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลของสภาวะแวดล้อมทางการเมืองมีทิศทางที่ดีขึ้นระหว่างกันกับประเทศในอาเซียน รวมทั้งต้นทุนการค้าที่ต่ำของจีนสามารถช่วยการแข่งขันในภาคอุตสาหกรรม ความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์โดยเฉพาะมณฑลทางภาคใต้ของจีน รวมทั้งอัตราภาษีที่ต่ำและสิ่งอำนวยความสะดวกการค้าในฐานะประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันและใกล้ชิดกัน ที่ก่อให้เกิดการดำเนินนโยบายการก้าวออกไปลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในเรื่องสินค้าอุปโภคและบริโภค และการผลิตสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ บทบาทและอิทธิพลของจีนได้ขยายเพิ่มมากขึ้นในอาเซียน จีนกับประเทศในอาเซียนได้มีข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนการส่งออก การสนับสนุนเงินกู้ยืมหรือให้เปล่า ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

การดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะมีลักษณะทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน โดยนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของสปป.ลาวและเวียดนามได้ต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจมาจากจีน (ค่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์) ซึ่งประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว ขณะเดียวกันผู้นำประเทศของสปป.ลาวยังมีความผูกพันกับการพัฒนาเศรษฐกิจจีนและเวียดนาม แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามยังไม่ราบรื่นเท่าที่ควร แต่ทั้งสองประเทศยังมีความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ มีการขยายตัวทางการค้าและการลงทุน ขณะเดียวกันจีนมีรูปแบบการลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3 รูปแบบ คือ (1) ธุรกิจร่วมตามสัญญา (2) วิสาหกิจผสมระหว่างผู้ลงทุนต่างชาติกับผู้ลงทุนภายในประเทศ (3) วิสาหกิจลงทุนต่างประเทศ 100 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล หรือเอกชนกับเอกชน

ในส่วนไทย กัมพูชา เมียนมา มาเลเซีย สิงคโปร์ มีนโยบายเปิดกว้างทางเศรษฐกิจที่รับการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งบทบาทของจีนที่เข้ามาลงทุนมีทั้ง การค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือกับสปป.ลาวและเวียดนาม ซึ่งใกล้เคียงกับเมียนมา ที่จีนให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างเขื่อน โรงงานไฟฟ้า การแสวงหาทรัพยากร และการกระจายสินค้า ในส่วนของไทย จีนจะเข้ามาลงทุนทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตร นิคมอุตสาหกรรม ส่วนกัมพูชา

จากความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับกัมพูชาที่ใกล้ชิดกัน ทำให้จีนเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่อันดับหนึ่งในกัมพูชา ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ถนน เขื่อน สะพาน สนามบิน เขตเศรษฐกิจพิเศษ นิคมอุตสาหกรรม

ในส่วนของมาเลเซีย การค้าระหว่างจีนกับมาเลเซียมีมาอย่างยาวนาน จีนสนใจลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม การสัมปทานการก่อสร้างสะพาน ท่าเรือ อุตสาหกรรมยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น มีโครงการขนานใหญ่ที่จีนลงทุนในมาเลเซียหลายโครงการ และบางโครงการก็มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางรถไฟ การสร้างเมืองใหม่ Forest City และนิคมอุตสาหกรรม และในส่วนของสิงคโปร์ จีนมีความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสิงคโปร์เริ่มได้ไม่นาน สิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน ความผูกพันก็ยังคงมีอยู่แม้สิงคโปร์จะถอยห่างความสัมพันธ์ไปใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากขึ้นก็ตาม แต่เมื่อจีนเปิดประเทศการใช้กลไกของระบบทุนนิยม ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสิงคโปร์เริ่มใกล้ชิดมากขึ้น มีการค้า และการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น การลงทุนในสิงคโปร์ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนด้านสถาบันการเงินและการธนาคาร การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน อุตสาหกรรมอุปโภคและบริโภค และอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น

ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์

การดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ จากยุทธศาสตร์การก้าวออกไปลงทุนของจีนในต่างประเทศ จีนมีพัฒนาการและรูปแบบการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันกับประเทศผู้ลงทุนข้ามชาติอื่นในต่างประเทศ แต่มีปัจจัยที่ได้สร้างความแตกต่างกับการลงทุนในต่างประเทศคือ การลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในฐานะรัฐสังคมนิยมคอมมิวนิสต์กับการออกไปลงทุนในรัฐสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เช่น สปป.ลาว และเวียดนาม ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล พรรคกับพรรค และประชาชนกับประชาชน ในส่วนของรัฐเสรินิยมประชาธิปไตย กัมพูชา ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ มีความแตกต่างกันที่เป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล และเอกชนกับเอกชน กล่าวคือ

ปัจจัยทางการเมือง

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการใช้นโยบายการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี (Good Neighbor Policy) การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) และการพัฒนาอย่างสันติของจีน (Peaceful development) ในศตวรรษที่ 21 ผู้นำจีนยุคใหม่สีจิ้นผิง ได้พยายามเชื่อมต่อสายสัมพันธ์กับนานาประเทศ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างสันติ โดยการแสวงหาความมั่นคงในแนวทางพหุภาคี เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นเวลากว่า 4 ทศวรรษ ทั้งแต่จีนปฏิรูปและเปิดประเทศ การลดบทบาทอุดมการณ์ทางการเมืองและการทหาร การขยายบทบาททางการทูตและการพัฒนาเศรษฐกิจ และการมีความสัมพันธ์แบบมิตรภาพต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลก กล่าวคือ การทะยานขึ้นอย่างสันติของจีน (Peaceful Rise) ได้ส่งผลให้จีนมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์กับประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นหลักคิดที่จีน

พยายามตอบโจทย์ต่อสังคมโลกเกี่ยวกับภัยคุกคามจากจีน (China Threat) ซึ่งเป็นประเด็นของการตอบโต้กับประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ (สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น) ที่จีนได้เข้าไปมีบทบาทในเวทีโลก อิทธิพลของจีนในเศรษฐกิจโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเริ่มที่จะเป็นประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ นโยบายการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี (Good Neighbor Policy) ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ของจีนในการดำเนินนโยบายทางการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านและการลดกระแสการต่อต้านและหวาดระแวงจีน ซึ่งได้ก่อให้เกิดนโยบายความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศในอาเซียนภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่ที่จีนสามารถดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนในต่างประเทศ จีนมีส่วนร่วมกับประเทศในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งเป็นการแสดงถึงนัยการดำเนินนโยบายการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อหลายประเทศ ขณะเดียวกันยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนกำลังนำมาซึ่งภัยคุกคามทางเศรษฐกิจตามมา ซึ่งทำให้หลายประเทศยังมีความกังวลในเรื่อง สินค้าจีน คนจีน และทุนจีน ที่กำลังรุกคืบเข้ามาสู่กลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากยิ่งขึ้น

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จากภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์รวมถึงขบวนการชาตินิยมต่างๆ ที่เคลื่อนไหวทั้งในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอดีต เริ่มที่จะคลี่คลายลงในการเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ถือเป็นการเปิดความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการ หลังการสิ้นสุดสงครามเย็นในภูมิภาคอินโดจีน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ รัฐบาลแต่ละประเทศได้มีนโยบายพัฒนาพื้นที่ผ่านโครงการความร่วมมือในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและกรอบประชาคมอาเซียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาเพื่อให้พื้นที่ต่างๆ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหรือบางทีถูกเรียกว่าเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจ” (Economic Corridor) หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) และเขตนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Zone) ที่มีความเชื่อมโยงกัน จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่ของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ปรับตัวเข้าสู่บทบาทใหม่ในฐานะเมืองเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการเป็นเมืองประตูการค้าและการลงทุนที่ติดต่อกัน และเชื่อมโยงกับศูนย์กลางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน

การบูรณการทางเศรษฐกิจจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปิดการค้าเสรีจีนกับอาเซียน (ASEAN-China FTA) ที่ได้มีข้อตกลงระหว่างกัน และการค้าจะเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) ที่ส่งผลต่อการลดลงของอาชญากรรมข้ามแดน การปกป้องสิ่งแวดล้อม การหยุดการค้ายาเสพติด โดยความร่วมมือจะนำมาซึ่งการสนับสนุนความสัมพันธ์ทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งทำให้จีนขยายการให้ความช่วยเหลือการวางแผนสร้างรถไฟความเร็วสูงที่ผ่านจากมณฑลตอนใต้ของจีนผ่านสปป.ลาวมายังไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ที่จะทำให้ภูมิภาคมีความเชื่อมโยงที่ใกล้ชิดกัน

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากการทำความเข้าใจกับกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนในประเทศต่างๆแล้ว ปัจจัยทางภูมิสังคมและวัฒนธรรมยังมีส่วนช่วยให้การลงทุนของจีนในต่างประเทศเป็นไปอย่างราบรื่นหรือไม่ก็ได้เช่นกัน คือ ประชาชนเวียดนามเป็นคนรักชาติ เนื่องจากมีการปลูกฝังกันมารุ่นต่อรุ่นนับตั้งแต่อดีต ดังนั้น การพูดคุยกับคนเวียดนามจึงไม่ควรกล่าวถึงเรื่องสงครามเวียดนาม การเมือง และศาสนา และควรหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่ลบหลู่หรือไม่ให้เกียรติแก่รัฐบาลเวียดนาม ขณะเดียวกันควรละเว้นกิจกรรมที่แสดงออกถึงการต่อต้านระบบสังคมนิยม เพราะจะได้รับการต่อต้านจากคนเวียดนามเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ประชาชนลาวเป็นสังคมที่มีความเรียบง่าย เป็นเหตุผลให้มีการเข้ามาลงทุนของจีนที่สะดวกยิ่งขึ้น ผ่านการเจรจาพูดคุยถึงประโยชน์ที่สปป.ลาวจะได้รับ ส่วนกัมพูชายินดีรับความช่วยเหลือจากจีนมากกว่าชาติตะวันตก เพราะทุนจีนมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของกัมพูชา ในส่วนของไทยมีชาวจีนโพ้นทะเลมาอาศัยอยู่มากกว่าประเทศอื่นๆในภูมิภาค ซึ่งทำให้มีความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าประเทศอื่นๆ ในส่วนมาเลเซีย ก็มีกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศที่กุมระบบการพัฒนาเศรษฐกิจของมาเลเซีย รวมทั้งเป็นประเทศที่เปิดเสรี มีท่าเรือที่สำคัญในการขนส่งสินค้าจากอาเซียนไปยังจีน ทำให้มีความเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนระหว่างกันได้สะดวกยิ่งขึ้น แม้กระทั่งสิงคโปร์ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ในสัดส่วนที่มากที่สุดของผลเมืองในสิงคโปร์ ซึ่งสามารถติดต่อสื่อสารในการดำเนินธุรกิจกับจีนแผ่นดินใหญ่ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ภูมิยุทธศาสตร์ (Geo-strategic)

ภูมิยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้นำมาสู่การแข่งขันทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ที่เชื่อมโยงระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสของความร่วมมือทางเศรษฐกิจ จากสนามรบในอดีต (Battlefields) ไปสู่สนามการค้าโดยสมบูรณ์ แต่ผลประโยชน์ที่แต่ละประเทศได้รับมาหลายเหตุผลด้วยกันคือ การเป็นภูมิภาคอาเซียนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร การเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ของภูมิภาค การเข้าถึงความมั่นคงในภูมิภาค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงได้สะดวกยิ่งขึ้น

การพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ จากผลประโยชน์ทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical Interest) และความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ (Geographical proximity) ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้จีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บางประเทศ เช่น สปป.ลาว และเวียดนาม มีระบบการเมืองการปกครองพรรคเดียว เศรษฐกิจมีการวางแผนจากส่วนกลางที่มีความแตกต่างกัน จีนเป็นสังคมนิยมที่ใช้กลไกการตลาด (Socialist Market Economy) สปป.ลาวเป็นกลไกเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Mechanism) เวียดนามเป็นการปฏิรูปเศรษฐกิจ (Economic Renovation) ซึ่งทั้งจีน สปป.ลาว และเวียดนาม มีการปฏิรูปเศรษฐกิจที่มีความคล้ายคลึงกันในการสนับสนุนการลงทุนโดยตรง (FDI) การค้าเสรี การปฏิรูปวิสาหกิจ การปฏิรูปที่ดิน และ ภาคการเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ จีน สปป.ลาว และเวียดนาม มีการปฏิรูปเศรษฐกิจ จากนโยบายทางการเมืองสังคมนิยมเป็นเศรษฐกิจที่ใช้กลไกการตลาด เวียดนามมีการปฏิรูปเศรษฐกิจ (Doi Moi) ตลาดเสรี โดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็นผู้ควบคุมการดำเนินนโยบาย เมียนมาได้

เปิดประเทศเมื่อ ค.ศ. 1988 การดำเนินนโยบายเปิดเสรีการค้าและการลงทุน แต่มีปัญหาการเมืองภายในประเทศทำให้ต้องหยุดชะงักไป จนมีการเลือกตั้งซึ่งทำให้ต่างชาติสนใจเข้ามาลงทุนอีกครั้งหนึ่ง ในส่วนของไทย มาเลเซียและสิงคโปร์ ได้ดำเนินนโยบายการเปิดประเทศมาเป็นเวลานานกว่าประเทศอื่นๆ การเปิดเสรีทางการค้าภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

จีนให้ความสำคัญกับภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันตกของจีน (Go West Policy) การลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างภาคตะวันออกที่มั่งคั่งกับภาคตะวันตกที่ยากจน และกำหนดให้มหานครฉงชิ่งเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงภาคกลางกับภาคตะวันตกของจีน ขณะเดียวกันจีนยังจะให้ความสำคัญกับภูมิเศรษฐศาสตร์ในโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) โดยให้มณฑลยูนนานเป็นประตูมุ่งลงใต้สู่ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และมณฑลกวางสีเป็นประตู (Gate Way) สู่อาเซียน ซึ่งจีนจะเป็นทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการค้า การลงทุน ให้ความช่วยเลือ และการให้กู้รายใหญ่กับสปป.ลาว และเวียดนาม และการให้ความช่วยเหลือทางด้านสินค้าแก่เวียดนาม จีนเป็นผู้ได้รับสัมปทานในการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในสปป.ลาว การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ การเป็นผู้ลงทุนปลูกยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ขณะเดียวกันสินค้าจีนจำนวนมากไหลบ่าท่วมตลาดที่อยู่ชายแดนสปป.ลาวและเวียดนาม การลงทุนมีทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภคในมาเลเซีย และการลงทุนในสิงคโปร์ในธุรกิจอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งทำให้การลงทุนของจีนในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และธุรกิจพาณิชย์อิแลกทรอนิกส์ และแผ่ขยายไปยังประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทั้งนี้ จีนได้ขยายอิทธิพลมาสู่ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขณะเดียวกันประชาชนของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ส่วนหนึ่งยังคงสืบเชื้อสายจีนหรือชาวจีนโพ้นทะเลในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งส่งผลให้การลงทุนของบริษัทจีนได้รับการยอมรับมากกว่านักลงทุนชาติอื่น ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีความใกล้ชิดกันเพิ่มมากขึ้น นโยบายการส่งเสริมการลงทุนในภาคพื้นทวีปที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะเงินทุนจากจีนเป็นหนึ่งของผู้ลงทุนที่ได้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ และจีนยังมีความได้เปรียบในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ เพื่อเชื่อมต่อเป็นถนนสายเศรษฐกิจและการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเปิดโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการเข้ามาของกลุ่มทุนจีนที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่จีนได้มีนโยบายการก้าวออกไปสู่ระดับโลก (Go Global) เพื่อแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ และการแสวงหาตลาดในกลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาจจะนำไปสู่การขยายอิทธิพลและภายคุกคามจากจีนในอนาคต

ผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์

การเมือง

ผลกระทบทางการเมืองด้านบวกของยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภูมิภาคอาเซียน คือ เส้นทางสายไหมใหม่ช่วยลดความขัดแย้งในกรณีพิพาททะเลจีนใต้ ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพและการพัฒนา เศรษฐกิจโดยรวมของอาเซียน โดยให้ประเทศในภูมิภาคหันมาสนใจการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าประเด็นข้อพิพาทหรือความขัดแย้งอื่นๆ ในส่วนผลกระทบด้านลบทางการเมืองของการลงทุนของจีนในภูมิภาค คือ การถูกจีนครอบงำทางเศรษฐกิจ ผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่จีนเป็นผู้ตั้งขึ้น ซึ่งจีนได้ใช้ประโยชน์จากความต้องการเงินทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในอาเซียน ซึ่งถือเป็นทางเลือกให้กับประเทศอาเซียนในการกู้ยืม โดยกำหนดเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกและการกู้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้จีน ซึ่งจีนสามารถกำหนดทิศทางการให้กู้ของธนาคารได้ ดังนั้น ประเทศในอาเซียนจะต้องเกรงใจจีนมากขึ้นหากต้องการกู้เงินกับธนาคาร AIIB เพราะจีนจะกำหนดว่าจะให้กู้หรือไม่ กล่าวคือ จีนเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในอาเซียน

เศรษฐกิจ

จีนได้เข้ามาลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มสูงขึ้น ทำให้จีนมีอำนาจเหนืออาเซียน สอดคล้องไปกับแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) ที่เชื่อมโยงไปสู่การขยายอิทธิพลทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) ที่มีการพิจารณาปริมาณมูลค่าทางการค้า ซึ่งจีนเป็นคู่ค้ารายใหญ่ของอาเซียน ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงระหว่างกัน โครงสร้างพื้นฐานที่ดีย่อมทำให้การค้าเจริญเติบโตตามไปด้วย และการที่จีนใช้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ในการส่งเสริมและการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนเองยังสอดคล้องกับแนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์ของการเป็นประเทศที่มีรากฐานทางเศรษฐกิจดีและมั่นคงย่อมมีอิทธิพลมีเสียงในทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าในอนาคตภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่จีนจะมีอำนาจทางภูมิเศรษฐศาสตร์หรืออำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่ากลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากการบูรณาการเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ยิ่งขึ้นทำให้จีนมีอำนาจ Soft Power เหนืออาเซียนและสามารถครอบงำ ชักจูง หรือโน้มน้าว หรือการเปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์และพฤติกรรมในการรับการลงทุนจากจีน

สังคมและวัฒนธรรม

จีนได้ขยายอิทธิพลมาสู่ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ขณะเดียวกันประชาชนของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย ส่วนหนึ่งยังคงสืบเชื้อสายจีนหรือชาวจีนโพ้นทะเลในภูมิภาค ซึ่งส่งผลให้การลงทุนของบริษัทจีนได้รับการยอมรับและเอื้ออำนวยต่อการลงทุน ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางการเมืองเกิดความใกล้ชิดกันเพิ่มมากขึ้น นโยบายการส่งเสริมการลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะเงินทุนจากจีนเป็นหนึ่งของผู้ลงทุน ที่ได้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค และจีนยังมีความได้เปรียบในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันกับเวียดนาม สปป.ลาว และเมียนมา และการพัฒนาเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ เพื่อเชื่อมต่อเป็นถนนสายเศรษฐกิจและการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเปิดโอกาสทางการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการเข้ามาของกลุ่มทุนจีนที่เพิ่มมากขึ้น

ทิศทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 จีนได้ดำเนินนโยบายการก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ (Go out Policy) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10-11 (2001-2010) ซึ่งเป็นระยะเวลาสิบปี ที่จีนออกไปลงทุนในต่างประเทศทั่วโลก เช่น เอเชีย ยุโรป อเมริกา แอฟริกา การเข้าไปลงทุนจะเป็นเรื่อง โครงสร้างพื้นฐาน การเข้าไปซื้อควบรวมกิจการในต่างประเทศ การลงทุนอุตสาหกรรม ธุรกิจการเงินและการธนาคาร โดยจีนมีเป้าหมายหลักของการแสวงหาทรัพยากร และการเปิดตลาดใหม่ในต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนให้มีการเติบโตต่อไป

เมื่อเข้ามาสู่ยุคของสีจิ้นผิง จีนได้ประกาศนโยบาย ความฝันของคนจีน (China Dream) ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) และ Made in China 2025 เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจจีนที่เริ่มรู้สึกว่าชะลอตัว ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ที่มีความเชื่อมโยงกว่า 65 ประเทศ เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทาง ถนน รถไฟ สะพาน เพื่อเชื่อมภูมิภาคต่างๆ เข้าด้วย ซึ่งภูมิภาคอาเซียนก็เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ของจีน และภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลายประเทศที่จีนเข้ามาลงทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จีนเข้ามาประมูลโครงการรถไฟความเร็วสูงในสปป.ลาว ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย นอกจากนั้นจีนยังเป็นผู้ลงทุนอันดับหนึ่งในกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา ในส่วนไทย เวียดนาม มาเลเซีย และสิงคโปร์ จีนถือว่าเป็นแหล่งลงทุนที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ ด้วยเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่จีนมีมากที่สุดในโลก จึงมีศักยภาพในการออกไปลงทุน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ทิศทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 จีนยังจะมีการขยายบทบาทและอิทธิผลในภูมิภาคต่อไป ทั้งการให้ความช่วยเหลือ การลงทุน การค้า และการท่องเที่ยว รวมทั้งจีนมีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาในกลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ทำให้หลายประเทศมีท่าทีที่จะรับการลงทุนจากจีน ซึ่งบางประเทศอาจจะมีท่าทีที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้ามาของจีนในลักษณะของการครอบงำและภาระหนี้จำนวนมหาศาลที่แต่ละประเทศจะแบกรับไว้ได้ รวมทั้งผลกระทบจากการเข้ามาของคนจีนหลายล้านคนในภูมิภาคนี้ ซึ่งต่อไประบบเศรษฐกิจจะถูกครอบงำด้วยคนจีนที่เข้ามาอาศัยและประกอบธุรกิจในประเทศทั่วทั้งภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การลงทุนของจีนในกลุ่มประเทศ สปป.ลาว กัมพูชา และเมียนมา ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ลงทุนอันดับหนึ่งในประเทศเหล่านั้น ในส่วนกัมพูชา ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ จีนก็ถือว่าเป็นผู้ลงทุนรายสำคัญในแต่ละประเทศ กรณีที่เม็ดเงินการลงทุนของจีนเข้ามาในอาเซียนเป็นจำนวนมากนั้น นอกจากจะเป็นผลจากปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศต่างๆ ในอาเซียนแล้ว ที่สำคัญยังเป็นผลจากนโยบายของรัฐบาลจีนที่สนับสนุนให้ผู้ประกอบการออกมาลงทุนต่างประเทศตามเส้นทางเชื่อมโยงการค้าใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 ภายใต้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ซึ่งหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็เป็นเส้นทางหนึ่งที่เป็นเป้าหมายของนักลงทุนจีนที่จะเริ่มจากทางตอนใต้ของจีน

การลงทุนของจีนในแต่ละประเทศของอาเซียนย่อมมีเป้าหมายที่แตกต่างกันไป การลงทุนของจีนในกัมพูชาเป็นโครงการลงทุนในด้านพลังงานไฟฟ้า อสังหาริมทรัพย์ การเกษตรและอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก เช่น สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป เนื่องจากค่าแรงยังมีราคาถูกเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ใน สปป.ลาว อิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนมีต่อ สปป.ลาว นั้น จีนได้โอกาสในการลงทุนและพัฒนาแบบรัฐต่อรัฐที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) ให้สัมปทานแก่กลุ่มทุนจีนเข้ามาพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ เขตเศรษฐกิจบึงธาตุหลวง นครเวียงจันทน์ หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบ่อเต็น-บ่อหาน (พรมแดน สปป.ลาว-จีน) ซึ่งจุดสิ้นสุดเส้นทาง R3A ได้กลายเป็นเมืองใหม่ของจีนใน สปป.ลาว นอกจากโครงการขนาดใหญ่ อิทธิพลของทุนจีนยังลงไปถึงระดับการค้าขายในชุมชนเล็กๆ ตามเมืองต่างๆ ของสปป.ลาว ด้วย เช่น การค้าขายโทรศัพท์มือถือและสินค้าอื่นๆ ของจีนที่ตลาดชายแดนวังเต่า แขวงจำปาสัก-ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ที่พ่อค้าแม่ขายในตลาดแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนเชื้อสายไฮ้เกือบทั้งหมด ส่วนโครงการลงทุนของจีนในเมียนมาส่วนใหญ่เป็นโครงการพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างเขื่อน การก่อสร้างท่อส่งน้ำมัน ท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ท่าเรือน้ำลึก นิคมอุตสาหกรรม และเส้นทางรถไฟที่มีความยาวเกือบ 1,000 กิโลเมตร เป็นต้น การลงทุนในเวียดนาม มีการเข้าไปสัมปทานโครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟฟ้า โครงการสร้างถนนเขื่อน การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการแสวงหาทรัพยากรต่างๆ เป็นต้น

สำหรับการลงทุนของจีนในไทย เป้าหมายของจีนที่มาลงทุนไทยนอกจากจะเพื่อใช้ไทยเป็นตลาดสินค้าของจีนแล้ว ยังมองว่าไทยสามารถเป็นฐานการผลิตส่งออกไปยังประเทศแถบอาเซียน รวมถึงส่งสินค้ากลับไปจำหน่ายในจีน เพราะการผลิตสินค้าด้านการเกษตรที่ไทยมีวัตถุดิบจำนวนมาก โดยเฉพาะวัตถุดิบทางด้านการเกษตร และยังมีเป้าหมายใช้ฐานการผลิตในไทยส่งออกสินค้าไปยุโรปและอเมริกาที่ในบางสินค้าจากจีนถูกกีดกันหากส่งออกไปจากจีนโดยตรง ในส่วนของมาเลเซีย มีการลงทุนโครงการรถไฟความเร็วสูง โครงการก่อสร้างท่าเรือ สะพาน เขตนิคมอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมยานยนต์ ส่วนโครงการลงทุนของจีนในสิงคโปร์ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ภาคบริการทั้งด้านการเงิน การธนาคาร การบริการทางธุรกิจ การจำหน่ายสินค้าและอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งจีนได้เข้ามาซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัยในสิงคโปร์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากเพราะสิงคโปร์มีคนเชื้อสายจีนจำนวนมากและใช้ภาษาจีนกลางในการสื่อสาร รวมถึงนโยบายของรัฐบาลสิงคโปร์ด้านการปล่อยสินเชื่อและนโยบายการโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของต่างชาติที่มีการผ่อนปรนมากขึ้น อีกทั้งในจีนได้เริ่มมีนโยบายจำกัดการซื้อบ้านในแผ่นดินจีนแล้ว

นอกจากนี้ จีนยังมียุทธศาสตร์การลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิง ทางด้านการขนส่งคือการสร้างรถไฟความเร็วสูงจากมณฑลยูนนาน ผ่าน สปป.ลาว ไทย มาเลเซียน และสิงคโปร์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการค้าและการลงทุนทั้งจีนและประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการหลั่งไหลของทุนจีนที่เข้ามาในอาเซียน ซึ่งจำเป็นที่ประเทศสมาชิกต้องมีความพร้อมในการปรับตัวและการกำหนดท่าทีเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การลงทุนดังกล่าวของจีนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการผลิต การค้า การลงทุน การจ้างงาน และผลประโยชน์ของแต่ละประเทศให้มากที่สุด ที่จะนำไปสู่ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ระหว่างจีนกับอาเซียนในอนาคต

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงของสาธารณรัฐประชาชนจีนในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลก จีนยุคใหม่เริ่มตั้งแต่ยุคเหมาเจ๋อตงที่ได้รวบรวมจีนแผ่นดินใหญ่เป็นปึกแผ่น เมื่อ ค.ศ. 1949 จีนได้มีการพัฒนาอย่างรอบด้านจากนโยบายการเปิดประเทศ (Open Policy) ในยุคของเติ้งเสี่ยวผิง เมื่อ ค.ศ. 1978 ตลอดกว่าสี่ทศวรรษที่ผ่านมา จีนมีความก้าวหน้าทั้งทางด้านการทหาร เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งได้ทำให้จีนก้าวทะยานขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจที่สามารถพัฒนาเทียบชั้นกับประเทศมหาอำนาจตะวันตก ขณะเดียวกันจีนยังขยายบทบาททั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

การที่จีนก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มีการส่งผ่านมายังผู้นำรุ่นที่สาม เจียงเจ๋อหมิน และต่อด้วยผู้นำรุ่นที่สี่ หูจิ่นเทา ที่ได้นำจีนเข้าไปมีบทบาทในฐานะสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) จีนยังได้ดำเนินนโยบายการก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ (Go-Out Policy) เริ่มในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นนโยบายของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) และเริ่มรุกหนักขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พร้อมกับการเผชิญหน้ากับประเทศมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกันประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่คือการรวมกลุ่มเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ซึ่งได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) และภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ของอาเซียน เพื่อเป็นการถ่วงดุลแห่งอำนาจระหว่างโลกตะวันออก (จีน) และโลกตะวันตก (สหรัฐอเมริกา)

ขณะเดียวกันจีนได้มียุทธศาสตร์การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศภายใต้นโยบายสีจิ้นผิง ผู้นำรุ่นที่ห้าของจีน การขยายบทบาทและอิทธิพลทางด้านการลงทุนที่มีการพึ่งพาอาศัยกันอย่างซับซ้อนและการแสวงหาอำนาจผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งหนึ่งในนั้นเป็นยุทธศาสตร์สำคัญภายใต้แนวความคิดหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road: OBOR) พร้อมกับการออกไปลงทุนในกลุ่มประเทศบนเส้นทางสายไหม (Silk Road) ที่เชื่อม เอเชีย แอฟริกา และยุโรป ตลอดจนการจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เงินกู้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียใช้ในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่งและระบบสาธารณูปโภคต่างๆ อันเป็นบทบาทเชิงรุกของจีนบนระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน (China-IndoChina Peninsula Economic Corridor: CICPEC) ที่สำคัญจีนก็พร้อมที่จะเข้ามาลงทุนโดยตรงในประเทศของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Mainland of Southeast Asia) ประกอบด้วย ไทย พม่า สปป.ลาว เวียดนาม

กัมพูชา และคาบสมุทรมาลายู (Malay Peninsula) ช่องแคบมะละกา เช่น มาเลเซีย และสิงคโปร์ และสำนักกิจการชาวจีนโพ้นทะเลภายใต้คณะมุขมนตรี (Overseas Chinese Affairs Office of the State Council) การสนับสนุนทั้งชาวจีนโพ้นทะเลและชาวต่างชาติเชื้อสายจีนให้มีบทบาทช่วยเหลือวิสาหกิจจีนที่ลงทุนในต่างแดนให้เชื่อมโยงกับบริษัทต่างชาติ ที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งทางอาณาเขตของพื้นที่ดินแดน ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเป็นฐานทรัพยากร ฐานการผลิตสินค้า และแหล่งกระจายสินค้าไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ทั้งนี้ จีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ทั้งในเรื่องที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้ชิด ที่ถือเป็นภูมิยุทธศาสตร์ (Geo-strategic) ที่สำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลก เนื่องจากที่ตั้งของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ระหว่างสองประเทศมหาอำนาจอินเดียและจีน และยังมีเส้นทางการเชื่อมโยงระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (The Greater Mekong Sub-region: GMS) บทเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor: NSEC) และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) ที่เชื่อมโยงกันถึง 7 ประเทศ รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่สำคัญต่อการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ที่มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากนโยบายการก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ (Go-Out Policy) ของจีนในศตวรรษที่ 21 ได้นำไปสู่ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ซึ่งแต่เดิมพื้นที่หรือภูมิศาสตร์ของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นพื้นที่เป้าหมายการเข้ามามีบทบาทของประเทศมหาอำนาจมาตั้งแต่อดีต ที่มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาจากหลายประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และจีน (การเป็นผู้นำทางการค้าโลก การเป็นผู้นำทางอุดมการณ์และการเมืองระหว่างประเทศ) ซึ่งได้ทำให้ประเทศมหาอำนาจต่างพยายามเข้ามามีบทบาทและขยายอิทธิพลในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ในทางภูมิเศรษฐศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ และการเชื่อมโยงไปยังกลุ่มประเทศทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่นๆของโลก

การเปลี่ยนผ่านการก้าวทะยานขึ้นของจีน (The Rise of China) จากการพัฒนาเศรษฐกิจที่รวดเร็วและก้าวกระโดด จนกลายมาเป็นคู่แข่งสำคัญของสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกันการเติบโตขึ้นมาของจีนยังต้องมีการพึ่งพาประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีความสำคัญในการสนับสนุนให้จีนมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเข้ามาลงทุนเพื่อการแสวงหาทรัพยากรและวัตถุดิบ การแสวงหาตลาดในภูมิภาค การลงทุนของจีนได้นำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทั้งความมั่นคงในทางการเมืองและความมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อเป็นประเทศมหาอำนาจอีกประเทศหนึ่งของเอเชีย และยังได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียนที่มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ทั้งทางการเมือง

เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อมุ่งไปสู่การยกระดับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ที่สอดคล้องกัน

ดังนั้นการศึกษาวิจัย ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ว่า ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์อย่างไร ทั้งนี้ก็เป็นไปเพื่อให้ประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เตรียมตัวรับมือและการกำหนดทิศทางการเป็นพื้นที่ทางภูมิเศรษฐศาสตร์ รวมถึงเรื่องการต่อรองและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการก้าวไปสู่ความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์
3. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์

ทฤษฎี สมมติฐาน และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัย ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ที่เริ่มรุกหนักขึ้นในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้นำมาสู่ขอบเขตของการศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” การก้าวขึ้นมามีบทบาทของผู้นำจีนรุ่นที่ห้า สีจิ้นผิง เมื่อ ค.ศ. 2013 ได้ดำเนินนโยบายที่สำคัญ คือ การนำพาประชาชาติจีนบรรลุถึง “ความฝันจีน (China Dream)” และการดำเนินยุทธศาสตร์นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ One Belt One Road ในศตวรรษที่ 21 ภายใต้การสร้างความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐานในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประกอบไปด้วย ไทย เมียนมา สปป.ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย และสิงคโปร์

สมมติฐานการวิจัย

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์มหภาค (Grand Strategic) ของจีน เพื่อที่จะทำความฝันของจีน (China Dream) ให้กลายเป็นจริงให้ได้ และการฟื้นฟูความยิ่งใหญ่ของจีนในอดีตกลับคืนมา ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างจีนกับภูมิภาคอาเซียนในทางภูมิเศรษฐศาสตร์ที่แตกต่างกัน ทั้งในส่วนของอาเซียนเก่า เช่น ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ และอาเซียนใหม่ เช่น กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม

ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีปัจจัยทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เป็นไปทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี เช่น การลงทุนตามระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง การสร้างเส้นทางรถไฟสายตะวันออก เริ่มจากหนานหนิงของจีนผ่านเวียดนามและตรงไปยังเมืองโฮจิมินห์ เส้นทางสายกลาง เริ่มจากนครคุนหมิง (จีน) ไปยัง เวียงจันทน์ (สปป.ลาว) กรุงเทพฯ (ไทย) กัวลาลัมเปอร์ (มาเลเซีย) และปลายทาง (สิงคโปร์) และการสร้างเส้นทางรถไฟ สายตะวันตก เริ่มจากนครคุนหมิง (จีน) มายัง เมียนมา เพื่อเชื่อมโยงไปยังท่าเรือน้ำลึกในอ่าวเบงกอล เมืองเจียวเพียวของเมียนมา

ผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงกับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ที่ถือเป็นผลประโยชน์ทางมหยุทธศาสตร์ (Grand Strategic) ของจีน ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม นับเป็นผลประโยชน์ที่ครอบคลุมรอบด้าน เช่น การลงทุน การแสวงหาทรัพยากร การกระจายสินค้า การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ และการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมจีน เป็นต้น ตลอดจนผลกระทบทางภูมิเศรษฐศาสตร์ทั้งทางบวกและลบทั้งต่อจีนและประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิเศรษฐศาสตร์ (geo-economics) เป็นการสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจบนเวทีระหว่างประเทศมากขึ้น และการเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในการวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศและการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจโดยใช้เครื่องมือทางการค้าและการลงทุน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาวิจัย “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งไปที่การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ และผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมีวิธีการศึกษาแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) ดังนี้คือ

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การศึกษามีการทบทวนวรรณกรรม การค้นคว้าและรวบรวมเอกสารจากงานวิจัย บทความ รายงานทางวิชาการ การประชุมสัมมนา และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และข้อมูลจากเว็บไซต์ เป็นต้น ตลอดจนองค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

การสำรวจและการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะมีการนำเอาข้อมูลการศึกษาวิจัยเอกสาร จากนั้นจะทำการศึกษาการสำรวจภาคสนาม (Field Research) โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เจ้าหน้าที่รัฐและเอกชนทั้งประเทศผู้ลงทุนจีน (Home Country) และประเทศผู้รับการลงทุน (Host Country) เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่กำหนดนโยบายและสนับสนุนการลงทุน โดยสามารถแยกวิสาหกิจจีนได้เป็น 4 ลักษณะ คือ รัฐวิสาหกิจ (State-Owned Enterprises: SOEs) ทั้งจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลมณฑล และรัฐบาลท้องถิ่น วิสาหกิจรวมหมู่ (Collective-Owned Enterprises: COEs) วิสาหกิจเอกชนหรือวิสาหกิจปัจเจกชน (Public Enterprises และ Individual-Owned Enterprises: IOEs) และวิสาหกิจร่วมทุนกับต่างชาติ (Foreign-Invested Enterprises) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐและเอกชน บรรษัทข้ามชาติจีนเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลในประเด็นของการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการกำหนดท่าทีหรือนโยบายร่วมกันระหว่างจีนกับกลุ่มประเทศของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลมาตรวจสอบและวิเคราะห์กับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงพรรณา (Descriptive Analysis) รวมทั้งการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในกลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร โดยใช้กรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์มหภาค (Grand Strategy) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) เพื่อนำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์โดยกำหนดประเด็นคำถามที่สำคัญให้สอดคล้องกับโจทย์วิจัย วัตถุประสงค์ และขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การนำเสนองานวิจัย

การเผยแพร่ผลงานแก่สาธารณชน และการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นที่เป็นรูปธรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1. เพื่อทราบถึงยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบาย สีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์
3. เพื่อทราบถึงผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์
4. เพื่อทราบถึงว่าประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำหนดท่าทีหรือนโยบายร่วมกันเพื่อรับมือกับการเข้ามาลงทุนของจีนอย่างไร

กระบวนการผลักดันผลงานดังกล่าวออกสู่การใช้ประโยชน์

การเตรียมข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์” เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อผู้กำหนดนโยบายของไทย การกำหนดท่าทีหรือนโยบายร่วมกันระหว่างจีนกับกลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทยในศตวรรษที่ 21

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” ได้อาศัยกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย 6 แนวคิด กล่าวคือ แนวคิดเรื่องมหยุทธศาสตร์ (Grand Strategy) แนวคิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) แนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power) แนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) แนวคิดภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเรื่องมหยุทธศาสตร์ (Grand Strategy)

มหยุทธศาสตร์ (Grand Strategy) หรือแผนยุทธศาสตร์ระดับโลก เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งทางทหารและทางการเมืองระดับโลก ซึ่งมีแนวคิดทางยุทธศาสตร์ (Strategy) และความมั่งคง (Security) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความหมายหลากหลายและกว้างขวาง โดยทั่วๆ ไป “ยุทธศาสตร์” หมายถึง วิธีการที่ผู้กำหนดนโยบายเลือกใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นแผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด คำว่า “ยุทธศาสตร์” จะนิยมใช้ในวงการทางการเมืองและการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 18 ของยุโรป ในยุคนั้น “ยุทธศาสตร์” มักใช้ในความหมายที่แคบและเฉพาะเจาะจงเกี่ยวข้องกับการรบและการใช้กำลัง[1]

แนวคิดที่สำคัญต่อการศึกษาวิจัย เพื่อการทำความเข้าใจประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่แต่เดิมจะเป็นยุทธศาสตร์ทางด้านความมั่นคงและการทางทหาร มีพื้นที่สนามรบและสงครามเป็นตัวตัดสินถึงชัยชนะของยุทธศาสตร์ แต่หลังการสิ้นสุดยุคสงครามเย็น เมื่อ ค.ศ. 1991 การดำเนินยุทธศาสตร์มหภาคได้เปลี่ยนไปจากทางด้านทหารมาเป็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) สังคมโลกมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเครื่องมือที่ใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ

Carl von Clausewitz ได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ว่าเป็นการมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแนวทางที่กำหนดตามยุทธศาสตร์มหภาคที่ใช้ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงทางทหาร ซึ่งประเภทของยุทธศาสตร์มหภาคนั้นจะขึ้นอยู่กับศักยภาพของรัฐๆหนึ่ง ที่มีผลกระทบต่อพันธมิตรตน กล่าวคือ ความพยายามที่จะรวบรวมเอาพันธมิตรของตนมาปะติดปะต่อกัน เช่น การทำสงคราม การสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างสร้างสรรค์ ให้ได้นำมาซึ่งรูปแบบของชัยชนะหรือครอบงำของรัฐอื่นใน

---

[1] จุลชีพ ชินวรรโณ, *โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 346.

อนาคต นอกจากนี้ยังรวมถึงการตีแผ่ขยายในช่วงเวลาใดๆ ในการร่วมมือกับรัฐพันธมิตรในการสร้างผลประโยชน์ระยะยาวร่วมกัน[2]

จุลชีพ ชินวรรโณ ได้อธิบายถึงความหมายยุทธศาสตร์อย่างแคบไว้ว่าเป็นวิธีการที่ผู้กำหนดนโยบายเลือกใช้เพื่อบรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ เป็นแผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด จะนิยมใช้ในวงการการเมืองและการทหาร ส่วนความหมายกว้างจะถูกใช้ในปัจจุบันซึ่งนอกเหนือจากวงการทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการธุรกิจหรือภาคเอกชน ดังนั้น ความหมายของยุทธศาสตร์ในเชิงกว้างนั้นจึงหมายถึง การวางแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนในวงการเชิงธุรกิจจะเป็นการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) และการคิดเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Thinking) เป็นต้น[3]

Hans J. Morgenthau จากกลุ่มแนวคิดสภาพจริงนิยม (Realist)[4] ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทรัฐในฐานะที่เป็นผู้แสดงบทบาทที่สำคัญในเวทีระหว่างประเทศ ที่พยายามจะแสวงหาและเพิ่มอำนาจทั้งทางการทหารและเศรษฐกิจของรัฐตนในการขยายและปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ

มหยุทธศาสตร์เป็นแนวทางที่รัฐบาลของแต่ละรัฐจะเข้าไปสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้แสดงบทบาทอื่นทั้งที่เป็นรัฐและมิใช่รัฐ ไม่ว่าจะเป็นการทำสงคราม ความร่วมมือ หรือการให้ความช่วยเหลือ นับเป็นแนวทางที่มีนัยสำคัญหลายด้าน เช่น การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยการวางแนวทางยุทธศาสตร์ระดับโลกของทุกรัฐจะต้องมีเป้าหมาย (Goals) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายที่สำคัญ คือ ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ซึ่งเป็นตัวชี้นำรัฐในการบรรลุเป้าหมายตามแนวทางยุทธศาสตร์ที่รัฐกำหนด

รูปแบบของการดำเนินมหยุทธศาสตร์

การดำเนินยุทธศาสตร์ระดับโลกในสถานการณ์ปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศ และก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threat) ที่เกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจและการแย่งชิงทรัพยากร[5] จนเกิดเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในหลายรูปแบบ เช่น การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ การค้าสิ่งผิดกฎหมาย อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาชนกลุ่มน้อย บรรษัทข้ามชาติ เป็นต้น ซึ่งเปลี่ยนจากภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) ที่มีการเผชิญหน้าด้วยกำลังทหารในภูมิภาคต่างๆ จากปัญหา

---

[2] Carl von Clausewitz, *On War*, trans. and ed. Michael Howard and Peter Paret (Princeton, NJ: Princeton-University-Press, 1976) . https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/364769/mod_resource/content/1/jervis_1994.pdf (accessed December 10, 2018).

[3] จุลชีพ ชินวรรโณ, *โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 346-347.

[4] Hans J. Morgenthau, *The Purpose of American Politics* (New York: Knopf, 1960), 854-851.

[5] Barry Buzan, *An Introduction to Strategic Studies: Military Technology and International Relations* (England: Macmillan in association with the International Institute for Strategic Studies, 1987), 243.

ความขัดแย้งในลัทธิอุดมการณ์ทางการเมือง การสร้างรูปแบบความมั่นคงใหม่ได้ขยายขอบเขตจากการเมืองและการทหารครอบคลุมในหลายมิติมากยิ่งขึ้น (Comprehensive Security) โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ทุกประเทศต้องหันหน้ามาให้ความร่วมมือกันภายใต้การแข่งขันในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาศักยภาพของประเทศ โดยมีการสร้างมาตรการความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน (Confidence Building Measure) ในหลายรูปแบบทั้งที่ผ่านองค์กรภาครัฐและองค์กรที่มิใช่ภาครัฐ (Nongovernmental Organizations: NGOs) เพื่อสร้างความมั่นคงในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งแนวทางในการดำเนินยุทธศาสตร์ทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาคเป็นประเด็นที่มีแนวนโยบายนำเสนอต่อเวทีสาธารณะ[6]

จุลชีพ ชินวรรโณ ได้อธิบายถึง ยุทธศาสตร์มหภาคหรือแผนยุทธศาสตร์ระดับโลก (Grand Strategy) ว่าเป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งทางทหารและทางการเมืองระดับโลก เช่น สหรัฐอเมริกาในยุคสงครามเย็นที่ใช้ยุทธศาสตร์มหภาคในการปิดล้อมฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยการทำความตกลงทางด้านทหารและความมั่นคงกับมิตรประเทศในทวีปต่างๆ เป็นต้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ทางยุทธศาสตร์ (Strategic Landscape) ที่ได้เปลี่ยนแปลงการเมืองโลกหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็นมาเป็นความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security) โดยความมั่นคงได้ขยายความหมายออกไปในหลายมิติเช่นกัน ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) ความมั่นคงทางด้านสังคม (Social Security) ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) นับว่าเป็นความมั่นคงที่ทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ และยังให้ความสำคัญในการสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคีอีกด้วย[7]

Charles W. Kegley Jr. ได้แบ่งรูปแบบของการพิจารณาทางเลือกในการดำเนินยุทธศาสตร์ของรัฐเพื่อสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศ แบ่งออกได้ 4 ลักษณะดังนี้คือ

1. ยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายฝ่ายเดียว (Unilateralism) เป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับรัฐที่มั่นใจว่าสามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากประเทศอื่น ยุทธศาสตร์นี้อาจปรากฏออกมาในรูปแบบนโยบายโดดเดี่ยว (Isolationism) นโยบายการแสดงความเป็นผู้นำ นโยบายเลือกเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง (Selective Engagement) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อันสำคัญยิ่ง หรือนโยบายการเป็นผู้ถ่วงดุลระหว่างประเทศ (Balancer) เช่น การดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายในตะวันออกกลางของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2. ยุทธศาสตร์สร้างความสัมพันธ์กับรัฐอื่นในลักษณะทวิภาคี (Bilateralism) อาจเป็นการตกลงในลักษณะที่ไม่เป็นทางการหรือเป็นทางการก็ได้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายในการตกลงร่วมมือระหว่างกัน เช่น จีนกับรัสเซียทำสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับกลุ่มสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและญี่ปุ่น เป็นต้น

---

[6] Thomas M. Kane, *Chinese Grand Strategy and Maritime Power* (Great Britain: Frank Cass Publishers, 2002), 2.

[7] จุลชีพ ชินวรรโณ, *โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 347-348.

3. ยุทธศาสตร์สร้างความร่วมมือกับรัฐอื่นในลักษณะพหุภาคี (Multilateralism) เพื่อบริหารจัดการระบบโลก และเพื่อยับยั้งความขัดแย้งระหว่างประเทศ ซึ่งอาจลุกลามไปสู่สงครามใหญ่ได้ เช่น การรวมตัวของมหาอำนาจเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายสากล เป็นต้น

4. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security) เป็นยุทธศาสตร์ที่รัฐริเริ่มสร้างสถาบันระหว่างประเทศโดยร่วมมือกับประเทศเล็กๆ จำนวนมาก มีเป้าหมายเพื่อสันติภาพของโลก ตัวอย่างเช่น องค์กรสันนิบาตชาติ (League of Nations) และองค์กรสหประชาชาติ เป็นต้น[8]

Zheng Shenxia ได้นำแนวคิดความมั่นคงและการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ของจีนมาอธิบายถึงรูปแบบการดำเนินยุทธศาสตร์มหภาคไว้ว่า เป็นการดำเนินนโยบายเพื่อความมั่นคงเพื่อที่จะมุ่งไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnerships) กับประเทศต่างๆ โดยมีการประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศที่ยังไม่มีสงครามขนาดใหญ่ในภูมิภาคที่จะเป็นอุปสรรคต่อโอกาสการพัฒนาประเทศของจีน แต่กระแสโลกาภิวัตน์จะกระทบต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันทำให้ประเทศต่างๆ จำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น (Interdependence) โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ และจะมีการเผชิญหน้ากับความท้าทายของความมั่นคงในรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security Challenges) เพิ่มมากขึ้นจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงดังกล่าว ดังนั้นเขาจึงได้นำเสนอแนวคิดความมั่นคงใหม่ (New Security Concept) ที่จะเน้นความเท่าเทียมกัน (Equality) การเจรจาหารือ (Dialogue Trust) ผลประโยชน์ร่วม (Mutual Benefit) และความร่วมมือ (Cooperation) โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ[9] คือ

1. ความมั่นคงร่วม (Common Security) โดยแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี (Peaceful Resolution of International Disputes) ซึ่งอาจเปรียบความมั่นคงร่วมเป็นวัตถุประสงค์ (Objective) ของแนวคิดความมั่นคงใหม่

2. ความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) โดยมีมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ (Confidence Building Measures) เช่น การพบปะพูดคุยปรึกษาหารือทางยุทธศาสตร์ การร่วมมือเพื่อความมั่นคงในภูมิภาค การร่วมมือกันแก้ปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพและการแลกเปลี่ยนทางการทหาร เป็นต้น

3. การพัฒนาความมั่นคง (Development Security) เพื่อให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งเปรียบได้กับการมีรากฐานที่สำคัญ (Foundation)

---

[8] Charles W. Kegley Jr., *World Politics: Trend and Transformation* (Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning, 2009), 118-119.

[9] ไชยสิทธิ ตันตยกุล, “การดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนในระดับโลกและต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้,” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน, สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, http://www.vijaichina.com/articles/93 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

แนวคิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI)

เป็นแนวคิดในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ได้เข้ามาเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สามารถกำหนดสถานะความสัมพันธ์ในระดับโลกทั้งความสัมพันธ์แบบทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งประเทศผู้ลงทุน (Home Country) ประเทศผู้รับการลงทุน (Host Country) และบรรษัทข้ามชาติ (Multinational Cooperation: MNC) ดังนั้น การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจึงมีความสำคัญและมีนัยถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ที่เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆทางเศรษฐกิจ (Eclectic Theory) ของ John H. Dunning หรือที่เรารู้จักกันในชื่อว่า OLI Model เป็นพัฒนาการของทฤษฎี Internalization ซึ่งได้เริ่มเผยแพร่ความคิด เมื่อ ค.ศ. 1980[10] โดยทฤษฎีนี้ได้พิจารณาถึงปัจจัย มูลเหตุ และอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศ โดยในปัจจุบันทฤษฎีสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆทางเศรษฐกิจ ได้รับความนิยมในการนำมาอธิบายถึงสาเหตุของบรรษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศของผู้รับลงทุนว่าเหตุใดจึงเลือกการลงทุนในต่างประเทศมากกว่าการขยายธุรกิจหรือการผลิตในรูปแบบอื่นๆที่มากกว่าการส่งออกหรือร่วมทุน โดยแบ่งเป็น 3 ปัจจัย[11] ดังนี้

ความได้เปรียบด้านการเป็นเจ้าของ (Ownership Advantages: O) เป็นปัจจัยแรกที่ทำให้เกิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยได้อธิบายถึงผลประโยชน์ที่เกิดกับเจ้าของไม่ว่าจะเป็นสินทรัพย์หรือปัจจัยอื่นเฉพาะ หรือมีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งจากชาติอื่น โดยอาจเป็นผลประโยชน์จากความได้เปรียบทางด้านจำนวนของเงินทุน เทคโนโลยีที่เหนือกว่า ผลตอบแทนต่อขนาด ทักษะการบริหาร รวมถึงความได้เปรียบในแง่อื่นๆ

ความได้เปรียบด้านแหล่งที่ตั้ง (Locational Influences: L) เป็นปัจจัยที่สองที่ทำให้เกิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยได้อธิบายถึงความได้เปรียบจากสถานที่ตั้ง โดยพบว่าการผลิตในต่างประเทศนั้นมีค่าใช้จ่ายถูกกว่า ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของจำนวนวัตถุดิบที่มีมากกว่า ค่าจ้างงานอัตราต่ำ รวมถึงเหตุผลข้ออื่นๆที่ทำให้เกิดความได้เปรียบจากสถานที่ตั้ง

ความได้เปรียบด้านการดำเนินการภายในองค์กร (Internalization Advantage: I) เป็นปัจจัยสุดท้ายสำหรับการเกิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยได้อธิบายถึงความได้เปรียบจากตัวบรรษัทเอง โดยการที่บรรษัทเข้าไปลงทุน ณ ที่ขายเองจะทำให้ได้เปรียบหรือได้ผลประโยชน์มากกว่าการเป็นหุ้นส่วนหรือการอนุญาตนำเข้า ซึ่งความได้เปรียบจากการลงทุนเพื่อเพิ่มอำนาจบรรษัทจะทำให้เกิดประโยชน์แก่บริษัทเองหากเกิดมาตรการป้องกันสินค้านำเข้าหรือกรณีอื่นๆ

---

[10] Vintila Denisia, “Foreign Direct Investment Theories: An Overview of the Main FDI Theories,” *Academy of Economic Studies* 2, no. 2 (December 2010): 107-108. http://ejist.ro/files/pdf/357.pdf (accessed December 10, 2018).

[11] John H. Dunning, “Trade, Location and Economic Activity and the Multinational Enterprise: A Search for an Eclectic Approach,” in *Ohlin*, ed. B. P. Hesselborn, and P. Wijkman (London: MacMillan, 1977), 395-418.

จากปัจจัย 3 ประการที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า บรรษัทข้ามชาติมีปัจจัย มูลเหตุการเข้าสู่ตลาดในต่างประเทศในกรณีการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ซึ่งถ้าหากขาดปัจจัยข้อหนึ่งไปอาจทำให้ไม่สมบูรณ์และอาจมีวิธีอื่นทดแทนอย่างการขอใบอนุญาตแทนการเข้าไปลงทุนนั่นเอง โดยปัจจัยทั้ง 3 ที่กล่าวมานั้นนอกจากจะเป็นการอธิบายการเลือกปัจจัยต่างๆของผู้ลงทุนแล้ว Dunning ยังได้พิจารณาถึงแรงจูงใจของการขยายการลงทุนต่างๆในประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยทรัพยากรวัตถุดิบและผลผลิตต่างๆ (Availability and Cost of Input) เป็นหลักประกันที่ผู้ลงทุนจะเลือกสถานที่ลงทุน มีการพิจารณาแหล่งทรัพยากรและต้นทุนการผลิตเป็นเป้าหมายแรก นอกจากนี้ปัจจัยด้านแรงงานก็นับเป็นมูลเหตุสำคัญในประเทศกำลังพัฒนา หรือเป็นแหล่งปัจจัยผลิตสำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

2. ปัจจัยตลาด (Market Factor) เป็นหลักการที่ผู้ลงทุนจะได้รับประโยชน์จากการเลือกสถานที่ที่ใกล้กับตลาด จะทำให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงแหล่งตลาดได้ดี ลดต้นทุนค่าขนส่ง และหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆที่ประเทศผู้รับลงทุนตั้งขึ้น ปัจจัยตลาดมีด้วยกันหลากหลายอย่าง เช่น ขนาดของตลาด การเติบโตของตลาด และสภาพการแข่งขันของตลาด

3. ปัจจัยอุปสรรคการกีดกันทางการค้า (Bypassing Trade Barriers) นโยบายของประเทศผู้รับการลงทุนมีผลสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ การตัดสินใจระหว่างการเลือกที่จะส่งออกและการลงทุน ดังนั้นการตั้งกำแพงภาษีสูงและจำกัดโควต้าและนำเข้าจะเป็นตัวผลักดันให้ธุรกิจซึ่งเคยเป็นผู้ส่งออกหันมาลงทุนโดยตรง เนื่องจากอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการส่งออก เพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคดังกล่าว

4. ปัจจัยนโยบายของรัฐบาล (Government-Policies Factor) นโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลสามารถช่วยดึงดูดการลงทุน เช่น นโยบายที่ทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง การมีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ การส่งเสริมการลงทุน และการสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี

แนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)

แนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติถือได้ว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญในการดำเนินยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหยุทธศาสตร์หรือยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศตามที่รัฐได้กำหนด นับเป็นแนวคิดที่เป็นหัวใจหลักในการออกแบบ กำหนด ตลอดจนการดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของประเทศ เช่น ระบบการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปตามแต่ละช่วง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงท่าทีที่รัฐผู้กำหนดยุทธศาสตร์นั้นแสดงผ่านนโยบายหรือยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของรัฐตนเป็นหลักทั้งทางตรงและทางอ้อม มักจะเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางด้านความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการดำเนินตามแนวทางยุทธศาสตร์ที่รัฐได้วางไว้จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นอันดับแรกเสมอ

Hans J. Morgenthau ได้อธิบายแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ ว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของรัฐผ่านนโยบายยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมของรัฐนั้นๆ การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักสำคัญ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติจะอยู่ในรูปของอำนาจที่รัฐสามารถใช้อำนาจเพื่อแสวงหาหรือปกป้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐตน[12]

James N. Rosenau ได้อธิบายความหมายของแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติว่าเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์การเมืองเพื่ออธิบายหรือประเมินแหล่งที่มาของนโยบายต่างประเทศ และวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองเพื่อเป็นวิถีทางในการตัดสินใจ กำหนด และประกาศนโยบายต่างประเทศนั้นๆ นอกจากนี้เขายังได้ให้ความหมายแบบกว้างๆ อีกว่า ผลประโยชน์แห่งชาติ หมายถึง สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับรัฐชาติในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ[13]

Joseph Frankel ได้ให้ความหมายของแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติว่าเป็นการที่รัฐพยายามที่จะปกป้องอธิปไตยและการดำรงอยู่ของชาติเอาไว้ทุกวิถีทาง ตลอดจนการเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ ความมั่นคง และความอยู่รอดของรัฐโดยปราศจากภัยคุกคามจากศัตรูภายนอกและจะต้องดำเนินนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งกับรัฐอื่น ผู้นำแห่งรัฐจะต้องคำนึงผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐตนเป็นหลัก[14]

Fred A. Sondermann ได้กล่าวว่า เรื่องราวต่างๆ ของรัฐถูกให้คุณค่าแก่ผลประโยชน์แห่งชาติเท่านั้น ซึ่งมีความหมายเดียวกับอัตตานิยมแห่งชาติ และเป็นแรงดลใจจากอัตตานิยมแห่งชาติ ที่แสดงออกในรูปแบบของการจัดการเรื่องความกินดีอยู่ดีของคนในชาติของตน เป็นความรักที่ถูกถ่ายโอนไปสู่กลุ่มคนในชาติและเป็นตัวนำให้คนในชาติเกิดความพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ดังนั้นความหมายของแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติตามนัยทางการเมืองระหว่างประเทศสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้[15]

1. แนวคิดที่ว่าด้วยการถูกใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เป้าหมาย (Goals) ของนโยบายยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังที่ James N. Rosenau ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติไว้ว่าเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์การเมืองเพื่ออธิบายและบรรยายการดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ โดยการประกาศถึงเป้าหมายของประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเรื่องของอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) อำนาจ (Power) และความชอบธรรม (Legitimacy) และสอดคล้องกับ Joseph Frankel

---

[12] Hans J. Morgenthau, *Politics among Nations: The Struggle of Power and Peace*, 2nd ed. (New York: Knopf, 1954), 9.

[13] James N. Roaenau, *National Interest in International Encyclopedia of the Social Science*, ed. David L. Sills (New York: The McMilan Company & The Free Press, 1968), 34.

[14] Joseph Frankel, *National Interest* (New York: Praeger Publisher, 1970), 42-44.

[15] ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, “ผลประโยชน์แห่งชาติกับการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างไทยกับจีน,” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, http://www.vijaichina.com/author/9 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ที่ได้อธิบายถึงแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติว่าเป็นความพยายามของรัฐในการปกป้องอธิปไตยและการดำรงอยู่ของชาติเอาไว้ทุกวิถีทางโดยที่ผู้นำแห่งรัฐจะต้องคำนึงผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐตนเป็นหลัก

2. แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมทางการเมือง (Political Discourse) เพื่อวิเคราะห์และสนับสนุนการกำหนดนโยบายระหว่างประเทศ เพื่อดูท่าทีการแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ Hans J. Morgenthau ได้อธิบายแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและใช้อำนาจของรัฐผ่านนโยบายยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักสำคัญ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติจะอยู่ในรูปของอำนาจที่รัฐสามารถใช้อำนาจเพื่อแสวงหาหรือปกป้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐ โดยที่ผู้กำหนดยุทธศาสตร์จะคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติที่ถูกผลักดันจนเป็นนโยบายทางยุทธศาสตร์ (Strategic Diplomatic Milieu) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางเศรษฐกิจและการเมือง และได้นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันอย่างสลับซับซ้อน (Complex Interdependence) ในสังคมโลก (World Society)

ดังนั้นแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ จึงเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้กล่าวถึงหน้าที่และความสำคัญของผลประโยชน์แห่งชาติไว้ 2 ประการด้วยกัน กล่าวคือ (1) ผลประโยชน์แห่งชาติถือได้ว่าเป็นแนวทางในการวางทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์ของประเทศนั้นๆ ต่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศ และ (2) ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นพื้นฐานของรัฐในการเลือกตัดสินใจที่จะกระทำการใด เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ต้องมีการตอบสนอง ซึ่งจะมีผลประโยชน์แห่งชาติเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางให้แก่รัฐได้กำหนดนโยบายต่างประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ประเภทของผลประโยชน์แห่งชาติ

นักวิชาการหลายท่านได้จัดประเภทของผลประโยชน์แห่งชาติที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

Charles O. Lerche และ Abdul A. Said ได้จำแนกประเภทของผลประโยชน์แห่งชาติ ที่มีหลักการพื้นฐานของทุกรัฐตามปัจจัยสำคัญ 6 ประการ ดังนี้[16]

1. การดำรงอยู่ของชาติ (Self-preservation) หมายถึง การคำนึงถึงองค์ประกอบรัฐ 4 ประการ ได้แก่ ดินแดน ประชากร รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย ซึ่งถือเป็นการดำรงรักษาความเป็นชาติ ปัจจัยดังกล่าวถือว่าเป็นเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศที่ทุกรัฐมีเหมือนกัน

2. ความมั่นคงและปลอดภัย (Security) หมายถึง การที่รัฐจะดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอื่นเพื่อให้รัฐตนดำรงอยู่ได้ต่อไป โดยแต่ละรัฐจะมีเป้าหมายของความมั่นคงด้วยการป้องกันและลดภัยคุกคามในรัฐตนและจากรัฐอื่น ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานขั้นแรกของยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ

---

[16] Scott Burchill, *The National Interest in International Relations Theory* (New York: Palgrave Macmillan, 2005), 31-36.

3. การแสวงหาการกินดีอยู่ดี (Well-being) หมายถึง การที่รัฐดำเนินการเพื่อพัฒนาความกินดีอยู่ดีของประชาชนภายในรัฐตนให้ดีขึ้นซึ่งจะสามารถวัดได้จากเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือผลผลิตมวลรวมของประชาชาติ (Gross National Product) และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Rate of Economic Gross)

4. การเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ (Prestige) หมายถึง การที่รัฐจะแสดงออกด้วยการกระทำต่างๆ เพื่อให้รัฐอื่นเกิดความชื่นชม ประทับใจ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการยอมรับและเคารพในประเทศของตน

5. อุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง การที่รัฐมีความเชื่อ มีอุดมการณ์ที่พยายามจะเผยแพร่อุดมการณ์ของตนให้เป็นที่ยอมรับแก่รัฐอื่นและยังคงส่งเสริมปกป้องอุดมการณ์ของชาติตนเอาไว้ไม่ให้เสื่อมไป

6. การแสวงหาอำนาจ (Power) ทุกรัฐจะมีขีดความสามารถที่จะทำให้รัฐหนึ่งกระทำตามเจตนารมณ์ของตนได้ และการคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยของรัฐตน โดยอำนาจถือเป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้รัฐชาติบรรลุเป้าหมาย หากรัฐมีอำนาจน้อยก็จะบรรลุเป้าหมายได้เพียงบางประการ

Hans J. Morgenthau ได้จัดประเภทผลประโยชน์แห่งชาติระหว่าง 2 รัฐหรือหลายรัฐในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐเดี่ยว ได้แก่

1.1 ผลประโยชน์ในขั้นแรก (Primary Interests) หมายถึง การปกป้องการดำรงอยู่ของรัฐทั้งทางการเมือง เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และค่านิยม รวมทั้งการต่อต้านการรุกรานจากภายนอก โดยที่ทุกชาติจะยึดถือประโยชน์ข้อนี้ไว้เหมือนกัน

1.2 ผลประโยชน์ในขั้นรองลงมา (Secondary Interests) หมายถึง ผลประโยชน์ที่มีส่วนในการคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ขั้นแรก เช่น การคุ้มครองพลเรือนของตนที่อยู่ในต่างประเทศ และสิทธิคุ้มกันทางการทูตของชาติตน เป็นต้น

1.3 ผลประโยชน์ถาวร (Permanent Interests) หมายถึง ผลประโยชน์ที่คำนึงถึงตลอดเวลาหรือระยะเวลานาน แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาอย่างช้าๆ

1.4 ผลประโยชน์ที่เปลี่ยนแปลงได้ (Variable Interests) หมายถึง ผลประโยชน์ในช่วงเวลานั้นๆ ที่ตัดสินใจเลือกเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยจะขึ้นอยู่กับผู้นำรัฐ พรรคการเมือง รวมถึงลักษณะศีลธรรมและการเมืองของชาตินั้นๆ

1.5 ผลประโยชน์ทั่วไป (General Interests) หมายถึง ผลประโยชน์ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในหลายๆด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจการค้า ความสัมพันธ์ทางการทูต กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น

1.6 ผลประโยชน์ที่จำเพาะเจาะจง (Specific Interests) หมายถึง ผลประโยชน์ที่สืบเนื่องมาจากผลประโยชน์ทั่วไป

2. ผลประโยชน์แห่งชาติของ 2 รัฐหรือหลายรัฐ ได้แก่

2.1 ผลประโยชน์ที่มีร่วมกันหรือเหมือนกัน (Identical Interests) หมายถึงผลประโยชน์ที่ชาติต่างๆ มีร่วมกันหรือได้รับร่วมกัน

2.2 ผลประโยชน์ที่เสริมซึ่งกันและกัน (Complementary Interests) หมายถึง ผลประโยชน์ที่แต่ละชาติมีผลตอบแทนซึ่งกันและกันอยู่อาจทำให้ชาติต่างๆ มีความเห็นตรงกันในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

2.3 ผลประโยชน์ที่ขัดกัน (Conflicting Interests) หมายถึง ผลประโยชน์ที่รัฐต่างๆขัดแย้งกัน ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สถานการณ์ วิถีทางการทูต ซึ่งอาจกลายเป็นผลประโยชน์ที่เสริมกันหรือกลายเป็นผลประโยชน์ที่ขัดกัน

3. ผลประโยชน์แห่งชาติตามช่วงระยะเวลา

นอกจากนี้ Glenn P. Hastedt และ Key M. Mnickrehm ได้จัดประเภทของผลประโยชน์แห่งชาติตามช่วงระยะเวลาไว้ดังนี้คือ[17]

3.1 ผลประโยชน์ระยะสั้นหรือผลประโยชน์ระยะหลัก (Short -term or core goals) เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากต่อประชากรของรัฐ ทั้งด้านความมั่นคงปลอดภัยแห่งชาติ บูรณภาพแห่งดินแดนหรือความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และความเป็นปึกแผ่นภายในประเทศ

3.2 ผลประโยชน์ระยะกลาง (Middle-term goals) เป็นความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของรัฐโดยการแสวงหาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ การทำความตกลงการค้า และเกียรติภูมิของรัฐโดยใช้วิธีทางการทูต เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงการทูตเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีและวัฒนธรรมของรัฐอื่น ทำให้ต่างประเทศเห็นถึงศักยภาพของรัฐตนเพื่อที่จะสร้างเขตอิทธิพลและเผยแพร่อุดมการณ์ของรัฐตนให้แก่รัฐอื่น

3.3 ผลประโยชน์ระยะยาว (Long-term goals) หมายถึง วิสัยทัศน์ที่เป็นผลประโยชน์ในเชิงความฝันหรืออุดมคติของรัฐ เช่น วิสัยทัศน์ผู้นำ เป็นต้น ส่วนผลประโยชน์ระยะสั้นและระยะกลางจะอยู่บนฐานของนโยบายยุทธศาสตร์และสถานการณ์ต่างๆ

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถใช้ได้สำหรับประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาที่มีการใช้แนวคิดของทุนนิยมโดยเอกชน (Private Capitalism) ของประเทศที่มีการปกครองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย แต่

---

[17] ทิพพะวงศ์ วงศ์โพสี, “นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคหลังสงครามเย็น,” (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), 15-16.

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นรัฐสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มีลักษณะทุนนิยมโดยรัฐ (State Capitalism)[18] ดังนั้นแนวคิดที่จะวิเคราะห์จะต้องใช้แนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะที่ไม่เหมือนกับแนวคิดตะวันตก รวมไปถึงการดำเนินนโยบายทางการทูต การเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ยึดถือเอาผลประโยชน์แห่งรัฐ (National Interest) เป็นสำคัญ

แนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power)

แนวคิดอำนาจละมุนเป็นการใช้อำนาจระหว่างประเทศในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น เงินลงทุน การศึกษา สาธารณสุข ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีทั้งเป็นรัฐและมิใช่รัฐ ถือเป็นการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญและมีความหลากหลายในด้านอื่นที่มิใช่ด้านการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจความแตกต่างระหว่าง Hard Power อำนาจที่ใช้การบีบบังคับและ Soft Power อำนาจที่ใช้การดึงดูด ชักจูงหรือโน้มน้าว

ผู้นำ หมายถึง การก้าวไปข้างหน้าหรือการแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่จะนำไปสู่การช่วยให้กลุ่มกำหนดและบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยผู้นำมีหลายประเภทและหลายระดับของความเป็นผู้นำ แต่มีความสัมพันธ์กับผู้ติดตามทั้งหมด ดังนั้นการเป็นผู้นำและการใช้อำนาจจึงมีความเกี่ยวพันกันเป็นอย่างมาก เช่น การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสาร การดึงดูดและเลือกคนที่สามารถมอบหมายงานให้ได้ และการสร้างพันธมิตร โดยทั้งหมดที่กล่าวมาจะขึ้นอยู่กับอำนาจละมุน (Soft Power)

โดยทั่วไป อำนาจ หมายถึง ความสามารถในการมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ซึ่งมีหลายวิธีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น อาทิ สามารถบังคับได้ด้วยภัยคุกคาม สามารถชักจูงด้วยการจ่ายเงิน หรือสามารถดึงดูดหรือเลือกได้ หรือบางครั้งสามารถทำให้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมได้โดยไม่ต้องสั่งการ หากเชื่อว่าวัตถุประสงค์นั้นถูกต้องตามกฎหมายซึ่งอาจสามารถชักจูงโดยไม่ใช้ภัยคุกคามหรือการจูงใจ เช่น ภราดรภาพคาทอลิกอาจปฏิบัติตามคำสอนของสมเด็จพระสันตะปาปาในการลงโทษประหารชีวิตไม่ได้เพราะมีการข่มขู่ว่าด้วยการคว่ำบาตร แต่ด้วยความเคารพต่ออำนาจทางจริยธรรมของพระองค์ หรือบางคนมุสลิมหัวรุนแรงอาจถูกดึงดูดเพื่อสนับสนุนการกระทำของโอซามาบินลาเดน (Osama bin Laden) ไม่ใช่เพราะการชำระเงินหรือการคุกคาม แต่เป็นเพราะความเชื่อในความชอบธรรมของวัตถุประสงค์ของเขา

นักการเมืองและบุคคลทั่วไปให้ความหมาย อำนาจ คือ การครอบครองความสามารถหรือทรัพยากรที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ คนที่มีอำนาจความมั่งคั่งหรือบุคลิกน่าสนใจ เรียกว่า อำนาจ สำหรับในทางการเมืองระหว่างประเทศ คือ ประเทศที่มีประสิทธิภาพ หากมีประชากรขนาดใหญ่ อาณาเขต ทรัพยากรธรรมชาติ ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ กองทัพ และความมั่นคงทางสังคม คุณธรรมในความหมายของอำนาจทำให้อำนาจเป็นรูปธรรมมากขึ้น สามารถวัดผลและคาดการณ์ได้ ซึ่งอำนาจเปรียบเสมือนความเหนือกว่าในการต่อรอง เมื่อกำหนดความหมายของอำนาจกับแหล่งทรัพยากรที่ผลิตได้

---

[18] Shaun Breslin, " Capitalism with Chinese Characteristics: The Public, the Private, and the International," *Asian Research Centre*, no. 104 (June 2004): 1-30.

เช่น ทรัพยากรสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจแห่งเดียวของโลกใน ค.ศ. 2011 แต่ล้มเหลวในการป้องกันและผู้นำตัดสินผิดในเรื่องฮิตเลอร์ใน ค.ศ. 1941 หรือซัดดัมฮุสเซ็นใน ค.ศ. 1990[19]

Joseph S. Nye Jr. เป็นคนเริ่มให้คำนิยามของอำนาจละมุนหรืออำนาจอ่อน หมายถึงความสามารถที่ประเทศหนึ่งสามารถทำให้อีกประเทศยอมทำในสิ่งที่ประเทศตนต้องการโดยปราศจากการใช้กำลังบังคับ แต่ทำโดยสมัครใจ กล่าวคือ การให้ประเทศอื่นยอมทำตามประเทศตนด้วยการชนะใจก่อน การใช้วิธีทางการทูตเอาชนะใจประเทศอื่นสามารถทำได้ผ่านการทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) โดยมุ่งหวังเอาชนะใจและสร้างบรรยากาศที่ดี เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันของประเทศในอนาคต[20] การใช้ soft power สามารถให้ความหมายและดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การสร้างชื่อเสียง วัฒนธรรม และการดึงดูดความสนใจที่มีมูลค่าที่จะสามารถช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐ[21]

Nye ได้ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจละมุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กล่าวคือ อำนาจละมุน (Soft Power) เป็นการทำให้ผู้อื่นต้องการผลลัพธ์ที่คุณต้องการ เมื่อนำ Soft Power มาเปรียบเทียบกับ Hard Power ทำให้เห็นถึงความคิดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ผู้อื่นทำ ดังนั้น Soft Power จึงเป็นมากกว่าความสามารถที่มีอิทธิพลต่อตัวแสดงอื่นในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นความสามารถในการดึงดูดที่นำไปสู่การยินยอมและการยอมรับ ความสามารถในการควบคุมคนอื่นมักเกี่ยวข้องกับการครอบครองทรัพยากรบางอย่าง นักการเมืองและนักการทูตมักให้ความหมายอำนาจเป็นการครอบครองของประชากร อาณาเขต ทรัพยากรธรรมชาติ ขนาดเศรษฐกิจ กองกำลังทหาร และความมั่นคงทางการเมือง แต่ปัจจุบันความหมายของอำนาจได้ให้ความสำคัญถึงกองทัพน้อยลง ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการศึกษาและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสำคัญยิ่งขึ้น[22]

Breslin (2011) ให้ความหมายของ Soft Power คือ การเข้าใจความคิดผู้อื่นที่จะสามารถปรับเปลี่ยนด้วยผู้นั้นและทำเพื่อเป็นไปตามการกำหนดนโยบายของคุณ ในอดีตการสร้างอำนาจนั้นจะใช้ทางทหารซึ่งเป็นการสร้างความสามารถโดยใช้วัสดุอุปกรณ์[23]

ปัจจุบันความสำคัญของ Soft Power มีมากกว่า Hard Power อย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่เน้นการใช้กำลังในการสร้างอำนาจเพื่อก้าวมามีบทบาทบนเวทีระหว่างประเทศ โดยใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นทางตรงที่มีมูลค่าซึ่งมีความเสี่ยงต่อประเทศมหาอำนาจสมัยใหม่ทั้งการรุกรานทรัพยากรทาง

---

[19] Harvard business school, "The Benefits of Soft Power," https://hbswk.hbs.edu/archive/the-benefits-of-soft-power (accessed December 10, 2018).

[20] พิชญะ สนใจ, "Soft Power ของไทยในอินเดีย," สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงนิวเดลี http://newdelhi.thaiembassy.org/th/1990/01/soft-power (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[21] Joseph S. Nye Jr., "Soft Power," *Foreign Policy*, no. 80 (Autumn 1990): 153-171.

[22] Joseph S. Nye Jr., "Soft Power: The Means to Success in World Politics," Chapter 4, Wielding Soft Power, http://belfercenter.ksg.harvard.edu/files/joe_nye_wielding_soft_power.pdf (accessed December 10, 2018).

[23] Shaun Breslin, "The Soft Notion of China's 'Soft Power.'," Chatham House, https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Asia/0211pp_breslin.pdf (accessed December 10, 2018).

เศรษฐกิจและการทหาร นอกจากนี้รัฐที่ต้องการความปลอดภัยที่มิใช่การลงทุนทางทหาร อาจมีความต้องการการพัฒนาในรูปแบบ Soft Power เช่น การสื่อสาร องค์กร และทักษะทางสถาบัน เป็นต้น เพื่อให้รัฐรักษาอิทธิพลในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งจะทำให้รัฐพึ่งพากันมากขึ้น ทำให้เกิดการลดการใช้ Hard Power ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การใช้ความสามารถในปัจจัยของ Soft Power ที่รัฐจะต้องนำมาประยุกต์ใช้กับความคิดทางด้านอำนาจของรัฐตน ที่มิใช่การกำจัดทางทหาร แต่เป็นการลงทุนต่างๆ ที่เป็นประเด็นของ Soft Power เช่น การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนด้านการศึกษา การลงทุนด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

ผู้นำประเทศที่ตระหนักถึงความสำคัญของ Soft Power ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่ยากมากขึ้นเนื่องจากหลายแหล่งทรัพยากรที่สำคัญอยู่นอกการควบคุมของรัฐบาลและมีผลกระทบขึ้นอยู่กับการยอมรับจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการใช้ Soft Power ยังบรรลุเป้าหมายได้ค่อนข้างยาก อาจใช้เวลานานในพัฒนาขีดความสามารถในการใช้อำนาจดังกล่าวได้ ซึ่งการประสบความสำเร็จภายในบริบทที่มีข้อมูลหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างความเชื่อถือให้กับการใช้อำนาจให้มีความสำคัญมากกว่าเดิมที่รัฐบาลเป็นศูนย์กลางหลักในการสื่อสารข้อมูลและทำให้สามารถควบคุมข้อมูลได้ดีขึ้น ในทางกลับกันอิทธิพลของรัฐบาลอยู่บนอำนาจอ่อน โดยนำสื่อต่างๆ ที่มีเพิ่มมากขึ้นมาสร้างความเชื่อให้ประชาชนตระหนักถึงการโฆษณาชวนเชื่อที่รัฐบาลต้องแข่งขันกับแหล่งข้อมูลสื่ออื่นที่มีเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของรัฐบาลและลดอำนาจของคู่แข่งทางการเมือง อำนาจละมุนยังสามารถเรียกได้เป็นอำนาจอันชาญฉลาดในการดำเนินนโยบาย[24]

การใช้พลังอำนาจละมุน (Soft Power) ของรัฐในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและด้านการเมืองภายในประเทศ ส่วนใหญ่ดำเนินการผ่านการทูตสาธารณะกับประเทศอื่นและตัวแสดงระหว่างประเทศทั้งรัฐและมิใช่รัฐโดยการสื่อความหมายผ่านการทูตที่มีประสิทธิภาพและการสร้าง Soft Power ในความสัมพันธ์ระยะยาวของนโยบายรัฐบาลทั้งการสื่อสารภายในประเทศและสื่อต่างประเทศ ถือเป็นยุทธศาสตร์การสื่อสารที่เป็นสัญลักษณ์ในการวางแผนเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในด้านการทูต คือ ความสำคัญของการสร้างมิตรภาพระหว่างรัฐและพลเมืองของรัฐ ซึ่งอำนาจละมุนสามารถพัฒนาด้วยการเข้าถึงประชาชนและโครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ตลอดจนตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐบาลยังสามารถเป็นตัวกำหนดอำนาจละมุนของรัฐ เช่น บทบาทของนักเผยแผ่ศาสนาอเมริกันในรัฐมุสลิมส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ได้รับการอนุมัติหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลสหรัฐฯ ซึ่งมักจะถูกบางส่วนมองเชิงลบต่อรัฐหรือสังคม เช่น กรณี Terry Jones เผาอัลกุรอานหรือภาพยนตร์เรื่อง

[24] Joseph. S. Nye Jr., “Soft Power: The Means to Success in World Politics,” Chapter 4, Wielding Soft Power, http://belfercenter.ksg.harvard.edu/files/joe_nye_wielding_soft_power.pdf (accessed December 10, 2018).

"Innocence of Muslims" เป็นต้น[25] อำนาจละมุนขึ้นอยู่กับความสามารถในการกำหนดความชอบของผู้อื่น

แนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics)

แนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) เพื่อศึกษาสถานภาพทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น ในการตั้งเมือง การยุทธศาสตร์ ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตล้วนมีความเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางภูมิศาสตร์มนุษย์และกายภาพที่มีต่อการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในระดับของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งยังมุ่งเน้นถึงสถานะอื่นๆ ของรัฐ โดยการศึกษานโยบายต่างประเทศเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย และคาดการณ์พฤติกรรมการเมืองระหว่างประเทศจากตัวแปรทางภูมิศาสตร์ ซึ่งรวมถึงภูมิภาคศึกษา ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ประชากรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ของการประเมินในระดับภูมิภาค

ภูมิรัฐศาสตร์ยังเป็นการอธิบายปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือลดบทบาททางรัฐศาสตร์ของรัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 4 ประการ ได้แก่ ประชาชน ดินแดน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย [26] ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อยุทธศาสตร์ การคมนาคม ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางภูมิศาสตร์ต่างๆ รวมถึงปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น กำลังอำนาจแห่งชาติด้านภูมิรัฐศาสตร์ เป็นการผสมผสานความหมายในทางภูมิศาสตร์กับทางรัฐศาสตร์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นปัจจัยส่งเสริมหรือลดอิทธิพล หรือคุณค่าของรัฐที่ตั้งอยู่บนปัจจัยของภูมิศาสตร์ โดยมุ่งเน้นถึงอำนาจการเมืองในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะอาณาเขตทางน้ำและทางบกภายใต้ความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์การทูต ในทางวิชาการภูมิรัฐศาสตร์ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยอ้างถึงภูมิศาสตร์ภายใต้ความสัมพันธ์ทางการเมือง มีกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายนอกเหนือจากทางวิชาการที่แสดงถึงการคาดการณ์ทางภูมิรัฐศาสตร์ รวมถึงกลุ่มไม่แสวงหาผลกำไรและสถาบันเอกชนที่แสวงหาผลกำไร ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของตัวกระทำการทางการเมืองระหว่างประเทศและผลประโยชน์ที่มุ่งเน้นถึงเนื้อที่ พื้นที่ หรือองค์ประกอบทางภูมิศาสตร์อันเกี่ยวข้องกับการสร้างระบบภูมิรัฐศาสตร์

Christopher Gogwilt ได้อธิบายภาพกว้างๆ เกี่ยวกับแนวคิดรัฐศาสตร์ โดยทั่วไปหมายถึงคำพ้องของความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเพื่อบ่งบอกถึงโครงสร้างระดับโลกของความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งสร้างขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 สำหรับวิทยาศาสตร์เทียมของภูมิศาสตร์การเมืองและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เทียมอื่นๆ ของนิยัตินิยมทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ การแข่งขันด้านทรัพยากรน้ำมันและแก๊สระหว่างประเทศเป็นหนึ่งในจุดสนใจหลักของวรรณกรรมทางภูมิรัฐศาสตร์ในช่วง

---

[25] Joseph. S. Nye Jr., “Soft Power: The Means to Success in World Politics,” Chapter 4, Wielding Soft Power, http://belfercenter.ksg.harvard.edu/files/joe_nye_wielding_soft_power.pdf (accessed December 10, 2018).

[26] เอกชัย ศรีวิลาศ, “ภูมิรัฐศาสตร์,” Slideshare, https://www.slideshare.net/tarayasri/ss-54634323 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

หลังสงครามโลกเป็นต้นไป ตั้งแต่ ค.ศ. 2010 เกิดแขนงใหม่ทางภูมิรัฐศาสตร์ขึ้นโดยมุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพลังงานทดแทน

พจน์ พงศ์สุวรรณ ได้กล่าวถึงภูมิรัฐศาสตร์ไว้ว่า ภูมิรัฐศาสตร์มีวิวัฒนาการมาจากนักรัฐศาสตร์ที่ชื่อ Rudolf Kjellen (1834-1922) เป็นผู้รวบรวมแนวคิดของศาสตร์ทางด้านยุทธศาสตร์ใหม่ ที่เกิดขึ้นตอนปลายของศตวรรษที่ 15 จนถึงศตวรรษที่ 18 ได้นำเสนอแนวคิดใหม่ที่ว่า รัฐเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต (State as an Organism) ที่ชีวิตของรัฐก็เหมือนกับชีวิตของมนุษย์ คือมีเกิดแล้วเจริญเติบโต มีความปรวนแปรเปลี่ยนแปลง มีความเสื่อมสลายสิ้นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ปัจจัยทางธรรมชาติอื่นๆ ตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยเลเลนได้จัดรวมเข้าเป็นวิชารัฐศาสตร์สาขาใหม่ เรียกว่า Geo-Politics ซึ่งมาจากการสนธิคำว่า Geo-Graphical Politics ใน ค.ศ.1900 [27]

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ ได้ระบุถึง ความแตกต่างระหว่างวิชาภูมิศาสตร์การเมือง กับ ภูมิรัฐศาสตร์ ว่า ภูมิศาสตร์การเมืองจะเป็นเรื่องการศึกษาที่เน้นไปในเรื่องของการเมืองที่ปรากฏตามภูมิศาสตร์ ส่วนภูมิรัฐศาสตร์จะเป็นศาสตร์ที่เน้นการศึกษาถึงภูมิศาสตร์ที่ไปเกี่ยวข้องในปรากฏการทางการเมือง หรือกล่าวคือ ภูมิศาสตร์การเมืองจะศึกษาภูมิศาสตร์เป็นหลัก รัฐศาสตร์เป็นรอง ส่วนวิชาภูมิรัฐศาสตร์จะศึกษารัฐศาสตร์เป็นหลัก ภูมิศาสตร์เป็นรอง โดยสามารถแบ่งประเภทของของภูมิรัฐศาสตร์ได้ 3 ลักษณะดังนี้

1. ภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นการเน้นในข้อเท็จจริงทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์เศรษฐกิจในการเอื้อหรือจำกัดต่อจุดมุ่งหมายทางการเมือง

2. ภูมิรัฐศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องที่เน้นระหว่างเรื่องภูมิประเทศ พรมแดน สถานที่ตั้งของประเทศ

3. ทฤษฎีทางด้านภูมิศาสตร์ที่เน้นถึงแนวความคิดทฤษฎีในรูปอุดมคติหรือสิ่งที่ควรจะเป็น หรือสิ่งที่อยากให้เป็นในอนาคต[28]

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่ส่งผลให้เกิดภัยคุมคามในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เช่น การเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ส่งผลให้เกิดการดำเนินกิจการต่างๆ ข้ามชาติ (Transnational) เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การกีดกันทางการค้า ฯลฯ หรือ การเกิดขึ้นของประชาสังคม (Civil Society) ที่ทำให้ ความเป็นรัฐชาติ (State-Nation) ถูกท้าทาย หรือ การมีนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นจำนวนมากทำให้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต หรือ ความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรม (Clash of Civilization) ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งไปทั่วโลก หรือ เหล่านี้ล้วนแต่ประกอบกันเป็นแนวความคิดแบบก้าวข้ามพ้นสมัยใหม่ (Postmodern) ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างมากมายจนยากที่จะกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในแต่ละภาคส่วน

---

[27] พจน์ พงศ์สุวรรณ, “หลักยุทธศาสตร์,” คู่มือการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ, http://www.thaindc.org/images/column_1318981118/009%20STRATEGY%20Manual.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[28] โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, “ภูมิรัฐศาสตร์,” คู่มือด้านการเมือง, http://www.thaindc.org/images/sub_1317847833/010%20Politic.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

แนวคิดภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics)

ยุทธศาสตร์ภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics)[29] จีนมีความมั่งคั่งด้วยเงินทุนสำรองมหาศาล เป็นผลให้จีนมีอำนาจทางเศรษฐกิจบนเวทีระหว่างประเทศมากขึ้น ซึ่งจีนเองยังใช้การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในการวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศและการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางการเมืองของจีนโดยใช้เครื่องมือทางการค้า อาทิ การทำ FTA การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจต่อประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียที่จีนให้ความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศในภูมิภาคดังกล่าว เพื่อใช้เป็นฐานอำนาจในการสร้างความเป็นมหาอำนาจของจีนให้มั่นคง จะเห็นได้จากการดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับจีนภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement: ACFTA) อันเป็นเขตการค้าเสรีขนาดใหญ่และทำให้จีนเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของอาเซียนที่มีมูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นัยสำคัญในการสร้างความร่วมมือดังกล่าวทำให้เห็นถึงบทบาทของอาเซียนใน 2 ลักษณะ ได้แก่ บทบาทของการเป็นสถาบันที่ช่วยประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับประเทศสมาชิกอาเซียน และบทบาทที่มากขึ้นในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียนภายใต้ความร่วมมือ ACFTA ที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ Soft Power ของจีนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความไว้วางใจให้กับประเทศสมาชิกอาเซียน ทำให้อาเซียนมีมุมมองต่อจีนอย่างเป็นมิตรมากขึ้นและทำให้จีนมีอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ อีกทั้งข้อตกลง ACFTA ยังเป็นประโยชน์ต่อจีนในการใช้เป็นเครื่องมือลดทอนอำนาจของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อีกทางหนึ่งด้วย[30]

การจัดตั้งกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกลุ่มใหม่ คือ เขตการค้าเสรีเอเชียแปซิฟิก (Free Trade Area of Asia-Pacific: FTAAP) ที่เป็นการนำเสนอในการประชุมสุดยอดความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก เพื่อให้ประชาคมโลกมีการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคในบูรณาการทางเศรษฐกิจและเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาร่วมกันอย่างยั่งยืน ซึ่งการเปิดเขตเสรีการค้าดังกล่าวเป็นการแข่งขันกันกับแผนการตั้งกรอบความร่วมมือความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ที่เป็นการคานอำนาจกันระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนในภูมิภาคเอเชีย[31]

นอกจากนี้ยังมี ความตกลงพันธมิตรทางการค้าระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) คือ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง ASEAN 10 ประเทศกับคู่

---

[29] ประภัสสร์ เทพชาตรี, “ยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อจีน ปี 2018,” drprapat.com, http://www.drprapat.com /ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ-ต่อจีน/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[30] ลัฐกา เนตรทัศน์, Law for Asean, The office of the council of State Thailand, “นัยยะสำคัญของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับจีนภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement: ACFTA),” https://seven02.s3.amazonaws.com/2S58/1533259960.abcd613a9d69fa7bed32a2fca10d76ea.pdf **(สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).**

[31] “จีนเสนอตั้ง FTA เอเชียแปซิฟิก สู้ TPP ของสหรัฐฯ,” Voice TV, https://www.voicetv.co.th/read/131498 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ภาคีที่มีอยู่ 6 ประเทศ คือ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์[32] โดยจีนเริ่มให้ความสำคัญกับ RCEP จะเห็นได้จากการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2559 ที่เวียงจันทน์ได้สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าและการเร่งรัดการเจรจา RCEP ให้เสร็จโดยเร็ว[33]

ฉะนั้น สหรัฐอเมริกาจึงกำหนดยุทธศาสตร์เชิงภูมิเศรษฐศาสตร์เพื่อแข่งขันกับจีน โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อกระชับความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียเช่นเดียวกับการดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐอเมริกาได้ปฏิวัติทางด้านพลังงานโดยการคิดค้นวิธีการใหม่ในการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่เรียกว่า fracking ทำให้สหรัฐอเมริกามีแหล่งสำรองน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมหาศาล ถือเป็นข้อได้เปรียบ โดยการป้อนก๊าซธรรมชาติและน้ำมันให้กับพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในเอเชีย รวมถึงการขยายเครือข่ายทางการค้าในเอเชียด้วยการใช้กรอบความร่วมมือความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership) ซึ่งเป็น FTA ในภูมิภาคที่สหรัฐอเมริกาผลักดันให้เป็นเครื่องมือทางภูมิเศรษฐศาสตร์

ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปและไม่หยุดนิ่ง การทำความเข้าใจต่อการกระบวนการเปลี่ยนแปลงของอาเซียนจึงควรศึกษาถึงความเป็นมาในอดีตในแง่ของประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอาเซียน 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) อาเซียนเกิดจากสถานการณ์การเมืองโลกในอดีตที่ต้องการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของระบบสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในขณะนั้นเกิดสถานการณ์ไม่สงบขึ้นในหลายประเทศ (2) ภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) การเปลี่ยนนโยบายของประเทศมหาอำนาจที่หันมาให้ความสำคัญกับการค้ามากกว่าการทำสงครามรวมถึงการเปิดประเทศเนื่องจากเห็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจึงทำให้เกิดการขยายตัวของตลาด การค้า และการลงทุนนำไปสู่การริเริ่มจัดทำข้อตกลงทางการค้าที่สำคัญ คือ ข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trades: GATT) และต่อมาได้พัฒนาไปสู่การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ซึ่งทำให้อาเซียนต้องเริ่มสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค คือ การก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและพัฒนาจนกลายเป็นอาเซียนนั้นได้สะท้อนให้เห็นการใช้ความร่วมมือก้าวข้ามผ่านความขัดแย้ง และสร้างความเข้มแข็งให้ภูมิภาคเพื่อรับมือกับความท้าทายที่ผ่านเข้ามา จึงคาดว่าแนวโน้มของอาเซียนในอนาคตจะสามารถพัฒนาจนกลายเป็นภูมิภาคที่แข็งแกร่งมากขึ้น[34]

---

[32] “RCEP คืออะไร,” แหล่งความรู้ประชาคมอาเซียน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง, https://www.trang.psu.ac.th/asean/?p=113 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[33] กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ, กรมอาเซียน, “ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน,” กระทรวงการต่างประเทศ, http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/partnership-20170418-133335-058032.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[34] ณรงค์ชัย อัครเศรณี, “ปัญหาทะเลจีนใต้: จุดยืนอาเซียน,” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/ewt_w3c/ewt_news.php?filename=&nid=6128 (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2561).

การศึกษาภูมิเศรษฐศาสตร์คือการศึกษาเชิงพื้นที่ โลกาภิวัตน์ ประเด็นทางการเมืองของเศรษฐกิจและทรัพยากรแนวคิดภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) เป็นสาขาของภูมิศาสตร์การเมืองที่มาจาก Edward Luttwak นักเศรษฐศาสตร์และที่ปรึกษาชาวอเมริกัน และ Pascal Lorot นักเศรษฐศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ทางการเมืองชาวฝรั่งเศส สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ชาวอาเซอร์ไบจัน Vusal Gasimli ให้ความหมายถึง Geo-Economics เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และการเมือง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21” ในครั้งนี้ ได้มีการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย เพื่อให้บรรลุผลของการตอบคำถามวิจัย และวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย ซึ่งได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

พิทยา สุวคันธ์ (2555) ศึกษาเรื่อง บรรษัทข้ามชาติจีนในลาวและเวียดนาม[35] มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พัฒนาการของการลงทุนและรูปแบบการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของบรรษัทข้ามชาติจีนในสปป.ลาวและเวียดนาม ปัจจัยที่สนับสนุนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของบรรษัทข้ามชาติจีนในสปป.ลาวและเวียดนาม ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของบรรษัทข้ามชาติจีนในสปป.ลาวและเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในสปป.ลาวและเวียดนาม ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกของพัฒนาการการออกไปลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีน (ค.ศ.1980-1990) ซึ่งถือเป็นช่วงที่บริษัทจีนเริ่มเข้าไปแข่งขันกับบริษัทท้องถิ่นในสปป.ลาวและเวียดนาม เริ่มจะมีการค้าระหว่างชายแดนจีนกับสปป.ลาวและเวียดนาม มีการลงทุนในการเข้าไปสัมปทานพื้นที่และการให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน การชลประทาน เขื่อน สะพาน เป็นต้น ช่วงที่สอง (ค.ศ. 1991-2000) เป็นการผลักดันนโยบายทางเศรษฐกิจของจีนออกสู่โลกภายนอก นโยบายของจีนจะมีความเกี่ยวพันกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) เมื่อ ค.ศ. 1992 จีนได้เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจในสปป.ลาวและเวียดนาม เช่น การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ และการขยายตลาดของสินค้าจีน เป็นต้น และช่วงที่สาม (2001-ปัจจุบัน) จีนได้ลงทุนเพิ่มขึ้น มีการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เงินกู้ปราศจากดอกเบี้ยและสินเชื่อพิเศษ เพื่อแลกกับโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของจีนในสปป.ลาว เช่น การจัดตั้งโรงงานปูนซีเมนต์ (Laos Vang Vieng Cement Factory) และศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ (National Cultural Centre) ในส่วนการลงทุนของจีนในเวียดนาม เช่น TCL Group และ Lifan Motor เป็นต้น

ปัจจัยการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในสปป.ลาวและเวียดนาม มี 4 ประเด็น คือ (1) ภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) จากยุทธศาสตร์ของจีนในลาวและเวียดนาม โดยการใช้นโยบายการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และการพัฒนาอย่างสันติของจีน (Peaceful Development) การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการลดกระแสการต่อต้านและ

[35] พิทยา สุวคันธ์, บรรษัทข้ามชาติจีนในลาวและเวียดนาม (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555).

หวาดระแวงจีน ขณะเดียวกันจีนกำลังนำมาซึ่งภัยคุกคามทางเศรษฐกิจตามมา เช่น สินค้าจีน ทุนจีน และคนจีน (2) ภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) มีการพัฒนาเพื่อให้พื้นที่ชายแดนจีนเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการเป็นเมืองประตูการค้าที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและเชื่อมโยงกับศูนย์กลางเศรษฐกิจในภูมิภาค (3) ภูมิสังคมและวัฒนธรรม (Geo-Socio-Cultural) จีนมีความใกล้ชิดทางสังคมกับวัฒนธรรมในสปป.ลาวและเวียดนาม ยังมีส่วนช่วยให้การลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนเป็นไปอย่างราบรื่นเช่นกัน และ (4) ภูมิยุทธศาสตร์ (Geo-Strategic) การจบลงของสงครามเย็น (Cold War) ซึ่งได้นำมาสู่การเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนของจีนกับประเทศในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ขณะเดียวกันจีนมียุทธศาสตร์โดยให้มณฑลยูนนานเป็นประตูมุ่งลงใต้สู่ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และมณฑลกวางสีเป็นประตู (Gate Way) สู่อาเซียน

ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของบรรษัทข้ามชาติจีนในสปป.ลาวและเวียดนาม จากการที่ประชาชนของลาวและเวียดนามส่วนหนึ่งยังคงสืบเชื้อสายจีนหรือชาวจีนโพ้นทะเลในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งส่งผลกระทบเชิงบวกให้กับการลงทุนของบริษัทจีนที่ได้รับการยอมรับมากกว่านักลงทุนชาติอื่น ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางการเมืองด้วยอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์เกิดความใกล้ชิดกันเพิ่มมากขึ้น นโยบายการส่งเสริมการลงทุนทั้งสปป.ลาวและเวียดนามที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะเงินทุนจากจีนเป็นหนึ่งของผู้ลงทุน ที่ได้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของสปป.ลาวและเวียดนาม และจีนยังมีความได้เปรียบในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันกับสปป.ลาวและเวียดนาม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการเข้ามาของกลุ่มทุนจีนที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่จีนได้มียุทธศาสตร์การก้าวออกไปสู่ระดับโลก (Go out Strategy) รวมทั้งภูมิภาคอาเซียน ซึ่งอาจจะนำไปสู่การขยายอิทธิพลและการคุกคามจากจีน และยังนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างจีนกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในอนาคต

จะเห็นได้ว่าการศึกษากรณีดังกล่าวมีการกล่าวถึงพัฒนาการด้านลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนที่ได้เข้ามาลงทุนในสปป.ลาวและเวียดนามตามนโยบายส่งเสริมการลงทุนของจีนซึ่งได้มียุทธศาสตร์การก้าวออกไปสู่ระดับโลก (Go out Strategy) ในการสนับสนุนให้ทุนจีนได้ออกไปลงทุนในประเทศต่างๆ ทั้งนี้การลงทุนของบรรษัทจีนในสปป.ลาวและเวียดนามยังแฝงไปด้วยการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) ในการที่บรรษัทต่างชาติจีนเข้าไปลงทุนและสัมปทานรวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐาน การกู้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย หรือแม้กระทั่งการให้ทุนการศึกษา หรือปัจจัยทางด้านอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อประเทศที่จีนเข้าไปลงทุนและในขณะเดียวกันก็เป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบรรษัทจีนในการเข้ามาลงทุนแบบจงใจและผู้ปฏิบัติตามยินยอมที่จะทำตามทั้งที่มีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไข

Lola Caballero Laporta (2015) ได้ศึกษาเรื่อง The Maritime Silk Road: China and the ASEAN[36] โดยศึกษาถึงปัจจัยการแสดงบทบาทของจีนมี 2 ปัจจัย คือ (1) การสร้างความร่วมมือและการรวมตัวกันเป็นภูมิภาคในแบบพหุภาคี ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์อย่างสันติ และ (2) การค้าและโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นการเชื่อมโยงทางตรงด้านเศรษฐกิจกับภูมิภาคอาเซียนผ่านกระบวนดำเนินนโยบายเส้นทางสายไหมของจีน ผ่านการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและข้อตกลงต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า มีบริบทที่หลากหลายในการรักษาการเจริญเติบโต และการดำเนินโยบายเส้นทางสายไหมใหม่นั้น ทำให้จีนต้องแสดงบทบาทขนานใหญ่บนเวทีโลก โดยการสร้างโครงการการค้าขนาดใหญ่เพื่อเข้า

[36] Lola Caballero Laporta, “The Maritime Silk Road: China and the ASEAN,” E-repositori.upf., http://hdl.handle.net/10230/24987 (accessed December 10, 2018).

ร่วมกับภูมิภาคอาเซียน เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นต้น เพื่อที่จะสร้างแนวทางในระยะยาวให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จีนยังใช้นโยบายดังกล่าวในการพยายามสร้างรัฐให้กลายมาเป็นผู้นำโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขความเสี่ยงนานัปการและการแสวงหามิตรประเทศทางด้านโลจิสติกส์ ดังนั้นแนวความคิดยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมจึงเป็นโอกาสของจีนที่จะนำการรวมกลุ่มของภูมิภาคและการแสวงหาพันธมิตร โดยการผลักดันอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือด้านความมั่นคงต่างๆ นอกจากนี้จีนยังมีการช่วยเหลืออุปถัมภ์การพัฒนาภายในภูมิภาคที่มากขึ้น รวมถึงการสร้างข้อตกลงพหุภาคีอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

บทบาทของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือเป็นการใช้แนวคิดภูมิเศรษฐศาสตร์จากการสร้างความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคี โดยเฉพาะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ที่เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการดำเนินนโยบายเส้นทางสายไหมทางทะเลระหว่างจีนและภูมิภาคอาเซียนให้เปิดกว้างทางด้านการค้าและการลงทุนมากยิ่งขึ้น อันนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติที่ทั้งประเทศจีนและประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะได้รับ และยังถือเป็นการใช้อำนาจละมุนในการดำเนินนโยบายจูงใจผ่านการลดมาตรการภาษีในการนำเข้าส่งออกระหว่างประเทศผ่านการดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของจีน ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์มหภาคที่จีนใช้ดำเนินนโยบายต่างประเทศและขยายอิทธิพลบนเวทีระหว่างประเทศ

Sok Siphana (2016) ได้เขียนบทความเรื่อง Strategic Perspectives on the One Belt, One Road and ASEAN: Achievements, Challenges, Opportunities and Future Direction[37] กล่าวถึงการบรรลุเป้าหมายการลงทุนที่ตั้งไว้ของจีนและอาเซียนใน ค.ศ. 2020 ให้มีมูลค่าการลงทุน 150 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยการเพิ่มการกระตุ้นมูลค่าการค้าในเขตการค้าเสรีจีนและอาเซียน รวมถึงเพิ่มการเจรจาหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาค (the Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) และ เมื่อ ค.ศ. 2016 จะดำเนินการควบคู่ไปกับเขตการค้าเสรีอาเซียนและฮ่องกง ในส่วนของการส่งเสริมภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมที่จะส่งเสริมธุรกิจ การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการจัดงานแสดงสินค้าจีน-อาเซียน ที่เมืองหนานหนิง การจัดงานจีน-เอเชียใต้ ที่นครคุนหมิง การจัดงานอาเซียน-จีน ที่กรุงปักกิ่ง การประชุมจีน-อาเซียนด้านธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งได้รับความสนใจจากนักธุรกิจที่จะช่วยกันส่งเสริมสินค้า และพัฒนาคู่ค้าทางธุรกิจไปพร้อมกัน นับได้ว่ากิจกรรมทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพทางการค้าและความสัมพันธ์ในการลงทุนเพื่อเร่งการแลกเปลี่ยนระหว่างอาเซียนและจีนในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อ ค.ศ. 2016 ซึ่งเป็นปีที่ครบรอบความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียน-จีน 25 ปี ยิ่งทำให้ความพยายามร่วมมือกันส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ตลอดจนการส่งเสริมการเชื่อมต่อในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการขนส่ง จีนได้ให้ความสำคัญกับประเทศที่มีพื้นที่ติดต่อหรือใกล้กับจีนโดยการขยายการลงทุนและการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโครงการในประเทศอาเซียน โดยเฉพาะประเทศลุ่มน้ำโขง (กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา ไทยและเวียดนาม) ทำให้ประเทศเหล่านั้นมีอัตราการเจริญเติบโต

[37] Sok Siphana, “Strategic Perspectives on the One Belt, One Road and ASEAN: Achievements, Challenges, Opportunities and Future Direction,” Zico advisory, http://zico.group/wp-content/uploads/resources/article/ZICO-Advisory-Expert-Commentary-Series-1-July-2016.pdf (accessed December 10, 2018).

อย่างรวดเร็วและมีการเร่งปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมและการพัฒนาเมืองโดยการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมร่วมกัน

แผนงานความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity: MPAC) เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนในช่วง ค.ศ. 2011-2015 ทั้งนี้ MPAC ได้กำหนดการเชื่อมโยงครอบคลุม 3 มิติ คือ การเชื่อมโยงทางกายภาพ การเชื่อมโยงองค์กร และการเชื่อมโยงประชาชน ทั้ง MPAC และ OBOR มีวิสัยทัศน์ที่คล้ายกัน กล่าวคือ พยายามเชื่อมโยงระบบถนนและทางรถไฟให้ต่อเนื่องกันภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น เส้นทางรถไฟสิงคโปร์-คุณหมิง 7,000 กิโลเมตร (Singapore-Kunming Rail Link: SKRL) ซึ่งมีแผนการเชื่อมต่อทางรถไฟจากข้อตกลงระหว่างไทยและจีนที่จะเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางดังกล่าว การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของนโยบาย One Belt One Road จะช่วยสนับสนุน MPAC เป็นอย่างดี โดยการจัดหาแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย เช่น ความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) เป็นการดึงดูดภาคเอกชนในการลงทุนโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ แต่ก็ยังมีผู้ลงทุนน้อยจึงทำให้จีนจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่มีเงินมูลค่า 100 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งเป็นความต้องการและความคาดหวังสำหรับการพัฒนาร่วมกันของจีน และภายใต้นโยบาย One Belt One Road ของจีน และ Silk Road Fund มูลค่า 40 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และ ODA ของจีน ที่จะเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การลงทุนของจีนในด้านการพัฒนาคู่ค้าและความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับจีนแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการใช้รัฐเป็นตัวแสดงแทนในการสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างอาเซียนกับจีนในการส่งเสริมและพัฒนาคู่ค้าทางธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจแห่งรัฐจีน (Chinese Economic Statecraft) ในการมองเห็นผลประโยชน์หรือผลกระทบของรัฐเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ในความร่วมมือทางด้านการลงทุนยังถูกพัฒนาในการส่งเสริมโครงข่ายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งการลงทุนในอุตสาหกรรมต่างๆอันจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากสินทรัพย์กลายมาเป็นเม็ดเงินในที่สุดตามแนวคิดการแปลงทรัพย์สินให้เป็นทรัพย์ (Desecurritization)

Qingzhen Chen (2016) ได้เขียนบทความเรื่อง Risks to China's grand strategy in Southeast Asia[38] กล่าวถึง นโยบาย One Belt One Road ของจีนที่ทำให้จีนเข้ามาลงทุนมากขึ้นตามเส้นทางหลักและเส้นทางทางทะเล เนื่องด้วยจีนมองว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นศูนย์กลางที่สำคัญของเส้นทางตามนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเป็นภูมิภาคที่มีคนจีนโพ้นทะเลหรือเชื้อสายจีน 40 ล้านคนอาศัยอยู่ในภูมิภาค จีนเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน และอาเซียนเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 3 ของจีน แต่ก็ยังมีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางการเมืองที่จะเป็นตัวหยุดการทำงานของยุทธศาสตร์มหภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมี 3 ประเด็น คือ (1) ความแตกต่างของประเทศสมาชิกอาเซียน กล่าวคือ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการสนับสนุนจากจีนในระดับที่แตกต่างกัน เช่น สปป.ลาว กัมพูชา และไทย เป็นประเทศส่วนใหญ่ที่ได้รับการสนับสนุนระดับมาก สำหรับเมียนมา สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซียและบรูไน จะได้รับการสนับสนุนระดับกลาง และประเทศเวียดนามและฟิลิปปินส์ จะได้รับการสนับสนุนน้อย เป็นต้น ระดับความแตกต่างของการสนับสนุนสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ใน

[38] Qingzhen Chen, "Risks to China's grand strategy in Southeast Asia," Global Risk Insights Know You World, http://globalriskinsights.com/2016/03/chinas-grand-strategy-in-southeast-asia/ (accessed December 10, 2018).

ระยะยาวระหว่างจีนกับประเทศนั้นๆ ได้ (2) ความไม่แน่นอนทางการเมืองและการขาดความต่อเนื่องของนโยบาย หมายถึง การยกเลิกโครงการหรือสัญญาหรืออาจถูกเลื่อนออกไป ถือเป็นภัยคุกคามต่อการลงทุนต่างประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลทหารของไทยซึ่งขาดเสถียรภาพทางการเมืองและยังคงมีความเสี่ยงต่อการประท้วงรุนแรง เป็นต้น (3) การก่อการร้าย กลุ่มก่อการร้าย และอิทธิพลของประเทศอิสลามที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาค ทำให้นักลงทุนจีนต้องระมัดระวังต่อการลงทุนอย่างมาก เช่น ผู้ก่อการร้ายในประเทศอินโดนีเซีย ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2016 และเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2015 เหตุการณ์ระเบิดในกรุงเทพฯ และการลักพาตัวของสองตัวประกันชาวเยอรมันมานานกว่า 6 เดือน ในฟิลิปปินส์ เป็นต้น

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นล้วนแต่มีผลประโยชน์แห่งชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นทั้งผลประโยชน์ที่ขัดกันและผลประโยชน์ที่เสริมกันระหว่างรัฐ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สถานการณ์ วิถีทางการทูต ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการประเมินความเสี่ยงในการลงทุนและการดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะใช้ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักในการกำหนดพฤติกรรมของรัฐผ่านนโยบายยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมของรัฐนั้นๆ การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักสำคัญ โดยอยู่ในรูปของอำนาจที่รัฐสามารถใช้อำนาจเพื่อแสวงหาหรือปกป้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐตน

Lukas Milevski (2017)[39] ได้เขียนบทความเรื่อง The Evolution of Modern Grand Strategic Thought กล่าวถึง วิวัฒนาการแนวความคิดยุทธศาสตร์มหภาคสมัยใหม่เป็นแนวคิดที่ไม่ได้มีการวางแนวคิดไว้ตายตัว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเป็นแนวคิดที่ยังไม่มีมาตรฐานและไม่ต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นมาและได้รับความนิยมอย่างมากหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น แนวความคิดและนักคิดหลักในการสร้างแนวคิดยุทธศาสตร์มหภาคสมัยใหม่เริ่มขึ้นในศตวรรษที่ 19 เป็นยุทธศาสตร์เส้นทางทางทะเลของ Alfred Thayer Mahan และ Julian Corbett จนกลายมาเป็นเรื่องของสงครามจาก British school of thought led by J. F. C. Fuller and Basil Liddell Hart และเปลี่ยนแปลงมาเป็นความสำคัญทางประวัติศาสตร์ด้านยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาที่รู้จักกันในนามของยุทธศาสตร์นิวเคลียร์ และยังเป็นการจุดประกายให้ Edward Mead Earle เติบโตได้ ก่อนที่จะสรุปกับการประเมินของนักทฤษฎีอเมริกันในปัจจุบัน เช่น Edward Luttwak และ John Lewis Gaddis นับเป็นผลงานที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของทฤษฎีเชิงยุทธศาสตร์เนื่องจากเป็นการอภิปรายนโยบายการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์การเมือง และวิธีการเปลี่ยนแปลงความหมายของแนวคิด ยุทธศาสตร์มหภาคมีวิวัฒนาการจากกรอบแนวคิดที่ไม่ตายตัว ซึ่งปัจจุบันจีนเองได้มีการวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศให้เป็นตามกรอบยุทธศาสตร์ที่จีนวางไว้โดยการใช้ภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์สอดรับกับกรอบการพัฒนาภายในประเทศและระหว่างประเทศโดยการใช้รัฐเป็นตัวแสดงที่จะต้องมีการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์อย่างครอบคลุม

[39] Lukas Milevsk, “The Evolution of Modern Grand Strategic Thought,” Foreign Affairs, https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2016-12-08/evolution-modern-grand-strategic-thought (accessed December 10, 2018).

The Global Environmental Institute (GEI) (2017)[40] ได้ศึกษาเรื่อง Going Global Chinese Investment in the Lower Mekong Region กล่าวถึง การลงทุนของจีนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความตระหนักและความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของการลงทุนของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วง ค.ศ. 2012 จีนริเริ่มการใช้ยุทธศาสตร์การก้าวออกไปทั่วโลก เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมรัฐวิสาหกิจของจีนในการลงทุนยังต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการลงทุนดังกล่าวมีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เป็นอันตรายต่อการลงทุน เพื่อประสบความสำเร็จ GEI ได้ทำความเข้าใจนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และความยั่งยืนของธุรกิจในประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง อาทิเช่น สปป.ลาว เวียดนาม กัมพูชา และเมียนมา ที่จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงและส่งเสริมให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อการเข้ามาของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น กำลังเพิ่มความเสี่ยงให้กับยุทธศาสตร์ในการก้าวออกไปทั่วโลกของจีน

การลงทุนระหว่างประเทศอย่างยั่งยืนและมีความมั่นคงภายใต้การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ของจีนในการดำเนินยุทธศาสตร์มหภาคกับต่างประเทศที่มีการประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศที่ยังไม่มีสงครามขนาดใหญ่ในภูมิภาคอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศจีน แต่การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโลกในบริบทกระแสโลกาภิวัตน์ที่ประเทศต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งพากันมากขึ้นโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงการเผชิญหน้ากับความท้าทายด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ที่มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาระดับโลกในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมประเทศทั้งสภาพแวดล้อม สังคม ให้ไปสู่ความยั่งยืน

Ralph Jennings (2017)[41] ได้เขียนบทความเรื่อง How China Is Paying Southeast Asia To Keep Quiet Over A Big Sovereignty Dispute ไว้ว่า จีนให้ความช่วยเหลือกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อเป็นการสร้างความสงบจากการเพิกเฉยต่อการแย่งชิงอำนาจอธิปไตยครั้งใหญ่ การประชุมของผู้นำทั้ง 10 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2017 อาจจะเป็นเพราะประเด็นเรื่องข้อพิพาททะเลจีนใต้ที่แก่งแย่งพื้นที่ทะเลจีนใต้ และการเสาะแสวงหาทรัพยากร จึงทำให้จีนเรียกร้องกรรมสิทธิ์ร้อยละ 90 ของพื้นที่น่านน้ำในทะเลจีนใต้ โดยการใช้การก่อตั้งกำลังทางทหารไว้บนเกาะดังกล่าวจนทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดข้อพิพาทระหว่างจีนและประเทศในภูมิภาคอาเซียน แม้ว่าจีนพยายามที่จะใช้การลงทุนในการให้ความช่วยเหลือทางการทหารและทางเศรษฐกิจมีมูลค่า 12 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แต่ประเด็นดังกล่าวนับเป็นเรื่องสำคัญมากที่จีนกำลังจริงจังกับการแข่งขันทางทหารกับสหรัฐอเมริกา

---

[40] The Global Environmental Institute, “Going Global Chinese Investment in the Lower Mekong Region,” CHINESE INVESTMENT IN SOUTHEAST ASIA Overseas Investment, Trade and the Environment Program, http://www.geichina.org/en/program/oite/chinese-investment-lmr (accessed December 10, 2018).

[41] Ralph Jennings, “How China is Paying Southeast Asia to Keep Quiet over a Big Sovereignty Dispute,” Forbes, https://www.forbes.com/sites/ralphjennings/2017/07/03/how-china-is-paying-southeast-asia-to-shut-up-about-a-big-sovereignty-dispute/#1de6fb9373ecAsia#Economy (accessed December 10, 2018).

Song Seng Wun นักเศรษฐศาสตร์จากธนาคารเอกชน Commerce International Merchant Banker (CIMB) ของสิงคโปร์ กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งทางบกและทางทะเลอาจจะกลายเป็นความร่วมมือถาวรมากขึ้น ดังนั้นวิธีการที่รัฐบาลจีนได้กำหนดให้ไว้กับประเทศเพื่อนบ้าน มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ จีนได้เสนอปืนไรเฟิลและอาวุธอื่นๆ แก่ประเทศฟิลิปปินส์ในการสู้รบกับกลุ่มกบฏมุสลิมทางตอนใต้ของเมือง Marawi ที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตเกือบ 400 ราย ถือได้ว่าการสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้ายของจีนนั้นมีนัยสำคัญในการสร้างความเป็นผู้นำของจีนในภูมิภาคอาเซียน

นอกจากนี้ เนื่องด้วยฟิลิปปินส์เป็นประธานประชาคมอาเซียนใน ค.ศ. 2017 จีนยังได้ให้ความช่วยเหลือเป็นเงินทุนสนับสนุนจำนวน 3.96 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในการสร้างเส้นทางรถไฟจากกรุงมะนิลาไปยังทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะลูซอน และอีก 4.3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในทางใต้ของเกาะมินดาเนา รวมถึงนักท่องเที่ยวของจีนจำนวนมากที่ทำให้ภาคการท่องเที่ยวของเวียดนามพุ่งขึ้นมาอยู่ที่ประมาณร้อยละ 7 ของเศรษฐกิจเวียดนาม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจีนประมาณ 2.2 ล้านคน มายังเวียดนามในเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคมใน ค.ศ. 2016 จนทำให้เวียดนามกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำและในมาเลเซียอันเป็นแหล่งการลงทุนชั้นนำอันดับต้นๆ จีนได้ขายอุปกรณ์ทางทหารในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการค้าแบบสองทิศทางที่มีมูลค่ากว่า 100 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2016 นอกจากนี้จีนยังลงทุน 12.8 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในสายการผลิตเส้นทางรถไฟและจัดตั้งท่าเรือพันธมิตรพร้อมกับให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยเช่นกัน จะเห็นได้จากการที่จีนเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ 4 ปี แนวความคิดเส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่กว้างใหญ่ที่ทอดยาวไปยังยุโรปตะวันออก และการลงทุนในอินโดจีนจะยังคงเติบโต อันเป็นการแสดงถึงการสร้างความเป็นมิตรกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อไม่ให้เรื่องทะเลจีนใต้ขึ้นสู่วาระการประชุมปัญหาเรื่องความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ในทุกๆสังคมทั้งภายในและต่างประเทศ ข้อพิพาททางทะเลจีนใต้เป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐกับรัฐในการแย่งชิงทรัพยากรของรัฐมีการเรียกร้องสิทธิในพื้นที่ต่างๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตามสังคมการเมืองโลกยังตระหนักหากจีนใช้อำนาจแข็งกร้าว (Hard Power) ทั้งหมดอาจจะไม่เกิดผลดี จำเป็นจะต้องใช้อำนาจละมุน (Soft Power) มาผสมผสานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

Melissa Cheok (2017)[42] ได้ศึกษาเรื่อง China Is Increasing Its Share of Southeast Asia's Infrastructure Pie Chinese corporations are acquiring major stakes in projects ไว้ว่าจีนกำลังเพิ่มสัดส่วนโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บริษัทจีนกำลังเข้ายึดโครงการสำคัญต่างๆ ในฐานะประเทศมหาอำนาจที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นลำดับสองของโลกกำลังมุ่งเป้าในการลงทุนไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ที่จำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน ดังนั้นจีนจึงใช้การยกระดับด้านการพัฒนาถนน ทางรถไฟและท่าเรือ ตามศักยภาพทางของจีน ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank:

[42] Melissa Cheok, “China is increasing its Share of Southeast Asia's Infrastructure Pie: Chinese corporations are acquiring major stakes in projects,” Bloomberg, https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-08-17/china-s-growing-its-share-of-southeast-asia-s-infrastructure-pie (accessed December 10, 2018).

ADB) คาดการณ์ว่าประเทศเศรษฐกิจใหม่ทั่วเอเชียจะต้องลงทุนมากถึง 26,000 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในการสร้างตั้งแต่เครือข่ายการคมนาคมขนส่ง ไปจนถึงน้ำสะอาดใน ค.ศ. 2030 เพื่อรักษาอัตราการเจริญเติบโต ลดความยากจน และลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จีนเข้ามาลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าส่วนแบ่งการลงทุนโดยตรงของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงมีขนาดค่อนข้างเล็กอยู่ที่ร้อยละ 6.8 ของการลงทุนโดยตรงสุทธิทั้งหมด ใน ค.ศ. 2015 บริษัทจีนเข้าซื้อหุ้นขนาดใหญ่ในโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานรายใหญ่หลายโครงการทั่วภูมิภาคดังกล่าว ตามที่ Weiwen Ng นักเศรษฐศาสตร์จากกลุ่มธนาคารออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ในสิงคโปร์ ได้กล่าวไว้ว่าตามรายงานของ Australia and New Zealand Banking Group (ANZ) ระบุว่าร้อยละ 14 ของการไหลเข้าสุทธิมายังประเทศไทยของจีนใน ค.ศ. 2016 ร้อยละ 8 ในเวียดนามและอินโดนีเซีย และร้อยละ 6 ในมาเลเซีย ส่วนฟิลิปปินส์ได้รับส่วนแบ่งร้อยละ 0.14 ตามการแบ่งรายภาค ANZ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าการลงทุนของจีนส่วนใหญ่จะเน้นด้านพลังงาน ด้านการขนส่ง และด้านอสังหาริมทรัพย์ โดยทั้ง 3 ด้านคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78 ของการลงทุนและสัญญาการก่อสร้างของจีนในภูมิภาคอาเซียนตั้งแต่ ค.ศ. 2005 ถึงช่วงครึ่งปีแรกของ ค.ศ. 2017 นับเป็นโอกาสที่มีนัยสำคัญของจีนต่อสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศที่มีการขยายตัวเร็วที่สุดในโลก เช่น ฟิลิปปินส์และเวียดนาม ซึ่งมีอัตราการเติบโตมากกว่าร้อยละ 6 ประกอบกับมีประชากรรวมกันมากกว่า 620 ล้านคน และมีขนาดเศรษฐกิจ 2.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาของภูมิภาคอาเซียน ศักยภาพในการลงทุนถือว่าใหญ่มาก ใน ค.ศ. 2020 ภูมิภาคดังกล่าวจะมีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ของโลกตามการคาดการณ์ของ World Economic Forum

จากนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ถือเป็นโครงการขนาดใหญ่ของจีน ที่จีนให้ความสำคัญอย่างมากต่อการเข้าไปลงทุนยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นนโยบายที่จะสามารถช่วยเพิ่มเส้นทางภูมิภาคดังกล่าวได้ หลายโครงการได้รับเงินสนับสนุนเพิ่มเส้นทางรถไฟฟ้าความเร็วสูงที่เชื่อมโยงจีนตอนใต้ผ่านสปป.ลาว เพื่อเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมชายฝั่งทางตะวันออกของไทย และโครงการเส้นทางรถไฟในสปป.ลาว อินโดนีเซีย และไทย ขณะที่ประเทศเจ้าบ้านได้รับประโยชน์จากการลงทุนที่เพิ่มขึ้นจากจีนแต่ยังมีความเสี่ยงที่ภูมิภาคอาเซียนเผชิญทั้งด้านการเข้าลงทุน การค้า และนักท่องเที่ยวจีน

การดำเนินยุทธศาสตร์จีนเป็นการใช้มหยุทธศาสตร์ของจีนให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียที่จีนใช้ขับเคลื่อนการดำเนินมหยุทธศาสตร์ ตามที่ รูปแบบของการพิจารณาทางเลือกในการดำเนินยุทธศาสตร์ของรัฐเพื่อสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศของ Charles W. Kegley Jr. ที่ใช้นโยบายการแสดงความเป็นผู้นำ นโยบายเลือกเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อันสำคัญยิ่ง หรือนโยบายการเป็นผู้ถ่วงดุลระหว่างประเทศ รวมถึงยุทธศาสตร์สร้างความสัมพันธ์กับรัฐอื่นในลักษณะทวิภาคีที่เป็นการตกลงในลักษณะที่ไม่เป็นทางการหรือเป็นทางการ ขึ้นอยู่กับเป้าหมายในการตกลงร่วมมือระหว่างกัน ตลอดจนยุทธศาสตร์สร้างความร่วมมือกับรัฐอื่นในลักษณะพหุภาคี (Multilateralism) เพื่อบริหารจัดการระบบโลก ยุทธศาสตร์ความมั่นคงร่วมกัน โดยที่รัฐริเริ่มสร้างสถาบันระหว่างประเทศโดยร่วมมือกับประเทศต่างๆ

ประภัสสร์ เทพชาตรี (2013)[43] ได้เขียนบทความเรื่อง สหรัฐฯ–จีน–อาเซียน ไว้ว่า นับตั้งแต่สมัยสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาเป็นผู้วางระเบียบโลกใหม่จนถึงปัจจุบันอันมีบทบาทอย่างมากในภูมิภาคเอเชียตะวันออก สหรัฐอเมริกาใช้ยุทธศาสตร์ Hub and spokes ในด้านการเมืองและความมั่นคง โดยที่สหรัฐอเมริกาเป็นดุมล้อ และนานาประเทศเป็นซี่ล้อที่หมุนตามสหรัฐอเมริกาเพื่อสร้างความเป็นผู้นำโลกให้กับประเทศ แต่การผงาดขึ้นมาของจีนในการแข่งขันเป็นผู้นำโลกนั้น ทำให้สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป การผงาดขึ้นของจีนทั้งด้วยขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่และการเติบโตที่รวดเร็วนั้น ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาก ซึ่งมีความได้เปรียบอย่างมากทั้งทางภูมิเศรษฐศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ อันเป็นรากฐานของการขยายบทบาททางอำนาจของจีนไปยังภูมิภาคเอเชียต่อไป

อาเซียนเริ่มมีบทบาทที่มีความสำคัญมากขึ้น สหรัฐอเมริกาจึงต้องกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับภูมิภาคอาเซียนเพื่อแข่งขันกับประเทศจีน เช่น ประชุมสุดยอดกับอาเซียน การเข้าเป็นสมาชิก East Asia Summit เป็นต้น ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งจีน สหรัฐอเมริกาและอาเซียนถูกจัดอยู่ในรูปแบบของระบบลูกผสม (Uni-multilateral system) กล่าวคือ เป็นระบบหนึ่งขั้วที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นอภิมหาอำนาจหนึ่งเดียว แต่ในขณะเดียวกันจีนและอาเซียนก็กำลังทำให้เป็นระบบหลายขั้วซึ่งจะทำให้เป็นไปในรูปแบบพหุภาคีนิยมด้วย ซึ่งมี 2-3 ระบบด้วยกันที่เหลื่อมทับซ้อนกันอยู่เป็นระบบลูกผสม และมี 2 แกนเกิดขึ้นในภูมิภาค คือ แกนที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง และแกนที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลาง

ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ ยุทธศาสตร์ของอาเซียนต่อสหรัฐอเมริกาและจีนนั้น เป็นแบบ Bandwagoning กับ balancing หมายถึง การเข้าพวกหรือการปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจ (engagement) ประกอบกับการถ่วงดุลอำนาจของทั้งสองประเทศด้วย ต้องไม่เลือกข้าง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่อาเซียนที่ต้องสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นเพื่อไม่ให้มหาอำนาจมาใช้ยุทธศาสตร์แบ่งแยกและปกครอง โดยเรื่องของ TPP เป็นเครื่องมือของสหรัฐอเมริกาที่ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการแบ่งแยกและปกครองอาเซียนมาโดยตลอด จีนก็กำลังจะใช้ยุทธศาสตร์แบ่งแยกและปกครองอาเซียนเช่นเดียวกัน คือ กรอบอาเซียน +1 ดังนั้น ภูมิภาคอาเซียนจึงต้องดึงสหรัฐอเมริกาและจีนเข้ามาด้วย โดยใช้ทั้ง bandwagoning engagement และ balancing เพื่อให้อาเซียนไม่ตกอยู่ในอำนาจของมหาอำนาจฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด นโยบาย One Belt One Road เป็นนโยบายหนึ่งที่จีนได้ให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสอดคล้องกับด้านภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยรัฐเป็นตัวแสดงแทนในการสร้างพลังขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการสร้างรถไฟฟ้าความเร็วของการสร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกับภูมิภาคอื่นๆอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการคมนาคมแก่จีนส่งผลในด้านการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในต่างประเทศ

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ มหานครเซี่ยงไฮ้ (2560) รายงานเศรษฐกิจเดือนมิถุนายน 2560 เรื่องภาพรวมนโยบาย One belt One Road และการลงทุนของจีนในประเทศแถบ Southeast Asia[44] รายงานไว้ว่า One Belt One Road เป็นยุทธศาสตร์ที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ริเริ่มขึ้น

---

[43] ประภัสสร์ เทพชาตรี, “สหรัฐฯ–จีน–อาเซียน,” drprapat.com, http://www.drprapat.com- (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[44] สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ มหานครเซี่ยงไฮ้, “รายงานเศรษฐกิจเดือนมิถุนายน 2560 เรื่องภาพรวมนโยบาย One belt One Road และการลงทุนของจีนในประเทศแถบ Southeast Asia,” DIPT, http://www.ditp.go.th/contents_attach/173910/173910.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ใน ค.ศ. 2013 โดยมุ่งที่จะเชื่อมต่อทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกาเข้าด้วยกัน เป็นความเชื่อมโยงในรูปแบบการสร้างเครือข่ายโครงสร้าง สาธารณูปโภค เส้นทางรถไฟ ถนน ท่อลำเลียง พลังงาน ระบบการจ่ายไฟฟ้า ยิ่งไปกว่านั้นยุทธศาสตร์ One Belt One Road ยังมุ่งสร้างความร่วมมือระหว่างภูมิภาคในด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึงกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง การค้า การเงิน สังคมและวัฒนธรรม การที่จีนพยายามผลักดัน One Belt One Road เนื่องจากว่าจีนต้องการขยายการส่งออก และระบายกำลังการผลิตส่วนเกิน อย่างไรก็ดี การดำเนินนโยบายดังกล่าวจะส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเกิดการลงทุนและความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากนโยบาย One Belt One Road ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการลงทุนและการค้า (Investment & Trade) นับตั้งแต่ ค.ศ. 2013 จีนได้ลงทุนมากกว่า 5 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามประเทศในเส้นทางดังกล่าว ใน ค.ศ. 2016 เป็นปีเดียวที่มีมูลค่าการลงทุนโดยตรง (Direct Investment) สูงถึง 1.45 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือคิดเป็นร้อยละ 8.5 ของการลงทุนออกนอกประเทศของจีนทั้งหมด (China’s total outbound investment) นอกจากนี้จีนยังได้ทำสัญญาการลงทุนในโครงการใหม่ๆ กับประเทศตามเส้นทางดังกล่าว มูลค่ากว่า 1.26 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 36

2. ด้านความร่วมมือการพัฒนาขีดความสามารถ (Capacity Cooperation) ช่วงปลาย ค.ศ. 2016 กลุ่มธุรกิจจีนได้สร้างเขตความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจ (Economic and Trade Cooperation) 56 แห่ง ใน 20 ประเทศตามเส้นทาง One Belt One Road มีมูลค่าการลงทุนมากกว่า 1.85 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และกระจายงานในพื้นที่ชนบทได้กว่า 180,000 ตำแหน่ง

3. ด้านการพัฒนาการเชื่อมต่อ (Connectivity Progress) จีนได้ลงนามในสัญญาความร่วมมือด้านการพัฒนาการขนส่งในระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาคกับประเทศในเส้นทางดังกล่าวกว่า 130 สัญญา

4. ด้านการสนับสนุนด้านการเงิน (Financial Support) จีนได้สนับสนุนเงินทุนกว่า 4 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ให้กับการจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) โดยกระจายเงินลงทุนกว่า 5.3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในการลงทุนรอบแรก และใน ค.ศ. 2015 ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank) ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคในเอเชีย

ในส่วนของแผนการดำเนินการขั้นต่อไปของนโยบาย One Belt One Road งานประชุม Belt and Road International Forum ในวันที่ 14-15 พฤษภาคม ค.ศ. 2017 ณ กรุงปักกิ่ง สี จิ้นผิง ได้กล่าวถึง 7 แนวทางหลัก ในการพัฒนาและเชื่อมโยงประเทศต่างๆ ในเส้นทาง One Belt One Road คือ

1. ข้อตกลงบริการการขนส่งทางรถไฟ จีน-ยุโรป (China-Europe Railway Cargo Service) มีรถไฟกว่า 3,000 เที่ยว เชื่อมต่อระหว่าง 27 เมืองของจีน และ 28 เมือง ใน 11 ประเทศแถบยุโรป

2. การเพิ่มเงินทุนสนับสนุนกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) เป็นจำนวน 1 แสนล้านหยวน เพื่อที่จะกระตุ้นสถาบันการเงินให้สนับสนุนการลงทุนจากจีนสู่ต่างประเทศ

3. การลงนามในข้อตกลงทางธุรกิจและความร่วมมือทางการค้ากับ 30 ประเทศ จีนจะลงนามในข้อตกลงทางธุรกิจและความร่วมมือทางการค้าร่วมกับ 30 ประเทศ จากกระทรวงพาณิชย์จีนระบุว่า มูลค่าการค้าระหว่างจีนและประเทศในเส้นทางดังกล่าว ช่วง ค.ศ. 2014-2016 สูงกว่า 3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

4. การจัดงาน China International Import Expo เป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 2018 เพื่อที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่การค้าและการลงทุนร่วมกับประเทศที่อยู่ในเส้นทางสายไหม

5. การจัดตั้งแผนดำเนินการทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความร่วมมือทางด้านนวัตกรรมในเส้นทาง Belt and Road Science, Technology and Innovation Cooperation Action Plan เพื่อยกระดับความร่วมมือทางด้านนวัตกรรมร่วมกับประเทศอื่นๆ ประกอบด้วยการแลกเปลี่ยน ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในรูปแบบบุคคลสู่บุคคล (P2P) แล็บทดลองร่วม (joint laboratory) ศูนย์ความร่วมมือวิทยาศาสตร์ การส่งถ่ายเทคโนโลยี เป็นต้น

6. การสนับสนุนเงินจำนวน 6 หมื่นล้านหยวน ใน ค.ศ. 2020 เพื่อพัฒนาประเทศและองค์กรที่มีส่วนร่วมในนโยบาย One Belt and One Road ในการจัดตั้งโครงการช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชากร

7. การจัดตั้งกลไกเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในนโยบาย One Belt and One Road อาทิ สำนักงาน ประสานงานเพื่อติดตามกิจกรรมของการประชุม ศูนย์วิจัยเพื่อการเงินและการพัฒนาเศรษฐกิจ Belt and Road ศูนย์อำนวยความสะดวกสำหรับการก่อสร้าง Belt and Road ศูนย์การพัฒนาการเงินความร่วมมือพหุภาคี ร่วมกับ Multilateral development banks และ IMF-China และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในประเทศตามเส้นทาง เช่น Belt and Road news alliance and a music education alliance เป็นต้น

นโยบาย One Belt One Road กับการลงทุนของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จีนพยายามผลักดันให้มีการสร้างความร่วมมือทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจการค้าร่วมกัน (Economic and Trade Co-operation Zones) ในประเทศต่างๆ ที่อยู่ในเส้นทาง One Belt One Road จีนได้สร้างความร่วมมือทางเขตเศรษฐกิจ (Co-operation zones) จำนวน 56 เขต ในจำนวน 20 ประเทศที่อยู่บนเส้นทาง ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนสะสม (Cumulative Investment) กว่า 1.86 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และสามารถดึงดูดบริษัทให้เข้ามาลงทุนมีมูลค่าผลผลิตรวม (output value) อยู่ที่ 5.07 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ Belt and Road: Development of China's Overseas Economic and Trade Co-operation Zones มีการผลักดันการจ้างแรงงานท้องถิ่นกว่า 180,000 ตำแหน่ง และยังช่วยผลักดันการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศเข้าไปลงทุนและยกระดับอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญต่างๆ อาทิ อุตสาหกรรมสิ่งทอเบา (light textiles) เครื่องใช้ในครัวเรือน เหล็กกล้า สิ่งก่อสร้าง เคมีภัณฑ์

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจสามารถดึงดูดเงินลงทุนจากภายนอกผ่านเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) ที่สนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการลงทุน โดยหลังจากจีนได้ประกาศดำเนินนโยบาย One Belt One Road แล้วนั้น นักลงทุนของจีนได้ไปก่อตั้งเขตการลงทุนร่วม (Co-operation zones) ร่วมกับประเทศต่างๆ ในแถบอาเซียน ดังนี้

1. Cambodia Sihanoukville Special Economic Zone เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ตั้งอยู่ใน Sihanoukville ซึ่งเป็นเมืองท่านานาชาติแห่งเดียวในกัมพูชา มีกลุ่มลงทุน Hodo Group จากมณฑลเจียงซู เป็นบริษัทหลักในการเข้ามาลงทุน และเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เน้นการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมด้านสิ่งทอและเครื่องแต่งกาย เครื่องจักรกลและอุปกรณ์เครื่องใช้ในอุตสาหกรรมเบา

2. Thai-China Rayong Industrial Park เป็นเขตอุตสาหกรรมที่เน้นการเพิ่มมูลค่าการค้าและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก บริษัทจีนหลายบริษัทลงทุนและตั้งโรงงานและเครื่องสาธารณูปโภคมีมูลค่ากว่า 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

3. Vietnam Longjiang Industrial Park เป็นเขตอุตสาหกรรมรูปแบบครบวงจร (Comprehensive Industrial Parks) มีบริษัท Zhejiang Qianjiang Investment Management Co. Ltd มาลงทุนและพัฒนาเขตอุตสาหกรรมดังกล่าว

นอกจากนี้จีนยังเข้าไปลงทุนในเขตอุตสาหกรรมต่างๆ อีกด้วย อาทิเช่น China-Indonesia Julong Agricultural Industry Co-operation Zone และ Laos Saysettha เป็นต้น ยุทธศาสตร์ One Belt One Road เป็นยุทธศาสตร์ที่หลายประเทศให้ความสนใจ นอกจากจะมุ่งสร้างความร่วมมือระหว่างภูมิภาคในด้านต่างๆแล้วนั้น ยังรวมถึงการสร้างกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง การค้า การเงิน สังคมและวัฒนธรรม โดยในแต่ละประเทศที่จีนได้เข้าไปทำความร่วมมือหรือส่งเสริมการลงทุนนั้นก็ได้มีปัจจัยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่ประเทศนั้นๆ

ปลายฟ้า บุนนาค (2560)[45] ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของจีนในอาเซียน กรณีศึกษามาเลเซีย เมียนมา กัมพูชา และลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อให้คนไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของจีนในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะในประเทศมาเลเซีย พม่า กัมพูชา และลาว ที่มีชายแดนติดกับไทย (2) เพื่อให้ไทยมองเห็นโอกาสที่จะได้จากการที่จีนเข้ามาลงทุนในประเทศดังกล่าวเพื่อเตรียมความพร้อมและวางยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยสามารถสรุปผลการศึกษาแบ่งตามกรณีศึกษาไว้ว่า

มาเลเซีย มีสิ่งดึงดูดการลงทุนของจีนในมาเลเซีย คือ เกาะแมนจุงที่มีพื้นที่ประมาณ 830 เอเคอร์ เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินแมนจุง ขนาดกำลังการผลิต 2100 เมกะวัตต์ที่รัฐเปรัก ทางตะวันตกของประเทศ อีกทั้งยังเป็นท่าเรือน้ำลึกที่สามารถรองรับเรือบรรทุกถ่านหินขนาด 1.8 แสนตัน รวมถึงการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของมาเลเซีย ทั้งด้านคมนาคม โทรคมนาคม การไฟฟ้า การประปา และด้านพลังงาน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงจากประเทศการผลิตและส่งออกพืชผลทางการเกษตรมาเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและแรงงานคุณภาพที่มีทักษะทางภาษาอังกฤษที่ดีเป็นการส่งเสริมให้เศรษฐกิจของมาเลเซียดีขึ้น การลงทุนของจีนในมาเลเซียส่วนใหญ่นั้นจะเป็นด้านพลังงาน อันได้แก่ บริษัทผู้ผลิตแผงพลังงานแสงอาทิตย์ 3 บริษัทใหญ่ของจีน ได้แก่ บริษัท Jinko Solar Co Ltd บริษัท JA Solar Holdings Co., Ltd. และบริษัท JA Solar Malaysia SdnBhd โดยตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมปีนัง เมืองท่าอุตสาหกรรมและเมืองเศรษฐกิจสำคัญของมาเลเซีย ส่วนการลงทุนด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนนั้น ได้แก่ กองทุนซูปเปอร์ซีด มูลค่า 5.12 แสนล้านบาท ที่ร่วมลงทุนระหว่างมาเลเซีย เวนเจอร์แคปปิตอล กับโกบี พาร์เนอร์ส กองทุนร่วมลงทุนของจีนเพื่อสนับสนุนสตาร์ทอัพในมาเลเซียและชาติอาเซียน เขตการค้าเสรีดิจิทัล (Digital Free Trade Zone: DFTZ) ในมาเลเซียซึ่งเป็นอีกหนึ่งความร่วมมือระหว่าง Alibaba Group กับรัฐบาลมาเลเซีย ได้ลงบันทึกความเข้าใจกับมณฑลกวางตุ้งเป็นการลงนามระหว่างรัฐบาลท้องถิ่นมะละกากับมณฑลกวางตุ้ง เมื่อ ค.ศ. 2015 เพื่อทำให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมกวางตุ้ง-มะละกา ซึ่งเป็นฐานการผลิตสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า อันได้แก่ ท่าเรือน้ำลึกมะละกา และนิคมอุตสาหกรรมทางทะเล และเขตนิคมอุตสาหกรรมมาเลเซีย (กวนตัน)-จีน เป็นการผลักดันของผู้นำทั้งสองประเทศเพื่อขยายความร่วมมือทางทะเลระหว่างท่าเรือชินโจวและท่าเรือกวนตัน

[45] ปลายฟ้า บุนนาค, “บทบาทของจีนในอาเซียน กรณีศึกษามาเลเซีย พม่า กัมพูชา และลาว,” คลังปัญญา, https://www.slideshare.net/Klangpanya/ss-79480243 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

และโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์ (Iskandar) เป็นโครงการของมาเลเซียที่มีพื้นที่ติดกับประเทศสิงคโปร์ พัฒนาตามแนวคิดเมืองเซินเจิ้นที่อาศัยทำเลใกล้เกาะฮ่องกง

ส่วนบทบาทในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือ โครงการรถไฟสาย Malaysia's East Coast Rail Link (ECRL) เริ่มจากเมืองตุมปัดเลียบชายฝั่งทะเลตะวันออกผ่านท่าเรือกวนตัน และตัดเข้ายังฝั่งตะวันตกผ่านพื้นที่ตอนกลางของประเทศ ไปสิ้นสุดที่ท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ที่สุดของมาเลเซียที่ท่าเรือน้ำลึกเคลัง (Port Klang) เป็นการเชื่อมฝั่งตะวันตกและตะวันออกของคาบสมุทรเพื่อร่นระยะเวลาไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกา โดยมีเงินกู้จากธนาคารนำเข้าส่งออกของจีน (Exim Bank of China) ทำสัญญามูลค่า 5.5 หมื่นล้านริงกิต หรือราว 4.4 แสนล้านบาท และมีบริษัท China Communication Construction Company (CCCC) รับเหมาเทิร์นคีย์ระบบ EPCC ส่วนท่าเรือน้ำลึกมะละกาเกตเวย์ร่วมทุนระหว่างรัฐวิสาหกิจของรัฐมะละกา KAJ Development กับบริษัทพาวเวอร์ไชน่า อินเตอร์เนชั่นแนล มะละกา และสะพานปีนังแห่งที่ 2 เชื่อมเกาะปีนังไปยังแผ่นดินใหญ่มาเลเซีย โดยการก่อสร้างของบริษัท China Barbour Engineering Co Ltd: CHEC ด้านอสังหาริมทรัพย์เป็นโครงการเมืองมาเลเซีย (Malaysia City) เพื่อพัฒนากัวลาลัมเปอร์เป็นมหานครสากล

เมียนมา เป็นประเทศที่มีภูมิประเทศที่ดีเป็นจุดที่ตั้งอยู่ระหว่างสองอารยะธรรมใหญ่ คือ จีนและอินเดีย มีทางออกสู่มหาสมุทรอินเดียและอันดามัน มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก เช่น ปิโตรเลียม หยก อัญมณี น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ป่าไม้ ประมง และค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ อันเป็นฐานกำลังแรงงานที่สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลเมียนมาเริ่มออกกฎหมายการลงทุนใหม่ เมื่อ ค.ศ. 2012 โดยอนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถเข้ามาลงทุนในโครงการได้ 100 เปอร์เซ็นต์ รวมไปถึงสิทธิพิเศษทางด้านภาษีต่างๆ

ในส่วนของความสัมพันธ์การค้าและการลงทุนจีนกับเมียนมาเมื่อ ค.ศ. 2004 ได้ทำข้อตกลงว่าด้วยการลดภาษีสินค้าในส่วนเร่งรัด (early harvest) ภายใต้กรอบการค้าเสรีจีน-อาเซียน (The ASEAN-China Free Trade Area) ทำให้มูลค่าการลงทุนของจีนในเมียนมาใน ค.ศ. 2010 สูงขึ้น 1.23 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ สี จิ้นผิง ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดีได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ MOU ร่วมกับผู้นำเมียนมาว่าด้วยการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ โดยโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติ (Gas Pipeline) เป็นการร่วมทุนของบริษัท China National Petroleum Corporation (CNPC) ของจีนและบริษัทเมียนมาร์ออยแอนด์ ก๊าซ เอ็นเตอร์ไพรส์ ซึ่งเป็นบริษัทน้ำมันแห่งชาติของเมียนมา

นอกจากนี้ยังมีโครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำมันดิบ (Crude oil Pipeline) เป็นโครงการนำน้ำมันดิบจากตะวันตก ตะวันออกกลาง และแอฟริกามายังท่าเรือเจียวเพียวหรือจ้าวผิ่ว ไปยังฉงชิ่งของจีน ซึ่งเป็นการร่วมทุนของบริษัท China National Petroleum Corporation (CNPC) จีนเป็นผู้ถือหุ้นร้อยละ 50.9 และอีกร้อยละ 49.1 เป็นของ South East Asia Pipe Company Ltd. (SEAP) ของเมียนมา และโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำมิตโสน (Myitsom dam) มีมูลค่ากว่า 36 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 11 เมษายน ค.ศ. 2017 การพบปะระหว่างสีจิ้นผิง และ อูถิ่นจอ ประธานาธิบดีของเมียนมาพยายามเดินหน้าโครงการดังกล่าว การลงทุนด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษจ้าวผิ่วประกอบด้วยโครงการนิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึกจ้าวผิ่วอยู่ภายใต้โครงการ Kyaukpyu Economic and Technical Development Zone and Deep Seaport จะมีทั้งท่าเรือรองรับสินค้าคอนเทนเนอร์และท่าเรือน้ำมันพร้อมคลังเก็บน้ำมันดิบ ซึ่งมีกลุ่ม China National Petroleum Corporation (CNPC) บริษัทด้านพลังงานขนาดใหญ่ของจีนได้สร้าง Tanker Port ที่สามารถรองรับเรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่

ร่วม 300,000 ตันและพื้นที่พักอาศัย โครงสร้างพื้นฐาน คือ โครงการรถไฟจ้าวผิ่ว-มูเซ เชื่อมจีนและเมียนมา เป็นรถไฟที่จะนำสู่ทะเลอันดามัน

กัมพูชา เป็นพื้นที่สู่คาบสมุทรอินโดจีนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีแรงงานที่ถูกทำให้ต่างชาติสนใจลงทุน จีนเป็นประเทศผู้ลงทุนในกัมพูชา เป็นอันดับ 1 ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนทางด้านพลังงาน เน้นการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้า เนื่องจากกัมพูชาขาดแคลน ในด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและบุคลากรระหว่างสองประเทศขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ จะเห็นได้จาก เมื่อ ค.ศ. 2015 นักท่องเที่ยวจีนที่เที่ยวในกัมพูชามีมากขึ้นเกือบ 800,000 คน มีการแลกเปลี่ยนศิลปิน และเกิดกระแสนิยมภาษาจีนในกัมพูชา รวมถึงสถาบันขงจื่อด้วย บริษัทจีนได้รับสัมปทานที่ดินและใบอนุญาตลงทุนด้านเหมืองแร่ เขื่อน และอุตสาหกรรมการเกษตรจำนวนมาก ตามรายงานศูนย์สิทธิมนุษยชนกัมพูชา (The Cambodian Centre for Human Rights: CCHR) ระบุว่าร้อยละ 50 ของที่ดินให้สัมปทานตั้งแต่ ค.ศ. 1994 มีถึง 4.6 ล้านเฮกตาร์ อยู่ในครอบครองบริษัทจีนถึง 107 บริษัท เช่น บรรษัทน้ำมันนอกชายฝั่งแห่งชาติจีน (The China National Offshore Oil Corporation: CNOOC) ที่เข้ามาตั้งแต่ ค.ศ. 2007 การลงทุนของจีนในกัมพูชาด้านเศรษฐกิจนั้น คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า บริษัทจีนที่เข้ามาลงทุนในกัมพูชาได้รับสิทธิพิเศษ เช่น สถานภาพชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation: MFN) สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preference: GSP) ข้อตกลงแลกเปลี่ยนสินค้าทุกชนิดยกเว้นอาวุธ (Anything But Arms) และการลงทุนด้านเกษตรกรรม พื้นที่เกษตรกรรมของจีนนั้นเปรียบเสมือนอยู่ในกัมพูชา ดังจะเห็นได้จากบริษัท The China National Food Industry Group ลงนามทำข้อตกลงกับบริษัท The Cambodian agriculture ซื้อมันสำปะหลังปริมาณ 1 ล้านตัน ใน ค.ศ. 2011 รวมถึง บริษัท The Guangzhou สาขาของ The China Grain Reserves Corporation (Sinograin) ได้ลงนามซื้อข้าวสารจากกัมพูชาเพิ่มเป็น 200,000 ตันต่อปี รวมถึงสัมปทานพื้นที่ขนาดใหญ่ในการปลูกยางพารา ด้านอสังหาริมทรัพย์จะเป็นโครงการพัฒนาเมืองใกล้กรุงพนมเปญ โดยมีบริษัทไชน่า มินเฉิง อินเวสต์เมนท์กรีป ร่วมทุนกับบริษัท แอลวายพี กรุ๊ป เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2016 มีการสร้างศูนย์การประชุมและนิทรรศการ โรงแรม สนามกอล์ฟ และสวนสนุกใกล้เมืองหลวงพนมเปญ และด้านการเมือง การทหารและความมั่นคงเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก (String of pearls) ที่จีนต้องการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดเสถียรภาพ ซึ่งเป็นประเด็นของการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจคู่ไปกับการตั้งฐานกองลาดตระเวนทางทหาร เพื่อคุ้มกันความปลอดภัยตลอดเส้นทางการค้า โดยใช้ฐานทัพเรือเรียม (Ream) และท่าเรือสีหนุวิลล์ของกัมพูชา นอกจากนี้จีนยังปรับปรุงฐานทัพอากาศของกัมพูชาเพื่อเป็นจุดเติมเชื้อเพลิงให้กับเครื่องบินรบของจีนในการลาดตระเวนเหนือทะเล เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนและถ่วงดุลอำนาจกับสหรัฐอเมริกา

สปป.ลาว มีข้อจำกัดทางด้านการส่งออกเนื่องจากเป็นประเทศที่ไม่ติดทะเลยากต่อการขนส่งทางทะเล แต่สปป.ลาวเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยมีแร่ธาตุมากกว่า 570 ชนิด แรงขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นการเติบโตของการลงทุนต่างประเทศเกี่ยวกับภาคทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุ นอกจากนี้ลาวยังผลิตสินค้าแร่ บอกไซด์ (ทำอลูมิเนียม) ซึ่งมีขนาดใหญ่ติด 1 ใน 3 ของโลก การลงทุนส่วนใหญ่ของจีนจะเป็นด้านเหมืองแร่พลังงานไฟฟ้า และเมื่อ ค.ศ. 2016 คณะกรรมการความร่วมมือสปป.ลาว-จีน ได้ออกมาประกาศว่าจีนเป็นประเทศที่มีการลงทุนในสปป.ลาวมากที่สุด รวม 760 โครงการ ยอดการลงทุนมากกว่า 6,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ครอบคลุมด้านโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน เหมืองแร่ การเกษตร และเสื้อผ้า ด้านการลงทุนเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน มีโครงการใหญ่เกี่ยวกับการค้าปลีกและค้าส่งในสปป.ลาว 11 โครงการ คือ (1) ตลาดเช้า Shopping

mall (ลงทุนจากทุนของสิงคโปร์-จีน) (2) ตลาดชังเจียงที่เน้นขายส่งสินค้า (จีน) (3) ศูนย์การค้าสากลนครทรัพย์ ช้อปปิ้งพลาซ่า (จีน) (4) รีกัลป์ เมก้ามอลล์ (สิงคโปร์) (5) ตลาดธาตุหลวง (6) เวียงจันทร์ เซ็นเตอร์ (จีนและสิงคโปร์) เน้นสินค้าแบรนด์เนม (7) เวียงจันทร์นิวเวิลด์ พลาซ่า (จีน) (8) โครงการโลกใหม่ดอนจันทร์ (Done Chan New World) (จีน) (9) โครงการเวียงจันทร์เมกะมอลล์ (จีนและสิงคโปร์) (10) เวียงจันทร์คอมเพล็กซ์ และ (11) ศูนย์การค้าพระธาตุหลวง (ไทยและจีน) เป็นเส้นทางที่ทำเพื่อรองรับเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจีน-สิงคโปร์

บทบาทของจีนในอาเซียนนั้นสามารถสรุปได้ว่า การลงทุนระหว่างจีนกับมาเลเซียส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมลงทุนที่มีสถานะอยู่ในระดับเดียวกัน แต่สำหรับประเทศกัมพูชา เมียนมา สปป.ลาว การลงทุนส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบที่มีเงื่อนไขในการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน จีนจะมีสิทธิพิเศษต่างๆ ให้กับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อแลกกับทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเหล่านั้น และมักจะเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลภาวะ เช่น เหมืองแร่ โรงงานผลิตไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน เป็นต้น ส่วนประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นจะต้องพึ่งพาจีนในทางเทคโนโลยี เงินทุน ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าการเข้าไปลงทุนของจีนนั้นส่งผลทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากจีนเป็นประเทศมหาอำนาจมีอำนาจในการต่อรองสูง การลงทุนของจีนจะทำให้ประเทศเหล่านี้พัฒนาและเติบโตได้มากกว่าเดิม แต่ก็ตามมาด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคม เช่น โครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษยะโฮห์บารูห์ มีการก่อสร้างที่พักอาศัยจำนวนมากโดยบริษัทยักษ์ใหญ่ของจีนส่งผลให้บริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กของมาเลเซียต้องล้มลง ในสปป.ลาวที่ได้รับผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่มีคนจีนมาอาศัยอยู่มาก เกิดการค้าขายทำให้เกิดการแย่งรายได้ของคนลาว

การศึกษาถึงบทบาทของจีนในอาเซียน กล่าวคือ มหยุทธศาสตร์ที่เป็นแนวทางของรัฐบาลจีนในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับภูมิภาคอาเซียนผ่านการสร้างความร่วมมือหรือการให้ความช่วยเหลือที่สำคัญหลายด้าน เช่น การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ด้านพลังงาน โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา เป็นต้นเพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีการเติบโตและพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว โดยการวางแนวทางยุทธศาสตร์ระดับโลกของจีนมีเป้าหมาย คือ ผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นตัวขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายตามแนวทางยุทธศาสตร์ที่กำหนด นอกจากนี้จีนยังใช้ Soft power ในการเจรจาโครงการสำคัญต่างๆ ที่สร้างความร่วมมือกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วยถือเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อภูมิภาคอาเซียนที่สำคัญของจีน

Han lin (2018)[46] เขียนบทความเรื่อง **中国将投**资 300 亿，帮助"陆锁国"**老**挝一步迈入高铁时**代** ประเทศจีนจะลงทุนกว่า 3 แสนล้านหยวนเพื่อช่วยให้สปป.ลาวก้าวเข้าสู่ยุครถไฟความเร็วสูง ไว้ว่า สปป.ลาวเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีภูมิประเทศไม่มีทางออกสู่ทะเล มีภูมิประเทศเป็นภูเขาพื้นที่ขนาดเล็ก และมีประชากรกว่า 6 ล้านคน การพัฒนาการขนส่งและเดินทางส่วนใหญ่จะเป็นการทำระบบรางรถไฟ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศของลาว จนทำให้สปป.ลาวยังคงเป็นประเทศที่ล้าหลังอยู่ มี GDP ต่อหัว มากกว่า 2 พัน

[46] Hand Lin, "**中国将投**资 300 亿，帮助"陆锁国"**老**挝一步迈入高铁时代 (China will invest 30 billion to help "landlocked" Laos into the era of high-speed rail)," 360doc.com, http://www.360doc.com/content/18/0102/14/16534268_718389842.shtml (accessed December 10, 2018).

เหรียญสหรัฐอเมริกา หรือเปรียบได้ประมาณ 1 ใน 4 ของจีน ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานของสปป.ลาวนั้นไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้จึงต้องมีประเทศจีนมาช่วยพัฒนาซ่อมแซมและพัฒนาเส้นทางและรถไฟความเร็วสูง

ยุทธศาสตร์รถไฟความเร็วสูงของจีนสร้างเพื่อเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายสามารถเดินทางข้ามภูมิประเทศที่แตกต่างกัน จีนสร้างรถไฟความเร็วสูงติดอยู่ในอันดับ 1 ของโลก มีความเร็วในการทำงานมาเป็นอันดับแรกของโลก และจำนวนผู้โดยสารที่มากที่สุดในโลก จีนใช้เวลาเพียง 10 ปีกับการสร้างรถไฟความเร็วสูง หลังจากนั้นเป็นต้นมา รถไฟดังกล่าวยังพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้จีนมีชื่อเสียงในด้านรถไฟความเร็วสูง โดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีพื้นที่ใกล้กับประเทศจีนและเป็นภูมิภาคสำคัญในการพัฒนารถไฟความเร็วสูงของจีนไปทั่วโลก ทั้งประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน ในภาพของรถไฟทรานส์เอเชียหรือรถไฟอินโดจีนจะมีเส้นทางหลัก 3 เส้นทาง ดังนี้

1. สายตะวันออก เริ่มจากหนานหนิงของจีนผ่านเวียดนามและตรงไปยังเมืองโฮจิมินห์

2 สายกลาง เริ่มจากนครคุนหมิง (จีน) ไปยัง เวียงจันทน์ (สปป.ลาว) กรุงเทพฯ (ไทย) กัวลาลัมเปอร์ (มาเลเซีย) และปลายทาง (สิงคโปร์)

3 เส้นทางตะวันตก เริ่มจากนครคุนหมิง (จีน) มายัง ย่างกุ้ง (เมียนมา)

ทั้งสามเส้นทางเป็นเพียงแนวคิดเท่านั้นยังไม่ได้รับการดำเนินการจากรัฐบาลของจีน มีเพียงรถไฟสายสปป.ลาวและจีนที่กำลังเริ่มดำเนินการ

รถไฟความเร็วสูงของจีนจะช่วยสปป.ลาวจากการเป็น “ประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล” ให้เป็นประเทศเชื่อมต่อเพื่อออกสู่ทะเล ซึ่งรถไฟจีน-สปป.ลาวมีต้นทุนประมาณ 4 แสนล้านหยวน โดยใช้อัตราส่วน 7:3 จีนลงทุนประมาณ 3 แสนล้านหยวน เพื่ออนาคตทางรถไฟจีน-สปป.ลาว เป็นเส้นทางจากเหนือสู่ใต้ภายในสปป.ลาว จนทำให้สปป.ลาวจะกลายเป็นศูนย์กลางทางรถไฟที่สำคัญของคาบสมุทรอินโดจีน หรือประเทศเชื่อมบนคาบสมุทรอินโดจีน ในทางการเมืองและเศรษฐกิจนั้นสปป.ลาวจะผสานเข้ากับตลาดจีนอย่างเต็มที่หลังจากที่มีการเปิดเส้นทางรถไฟจีน-สปป.ลาว ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจของจีนต่อสปป.ลาว และอิทธิพลทางการเมืองจะทวีความรุนแรงมากขึ้น การคมนาคมการขนส่งถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ อันจะเชื่อมต่อไปยังการค้า และความเป็นอยู่ของประชาชน จีนเองก็ได้มีการส่งเสริมยุทธศาสตร์รถไฟความเร็วสูงของจีนสร้างเพื่อเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายสามารถเดินทางข้ามภูมิประเทศที่แตกต่างกัน อย่างเคร่งครัดด้วย อาทิ การส่งเสริมนโยบายจะลงทุนให้สิทธิพิเศษแก่รัฐวิสาหกิจในการเข้ามาเชื่อมต่อโครงข่ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการจัดตั้งบริษัทความช่วยเหลือทางด้านการค้าการพาณิชย์ มีการส่งเสริมเกี่ยวกับการเปิดประเทศการค้าเสรีเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของรัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลการให้เกิดการพัฒนาการลงทุนและการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินเป็นเม็ดเงินในที่สุด

Wang Xiao Yi[47] (2017) ศึกษาเรื่อง **金色热线云南企业到南亚、东南亚投资优惠政策多** วิสาหกิจของมณฑลยูนนานมุ่งสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยส่งเสริมนโยบายการการลงทุนและสิทธิพิเศษ กล่าวว่า มณฑลยูนนานเป็นมณฑลที่จีนใช้เป็นศูนย์กลางในการแผ่ขยายอำนาจ

[47] Wang Xiao Yi, “**金色**热线云南企业到南亚、东南亚投资优惠政策多 (Yunnan’s enterprises invest South Asia and Southeast Asia to get more preferential investment policies),” http://news.163.com/17/1207/18/D52SVR3F (accessed December 10, 2018).

ของจีนไปยังเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 ได้ร่วมกันเสนอการส่งเสริมการก่อตัวของรูปแบบใหม่ของการเปิดสู่โลกภายนอกที่ยูนนานบนเส้นทางสายไหม เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 2017 เพื่อการปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ มณฑลยูนนานอยู่ในขอบเขตที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินนโยบายมุ่งสู่เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่เหล่าสถานประกอบการของโรงงานแปรรูปที่อยู่ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ควรจะดูขั้นตอนการยื่นเรื่องของพื้นที่นั้นๆก่อน เพื่อเป็นบริษัทลงทุนที่ถูกต้อง ซึ่งในขั้นตอนการลงทุนไปยังต่างประเทศจะมีมาตรการให้ความช่วยเหลือของกระทรวงพาณิชย์ คือ นโยบาย “ฟรี” 3 ความช่วยเหลือบริษัทของมณฑลยูนนานในการลงทุนไปยังต่างประเทศกล่าวคือ ข้อที่ 1 ผู้ประกอบการสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการลงทุนของมณฑลฟรีเพื่อหาโครงการลงทุนรัฐวิสาหกิจ ข้อที่ 2 ผู้ประกอบการสามารถรับคู่มือด้านการลงทุนของประเทศที่เกี่ยวข้องที่กระทรวงพาณิชย์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวข้องกับนโยบายการลงทุนในต่างประเทศของประเทศนั้นๆ ข้อที่ 3 ผู้ประกอบการสามารถเข้าร่วมฝึกอบรมธุรกิจฟรีได้เป็นประจำไม่จำกัดจำนวน เพื่อเข้าใจเป้าหมายเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น และเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดความเสี่ยงในการลงทุน นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่ยังสามารถไปยังกระทรวงพาณิชย์ประจำมณฑลเพื่อขอรับการช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงิน

การดำเนินธุรกิจของยูนนานที่สำคัญมีอยู่ใน 54 ประเทศ จำนวน 720 บริษัท รวมมูลค่ากว่า 90 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในการลงทุนทั้งหมดของจีนตะวันตกได้รับการจัดอันดับอยู่ที่อันดับ 3 และอันดับที่ 16 ของประเทศที่มีการลงทุนค่อนข้างมาก รัฐวิสาหกิจมณฑลยูนนานส่วนใหญ่ลงทุนในเอเชียใต้ โดยเฉพาะด้านการเกษตร เหมืองแร่ ไฟฟ้า โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและอื่นๆ แผนงานขั้นต่อไปในด้านการลงทุนต่างประเทศของมณฑลยูนนาน คือ การเสริมสร้างการบริการ การจัดการ และการกำหนดขั้นตอนการลงทุนในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการสร้างรูปแบบใหม่ของการเปิดเสรีแบบเต็มรูปในมณฑลยูนนาน การประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 พยายามส่งเสริมการก่อตัวของรูปแบบใหม่ในการเปิดเสรีเต็มรูปแบบของมณฑลยูนนานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของรัฐบาลมณฑลเกี่ยวกับวิธีการดำเนินนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1 จะให้บริการการใช้งานและบูรณาการนโยบายเส้นทางสายใหม่ของจีนเป็นกลยุทธ์แห่งชาติในทางเศรษฐกิจ โดยใช้มณฑลยูนนานเป็นศูนย์กลางที่ดีในการวางแผนและสร้างเส้นทางเศรษฐกิจของคาบสมุทรทางใต้ของจีน (South-South Peninsula Economic Corridor) ได้แก่ บังคลาเทศ จีน อินเดีย และพม่า (Economic Corridor) และเส้นทางเศรษฐกิจจีน–เวียดนาม–ตะวันออกกลาง

ขั้นตอนที่ 2 เร่งพัฒนาการค้าต่างประเทศของมณฑลยูนนาน ให้บริการเพื่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ สร้างแพลตฟอร์มบริการอีคอมเมิร์ซข้ามพรมแดนสำหรับบริการส่งออกของจีน และให้บริการด้านการนำเข้าและส่งออกสินค้า ตลอดจนบริการจากหลายประเทศทั่วโลก

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมสำหรับการลงทุนจากต่างประเทศและริเริ่มในการประสานงานและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 4 ปรับรูปแบบการพัฒนาภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและมุ่งเน้นการรวมตัวของเมืองในภาคกลางของมณฑลยูนนานและตามแนวชายแดน

ขั้นตอนที่ 5 ปรับเปลี่ยนวิธีการในการลงทุนและความร่วมมือจากต่างประเทศ โดยจัดตั้งกลุ่มองค์กรเฉพาะนักลงทุนต่างชาติ

ขั้นตอนที่ 6 ส่งเสริมการเปิดเสรีในการอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และด้านพิธี

การศุลกากร

ขั้นตอนที่ 7 เน้นการตลาดด้านอุปทาน และการให้บริการที่ทำให้ประชาชน ผู้ประกอบการ และองค์กรพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 8 พัฒนาระบบอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ที่ทันสมัย เพื่อเร่งสร้างเครือข่ายโลจิสติกส์ข้ามพรมแดนตามการลงนามข้อตกลงการขนส่งกับประเทศที่เกี่ยวข้องโดยเร็วที่สุดเพื่อส่งเสริมบริษัทขนส่งข้ามพรมแดนของมณฑลยูนนาน

การดำเนินมหยุทธศาสตร์ของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้มณฑลยูนนานในการเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อทางบกกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยังส่งเสริมการลงทุนของนักธุรกิจชาวจีนไปยังประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านการเชื่อมต่อเส้นทางโลจิสติกส์ที่จีนใช้อำนาจอ่อนในการจูงใจให้เข้าไปลงทุนและยังสามารถรองรับการลงทุนของจีนโดยที่จีนได้ให้ความช่วยเหลือต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทางด้านพลังงาน และเงินลงทุน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการลงทุนยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Dazhong Xinwenwang[48] (2017) ได้ศึกษาเรื่อง 趋势解读：从东南亚旅游转变为东南亚投资置业 การตีความแนวโน้ม: จากการท่องเที่ยวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปเป็นการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไว้ว่า กว่า 20 ปีที่ผ่านมา ราคาที่พักอาศัยของจีนโดยรวมนั้นเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงห้าปีที่ผ่านมา เมืองอันดับต้นๆ ของจีนมีราคาที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปีมากกว่าร้อยละ 10 ถือได้ว่ามากกว่าการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์อื่นจนกลายเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสินค้าการลงทุนที่ดีที่สุด ด้วยราคาในประเทศที่สูงขึ้น ประกอบกับใน ค.ศ. 2016 ตลาดอสังหาริมทรัพย์ดำเนินการตามข้อตกลงใหม่ในประเทศอย่างต่อเนื่อง ด้วยวงเงินจำกัด และการซื้อขายที่จำกัด นักลงทุนหลายท่านเลือกที่จะลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ในประเทศที่มีการบริหารมั่นคง การเปิดรับต่างประเทศจากการเป็นนักท่องเที่ยวมาสู่การนักลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครอบครัวชาวจีนจำนวนมากหันมาซื้อบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการหารายได้จากค่าเช่า ช่วงเทศกาลวันหยุด และวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเงิน ตามรายงาน Commercial Real Estate Services, Worldwide (CBRE) ชี้ว่าในช่วงครึ่งแรกของ ค.ศ. 2017 จีนกลายเป็นแหล่งเงินทุนรายใหญ่ที่สุดสำหรับธุรกิจข้ามพรมแดนในเอเชีย นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และกลุ่มบริษัทในจีนยังกลายเป็นผู้ซื้อที่สำคัญในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นอกประเทศในช่วงครึ่งแรกของปีอีกด้วย

ในรายงานการวิจัยติดตามการลงทุนของบริษัทด้านอสังหาริมทรัพย์ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า นักลงทุนอสังหาริมทรัพย์ของจีน 8 รายในประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ลงทุนรวมมีมูลค่ามากกว่า 290 พันล้านหยวน การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างจีนกับประเทศอื่นๆ ตามแนวคิด “One Belt and Road Initiative” เพิ่มขึ้นและภาคเอกชนมีบทบาทในภูมิภาคมากขึ้น การพัฒนาโครงการโครงสร้างพื้นฐานทางรถไฟขนาดใหญ่ต่างๆ มีความต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่า

---

[48] Dazhong Xinwenwang, “趋势解读：从东南亚旅游转变为东南亚投资置业 (Interpretation of the trend: Yunnan's enterprises shift from Southeast Asia's tourism to investment in Southeast Asia),” http://world.house.ifeng.com/detail/2017_12_02/51307071_0.shtml (accessed December 10, 2018).

อนาคตจะเกิดพื้นที่ขนาดใหญ่และมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ใกล้ชิดในภูมิภาคดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ตลาดอสังหาริมทรัพย์ของกัมพูชาเริ่มมีความต้องการอพาร์ทเม้นท์ขนาดใหญ่ มีการพัฒนาตลาดอสังหาริมทรัพย์ในกรุงพนมเปญมากขึ้น เป็นการวางผังเมืองให้เหมือนกับเซินเจิ้นของจีน โดยได้เริ่มต้นโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่อยู่อาศัยอย่างค่อยเป็นค่อยไปที่มีมูลค่าเพิ่ม ทำให้การเติบโตของตลาดอสังหาริมทรัพย์มีผลิตภัณฑ์โดดเด่นที่สุดคืออพาร์ทเม้นท์ เช่น โครงการ ONEPARK พัฒนาโดยบริษัทอสังหาริมทรัพย์ GRED ที่จัดจำหน่ายทั่วโลก เป็นต้น นอกจากเม็ดเงินจากการลงทุนทางด้านการค้าการลงทุนที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ธุรกิจด้านอิเล็กทรอนิกส์ก็ถือได้ว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการขับเคลื่อนและพัฒนาของจีน ซึ่งจะทำให้เห็นถึงตัวเลขของการจับจ่ายใช้สอยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นขณะเดียวกันผลตอบรับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากจีนยังคงใช้ระบบอินเตอร์เน็ตที่จีนสามารถใช้ได้เท่านั้นแต่ในระดับภูมิภาคเอเชียนั้นเปิดกว้างให้ใช้ได้อย่างทั่วโลกซึ่งในกรณีการศึกษานี้รัฐมีข้อจำกัดในการเชื่อมต่อในแต่ละประเทศ

Song Jia[49] (2018) ได้เขียนบทความเรื่อง 6 亿人口的东南亚早已成为中国电商巨头的角斗场 ประชากร 600 ล้านคนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นศูนย์กลางการค้าอีคอมเมิร์ซของประเทศจีน กล่าวว่า ใน ค.ศ. 2017 การลงทุนในต่างประเทศของอาลีบาบาช่วงแรกเน้นให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ Tencent และ Jingdong มี 6 แพลตฟอร์มเกี่ยวกับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ Baidu ที่ยังไม่ได้จัดวางการลงทุนไว้แต่ก็มีการแทรกซึมในด้านการชำระเงิน ผู้คนกว่า 600 ล้านคนก็ยังต้องต่อสู้กับธุรกิจเหล่านี้ E bay เป็นร้านค้าปลีกออนไลน์ของสหรัฐอเมริกาได้รับการปรับรูปแบบธุรกิจในจีนในการช่วยให้ธุรกิจในท้องถิ่นขายผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศได้ แต่ไม่สามารถทำกำไรในตลาด E-commerce ของจีน เมื่อเทียบกับความนิยมของอินเทอร์เน็ตในจีนเห็นได้อย่างชัดเจนในขอบเขตของการประยุกต์ใช้ในตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ในระดับต่ำมาก ประชากรทั้งหมดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กว่า 600 ล้านบาทซึ่งมากกว่า 250 ล้านผู้ใช้สมาร์ทโฟน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีตลาดธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์มาก เช่น Lazada, Redmart, Zalora, Shopee, Qoo10, Tokopedia, 11 Street, EZBuy, BigMK เป็นต้น ครอบคลุมด้านแฟชั่น อิเล็กทรอนิกส์ความทันสมัย ความจำเป็นในชีวิตประจำวัน และหมวดที่สำคัญอื่นๆ ซึ่งยังคงอยู่ในขั้นเริ่มต้นของการพัฒนาที่มีเงินทุนขนาดใหญ่หลายสิบล้านดอลลาร์ ทั้งสองบริษัทใหญ่ของจีนและสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับแรงกดดันหนักในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน ค.ศ. 2017 ทุนการตลาดของอาลีบาบาเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าและมีมูลค่าเกินกว่า 4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา รูปแบบการลงทุนของอาลีบาบามีความมั่นคงและยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เงินลงทุนสูงสุด 10 อันดับแรกในหนึ่งปีมีมูลค่ารวม 11 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาเป็นการลงทุนสูงสุด 2.9 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งยังคงมุ่งเน้นไปที่การค้าปลีกใหม่อี-คอมเมิร์ซ และความเชี่ยวชาญอื่น

จีนได้ยกให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นศูนย์กลางทางด้านการค้าอีคอมเมิร์ซ ดังนั้นจึงทำให้เห็นว่าจีนพยายามใช้อำนาจละมุน (Soft Power) ในการดำเนินนโยบายส่งเสริมการค้าดังกล่าวเพื่อจูงใจให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนให้ความสนใจและเต็มใจที่จะร่วมดำเนินธุรกิจ ลงทุนทางด้านอีคอมเมิร์ซ เพื่อ

[49] Song Jia, "6 亿人口的东南亚早已成为中国电商巨头的角斗场 (A population of 600 million of Southeast Asia is the E-commerce trade center of China)," (January 8, 2018). http://news.163.com/shuangchuang/18/0108/16/D7L1H0GT0 (accessed December 10, 2018).

เป็นการสร้างฐานให้อาลีบาบาเข้าไปลงทุนในภูมิภาคดังกล่าวได้สะดวกมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลจีนพยายามส่งเสริมภาคเอกชนที่สามารถทำให้ประเทศจีนเติบโตและพัฒนาให้ล้ำสมัยและเป็นพันธมิตรต่อเพื่อนบ้านในการจูงใจเพื่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

Karl Lester M. Yap[50] (2017) ได้เขียนบทความเรื่อง Southeast Asia finds China love as Xi pushes One Belt One Road dream Chinese companies poured record investment into Southeast Asia in 2015 ไว้ว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการให้ความช่วยเหลือจากจีนโดยที่สีจิ้นผิงพยายามผลักดันความฝันของจีนเรื่อง นโยบาย one belt one road เนื่องด้วยการลงทุนของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีมาตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา หลังจากนั้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ค้นพบแหล่งกองทุนใหม่ คือ จีน ใน ค.ศ. 2015 เหล่าบริษัทจีนได้ทุ่มการลงทุนในภูมิภาคดังกล่าวมูลค่าการลงทุนต่างประเทศโดยตรงอยู่ที่ 14.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าของปีก่อนหน้าถึง 156 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตามที่ Maybank Kim Eng Holding Ltd. จีนยังกระจายภาคอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และภาคเกษตรกรรม เข้าสู่การบริการทางการเงินและการค้า เช่น การโฆษณาและการท่องเที่ยว เป็นต้น

จีนกำลังสะสมเงินทุนไว้อย่างรวดเร็วเพื่อการเปลี่ยนเป็นประเทศมหาอำนาจโลก โดยที่จีนได้มุ่งมาที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เนื่องจากเป็นแหล่งการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่ถูก และบางส่วนอยู่ในการสร้างขึ้นใหม่อีกครั้งตามเส้นทางสายไหมเส้นทางการค้าโบราณเดิมระหว่างเอเชียและยุโรป อันเป็นแผนพัฒนาประเทศของสีจิ้นผิง ในการพัฒนาทางการค้าระหว่างประเทศของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจุดหมายปลายทางที่ดึงดูดการลงทุนของจีน เนื่องจากมีการเติบโตและขนาดตลาดภายในประเทศที่ใหญ่ Lee Ju Ye นักเศรษฐศาสตร์ของ Maybank ที่สิงคโปร์ กล่าวว่า เหล่าประเทศในภูมิภาคดังกล่าวยังจำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างชาติเพื่อช่วยจัดหาเงินทุน และโครงสร้างพื้นฐาน จีนเป็นประเทศที่นำเงินทุนและผู้เชี่ยวชาญมาตอบโจทย์กับความต้องการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการลงทุนของจีนนั้นจะเติบโตต่อไปได้ เพื่อสนับสนุนความคิดหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road)

เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2017 สีจิ้นผิง ให้คำมั่นสัญญาไว้ว่า จะจัดหาเงินจำนวน 79 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และสนับสนุนให้ธนาคารของรัฐมีส่วนร่วมอีก 3 แสนล้านหยวน ในต่างประเทศเพื่อสนับสนุนโครงการ Belt and Road Initiative ด้าน Credit Suisse Group AG คาดการณ์ไว้ว่า แผนดังกล่าวจะเป็นช่องทางคุ้มค่าในการลงทุนมากถึง 502 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน 62 ประเทศ รวมไปถึงเหล่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีเป้าหมายการลงทุนหลักของจีน คือ สิงคโปร์ ที่จีนกำลังรุกล้ำการเป็นคู่แข่งขันอย่างมาก Citigroup Inc. วิจัยแล้วพบว่า การลงทุนของจีนในประเทศใหญ่ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีดังนี้ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยเพิ่มขึ้น 13.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2016 ซึ่งมากกว่าการไหลเข้ามาของประเทศญี่ปุ่นในช่วงแรก

จีนยังคงเป็นหนึ่งทางเลือกแหล่งการลงทุนในต่างประเทศโดยตรง (FDI) ในอาเซียนที่ใหญ่ที่สุดของ 10 ประเทศของอาเซียน ใน ค.ศ. 2015 ตามที่ Maybank ได้จัดลำดับการลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบว่า จีนมีการลงทุนมากเป็นอันดับหนึ่ง ตามมาด้วย สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ดังนั้นสีจิ้นผิง

---

[50] Karl Lester M. Yap, “Southeast Asia finds China love as Xi pushes ‘One Belt, One Road’ dream Chinese companies poured record investment into Southeast Asia in 2015,” Bloomberg, https://economictimes.indiatimes.com/news/international/business/southeast-asia-finds-china-love-as-xi-pushes-one-belt-one-road-dream/articleshow/58920255.cms (accessed December 10, 2018).

ผู้นำจีนจึงต้องออกมาแข่งขันกับคู่แข่งบนเวทีโลก ยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อจีนคือการออกไปลงทุนและสร้างโครงข่ายความร่วมมือกับนานาประเทศโดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือภูมิประเทศที่สามารถขยายการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมได้สะดวกทั้งนี้การส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของจีนยังคงเป็นไปตามแนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power)

Qingzhen Chen[51] (2016) ได้เขียนบทความเรื่อง Risks to China's grand strategy in Southeast Asia กล่าวถึง ความเสี่ยงทางการเมืองและความไม่แน่นอนของการดำเนินยุทธศาสตร์มหภาคของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 ของจีนภายใต้แนวคิดของผู้นำรุ่นที่ 5 สี จิ้นผิง ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคให้ดีกว่าเดิม การเติบโตของเส้นทางและการยอมรับการขึ้นมามีบทบาทเชิงรุกในเวทีโลกของจีนอีกด้วย นับตั้งแต่มีการประกาศยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมอย่างเป็นทางการขึ้นมา ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้สร้างความร่วมมือกับรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานเอกชนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนและการค้า มีบริษัทจีนมากกว่า 50 บริษัทที่ทำอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสิ่งทอและไฟฟ้าที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ (Sihanoukville Special Economic Zone) ของกัมพูชา ส่วนการลงทุนในประเทศไทยนั้นให้เป็นศูนย์กลางรถไฟและการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมการผลิตในเมียนมา จีนมีโครงการเกี่ยวข้องกับไฟฟ้าและการคมนาคมขนส่ง ยิ่งไปกว่านั้น China's CITIC Group Corporation บริษัทของจีนยังประมูลชนะในการสร้างท่าเรือน้ำลึกในอ่าวเบงกอล อินโดนีเซีย เมียนมา และสปป.ลาว กลายมาเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญในการส่งออกการผลิตซีเมนต์ที่มากเกิน และมีแผนการสร้างโครงการใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านสามประเทศดังกล่าว จีนเล็งเห็นว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นศูนย์กลางสำคัญที่จะทำให้จีนดำเนินนโยบาย One Belt One Road แผ่ขยายออกไป ที่มีประชากรเชื้อสายชาวจีนกว่า 40 ล้านคนอาศัยอยู่ภายในภูมิภาคนี้ อีกทั้งจีนยังเป็นคู่ค้าใหญ่ที่สุดที่สำคัญของอาเซียน อาเซียนก็ยังเป็นคู่ค้าสำคัญลำดับที่ 3 ของจีน

การเชื่อมโยงภูมิภาคของจีนผ่านมหยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีนได้มีการเข้าไปมีบทบาทและอิทธิพลในเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นการใช้แนวคิดภูมิเศรษฐศาสตร์ในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ทำให้จีนพัฒนาได้และยังเป็นฐานอำนาจของมหาอำนาจจีนบนเวทีระหว่างประเทศ นอกจากนี้จีนยังมีการปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่องโดยการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ (Desecuritization) ที่มีแนวโน้มจะช่วยหนุนการเติบโตของตลาดเงินทุนจีน ซึ่งตลาดการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ของจีนมีขนาดค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับตลาดพันธบัตร แต่ความก้าวหน้าจะช่วยให้ตลาดเงินทุนจีนดีขึ้นในบางประเด็น นับตั้งแต่เมื่อปลาย ค.ศ. 2014 การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานในตลาดการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ของจีนได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและการกำกับดูแลตลาดการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์[52] ยังเป็นการปลดล็อกมูลค่าที่อาจเกิดขึ้นของสินทรัพย์เนื่องจากกระแสเงินสดในอนาคตและส่วนหนึ่งของการแข็งค่าของสินทรัพย์ในช่วงเวลาหนึ่งรวมไปใน

[51] Qingzhen Chen, "Risks to China's grand strategy in Southeast Asia," Global Risk Insights Know You World, https://globalriskinsights.com/2016/03/chinas-grand-strategy-in-southeast-asia/ (accessed December 10, 2018).

[52] Joe Zhou, "Asset securitisation popular with Chinese developers," Jll The Investor, https://www.theinvestor.jll/news/china/others/asset-securitisation-popular-chinese-developers/ (accessed December 10, 2018).

ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ผู้พัฒนาอาจได้รับเงินจากการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์มากกว่าเงินกู้ยืมจากธนาคารสำหรับสินทรัพย์อ้างอิงเดียวกัน

มงคล วิศิษฏ์สตัมภ์ (2558) ได้เขียนบทความเรื่อง อาเซียน-จีน เสาสำคัญแห่งสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค[53] กล่าวถึง การให้ความสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์กับประชาคมอาเซียนของจีน โดยจะเห็นได้จากการเป็นประเทศคู่เจรจาแรกที่ริเริ่มความร่วมมือกับอาเซียนในหลายเรื่อง เช่น จัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับอาเซียน โดยประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีนั้น สนับสนุนให้จีนเข้ามาลงทุนในอาเซียนมากขึ้น และเพิ่มบทบาทของธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) เข้าร่วมสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค และแสดงความพร้อมที่จะร่วมมือตามสนธิสัญญาว่าด้วยการจัดตั้งเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือกันหลายด้านใน 11 สาขาหลัก อันได้แก่ การเกษตร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง การลงทุน พลังงาน การขนส่ง วัฒนธรรม สาธารณสุข การท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์อาเซียน-จีนที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการที่จีนเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของอาเซียนมานับตั้งแต่ ค.ศ. 2010 และอาเซียนก็ยังเป็นคู่ค้าอันดับสามของจีน รองจากสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา รวมถึงการค้าอาเซียน-จีนใน ค.ศ. 2013 มีมูลค่า 443,600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนการลงทุนอาเซียน-จีน ใน ค.ศ. 2013 มีมูลค่า 14,090 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แบ่งเป็นการลงทุนของอาเซียนในจีน 8,350 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นการลงทุนของไทย 480 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มากเป็นลำดับสองรองจากสิงคโปร์ ในขณะที่จีนเข้ามาลงทุนในอาเซียน 5,740 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในสิงคโปร์ สปป.ลาว และอินโดนีเซีย มีการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชน ใน ค.ศ. 2013 มีชาวจีนเข้ามาท่องเที่ยวในอาเซียนถึง 12.27 ล้านคน โดยมาไทยมากที่สุดถึง 4 ล้านคน ด้านการศึกษาจะเห็นได้จากนักศึกษาจีนเข้ามาเรียนในอาเซียนจำนวนกว่า 70,000 คน ส่วนนักศึกษาจากอาเซียนไปเรียนในจีนมีจำนวน 68,493 คน เป็นคนไทย 20,106 คน มากเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน นอกจากนี้รัฐบาลจีนยังประกาศให้ทุนการศึกษาแก่อาเซียน 15,000 ทุน

ในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อาเซียน-จีนให้เข้มแข็ง ตามกรอบ 2+7 เน้น 2 หลักการ คือ การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน และการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยข้อเสนอ 7 ข้อ คือ (1) ส่งเสริมความร่วมมือทางการเมืองให้แน่นแฟ้น (2) ขยายความร่วมมือด้านความมั่นคง เช่น จัดตั้งกลไกการหารือระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน-จีน (3) ยกระดับความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และสนับสนุนการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (4) ส่งเสริมความเชื่อมโยงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยจีนจะจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (5) ส่งเสริมความร่วมมือด้านการเงินในภูมิภาคเพื่อให้สามารถรับมือกับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก (6) พัฒนาความร่วมมือทางทะเล และ (7) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างจีนและอาเซียน ล้วนใช้รัฐเป็นตัวแสดงแทนในการสร้างกรอบความร่วมมือในด้านต่างๆ อาทิเช่น สนับสนุนให้จีนเข้ามาลงทุนในอาเซียนให้มากขึ้น และเพิ่มบทบาทของธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) เข้าร่วมสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือใน

[53] มงคล วิศิษฏ์สตัมภ์, “อาเซียน-จีน เสาสำคัญแห่งสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค,” ศูนย์ข่าวข้อมูลอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/mobile_detail.php?cid=4&nid=1050 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีที่รัฐเป็นตัวขับเคลื่อนซึ่งจะส่งผลดีในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและในด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นเรื่อง ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 มีทั้งหมด 6 แนวคิด กล่าวคือ แนวคิดเรื่องมหยุทธศาสตร์ (Grand Strategy) แนวคิดเรื่องการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) แนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) แนวคิดอำนาจละมุน (Soft power) แนวคิดเรื่องภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) และแนวคิดเรื่องภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ซึ่งแต่ละแนวคิดที่ศึกษาในครั้งนี้จะนำมาวิเคราะห์ในประเด็นดังนี้ ในส่วนของยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 จะใช้แนวคิดมหยุทธศาสตร์ในการวิเคราะห์ ส่วนปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ซึ่งจะใช้แนวคิดเรื่องการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมาทำการวิเคราะห์ การใช้อำนาจละมุน และการศึกษาผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์จะใช้แนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ

บทที่ 3
ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

สาธารณรัฐประชาชนจีนถือเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญทั้งในมิติการค้าและการลงทุนทั้งในภูมิภาคและต่างภูมิภาคทั่วโลก โดยมียุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนแตกต่างกันไปแต่ละภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์การรุกเข้ามาลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งนับว่าเป็นภูมิภาคที่มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดมายาวนานทั้งในแง่ของมิติทางด้านประวัติศาสตร์ ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นต้น การศึกษาและวิเคราะห์ในบทนี้ ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ (1) ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (2) นโยบายด้านเศรษฐกิจภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 (3) นโยบายด้านความมั่นคงและการเมืองภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 (4) นโยบายด้านสังคมและวัฒนธรรมภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ จีนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก ภายใต้รูปแบบการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่ใช้กลไกทางการตลาดเข้ามาเกี่ยวข้องผสมผสานจนเป็นลักษณะเฉพาะแบบจีน ทั้งในด้านการนโยบายการเมืองในประเทศและการต่างประเทศที่พยายามปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่และวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมจีน ที่ได้ถูกพัฒนาและส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นจากผู้นำรุ่นที่ 1 เหมาเจ๋อตง ได้ตกทอดมายังผู้นำจีนรุ่นที่ 5 ภายใต้การนำโดยสีจิ้นผิง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศและเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีน และมีนายกรัฐมนตรีคือ หลี่เค่อเฉียง เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหารประเทศในยุคของสีจิ้นผิง

1. นโยบายเชิงยุทธศาสตร์ภายใต้ผู้นำสีจิ้นผิง

หลังจากสีจิ้นผิงเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่ของจีน ระหว่างการประชุมสภาประชาชนแห่งชาติ (National People's Congress) ครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ. 2013 โดยมีแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ "ความฝันของชาวจีน" (Chinese Dream "中国梦") เน้นการพัฒนาการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิผล โดยนำหลักทางเศรษฐศาสตร์กลไกทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ เน้นการขยายอุปสงค์ภายในประเทศ

ลดการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศที่มีความไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2011-2015) ที่ไม่เน้นการเพิ่มขึ้นของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในเชิงตัวเลข แต่ได้เน้นการพัฒนาเชิงคุณภาพ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ และการลดการพึ่งพาภายนอกทางด้านเศรษฐกิจ

ขณะเดียวกันจีนยังคงให้ความสำคัญและจริงจังเกี่ยวกับปัญหาภายในประเทศที่ถูกเก็บกวาดซ่อนไว้ใต้พรมมาอย่างยาวนาน อย่างปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัญหาคอรัปชั่นที่เป็นปัญหาที่ยังคงค้างคาที่ยังไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนเท่าที่ควร แต่ในช่วงการดำรงตำแหน่งที่ผ่านมาก็แสดงให้เห็นว่าผู้นำในรุ่นที่ 5 มีความเอาจริงเอาจังกับการปราบปรามคอร์รัปชั่น การทุจริตเกี่ยวกับการทำงานตั้งแต่ชนชั้นสูงไปจนถึงพนักงานชนผู้น้อย แม้อาจจะมีนัยบางประการแอบซ่อนอยู่แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการปรับแนวคิดใหม่ๆเพื่อให้สอดคล้องการพัฒนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และให้ความสำคัญทางด้านนโยบายการต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย และสหภาพยุโรป และการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในทวีปแอฟริกา อเมริกาใต้ รวมถึงในภูมิภาคอาเซียน

มีการศึกษาวิจัยที่ได้มีคำถามที่ว่า สำหรับรูปแบบการพัฒนาของจีนจะมีอะไรเปลี่ยนแปลง[1] จากยุทธศาสตร์การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่ดำเนินมาตั้งแต่ยุคเติ้งเสี่ยวผิง “การปฏิรูปและการเปิดประเทศ” เมื่อ ค.ศ. 1978 การปฏิรูป 40 ปีที่ผ่านมานั้นปราศจากข้อผิดพลาด (หรือมีแต่น้อยมาก) เช่นเดียวกับความสามารถเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และรูปแบบการพัฒนาของจีนมีแนวโน้มที่จะพัฒนาอย่างไรในอนาคต เนื่องจากสภาพภายนอกมีความท้าทายใหม่ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การปฏิรูปในช่วง 4 ทศวรรษของจีนนั้นเป็นบทบาทที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน ซึ่งยังมีข้อขัดแย้งภายในประเทศบางครั้งก็มีการโต้แย้งว่ารัฐบาลจีน บทบาทพรรคคอมมิวนิสต์จีน (CPC) จะต้องรักษาบทบาทที่โดดเด่นเพื่อรักษาเสถียรภาพทางสังคมที่จำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน บางคนก็อ้างว่า การกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุถึงสถานะที่มีรายได้สูงนั้นจำเป็นต้องลดบทบาทรัฐให้น้อยลง แต่ยังมีบทบาทการลงทุนในด้านต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีเท่านั้น การมีส่วนร่วมของรัฐก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อช่วยในการจัดการความไม่เท่าเทียมกันและสร้างความมั่นใจว่ารูปแบบการเติบโตยังคงดำเนินต่อไป ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลจีนได้แก้ไขปัญหาการประสานงานที่ไม่สามารถจัดการได้ง่าย หรือประสิทธิภาพของการกระจายอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา การขาดความชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในภาคบริษัทเอกชนที่กำลังขัดขวางการลงทุนสู่ภายนอก บริษัทข้ามชาติของจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศและไซเบอร์ ซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วเมื่อ

[1] Michael Spence, “What next for China’s development model?,” *Myanmar Times,* January 23, 2019, under “Opinion,” https://www.mmtimes.com/news/what-next-chinas-development-model.html (accessed January 25, 2019).

เศรษฐกิจของโลกเปลี่ยนไปสู่รากฐานดิจิทัล หากจีนเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่รัฐเป็นเจ้าของสินทรัพย์ในภาคสำคัญเหล่านั้นอาจมีประสิทธิภาพต่ำกว่าเนื่องจากขาดการแข่งขัน แต่ทางการจีนมองว่าบริษัท (และตลาดการเงิน) เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

จากคำปราศรัยของสีจิ้นผิงในการประชุมสมัชชาพรรคอมมิวนิสต์จีน ครั้งที่ 19 เมื่อ ค.ศ. 2017 ที่เกี่ยวกันนโยบายต่างประเทศจีน[2] สีจิ้นผิงแสดงวิสัยทัศน์ของเขาเกี่ยวกับอนาคตของจีน การให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูพลังของจีนและตระหนักถึงความฝันของจีน สำหรับอนาคตของจีนคือแผนสองขั้นตอนที่นำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายร้อยปีที่สองของจีนในการเป็น “ประเทศที่พัฒนาแล้ว” ภายใน ค.ศ. 2049 วาระครบรอบ 100 ปีของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชน วัตถุประสงค์ที่สีจิ้นผิงวางไว้ สำหรับระยะแรกจาก ค.ศ. 2020 ถึง ค.ศ. 2035 มีเป้าหมายของการสร้างสรรค์สังคมนิยม บทบาทระหว่างประเทศของจีนจะกลายเป็น “ผู้นำระดับโลกด้านนวัตกรรม” อย่างไรก็ตามในระยะที่สองระหว่าง ค.ศ. 2035 ถึง ค.ศ. 2045 ภายในกลางศตวรรษที่ 21 จีนยืนยันว่าจีนจะกลายเป็น “ผู้นำระดับโลกในแง่ของพลังอำนาจแห่งชาติที่ครอบคลุมถึงการเข้าไปมีอิทธิพลระหว่างประเทศ”

อิทธิพลระหว่างประเทศของจีนในเวทีโลกยังทำหน้าที่เป็นแบบจำลองของการพัฒนาประเทศ จีนยังมีความปรารถนาอย่างลึกล้ำที่จะขจัดสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทในเอเชียออกไปจากภูมิภาค ภารกิจของการปกป้องอธิปไตย ความปลอดภัย ความมั่นคง และผลประโยชน์ ที่ได้มีการกล่าวถึงในบริบทของฮ่องกง มาเก๊า และไต้หวัน นอกจากนี้สีจิ้นผิงยังเลือกที่จะเน้นย้ำความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องในการสร้างเกาะและแนวปะการังในทะเลจีนใต้ ซึ่งถือเป็นความสำเร็จครั้งสำคัญของจีนในการเข้าไปมีบทบาทในภูมิภาค

กล่าวได้ว่า จีนเองได้พยายามปรับเปลี่ยนทิศทางในการพัฒนาประเทศจีนสู่การเป็นประเทศสังคมนิยมสมัยใหม่ (หรือจีนสมัยใหม่) ประเทศพัฒนาแล้วที่มีความเจริญ รุ่งเรือง แข็งแกร่ง และมีการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อให้นานาประเทศยอมรับสถานะความเป็นจีนสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 21

นโยบายภายในประเทศของจีน

นโยบายการบริหารจัดการภายในประเทศของจีนถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย แผนงาน รวมถึงยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับ

---

[2] Bonnie S. Glaser and Matthew P. Funaiole, “Xi Jinping’s 19th Party Congress Speech Heralds Greater Assertiveness in Chinese Foreign Policy,” Center for Strategic and International Studies, https://www.csis.org/analysis/xi-jinpings-1 9 th-party-congress-speech-heralds-greater-assertiveness-chinese-foreign-policy/?block1 (accessed December 10, 2018).

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวมถึงคุณภาพชีวิตผู้คนในประเทศ ระบบโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง สิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆ ให้มีการพัฒนาควบคู่กันไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คุณภาพชีวิต การกินดีอยู่ดีของคนจีน ซึ่งเป็นเป้าหมายหนึ่ง อันจะสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาประเทศ โดยผู้นำสีจิ้นผิงได้ให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย “หลักการพื้นฐาน 14 ประการ” กล่าวคือ เป็นหลักการพื้นฐานที่จำเป็นจะต้องดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ถือเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนเกี่ยวกับงานทั้งหมด มุ่งมั่นต่อนโยบายที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สานต่อการปฏิรูปอย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง ยอมรับเอาวิสัยทัศน์ใหม่ในการพัฒนา มองว่าประชาชนเป็นคนบริหารประเทศ สร้างความมั่นใจว่าทุกมิติของธรรมาภิบาลเป็นไปตามรากฐานของกฎหมาย ส่งเสริมคุณค่าแกนหลักของสังคมนิยม สร้างความมั่นใจและปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นโดยผ่านการพัฒนา สร้างความมั่นใจถึงความกลมกลืนระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ สานต่อนโยบายแบบองค์รวมเพื่อความมั่นคงของชาติ ส่งเสริมความเป็นผู้นำพรรคอย่างสมบูรณ์เกี่ยวกับพลังของประชาชน ส่งเสริมหลักการ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” (One Country Two System) และสนับสนุนการผนึกรวมชาติอย่างสันติ สนับสนุนการสร้างประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันเพื่อมวลมนุษยชาติ และใช้ธรรมาภิบาลอย่างเต็มที่และเข้มงวดต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน

หลักการพื้นฐาน 14 ประการที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น นับเป็นใจความหลักและมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในเรื่องการปฏิรูปและเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ สร้างแรงขับเคลื่อนให้สังคมจีนมีความแข็งแกร่งภายใต้การปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของจีนที่มีความสอดคล้องกับสังคมจีนและช่วยพัฒนายกระดับความก้าวหน้าให้แก่สังคมจีนไปสู่สากลนิยม จากการพัฒนาจะเห็นได้ว่าในช่วงที่ผ่านมาเศรษฐกิจของจีนมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน การหลั่งไหลของกลุ่มทุนจากต่างประเทศ กลายเป็นแหล่งตลาดสินค้าและแรงงานที่สำคัญของโลก ด้านการเมืองและความมั่นคง การดำเนินนโยบายด้านการปราบปรามคอร์รัปชั่นอย่างจริงจัง พัฒนาแสนยานุภาพด้านกองทัพและอาวุธยุทโธปกรณ์ ด้านสังคมวัฒนธรรม มีการนำเอาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม มาปรับและพัฒนาให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของสังคมจีนให้มีความอยู่ดีกินดี พัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีให้มีความก้าวหน้าและทันสมัยต่อสังคมในยุคสมัยใหม่ ทั้งนี้จีนยังให้ความสำคัญในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เนื่องจากจีนเองก็มีส่วนสร้างมลพิษให้กับโลกมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้นจีนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาภายในประเทศก่อนเพื่อที่จะสามารถยกระดับความอยู่ดีกินดีของประชาชนได้ นอกจากนี้ จีนมียุทธศาสตร์ที่หลากหลายด้านเพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศจีน

ยุทธศาสตร์การปราบปรามคอร์รัปชั่น

ยุทธศาสตร์การปราบปรามคอร์รัปชั่น เป็นอีกยุทธศาสตร์หนึ่งที่จีนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นเกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริต โดยประธานาธิบดีสีจิ้นผิงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การปราบปรามคอร์รัปชั่น นับว่าเป็นความพยายามในการปราบปรามคอร์รัปชั่นของจีนตั้งแต่

ในระดับข้าราชการชั้นสูง จนถึงระดับข้าราชการชั้นผู้น้อย แม้จะยังไม่มีมาตรการและบทลงโทษที่ชัดเจน เช่น มาตรการ Real Time audit เป็นมาตรการที่ใช้ในการติดตามผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ (Follow-up) ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการยันสิ้นสุดโครงการและถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐตั้งแต่ ค.ศ. 2005 และการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 29 เมื่อ ค.ศ. 2008 ที่มหานครปักกิ่งทำให้ลดโอกาสการทุจริตลงได้ นอกจากนี้ เมื่อ ค.ศ. 2008 จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวในมณฑลเสฉวน รัฐบาลจีนได้เข้าฟื้นฟูช่วยเหลือโดยลงทุนใช้จ่ายเงินจำนวนมหาศาลเพื่อช่วยเหลือ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมมีโอกาสที่เงินจะรั่วไหล ทางรัฐบาลจีนจึงได้ใช้ระบบดังกล่าวเพื่อติดตามและเฝ้าระวังอีกครั้ง ทำให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจีนสามารถตรวจสอบโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด รั่วไหล และเฝ้าระวังตักเตือนหน่วยงานที่ใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุดในการใช้เงิน

นอกจากนี้ยังมีมาตรการการออก “บัญญัติ 100 ประการ” เพื่อเป็นแนวทางให้ข้าราชการทุกระดับนำไปปฏิบัติเพื่อจะป้องกันการทุจริตไปในตัว เช่น งดจัดงานเลี้ยงหรูหรา งดรับของขวัญราคาแพง ห้ามมีภรรยาน้อย ยกเลิกระบบอภิสิทธิ์ชน การลดเงินเดือนและอภิสิทธิ์ของผู้บริหารรัฐวิสาหกิจราว 30 เปอร์เซ็นต์ จากที่มีรายได้สูงสุดไม่เกินปีละ 6 แสนหยวน ตลอดจนสั่งระงับแผนก่อสร้างสถานที่ราชการของรัฐบาลท้องถิ่นหลายแห่งที่ตกแต่งอย่างอลังการเกินตัว เช่น การใช้งบประมาณกว่า 30 ล้านหยวน เพื่อก่อสร้างศูนย์ราชการขนาดใหญ่ที่เมืองฟู่หยาง มณฑลอานฮุย หรืออาจจะถึงขั้นยุบกระทรวง ทบวง กรม หากพบว่ามีการคอร์รัปชั่น ดังจะเห็นได้จากกรณีรัฐบาลจีนสั่งยุบกระทรวงการรถไฟเพื่อปรับโครงสร้างการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังจับกุมหลิวจื้อจวิน อดีตรัฐมนตรีกระทรวงรถไฟ ฐานรับสินบนในโครงการขยายเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจนทำให้การเดินรถมีมาตรฐานต่ำ และศาลได้ตัดสินประหารชีวิตอดีตรัฐมนตรีผู้นี้ด้วย

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าทางรัฐบาลได้มีความจริงจังและดูแลเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชั่นที่ดูเหมือนจะเป็นปัญหาที่ถูกซ่อนเอาไว้ แต่ก็ได้มีการดำเนินมาตรการนี้อย่างต่อเนื่องและไม่หวั่นเกรงกับอำนาจฝ่ายใด มีผู้ที่มีอิทธิพลที่ถูกจับและถูกศาลตัดสินสถานหนักนั้น อีกทั้งโจวหย่งคัง อดีตผู้นำความมั่นคงผู้มีอำนาจในฐานะผู้ดูแลความมั่นคงในประเทศ และคนสนิทอีกกว่า 300 คน รวมถึงป๋อซีไหล อดีตเลขาธิการพรรคสาขาเมืองฉงชิ่ง และอดีตคู่แข่งสีจิ้นผิง ในศึกชิงตำแหน่งผู้นำจงหนานไห่ ที่ถูกศาลตัดสินด้วยโทษสูงสุดจำคุกตลอดชีวิตในข้อหาทุจริตและยักยอกเงินหลวง หรือหลี่ชุนเฉิง อดีตรองเลขาธิการพรรคสาขามณฑลเสฉวน คนใกล้ชิดของโจวหย่งคัง ที่ถูกปลดและถูกขับออกจากตำแหน่งเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2014 ในข้อหาการทุจริตคอร์รัปชั่น[3]

[3] อิสรนันท์ [นามแฝง], “จากปฏิบัติการกำจัดแมลงวันและฝูงพยัคฆ์สู่ปฏิบัติการไล่ล่าหมาจิ้งจอก 2014 ของสีจิ้นผิง,” Thaipublica, https://thaipublica.org/2014/11/campaign-dubbed-fox-hunt-2014-targets-corrupt-chinese-officials/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

นอกจากนี้ยังมีการประกาศใช้นโยบาย “ตะวันฉาย” กล่าวคือ เป็นมาตรการที่บังคับให้ข้าราชการทุกคนต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและประกาศให้ประชาชนได้รับรู้กันทั่วไป เพราะจะทำให้ข้าราชการและนักการเมืองต้องคิดทบทวนใหม่ว่าจะกล้ารับสินบน ซึ่งเป้าหมายแท้จริงของการรณรงค์ปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่นไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพราะต้องการแก้ไขปัญหาที่ถูกซุกไว้มาอย่างยาวนาน แต่ยังมีนัยสำคัญอีกหนึ่งประการที่เกี่ยวกับการคานอำนาจทางการเมือง กล่าวคือ รัฐบาลจีนต้องการกวาดล้างผู้มีความเห็นไม่ลงรอยกับพรรคและผู้นำรุ่นที่ 5 สีจิ้นผิง โดยเฉพาะการลดทอนอิทธิพลของอดีตประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมิน เนื่องจากข้าราชการส่วนใหญ่ที่ถูกจับและถูกปลดล้วนแต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจียงเจ๋อหมิน รวมถึงโจวหย่งคัง อดีตผู้นำทางด้านความมั่นคง ซู่ไฉโฮ่ว หนึ่งในผู้ทรงอิทธิพลที่สุดในกองทัพปลดแอกประชาชน และว่านชิงเหลียง อดีตเลขาธิการพรรคประจำกวางโจว ดังนั้นจึงเป็นการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปเพื่อการยึดอำนาจสูงสุดกลับคืนมาเพื่อจะได้ดำเนินมาตรการต่างๆ ได้อย่างราบรื่น อย่างไรก็ดีการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่นดังกล่าวถือว่าเป็นการดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อเป็นที่ยอมรับจากสากลประเทศ และมีนัยทางการเมืองที่แอบแฝง เพื่อที่จะให้จีนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน มีเป้าหมายในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม แต่จีนเองก็ยังคงให้ความสำคัญด้านการต่างประเทศเช่นเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ “Made in China 2025”

สีจิ้นผิงได้ประกาศแผนยุทธศาสตร์เมดอินไชน่า (Made in China 2025) ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (ค.ศ. 2016-2020) มีการกล่าวถึงการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการผลิตของจีนอย่างจริงจัง โดยเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเน้นปริมาณสู่การผลิตที่เน้นคุณภาพ มีการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงในการผลิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างศูนย์สร้างสรรค์อุตสาหกรรมใหม่ การผลิตสินค้าอัจฉริยะ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม การผลิตแบบสีเขียวโดยให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม และการมีความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์อุปกรณ์ระดับสูง ซึ่งเน้นเทคโนโลยี การผลิตขั้นสูง และสินค้านวัตกรรม เช่น การใช้หุ่นยนต์ในอุตสาหกรรมต่างๆ การพัฒนาอุตสาหกรรมอัจฉริยะ การพัฒนาแพลตฟอร์ม Industrial Cloud และ Big Data ซึ่งถือว่าเป็นฐานการผลิตที่มีความแข็งแกร่ง และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับแบรนด์สินค้าของจีน รวมถึงการผลักดันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรม อันได้แก่ กลุ่มนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มเครื่องจักร NC (Numerical Control Machine) และหุ่นยนต์ กลุ่มวิศวกรรมอากาศยานและอวกาศ กลุ่มวิศวกรรมสมุทรศาสตร์และการต่อเรือ กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตรถไฟ กลุ่มรถยนต์ประหยัดพลังงาน กลุ่มอุปกรณ์พลังงาน กลุ่มการวิจัยและพัฒนาวัตถุหรือธาตุใหม่ กลุ่มอุปกรณ์การแพทย์และยา และกลุ่มเครื่องจักรการเกษตร ตลอดจนธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการด้านอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์เมดอินไชน่าดังกล่าว นอกจากจะเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในภาคการผลิตของจีน ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่ม Startup และพัฒนาไปสู่

อุตสาหกรรมภาคบริการแบบ High-end เช่น การออกแบบนวัตกรรม การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ รวมถึงภาคการเงิน การวิจัยและพัฒนา ซึ่งแผนการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ของ Made in China 2025 เป็นแผนระยะ 10 ปี มีเป้าหมายปฏิรูปด้านการผลิตไปสู่การเป็นประเทศมหาอำนาจชั้นนำด้านการผลิต ในอนาคตจะสามารถลดต้นทุนการผลิต ลดระยะเวลาในการผลิต สามารถยกระดับคุณภาพการผลิตให้มีศักยภาพเทียบเท่าระดับโลก และจะส่งผลให้จีนก้าวสู่การเป็นผู้นำด้านการผลิตที่แข็งแกร่งของโลกและสามารถที่จะช่วยลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนได้[4]

นอกจากนี้ จีนยังมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการใช้หุ่นยนต์ในภาคการผลิตด้วยการสนับสนุนบริษัทกว่า 1,000 บริษัท และก่อตั้งหน่วยงาน China Robot Industry Alliance (CRIA) และลงทุนในงานวิจัยด้วยการริเริ่มศูนย์นวัตกรรมด้านอุตสาหกรรม (Manufacturing Innovation centers) เพื่อการพัฒนาและการผลิตในประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาดังกล่าว รัฐบาลจีนยังผลักดันและส่งเสริมอุตสาหกรรมหลัก เช่น รถไฟความเร็วสูงและเทคโนโลยีพลังงานสะอาด การประกาศเขตนิคมอุตสาหกรรมโดยใช้เครื่องจักรอัตโนมัติแทนแรงงาน การสนับสนุนด้านการเงินและสินเชื่อแก่โครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสร้างแบรนด์ท้องถิ่น (Local Brand) และ บริษัทที่สร้างนวัตกรรม เป็นต้น โดยแผนยุทธศาสตร์ ดังกล่าวนั้นจะต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปทั้งในภาครัฐ เอกชน รวมถึงศักยภาพของประชาชน[5] เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เมด อิน ไชน่า 2025 อัพ “โรงงานโลก” สู่อุตสาหกรรมเวิลด์คลาส[6] จีนได้ชื่อว่าเป็นโรงงานของโลกมานานแล้วและยังคงเป็นอยู่อย่างไม่มีข้อสงสัย แต่ในอนาคตไม่ถึง 10 ปี โรงงานจีนตั้งเป้าว่าจะยกระดับปรับมาตรฐานขึ้นมาเป็นโรงงานที่ทันสมัยอาศัยทักษะความชำนาญและนวัตกรรมล้ำยุค ผลิตสินค้าคุณภาพสูงออกไปตีตลาดโลกภายใต้ยุทธศาสตร์ใหม่ “เมด อิน ไชน่า 2025” (หรือ MIC 2025) และได้รับการตอกย้ำในการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 เมื่อ ค.ศ. 2017 จีนมุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและปรับทิศทางของภาคอุตสาหกรรมการผลิตไปสู่ความทันสมัย ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน เพื่อสามารถขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมีการกำหนด 10 อุตสาหกรรมหลัก ที่มุ่งเน้นจะพัฒนาให้ก้าวหน้าถึงขั้นแข่งขันได้กับต่างประเทศ โดย 10 อุตสาหกรรมหลักที่เป็นเป้าหมายการ

---

[4] ส่วนเศรษฐกิจภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ, “เจาะลึก Made in China 2025,” ธนาคารแห่งประเทศไทย, https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/DocLib_YNArticle/2016--Article2_Made%20in%20China2025.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[5] อุไรพร ชลสิริรุ่งสกุล, “Made in China 2025 แผนรุกด้วยนวัตกรรมจีน,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 24 พฤศจิกายน 2560, ภายใต้ “CEO Blogs,” http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/643205 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[6] “เมด อิน ไชน่า 2025 อัพ ‘โรงงานโลก’ สู่อุตสาหกรรมเวิลด์คลาส,” *ฐานเศรษฐกิจ,* 4 พฤศจิกายน 2559, ภายใต้ “World,” http://www.thansettakij.com/content/225841?ts (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

พัฒนาดังกล่าว ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมสารสนเทศ (ไอที) รวมทั้งเซมิคอนดักเตอร์ และการเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ต (2) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ (3) การผลิตอุปกรณ์อากาศยาน (4) การผลิตอุปกรณ์วิศวกรรมทางสมุทรและการต่อเรือไฮเทค (5) การผลิตรถไฟและอุปกรณ์ขนส่งในระบบราง (6) การผลิตยานยนต์ที่ประหยัดพลังงานและใช้พลังงานรูปแบบใหม่ (7) การผลิตอุปกรณ์พลังงาน (เช่น อุปกรณ์สายส่งไฟฟ้าอัจฉริยะ อุปกรณ์ประหยัดพลังงานสำหรับเมืองอัจฉริยะ ฯลฯ) (8) การผลิตวัสดุใหม่ๆ ซึ่งเกิดจากงานวิจัย (9) การผลิตยาและอุปกรณ์การแพทย์ และ (10) การผลิตเครื่องมือการเกษตร

ผู้นำจีนสีจิ้นผิงได้ตอกย้ำในที่ประชุมสมัชชาใหญ่ว่า จีนจะสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจและบริษัทเอกชนในประเทศสามารถเติบโตอย่างแข็งแกร่งและออกไปแข่งขันในเวทีต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายดังกล่าวมีพื้นฐานรองรับที่ชัดเจน โดยก่อนหน้านี้ จีนได้กำหนดหลายเมืองนำร่องในการดำเนินยุทธศาสตร์ Made in China 2025 (ซึ่งหมายถึงการกำหนดเป้าหมายบรรลุผลสำเร็จของโครงการอย่างเป็นรูปธรรมภายใน ค.ศ. 2025) ยกตัวอย่างเช่น เมืองเฉินตู ในมณฑลเสฉวน ที่ได้รับการประกาศอย่างเป็นทางการไปแล้ว และยังมีอีกกว่า 20 เมืองที่รัฐบาลจีนมีแผนจะอนุมัติเป็นเมืองนำร่องยุทธศาสตร์ดังกล่าวในอนาคตยุทธศาสตร์อย่าง Made in China 2025 นับว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจสู่มิติใหม่ของจีนดังที่มีการประกาศไว้ในการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีน เพราะจีนเองก้าวมาถึงขั้นที่หากไม่ขยับมาตรฐานอุตสาหกรรมไปข้างหน้า ก็มีแต่จะติดกับดักของการเป็นประเทศที่มีรายได้ระดับกลาง ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าที่ส่งออกและจะต้องเผชิญกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเรื่อยๆ

นักวิเคราะห์มีทัศนะว่า แรงงานราคาถูกที่ลดจำนวนลง ต้นทุนการผลิตที่ขยับสูงขึ้นต่อเนื่อง และการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ กำลังกัดกร่อนความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมการผลิตของจีนในระยะ 5 ปีข้างหน้า ซึ่งอาจจะได้เห็น 5 ประเทศในเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ มาเลเซีย อินเดีย ไทย อินโดนีเซีย และเวียดนาม เลื่อนชั้นขึ้นมาอยู่ในอันดับ 15 ประเทศแรกของโลกที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมการผลิตสูงที่สุด ขณะที่จีน ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 1 ใน ค.ศ. 2016 คาดว่าจะสูญเสียตำแหน่งแชมป์ให้กับสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 2020 และนโยบาย Made in China 2025 จึงยิ่งจำเป็นต้องได้รับการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง ทั้งในรูปแบบของงบประมาณสนับสนุน การเพิ่มงบด้านการวิจัยและพัฒนา และมาตรการอื่นๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสำหรับประเทศอื่นๆ ที่เป็นคู่ค้าและคู่ลงทุนกับจีน นโยบาย Made in China 2025 นั้นเป็นได้ทั้งโอกาสและความเสี่ยง เพราะหากสามารถเชื่อมโยงความร่วมมือกับจีนในอุตสาหกรรมหลักๆ ที่จีนกำลังมุ่งส่งเสริมอยู่ ก็น่าจะก่อให้เกิดพันธมิตรร่วมทุนหรือการสร้างเครือข่ายธุรกิจและซัพพลายเชนที่เชื่อมโยงเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ต้องยอมรับว่าอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมและแข็งแกร่งขึ้นของจีนก็อาจจะกลายเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวในเวทีโลกด้วยเช่นกัน

จากยุทธศาสตร์ Made in China 2025 กับศักยภาพภาคอุตสาหกรรมของมณฑลหูหนาน[7] มณฑลหูหนานตั้งอยู่ภาคกลางของจีน มีข้อได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ในการเป็นศูนย์กลางคมนาคม โดยเฉพาะรถไฟความเร็วสูงที่มีระยะทาง 1,374 กิโลเมตร สูงเป็นอันดับ 4 ของจีน และเชื่อมต่อไปยังเมืองเอกใน 20 มณฑล/เขตโดยรอบ (จาก 30 มณฑล/เขตของจีน ไม่รวมหูหนาน) ในด้านเศรษฐกิจ หูหนานมีมูลค่าจีดีพี (GDP) ติดอันดับ 10 ของจีน ซึ่งใน ค.ศ. 2016 มีมูลค่าจีดีพี 3.12 ล้านล้านหยวน เป็นอันดับที่ 9 ของจีน และจีดีพี เติบโตร้อยละ 7.9 โดยมีภาคอุตสาหกรรมเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ

การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของมณฑลหูหนานได้รับการผลักดันให้เน้นการใช้นวัตกรรมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หูหนานเป็นแหล่งกำเนิดของ “เทียนเหอ 1” หนึ่งในต้นแบบซุปเปอร์คอมพิวเตอร์ของจีน ข้าวลูกผสม (Hybrid Rice) ซึ่งทำลายสถิติผลผลิตต่อหมู่สูงสุดในโลกอย่างต่อเนื่อง และหัวรถจักรไฟฟ้าที่มีกำลังแรงสุดในโลก ซึ่งใน ค.ศ. 2017 หูหนานได้รับการคัดเลือกให้เป็นมณฑลที่มีความสามารถด้านนวัตกรรมเป็นอันดับที่ 12 ของจีน

ขณะเดียวกัน รัฐบาลหูหนานได้ชูนโยบาย “อุตสาหกรรมหลักแสนล้านหยวน” มากระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตของหูหนานให้มีความแข็งแกร่ง เป้าหมายเพื่อให้กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตหลายด้านก้าวสู่อันดับต้นๆ ของประเทศ หูหนานมีกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีรายได้มากกว่าแสนล้านหยวน 11 ประเภท อาทิ เครื่องจักร อาหาร เทคโนโลยีสารสนเทศ การแปรรูปธัญพืช น้ำมัน โลหะ อุตสาหกรรมเบา วัสดุก่อสร้าง และการผลิตยา

อีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ ซึ่งสร้างชื่อเสียงให้กับมณฑลหูหนานอย่างมาก และยังเป็นอุตสาหกรรมแรกของหูหนานที่มีรายได้ทะลุหลักล้านล้านหยวน ใน ค.ศ. 2015 อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่สร้างชื่อเสียง คือ เครื่องจักรเพื่อการก่อสร้าง อุปกรณ์รถไฟ อุปกรณ์ไฟฟ้า รถยนต์และชิ้นส่วน และเครื่องจักรทำเหมืองแร่ เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว อาทิ รถยนต์พลังงานใหม่ หุ่นยนต์อุตสาหกรรม เครื่องจักรผลิตยา และอุปกรณ์ทางทะเล

อุตสาหกรรมท้องถิ่นที่มีแบรนด์ได้มาตรฐานระดับสากลและส่งออกผลิตภัณฑ์ไปต่างประเทศ ดูจะเป็นความภาคภูมิใจของชาวหูหนานมากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องจักรเพื่อการก่อสร้าง และกลุ่มการผลิตรถไฟและอุปกรณ์รถไฟ อาทิ Zoomlion และ Sany (บริษัทยักษ์ใหญ่ผู้ผลิตเครื่องจักรเพื่อการก่อสร้างลำดับ 10 ของโลก) CRRC Zhuzhou Locomotive (ผลิตหัวรถจักรไฟฟ้า รถไฟใต้ดิน และรถไฟความเร็วสูง) และ Zhuzhou Times New Material Technology (ผลิตวัสดุเชิงประกอบของ

[7] ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “Made in China 2025 กับศักยภาพภาคอุตสาหกรรมของมณฑลหูหนาน,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/made-in-china-2025-กับศักยภาพภาคอุตสาหก/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โพลิเมอร์ (polymer composite materials) และวัสดุลดเสียงรบกวนและการสั่นสะเทือน เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมรถยนต์ รถไฟ และเครื่องจักรเพื่อการก่อสร้าง) รวมถึงบริษัทดาวรุ่งที่กำลังมาแรง อาทิ TBEA (ผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า สายเคเบิ้ล และอุปกรณ์ไฟฟ้าแรงดันสูง) Tidfore (ผลิตอุปกรณ์สำหรับท่าเรือและเครื่องจักรทำเหมืองแร่) และ Zhuzhou CRRC Times Electric (ผลิตอุปกรณ์รถไฟฟ้า)

นอกเหนือจากการเป็นมณฑลที่มีชื่อเสียงด้านรถไฟแล้ว หูหนานยังเป็นแหล่งผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ที่ใหญ่เป็นอันดับ 6 ของจีน โดยเป็นแหล่งรวมผู้ผลิตรถยนต์และรถยนต์พลังงานทางเลือกที่มีชื่อเสียง อาทิ Foton (บริษัทผลิตยานยนต์ที่ใหญ่ที่สุดของจีน) Zotye, Geely และ BYD โดยใน ค.ศ. 2016 หูหนานผลิตรถยนต์ทะลุหลัก 1 ล้านคันเป็นครั้งแรก และมีรายได้จากการจำหน่ายรถยนต์และอุปกรณ์รถยนต์กว่า 200,000 ล้านหยวน

มณฑลหูหนานมีอุตสาหกรรมเป้าหมาย 12 ประเภท (ครอบคลุมอุตสาหกรรมเป้าหมายตามนโยบาย Made in China 2025) ได้แก่ อุตสาหกรรมชั้นนำ (1) การผลิตรถไฟและอุปกรณ์รถไฟ (2) เครื่องจักรเพื่อการก่อสร้าง (3) วัสดุใหม่ อุตสาหกรรมโดดเด่น (4) เทคโนโลยีสารสนเทศ (5) การบินและอวกาศ (6) ยานยนต์พลังงานใหม่ (7) อุปกรณ์พลังงาน (8) ยาชีวภาพและอุปกรณ์การแพทย์ชั้นสูง (9) อุปกรณ์เทคโนโลยีประหยัดพลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ (10) หุ่นยนต์และเครื่องจักรกลอัตโนมัติระบบ Computer Numerical Control (CNC) (11) การต่อเรือและอุปกรณ์ทางทะเล (12) เครื่องจักรการเกษตร และตั้งเป้าว่า ภายใน ค.ศ. 2020 อุตสาหกรรมเป้าหมายจะมีรายได้รวม 2.88 ล้านล้านหยวน เพิ่มขึ้นจาก ค.ศ. 2014 กว่าเท่าตัว

ด้วยเหตุข้างต้น มณฑลหูหนานได้รับเลือกจากกระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติจีนให้เป็น “กลุ่มเมืองนำร่อง Made in China 2025” แห่งที่ 3 ของจีน โดยมีนครฉางซาและเมืองปริมณฑล ได้แก่ เมืองจูโจว เมืองเซียงถาน เมืองเหิงหยาง เป็นเมืองนำร่องที่สำคัญ รวมเรียกว่า “กลุ่มเมืองฉางจูถานเหิง” ซึ่งมีมูลค่า GDP รวมกันคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 50 ของ GDP มณฑล

กลุ่มเมืองฉางจู ถานเหิง มีจุดเด่นของฐานการผลิตและข้อได้เปรียบที่แตกต่างกัน นครฉางซามีจุดเด่นในการเป็นฐานการผลิตอัจฉริยะ (Smart Manufacturing) เมืองจูโจว เป็นฐานการผลิตของ “อุตสาหกรรมขับเคลื่อน” (รถไฟ และรถยนต์) และอุตสาหกรรรมนวัตกรรมใหม่ เมืองเซียงถาน เป็นฐานการผลิตอุปกรณ์ขั้นสูง เมืองเหิงหยาง เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมเก่า

ในฐานะ “กลุ่มเมืองนำร่อง Made in China 2025” รัฐบาลหูหนานได้กำหนดเป้าหมายก้าวแรกว่า ภายใน ค.ศ. 2019 กลุ่มเมืองฉางจูถานเหิงจะมีมูลค่าภาคอุตสาหกรรมรวมกว่า 900,000 ล้านหยวน โดยจะนำจุดเด่นอุตสาหกรรมและข้อได้เปรียบในแต่ละเมืองมาพัฒนาให้เกิดความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น ซึ่งจะเน้นการพัฒนาทั้งด้านแบรนด์ ตัวบริษัท กลุ่มอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมที่ได้กำหนดไว้ของแต่ละเมืองไปพร้อมๆกัน

การดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบาย Made in China 2025 โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตให้มีความเป็นอัจฉริยะ (อาทิ การใส่นวัตกรรมและระบบอัตโนมัติ) เชื่อมโยงกับอินเตอร์เน็ต (เพื่อผลักดันการเป็นอัจฉริยะ รวมถึงการจำหน่ายผ่านอีคอมเมิร์ซ) การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ใช้พลังงานต่ำไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม) และมีบริการทันสมัยมากขึ้น (ใส่บริการที่ดีในขั้นตอนการจำหน่ายและบริการหลังการขาย) ควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถ และการเปิดกว้างสู่ต่างประเทศ

นโยบาย Made in China 2025 และยุทธศาสตร์ One Belt One Road ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกของจีนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมณฑลหูหนานก็มีบทบาทในแนวหน้าในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวของจีน ประเทศในอาเซียนอาจใช้โอกาสในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการพัฒนาบุคลากรร่วมกับมณฑลหูหนาน เพื่อให้พร้อมรับกับโอกาสและความท้าทายในยุคของการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลกได้อย่างทันท่วงที

นโยบายต่างประเทศของจีนภายใต้สีจิ้นผิง

จีนได้ดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศ ตั้งแต่ ค.ศ. 1978 ในยุคของเติ้งเสี่ยวผิง ผู้นำในรุ่นที่ 2 โดยการใช้กลไกตลาดแบบสังคมนิยมเข้ามาปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับนโยบายแนวทางในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งยังให้ความสำคัญต่อการต่างประเทศในเรื่องการสนับสนุนแก่ระบอบการเมืองแบบรวมศูนย์และต่อต้านกระแสเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงที่มาจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ การแสวงหาความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาพรมแดนเพื่อที่จีนจะสามารถใช้ดินแดนของประเทศเหล่านี้เป็นประตูทางเศรษฐกิจให้กับมณฑลตอนใต้ ซึ่งไม่มีทางออกทะเล และยังทำให้จีนสามารถหันเหจุดเน้นด้านความมั่นคงไปยังบริเวณอื่นๆที่สำคัญมากกว่าอย่างช่องแคบไต้หวัน การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งในรูปของการค้า การลงทุน การให้เงินกู้ และเงินให้เปล่าเพื่อการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน (infrastructure) ในประเทศเหล่านั้น อันจะเป็นประโยชน์ในระยะยาวต่อจีนในการขนส่งสินค้าเข้าออกทางใต้ของประเทศ และการแลกเปลี่ยนทางการเมืองและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเยือนกันและกันของผู้นำระดับสูงไปจนถึงการทูตระดับประชาชน

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นไปในเรื่องของการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือการแลกเปลี่ยนทางด้านสังคม วัฒนธรรม การทูต และการเยือนประเทศของผู้นำในระดับต่างๆ รวมถึงทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การให้เงินกู้และเงินให้เปล่าเพื่อการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานและการคมนาคม ซึ่งแน่นอนว่าในอนาคตจะเป็นประโยชน์ระยะยาวในการขนส่งสินค้าและการคมนาคมของจีนไปยังภูมิภาคอื่นๆ ทางด้านการศึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ประสบวิกฤตเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นประเทศใหญ่ที่คอยช่วยเหลือประเทศเล็กที่กำลังพัฒนาในภูมิภาค รวมถึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันดีและความสัมพันธ์อันชิดใกล้ในภูมิภาคเอเชีย เช่น

การเสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Area: ACFTA) โดยที่จีนยังได้ให้ความเอื้อเฟื้อเป็นพิเศษแก่ประเทศที่ยังคงมีศักยภาพในการแข่งขันต่ำเช่น สปป.ลาว กัมพูชา เมียนมา และเวียดนาม

จีนมีการดำเนินนโยบายการกระชับความร่วมมือฉันมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านเอเชีย รวมประเทศอาเซียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อันจะเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายต่างประเทศของจีนในกระบวนการโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ จีนกับประเทศกำลังพัฒนาของเอเชียก็ต้องเผชิญกับความกดดันทางด้านการแข่งขัน จีนกับประเทศในอาเซียน รวมถึงไทยได้สร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจและร่วมมือกันด้วยดีในระหว่างแก้ไขปัญหากัมพูชา พร้อมด้วยเศรษฐกิจของจีนได้มีการพัฒนาก้าวหน้า ยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างจีนกับประเทศในอาเซียนยิ่งแน่นแฟ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากจีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อ ค.ศ. 2001 มีการเปิดตลาดและโอกาสการค้าให้ประเทศอาเซียน

โดยเฉพาะช่วงหลังวิกฤตทางการเงินของเอเชีย เมื่อ ค.ศ. 1997 จีนในฐานะเป็นเพื่อนบ้านของประเทศอาเซียน และเป็นประเทศใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้านเป็นบางส่วนตามขีดความสามารถของตน ในขณะที่จีนเองก็ตกอยู่ในสภาวะลำบากมากเหมือนกัน การที่จีนยืนยันไม่ลดค่าเงินหยวน ได้มีส่วนช่วยประเทศเอเชียให้สามารถผ่านวิกฤตไปด้วยกัน และจีนยังได้เผชิญกับความกดดันด้านการส่งออก แต่ยังคงรักษาค่าเงินหยวนไว้ได้ จีนได้ร่วมกิจกรรมการประชุมอาเซียนว่าด้วยความมั่นคง (Asian Reginal Forum) (10+3) หรือ อาเซียน กับจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อย่างขันแข็งอันเป็นกลไกความร่วมมือส่วนภูมิภาคที่ประเทศอาเซียนเป็นผู้ริเริ่มเป็นการสนับสนุนความตกลงว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และยังยินดีรับรองกระบวนการการรวมกลุ่มเศรษฐกิจเป็นกลุ่มเดียวกันของอาเซียน สนับสนุนแผนพัฒนาอาเซียน ค.ศ. 2020 จีนเห็นพ้องต้องกันในการแก้ไขข้อพิพาททะเลจีนใต้โดยการปรึกษาหารือและเจรจากัน และได้ดำเนินการหารือกับอาเซียนว่าด้วยกฎเกณฑ์และการปฏิบัติในเขตทะเลจีนใต้อย่างจริงจังและมีประสิทธิผล จีนเห็นว่ากลุ่มประเทศอาเซียนที่มีความสามัคคีและความเจริญรุ่งเรืองเป็นพลังอันสำคัญที่จะส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนาของเอเชีย

เขตการค้าเสรีจีน-อาเซียนเป็นประเด็นสำคัญแห่งความร่วมมือระหว่างจีนกับอาเซียนในเขตการค้าเสรี ที่มีประชากรกว่า 2,000 ล้านคน ภาพรวมทางเศรษฐกิจถึง 1.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ปริมาณการค้าถึง 1.3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นเขตการค้าเสรีที่มีประชากรมากที่สุดในโลก ซึ่งร่วมด้วยประเทศกำลังพัฒนาที่ใหญ่สุด ตามการศึกษาคำนวณของผู้เชี่ยวชาญทั้งสองฝ่าย ในระยะเริ่มแรกหลังจากสร้างเขตการค้าเสรี การส่งออกของจีนต่ออาเซียนจะเพิ่มขึ้นหรือเป็น 16,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกันอาเซียนจะเพิ่มการส่งออกต่อจีนถึง 13,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศของทั้งสองฝ่าย

ด้านการส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง โดยตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา จีนได้เปลี่ยนแปลงท่าทีจากเดิมที่ปฏิเสธการเข้าร่วมประชุมในระดับพหุภาคี (multilateral meeting) มาเป็น

การแสวงหาความร่วมมือในระดับพหุภาคีอย่างแข็งขัน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) การประชุมอาเซียนว่าด้วยความมั่นคง (ASEAN Regional Forum: ARF) การประชุมอาเซียนบวกสาม (ASEAN Plus Three: APT) เป็นต้น และที่สำคัญก็คือ ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 จีนได้ลงนามในสนธิสัญญามิตรไมตรีและความร่วมมือ (ASEAN's Treaty of Amity and Cooperation: TAC) ซึ่งเป็นการยืนยันว่าจีนจะดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศในอาเซียนโดยวางอยู่บนหลักการของการเคารพในเอกราช อธิปไตย ความเท่าเทียม และบูรณภาพทางอาณาเขตของกันและกัน การไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน การระงับข้อพิพาทโดยสันติ และการไม่ใช้กำลังต่อกัน นอกจากนี้จีนเองมักจะนิยมเจรจาแบบทวิภาคีมากกว่าพหุภาคีในเรื่องที่อาจจะเป็นปัญหาหรือก่อให้จีนเสียเปรียบ เป็นต้น

ด้านความมั่นคงและป้องกันประเทศของจีน จีนพยายามสร้างความแข็งแรงของกองกำลังป้องกันประเทศ เพื่อเตรียมต่อต้านการรุกรานจากภายนอก รักษาเสถียรภาพภายในประเทศ ปกป้องอธิปไตย เอกภาพแห่งชาติและบูรณภาพเหนือดินแดนอย่างมีประสิทธิภาพ จีนจะไม่สร้างพันธมิตรกับประเทศมหาอำนาจประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือกลุ่มประเทศกลุ่มใดๆทั้งสิ้น จะไม่ส่งกองกำลังไปประจำการในต่างประเทศหรือตั้งฐานทัพในต่างประเทศ ไม่เข้าร่วมการแข่งขันทางด้านการทหาร และไม่ดำเนินการขยายอิทธิพลทางการทหาร ยืนหยัดในการกำหนดและดำเนินการนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศที่เป็นตัวของตัวเอง โดยอาศัยกำลังของตนเป็นหลัก เพื่อพัฒนาและสร้างระบบอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและปรับปรุงอาวุธยุทโธปกรณ์ประจำการของตน การดำเนินนโยบายป้องกันประเทศในด้านยุทธศาสตร์ จีนยึดถือหลักการปกป้อง ป้องกันตัวเองและจะตอบโต้ภัยจากภายนอกเมื่อถูกกระทำเท่านั้น

นอกจากนี้จีนยังให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ก่อน และจะไม่ใช้หรือข่มขู่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์ต่อประเทศที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์หรือเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ จีนยังคงยืนหยัดในนโยบายนี้ ซึ่งเป็นประเทศเดียวเท่านั้นในบรรดาประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ นอกจากนี้จีนยังคงมีข้อพิพาทเรื่องหมู่เกาะสแปรตลีย์ (The Spratly Islands) ในทะเลจีนใต้กับอีก 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ เวียดนาม บรูไน มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ การที่จีนใช้กำลังเข้ายึดครองแนวหินโสโครกมิสชีฟ (Mischief Reef) เมื่อ ค.ศ. 1995 ทำให้หลายประเทศต่างพากันมองดูจีนด้วยความไม่ไว้วางใจ ด้วยเหตุนี้จีนจึงพยายามปรับภาพลักษณ์ของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีมากขึ้น โดยในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2002 จีนและประเทศคู่กรณีพิพาทได้ลงนามในแถลงการณ์ที่เรียกว่า "The Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea" ซึ่งแม้ว่าจะยังไม่ได้ทำให้กรณีพิพาทสิ้นสุดลง หากแต่ก็เป็นการวางแนวทางในการปฏิบัติ (code of conduct) เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างกันในอนาคต

จีนยังได้แสดงความโปร่งใสด้านการทหารด้วยการจัดทำสมุดปกขาวว่าด้วยการป้องกันประเทศ (Defense White Paper) ทุกๆ 2 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1998 เป็นต้นมา ซึ่งในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา กองทัพจีนได้มีการเปลี่ยนนโยบายการสร้างสรรค์กองทัพ เพื่อสนองตอบความต้องการของกิจกรรมการลด

กองกำลังทหารระหว่างประเทศเพื่อยืนยันจุดยืนการเป็นประเทศที่ไม่ใช้กำลังรุนแรงอย่างที่ฝั่งตะวันตกกล่าวหา และเพื่อให้สอดคล้องกับจุดยืนของจีนนั้น จีนจึงได้แสวงหาอิทธิพลผ่านการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) ไม่ว่าจะเป็นการที่จีนพยายามแสดงตัวว่า รูปแบบการพัฒนาของจีนที่ทำให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าโดยที่ยังรักษาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองแบบเดิมเอาไว้ได้นั้นสามารถจะเป็นแบบอย่างให้กับเมียนมา สปป.ลาว และเวียดนาม ที่ยังปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้จีนยังได้มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศกลุ่มอาเซียนอีกด้วย ซึ่งรูปแบบการดำเนินนโยบายที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สะท้อนความต้องการของจีนที่จะทำให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เห็นว่า จีนจะเป็นพลังที่นำไปสู่สันติภาพ ความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้านมากกว่าที่จะเป็นภัยคุกคามต่อโลก (China Threat) ให้หมดไปจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแทนที่ด้วยแนวคิดเรื่องการทะยานขึ้นอย่างสันติ (Peaceful Ascendency) อันเป็นเป้าหมายในระยะยาวของจีน

ความพยายามที่เกิดขึ้นเป็นความพยายามที่จีนต้องการจะฟื้นฟูสถานะของตนเองให้กลับมาเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ (to restore China to its rightful place in the world) เพื่อลบล้างประวัติศาสตร์ในช่วง “ศตวรรษแห่งความอัปยศ” (The Century of Humiliation) ออกไปให้ได้ จีนต้องการจะได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นประเทศมหาอำนาจที่มีสถานะทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจอื่นๆ และมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบโลก (World Order) และหนึ่งในภูมิภาคที่จีนเคยแสดงความเป็นประเทศมหาอำนาจมาแล้วในอดีต และสามารถจะแสดงต่อไปในอนาคตได้ก็คือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจีนยังคงเน้นการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลดการเผชิญหน้าและหลีกเลี่ยงความขัดแย้งเพื่อที่ตนเองจะได้สามารถพัฒนาประเทศไปได้อย่างไม่มีอุปสรรค หากแต่ปัญหาสำคัญก็คือ ในอนาคตเมื่อจีนบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศแล้ว ท่าทีของจีนต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ Stuart-Fox เชื่อว่าเมื่อถึงเวลาดังกล่าวจีนจะกลายเป็นประเทศที่เรียกร้องและยืนยันอย่างแข็งขัน (assertive) ในจุดยืนและผลประโยชน์ของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของกรณีพิพาทหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ จนอาจนำมาซึ่งความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นโยบายด้านเศรษฐกิจภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

จีนมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากจนติดอันดับขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองลงมาจากสหรัฐอเมริกา และยังเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองมากที่สุดในโลก ตลอดจนบทบาทต่างๆ ที่โดดเด่นทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ดังเช่นนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) หรือที่มีความคุ้นเคยกันในนามของนโยบายเส้นทางสายไหม ที่พร้อมจะพลิกบทบาททางค้าระหว่างประเทศให้กลับมาเจริญเฟื่องฟูเหมือนดังในอดีต

1. นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road: OBOR)

จากยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เป็นการริเริ่มมาจากแนวคิดของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ผู้นำรุ่นที่ 5 ของจีน เพื่อที่จะปัดฝุ่นความเจริญรุ่งเรืองในยุคอดีตให้กลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง โดยสร้างเส้นทางทางเศรษฐกิจและการค้าเชื่อมโยงของจีนกับอีก 65 ประเทศทั่วโลก ประกอบด้วยระเบียงทางบก 6 เส้นทาง และเส้นทางทะเล 1 เส้นทาง เส้นทางเฉลียงทางบกประกอบด้วย (1) เส้นทางยูเรเซีย (Eurasia) จากตะวันตกของจีนถึงตะวันตกของรัสเซีย (2) เส้นทางจีน-มองโกเลีย-รัสเซียตะวันออก (3) เส้นทางตะวันตกจีน-เอเชียกลาง-ตุรกี (4) เส้นทางจีน-แหลมอินโดจีน-สิงคโปร์ (5) เส้นทางจีน-ปากีสถาน (6) เส้นทางจีน-เมียนมา-บังกลาเทศ-อินเดีย ส่วนเส้นทางทะเล เริ่มจากเมืองชายฝั่งของจีน ผ่านสิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ครอบคลุมจำนวนประชากรราว 4,500 ล้านคน มีจีดีพี (GDP) รวมกันกว่า 23 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 ของโลก

ยุทธศาสตร์นี้เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีความสำคัญต่อจีนในศตวรรษที่ 21 และมีความเชื่อมโยงจากอดีตมาถึงปัจจุบัน โดยเกิดขึ้นครั้งแรกราวสองพันกว่าปีก่อนในดินแดนเอเชียกลาง ได้มีทูตของราชสำนักจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่น จาง เชียน (Zhang Qian) เดินทางไปยังดินแดนแถบเอเชียกลางที่เป็นจุดศูนย์กลางของการค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตก การติดต่อทางการค้าทำให้เกิดความมั่งคั่งตามมา รวมทั้งความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมและศาสนา จีนส่งออกสินค้าพวกผ้าไหม เครื่องเทศ และหยก และนำเข้าสินค้าพวกทอง โลหะมีค่า งาช้าง และเครื่องแก้ว ชื่อของเส้นทางการค้าจึงมาจากผ้าไหมที่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยและส่งออกสำคัญของจีน (ปัจจุบันคือประเทศคาซัคสถาน ทาจิกิสถาน อุซเบกิสถาน คีร์กีสถาน เตอร์กเมนิสถาน และอัฟกานิสถาน รวมถึงปากีสถาน) จึงกล่าวได้ว่า เป็นเส้นทางสายไหมที่นำความเจริญรุ่งเรืองทางการค้าและการคมนาคมเชื่อมต่อจีนแผ่นดินใหญ่ ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 13 และ 14 พวกมองโกลขยายอาณาจักรเข้ามาแถบเอเชียกลาง ทำให้การค้าตามเส้นทางสายไหมหยุดชะงักลงไป ต่อมาใน ค.ศ. 1405 เจิ้ง เหอ (Zheng He) ผู้บัญชาการทหารเรือของจีนในสมัยราชวงศ์หมิง นำกองเรือหลายร้อยลำและลูกเรือ 27,000 คน ออกเดินทางสำรวจทางทะเล จากจีนไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันตก แอฟริกาตะวันออก และคาบสมุทรอาหรับ การเดินเรือของเจิ้ง เหอ แล่นไปตามแนวเส้นทางทะเลที่เคยเป็นเส้นทางการค้าระหว่างคาบสมุทรอาหรับกับจีน นับจากศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา การค้าระหว่างเอเชียกับยุโรปก็เปลี่ยนมาอาศัยเส้นทางทะเลแทน

ทั้งนี้ นโยบายเชิงยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เป็นโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับโลกที่มีขนาดใหญ่มาก มีการเปรียบเทียบกับโครงการมาร์แชลของสหรัฐอเมริกาที่มีมูลค่า 130 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจยุโรป หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีขนาดแค่ 1 ใน 11 ของ OBOR เท่านั้น ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2013 สีจิ้นผิง ประธานาธิบดีจีน ในช่วงไปเยือนคาซัคสถาน แถลงเปิดตัวครั้งแรกถึงการริเริ่มโครงการ “เส้นทางสายไหม” ที่ประกอบด้วยเครือข่ายถนนและเส้นทางรถไฟเชื่อมจีนกับยุโรปผ่านเอเชียกลางในเดือนตุลาคม ต่อมา เมื่อไปเยือนอินโดนีเซีย สีจิ้นผิง กล่าวเปิดตัว

โครงการ “เส้นทางสายไหมทางทะเล” ที่เชื่อมท่าเรือจีนกับท่าเรือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และยุโรป ตลอดเส้นทางบกและเส้นทางทะเล จะมีการลงทุนปรับปรุงท่าเรือ และสร้างศูนย์การผลิตอุตสาหกรรมและการค้าขึ้นมา

จากเส้นทางที่มีความรุ่งเรืองในยุคอดีตและกำลังถูกนำมาฟื้นฟูให้กลับมามีชีวิตและความรุ่งเรืองทั้งในแง่ของการขยายอิทธิพลทางการค้าและเผยแพร่วัฒนธรรมมาปัดฝุ่น หรือปรับปรุงใหม่มาใช้ เพื่อขยายอิทธิพลทางการค้าและวัฒนธรรมของตนให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีชื่อเรียกใหม่ว่า เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 “One Belt and One Road” อีกครั้งโดยประธานาธิบดีสีจิ้นผิงและนายกรัฐมนตรี หลี่เค่อเฉียง ได้นำยุทธศาสตร์นี้มาปรับใช้กับการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นไปยังการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งด้านภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ โดยต้องการอาศัยการพัฒนาเศรษฐกิจมาสร้างเสถียรภาพในเอเชียกลางตามเฉลียงเส้นทางสายไหม ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะป้องกันความขัดแย้งในภูมิภาค จีนพยายามจะส่งเสริมความเชื่อมโยงทั้งทางบก ประกอบด้วย เส้นทางสายไหมทางเศรษฐกิจ จำนวน 3 เส้นทาง และทางทะเล ซึ่งประกอบด้วย เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 จำนวน 2 เส้นทาง เพื่อเชื่อมระหว่างอาเซียน เอเชีย แอฟริกา และยุโรป โดยมีการเชื่อมโยงความร่วมมือในหลายด้าน อาทิ ความร่วมมือด้านนโยบาย การเสริมสร้างสมรรถนะ การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และความร่วมมือด้านการเงิน ซึ่งมีจีนเป็นจุดศูนย์กลางยุทธศาสตร์รายภูมิภาคของจีน

ภายใต้นโยบาย OBOR จีนได้กำหนดตำแหน่งทางยุทศาสตร์ของแต่ละภูมิภาคไว้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย ภูมิภาคตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่จะเชื่อมไปยังประเทศในเอเชียกลาง ใต้ และตะวันตก ตลอดจนเชื่อมไปยังรัสเซียในด้านเหนือ โดยมีมณฑลซินเจียงเป็นมณฑลหลัก ในส่วนภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ ถูกกำหนดให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่จะเชื่อมไปยังอาเซียน สำหรับมณฑลภาคกลางของประเทศ ถูกกำหนดให้เป็นเส้นทางการเชื่อมโยงหลักในการเชื่อมกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศโดยเน้นการพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรม อีกทั้งยังมีกำลังแรงงานเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับการพัฒนาและสุดท้ายมณฑลทางภูมิภาคชายฝั่งด้านตะวันออก เป็นพื้นที่ๆ มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เป็นที่ตั้งของท่าเรือชายฝั่งและศูนย์กลางด้านการบินระหว่างประเทศ

การเกิดขึ้นของยุทธศาสตร์นี้มีความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ เศรษฐกิจ ความมั่นคง ตลอดจนการวางภูมิรัฐศาสตร์ของจีนในศตวรรษที่ 21 ที่จะสามารถก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจในระดับโลกได้อย่างแท้จริง โดยความท้าทายแรกที่รัฐบาลจีนต้องประสบคือการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจแบบเดิมที่รับจ้างการผลิตเน้นการส่งออก เน้นการดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในจีนด้วยแรงงานราคาถูกได้หมดไปแล้ว ขณะนี้จีนได้เข้าสู่เศรษฐกิจแบบที่เรียกกันว่า New Normal ที่เศรษฐกิจจะมีอัตราการเติบโตที่ต่ำลงมากและเป็นไปอย่างช้าๆ การจะรักษาอัตราการเติบโตของจีนในระยะยาวเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองจึงเป็นเรื่องสำคัญ จึงทำให้การเกิดขึ้นของยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการ OBOR นี้มีความสำคัญต่อรัฐบาลจีนเป็นอย่างยิ่ง

การดำเนินโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) รวมทั้งการจัดตั้งธนาคารการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) และกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund: SRF) แสดงให้เห็นว่า จีนพร้อมที่จะมีบทบาทเต็มที่ในระดับโลกและภูมิภาค หลายสิบปีที่ผ่านมาจีนมีบทบาทเป็นประเทศผู้ตาม นโยบายต่างประเทศจีนคือ การก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจอย่างสันติ ซึ่งการดำเนินยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้จีนมีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ในการเป็นฐานการลงทุนที่สำคัญของนักลงทุนต่างชาติ เช่น จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Free Trade Zone) เพื่อนำนโยบายเปิดเสรีที่มากขึ้น มาทดลองใช้ในบางพื้นที่เฉพาะของจีน เพื่อผลักดันเศรษฐกิจภาคบริการของจีน พร้อมๆกับลดการพึ่งพาการส่งออกสินค้าให้น้อยลง เพื่อให้จีนพร้อมรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต่างๆของโลกต่อไป รวมถึงนโยบายของจีนที่ช่วยลดค่าใช้จ่าย และอุปสรรคด้านการลงทุนต่างๆ เพื่อดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในจีน และในภูมิภาคเอเชียเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ จีนยังมีแผนที่จะจัดทำความตกลงกับประเทศต่างๆ ที่อยู่ในเส้นทางสายไหม (Silk Route Economic Belt) เอเชียกลาง เอเชียตะวันตก เอเชียใต้ และอาเซียน เพื่อส่งเสริมและผลักดันความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่างๆ เช่น การคมนาคมขนส่ง การค้า การลงทุน พลังงาน การรวมกลุ่มทางภูมิภาค และการใช้สกุลเงินหยวน ให้มีความลึกซึ้งและเข้มข้นมากยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับผลประโยชน์ด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงภายในของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 4 ประเด็นสำคัญคือ[8]

(1) การสร้างเสถียรภาพและการพัฒนามณฑลซินเจียงและบริเวณโดยรอบ ซึ่งเป็นประเด็นทางด้านความมั่นคงและการต่อต้านการก่อการร้าย โดยจีนระบุว่าเป็นผลประโยชน์หลักสำคัญ (Core Interest) อย่างหนึ่ง (นอกเหนือจากทิเบต ไต้หวัน ทะเลจีนใต้) เมืองต่างๆ ในมณฑลซินเจียง เช่น อุรุมชี (Urumqi) คาร์กาซ (Korgas) คัชการ์ (Kashgar) ต่างอยู่บนเส้นทางทางบกภายใต้ยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ โครงการพัฒนาท่าเรือ Gwadar ในปากีสถานก็จะช่วยเปิดเส้นทางการค้าไปยังมณฑลซินเจียง ซึ่งเป็นดินแดนทางตะวันตกของจีนที่ไม่มีทางออกทะเล ทั้งยังเชื่อมต่อเส้นทางสายไหมทางทะเลระหว่างจีน มหาสมุทรอินเดีย และยุโรป โดยเฉพาะท่าเรือ Piraeus ในประเทศกรีซ ซึ่งจีนมีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ โดยคาดการณ์ว่าจะเป็นประตูเชื่อมไปสู่ยุโรปกลาง ผ่านแผนการสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากเบลเกรดสู่บูดาเปสต์

[8] จิตติภัทร พูนขำ, “เส้นทางสายไหมใหม่: ภูมิรัฐศาสตร์มหาเกมในยูเรเชีย,” the 101, https://www.the101.world/new-silk-road/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(2) อัตราการเติบโตของจีนที่ชะลอตัวลง (จากร้อยละ 10-12 เป็นร้อยละ 5-7 ใน ค.ศ. 2015) ทำให้ผู้ประกอบการด้านก่อสร้างของจีนจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งลงทุนใหม่ภายนอกประเทศเพื่อคงการผลิตต่อไป มิเช่นนั้นภาวะบูมในภาคเศรษฐกิจนี้อาจเผชิญวิกฤตได้

(3) ความมั่นคงทางพลังงาน จีนได้เข้าไปสร้างระบบท่อส่งน้ำมันจากคาซัคสถาน และลงทุนระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากเอเชียกลาง (Central Asia-China Pipeline) ซึ่งเริ่มต้นมาจากแหล่งก๊าซของเติร์กเมนิสถานผ่านอุซเบกิสถานและคาซัคสถาน ก่อนข้ามมายังซินเจียงในจีน ซึ่งเป็นพื้นฐานของเส้นทางระบบท่อก๊าซตะวันออก-ตะวันตกของจีน การสร้างท่อส่งก๊าซของจีนนี้เป็นการท้าทายการผูกขาดพลังงานของรัสเซียในภูมิภาคเอเชียกลาง นอกจากนี้จีนยังอาศัยการพัฒนาท่อส่งน้ำมันจีน-เมียนมาในการส่งน้ำมันจากตะวันออกกลางเข้าสู่เส้นทางทางบกเป็นครั้งแรก โดยไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกา

(4) การสร้างสถานะและบทบาทของความเป็นมหาอำนาจของจีนในภูมิภาคยูเรเชีย ผ่านการสร้างสถาบันและกลไกต่างๆ ในระดับภูมิภาคขึ้นมาใหม่

ในเชิงเปรียบเทียบยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ของจีน มีโครงการต่างๆ ที่มีความทะเยอทะยานมากกว่ายุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของสหรัฐอเมริกา ทั้งในแง่การเชื่อมโยงทางการค้าในสามทวีป เงินลงทุนจากต่างประเทศ และการจัดตั้งสถาบันและกลไกในระดับภูมิภาค จีนได้จัดตั้งกลไกเชิงสถาบันใหม่ขึ้นมา ได้แก่ ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) กองทุนโครงสร้างพื้นฐานเส้นทางสายไหม (SRIF) รวมถึงธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB) ภายใต้กลุ่ม BRICS กล่าวได้ว่า การก่อตัวของระบบโครงสร้างในระดับภูมิภาคที่จีนริเริ่มนั้น ดูจะเป็นการท้าทายระเบียบระหว่างประเทศดั้งเดิมที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และส่งผลกระทบต่อระเบียบโลกอย่างมีนัยสำคัญ ในยุคที่ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ที่เลือกดำเนินนโยบายถอยห่างจากเอเชีย หรืออย่างน้อยที่สุดก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ต่อเอเชียที่ชัดเจน

จากบทเรียนของภูมิภาคเอเชียกลางในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ไม่ได้ช่วยเหลือเศรษฐกิจและความกินดีอยู่ดีของประชาชนในยูเรเชียมากเท่าที่ควร แต่กลับยิ่งส่งเสริมระบอบอำนาจนิยมและระบบทุนนิยมพวกพ้อง (Crony Capitalism) ในภูมิภาคมากขึ้น การเข้าไปลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในเอเชียกลางของทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนยิ่งทำให้เกิดการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Rent Seeking) และการได้รับผลประโยชน์ทับซ้อนจากโครงการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ในกลุ่มเครือข่ายอำนาจผู้นำท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่เห็นในทางปฏิบัติคือการสร้างระบบเครือข่ายข้ามชาติ (Transnational Networks) ซึ่งนอกจากจะเป็นการเชื่อมโยงด้านระบบโลจิสติกส์หรือโครงสร้างพื้นฐานแล้ว ยังเป็นการก่อตัวของเครือข่ายตัวแสดงทั้งประเทศมหาอำนาจ บรรษัทข้ามชาติ ศูนย์กลางการเงิน กับชนชั้นนำเผด็จการท้องถิ่นในเอเชียกลาง ซึ่งนักวิชาการบางท่านเรียกว่า “เผด็จการไร้พรมแดน” (Dictators without Borders)

ภูมิรัฐศาสตร์มหาเกมในยูเรเชียก็ยังเป็นหนึ่งในวาระสำคัญของประเทศมหาอำนาจโลก ยุทธศาสตร์หรือข้อริเริ่ม “เส้นทางสายไหมใหม่” กลายเป็นการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจที่จะช่วงชิงความได้เปรียบและอิทธิพลในยูเรเชีย และแนวโน้มการตอบโต้ของรัฐต่างๆ ในภูมิภาคนี้ ทั้งในเชิงส่งเสริมสนับสนุนและคัดค้านต่อต้านข้อริเริ่มดังกล่าว โจทย์ว่าด้วย “เส้นทางสายไหมใหม่” จึงไม่ใช่โจทย์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพลิกโฉมภูมิทัศน์ระเบียบโลก ระเบียบภูมิภาค หรือยูเรเชียภิวัตน์ อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในแง่ที่ว่าจีนจะผงาดขึ้นมาแทนที่สหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่ 21 หรือไม่ และระเบียบโลกจะหันเหไปในทิศทางเสรีนิยมหรือไม่ อย่างไร

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามนโยบาย “เส้นทางมุ่งลงใต้” ของจีน โดยมีองค์กรภาครัฐและธนาคารใหญ่จาก 5 มณฑลของจีน (ได้แก่ กว่างซี ฉงชิ่ง กุ้ยโจว กานซู่ และชิงไห่) ร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือสนับสนุนเส้นทางมุ่งลงใต้ ภายใต้โครงการสาธิตความเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์จีน (ฉงชิ่ง)-สิงคโปร์ และพร้อมสนันสนุนทางการเงินในรูปแบบ “สินเชื่อสกุลเงินหยวน” ให้กับโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและนิคมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “เส้นทางมุ่งลงใต้” ในภูมิภาคจีนตะวันตก รวมถึงประเทศสมาชิกอาเซียน [9]

จากนโยบาย เส้นทางมุ่งลงใต้ (Go South Policy) อยู่ภายใต้กรอบโครงการสาธิตความเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์จีน (ฉงชิ่ง)-สิงคโปร์ (China (Chongqing)-Singapore Demonstration Initiative on Strategic Connectivity: CCI) โดยมี “นครฉงชิ่ง” เป็นศูนย์อำนวยการ และมีเขตมณฑลกวางสีเป็นข้อต่อสำคัญ และเป็นเส้นทางการค้าระหว่างประเทศทางบกและทะเล เส้นทางใหม่ที่เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” เข้าไว้ด้วยกันด้วยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐในมณฑลภาคตะวันตกของจีนกับสิงคโปร์

นายหาน เป่าชาง (Han Baochang) ผู้อำนวยการสำนักบริหารโครงการ CCI ได้เสนอให้สถาบันการเงินสนับสนุนต่อการพัฒนา “เส้นทางมุ่งลงใต้” อย่างเต็มที่ ทั้งด้านการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การเงินเพื่อการค้า (Trade Finance) และการชำระบัญชี โดยสาระสำคัญของบันทึกความเข้าใจ (MOU) คือ

(1) ผลักดันการเปิดซื้อขายเงินหยวนกับสกุลเงินของประเทศสมาชิกอาเซียน และพัฒนาการซื้อขายเงินหยวนกับสกุลเงินของประเทศสมาชิกอาเซียนของตลาดระหว่างธนาคาร (Regional Trading in the Inter-bank Market)

---

[9] ชิว เจียเหว่ย, “อาเซียนเอี่ยวสินเชื่อเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตาม “เส้นทางมุ่งลงใต้”,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?_ID=462&ID=18668 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(2) เสนอแนะแนวทางให้สถาบันการเงินใน 5 มณฑล ได้แก่ นครฉงชิ่ง มณฑลกวางสี มณฑลกุ้ยโจว มณฑลกานซู่ และมณฑลชิงไห่ ให้การสนับสนุนทางการเงินกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานบริเวณจุดข้อต่อสำคัญตามแนวเส้นทางมุ่งลงใต้ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนสินเชื่อสกุลเงินหยวนให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและนิคมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

(3) พัฒนาการระดมทุนในรูปแบบใหม่ๆ จากใบตราส่งสินค้าเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการค้าในเส้นทางมุ่งลงใต้ อาทิ ใบตราส่งสินค้าการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal transport) ใบตราส่งสินค้าทางบก และใบนำส่งสินค้าทางบก (ในรูปแบบของการนำเอกสารการขนส่งเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเพื่อขอสินเชื่อ)

(4) ส่งเสริมให้เอกสารการขนส่งสินค้าทางบก (ถนน) เป็นที่ยอมรับเพิ่มมากขึ้นในการชำระเงินการค้าระหว่างประเทศและการระดมทุน

(5) ผลักดันการทดลองโมเดล “การค้าและสินเชื่อเพื่อเครือข่ายธนกิจ” (Trade & Supply Chain Financing) โดยส่งเสริมให้สถาบันการเงินพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อลดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อการนำเข้า-ส่งออกกับประเทศสมาชิกอาเซียนโดยเฉพาะ

(6) วิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับ “เส้นทางมุ่งลงใต้” ยังจะได้รับการสนับสนุนในอีกหลายด้าน อาทิ การออกพันธบัตรตราสารหนี้ ทั้งสกุลเงินหยวนและสกุลเงินต่างประเทศ การเข้าตลาดหลักทรัพย์ในสิงคโปร์ และการขอสินเชื่อในต่างประเทศ

(7) จัดทำบัญชีรายชื่อธุรกิจโลจิสติกส์ที่ให้บริการตามเส้นทางมุ่งลงใต้ และให้การสนับสนุนด้านเงินทุนสำหรับธุรกิจโลจิสติกส์ผ่านผลิตภัณฑ์ทางการเงินและสินเชื่อ ในรูปแบบ Account Receivable Financing หรือการนำบัญชีลูกหนี้การค้ามาค้ำประกันเพื่อขอรับสินเชื่อกับธนาคาร

นอกจากนี้ สถาบันการเงินรายใหญ่กับธุรกิจโลจิสติกส์ใน 5 มณฑล ที่ให้บริการตาม “เส้นทางมุ่งลงใต้” ได้ลงนามข้อตกลงความร่วมมือสนับสนุนการบริการทางการเงิน เพื่อเสริมสร้างสภาพคล่องทางการเงินให้ภาคธุรกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืน

การลงทุนของจีนที่เข้าครอบงำแม่น้ำโขง[10] จีนกำลังเพิ่มขอบเขตของอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านความช่วยเหลือและการลงทุน โดยการระดมทุนโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาประเทศจีนสามารถเพิ่มอำนาจทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ให้กับประเทศเพื่อนบ้านที่ยากจนกว่า ทั้งนี้จีนและกัมพูชาลงนามในข้อตกลง 19 ครั้ง ระหว่างการประชุมนายกรัฐมนตรีจีนหลี่เค่อเฉียงในกรุงพนมเปญกับ

[10] “ Is Chinese investment taking over the Mekong?” DW, http://www.dw.com/en/is-chinese-investment-taking-over-the-mekong/a-42150023 (accessed December 10, 2018).

นายกรัฐมนตรีฮุนเซน ซึ่งจะเพิ่มการลงทุนของจีนในกัมพูชาอย่างมาก ข้อตกลงดังกล่าวรวมถึงการก่อสร้างทางหลวงเชื่อมโยงพนมเปญกับเมืองท่าสีหนุวิลล์และการขยายสนามบินนานาชาติของเมืองหลวงพนมเปญ นอกจากนี้ยังมีการลงนามข้อตกลงเพื่อสร้างดาวเทียมสื่อสารแห่งแรกของกัมพูชา และสำหรับการค้าข้าวจีนได้รับซื้อข้าวจากกัมพูชา ทั้งนี้อิทธิพลของจีนในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จีนเป็นนักลงทุนต่างชาติรายใหญ่ที่สุดในกัมพูชา สปป.ลาวและเมียนมา ในกัมพูชามีบริษัทจีนกำลังสร้างถนน สะพานและตึกระฟ้าใหม่ เพื่อแลกกับความช่วยเหลือและการลงทุนของจีนสามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมัน แก๊สธรรมชาติ และไม้ซุง และสามารถสนับสนุนการสร้างเขื่อนตามแม่น้ำโขง กัมพูชายังสนับสนุนจีนในกรณีพิพาทเรื่องน่านน้ำทะเลจีนใต้อย่างต่อเนื่อง หลี่เค่อเฉียง ประกาศว่าจีนกำลังเสนอสินเชื่อภาครัฐเพิ่มเติมโดยมีมูลค่ารวม 7 พันล้านหยวน (หรือ 1.1 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา) แก่ประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ไทย เมียนมา สปป.ลาว เวียดนาม และกัมพูชา

ในกัมพูชา บริษัทจีนกำลังสร้างถนน สะพานและตึกระฟ้าใหม่รวมถึงโครงการ One Park มูลค่าหลายล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในพนมเปญ โครงการประกอบด้วยคอนโดมิเนียมและอาคารสูงทางธุรกิจที่ถูกสร้างขึ้นบนที่ดินที่ถูกถมทะเลซึ่งเคยเป็นทะเลสาบ Boeung Kak มีการขับไล่คนหลายพันคนจนนำไปสู่การประท้วงอย่างต่อเนื่อง พื้นที่กำลังถูกพัฒนาโดยบริษัทจีน Graticity Real Estate Development และ China State Construction Engineering Cooperation ที่ทรงอิทธิพลของจีนในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน อิทธิพลของชาติตะวันตกที่ลดลงในกัมพูชาจากที่ได้พึ่งพาการสนับสนุนทางการเงินจากประเทศตะวันตกเป็นหลัก สิ่งนี้กำลังเปลี่ยนแปลงไปและการให้ความช่วยเหลือและเงินกู้ยืมจากจีนแก่กัมพูชานั้นมีมากยิ่งกว่าหรือมากกว่าสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีนโยบายที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับประเทศตะวันตก จีนไม่ได้กำหนดเงื่อนไขในการปกป้องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ด้วยการที่ปักกิ่งอยู่เคียงข้างนายกรัฐมนตรีฮุนเซน มีการวิพากษ์วิจารณ์ตะวันตกและกล่าวหาว่าสหรัฐอเมริกาพยายามโค่นล้มรัฐบาลของเขา

มีทัศนะจากนักวิชาการ Carl Thayer ผู้เชี่ยวชาญเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แห่งมหาวิทยาลัยนิวเซาธ์เวลส์ในออสเตรเลีย บอกกับ DW ว่า กัมพูชา “จะโอบกอดจีนต่อไป” และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แผ่นดินใหญ่ “จะถูกดึงดูดเข้าสู่วงโคจรของจีนมากขึ้น” กัมพูชาไม่ใช่ประเทศเดียวในภูมิภาคที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของจีน ไทยและสปป.ลาว มีความเชื่อมโยงที่สำคัญในโครงการริเริ่ม BRI ซึ่งเป็นโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งเป็นหัวหอกสำคัญของปักกิ่งที่จะเชื่อมโยงจีนกับส่วนที่เหลือของเอเชีย ยุโรปตะวันออกกลาง และแอฟริกา

ในส่วนของสปป.ลาว จีนเริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายใหม่ที่จะเชื่อมโยงจีนจากเมืองคุนหมิงกับเวียงจันทน์และท้ายที่สุดกับกรุงเทพฯ กัวลาลัมเปอร์ และสิงคโปร์ จีนมีความคาดหวังสูงสำหรับการพัฒนา

สปป.ลาว โดยมีบริษัทจีนแห่กันมาลงทุน การสร้างถนน ห้างสรรพสินค้า และเมืองรอบนอกที่อยู่ใกล้กับนครหลวงเวียงจันทน์ จะเห็นได้จากจีนเริ่มโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Carl Thayer คาดการณ์ว่า “จีนจะให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเวียดนาม สปป.ลาว และกัมพูชา ซึ่งผลกระทบจะเพิ่มขึ้นในเชิงการมีอิทธิพลเชิงพาณิชย์และการเมืองของจีนในประเทศเหล่านี้”

เป้าหมายเชิงยุทธ์ศาสตร์ของจีน อิทธิพลทางการเมืองของจีนชัดเจนขึ้นในเรื่องข้อพิพาททะเลจีนใต้ ซึ่งหลายประเทศกำลังต่อสู้กับปักกิ่งในเรื่องสถานะน่านน้ำและหมู่เกาะ เนื่องจากจีนได้รับการสนับสนุนจากกัมพูชา อาเซียนจึงล้มเหลวในการสร้างจุดยืนที่เป็นเอกภาพ Jonathan Spangler, director of the South China Sea Think Tank กล่าวกับ DW ว่าปักกิ่งสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของอาเซียนโดยการควบคุมสมาชิกไม่กี่คน “กลยุทธ์นี้มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทะเลจีนใต้ เนื่องจากความแตกแยกของอาเซียนยังคงขัดขวางสมาชิกไม่ให้เห็นด้วยกับแผนการที่มีความหมายสำหรับการจัดการข้อพิพาทหรือการแก้ไขปัญหา”

ขณะเดียวกันความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคนี้ ยังผลักดันให้แม่น้ำโขงหันไปหาจีน แม้ว่า Carl Thayer จะกล่าวว่า มีสัญญาณว่าสิ่งนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อสหรัฐอเมริกาได้ประกาศว่าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ มุ่งมั่นที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์กับพันธมิตรดั้งเดิมในภูมิภาค เช่น ไทย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งเชื่อว่าสิ่งนี้จะสามารถทำได้

2. ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB)

ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ถูกก่อตั้งขึ้นตามแนวคิดริเริ่มของทางการจีนภายใต้ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง เมื่อ ค.ศ. 2013 ที่ต้องการเสนอความช่วยเหลือด้านการเงินและแหล่งเงินทุนทางเลือกให้แก่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน โครงข่ายการคมนาคม และการสื่อสารโทรคมนาคม โดยมีประเทศสมาชิกในเอเชียได้ให้ความสนใจและลงนามในบันทึกความเข้าใจเพื่อเป็นผู้ร่วมก่อตั้งธนาคาร AIIB แล้วถึง 21 ประเทศ ประกอบด้วย บังกลาเทศ บรูไน กัมพูชา จีน อินเดีย คาซัคสถาน คูเวต สปป.ลาว มาเลเซีย มองโกเลีย เมียนมา เนปาล โอมาน ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ กาตาร์ สิงคโปร์ ศรีลังกา อุซเบกิสถาน เวียดนาม และไทย ในส่วนของไทยนั้น รัฐมนตรีคลังได้ลงนามบันทึกความเข้าใจอย่างเป็นทางการในการประชุมรัฐมนตรีคลังเอเปก (APEC) เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 2014 ทั้งนี้ สำนักงานอย่างเป็นทางการของ AIIB จะถูกตั้งขึ้น ณ มหานครเซี่ยงไฮ้ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเงินของจีน โดยคาดว่าจะสามารถรวบรวมเงินลงทุนจากชาติสมาชิกและเปิดดำเนินการได้ในช่วง ค.ศ. 2015 ซึ่งเป็นเวลาใกล้เคียงกันกับการเปิดตัวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

โดยวัตถุประสงค์หลักของ AIIB ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน สร้างความมั่งคั่งและปรับปรุงความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานในเอเชีย โดยการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสาขาการผลิต และส่งเสริมความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนภายในภูมิภาค การรับมือกับความท้าทายด้านการพัฒนา โดยการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับสถาบันเพื่อการพัฒนาในระดับพหุภาคีและทวิภาคี เป็นการตอบโจทย์ความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชีย ที่ต้องการพัฒนาประเทศของตนให้มีโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศที่ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะหากโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศมีความครอบคลุมและมั่นคง จะทำให้มีกลุ่มนักลงทุนในต่างประเทศสนใจมาลงทุนในพื้นที่เหล่านั้นมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของจีนในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และถือโอกาสนำเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่จำนวนมหาศาลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการลงทุนและการเมืองระหว่างประเทศ โดยจีนถือเป็นประเทศที่มีทุนสำรองระหว่างประเทศสูงที่สุดในโลก คิดเป็นมูลค่ารวมกว่า 4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แต่เงินทุนสำรองส่วนใหญ่นั้นกลับถูกนำไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างต่ำเพียงร้อยละ 2-3 ต่อปี เช่น พันธบัตรรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา ที่จีนถือครองอยู่กว่า 1.2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ทำให้ทางการจีนมองหาช่องทางในการใช้ทุนสำรองผ่านการลงทุนรูปแบบที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าพันธบัตร อย่างการจัดตั้งธนาคารหรือการจัดตั้งกองทุนระหว่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะช่วยกระจายความเสี่ยงจากการถือครองพันธบัตรสหรัฐอเมริกาจำนวนมากแล้ว ยังเปิดโอกาสให้จีนผลักดันเงินหยวนสู่การเป็นหนึ่งในสกุลเงินหลักของโลก (RMB Internationalization) ไปพร้อมกันอีกด้วย

การจัดตั้งธนาคาร AIIB จีนยังได้จับมือกับชาติพันธมิตรในกลุ่มบริกส์ (BRICS) ซึ่งประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้ เพื่อจัดตั้งธนาคารพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB) และกองทุนเงินสำรองในกรณีฉุกเฉิน (Contingency Reserve Arrangement: CRA) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะลดความสำคัญของเงินเหรียญสหรัฐอเมริกา และการคานบทบาทขององค์กรทางการเงินหลักของโลกอย่างธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ที่สหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น มีบทบาทนำในองค์กรระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ จีนยังจะได้รับผลพลอยได้จากการผลักดันวิสาหกิจจีนออกไปสู่ตลาดต่างประเทศ ซึ่งมีหลายประเทศที่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากธนาคาร AIIB โดยคาดว่าจีนจะยื่นข้อเสนอแก่ประเทศสมาชิกให้มีการทำข้อตกลงว่าจ้างวิสาหกิจจีนเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง พร้อมทั้งใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันรูปเงินหยวน ซึ่งถือเป็นการเปิดช่องทางให้บรรดาวิสาหกิจจีนได้รับงานประมูลโครงการก่อสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้กับประเทศสมาชิก และยังเพิ่มโอกาสให้จีนกลายเป็นผู้นำด้านการส่งออกเทคโนโลยีรถไฟความเร็วสูงอีกด้วย

ในขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียได้หันมามีเป้าหมายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อขยายขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ จีนใช้เงินลงทุนมหาศาลในการสร้างรถไฟความเร็วสูง จนประสบความสำเร็จด้านการคมนาคม และได้กลายเป็นต้นแบบเพื่อการพัฒนา

เครือข่ายคมนาคมแก่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างโครงการรถไฟความเร็วสูงของสปป. ลาว และรถไฟรางคู่ของไทย แน่นอนว่า AIIB จะกลายเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือกที่สำคัญ เนื่องจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมหาศาลและยากต่อการะดมทุนจากในประเทศเพียงอย่างเดียว และหากมองในระยะยาวสำหรับภูมิภาคเอเชีย แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) เพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถรองรับการขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาได้ ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่าภายใน ค.ศ. 2020 การลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชียจะต้องใช้วงเงินลงทุนถึง 8 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

หากมองด้านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของไทยพบว่า ในช่วง ค.ศ. 2015-2022 ไทยจะมีความต้องการเงินลงทุนอย่างมากตามแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลายด้าน ทั้งการพัฒนาโครงข่ายรถไฟระหว่างเมือง การขนส่งสาธารณะในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทางถนนกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาท่าเรือและการขนส่งทางน้ำ การเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการขนส่งทางอากาศ รวมไปถึงโครงการรถไฟความเร็วปานกลาง ซึ่งคิดเป็นเงินลงทุนรวมประมาณ 7.5 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงก้าวแรกของการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานในไทยเท่านั้น ซึ่งยังไม่รวมถึงการพัฒนาต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ให้ทัดเทียมกับระดับการขนส่งมาตรฐานเพื่อแข่งขันกับต่างประเทศ โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน สาธารณูปโภคที่จำเป็น และการพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคมเพื่อการสื่อสารทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจจะสร้างความต้องการเงินลงทุนถึงกว่า 15 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามการประเมินของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) ดังนั้น ธนาคาร AIIB จึงถือเป็นตัวเลือกหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของไทย นอกจากนี้ไทยอยู่ในฐานะสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง ไทยอาจได้รับสิทธิพิเศษทางด้านดอกเบี้ย และเงื่อนไขพิเศษทางการเงินอื่นๆ ที่คาดว่าทางการจีนจะเสนอให้ เนื่องจากจีนจะเป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมในไทยและการเชื่อมต่อระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน

3. กองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund: SRF)

การจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) และการจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ถือว่าเป็นการลงทุนทางการเงินอย่างมหาศาลในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งมีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกับธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ที่ริเริ่มโดยญี่ปุ่น ซึ่งจีนต้องการที่จะก้าวขึ้นมาเทียบเคียงธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียในอนาคต โดยการจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม (SRF) และธนาคาร AIIB จะเป็นแหล่งเงินสำหรับการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และส่งเสริมความร่วมมือทางการเงิน และภาคการผลิตอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างประเทศต่างๆ ที่ได้สอดรับกับแนวคิดนโยบายเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21

กองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) ก่อตั้งขึ้น เมื่อ ค.ศ. 2014 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นฐานและความมั่งคั่งของจีน รวมถึงประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคที่มีส่วนร่วมในโครงการ OBOR ซึ่งกองทุนนี้เน้นลงทุนในโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงกับภูมิภาคที่สำคัญๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการเคารพในบรรทัดฐานและมาตรฐานสากล และปฏิบัติตามกฎและระเบียบทั้งของจีนและของประเทศเจ้าของโครงการฯ[11] กรอบการทำงานของธนาคาร AIIB จะมุ่งสนับสนุนโครงการที่ยั่งยืน คุ้มครองกลุ่มเสี่ยง และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ มีมาตรฐานที่ดีในการที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต สาธารณูปโภคด้านโครงสร้างต่างๆ อันจะเอื้อต่อการดำเนินชีวิตให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคงด้วยสถานะทางการเงินที่ค่อนข้างมหาศาลในการที่จะพัฒนาพื้นที่ภูมิภาคเอเชียให้มีประสิทธิภาพ โดยมีมูลค่า 40,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

การจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม ถือได้ว่าเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจจีนและเอื้อประโยชน์ให้กับจีนในด้านต่างๆ เช่น การผลักดันให้เงินหยวนถูกใช้ในระดับโลกให้มากขึ้น รัฐบาลจีนอาจจะใช้วิธีตั้งเงื่อนไขกับรัฐบาลประเทศที่จะมาใช้เงินจากกองทุนหรือแหล่งเงินทุนที่จีนหนุนหลัง โดยทำข้อตกลงสัญญาในการว่าจ้างวิสาหกิจจีนให้เป็นผู้ก่อสร้างและใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันในรูปของสกุลเงินหยวน เป็นต้น จึงเป็นการเพิ่มโอกาสให้บรรดาบริษัทจีนได้ออกไปลงทุนรับงานสร้างโครงการก่อสร้างพื้นฐานจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ ที่จะกู้เงินจากธนาคารที่จีนตั้งขึ้นมา รวมไปถึงโอกาสในการส่งออกเทคโนโลยีรถไฟความเร็วสูงของจีนไปยังประเทศที่จะมาพึ่งพาแหล่งเงินทุนเหล่านั้น เป็นต้น

นอกจากนี้ กองทุนเส้นทางสายไหมยังเป็นช่องทางในการให้การสนับสนุนทางการเงินเก่ประเทศและภูมิภาคที่ตั้งอยู่บนเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนความร่วมมือในภาคอุตสาหกรรม โดยกองทุนจะเปิดกว้างสำหรับนักลงทุนทั้งในและนอกภูมิภาคเอเชีย เช่น การสนับสนุนโครงการรถไฟและทางด่วนที่จะเชื่อมโยงจีนกับประเทศในภูมิภาคเอเชียกลาง ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายการบุกภาคตะวันตกของจีน การก่อตั้งธนาคาร AIIB และกองทุนเส้นทางสายไหม มีนัยสำคัญสำหรับจีนซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยสนับสนุนและกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน แต่จะทำให้จีนสามารถบริหารและใช้ประโยชน์จากเงินทุนสำรองระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ โครงการที่จะได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ จะเป็นโครงการที่เจาะจงมากกว่า โดยเน้นบริเวณเส้นทางสายไหมในขณะที่ของ AIIB จะเปิดกว้างให้แก่โครงการเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชียอีกด้วย[12]

---

[11] “รุกคืบ: การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีนในอาเซียนและภูมิภาคอื่น,” Inclusive development international, https://www.inclusivedevelopment.net/wp-content/uploads/2017/03/1.-Executive-Summary-TH.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[12] บุษกร หลี่, “จีนทุ่ม 4 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ก่อตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม,” ThaiBizChina, http://www.thaiembbeij.org/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=463&ID=14887 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

4. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับจีน

จีนได้ให้ความสำคัญในการมุ่งเน้นการพัฒนาและความร่วมมือกับนานาประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน (ASEAN) ซึ่งเป็นประเทศที่มีภูมิศาสตร์ทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกัน ทั้งนี้เป็นไปเพื่อการพัฒนาด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การพัฒนาสังคมประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง เป็นต้น ซึ่งอาเซียนมีประชากรกว่า 600 ล้านคน และมีจีดีพี (GDP) รวมมูลค่าราว 1.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ถือได้ว่ามีขนาดเศรษฐกิจใหญ่อยู่ในลำดับที่ 9 ของโลก และจีนเองได้หันมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคอาเซียน

ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-อาเซียน ถือได้ว่ามีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดี นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา จีนเร่งกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เพื่อรักษามิตรภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเกิดวิกฤตการเงินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อ ค.ศ. 1997 จีนไม่เพียงแต่ไม่ได้ลดค่าเงินหยวน หากยังยื่นมือช่วยเหลือประเทศในภูมิภาคนี้ให้พ้นจากวิกฤตด้วยวิธีการทางเศรษฐกิจและการเงิน จีนกลายเป็นหุ้นส่วนและผู้สนับสนุนในการพัฒนาอาเซียน อีกทั้งยังมีบทบาทมากในการช่วยลดช่องว่างระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ขณะเดียวกันการมีเสถียรภาพและการรวมตัวของประเทศต่างๆ ในอาเซียน ได้สร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีต่อการเพิ่มบทบาทของจีนบนเวทีโลก จะเห็นได้ว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จีนพยายามทุ่มทุนและแรงกำลังเป็นอย่างมากในความร่วมมือ การผลักดันประเทศด้วยเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ และการสร้างกลไกความร่วมมือกับอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 1997 ผู้นำจีน-อาเซียนตกลงกันระหว่างการประชุมผู้นำจีน-อาเซียนว่า จะสร้างความสัมพันธ์หุ้นส่วนที่มุ่งสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างความเชื่อถือฉันมิตรประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อ ค.ศ. 2003 จีนเป็นประเทศแรกที่เข้าร่วมสนธิสัญญาความร่วมมือฉันมิตรระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งถือเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านของจีนในระดับลึก หลังจากนั้น จีน-อาเซียนได้พัฒนาความสัมพันธ์หุ้นส่วนเพื่อสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน

จีนยังได้เข้าร่วมกลไกความมั่นคงของภูมิภาคนี้อย่างแข็งขัน เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ARF) และการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับคู่เจรจา (ADMM+) โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสนับสนุนประเทศในภูมิภาคนี้พัฒนาขีดความสามารถให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อจะได้รับมือกับภัยธรรมชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ โรคติดต่อ และปัญหาร้ายแรงอื่นๆ[13]

[13] Toon/cai [นามแฝง], “ความร่วมมือจีน-อาเซียนประสบความสำเร็จน่าพอใจ,” CRI Online, http://thai.cri.cn/247/2016/06/14/223s243149.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จากความร่วมมือกันทำให้หลากหลายโครงการ เช่น การก่อตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน การดำเนินยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง การก่อตั้งกลไกความร่วมมือแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง (Lancang-Mekong Cooperation: LMC) โดยเฉพาะการร่วมมือด้านเศรษฐกิจจีน-อาเซียน ได้มีการพัฒนาความร่วมมือก่อให้เกิดอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูงพร้อมกัน และปฏิเสธไม่ได้ว่าจีนเป็นคู่ค้าใหญ่สุด ซึ่งแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศต่างๆที่ได้หลั่งไหลเข้ามาถือได้ว่าอาเซียนและจีนได้รับประโยชน์ร่วมกันจากความเป็นหนึ่งเดียวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ทั้งนี้จีนและอาเซียนพยายามเจรจาลดความขัดแย้งในสถานการณ์ทะเลจีนใต้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องทำความเข้าใจ เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ถือว่าเป็นแนวทางที่ดีในการทำให้ผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายได้รับอย่างลงตัวและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศนั้นๆ

นโยบายด้านความมั่นคงและการเมืองภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ของโลกในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นพลวัตทางการเมืองและความมั่นคง รวมถึงความขัดแย้งในสถานการณ์ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากขึ้น แม้เรื่องการเมืองและความมั่นคงจะดูเหมือนเป็นสิ่งที่ไกลตัว แต่แท้จริงแล้วทุกๆสังคมย่อมมีการเมืองแทรกซึมอยู่ใกล้ตัว โดยที่แต่ละประเทศก็ไม่อาจรู้ก็เป็นได้ ที่ยังมีความเกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1. การเมืองและความมั่นคงจีนกับภูมิภาคต่างๆ

แม้บริบทโลกไม่นิยมทำสงครามเหมือนในอดีต แต่ยังประสบกับปัญหาเรื่องความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เช่นเดียวกับความมั่นคงของจีนที่ยังคงยึดถือหลักการในการไม่แทรกแซงทางการเมืองของประเทศใด แต่มีนัยสำคัญบางประการ เช่น จีนเคยให้การสนับสนุนรัฐบาลเกาหลีเหนือของคิมอิลซุง ในการทำสงครามเกาหลี มีผู้เสียชีวิตกว่า 2 ล้านคน นอกจากนี้จีนยังสนับสนุนรัฐบาลของนายโฮจิมินห์ของเวียดนามเหนือจนถึงต้นศตวรรษ 1970 รวมไปถึงการสนับสนุนพระบาทสมเด็จพระนโรดมสีหนุของกัมพูชาในช่วงทศวรรษ 1950 อันส่งผลให้พระองค์ยอมให้เวียดนามเหนือมาตั้งฐานทัพนับตั้งแต่ค.ศ. 1966 อีกทั้งจีนยังสนับสนุนกลุ่มเขมรแดงของกัมพูชาในช่วงเรืองอำนาจเมื่อ ค.ศ. 1975-1979 ซึ่งการปกครองประเทศแบบนารวมเลียนแบบลัทธิเหมาอย่างสุดขั้ว มีส่วนทำให้คนกัมพูชาต้องล้มตายไปกว่า 2 ล้านคน จีนได้ให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่เขมรแดงเป็นเงินกว่าพันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือในช่วงที่เขมรแดงแตกพ่ายกลายเป็นกองโจรภายหลังจากเวียดนามเข้ายึดกรุงพนมเปญ เมื่อ ค.ศ. 1979 และยังได้รับเงินบริจาคกว่าพันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาจากจีน เช่นเดียวกับการทำสงครามสั่งสอนเวียดนามในปีเดียว จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าจีนมีการแทรกแซงการเมืองของประเทศเหล่านั้นผ่านการให้ความช่วยเหลือจนถูกหลายประเทศกล่าวหาว่าจีนมีการแทรกแซงทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศอื่น อย่างไรก็

ตามจีนยังคงหยิบยกประเด็นที่ว่า ถึงแม้จีนแทรกแซงประเทศอื่นแต่น้อยกว่าสหรัฐอเมริกาที่เป็นประชาธิปไตยที่มักจะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าแทรกแซงประเทศอื่นๆ อยู่เสมอ

จีนได้แพร่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้กลายเป็นอิทธิพลที่ทรงอำนาจและน่าหวาดหวั่นยิ่งกว่าอิทธิพลทางการเมืองหรือการทหารไปทั่วโลก ไม่ว่าจะในทวีปแอฟริกา อเมริกาใต้ และอเมริกากลาง ซึ่งหลายประเทศได้รับความช่วยเหลือจากจีน อิทธิพลของจีนประการหนึ่งที่เห็นได้ชัด คือ สามารถโน้มน้าวดึงดูด จูงใจ หรือข่มขู่ให้ประเทศต่างๆ เกิดความเกรงใจ เช่น ประเด็นเรื่องไต้หวันที่มีเพียง 21 ประเทศจากทั่วโลกที่ให้การรับรองการเป็นประเทศของไต้หวัน โดยประเทศล่าสุดที่ตัดความสัมพันธ์กับไต้หวัน คือ ประเทศแกมเบียในแอฟริกา เมื่อ ค.ศ. 2013 เนื่องจากต้องการรับเงินลงทุนจากจีนซึ่งมีจำนวนมูลค่ามากกว่าไต้หวัน นอกจากนี้ยังมีโครงการขนาดใหญ่ของจีนในการการก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ซึ่งก็เป็นการสร้างอิทธิพลทางเศรษฐกิจและอิทธิพลทางการเมืองให้กับจีนอย่างมหาศาล ซึ่งมีทั้งผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ ขณะเดียวกันก็ถือว่าเป็นทางเลือกใหม่แก่โลกนอกจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเงินที่ถูกครอบงำโดยสหรัฐอเมริกาเป็นต้นมา ส่วนผลกระทบเชิงลบ กล่าวคือ การทะยานขึ้นมาของจีนเป็นประเทศจักรวรรดินิยมใหม่แทนสหรัฐอเมริกา และกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศอื่นก็ไม่ต่างจากสหรัฐอเมริกา

2. การเมืองความมั่นคงจีนกับอาเซียน

จีนเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดที่สุดของอาเซียน เพราะมีพรมแดนทางบกติดต่อกับประเทศสมาชิกอาเซียน 3 ประเทศ[14] คือ เวียดนาม เมียนมา และ สปป.ลาว กับทางทะเลติดต่อกับเวียดนาม ฟิลิปปินส์ รวมถึงบางส่วนของมาเลเซีย จีนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในอาเซียน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ การค้า และศิลปวัฒนธรรม จนถึงความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ความมั่นคง วิทยาการ และสังคม จีนเป็นประเทศคู่เจรจาประเทศแรกที่เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับอาเซียน โดยทั้งสองฝ่ายลงนามกันใน ASEAN-China Framework Agreement on Economic Cooperation เมื่อ ค.ศ. 2002 ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างจีนกับสมาชิกเก่าของอาเซียน 6 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน และไทย ภายใน ค.ศ. 2010 และกับประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน 4 ประเทศ คือ เมียนมา กัมพูชา สปป.ลาว และเวียดนาม ภายในค.ศ. 2015 โดยจีน-อาเซียน ได้ลงนามความตกลงด้านการค้าสินค้า ใน ค.ศ. 2004 ความตกลงด้านการค้าบริการ ใน ค.ศ. 2007 ความตกลงด้านการลงทุน ใน ค.ศ. 2009

ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อนายเฉียนฉีเซิน (Qian Qichen) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน เข้าร่วมพิธีเปิดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 24 เมื่อเดือน

[14] มหานครอาเซียน, “อาเซียนกับจีน,” Uasean, http://www.uasean.com/th/travel/2244 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กรกฎาคม ค.ศ. 1991 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในฐานะแขกของรัฐบาลมาเลเซีย ต่อมาจีนได้รับสถานะคู่เจรจาอย่างเต็มรูปแบบของอาเซียนใน ค.ศ. 1996 ต่อมาใน ค.ศ. 2006 มีการจัดประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน เพื่อฉลองครบรอบ 15 ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ที่นครหนานหนิง และใน ค.ศ. 2011 อาเซียนและจีนได้จัดการประชุมสุดยอด อาเซียน-จีน ครั้งที่ 14 ครบรอบ 20 ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ที่บาหลี อินโดนีเซีย

จีนเป็นประเทศคู่เจรจาแรกของอาเซียนที่มีสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (TAC) ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน–จีน ครั้งที่ 7 เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 ที่บาหลี และยังเป็นประเทศแรกที่แสดงความพร้อมที่จะลงนามในพิธีสารต่อท้ายสนธิสัญญาว่าด้วยการจัดตั้งเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANWFZ) ต่อปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ความร่วมมือในกรอบอาเซียน-จีน มีส่วนช่วยยับยั้งและคลี่คลายความขัดแย้ง โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 2002 ที่กรุงพนมเปญ ผู้นำอาเซียนและจีนได้ร่วมลงนามปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea: DOC) ต่อมามีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน–จีน ครั้งที่ 44 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 2011 ที่บาหลี ได้ให้การรับรองแนวทางการปฏิบัติตาม DOC (Guidelines on the Implementation of the DOC) เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินการตาม DOC

รัฐบาลจีนภายใต้การนำของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับอาเซียนโดยยึดหลัก 3 ประการ ได้แก่ การพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรและให้ความสำคัญกับอาเซียนในลำดับต้นในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของจีน การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับจีนให้รอบด้านและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น การแก้ไขข้อพิพาทในทะเลจีนใต้กับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศผ่านการเจรจาหารือที่เป็นมิตรต่อกัน การพูดคุยที่เสมอภาค และมีความร่วมมือที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน บทบาทของจีนในเวทีการเมืองของโลกยังคงโดดเด่น ถือเป็นการคานอำนาจของประเทศมหาอำนาจฝั่งตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกาและยุโรป อาจรวมถึงรัสเซียด้วย จีนในฐานะที่เป็นเจ้าของเงินทุนระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลก หรืออีกนัยหนึ่งกล่าวคือ เป็นเจ้าหนี้ที่ใหญ่ที่สุดของสหรัฐอเมริกา แต่ไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการเงินทุนเหล่านี้มากนัก นอกจากนำไปซื้อพันธบัตรของรัฐบาลอเมริกัน เพื่อให้รัฐบาลอเมริกันนำไปชดเชยการขาดดุลงบประมาณของตน ผ่านทางตลาดทุนที่นิวยอร์ก ผ่านธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ จีนต้องการเป็นผู้ให้กู้เงินตราระหว่างประเทศ จึงได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนระหว่างประเทศแห่งเอเชีย (AIIB) แทนที่จะปล่อยผ่านธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ที่อยู่ใต้อำนาจการจัดการของญี่ปุ่นในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่ เหมือนกับสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของธนาคารโลก

เมื่อจีนมีฐานะเป็นประเทศมหาอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจ การทหาร การเมืองและการเงินระหว่างประเทศ จีนจึงได้รับการยอมรับจากประเทศที่กำลังพัฒนาอื่นๆ ทั้งในทวีปเอเชีย ละตินอเมริกาและ

แอฟริกา ในฐานะประเทศที่คอยให้ความช่วยเหลือ ซึ่งอีกนัยสำคัญหนึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจสหรัฐอเมริกานั่นเอง การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถทำให้จีนมีสิทธิมีเสียงในองค์กรสหประชาชาติเพิ่มมากขึ้น มีการเรียกร้องให้คนจีนมีสัดส่วนในองค์กรเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจีนต้องการที่จะสร้างฐานอำนาจในการเสนอหรือกำหนดนโยบายต่างๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างอำนาจทางทะเลเพื่อรักษาเสถียรภาพความมั่นคงของบุคคลากรเส้นทางเดินเรือในบริเวณทะเลจีนคงจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ และจะเป็นการสร้างความกดดันทางด้านความมั่นคงให้แก่กลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียและเมียนมา การมีความสัมพันธ์กับจีนจึงมีทั้ง “โอกาส” และ “ความมั่นคง” การรักษาความสมดุลในเรื่องทั้งสองจะมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคตท่ามกลางการเป็นคู่แข่งของประเทศมหาอำนาจ อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย การเมืองของโลกยังเป็นการเมืองสามเส้าอยู่ตามเดิม[15]

จากในอดีตสหรัฐอเมริกาและจีนได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตมาตั้งแต่ ค.ศ. 1971 และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันอย่างเป็นทางการ เมื่อ ค.ศ. 1979 แล้วก็ตาม แต่กระนั้นสหรัฐอเมริกาและจีนก็ยังคงมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่บ่อยครั้ง เช่น เรื่องปัญหาไต้หวัน ทิเบต การละเมิดสิทธิมนุษยชน การขายอาวุธและเครื่องยิงจรวด เหตุการณ์จัตุรัสเทียนอันเหมิน เมื่อ ค.ศ. 1989 เป็นต้น แต่รัฐบาลทั้งสองประเทศก็พยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีเอาไว้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งจะเป็นไปแบบสันติวิธี (Peaceful Evolution) แต่ทางฝั่งสหรัฐอเมริกาก็ยังคงมีความหวาดระแวงและมองว่าการเติบโตเป็นมหาอำนาจโลกของจีนเป็นภัยคุกคามต่อสหรัฐอเมริกาในระยะยาว เช่นการช่วยเหลือของจีนต่อประเทศเอเชียในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อ ค.ศ. 1997 ซึ่งได้ทำให้ภาพพจน์ของจีนดีขึ้นในสายตาของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ จีนได้ให้เงินช่วยเหลือไทยและอินโดนีเซียโดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) การประกาศไม่ลดค่าเงินหยวน ร่วมเจรจาทำข้อตกลงแลกเปลี่ยนเงินตราล่วงหน้าที่เชียงใหม่เพื่อป้องกันวิกฤตการเงินรอบใหม่ในเอเชีย ร่วมก่อตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน+3 ประกาศแก้ปัญหาทะเลจีนใต้โดยสันติวิธี และลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือ (Treaty of Amity and Cooperation) กับอาเซียน ทำข้อตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียนภายใน ค.ศ. 2010 และสนับสนุนการจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออก (East Asian Community: EAC) และร่วมมือในแผนพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) นอกเหนือจากการมีนโยบายเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศอาเซียน

จีนและประเทศในอาเซียนได้ทำข้อตกลงร่วมมือกันมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวัฒนธรรม และการเมืองทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียนมากมาย รวมทั้งมีการประชุมสุดยอดผู้นำและการเจรจาในกรอบเวทีเจรจาอาเซียน (ASEAN Regional Forum:

---

[15] วีรพงษ์ รามางกูร, “จีนในเวทีการเมืองโลก,” ประชาชาติธุรกิจ, 13 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “คนเดินตรอก โดย ดร.วีรพงษ์ รามางกูร,” https://www.prachachat.net/opinion-column/news-21643 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ARF) ทั้งนี้เป็นไปเพื่อกระชับความสัมพันธ์และขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกัน ซึ่งความร่วมมือที่ใกล้ชิดมากขึ้นระหว่างจีนกับอาเซียนได้ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่ค่อยไว้วางใจจีน สหรัฐอเมริกาจึงดำเนินนโยบายตอบโต้โดยการสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับอินเดียและเวียดนาม ซึ่งเคยเป็นศัตรูเก่าของจีนเพื่อปิดล้อมหรือถ่วงดุลอำนาจจีน แต่จีนเองยังคงขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองไปยังประเทศในแถบเอเชีย[16]

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 จีนยังได้ขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองไปยังทวีปแอฟริกาและลาตินอเมริกาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการขยายความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การศึกษา เทคโนโลยี การยกเลิกหนี้สินให้แก่ประเทศแอฟริกาที่ยากจนและลงทุนในกิจการด้านทรัพยากรและพลังงาน โดยรัฐบาลจีนประกาศไม่แทรกแซงในกิจการภายในประเทศของแอฟริกาและจะซื้อทรัพยากรต่างๆ จากประเทศแอฟริกาในราคาตลาดที่ยุติธรรม เช่นนี้เป็นการแสดงบทบาทของจีนในฐานะประเทศมหาอำนาจโลกประเทศหนึ่งที่กำลังมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์และอำนาจของประเทศมหาอำนาจเก่า เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศยุโรปตะวันตกในระดับต่างๆ แต่ผู้นำจีนพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศมหาอำนาจเก่าเหล่านี้อยู่เสมอ เพราะตระหนักดีว่าจีนจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยตลาด เงินทุนและเทคโนโลยี และทัศนคติที่ดีของประเทศเหล่านี้ต่อจีน และจีนต้องการรักษาสันติภาพโลกเพื่อการค้าและการลงทุน เพื่อให้สามารถบรรลุสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศจีนให้ทันสมัยและมั่งคั่งทัดเทียมประเทศตะวันตกในกลางศตวรรษที่ 21 อันเป็นเป้าหมายระยะยาวของจีนและอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งต่อระบบการเมืองของจีนและต่อประเทศมหาอำนาจเก่าได้[17] ในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อาเซียน-จีนให้เข้มแข็ง หลี่เค่อเฉียงนายกรัฐมนตรีจีนได้เสนอสูตร 2+7 ซึ่งเน้น 2 เรื่องหลัก คือ การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน และการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยข้อเสนอ 7 ข้อ คือ

(1) ส่งเสริมความร่วมมือทางการเมืองให้แน่นแฟ้น

(2) ขยายความร่วมมือด้านความมั่นคง เช่น จัดตั้งกลไกการหารือระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน-จีน

(3) ยกระดับความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และสนับสนุนการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

---

[16] สุรชัย ศิริไกร, “จีน มหาอำนาจในศตวรรษที่ 21,” บ้านจอมยุทธ, https://www.baanjomyut.com/library_2/chin/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[17] ประภัสสร เสวิกุล, “จีน-อาเซียนกับหลายก้าวที่ยาวไกล,” คมชัดลึก, 9 สิงหาคม 2556, ภายใต้ “ข่าวการเมือง,” http://www.komchadluek.net/news/politic/165428 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(4) ส่งเสริมความเชื่อมโยงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยจีนจะจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชียเพื่อสนับสนุนในเรื่องนี้

(5) ส่งเสริมความร่วมมือด้านการเงินในภูมิภาคเพื่อให้สามารถรับมือกับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

(6) พัฒนาความร่วมมือทางทะเล

(7) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม

จากความร่วมมือในกรอบอาเซียน-จีน ยังมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค ที่สำคัญคือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ที่เกิดจากการอ้างสิทธิในทะเลทับซ้อนกัน โดยสนับสนุนให้มีการพูดคุยหารือกัน และส่งเสริมความร่วมมือผ่านกลไกในระดับคณะทำงานร่วมและเจ้าหน้าที่อาวุโสเพื่อปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (DOC) เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งเร่งเจรจาจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (COC) เพื่อใช้เป็นกฎกติกาและแนวปฏิบัติร่วมกันในระหว่างที่รอการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ได้ข้อยุติที่ถาวร

ในการพัฒนาความสัมพันธ์จีนกับอาเซียนนั้น ไทยได้ทำหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-จีน นาน 3 ปี ระหว่างเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2012 ถึงเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2015 โดยตั้งเป้าหมายที่จะผลักดัน 3 เรื่อง ได้แก่ การสร้างประชาคมอาเซียน การส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาค และการจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ ไทยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้จีนร่วมมือกับอาเซียนอย่างแข็งขันในเรื่องต่างๆ สำหรับด้านความท้าทายในความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน[18] ได้แก่

(1) การพัฒนาความสัมพันธ์ให้เจริญก้าวหน้า มีความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์

(2) การขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ อาเซียนและจีนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และจับมือกันเติบโต โดยใช้ประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรี สนับสนุนให้จีนเข้ามาลงทุนในอาเซียนให้มากขึ้น และเพิ่มบทบาทของธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs)

(3) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการพัฒนา โดยเฉพาะด้านบุคลากร วิทยาศาสตร์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

---

[18] มงคล วิศิษฏ์สตัมภ์, “อาเซียน-จีน เสาสำคัญแห่งสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค,” ศูนย์ข้อมูลข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=1050&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(5) การขยายความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติด การค้ามนุษย์และอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติและโรคระบาดร้ายแรง เช่น ไวรัสอีโบลา

(6) การปฏิบัติตามข้อริเริ่มต่างๆ ให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เช่น การส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งทางรถยนต์ รถไฟ เรือ เครื่องบิน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

3. การเมืองและความมั่นคงเส้นทางสายไหมทางทะเล

ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือระหว่างจีนกับอาเซียนในศตวรรษที่ 21 ได้ทำให้รัฐบาลกลางและรัฐบาลมณฑลของจีนต่างให้ความสำคัญกับอาเซียน โดยการพยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศในกลุ่มอาเซียนผ่านนิยามของคำว่า การพัฒนาความร่วมมือตามแนวเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) เส้นทางดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางสำรวจเส้นทางการค้าของจีนในอดีต เริ่มต้นขึ้นเมื่อครั้งการสำรวจทางทะเลของนายพลเจิ้งเหอ (Zheng He) ผู้บัญชาการกองทัพเรือในยุคราชวงศ์หมิง (Ming Dynasty) ตรงกับสมัยรัชกาลจักรพรรดิหย่งเล่อ ในช่วง ค.ศ. 1405 ได้เดินทางสำรวจ และทำการค้าตามหัวเมืองชายทะเลกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคเอเชียใต้ ภูมิภาคเอเชียตะวันตก จนถึงทวีปแอฟริกา[19]

การพัฒนาความร่วมมือตามเส้นทางสายไหมทางทะเลถูกหยิบยกขึ้นมาพูดอย่างเป็นทางการ เมื่อสีจิ้นผิง เยือนอินโดนีเซีย เมื่อ ค.ศ. 2013 ได้กล่าวว่า “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ หนึ่งเขตเศรษฐกิจสำคัญของเส้นทางสายไหมทางทะเล จีนมีความพร้อมจะให้ความร่วมมือกับอาเซียนในทุกๆ ด้าน” รวมไปถึงความริเริ่มในการจัดตั้งกองทุนความร่วมมือทางทะเลจีน-อาเซียน (China-ASEAN Maritime Cooperation Fund) เพื่อขยายความร่วมมือทางทะเลระหว่างจีนกับอาเซียน ทั้งนี้ในการเปิดการประชุมสภาผู้แทนประชาชนจีน ประจำปี ค.ศ. 2014 นายกรัฐมนตรีหลี่เค่อเฉียง ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาเส้นทางสายไหมทางทะเล สำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบกับนโยบายการให้ความสำคัญกับประเทศตอนใต้ (Look South Policy) รัฐบาลจีนได้วางเป้าหมายให้มณฑลยูนนาน และมณฑลกวางสี เป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศชายแดนทางตอนใต้ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) และใช้มณฑลฝูเจี้ยนเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับประเทศอาเซียน อันเป็นแนวทางนโยบายของรัฐบาลกลางของจีนที่มีความชัดเจนในการกระชับความสัมพันธ์กับอาเซียนในทุกมิติ

รัฐบาลมณฑลฝูเจี้ยนได้พัฒนาความร่วมมือตาม “เส้นทางสายไหมทางทะเล” (Maritime Silk Road) โดยการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมืออย่างจริงจัง ในระยะเริ่มต้นผ่านกลไกการประชุมในระดับ

---

[19] ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์, “เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ความร่วมมือจีน– อาเซียน ในศตวรรษที่ 21,” Thai NGO, http://th.thaingo.org/?p=content&act=detail&id_content=42 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ต่างๆ เช่น การประชุม The 16th Cross-Straits Fair for Economy and Trade (CFET) ระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม ค.ศ. 2014 ณ ศูนย์การประชุม นครฝูโจว มณฑลฝูเจี้ยน และการจัดประชุมวิชาการ (Nanyang Symposium) โดยมีหัวข้อหลักคือ “Forging China-ASEAN Community of Common Destiny, Building a Maritime Silk Road of the 21st Century” เมื่อวันที่ 29 มีนาคม ค.ศ. 2014 ณ มหาวิทยาลัยเซี่ยเหมิน[20] เป็นต้น การประชุม The 16th Cross-Straits Fair for Economy and Trade (CFET) นับเป็นงานประชุมทางวิชาการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การถ่ายทอดนโยบายของรัฐบาลกลางของจีนและรัฐบาลต่างประเทศ ในประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าตามแนวทางเส้นทางสายไหมทางทะเลทั้งทางฝั่งจีนเองและทางอาเซียน ซึ่งรัฐบาลมณฑลฝูเจี้ยนได้รับมอบนโยบายดังกล่าวและดำเนินนโยบายกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้าผ่านการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับประเทศตามเส้นทางสายไหมทางทะเล โดยได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศจีน (China Development Bank) ซึ่งรัฐบาลมณฑลฝูเจี้ยน คาดว่าประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล (Overseas Chinese) ที่อพยพมาอยู่ในอาเซียน เช่น ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จะเป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งชาวจีนโพ้นทะเลส่วนใหญ่มีพื้นเพมาจากมณฑลฝูเจี้ยน

การพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจถูกพัฒนาไปอย่างมาก กล่าวคือ ด้านการค้า มูลค่าการค้าระหว่างมณฑลฝูเจี้ยนและอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2013 คิดเป็นมูลค่า 24,290 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ด้านการลงทุน ฝูเจี้ยนมีการใช้เงินลงทุนจากประเทศอาเซียนรวม 347 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้อาเซียนกลายเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดอันดับ 2 และเป็นที่มาของแหล่งเงินลงทุนต่างชาติที่ใหญ่ที่สุดอันดับ 4 สำหรับบริษัทและผู้ประกอบการฝูเจี้ยนที่ได้ออกไปดำเนินธุรกิจและเปิดสาขาในประเทศในอาเซียน มีทั้งสิ้น 156 บริษัท คิดเป็นเงินลงทุน 450 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาเซียน คือ แหล่งการค้าการลงทุนที่สำคัญ ซึ่งผู้ประกอบการฝูเจี้ยน จะเห็นได้ว่ามีศักยภาพและสอดคล้องกับนโยบาย “ก้าวออกไป” ของรัฐบาลกลางของจีน[21]

ในการก่อสร้างเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 เมืองฝูโจวมีจุดเด่นในการพัฒนาที่เป็นเอกลักษณ์ เมืองฝูโจวและสิงคโปร์ มีความร่วมมือกันในด้านการวางผังเมือง การจัดการน้ำและด้านอื่นๆ ในอนาคตจะเพิ่มความร่วมมือกับสิงคโปร์ โดยเฉพาะด้านการจัดการท่าเรือ ด้านการก่อสร้างเขตทดลองการค้าเสรี เป็นต้น เนื่องจากสิงคโปร์มีความก้าวหน้าทางด้านเหล่านี้มากทำให้จีนพร้อมที่จะเรียนรู้ ส่วนความ

---

[20] วีรศักดิ์ เกิดผลเจริญ, “ยิ่งฝูเจี้ยนเร่งร่วมมือกับอาเซียนขยาย “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21” ,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=469&ID=13745 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[21] วีรศักดิ์ เกิดผลเจริญ, “ยิ่งฝูเจี้ยนเร่งร่วมมือกับอาเซียนขยาย “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21” ,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=469&ID=13745 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ร่วมมือทางทะเล การค้าและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของฝูโจวกับมาเลเซีย การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและการค้าของไทย เป็นต้น ล้วนมีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก ซึ่งต่อไปผู้จัดซื้อบางส่วนของเมืองฝูโจวก็จะเดินทางไปซื้อสินค้าจากไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการนำเข้าข้าวในปริมาณมาก ขณะเดียวกันการสนับสนุนธุรกิจเมืองฝูโจวให้ออกสู่ต่างประเทศ จีนยังพร้อมรับธุรกิจจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่จะเข้ามาลงทุน โดยมีนโยบายจูงใจการลงทุนในเขตทดลองการค้าเสรีเมืองฝูโจวจะได้รับการปฏิบัติเหมือนคนในประเทศและจะได้รับสิทธิพิเศษในการสนับสนุนของนโยบาย[22] อันได้แก่ ด้านการใช้ที่ดิน การสนับสนุนโครงการและการบริการ เป็นต้น โดยมีสำนักงานส่งเสริมการลงทุนของเมืองฝูโจวให้บริการที่ครบวงจรแก่ธุรกิจการลงทุนต่างประเทศและธุรกิจลงทุนจากต่างประเทศในเมืองฝูโจว ซึ่งจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างถูกต้อง เป็นต้น

ส่วนทางด้านการเมืองความมั่นคงนั้น การพัฒนาความร่วมมือตามแนวทางเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการลดการเกิดปัญหาที่รุนแรง และนำมาสร้างอำนาจในการต่อรองระหว่างประเทศ จะเห็นได้จากกรณีหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ที่เป็นความขัดแย้งทางทะเล ซึ่งมีจีนกับประเทศอาเซียน เช่น เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน การขยายความสัมพันธ์ของจีนกับอาเซียน ผ่านการพัฒนาความร่วมมือตามแนวทางเส้นทางสายไหมทางทะเลนับเป็นการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) เพื่อปรับระดับและขยายความสัมพันธ์กับอาเซียน โดยใช้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และวัฒนธรรมประเพณีที่มีความคล้ายคลึงกัน (Foreign Cultural Relations) เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น ผลประโยชน์ระหว่างกันจึงทำให้มีโอกาสเกิดความขัดแย้งน้อยลง ถึงแม้ท่าทีและปฏิกิริยาของจีนที่มีต่ออาเซียนที่ได้สงวนสิทธิ์กรณีหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ แต่ก็ยังสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคม และวัฒนธรรมกับอาเซียน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือตามแนวทางเส้นทางสายไหมทางทะเล[23]

ตามเส้นทางสายไหมทางทะเลนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นเส้นทางที่ผ่านทะเลจีนใต้ ซึ่งนับว่าด้านความมั่นคงระหว่างจีนกับประเทศในอาเซียนอย่างมาก แม้โครงการเส้นทางสายไหมทางบกจะได้รับการตอบรับอย่างดีจากนานาประเทศทำให้ประชากรจีนมองเห็นโอกาสการพัฒนาใหม่ของธุรกิจจีนในต่างประเทศ การหลั่งไหลของทุนจีนที่เข้ามาในอาเซียนจะส่งผลกระทบเชิงลบ เช่น การเข้ามาของธุรกิจจีนที่เป็นไปอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศในอาเซียน เป็นต้น ในการทำโครงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานนั้นอาจจะเกิดปัญหาคอร์รัปชั่นในการดำเนินโครงการ และความล่าช้าในการจัดสร้างจนนำไปสู่การทำให้เกิดความ

---

[22] สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน, “เส้นทางสายไหมทางทะเลกับโอกาสของเมืองฝูโจว,” DITP, http://www.ditp.go.th/contents_attach/99190/99190.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[23] ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์, “เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ความร่วมมือจีน-อาเซียน ในศตวรรษที่ 21,” Thai NGO, http://th.thaingo.org/?p=content&act=detail&id_content=42 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจ[24] ตลอดจนอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในเส้นทางก่อสร้าง และที่สำคัญในการแสดงความมีกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะทะเลจีนใต้ที่จีนมีข้อพิพาทกับบางประเทศในอาเซียนนั้นจะทำให้การดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่นี้เป็นไปได้ยากมากขึ้น ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือของประเทศจีนแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะทำให้ประเทศในอาเซียนถูกครอบงำและไม่มีอำนาจในการต่อรองกับจีน อย่างเช่น กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา

ยุทธศาสตร์การขยายตัวทางเศรษฐกิจจีนกับการขยายเส้นทางรถไฟ (หรือรถไฟความเร็วสูง) ทำให้จีนเข้ามามีบทบาทในอาเซียนโดยการขยายสู่ตลาดในภูมิภาค ทั้งนี้จีนได้พัฒนาการขนส่งระบบรางภายในประเทศและประสบความสำเร็จ อีกทั้งจีนต้องการสร้างความก้าวหน้าขึ้นไปอีกโดยการเจรจากับกลุ่มประเทศอาเซียนตามกรอบข้อตกลงของ Trans Asian railway เดิมในส่วนโครงข่ายตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นระบบรถไฟความเร็วสูง โดยมีเส้นทางสายแรกจากนครคุณหมิง จีน เชื่อมกับศูนย์กลางการขนส่งเมืองชายแดนบ่อหาร ข้ามชายแดนสปป.ลาว เข้าสู่นครหลวงเวียงจันทร์ เข้ามาไทยทางจังหวัดหนองคาย สู่มาเลเซียและสุดทางที่สิงคโปร์

4. การเมืองและความมั่นคงเส้นทางสายไหมจีนกับอาเซียน

ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21 ภายใต้ผู้นำรุ่นที่ 5 สีจิ้นผิงถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของจีนที่จะทวีบทบาทบนเวทีโลก ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความเชื่อมโยงภายใต้ความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการคมนาคมขนส่งที่สะดวกทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศเพื่อเพิ่มการอำนวยความสะดวกในการเข้ามาลงทุนของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการออกไปลงทุนของจีนในภูมิภาคดังกล่าว การดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีน สีจิ้นผิงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จะเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินนโยบายเส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21 เพื่อขยายผลประโยชน์ระหว่างจีนกับประเทศในอาเซียน

โดยแต่ละมณฑลของจีนได้ประกาศแผนงานเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ “One Belt One Road” ของรัฐบาลจีน ซึ่งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติจีน (National Development and Reform Commission: NDRC) ซึ่งได้กำหนดโครงการสำคัญต่างๆ ที่ครอบคลุมการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การลงทุน ความร่วมมือด้านการเงิน ทรัพยากรและพลังงาน เศรษฐกิจ การค้า วัฒนธรรมและ

[24] Christopher K. Johnson, “President Xi Jinping’s “Belt and Road” Initiative: A Practical Assessment of the Chinese Communist Party’s Roadmap for China’s Global Resurgence,” Center for Strategic and International Studies, https://www.csis.org/analysis/president-xi-jinping%E2%80%99s-belt-and-road-initiative (accessed December 10, 2018).

ระบบนิเวศ ตลอดจนความร่วมมือทางทะเล เป็นต้น ภายใต้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 ของจีนนั้น ได้ตั้งเป้าไว้ว่าแต่ละมณฑลของจีนจะร่วมมือกับ 65 ประเทศเพื่อลงทุนในโครงการกว่า 900 โครงการ ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 800,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีโครงการสำคัญดังต่อไปนี้[25]

1) ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน มณฑลฝูเจี้ยนจะเร่งการก่อสร้างศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศของเมืองเซี่ยะเหมิน รวมถึงมหานครฉงชิ่ง มณฑลเสฉวน เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ เขตปกครองตนเองมองโกเลียใน มณฑลเหอหนาน มณฑลหูเป่ย และมณฑลเจ้อเจียงยังได้เปิดเส้นทางรถไฟการขนส่งสินค้าไปยังยุโรป

2) ด้านการลงทุน มณฑลเหลียวหนิงส่งเสริมให้บริษัทการผลิตอุปกรณ์รถไฟและบริษัทการผลิตอุปกรณ์วัตถุดิบใหม่ลงทุนในต่างประเทศ มณฑลเหอเป่ยและมณฑลกานซู่ส่งเสริมบริษัทชั้นนำลงทุนในต่างประเทศเพื่อร่วมก่อสร้างฐานการผลิตใหม่

3) ด้านความร่วมมือทางการเงิน มหานครเซี่ยงไฮ้จะขยายบทบาทในการเสนอราคา การซื้อขายและการชำระเงินของสถาบันการเงินต่างๆ ในเซี่ยงไฮ้ไปยังประเทศตามเส้นทางสายไหม มหานครฉงชิ่งยังจะจัดกิจกรรมส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งจัดตั้งกองทุนการควบรวมธุรกิจในต่างประเทศ

4) ด้านความร่วมมือทางทรัพยากรและพลังงาน มณฑลเจียงซูกำลังดำเนินโครงการการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมด้านถ่านหินที่ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน และมหานครเทียนจินกำลังดำเนินโครงการการพัฒนาทรัพยากรแร่เหล็กที่มองโกเลีย และโครงการเขตการพัฒนาเกษตรกรรมที่อินโดนีเซีย

5) ด้านความร่วมมือทางวัฒนธรรม มณฑลกานซู่จะจัดงานนิทรรศการวัฒนธรรมสากลเมืองตูนหวงเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมเส้นทางสายไหมและดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางบกจะเป็นตัวขับเคลื่อนที่เน้นให้มณฑลส่านซีเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ฝั่งตะวันตกที่โดดเด่นมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจแคชการ์ (Kashgar) และเขตพัฒนาเศรษฐกิจคอร์กาส (Khorgas) ในพื้นที่ซินเจียงอุยกูร์ กลายเป็นเมืองหน้าด่านชายแดนตะวันตกสุดที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับจีน ในส่วนของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางบกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเชื่อมต่อระหว่างประเทศจีนกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น จีนจะใช้มณฑลยูนนานและเขตปกครองตนเองกวางสีเป็นพื้นที่หลักในการเปิดประตูสู่ภูมิภาคอาเซียน

ทางด้านการเมืองและความมั่นคงของจีนอย่างยั่งยืนจากการดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21 สืบเนื่องมาจากการที่เศรษฐกิจของจีนมีความยั่งยืนประชากรอยู่ดีกินดีจะทำให้เกิด

---

[25] บุษกร หลี่, “แต่ละมณฑลของจีนกำหนดแผนงานเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ “One Belt One Road”,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=651&ID=16072 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เสถียรภาพทางการเมืองของจีนมั่นคง ประชาชนจีนจะเห็นพ้องอย่างเป็นรูปธรรมในส่วนของการปกครองรูปแบบคอมมิวนิสต์จีนและไม่ก่อให้เกิดการการเรียกร้องต่อความเป็นประชาธิปไตยในจีน ทำให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนสามารถปกครองจีนได้ ส่วนความมั่นคงของจีนนั้นประเทศจีนเริ่มมีกองกำลังทางทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยมากขึ้นจึงทำให้จีนมีอำนาจต่อรองบนเวทีโลกได้อย่างชัดเจน จะเห็นได้จากข้อพิพาททะเลจีนใต้ที่จีนไม่ยอมรับคำตัดสินของศาลโลกที่ให้จีนเป็นผู้แพ้และยังสามารถสร้างลานจอดเครื่องบินบนเกาะเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของเหนือหมู่เกาะทะเลจีนใต้ ที่สำคัญจีนยังสามารถมีตำแหน่งในสหประชาชาติ (UN) แทนไต้หวันได้และทำให้นานาประเทศยอมรับว่าไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีนไปด้วย นอกจากนี้การพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่นี้ยังจะพัฒนาความมั่นคงระหว่างจีนและประเทศในอาเซียนได้อย่างสันติอีกด้วย ทำให้เหล่าประเทศที่เป็นคู่กรณีในข้อพิพาททะเลจีนใต้กับจีนยอมรับจีนและได้รับผลประโยชน์จากจีนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการลดความตึงเครียดของเหล่าประเทศนั้นได้

การดำเนินยุทธศาสตร์ระดับโลกในสถานการณ์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจีนก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ (Non Traditional Threat)[26] ที่เกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจและการแย่งชิงทรัพยากร ซึ่งในบางครั้งอาจถือได้ว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศที่กำลังพัฒนาในอาเซียนอย่างมากจากการรุกรานเข้ามาของจีน จนอาจเกิดเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในหลายรูปแบบ เช่น การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ การค้าสิ่งผิดกฎหมาย อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาชนกลุ่มน้อย บรรษัทข้ามชาติ เป็นต้น

การผลักดันแนวคิดเส้นทางสายไหมจึงมีทั้งโอกาสและอุปสรรค ซึ่งการผลักดันนี้จะเป็นทั้งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและสันติภาพ (Development and Peace Strategy) มีทั้งการพัฒนา (Development) ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและด้านที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ เช่น วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการศึกษา ตลอดจนการช่วยเหลือให้มีการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้านของจีน และด้านสันติภาพ (Peace) ในแง่ช่วยลดความร้อนแรงและลดความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะในน่านน้ำทะเลจีนใต้ และเป็นยุทธศาสตร์ในการเพิ่มฐานอำนาจให้จีนและเป็นการสร้างบทบาทจีนบนเวทีโลก เช่น ความมั่นคงทั้งทางมนุษย์ให้มีการกินดีอยู่ดี มีทรัพยากรเพียงพอต่อความต้องการ ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตของทุนทั้งในประเทศและจากนอกประเทศ ความมั่นคงทางด้านการเมืองที่เป็นรูปแบบสังคมนิยมกลไกตลาด เพื่อให้เหล่านานาประเทศเห็นว่าระบบการปกครองของจีนนั้นสามารถทำให้จีนพัฒนาประเทศให้เติบโตไปได้อย่างต่อเนื่องทั้งเชิงรุกและเชิงรับ จีนสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มาและการเรียนรู้จากโลกภายนอกโดยการนำมาปรับใช้กับประเทศตนเอง แต่จีนเองก็ใช้ยุทธศาสตร์ต่างๆ ในการเข้าไปลงทุนและแทรกแซงภายในภูมิภาคอาเซียนอย่างมาก ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบเช่นกัน

---

[26] นิธินันท์ ยอแสงรัตน์, “ยุทธศาสตร์จีน “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ฝันสูงที่ต้องฝ่าอุปสรรค,” *มติชน*, 16 กรกฎาคม 2558, http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1437040188 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับโครงการริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI)[27] มีการสำรวจแรงจูงใจเบื้องหลังโครงการ BRI ของจีนและความท้าทายที่จะเผชิญต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจุดรวมของการริเริ่มโครงการ BRI ใน 65 ประเทศ ตลาดที่กำลังเติบโตของภูมิภาค ศูนย์กลางการผลิต และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจที่มั่งคั่งให้กับจีน แต่คุณค่าที่ยิ่งใหญ่กว่าของจีนต่อรากเหง้าทางการเมือง เมื่อเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาจึงต้องพึ่งพาเส้นทางการค้าจากภายนอก สิ่งสำคัญอันดับต้นๆ ของจีนคือการปกป้องเส้นทางเหล่านี้ โดยเฉพาะในทะเลจีนใต้และช่องแคบมะละกา เป้าหมายหลักที่อยู่เบื้องหลังโครงการ BRI ของจีนนั้น เพื่อสร้างเส้นทางทะเลที่ปลอดภัยจากชายฝั่งไปยังทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และเพื่อสร้างเส้นทางการจัดหาทางเลือกอื่นๆ ทางบกเพื่อให้แน่ใจว่าจะสามารถเข้าถึงตลาดต่างประเทศได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามความสำเร็จของจีนในการบรรลุเป้าหมายในอาเซียนนั้นขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงภายในเป็นส่วนใหญ่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์เชื้อชาติและวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันในระดับการพัฒนา และถึงแม้ว่ารัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มองว่าการริเริ่มโครงการ BRI เป็นโอกาสในการเติมเต็มช่องว่างของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แต่หลายฝ่ายก็มีความระวังที่จะพึ่งพาหรือเป็นหนี้มากจนเกินไป เมื่อจีนขยายอิทธิพลไปทั่วภูมิภาคยิ่งกว่านั้น อาเซียนพบว่ามันยากขึ้นเรื่อยๆ ในการรักษาสมดุลในความสัมพันธ์กับจีนและชาติตะวันตกในขณะที่รักษาแนวร่วมเพื่อต่อต้านปักกิ่ง ความกังวลเหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของ BRI ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากความคิดริเริ่มการใช้ประโยชน์จากภูมิประเทศร่วมกันกับเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เส้นทางเศรษฐกิจคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งเป็นหนึ่งในหกเส้นทางเดินทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากแนวชายแดน 3,889 กิโลเมตร (หรือ 2,416 ไมล์) ของจีนกับเมียนมา สปป.ลาวและเวียดนาม ซึ่งพาดผ่านไปยังมาเลเซีย สิงคโปร์ เส้นทางเศรษฐกิจบังกลาเทศ จากจีน เมียนมา อินเดีย ซึ่งจะวิ่งไปทางทิศตะวันตกเพื่อเชื่อมโยงจีนกับเอเชียใต้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าอินเดียลงนามในข้อตกลงหรือไม่ หลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีส่วนร่วมในการตอบโต้กันในส่วนเส้นทางทะเลจีนใต้ เส้นทางสายไหมทางทะเลของ RIB จะยืดจากจีนชายฝั่งทะเลของจีนผ่านทะเลจีนใต้และช่องแคบมะละกา จากนั้นข้ามมหาสมุทรอินเดียไปยังน่านน้ำของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แน่นอนว่ารายละเอียดของเส้นทางเดินเศรษฐกิจเหล่านี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับข้อจำกัดทางการเมืองเศรษฐกิจและความมั่นคงของภูมิภาค

---

[27] “ Southeast Asia: A Notch in China's Belt and Road Initiative, ” Worldview, https://worldview.stratfor.com/article/southeast-asia-notch-chinas-belt-and-road-initiative (accessed December 10, 2018).

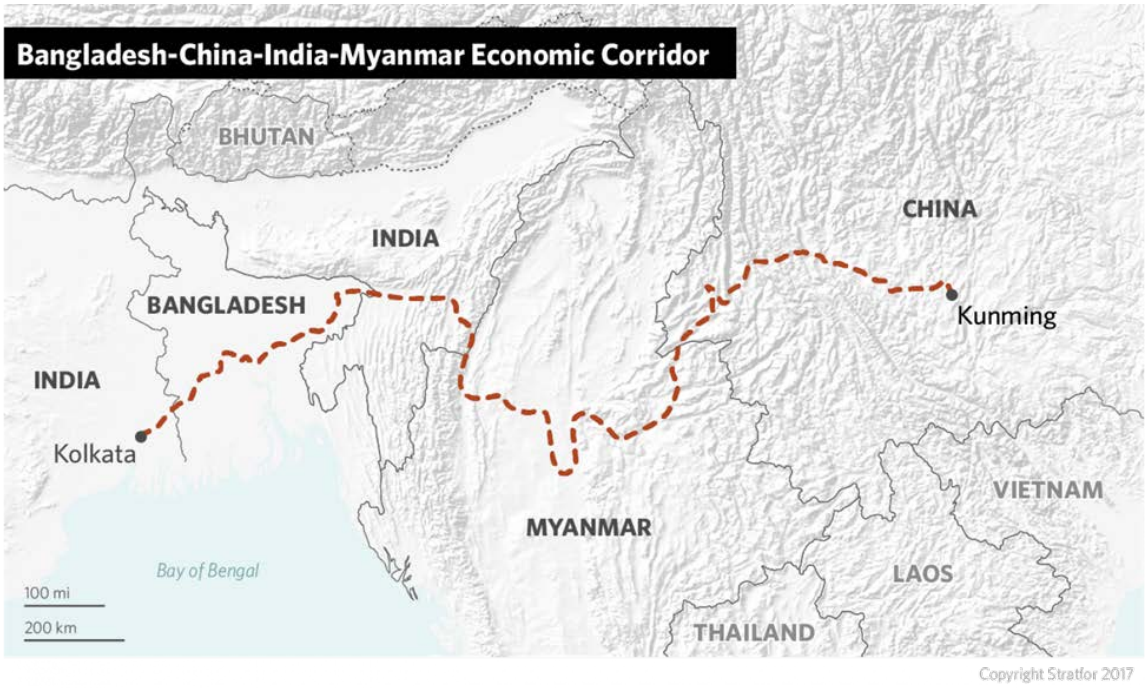

ภาพที่ 1 ระเบียงเศรษฐกิจเมียนมา-อินเดีย-จีน-บังคลาเทศ

ที่มา: “Southeast Asia: A Notch in China's Belt and Road Initiative,” Worldview, https://worldview.stratfor.com/article/southeast-asia-notch-chinas-belt-and-road-initiative (accessed December 10, 2018).

เป้าหมายของเส้นทางบนบกคือการเพิ่มการเชื่อมโยงของจีนไปยังทะเลโดยผ่านคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเชื่อมต่อที่ได้รับการปรับปรุงไม่เพียงแต่จะอำนวยความสะดวกให้กับการไหลเวียนของสินค้าระหว่างจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น แต่ในที่สุดก็จะทำให้ปักกิ่งเปิดเส้นทางใหม่ในทะเลเพื่อลดการพึ่งพาเส้นทางทะเลที่ขัดแย้งกัน ความสำคัญเหล่านี้สอดคล้องกับของอาเซียน กลุ่มนี้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

แม้ว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำเป็นต้องมีโครงสร้างพื้นฐานเป็นสะพานเชื่อมทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในคาบสมุทรและหมู่เกาะรอบนอกของอินโดนีเซียแล้ว ยังมีช่องว่างในการพัฒนาเศรษฐกิจที่แยกจากกันในแต่ละประเทศ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม ยังอยู่ห่างไกลกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยที่มีความขัดแย้งในศตวรรษที่ 20 ทั้งนี้ด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 11.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของอาเซียนในปัจจุบัน เวียดนามมีสัดส่วนเพียง 8 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น นอกจากนี้มีความแตกต่างทางภาษาอย่างสิ้นเชิง มีการแบ่งประเทศในส่วนของภาคพื้นทวีปเช่นกัน การเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้จะเป็นภาระค่าใช้จ่าย ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) คาดการณ์ว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องใช้เงิน 2.76 ล้านล้านเหรียญ

สหรัฐอเมริกาในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจนถึง ค.ศ. 2030 เพื่อสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความต้องการเงินทุนจำนวนมากของภูมิภาคและการขาดแคลนเงินทุนประจำปีประมาณ 92 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาข้อเสนอการลงทุนและสินเชื่อของจีนอาจเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แต่ละประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญ เช่น กัมพูชา จำเป็นต้องสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าและเครือข่ายการขนส่งเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตใหม่ ในอีกด้านหนึ่งทางเศรษฐกิจของไทยต้องการที่จะพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (EEC) และเข้าสู่พื้นที่ทำงานที่มีค่าแรงต่ำในประเทศเพื่อนบ้านขณะที่การเคลื่อนตัวขึ้นในห่วงโซ่อุปทาน จากทศวรรษแห่งความขัดแย้งและการถูกทอดทิ้งของเมียนมา จำเป็นต้องฟื้นฟูหรือขยายโครงสร้างพื้นฐานและรวมถึงภูมิภาคชายแดนที่สงบที่ติดกับจีนให้ดีขึ้น เวียดนามต้องการสร้างการเชื่อมต่อที่แข็งแกร่งมากขึ้นระหว่างภาคเหนือของเวียดนามและภาคใต้ของจีน ให้เป็นเส้นทางการค้าใหม่ที่โดดเด่น และสปป.ลาวหวังที่จะทำให้ได้อยู่ในตำแหน่งที่ดีที่สุดในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายที่แตกต่างกันของการเป็นพันธมิตรที่มีศักยภาพ จีนได้ดำเนินการตามข้อตกลงทวิภาคีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นรายประเทศ เพื่อตระหนักถึงความร่วมมือของการเชื่อมต่อทางภาคพื้นทวีป วิธีการนี้จะได้ประสบผลสำเร็จที่แตกต่างกัน แต่จีนประสบความสำเร็จในสปป.ลาว ทั้งสองประเทศมีข้อตกลงในการเดินรถไฟผ่านสปป.ลาวทำให้จีนสามารถขยายเส้นทางไปยังท่าเรือและเขตอุตสาหกรรมในอ่าวไทย ในที่สุดเส้นทางอาจถึงมาเลเซีย ด้วยการใช้ประโยชน์ที่มีขนาดที่ใหญ่กว่าสปป.ลาวเป็นประเทศที่มีขนาดเล็กทำให้จีนสามารถย้ายโครงการไปสู่การก่อสร้างได้อย่างรวดเร็วเริ่มเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2016 นอกจากนี้ยังรับประกันข้อกำหนดสำหรับข้อตกลง แต่น่าเป็นห่วงสำหรับสปป.ลาว แม้ว่าจะมีประชากรน้อยและมีกิจกรรมทางอุตสาหกรรมน้อย ซึ่งทำให้ประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเลสามารถใช้รถไฟความเร็วสูงเพียงเล็กน้อย แต่ก็มีข้อตกลงที่จะใช้เงินลงทุน 6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีมูลค่าต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของจีดีพีประจำปีของโครงการ

ภาพที่ 2 เส้นทางรถไฟจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่ ม า : “Southeast Asia: A Notch in China's Belt and Road Initiative,” Worldview, https://worldview.stratfor.com/article/southeast-asia-notch-chinas-belt-and-road-initiative (accessed December 10, 2018).

อย่างไรก็ตาม ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พยายามที่จะทำข้อตกลงที่คล้ายกัน สำหรับเส้นทางรถไฟผ่านเมียนมาหรือเวียดนามไม่สามารถบรรลุผลได้เนื่องจากทั้งสองประเทศมีตัวเลือกสำหรับการสนับสนุนจากต่างประเทศนอกเหนือจากจีน และต้องการให้จีนมีการตรวจสอบข้อตกลงของโครงการในทำนองเดียวกันไทยได้เจรจาเรื่องการขยายต่อจากสปป.ลาว เพื่อพยายามรับเงื่อนไขที่ดีกว่าสำหรับโครงการ ซึ่งในความคิดดั้งเดิมจะเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ความสามารถของไทยในการร่างข้อตกลงได้สะท้อนให้เห็นถึงการยกระดับที่มากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบจีนกับสปป.ลาว ไทยมีจีดีพีมากกว่า 30 เท่าของสปป.ลาว มีเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและท่าเรือการค้าที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังมีตลาดผู้บริโภคที่กำลังเติบโตการพัฒนาซัพพลายเชนและการเข้าถึงเมียนมา มาเลเซีย และสิงคโปร์ได้อย่างสะดวก ซึ่งเป็นจุดขยายทั้งหมดสำหรับจีน การเชื่อมต่อกับเส้นทางรถไฟจากมณฑลยูนนานจะช่วยให้ประเทศมีเป้าหมายที่จะขยายเขตอุตสาหกรรมและท่าเรือบนชายฝั่งทะเลตะวันออก แต่การมีส่วนร่วมในโครงการอย่างน้อยก็มีประโยชน์ต่อจีนมากกว่าไทย เนื่องจากไทยมีพันธมิตรอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น ซึ่งสามารถทำงานเพื่อปรับปรุงการเชื่อมต่อทางรถไฟ

จีนเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงในมาเลเซียและสิงคโปร์ หากบริษัทของจีนสามารถเอาชนะบริษัทญี่ปุ่น เกาหลีใต้และยุโรปที่ประมูลเพื่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูงระหว่างสองบริษัทได้ข้อตกลงดังกล่าวจะถือเป็นการร่วมทุนพหุภาคีและถนนสายแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างแท้จริง เส้นทางทางเดินของระบรางเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ RIB ความสนใจหลักของจีนอยู่ที่ทางออกสู่ทะเล จีนกำลังพยายามเชื่อมโยงทางทะเล ถือเป็นการเชื่อมต่อที่ปลอดภัยยิ่งขึ้นผ่านเส้นทางทะเลที่สำคัญของทะเลจีนใต้และช่องแคบมะละกา เนื่องจากโครงการดังกล่าวรวมอยู่ในโครงการท่าเรือที่มีความเกี่ยวข้องกับอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์

เช่นเดียวกับการลงทุนทางบกของจีนกับคู่ค้าที่คาดหวังในความพยายามริเริ่มโครงการ BRI มีการจัดลำดับความสำคัญ ที่จะต้องพิจารณาให้สิงคโปร์พยายามเชื่อมต่อกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และมาเลเซียพยายามสร้างท่าเรือชายฝั่งเพื่อเพิ่มบทบาทในภูมิภาค ในขณะที่ฟิลิปปินส์กำลังดำเนินการโครงการที่จะรวมหมู่เกาะนับพันไว้ในหมู่เกาะอย่างกว้างขวาง และอินโดนีเซียก็ต้องการความเชื่อมโยงที่มากขึ้นในหมู่เกาะโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับหลักของชวา (Java) และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับตำแหน่งที่สำคัญในช่องแคบมะละกา

อินโดนีเซียกับจีนได้พยายามอย่างหนักเพื่อการจัดลำดับความสำคัญของอินโดนีเซียด้วยโครงการ BRI เช่น จีนเอาชนะบริษัทญี่ปุ่น เมื่อ ค.ศ. 2015 เพื่อต่อรองข้อตกลงทางรถไฟเพื่อเชื่อมต่อจาการ์ตาไปยังบันดุง ซึ่งเป็นเมืองหลวงของจังหวัดชวาตะวันตก กิจกรรมที่เกิดขึ้นซึ่งจีนจะทุ่มงบประมาณ 6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สนับสนุนแผนการส่งเสริมการลงทุนท่าเรือ Tanjung Sauh ของอินโดนีเซียบนเกาะบาตัม ที่ทางเข้าตะวันออกของช่องแคบมะละกา จีนมีการออกแบบที่คล้ายกันกับท่าเรือในมาเลเซียของท่าเรือมะละกาเกตเวย์ มูลค่า 1.9 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามชายฝั่งทางตอนเหนือของช่องแคบและ

ท่าเรือกวนตัน ทะเลจีนใต้ และในฟิลิปปินส์ ไทย เมียนมาและกัมพูชา ความพยายามเหล่านี้อยู่ในขั้นตอนต่างๆ ของการวางแผนการพัฒนาและการก่อสร้าง ซึ่งยังไม่ชัดเจนขึ้นกับประเทศต่างๆ จะตกอยู่ใต้ร่มของโครงการ BRI

ถึงกระนั้นโครงการแต่ละโครงการยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน โดยจีนหวังที่จะใช้การมีส่วนร่วมในท่าเรือเหล่านี้ เพื่อกำหนดรูปแบบทางทะเล ซึ่งยังเป็นที่ถกเถียงกันในเรื่องผลประโยชน์ของตน จีนได้พยายามโน้มน้าวให้ฟิลิปปินส์ให้ความร่วมมือ แม้ว่าความตึงเครียดในภูมิภาคจะเพิ่มสูงขึ้นในทะเลจีนใต้ โดยนำเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ร่วมกันกับกรุงมะนิลา เนื่องจากเศรษฐกิจและความมั่นคงของจีนได้พึ่งพาทะเลจีนใต้ จีนจึงไม่ต้องการให้ประเทศมหาอำนาจทางทะเลอื่นๆ เข้ามามีบทบาท จีนจะเป็นเพียงผู้อ้างสิทธิ์การใช้ประโยชน์ การทำเช่นนี้เป็นสิ่งสำคัญในการปกป้องเศรษฐกิจในกรณีที่เกิดความขัดแย้งในน่านน้ำที่จีนได้เข้าร่วมแข่งขัน ขณะที่เส้นทางบกที่มีความหลากหลายเส้นทางจะช่วยให้จีนขยายไปยังพื้นที่อื่นๆ มากขึ้น

ภาพที่ 3 ความริเริ่มแถบและเส้นทาง

ที่มา : “Southeast Asia: A Notch in China's Belt and Road Initiative,” Worldview, https://worldview.stratfor.com/article/southeast-asia-notch-chinas-belt-and-road-initiative (accessed December 10, 2018).

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจีนไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ช่วยเพิ่มการเชื่อมต่อการค้าระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียน การทะยานขึ้นของจีนในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การเข้ามาของกลุ่มทุนจากจีนเพิ่มขึ้นเกือบสามเท่ามีการลงทุนเป็นมูลค่า 260 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ขณะที่การส่งออกไปยังประเทศเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าเพิ่มขึ้นเป็น 89.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้นเป็นแรงบันดาลใจให้ทั้งสองฝ่ายทำงานเพื่อกระชับความสัมพันธ์ด้านโครงสร้างพื้นฐานให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามในเวลาเดียวกัน โครงการ BRI ยังก่อให้เกิดความกังวลต่อประเทศสมาชิกอาเซียน มีประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่ เช่น เวียดนาม ไทย และอินโดนีเซีย มีการขาดดุลการค้ากับจีน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้มีทัศนะของเวียดนามต่อโครงการ BRI มากยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงความใกล้ชิดกับจีนและข้อพิพาททางทะเลที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ขณะเดียวกันจีนมีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าจีนจะเสนอให้กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ท้ายที่สุดจีนก็ป้องกันไม่ให้อาเซียนรวมตัวกันโดยผ่านการใช้แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ แม้ว่าฟิลิปปินส์จะเป็นประเทศที่มีความกังวลมากที่สุดเกี่ยวกับเส้นทางทางทะเลของจีน

การมีส่วนร่วมในโครงการ BRI มีมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีทางเลือกทางเศรษฐกิจนอกประเทศจีน เมื่อรวมกันแล้วสมาชิกอาเซียนมีประชากร 637 ล้านคน และจีดีพี 2.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสี่ของโลกใน ค.ศ. 2050 ในขณะเดียวกันนักลงทุนต่างประเทศรวมถึงประเทศในภูมิภาคที่มีเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และเกาหลีใต้ แม้แต่สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาก็ยังลงทุนในอาเซียนมากกว่าจีน และยิ่งไปกว่านั้นการลงทุนภายในกลุ่มเพิ่มขึ้นเมื่อประเทศสมาชิกอาเซียนเติบโตขึ้น ในทางตรงกันข้ามโครงการ BRI ของจีนได้ก้าวหน้าไปมาก จากความคิดริเริ่มของของจีน และเป็นความจริงที่ว่าเป้าหมายหลายอย่างสอดคล้องกับอาเซียน จีนจะยังคงเดินหน้าต่อไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่พันธมิตรของจีนในภูมิภาคนี้จะพูดถึงความคืบหน้าและทิศทางของโครงการต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย

นโยบายด้านสังคมและวัฒนธรรมภายใต้นโยบายสีจิ้งผิงในศตวรรษที่ 21

ลักษณะทางด้านวัฒนธรรมของโลกถือเป็นเอกลักษณ์ของประชากรในแต่ละภูมิภาค ซึ่งแต่ละภูมิภาคก็มีความแตกต่างกันไป แต่ทั้งนี้สามารถผสมผสานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอยู่รวมกันได้ โดยมีองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ภาษา ศาสนา การศึกษา เป็นต้น ซึ่งภายใต้การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมในยุคใหม่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ การติดต่อสื่อสารอันไร้พรมแดน ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์กับมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งแน่นอนว่าผลลัพธ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อาจมีทั้งด้านบวกและด้านลบก็เป็นได้

1. บทบาทจีนโพ้นทะเลกับจีนแผ่นดินใหญ่

จีนโพ้นทะเลกับจีนแผ่นดินใหญ่มีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน (Cultural proximity) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อบทบาทของคนจีนโพ้นทะเลในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของจีนและเศรษฐกิจของประเทศที่ชาวจีนเข้าไปอาศัยอยู่ ซึ่งกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในจำนวนนี้อาศัยอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียง

ใต้ถึงประมาณร้อยละ 70 ของคนจีนโพ้นทะเลทั่วโลก รัฐบาลจีนเองก็ได้ให้ความสำคัญกับคนกลุ่มดังกล่าว โดยการกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนจีนโพ้นทะเลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งการเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ เป็นที่ทราบกันว่านักลงทุนที่เข้าไปลงทุนในจีนในช่วงแรกๆ ที่จีนเริ่มเปิดประตูทางเศรษฐกิจ คือนักลงทุนเชื้อสายจีนจากฮ่องกง ไต้หวันและสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีคนเชื้อสายจีนเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เนื่องจากมีความคุ้นเคยในด้านภาษาและวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกัน นักลงทุนจากจีนแผ่นดินใหญ่ก็เลือกประเทศที่จะลงทุนโดยพิจารณาจากความใกล้เคียงทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเทศที่มีประชากรเชื้อสายจีนในสัดส่วนสูง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเอเชียตะวันออก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนอย่างมีนัยสำคัญ

ความใกล้เคียงทางวัฒนธรรมระหว่างคนจีนแผ่นดินใหญ่และคนจีนโพ้นทะเล และระหว่างคนจีนโพ้นทะเลในแต่ละประเทศนั้นไม่ได้มีความเหมือนกันเสียทีเดียว และอาจมีแนวโน้มแตกต่างกันมากขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ รวมถึงประวัติศาสตร์ ซึ่งเมื่อคนจีนเข้าไปอยู่อาศัยในพื้นที่เหล่านั้น ส่วนใหญ่มักจะมีการกีดกัน แบ่งแยกและข่มเหงเกิดขึ้น เช่น รัฐบาลเวียดนามในช่วงหลังสงครามเวียดนามได้ยึดที่ดินของคนเชื้อสายจีนในเวียดนามแล้วยังผลักดันให้ไปเป็นมนุษย์เรือ หรือรัฐบาลอินโดนีเซียในยุคซูฮาโต้ที่กำหนดนโยบายจำกัดสิทธิพลเมืองของคนเชื้อสายจีน เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวกดดันให้ชาวจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของแต่ละประเทศที่พวกเขาเข้าไปอยู่อาศัย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผสมผสานทางวัฒนธรรมของตนกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รัฐบาลในบางประเทศมีนโยบายการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation policy) เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพภายในชาติ เช่น รัฐบาลสิงคโปร์กำหนดแผนผังการตั้งที่อยู่อาศัยใหม่และดำเนินโครงการที่อยู่อาศัยเพื่อสร้างชุมชนชาวสิงคโปร์แบบใหม่ โดยให้มีการผสมผสานของคนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นชาติ

ขณะที่รัฐบาลไทยในอดีตใช้นโยบายรัฐนิยมเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยและความเป็นเอกภาพภายในชาติ เช่น การเรียกคนในประเทศว่าเป็นคนไทย การกำหนดเป็นหน้าที่ให้ต้องศึกษาภาษาไทย เป็นต้น ความสำเร็จทางธุรกิจของคนเชื้อสายจีนในไทย มีความเชื่อมโยงค่อนข้างมากกับระดับของความคล้ายคลึงกับคนท้องถิ่น ลูกหลานของคนจีนในไทยเกือบทั้งหมดพูดภาษาไทย (และส่วนใหญ่พูดภาษาจีนไม่ได้) และมีชื่อและนามสกุลเป็นภาษาไทย เช่นเดียวกับรัฐบาลของอินโดนีเซียในอดีตที่สั่งห้ามไม่ให้ประชาชนใช้เอกสารภาษาจีนและกีดกันสิทธิของคนจีนในประเทศ ทำให้คนเชื้อสายจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น สังเกตได้จากการที่คนเชื้อสายจีนในอินโดนีเซียส่วนใหญ่ใช้ภาษาท้องถิ่นและการมีชื่อเป็นภาษาท้องถิ่น ซึ่งในความเป็นจริง ชาวจีนอพยพเข้าไปในประเทศต่างๆนั้น ไม่ได้ใช้ภาษาจีนแบบเดียวกันทั้งหมด คนจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใช้ภาษาจีนท้องถิ่น (Dialects) ที่แตกต่างกันหลากหลาย เช่น ภาษาถิ่นของมณฑลฝูเจี้ยน ฮากกา แต้จิ๋ว กวางตุ้ง และอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับถิ่นที่อยู่ ความแตกต่างของช่วงวัย และภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม โดยในอดีตช่องว่างด้านภาษายังมีไม่มากนัก ทำให้คนจีนโพ้นทะเลสามารถใช้ภาษาจีนในการติดต่อธุรกิจและสร้างเครือข่ายทางสังคมได้ โดยที่ต้นทุนการเรียนรู้ภาษาค่อนข้างต่ำ แต่ความแตกต่างทางภาษาระหว่างคนจีนโพ้นทะเลและคนจีนแผ่นดินใหญ่มี

แนวโน้มถ่างออกมากขึ้น เนื่องจากคนจีนแผ่นดินใหญ่รุ่นใหม่ล้วนใช้ภาษาจีนกลางทั้งหมด ขณะที่คนจีนโพ้นทะเลในหลายประเทศยังใช้ภาษาท้องถิ่น ถึงกระนั้นบางประเทศยังคงให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาจีน เช่น รัฐบาลสิงคโปร์มีโครงการรณรงค์ให้พูดภาษาจีนกลาง มาเลเซียมีระบบการศึกษาแบบจีนที่สมบูรณ์แบบ และกัมพูชาที่มีการสอนภาษาจีนกลางในโรงเรียน

วัฒนธรรมในการดำเนินธุรกิจของจีนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ถูกอ้างว่าทำให้ธุรกิจของคนจีนประสบความสำเร็จ คือ ระบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจแบบจีนกวานซี่ (guanxi) ซึ่งหมายถึงการดำเนินธุรกิจโดยอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ทั้งความสัมพันธ์แบบเครือญาติและความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งช่วยในการลดความเสี่ยงในการลงทุน ลดความเสี่ยงเชิงพาณิชย์ และลดต้นทุนทางธุรกรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางธุรกิจในตลาดต่างประเทศ เนื่องจากได้รับข้อมูลการตลาดเกี่ยวกับโอกาสในการลงทุน และมีความร่วมมือในเชิงพาณิชย์ที่จะช่วยในการเข้าสู่ตลาดและการพัฒนาตลาด นอกจากนี้ระบบกวานซี่ยังสร้างประโยชน์ให้กับบริษัทของจีนและมีอิทธิพลต่อรูปแบบของการลงทุนในต่างประเทศของจีน บรรษัทข้ามชาติจีนมักเลือกลงทุนในที่ที่จะได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินทางความสัมพันธ์ ซึ่งอาจอยู่ในรูปเชื้อชาติหรือความเชื่อมโยงทางครอบครัวกับประชาชนในประเทศที่เข้าไปลงทุน หรืออาจปรากฏอยู่ในรูปของทักษะในการสร้างเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจแบบจีนยังเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจการของบริษัทข้ามชาติในจีน และในประเทศอื่นๆ ที่ชาวจีนโพ้นทะเลเข้าไปมีบทบาทและอิทธิพลทางธุรกิจในประเทศเหล่านั้น เช่น ไต้หวัน มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย เป็นต้น

ทั้งนี้ รูปแบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจของคนจีนและคนจีนโพ้นทะเลยังมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบตะวันตกมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะการที่เศรษฐกิจจีนถูกเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น และบริษัทของคนจีนโพ้นทะเลที่ทำธุรกิจกับต่างประเทศมีจำนวนมากขึ้น ขณะที่ธุรกิจของคนจีนโพ้นทะเลได้ตกทอดมาอยู่ในการครอบครองของคนเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ ซึ่งส่วนหนึ่งจบการศึกษามาจากตะวันตก จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในแบบตะวันตกมากขึ้น วิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อ ค.ศ. 1997 ยังทำให้เกิดกระบวนการกลายเป็นตะวันตกมากขึ้น โดยทำให้ธุรกิจครอบครัวจำนวนมากต้องล่มสลายหรือถูกครอบครองกิจการหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้ถือหุ้นหลังจากเกิดวิกฤต ระบบกฎหมายในภูมิภาคนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นมาก ทำให้ความจำเป็นในการใช้ระบบกวานซี่มีน้อยลง

ในยุคที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังกลายเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก และจีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก คนจีนโพ้นทะเลเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจจีนและประเทศที่พวกเขาอาศัยอยู่ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจจีน และสนับสนุนบทบาทของคนจีนโพ้นทะเลในการสร้างความมั่งคั่งกำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะความคล้ายคลึงกันด้านวัฒนธรรม ภาษา และวิธีการดำเนิน

ธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนโพ้นทะเล โดยการลดความแตกต่าง การเรียนรู้ความแตกต่าง และพัฒนาศักยภาพของคนจีนโพ้นทะเลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด[28]

2. กิจการชาวจีนโพ้นทะเลกับต่างประเทศ

นับตั้งแต่จีนเปิดประเทศสู่ระบบทุนนิยม ในด้านการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ จีนกลายเป็นเป้าหมายของการลงทุนจากทั่วโลก มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในจีนระหว่าง ค.ศ. 2001-2011[29] ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10.6 ต่อปี และมีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 8 ของมูลค่าการลงทุนทั่วโลก (หากรวมฮ่องกงและมาเก๊าจะมีสัดส่วนร้อยละ 14 ของการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศทั่วโลก) หรือเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าคนจีนโพ้นทะเลมีส่วนในการชักนำการลงทุนโดยตรงเข้าไปในจีน สังเกตได้จากแหล่งที่มาของเงินลงทุนโดยตรง จีนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากประเทศที่มีประชากรเชื้อสายจีนจำนวนมาก เช่น สิงคโปร์ ไต้หวัน และฮ่องกง เป็นต้น ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ชัดเจนอีกหนึ่งอย่างของคนเชื้อสายจีน คือการเป็นเจ้าของกิจการซึ่งหลายกิจการส่วนใหญ่เติบโตขึ้นเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งข้อมูลการจัดอันดับคนรวยของนิตยสารฟอร์บส์ ใน ค.ศ. 2001 ยืนยันว่า คนรวยที่สุด 10 อันดับแรกของไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นคนเชื้อสายจีนถึง 8 คน เช่นเดียวกับคนจีนโพ้นทะเลที่มีการศึกษาสูงก็มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งธุรกิจในประเทศต่างๆ และยังช่วยในการเชื่อมโยงประเทศร่ำรวยกับเศรษฐกิจที่เติบโตเร็วอีกด้วย

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของบทบาททางเศรษฐกิจของคนเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยของประเทศ แต่กลับเป็นเจ้าของกิจการที่มีมูลค่ารวมกันสูงกว่าคนกลุ่มอื่นในประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซียมีประชากรที่เป็นคนเชื้อสายจีนร้อยละ 26 ของจำนวนประชากรทั้งหมด แต่กลับเป็นเจ้าของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ที่มีมูลค่ารวมกันถึงร้อยละ 39 สูงกว่าคนกลุ่มอื่นในประเทศ คนจีนในฟิลิปปินส์มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1 ของจำนวนประชากรทั้งหมด แต่ควบคุมภาคเศรษฐกิจของเอกชนสูงถึงร้อยละ 60 ใน ค.ศ. 1998 เช่นเดียวกับอินโดนีเซียที่มีคนเชื้อสายจีนเพียงร้อยละ 3 แต่ควบคุมร้อยละ 70 ของมูลค่าทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนในประเทศ

ในด้านการสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยี เกิดขึ้นจากชาวจีนที่อยู่ในต่างประเทศหรือสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่กลับมายังจีนมีจำนวนเพิ่มขึ้น นับตั้งแต่ ค.ศ. 2001 คนเหล่านี้ได้นำความรู้ ประสบการณ์ และสายสัมพันธ์กลับมายังจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่อยู่ในอุตสาหกรรม

---

[28] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “วัฒนธรรมกับบทบาทของคนจีนโพ้นทะเล,” Kriengsak, http://www.kriengsak.com/Chinese%20culture%20overseas (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[29] “จีนหนุนกลุ่มทุนต่างชาติเชื้อสายจีน ร่วมจัดตั้ง ‘เขตทดลองความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชาวจีนโพ้นทะเล,” bangkokbank, http://www.bangkokbank.com/BangkokBankThai/InternationalNetwork/InternationalRelations/ChineseRelations/Documents/Chinese%20Relation/570924_ShanTou_OverseaChineseEcoZone_Web.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เทคโนโลยีชั้นสูง ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ใหม่และมีมูลค่าเพิ่มสูงหรือมีเทคนิคการบริหารจัดการแบบใหม่ ส่งผลทำให้เกิดการก่อตัวและพัฒนาขึ้นของอุตสาหกรรมทางเทคโนโลยีชั้นสูงของจีน และช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของจีน ระบบการศึกษาของจีนยังเต็มไปด้วยผู้จบการศึกษาจากต่างประเทศแล้วกลับมายังจีน สังเกตได้จากคนเหล่านี้มีสัดส่วนถึงร้อยละ 78 ของประธานของมหาวิทยาลัยของรัฐ ร้อยละ 62 ของอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาเอก และร้อยละ 84 และ 75 ของนักวิชาการในสถาบันการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และสถาบันการศึกษาด้านวิศวกรรมในจีน ตามลำดับ

ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศมีจำนวนมากที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่จบการศึกษาและดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับสูง ใน ค.ศ. 2007 นักวิทยาศาสตร์ชาวจีนในสหรัฐอเมริกา มีจำนวนถึง 32,000 คน หรือร้อยละ 22.5 ของนักศึกษาต่างประเทศที่ได้รับปริญญาเอกในสหรัฐอเมริกา และจากจำนวนนักวิทยาศาสตร์ด้านชีวภาพชาวจีนทั้งหมด 2,600 คน ในจำนวนนี้ 800 คน เป็นศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยวิจัยทั่วสหรัฐอเมริกา แม้บุคลากรเหล่านี้ไม่ได้กลับมาลงทุนหรืออาศัยในจีน แต่ยังสามารถรับใช้จีนได้ผ่านกระบวนการส่งข้อมูลข่าวสารหรือถ่ายทอดเทคโนโลยีกลับมายังจีน เช่น การสอน การร่วมมือทำวิจัย เป็นต้น นอกจากนี้ชาวจีนบางคนที่ทำงานในต่างประเทศยังนำเทคโนโลยีใหม่ที่ตนเองคิดค้นให้กับหุ้นส่วนในประเทศจีนได้เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ด้วย

จะเห็นได้ว่า คนจีนโพ้นทะเลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ และรัฐบาลของหลายประเทศได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมบทบาทและใช้ประโยชน์จากคนเชื้อสายจีนในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับจีน ซึ่งกำลังกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก แต่ดูเหมือนไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนบทบาทของคนเชื้อสายจีนในประเทศเท่าที่ควร ประกอบกับคนจีนในไทยมีสัดส่วนในการใช้ภาษาจีนได้น้อยกว่าคนจีนในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้เสียเปรียบในการเชื่อมโยงอยู่บ้าง ความละเลยดังกล่าวอาจทำให้เราพลาดโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งมาพร้อมกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจจีนก็เป็นได้[30]

การสร้างสมาคมชาวจีนโพ้นทะเลที่กลมกลืนสมานฉันท์ และการมีส่วนร่วมในการสร้างโครงการ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” และการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมจีนในต่างประเทศ ซึ่งได้รับความสนใจอย่างยิ่ง ทั้งชาวจีนโพ้นทะเลและชาวต่างชาติเชื้อสายจีนจะมีบทบาทที่ไม่สามารถแทนกันได้ รวมถึงการช่วยเหลือวิสาหกิจจีนที่ลงทุนในต่างแดนให้เชื่อมโยงกับบริษัทต่างชาติ ซึ่งเป็นผลดีด้านการเมืองและวัฒนธรรมอีกด้วย ประกอบกับสำนักงานกิจการชาวจีนโพ้นทะเลแห่งคณะรัฐมนตรีจีนจะประกันและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของชาวจีนโพ้นทะเลในระดับหนึ่ง ทำให้หน่วยงานดังกล่าวมีความใกล้ชิดกับชาวจีนโพ้นทะเลยิ่งขึ้น ชาวจีน

[30] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “One Belt One Road One Belt One Road Monitor,” สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ, 5 ธันวาคม 2559, http://www.kriengsak.com/chinese-in-the-country-wealth (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โพ้นทะเลสามารถติดต่อประสานงานกับสมาคมชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศต่างๆ ทำให้ชาวจีนโพ้นทะเลสัมผัสได้ถึงความดูแลเอาใจใส่ของหน่วยงาน และเป็นผลให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาของจีนต่อไป[31]

3. การขยายบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของจีน (ผ่านสถาบันขงจื่อ และสถาบันการศึกษา)

สถาบันขงจื่อก่อตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 2004 เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจีน มีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาสัมพันธ์ภาษาและวัฒนธรรมจีน พร้อมสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาจีนในท้องถิ่น อำนวยความสะดวกด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างจีนกับทั่วโลกเพื่อให้คนทั่วโลกเข้าใจและรู้จักจีนมากขึ้น สถาบันขงจื่อ มาจาก “ขงจื่อ” เป็นทั้งนักการศึกษา นักคิด และนักปรัชญา ที่ยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีน ความคิดและปรัชญาของท่านมีความสำคัญมากและมีอิทธิพลอยู่ทั่วโลก ดังนั้นการตั้งชื่อสถาบันว่าขงจื่อนั้นเป็นการแสดงถึงวัฒนธรรมและภาษาจีนที่มีความล้ำลึกและได้สืบทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

จีนจึงมีนโยบายเผยแพร่การใช้ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก โดยกำหนดให้สถาบันขงจื่อมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมความสัมพันธ์และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนทางภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้และประเพณีของจีนปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่สานสัมพันธ์กับจีนและตั้งสถาบันขงจื่อขึ้นในประเทศนั้นๆ กว่า 126 ประเทศ สำหรับไทย สถาบันขงจื่อได้ก่อตั้งมาประมาณ 10 ปี โดย พระพรหมมังคลาจารย์ ท่านเจ้าคุณธงชัย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม วรวิหารประธานมูลนิธิร่มฉัตร เป็นผู้ริเริ่มให้มีการเรียนภาษาจีน ที่โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยเป็นแห่งแรก และขยายเพิ่มขึ้นรวมเป็น 11 แห่ง[32]

จะเห็นได้ว่าการที่รัฐบาลจีนมุ่งขยายสถาบันขงจื่อไปทั่วโลกทางการจีนมีเป้าหมายต้องการให้คนรู้จักจีน โดยการใช้การเรียนภาษาจีนเป็นเครื่องมือ ซึ่งมี 67 ประเทศทั่วโลก ที่ได้บรรจุภาษาจีนให้อยู่ในระบบการศึกษาระดับชาติ และกว่า 170 ประเทศก็ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนภาษาจีนขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นโดยสถาบันขงจื่อแสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของสถาบันในการเป็นสะพานเชื่อมวัฒนธรรมระหว่างจีนกับนานาประเทศทั่วโลก การยอมรับทางสังคมและวัฒนธรรมจีนเริ่มเป็นที่ยอมรับในโลกมากขึ้นผู้คนต่างให้ความสนใจกับวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของจีนเห็นได้จากการไปดู เยี่ยมชม ท่องเที่ยว ศึกษางานทั้งในการพัฒนาสังคมชนบทให้กลายเป็นสังคมเมืองได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 20-30 ปีที่จีนมีความเป็นเมืองที่โตมากขึ้นแต่ก็ยังคงมีวัฒนธรรมและสังคมชนบทดั้งเดิม ส่งผลให้รายได้ของรัฐจากการเข้าไปท่องเที่ยวของชาวต่างชาติมีเพิ่มขึ้น ความพยายามในการใช้ Soft Power ในการดำเนินยุทธศาสตร์

---

[31] Toon/Feng [นามแฝง], “สำนักงานกิจการชาวจีนโพ้นทะเลแห่งคณะรัฐมนตรีจีนระบุ จะให้ชาวจีนโพ้นทะเลได้รับประโยชน์จากการพัฒนาของจีน,” CRI Online, http://thai.cri.cn/247/2015/03/14/62s230550.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[32] ถนัดศรี สวัสดิวัตน์, “สถาบันขงจื่อ เส้นทางสายไหมทางทะเล,” ไทยรัฐ, 24 พฤษภาคม 2558, ภายใต้ “ไลฟ์สไตล์,” https://www.thairath.co.th/content/500663 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นนับตั้งแต่การประกาศยุทธศาสตร์ดังกล่าวขึ้นมา การพัฒนาเส้นทางการคมนาคมขนส่งระหว่างจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นยังทำให้สินค้าทางวัฒนธรรม ภาษาต่างๆ เริ่มเข้าสู่ประเทศอาเซียนโดยเฉพาะประเทศที่มีอาณาบริเวณติดกับหรือใกล้เคียงกับจีน อย่างสปป.ลาว เวียดนาม เมียนมา ไทย และกัมพูชา เช่น การกินปิ้งย่างหม่าล่าที่เป็นวัฒนธรรมของคนจีนได้เริ่มเข้ามายังประเทศต่างๆ โดยเฉพาะไทยที่เริ่มนิยมบริโภคมากขึ้นจนตีตลาดไทยได้ ทำให้ส่วนผสมหรือเครื่องปรุงของจีนเริ่มเป็นที่นิยมในประเทศอาเซียนมากขึ้น อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ที่มีราคาถูกจากจีน การเริ่มเรียนรู้ภาษาจีนและศึกษาประเทศมากขึ้นเนื่องด้วยตลาดแรงงานของประเทศอาเซียนเริ่มต้องการผู้ที่พูดภาษาจีนได้ เป็นต้น[33]

สถาบันขงจื่อได้จัดตั้งเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในการเรียนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน สำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือที่เรียกว่า ฮั่นปั้น Hanban (Office of Chinese Language Council International) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลจีนที่รับผิดชอบในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศต่างๆ จึงได้ก่อตั้งสถาบันขงจื่อขึ้นทั่วโลกและสถาบันขงจื่อจะเป็นองค์กรที่ดำเนินการเรียนการสอนภาษาจีนโดยไม่แสวงหาผลกำไร มีสำนักงานใหญ่ของสถาบันขงจื่อตั้งอยู่ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน สถาบันขงจื่อในต่างประเทศมีหน้าที่ดำเนินงานตามแผนงานและนโยบายที่คณะกรรมการสถาบันมอบหมายให้ ซึ่งสถาบันขงจื่อจะต้องดำเนินการตามระเบียบที่ Hanban กำหนดไว้ คือ สอนภาษาจีน อบรมอาจารย์สอนภาษาจีนและส่งอาจารย์มาสอนภาษาจีน จัดการสอบ HSK ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาต่อที่ประเทศจีน และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมจีน-ไทย

สถาบันขงจื่อในอาเซียนเริ่มมีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือก่อตั้งอย่างเป็นทางการครั้งแรกระหว่างสถาบันขงจื่อใน ค.ศ. 2005 และมีการก่อตั้งห้องเรียนขงจื่อแห่งแรก เมื่อ ค.ศ. 2006 ณ โรงเรียนไตรมิตร นอกจากไทยแล้วรัฐบาลจีนยังได้ขยายความร่วมมือในการก่อตั้งสถาบันขงจื่อไปยังประเทศต่างๆในภูมิภาคอาเซียน มีสถาบันขงจื่อถึง 27 แห่ง มีห้องเรียนขงจื่อ 14 แห่ง ใน 8 ประเทศ ในส่วนของไทย มีสถาบันขงจื่อมากที่สุด 12 แห่ง ห้องเรียนขงจื่อ 11 แห่ง อินโดนีเซีย มีสถาบันขงจื่อ 7 แห่ง ฟิลิปปินส์มีสถาบันขงจื่อ 3 แห่ง มาเลเซีย มีสถาบันขงจื่อ 2 แห่ง สิงคโปร์ มีสถาบันขงจื่อ 1 แห่ง ห้องเรียนขงจื่อ 1 แห่ง เมียนมา มีห้องเรียนขงจื่อ 2 แห่ง กัมพูชา สถาบันขงจื่อ 1 แห่ง และสปป.ลาว สถาบันขงจื่อ 1 แห่ง

[33] ยุวดี คาดการณ์ไกล,“One Belt One Road One Belt One Road Monitor,” *สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ* 1, ฉ. 5 (ธันวาคม 2559): 1-10, http://rsu-brain.com/wp-content/uploads/delightful-downloads/2016/12/obor-5.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ซึ่งสถาบันขงจื่อขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักวิชาการจำนวนมากออกมาวิเคราะห์ว่าสถาบันขงจื่อเป็น Soft Power อย่างหนึ่งของจีน[34]

นอกจากนี้ยังมีสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล พระพรหมมังคลาจารย์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร ประธานมูลนิธิร่มฉัตร[35] ได้มีความคิดริเริ่มในการจัดตั้งสถาบันขงจื่อรูปแบบใหม่ โดยจะเชิญสถาบันการศึกษา หน่วยราชการและองค์กรเอกชนที่มีการเรียนการสอนภาษาจีนอยู่แล้ว (ไม่รวม 24 สถาบันและห้องเรียนเดิม) เข้ามาเป็นสาขา (เครือข่าย) เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การอบรม และการใช้ภาษาจีนให้มีมาตรฐาน จึงได้ไปพบกับ Dr. Xu Lin ผู้อำนวยการสำนักงานใหญ่ฮั่นปั้น สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2014 และได้เห็นชอบให้จัดตั้ง “สถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล” ขึ้น ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โดยได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยครุศาสตร์เทียนจิน (Tianjin Normal University) เป็นมหาวิทยาลัยเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พระพรหมมังคลาจารย์ในฐานะประธานสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล และรองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้ลงนามในเอกสารบันทึกความร่วมมือในการจัดตั้งสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล เมื่อวันที่ 28 เมษายน ค.ศ. 2015[36]

โครงการของสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล เป็นการสนับสนุนนโยบายของสีจิ้นผิง ตามโครงการ “One Belt One Road” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาประเทศตามเส้นทางสายไหมทางเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหมทางทะเลแบบได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และก่อให้เกิดความเข้าใจเชื่อถือซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่มิตรภาพและความร่วมมือในทุกด้าน โดยโครงการต่างๆ จะเป็นการตอบสนองและสอดคล้องนโยบายของ Dr. Xu Lin ผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานใหญ่ ซึ่งได้กล่าวไว้ในพิธีปิดการประชุมสถาบันขงจื่อโลก ครั้งที่ 10 เมื่อวันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 2015 ณ ศูนย์การประชุมงานแสดงสินค้า China Expo มหานครเซียงไฮ้ ดังนั้นสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรของไทยและในภูมิภาคอาเซียนทุกระดับและทุกภาคส่วน โดยขอเสนอโครงการดังต่อไปนี้[37]

---

[34] ญาณาธิป เตชะวิเศษ, “สถาบันขงจื่อและการแพร่กระจายในภูมิภาคอาเซียน,” *วารสารสหวิทยาการวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 9, ฉ. 1 (ตุลาคม 2554-มีนาคม 2555): 16-19.

[35] ถนัดศรี สวัสดิวัตน์, “สถาบันขงจื่อ เส้นทางสายไหมทางทะเล,” ไทยรัฐ, 24 พฤษภาคม 2558, ภายใต้ “ไลฟ์สไตล์,” https://www.thairath.co.th/content/500663 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[36] “ประวัติความเป็นมาสถาบันขงจื่อในประเทศไทย,” DPU, http://www.dpu.ac.th/msrci/about.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[37] “โครงการในสถาบัน,” DPU, http://www.dpu.ac.th/msrci/project.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(1) การพัฒนาตำราเรียนให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยในบางเรื่อง ดังนั้นจึงมีนโยบายจัดทำตำราเรียนดังกล่าวให้เป็นมาตรฐานเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร สามารถนำมาใช้ได้ในทุกระดับชั้นและทั่วประเทศไทย ทั้งนี้ได้กำหนดให้แล้วเสร็จภายในรัฐบาลชุดปัจจุบันนี้

(2) การส่งเสริมการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา เช่น การจัดหาทุนให้นักศึกษาอาชีวะจากไทยไปศึกษา ณ วิทยาลัยอาชีวะในนครเทียนจินมาประมาณ 1 ปี

(3) การส่งเสริมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา แนวทางในการกำหนดมาตรฐานการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมหาวิทยาลัยโดยใช้มาตรฐานเดียวกัน เช่น พัฒนาตำราเรียน พัฒนาทักษะการพูดให้แข็งแรง สอนเพิ่มเติมในวิชาล่าม วิชาภาษาจีนภาคบริการและอื่นๆ

(4) การส่งเสริมการท่องเที่ยว มีนโยบายพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความรู้ความสามารถในด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนให้เป็นมาตรฐานสากล

(5) การส่งเสริมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

(6) การจัดฝึกอบรมครูอาสาสมัครชาวจีน เพื่อให้สามารถเข้าใจและใช้ภาษาไทยในการสอนภาษาจีน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยซึ่งแตกต่างกันบางประการในแต่ละภูมิภาคก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน

(7) การจัดฝึกอบรมภาษาจีนแก่ข้าราชการต่างๆ เพื่อให้การสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนแก่ข้าราชการเป็นไปด้วยความต่อเนื่อง เพื่อให้บริการแก่ส่วนราชการต่างๆ อันจะทำให้การประสานงานระหว่าง 2 ประเทศเป็นไปด้วยความสะดวกเรียบร้อยและจัดหาทุนการฝึกอบรมให้แก่ข้าราชการ

(8) การให้บริการแก่สถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเลรายสาขา โดยปัจจุบันสถาบันการศึกษาและส่วนราชการต่างๆ แสดงความจำนงจะขอเข้าร่วมเป็นสาขาของสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล ดังนั้นทางสถาบันจึงต้องจัดประชุมสถาบันการศึกษาและส่วนราชการดังกล่าวเพื่อแจ้งให้ทราบถึงนโยบายและชี้แจงแนวทางของสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล จัดทำแผนงานเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านการเรียนการสอน การฝึกอบรม และการขอรับการสนับสนุนครูอาสาสมัครต่อไป

(9) การขยายสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเลสู่อาเซียน เช่น มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นฟิลิปปินส์ ต้องการเข้าร่วมเป็นสาขา (เครือข่าย) ของสถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล เพื่อการขยายการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนไปสู่ประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่ยังไม่มีสถาบันขงจื่อ ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการการพัฒนาสถาบันขงจื่อ ค.ศ. 2016-2020 ที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้มีการศึกษาภาษาจีนในมหาวิทยาลัยทั่วโลก

(10) การเป็นสถาบันจัดการสอบ HSK เพื่อผู้ประสงค์จะขอรับทุนไปศึกษาต่อที่จีน ควรจะต้องผ่านการทดสอบ HSK ในระดับที่เหมาะสม

(11) โครงการจัดแข่งขันภาษาจีนเพชรยอดมงกุฎ อันเป็นการส่งเสริมให้การเรียนการสอนภาษาจีนในไทยและในภูมิภาคอาเซียนได้เป็นที่แพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว โดยการกำหนดจัดเวทีแข่งขันภาษาจีนทุกระดับ เช่น จัดการแข่งขันภาษาจีนเพชรยอดมงกุฎ ครั้งที่ 12 (นานาชาติ) ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2016 ที่ซึ่งขอรับพระราชทานถ้วยรางวัลจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร และจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

(12) โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อให้การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างจีนและไทยได้อย่างแพร่หลายและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม องค์ความรู้ของวัดเส้าหลินและวัดม้าขาวในเรื่องกังฟูและศิลปะการป้องกันตัวอื่นๆ กับศิลปะการป้องกันตัวของประเทศไทย เป็นต้น อันได้แก่การขอรับทุนการเดินทางจากสำนักงานใหญ่ สำหรับคณะนักแสดงศิลปวัฒนธรรมจากไทยไปแสดงในเทศกาลสำคัญในจีน

(13) การจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าสถาบันขงจื่อ สถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเลจะดำเนินการรวบรวมรายชื่อผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาจากสถาบันขงจื่อสำนักงานใหญ่ เพื่อขอรับความเห็นจากการที่ได้รับทุนการศึกษาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ตลอดจนข้อเสนอในการปรับปรุงทุนการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป

จะเห็นได้ว่าสถาบันขงจื่อเป็นสถาบันหนึ่งที่คอยผลักดันวัฒนธรรมจีนให้กระจายไปอยู่ในพื้นที่ทั่วทุกมุมโลกทั้งนี้เป็นไปเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม การศึกษา หรือทั้งยังเป็นการสร้างฐานอำนาจของจีนที่กำลังทะยานมุ่งสู่การเป็นมหาอำนาจของโลก ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการจะเป็นมหาอำนาจได้นั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก จำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่างมาสร้างเป็นฐานยุทธศาสตร์แนวทางให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ ซึ่งหลักยุทธศาสตร์ของจีนนั้นถือได้ว่ามีการวางแผนและกำหนดจุดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก

กล่าวคือจีนเป็นกลุ่มทุนรายใหญ่ที่สำคัญในมิติการค้าและการลงทุนทั้งในภูมิภาคเดียวกันและต่างภูมิภาคทั่วโลก โดยเฉพาะการเข้ามามีบทบาทในทางฝั่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงฝั่งตะวันตกได้ โดยมียุทธศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ เช่น การวางเป้าหมายให้จีนกลับมารุ่งเรืองอีกครั้งเหมือนในอดีต หรือที่เราเรียกว่า ความฝันของจีน (China Dream) ซึ่งในยุทธศาสตร์นี้ก็จะมีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆแตกต่างกันไป ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง ความมั่นคง สิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้จีนก็ยังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการต่างประเทศ ทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง หรือแม้กระทั่งด้านสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าจีน

เองก็มีความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะพัฒนาศักยภาพประเทศของตนให้เป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ และจีนเองก็มีความมุ่งมั่นและมุ่งหวังว่าจีนจะสามารถทะยานขึ้นอย่างสันติในศตวรรษที่ 21

ทั้งนี้ ความสำคัญของอำนาจละมุน (Soft Power) มีความสำคัญต่อโครงการ OBOR[38] โครงการระดับสูงหลายโครงการภายใต้แนวคิดโครงการ OBOR ของจีนที่จะถูกสกัด จีนตระหนักถึงความสำคัญของชื่อเสียงระดับนานาชาติและอย่างน้อยก็มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสิ่งนี้ ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ที่มีแรงบันดาลใจคล้ายๆ กันในการพัฒนารูปแบบการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือส่วนใหญ่ตอบสนองต่อแรงผลักดันที่อ่อนนุ่ม โครงการ OBOR ของจีน อาจนำไปสู่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับสถานะการเป็นประเทศมหาอำนาจที่กำลังเติบโต แต่มูลค่าที่แท้จริงอาจเป็นพลังงานอำนาจละมุนที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลก กรณีรถไฟที่สถานีรถไฟอุรุมชีเซาท์ จีนกำลังใช้จ่ายงบประมาณที่มีมูลค่าสูงในโครงการรถไฟความเร็วสูงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ OBOR

จากการที่สีจิ้นผิงได้ประกาศ เมื่อ ค.ศ. 2013 โครงการ OBOR ประกอบด้วยสองเส้นทางคือสายเศรษฐกิจสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 เส้นทางเชื่อมโยงจีนกับยุโรปผ่านเอเชียกลาง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้และแอฟริกา จากการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายตั้งแต่รถไฟความเร็วสูงไปจนถึงที่พักในมหาวิทยาลัย จีนมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มการค้าและการพัฒนาในภูมิภาคที่โครงการ OBOR ให้การสนับสนุน แม้จะมีสื่อจีนเปิด Belt and Road Forum กล่าวถึงที่ว่าโครงการ OBOR จะนำมาซึ่งผลลัพธ์ต่างคนต่างได้ “win-win” ความคืบหน้าในโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับโครงการ OBOR อาจบอกเล่าเรื่องราวที่แตกต่างกัน หนึ่งในโครงการเหล่านี้คือแผนการของจีนในการพัฒนาเครือข่ายรถไฟที่เชื่อมโยงกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านการรวบรวมข้อมูลผ่านกัมพูชา สปป.ลาว เวียดนาม เมียนมา ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์

โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ได้นำมาซึ่งผลประโยชน์ระหว่างจีนและอาเซียน[39] Peter Wong รองประธานกรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหารธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้แบงกิ้งคอร์ปอเรชั่น จำกัด ได้ให้ทัศนะว่า จากการที่ความคิดทางการเมืองของนักลัทธิแบ่งแยกดินแดนทางตะวันตก

---

[38] Justina Crabtree and Cheang Ming, “ Why soft power could be the real value of China's massive Belt and Road project,” *CNBC,* May 22, 2017, under “Asia Pacific News,” https://www.cnbc.com/2017/05/22/one-belt-one-road-why-the-real-value-of-chinas-project-could-like-in-soft-power.html (accessed December 10, 2018).

[39] Peter Wong, “ Belt and Road to Bring Mutual Economic Benefits for Southeast Asia and China, ” HSBC, https://beltandroad.hktdc.com/en/experts-advice/article/belt-and-road-bring-mutual-economic-benefits-southeast-asia-and-china (accessed December 10, 2018).

เพิ่มมากขึ้น เมื่อประเทศพัฒนาแล้วจำนวนมากหันเข้ามาที่จีน และกำลังเชื่อมโยงเป็นพันธมิตรการค้าและการลงทุนที่แข็งแกร่ง และกับการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ

โครงการริเริ่ม BRI เป็นตัวอย่างสำคัญของการเข้าถึงนโยบายนี้ ภายใต้การริเริ่มดังกล่าว จีนตั้งเป้าหมายที่จะกระตุ้นอุปสงค์สำหรับปัจจัยการผลิตและสินค้า โดยการลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานเชิงกลยุทธ์ในต่างประเทศเพิ่มความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจบนเส้นทางสายไหมเก่าสู่ยุโรปและตามเส้นทางเดินเรือใหม่ๆ รอบเอเชีย จุดที่อาจเกิดขึ้นทั้งหมดอยู่ระหว่างแผนงานของโครงการ คือการปรับปรุงห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกเป็นหลักการผ่านโครงการโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เป็นหนี้ในกว่า 60 ประเทศ จีนคาดว่าการค้าประจำปีกับประเทศเหล่านี้จะมีมูลค่า 2.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ภายในหนึ่งทศวรรษ เพิ่มขึ้นจาก 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 2018

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจของจีนและความใกล้ชิดทางภูมิเศรษฐศาสตร์ความสำคัญของการริเริ่มโครงการ Belt and Road คือ เศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีการพัฒนามากที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียและของโลก ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศในกลุ่มอาเซียนกำลังเติบโตอย่างแข็งแกร่ง ภายใน ค.ศ. 2016 มูลค่าการค้าสองทิศทางมีมูลค่า 452.2 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อาเซียนและจีนกำลังพยายามเพิ่มมูลค่าทางการค้าเป็นสองเท่าโดยตั้งเป้าหมายไว้ที่ 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐภายใน ค.ศ. 2020[40]

โครงการ Belt and Road จะมีบทบาทสำคัญในการนี้นำภูมิเศรษฐศาสตร์ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดของโลก โดยการเสริมสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกของอาเซียนและจีน หากเศรษฐกิจตะวันตกกำลังจะย้อนกลับไปเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลกแบบดั้งเดิม นโยบาย Belt and Road ของจีนได้รับการกำหนดให้เติมช่องว่างบางส่วนที่กำหนดไว้เพื่อการพัฒนา สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนมีความคิดริเริ่มจะช่วยแก้ปัญหาการขาดโครงสร้างพื้นฐานและยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม ในขณะที่การรวมตัวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เมื่อ ค.ศ. 2015 ที่กำลังนำเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มารวมกันเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตเดียวกัน โครงการความคิดริเริ่ม Belt and Road จะสามารถบูรณาการต่อไป โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ภูมิภาคนี้จะอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมที่จะอยู่ที่ศูนย์กลางเศรษฐกิจระดับโลก

สำหรับจีนโครงการ Belt and Road จะเป็นเวทีที่เหมาะสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายรถไฟความเร็วสูงที่กว้างขวางของ

---

[40] “ China-ASEAN trade and economic cooperation strong, ” English, http://english.gov.cn/news/video/2016/07/26/content_281475401895761 .htm (accessed December 10, 2018).

ตนเองเพื่อใช้ในการส่งออกเทคโนโลยีและบริการระดับสูง ด้วยเส้นทางรถไฟมากกว่า 20,000 กิโลเมตร ทำให้จีนมีรถไฟความเร็วสูงมากกว่าส่วนอื่นๆ ของโลกรวมกัน

จากความพยายามทำให้มีความสำเร็จในทางปฏิบัติแล้ว บรรดาประเทศในกลุ่มอาเซียน มาเลเซีย สปป.ลาว และอินโดนีเซีย มีข้อตกลงร่วมกัน จีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นการก่อสร้างทางรถไฟ จะมีรถไฟความเร็วสูงสายใหม่วิ่งจากจีนตอนใต้ผ่านสปป.ลาวไปยังชายฝั่งตะวันออกของไทย จีนได้ลงนามสัญญาฉบับใหม่แก่ สปป.ลาว ที่ให้เงินเป็นเงินสดสำหรับการก่อสร้างโครงการรถไฟมูลค่า 6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเชื่อมโยงเมืองหลวงเวียงจันทน์ของลาวไปยังมณฑลยูนนานทางตอนใต้ของจีนภายใน ค.ศ. 2020 เมื่อเปิดใช้จะเป็นรถไฟที่ยาวที่สุดและเร็วที่สุด ความเร็ว 160 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และมีสะพานและอุโมงค์ถึงร้อยละ 60 ของเส้นทาง[41]

ในขณะเดียวกันเส้นทางรถไฟเชื่อมระหว่างสิงคโปร์-คุนหมิง (SKRL) ระยะทาง 7,000 กิโลเมตร กำลังเป็นที่นิยม ปักกิ่งยังได้รับสัญญาในการสร้างทางรถไฟเชื่อมโยงความเร็วสูงแห่งชาติแห่งแรกของอินโดนีเซีย โครงการรถไฟระยะทางยาว 150 กิโลเมตร มูลค่า 5.1 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเชื่อมระหว่างกรุงจาการ์ตาไปยังบันดุงซึ่งเป็นเมืองใหญ่อันดับสามของอินโดนีเซีย[42]

การจัดหาเงินทุนโครงสร้างพื้นฐานจนถึงปัจจุบันเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียนยกเว้นสิงคโปร์ ซึ่งมีฐานโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาสูงและในระดับที่น้อยกว่ามาเลเซีย ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็กำลังเผชิญกับการขาดดุลทางการเงิน ตัวอย่างเช่น อินโดนีเซียซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตอนนี้ใช้เวลาเพียงสองถึงสามเปอร์เซ็นต์ของ GDP ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อย่างไรก็ตามความต้องการถนนและทางรถไฟที่ดีขึ้นสำหรับการกระจายทางไกลและการขนส่งในเมืองที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับเป้าหมายในการริเริ่มโครงการ Belt and Road ของจีน มีการระดมทุนสำหรับโครงการโครงสร้างพื้นฐานในแถบ Belt and Road นั้น ส่วนใหญ่มาจากรัฐบาลจีนโดยได้รับการสนับสนุนจากธนาคารพาณิชย์จีน จีนได้จัดตั้งสถาบันการเงินใหม่สามแห่งเพื่อช่วยเหลือกองทุนเป้าหมายโครงสร้าง

---

[41] Prashanth Parameswaran, "China, Laos to Build $6 Billion Railway by 2020," The Diplomat, http://thediplomat.com/2015/11/china-laos-to-build-6-billion-railway-by-2020/ (accessed December 10, 2018).

[42] Liu Zhen, "Back on track: China's high-speed railway project in Indonesia to resume soon as permit granted," *South China Morning Post*, March 19, 2016, under "Diplomacy," http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1927471/back-track-chinas-high-speed-railway-project-indonesia (accessed December 10, 2018).

พื้นฐานหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ และกองทุนเส้นทางสายไหม ถือเป็นความรวมมือทั้งสามสถาบัน

นอกจากนี้รัฐวิสาหกิจจีนที่ได้รับทุนมากกว่า 300 ราย ได้จัดตั้งขึ้นในเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 26 เขต ใน 8 ประเทศอาเซียน โดยลงทุนทั้งหมด 1.77 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ภายในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2016 แม้ว่าความสามารถในการระดมทุนรวมเหล่านี้แต่ก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินของเอเชียได้อย่างสมบูรณ์ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียคาดการณ์ว่าจะต้องลงทุนปีละ 1.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในเอเชีย และระหว่าง ค.ศ. 2030 เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาพยายามเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจและรับมือกับความเป็นเมืองที่เพิ่มขึ้น[43]

อย่างไรก็ตามการผลักดันและภาระผูกพันทางการเงินของปักกิ่งนั้นมีขนาดใหญ่มากและจะส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โครงการ Belt and Road เป็นโครงการที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในระดับมหึมา และความทะเยอทะยานการสร้างวิสัยทัศน์สำหรับการลงทุนของจีนในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า การดำเนินการตามระเบียบวาระการประชุม OBOR จะต้องมีระดับสูงของความร่วมมือซึ่งกันและกัน ความเข้าใจและความไว้วางใจ แต่ด้วยการวิเคราะห์และจัดการกับความเสี่ยงด้านกฎระเบียบการเมืองและการเงินอย่างระมัดระวัง ซึ่งจะช่วยให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจีนมีคุณภาพและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีความไม่แน่นอนระดับโลก

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในศตวรรษที่ 21 ภายใต้การนำของผู้นำรุ่นที่ 5 สีจิ้นผิง ได้มีการวางนโยบายที่เอื้อต่อการลงทุนอย่างมาก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อันเป็นภูมิภาคที่จีนเล็งเห็นถึงความสำคัญในการลงทุนในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการค้า ด้านการท่องเที่ยว และด้านวัฒนธรรม การลงทุนโครงการรถไฟ ถนน และท่าเรือน้ำลึก บนนโยบายเส้นทางสายไหมทั้งทางทะเลและทางบก การให้สิทธิพิเศษการลงทุนของชาวจีนโพ้นทะเล การใช้สถาบันขงจื่อสร้างความเชื่อมั่นของจีนในภูมิภาค เป็นต้น เนื่องจากการลงทุนในศตวรรษที่ 21 เหล่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องการการพัฒนาให้แก่ประเทศตนเองจึงรับการลงทุนจากประเทศจีนที่เข้ามาลงทุนผ่านการให้ความช่วยเหลือเหล่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้พัฒนาภูมิภาคให้มีบทบาทในเวทีโลกมากขึ้น และยังเป็นฐานอำนาจให้กับจีนในการก้าวไปเป็นประเทศมหาอำนาจในระเบียบโลกใหม่ที่มีการนำการแข่งขันบนสนามการค้ามาแทนการแข่งขันบนสนามรบ และการให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะนำมาซึ่งความมั่นคงทางการเมืองของจีนต่อไปได้ นับเป็นการลงทุนที่มีความคุ้มค่าต่อประเทศจีนเป็นอย่างมาก

---

[43] “ Asia Infrastructure Needs Exceed $1.7 Trillion Per Year, Double Previous Estimates,” ADB, https://www.adb.org/news/asia-infrastructure-needs-exceed-17-trillion-year-double-previous-estimates (accessed December 10, 2018).

บทที่ 4

การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21

จีนเป็นประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การเปิดประเทศเมื่อ ค.ศ. 1978 การขยายตัวของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ และจีนมีทุนสำรองระหว่างประเทศสูงเป็นอันดับหนึ่งของโลก ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 รัฐบาลจีนได้ใช้นโยบายก้าวออกไป (Going Out Policy) เป็นเครื่องมือในการขยายการลงทุนในต่างประเทศของจีน และได้บรรจุนโยบายดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ค.ศ. 2001-2005) จนถึงฉบับที่ 11 (ค.ศ. 2006-2010) เพื่อให้จีนสามารถขยายตลาดไปยังระดับโลก อันเนื่องมาจากอุตสาหกรรมการผลิตหลายประเภท เช่น สิ่งทอ เครื่องจักร อิเล็กทรอนิกส์ มีการผลิตเกินความต้องการภายในประเทศ ต่อมาจีนก็ได้ดำเนินนโยบายเชิงยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงระหว่างประเทศผ่านโครงการ BRI เชื่อมโยงไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ที่สำคัญคือยุทธศาสตร์การลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนที่เริ่มชะลอตัวในช่วงทศวรรษ 2010 การเพิ่มขึ้นของต้นทุนแรงงานในประเทศ การชะลอตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจ และความไม่สมดุลเนื่องจากภาคการผลิตส่วนเกิน มีเหตุผลบางประการที่กระตุ้นให้ทางการลงทุนในต่างประเทศ ปัจจัยเหล่านี้ถูกป้อนเข้าสู่โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ที่มีการทะยานของจีนซึ่งมองเห็นโครงการการลงทุนที่นำโดยทุนจีนเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในและภายนอกเอเชีย ประโยชน์ที่บริษัทจีนจะได้รับจะแบ่งเป็นหลายช่วง ในระยะแรกรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่จะได้รับสัญญาโครงสร้างพื้นฐาน แต่เนื่องจากประเทศผู้รับการลงทุนจะได้รับประโยชน์จากการลงทุน เมื่อเวลาผ่านไปตลาดของภูมิภาคอาเซียนจะเปิดรับสินค้าและบริการที่หลากหลาย ซึ่งบริษัทเอกชนขนาดเล็กของจีนสามารถเข้าร่วมการลงทุนได้[1]

สิ่งสำคัญคือจีนได้ให้เงินทุนสนับสนุนโครงการโครงสร้างพื้นฐาน BRI ตามที่วางแผนไว้ ในบางกรณีโครงการบางโครงการได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนพิเศษ เช่น ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชียและกองทุนสายไหม ขณะที่บางโครงการได้รับการสนับสนุนทางการเงินบางส่วนหรือทั้งหมดจากนโยบายของธนาคารจีน โครงการส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการร่วมทุนระหว่างบริษัทท้องถิ่นและบริษัทจีนหรือรัฐวิสาหกิจจีน ในไทยมีการตกลงกันในส่วนแรกของเส้นทางรถไฟความเร็วสูงที่เชื่อมโยงจากกรุงเทพฯ ไปยังชายแดนกับสปป.ลาว ก็มีการตัดสินใจว่าจีนจะให้บริการเฉพาะเทคโนโลยีและอุปกรณ์แทนการจัดหาเงินทุน ในทางตรงกันข้ามกับรัฐบาลอินโดนีเซียผลักดันวาระการใช้จ่ายด้านโครงสร้างพื้นฐานในประเทศของตนเอง ธนาคารของจีนก็มีส่วนร่วมในการให้สินเชื่อสำหรับภายใต้โครงการ BRI เหล่านี้

การเพิ่มการลงทุนระยะยาวในต่างประเทศของจีนหรือการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (FDI) ยังช่วยเร่งการใช้เงินหยวนในรูปแบบของการค้าหรือการขยายถิ่นฐานทางการเงิน เมื่อกิจกรรมการค้าระหว่างจีนและภูมิภาคอื่นๆ เพิ่มขึ้น เงินสกุลหยวนก็จะได้รับการยอมรับมากขึ้น เมื่อเวลาผ่านไปก็จะช่วยเติมเต็มเป้าหมายระยะยาวของจีนในการทำให้เงินหยวนเป็นสากล แต่เมื่อมีมุมมองทางการเมืองจากการเคลื่อนไหว

---

[1] Edward Ng, “The Rise of Chinese FDI into ASEAN,” NIKKOAM, https://www.nikkoam.com.sg/articles/2017/10/the-rise-of-chinese-fdi-into-asean?nk-route (accessed December 10, 2018).

ที่พยายามจะส่งเสริมจีนให้อยู่ในฐานะประเทศมหาอำนาจ เมื่อเวลาผ่านไปอิทธิพลของจีนที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคนี้อาจช่วยให้ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม หรือลดความขัดแย้งสำหรับประเด็นทางการเมืองเช่นการเรียกร้องสิทธิในทะเลจีนใต้

ทั้งนี้ อาเซียนที่มีประชากรมากกว่า 600 ล้านคน ซึ่งประมาณครึ่งหนึ่งมีอายุน้อยกว่า 30 ปี ตลาดขนาดใหญ่และกำลังเติบโต พร้อมกับความพร้อมของแรงงานต้นทุนต่ำ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าดึงดูดสำหรับจีนในการย้ายฐานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก ยิ่งกว่านั้นอาเซียนคาดว่าจะเป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ใน ค.ศ. 2050 การเติบโตทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้ช่วยกระจายความมั่งคั่งไปทั่วภูมิภาค ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลาง เมื่อผู้บริโภคเหล่านี้อพยพไปยังเขตเมืองที่มีการพัฒนาและมีโอกาสมากขึ้น ความต้องการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่จึงเกิดขึ้น ความมุ่งมั่นของรัฐบาลของประเทศในอาเซียนได้ดำเนินการเร่งการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่มีศักยภาพในการเติบโตที่ดีสำหรับภูมิภาคและเป็นเหตุผลสำคัญสำหรับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากจีน ส่วนใหญ่อาเซียนมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนเพื่อลดช่องว่างการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาค

นอกเหนือจากศักยภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียน ที่ตั้งยังมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์การขนส่งทางเรือของโลกที่เดินทางข้ามน่านน้ำของภูมิภาค สำหรับประเทศจีนการเชื่อมต่อและความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับประเทศต่างๆ ตามเส้นทางทะเลที่สำคัญหมายถึงการลดอุปสรรคทางทะเลที่อาจขัดขวางการส่งออกของจีน ในขณะเดียวกันประเทศในกลุ่มอาเซียนก็มีการปฏิรูปปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจกับจีน รัฐบาลในอาเซียนกำลังมองหาแนวทางการลดความซับซ้อนของระบบภาษีและเพื่อลดอัตราภาษีนิติบุคคล ในขณะเดียวกันการเปิดตัวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2015 ได้กระตุ้นการรับรู้ของนักลงทุนเข้ามาสู่ภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

1. การลงทุนของจีนในไทย

ไทยและจีนมีการติดต่อทางการค้าและสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างกันตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น (Han Dynasty) และราชวงศ์ถัง (Tang Dynasty) ซึ่งตรงกับสมัยก่อนอาณาจักรสุโขทัยของไทย จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติในจีนเปลี่ยนเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ ค.ศ. 1949 ทำให้ไทยกับจีนขาดการติดต่อกันในระดับทางการอยู่ระยะหนึ่ง[2] ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาขึ้นอีกครั้ง เมื่อ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีของไทย ได้เดินทางเยือนจีนเป็นครั้งแรกและได้ร่วมลงนามกับนายกรัฐมนตรี โจว เอินไหล ในแถลงการณ์ร่วมไทย-จีนว่าด้วยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1975 นับเป็นการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนอย่างเป็นทางการ[3] ประเทศจีนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยช่วงทศวรรษ 1980 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ไทยและจีนได้ลงนามในความตกลงเพื่อการส่งเสริมคุ้มครองการลงทุน เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1985[4]

---

[2] สำนักงานตัวแทนธนาคารแห่งประเทศไทย ณ กรุงปักกิ่ง, “ความสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ไทย-จีน,” ธนาคารแห่งประเทศไทย, https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/Documents/StrategyThai_China_20120327_A5_3.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[3] กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, “รอบรู้เศรษฐกิจ ตามติดตลาดโลก,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 16 กรกฎาคม 2558, 11, http://www.ditp.go.th/contents_attach/99148/99148.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[4] พิทยา สุวคันธ์, “การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทยและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549).

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีน ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน นับตั้งแต่หลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ในด้านเศรษฐกิจของไทยและจีนขยายตัวมากในช่วงหลัง ค.ศ. 2000 ที่รัฐบาลจีนใช้นโยบายรุกลงใต้ (Go South Policy) มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ ทั้งด้านการค้า การลงทุนและบริการ และด้านการท่องเที่ยวกับอาเซียน จากการทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA) ไทยในฐานะประเทศแถวหน้าของอาเซียนกลายเป็นหนึ่งในฐานการผลิตเพื่อขยายบทบาทของจีนในภูมิภาค จีนได้เข้ามาพัวพันทางเศรษฐกิจกับกลุ่มอาเซียนมากขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ ค.ศ. 2014 มูลค่าการค้ารวมไทยและจีนมีมูลค่า 15,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และขยายตัวอย่างต่อเนื่องเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน ไทยเคยติดอันดับเป็นคู่ค้าใหญ่อันดับ 2 ของจีน แต่ไทยยังขาดดุลการค้าให้จีนมาโดยตลอด[5]

ส่วนด้านการลงทุน ไทยเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้าไปลงทุนในจีน นับตั้งแต่จีนเปิดประเทศ เมื่อ ค.ศ. 1978 โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนด้านการเกษตร การลงทุนระหว่างกันในช่วงดังกล่าวยังมีปริมาณค่อนข้างน้อยและเริ่มต้นอย่างช้าๆ เนื่องจากทั้งสองประเทศยังไม่คุ้นเคยกับกฎระเบียบและวิธีการลงทุนของแต่ละฝ่าย ต่อมาในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1985 ไทยและจีนจึงได้มีการลงนามในความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน และใน ค.ศ. 1987 ได้ทำความตกลงที่จะไม่เก็บภาษีซ้ำซ้อนระหว่างกัน ธุรกิจที่ไทยเข้าไปลงทุนในจีน เช่น การแปรรูปอาหาร อาหารสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ จักรยานยนต์ อะไหล่ยนต์ กระดาษ เคมีภัณฑ์ พลังงานไฟฟ้า วัสดุก่อสร้าง อุปกรณ์โทรคมนาคม อสังหาริมทรัพย์และธุรกิจค้าปลีก เป็นต้น ส่วนการลงทุนของจีนในไทยมีมูลค่าการลงทุนของจีนในไทยที่เพิ่มขึ้นถึง 56 เท่า ในระยะเวลาเพียง 6 ปี จาก 12 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2005 เป็น 673 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2010 โดยธุรกิจที่จีนเข้ามาลงทุนในไทยประกอบด้วย สิ่งทอ ยางพารา เคมีภัณฑ์ การแปรรูปอาหาร การหลอมโลหะที่ไม่ใช่เหล็ก รวมทั้งธุรกิจการธนาคาร ประกันภัย การค้า การตรวจสอบสินค้า การโรงแรม ร้านอาหารและอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น รวมถึงไทยและจีนยังร่วมมือสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงหนองคาย-กรุงเทพฯ-ปาดังเบซาร์ เพื่อเชื่อมโยงการเดินทางและการขนส่งสินค้าจากจีน-สปป.ลาว-ไทย-มาเลเซีย-สิงคโปร์ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เนื่องด้วยจีนต้องการใช้รถไฟความเร็วสูงเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ในทั่วทุกภูมิภาค และยังสอดรับกับประเทศไทยที่ต้องการสร้างเครือข่ายรถไฟฟ้าในเมืองใหญ่เชื่อมระบบคมนาคมขนคนให้รวดเร็วและทันสมัย[6]

นับตั้งแต่จีนเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก เมื่อ ค.ศ. 2001 ทำให้จีนก้าวขึ้นมามีบทบาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองในระบบโลก รวมถึงมีปริมาณเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีบรรษัทข้ามชาติจีนที่มีศักยภาพ เงินทุน เทคโนโลยีและประสบการณ์ ผนวกกับจีนมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ โดยแรงจูงใจของจีนในการเข้ามาลงทุนในไทย เพื่อการแสวงหาตลาดในไทยและตลาดของอาเซียน ทรัพยากรและวัตถุดิบ เช่น ยางพารา น้ำมันและก๊าซธรรมชาติและสินค้าธัญพืช แหล่งที่ตั้งของไทยก็ถือได้ว่ามีความได้เปรียบทางภูมิ

---

[5] กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, “รอบรู้เศรษฐกิจ ตามติดตลาดโลก,” 11.

[6] สำนักงานตัวแทนธนาคารแห่งประเทศไทย ณ กรุงปักกิ่ง, “ความสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ไทย-จีน,” ธนาคารแห่งประเทศไทย, https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/Documents/StrategyThai_China_20120327_A5_3.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ยุทธศาสตร์ของภูมิภาค นโยบายและสิทธิพิเศษที่บริษัทจีนได้รับการสนับสนุนจากไทยและประเทศสมาชิกของอาเซียน

เมื่อ ค.ศ. 2014 จีนเป็นประเทศคู่ค้าและตลาดนำเข้าที่ใหญ่ที่สุดของไทย โดยการค้าระหว่างไทยและจีน สินค้าส่งออกของไทยไปจีนมีการขยายตัวต่ำมากและติดลบในหลายรายการ โดยเฉพาะยางพาราลดลงถึงร้อยละ 22.44 และผลิตภัณฑ์ยางลดลงร้อยละ 18.2 ส่วนด้านการลงทุนระหว่างประเทศ ตามนโยบายรุกลงใต้ของจีน กลุ่มทุนและบริษัทจีนยังได้เข้ามาลงทุนในไทยและประเทศในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น แต่ยังไม่มากเท่านักลงทุนจากญี่ปุ่น ซึ่งลงทุนในไทยมากเป็นอันดับ 1 จีนได้เข้ามาตั้งนิคมอุตสาหกรรมของทุนจีนในไทยและประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาลจีนที่ทำให้นักธุรกิจจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ ภายใต้นโยบายก้าวออกไป (Go Out Policy) ซึ่งมีมาตรการแรงจูงใจให้กับนักลงทุนจีน อาทิ การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ การค้าประกันโดยรัฐบาลจีน เป็นต้น โดยมีไทยเป็นฐานในการขยายบทบาททางเศรษฐกิจของจีนในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นด้วยที่ประเทศไทยส่งออกวัตถุดิบไปยังจีนในการพึ่งพาสินค้าส่งออกกลุ่มวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบทำให้หากการส่งออกของจีนชะลอตัวลง ฉะนั้นไทยก็หันมาเน้นการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้ายส่งออกไปจีน เช่น กลุ่มอัญมณี สินค้าดีไซน์และตกแต่งบ้าน เป็นต้น[7]

ในช่วง ค.ศ. 2015 กลุ่มทุนจีนให้ความสนใจลงทุนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของไทยเพิ่มมากขึ้น โดยเข้ามาในรูปแบบพันธมิตรร่วมกับกลุ่มธุรกิจไทยในการพัฒนาโครงการและเข้ามาลงทุนในโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนระยะยาว โครงการที่กลุ่มทุนจีนร่วมทุนในไทยในด้านอสังหาริมทรัพย์ ทั้งโครงการบ้านเดี่ยวระดับไฮเอนด์ หรือคอนโดมิเนียมหรูไปจนถึงโครงการระดับกลางและเล็ก จีนลงทุนทั้งด้านกิจการบริการ สาธารณูปโภค พลังงานทดแทนและอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งจีนเล็งเห็นศักยภาพของไทยโดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นเมืองท่องเที่ยวอันดับแรก เนื่องจากการท่องเที่ยวไทยถือได้ว่าทำรายได้ให้กับประเทศอย่างมาก ดังนั้นจึงดึงดูดนักลงทุนชาวจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย เช่น พังงา เชียงใหม่ หัวหินในจังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

จีนเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนในไทยมากที่สุดลำดับที่ 2 เมื่อ ค.ศ. 2016 โดยมีจำนวนโครงการที่เข้ามาลงทุน 81 โครงการ รวมมูลค่ากว่า 52,700 ล้านบาท[8] ไทยพยายามผลักดันและจูงใจให้จีนเข้าไปลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและรับฟังนโยบายส่งเสริมการลงทุนในงานการประชุมเจรจาจับคู่ธุรกิจไทย-จีน (Thailand Cross Border Trade & Investment Conference) จัดโดยธนาคารแห่งประเทศจีน (Bank of China) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ถือได้ว่าเป็นที่สนใจของนักธุรกิจชาวจีน เนื่องจากภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นและเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพจากการสนับสนุนของ

---

[7] กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, “รอบรู้เศรษฐกิจ ตามติดตลาดโลก,” *กรุงเทพธุรกิจ*, 16 กรกฎาคม 2558, 11, http://www.ditp.go.th/contents_attach/99148/99148.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[8] ศูนย์บริการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี, “สมคิดดึงธุรกิจจีนจับคู่ไทยครั้งใหญ่ ขยายโอกาสการค้าการลงทุน,” *ข่าวสำหรับสื่อมวลชน* ฉ. 59 / 2560 (อ.35) (พฤษภาคม 2560): 2, http://www.thinkasiainvestthailand.com/boicontent/webfocus/pdf_1686.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

รัฐบาล อีกทั้งใน ค.ศ. 2016 มี โครงการลงทุนจากญี่ปุ่นยื่นขอรับการส่งเสริมจำนวน 264 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวม 57,466 ล้านบาท[9]

ในช่วงครึ่งปีแรกของ ค.ศ. 2018 การค้าระหว่างไทย-จีน มีมูลค่า 4.3 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 14 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของ ค.ศ. 2017 จีนเป็นปลายทางสำคัญที่ไทยส่งออกสินค้าเกษตร อาทิ ข้าวไทย มันสำปะหลังและยางธรรมชาติ สิ้นสุดเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2018 จีนได้ลงทุนในไทยมีมูลค่าทั้งหมด 5.4 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดระยองดึงดูดบริษัทจีนกว่า 100 ราย ในช่วงสิ้นสุดเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2018 วิสาหกิจจีนได้ลงนามสัญญาโครงสร้างพื้นฐานกับไทยมูลค่า 2.7 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา รวมถึงโครงการชลประทาน โครงการคมนาคมระบบราง โรงไฟฟ้าขนาดกลางและขนาดเล็ก พลังงานสะอาด อุปกรณ์ประกอบเส้นทางรถไฟ ท่อน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และเครื่องจักรไฟฟ้า เป็นต้น[10]

การดำเนินยุทธศาสตร์ไทย-จีน เชื่อมโลกเชื่อมไทย 5 ด้าน[11] ทั้งการพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) จะส่งผลให้ภูมิภาคอาเซียนมีความใกล้ชิดกับจีนมากยิ่งขึ้น จากการที่จีนมีบทบาทสำคัญในอาเซียนอยู่แล้วทั้งในด้านการค้าการลงทุนและการเปลี่ยนแปลงทางภูมิเศรษฐศาสตร์ และเส้นทางสายไหมใหม่นี้กำลังจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบเศรษฐกิจโลก เช่นเดียวกับเส้นทางสายไหมในอดีตที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในหลายทศวรรษก่อน ทั้งนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีประชากรกว่า 600 คน มีศักยภาพในการเติบโตอย่างสูง จะได้รับความสนใจจากนักลงทุนทั่วโลก โดยที่ไทยเองจะมีบทบาทสำคัญเพราะตั้งอยู่ในศูนย์กลางของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อีกทั้งรัฐบาลไทยเร่งปฏิรูประเทศในหลายด้าน ทั้งด้านกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งโครงการที่สำคัญต่ออนาคตไทย คือ โครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจสู่ภูมิภาค เป็นประตูสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และเอเชีย

ไทยจะสามารถเชื่อมโยงโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) กับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) อย่างไรเพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ และยกระดับไทยก้าวสู่ศูนย์กลางการค้าการลงทุนและการเงินของภูมิภาค ธนาคารกรุงเทพจึงได้จัดงานสารานุกรมความรู้ครั้งที่ 8 ขึ้นในหัวข้อ โอกาสใหม่เพื่อการประสานความร่วมมือในเชิงปฏิบัติระหว่างจีน-ไทย Connecting Asia: New Opportunity for Pragmatic Cooperation Between Thailand and China เพื่อให้ข้อมูลและเปิดมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของความสัมพันธ์ในการส่งเสริมการค้า การลงทุนและโอกาสในอนาคตร่วมกันของทั้งสองประเทศ

---

[9] เรื่องเดียวกัน.

[10] “ครึ่งปีแรก 2561 มูลค่าการค้าระหว่างไทย-จีนโตร้อยละ 14,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[11] “Connecting Asia ทาบ One Belt, One Road ทับ EEC โอกาสร่วมทางยุทธศาสตร์ไทย-จีน เชื่อมโลกเชื่อมไทย 5 ด้าน,” ไทยพับลิก้า, https://thaipublica.org/2017/11/connecting-asia-one-belt-one-road-bbl-semina/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จีนเดินหน้าพร้อมร่วมมือไทย นายอวู๋ จื้อ อวู่ อุปทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย กล่าวปาฐกถาว่า ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ซึ่งได้รับการลงมติจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีน ครั้งที่ 19 ระหว่างวันที่ 18-24 ตุลาคม ค.ศ. 2017 ให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นวาระที่ 2 ได้ประกาศวิสัยทัศน์การพัฒนาที่มีเป้าหมายสร้างโลกที่มีอนาคตร่วมกันเป็นโลกที่มีความเสมอภาคมีความเท่าเทียม มีความเชื่อมโยงผลประโยชน์ร่วมกันผ่านความสัมพันธ์ทางการค้าการลงทุนเสรี ซึ่งจีนมีความมุ่งมั่นต่อโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ยังได้รายงานที่ประชุมถึงความคืบหน้าของโครงการซึ่งมี Belt Road Initiative เป็นกรอบการทำงานว่าในรอบ 2 ปี ของการดำเนินงานระหว่าง ค.ศ. 2014-2016 ได้มีการลงทุนไปแล้ว 50,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีผู้ประกอบการชาวจีนที่ลงทุนจำนวน 20 ราย ในเขตเศรษฐกิจกว่า 50 เขต ขณะที่ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ได้ลงทุนไปแล้วใน 21 โครงการ มูลค่า 3,490 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในหลายประเทศ สร้างความเชื่อมโยงกับจีน โครงการ BRI ยังได้รับการบรรจุไว้ในธรรมนูญของพรรคหลังผ่านมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 ด้วย

ไทยซึ่งมีทำเลที่ตั้งบนเส้นทาง OBOR จะได้รับประโยชน์เพราะโครงการนี้จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ช่วยปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม ยกระดับเศรษฐกิจไทยไปสู่ศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์และการเงิน นาย อวู๋ จื้อ อวู่ กล่าวว่า จีนพร้อมร่วมมือกับไทยใน 4 ด้าน คือ (1) ความร่วมมือทางนโยบายระดับสูงภาครัฐ (2) ประสานงานกับนโยบายมหภาคทั้งการค้าและการลงทุน (3) เพิ่มจุดพัฒนาไทย-จีน พร้อมสนับสนุนผู้ประกอบการใหม่มาลงทุนในระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ในโครงการสาธารณูปโภคกับด้านไอที (4) มุ่งสนับสนุนความสัมพันธ์ระดับประชาชนผ่านหลายช่องทาง เช่น การท่องเที่ยว และการศึกษา

ที่ตั้งไทยทับเส้นทางสายไหม ถัง ฉีฟาง นักวิจัยความร่วมมือจีน-อาเซียน (Associate Research Fellow) จากสถาบันวิจัยความรู้แห่งประเทศจีน (China Institute of International Studies) ซึ่งเป็นคลังความรู้ของจีน สังกัดกระทรวงต่างประเทศของจีนให้ข้อมูลว่า ไทยเป็นประเทศเป้าหมายในการทำวิจัยความร่วมมือจีนกับอาเซียน ภายใต้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ใหญ่ที่มีเนื้อหาเยอะ มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งบรรยายในหัวข้อ One Belt, One Road and Eastern Economic Corridor: a Strategic Perspective กล่าวว่า โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ริเริ่มขึ้นเมื่อ 4 ปีก่อนจากแนวคิดของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในด้านนโยบายภาครัฐ ด้านคมนาคม การค้า โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเป็นเส้นทางสายไหมใหม่ที่ฟื้นเส้นทางสายไหมเดิมที่เชื่อมจีนกับเอเชียกลางไปสู่ยุโรป เป็นการเชื่อมโยงทางบกแบ่งออกเป็น 3 แถบ ได้แก่ (1) จากจีน ไปสู่เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป (2) จากจีน เข้าเอเชียกลาง เอเชียตะวันตก เพื่อไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (3) จากจีน เข้าเอเชียอาคเนย์ เอเชียใต้ ออกสู่มหาสมุทรอินเดีย ทั้งนี้ไทยอยู่บนแถบใต้ ดังนั้นหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางที่ลงมาด้านใต้จึงมีจุดเชื่อมต่อที่ไทย

นอกจากนี้ ยังมีการฟื้นเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาต่อจากเส้นทางเดิมหลายร้อยปีก่อน โดยออกจากทางตะวันออกของจีนลงทางทะเลจีนใต้สู่มหาสมุทรอินเดียไปยุโรป ประเทศที่อยู่บนเส้นทาง BRI มี 65 ประเทศ ประกอบด้วย อาเซียน 10 ประเทศกับมองโกเลียอีก 1 รวมเป็น 11 ประเทศ เอเชียตะวันตก 18 ประเทศ เอเชียใต้ 8 ประเทศ เอเชียกลาง 5 ประเทศ โซเวียต 7

ประเทศ ตะวันออกกลาง 10 ประเทศ และอีก 6 ประเทศแอฟริกา เมื่อรวมกับจีนผู้ริเริ่มมีทั้งหมด 66 ประเทศ โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) มีความเชื่อมโยงกับโลก 5 ด้าน ได้แก่ (1) เชื่อมโยงนโยบาย (2) สาธารณูปโภค (3) การค้า (4) การเงิน และ (5) ประชาชน โดย ถัง ฉีฟาง ขยายความว่า ในด้านแรกแต่ละประเทศมียุทธศาสตร์การพัฒนาของตัวเอง จีนจึงมีนโยบายที่สร้างความเชื่อมโยงในระดับนโยบายของรัฐ ด้านที่สองเน้นไปที่ความเชื่อมโยง (Connectivity) ของโครงสร้างสาธารณูปโภค เช่น โครงการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง รวมไปถึงความเชื่อมโยงในทุกช่องทางทั้งทางอากาศ ทางน้ำ ด้านที่สาม ความเชื่อมโยงด้านไอทีและโลจิสติกส์ ด้านที่สี่ความเชื่อมโยงทางการค้าซึ่งจีนได้ทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศ เช่น กลุ่มอาเซียน รวมไปถึงข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี และด้านที่ห้าความเชื่อมโยงในระดับประชาชน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่คนจีนเดินทางออกไปท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ซึ่งจะทำให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น เป็นรากฐานสำคัญของความเชื่อมโยงใน 5 ด้าน

หลักการของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) มีด้วยกัน 3 ข้อ คือ (1) ร่วมกันหารือ (2) สร้างสรรค์ และ (3) แบ่งปัน ไม่ใช่จีนฝ่ายเดียวที่ขับเคลื่อนแต่เป็นความร่วมมือของทุกประเทศที่ต้องร่วมกันเพื่อทำให้โครงการเป็นผลทางรูปธรรม ร่วมกันสร้าง ร่วมกันลงทุนลงแรงและแบ่งปันผลสำเร็จในการทำงานร่วมกัน อาเซียนเป็นจุดยุทธศาสตร์ของโครงการด้วยเหตุด้านทำเลที่ตั้ง จึงมีความสำคัญกับยุทธศาสตร์ใน 4 ด้านด้วยกัน คือ (1) เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญของเส้นทางสายไหมทางทะเลทางใต้เพราะเป็นเส้นที่ต้องผ่าน (2) เป็นพื้นที่ที่จีนตั้งเป้าหมายเชื่อมโยง 6 เส้นทางหลัก ซึ่งมี 2 เส้นทางที่ผ่านไทย เชื่อมโยงกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Mekong Sub-region) และขึ้นไปทางบังกลาเทศ (3) มีพื้นฐานความร่วมมือที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือที่ดี และ (4) แต่ละประเทศมีนโยบายที่ใกล้เคียงกับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) จึงมีความเชื่อมโยงกันโดยพื้นฐานและจีนพร้อมที่จะหารือร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง

สำหรับความเชื่อมโยงโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) กับไทย มี 5 ด้านเช่นกัน คือ (1) นโยบายระดับรัฐ (2) นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น รถไฟความเร็วสูง (3) การค้า ที่เป็นเครื่องยนต์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย แม้เศรษฐกิจโลกผันผวนแต่การค้าระหว่างไทยจีนมีการเติบโตต่อเนื่อง (4) ด้านการเงิน มีการจัดสรร จัดหาเงินทุนระหว่างประเทศ ให้บริการการเงินข้ามประเทศ เช่น ธนาคารกรุงเทพที่เข้าไปทำธุรกิจในจีน มีการให้บริการเงินหยวน และ (5) ประชาชนคนจีนและไทยเดินทางท่องเที่ยวระหว่างกัน มีความสัมพันธ์กันในระดับประชาชน

ทั้งนี้ จีนกับไทยมีจุดร่วมทางยุทธศาสตร์ เมื่อทาบโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ลงบนยุทธศาสตร์ EEC ของไทย พบว่า มีประเด็นที่สามารถร่วมมือกันได้อย่างลงตัว โดย EEC ซึ่งครอบคลุมเนื้อที่ 132.66 ตารางกิโลเมตร ประชาชนในพื้นที่ 2.88 ล้านคน EEC มีจุดเด่นหลายข้อ (1) สนับสนุนผู้ประกอบการรายใหม่ (2) มีการปรับผังเมือง เพื่อเชื่อมโยงทางด้านภูมิศาสตร์ให้มีการพัฒนาที่สมดุล เพราะภาคตะวันออกเป็นพื้นที่มีการพัฒนาที่ดีที่สุดในไทย EEC เป็นแพลตฟอร์มการปฏิรูปเศรษฐกิจของไทยและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 กล่าวคือ

ความเชื่อมโยง EEC กับ OBOR สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งในระดับนโยบายและระดับอุตสาหกรรม โดยในด้านนโยบายนั้น เมื่อเทียบเคียงสาระของนโยบายแล้ว พบว่า Thailand 4.0 ของไทยมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับนโยบาย Made in China 2025 ที่มีเป้าหมายตรงกันคือปรับเปลี่ยนจากการลงทุนที่ใช้แรงงานเป็นหลักไปสู่การส่งเสริมการลงทุนที่ใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ของไทยก็ได้บรรจุเรื่องนี้ไว้ด้วย ดังนั้นจึงเป็นจุดร่วมทางยุทธศาสตร์การดำเนินงานสำคัญในอนาคต

ความเชื่อมโยงในด้านอุตสาหกรรม พบว่า หลายอุตสาหกรรมใน Thailand 4.0 กับ Made in China 2025 มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยใน 5 อันดับแรกของอุตสาหกรรมเป้าหมายในไทยแลนด์ 4.0 นั้น มุ่งการเป็นเศรษฐกิจดิจิทัล ขณะที่ Made in China 2025 ก็มุ่งอุตสาหกรรมไอทีรุ่นใหม่เช่นเดียวกัน เมื่อไทยแลนด์ 4.0 มุ่งสนับสนุนการแพทย์ยุคใหม่ Made in China 2025 ก็มุ่งสนับสนุนเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้ เป้าหมายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มที่มีศักยภาพ ไทยก็เชื่อมโยงได้กับการเดินทางขับรถมาท่องเที่ยวของคนจีนที่มีรายได้สูง

กระแสจีนลงทุนต่างประเทศ เจิ้น จิ่นหรง Chief of Information & Technology Resaerch Department of China Sourcing Institute บรรยายในหัวข้อ Foreign Investment & Cooperation of China and Thailand’s Opportunities ว่า จีนเริ่มออกไปลงทุนในต่างประเทศเมื่อ 14 ปีก่อน ล่าสุด ค.ศ. 2016 การลงทุนในต่างประเทศของจีนมีมูลค่า 190 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากผู้ประกอบการ 44,000 ราย ส่งผลให้การลงทุนรวมในต่างประเทศของจีนกระจายในกว่า 100 ประเทศทั่วโลก มูลค่าการลงทุนสะสม 5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนการลงทุนในอาเซียนของจีน ค.ศ. 2016 มีมูลค่า 130 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 67 ของการลงทุนในต่างประเทศโดยรวม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 20.4 ส่วนใหญ่การลงทุนของจีนอยู่ในภาคเอกชน 18 หมวด แบ่งเป็นอุตสาหกรรมการผลิต 39 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 45 ที่เหลือเป็นการลงทุนในการคมนาคมกับประเทศต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นการซื้อกิจการ 765 ราย เมื่อ ค.ศ. 2014-2016 การซื้อกิจการในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นมาก ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมการผลิต ไอทีและคมนาคม จากเดิมที่ลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงาน แต่ได้หันมาลงทุนในไอทีมากขึ้น รูปแบบการลงทุนหลักเป็นการซื้อหุ้น โดยการลงทุนในหุ้นของจีนมีมูลค่ามากกว่า 110 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

การลงทุนในต่างประเทศของจีนปรับเปลี่ยนไป เดิมเป็นการลงทุนโดยรัฐวิสาหกิจจีน เปลี่ยนเป็นเอกชนจีนได้ลงทุนมากขึ้นและกลายเป็นกำลังสำคัญของการลงทุนในต่างประเทศ สัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศของเอกชนจีนสูงร้อยละ 88 ของการลงทุนในต่างประเทศโดยรวม ส่วนรัฐวิสาหกิจจีนที่ลงทุนในต่างประเทศมีสัดส่วนร้อยละ 13 เงินลงทุนของเอกชนจีนในอาเซียนเพิ่มขึ้น ปัจจัยหลักมาจากโครงการ OBOR ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนเพื่อซื้อและควบรวมกิจการ จากเดิมที่เน้นลงทุนในสาธารณูปโภค ปัจจุบันลงทุนในธุรกิจบริการ ธุรกิจบันเทิง ไอที มีความชัดเจนว่าแนวโน้มการลงทุนในเทคโนโลยีมากขึ้น เพราะจีนมีนโยบายสนับสนุนให้นำการผลิตรูปแบบใหม่เข้าไปในประเทศที่เข้าไปลงทุน เช่น รถไฟความเร็วสูงในไทย

นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า จีนเป็นคู่ค้าสำคัญอันดับหนึ่งของไทย ใน ค.ศ. 2016 มีมูลค่าการค้าระหว่างกัน 14 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในครึ่งแรกของ ค.ศ. 2017 ไทยนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ

4.6 ส่งออกไปจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 การส่งออกของไทยไปจีนคิดเป็นร้อยละ 12.2 ของการส่งออกรวม ทางด้านการลงทุนของจีนในไทยมีจำนวนมาก ค.ศ. 2016 ส่วนใหญ่ลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิต การค้าส่งและอุตสาหกรรมฮาร์ดแวร์ ขณะเดียวกันการลงทุนของไทยในจีนยังมีน้อยมาก โดย ค.ศ. 2015 ไทยไปลงทุนในจีน 56 ราย รวมมูลค่า 4.4 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

เขตเศรษฐกิจพิเศษที่ไทยพัฒนาเป็นจุดสำคัญที่ผู้ประกอบการจีนจะเข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้น รวมไปถึงความร่วมมือในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมของทั้งสองประเทศที่ส่งเสริมการลงทุนผู้ประกอบการไทยและจีน อีกทั้งไทยมีจุดเด่นในอาเซียน โดยมีขนาด GDP ใหญ่เป็นอันดับ 2 มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 มีประชากรจำนวนมากเป็นอันดับ 4 แต่ทำเลที่ตั้งของไทยดีที่สุดบนเส้นทางสายไหม จุดศูนย์กลางของเส้นทางสายไหมทางทะเลอยู่ที่ EEC นอกจากนี้ระบบสาธารณูปโภคและสภาวะการลงทุนของไทยค่อนข้างดีไทยจึงจะใช้โอกาสที่จีนกำลังไปลงทุนในต่างประเทศดึงการลงทุนมาเข้าไทย เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงในเชิงนโยบายไทยกับจีนแล้ว พบว่ายุทธศาสตร์ Thailand 4.0 กับ Made in China 2025 ก็สามารถเชื่อมโยงกันได้ จะเห็นได้จากข้อมูลรอบ 9 เดือน ค.ศ. 2017 จีนลงทุนในธุรกิจพานิชย์อิเล็กทรอนิคส์ (e-Commerce) ข้ามชาติมากถึง 9.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ค.ศ. 2016 จีนยังลงนามพัฒนาความร่วมมือด้าน e-Commerce กับไทย ซึ่งจะมีผลให้นำเทคโนโลยีที่พัฒนามาใช้ในธุรกิจบริการของไทยมากขึ้น

ขณะเดียวกัน จุดเด่นสำคัญของไทยคือทำเล นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี บรรยายในหัวข้อ Toward Greater Economic Cooperation between China and Thailand under Belt and Road Initiatives ได้กล่าวว่า โครงการ OBOR ที่จีนฟื้นเส้นทางสายไหมเดิมมีนัยสำคัญต่อการค้าและการลงทุนของโลก เพราะเส้นทางสายไหมใหม่ทั้งทางบก ทางทะเลที่แบ่งออกเป็น 2-3 เส้นทางนั้นเชื่อมโยงกับหลายประเทศ สะท้อนว่าจีนมองเห็นว่าจะเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ นี้อย่างไร และจะตามไปลงทุนบนเส้นทางตามจุดยุทธศาสตร์สำคัญๆ การลงทุนมหาศาลของจีนย่อมต้องเลือกพื้นที่ที่จะให้ประโยชน์กับจีนมากที่สุด จากการพิจารณาเส้นทางสายไหมใหม่ มี 2-3 เส้นทางที่เชื่อมโยงทั้งเอเชียใต้ เอเชียตะวันตก เอเชียกลาง ก็เห็นว่าพื้นที่ที่น่าสนใจที่สุดสำหรับจีน คือ อาเซียน ที่มีประชากรรวมกันกว่า 600 ล้านคน และเมื่อรวมบังกลาเทศเข้าไป ประชากรบริเวณนี้จะมีสูงถึงกว่า 800 ล้านคน ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของเอเชีย รองจากจีน

พื้นที่ของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเป็นพื้นที่ที่มีการเข้ามาลงทุนมากที่สุด ดังนั้นเชื่อว่าจีนก็ต้องมองพื้นที่นี้เช่นกันว่าเศรษฐกิจมีขนาดใหญ่เติบโตดี ประชากรมีรายได้พอสมควร ในอนาคตก็ยังเติบโตได้อีก เพราะประเทศใหม่ๆ ในกลุ่มอินโดจีน บังกลาเทศ เป็นพื้นที่ที่โตเร็วที่สุดในโลก กำลังซื้อจะเพิ่มขึ้น และที่น่าสนใจคือ เป็นพื้นที่ที่กำลังมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสำคัญ เปิดโอกาสให้นักธุรกิจในภูมิภาคไทย และจีน สามารถมาเข้าร่วมการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ โดยหลายเมืองหลายพื้นที่ใน กัมพูชา เมียนมา เวียดนาม กำลังพลิกโฉมดังจะเห็นภาพการขยายตัวสู่ความเป็นเมืองมากขึ้นในประเทศเหล่านั้น

ไทยมีที่ตั้งอยู่ใกล้ Belt Road Initiative มีจุดเด่นสำคัญในเส้นที่ลงมาทางใต้ คือ ทำเล การเดินทางกับประเทศรอบนอกใช้เวลาเพียงชั่วโมงกว่าๆ และสามารถเชื่อมโยงสินค้าต่างๆ ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานดีกว่า รายได้ประชากรก็อยู่ในระดับที่ใช้ได้ รวมทั้งไทยเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ที่

ดีกับจีน เพราะคนไทยส่วนหนึ่งมีบรรพบุรุษมาจากจีน นอกจากนี้ จีนยังสามารถใช้พื้นที่ตรงนี้เป็นจุดเชื่อมโยงไปที่อื่นได้ เพราะจุดเชื่อมโยงนี้มีความพร้อมแล้วจากการสร้างถนนเชื่อมโยงไว้หมดแล้วทั้งเวียดนาม สปป.ลาว ระยะทาง 800 กิโลเมตร สามารถส่งสินค้าจากทางตอนใต้ของจีนหนานหนิงทะลุลงมาถึงไทย โครงการ BRI จึงไม่ใช่แค่เส้นทางรถไฟอย่างเดียว แต่รวมไปถึงถนนหนทางอีกด้วย มีความเชื่อมโยงกัน ทั้งรถไฟความเร็วสูง ถนน ท่าเรือ สนามบิน ทั้งนี้โครงการโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเชื่อมลงมา ขณะเดียวกันจีนก็กำลังพัฒนาเส้นทางไปเมียนมาแล้วอ้อมลงมา ทำให้พื้นที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่งในโครงการ BRI ที่สำคัญ รัฐบาลไทยมั่นใจที่ไปร่วมมือกับจีน ความร่วมมือไทยกับจีนอย่างน้อยจะเพิ่มมูลค่า 15 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพราะไทยมีแผนงานที่สร้างรถไฟความเร็วสูงไปถึงหนองคาย ขยายจากช่วงแรกเป็นกรุงเทพฯ-โคราช เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับไทยได้ดีมาก

สิ่งที่รัฐบาลจีนมองภายใต้โครงการ BRI คือการเชื่อมโยงรถไฟที่ไปถึงกัวลาลัมเปอร์และสิงคโปร์ เป็นการเชื่อมโยงทางตอนใต้ ซึ่งจีนมองว่าเป็นพื้นที่เหมาะสำหรับการลงทุน และเมื่อมีเส้นทางรถไฟสายที่ 3 กรุงเทพฯ-ระยอง ไปถึงพนมเปญ ในอนาคตก็จะทำให้ความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเดียว ส่งผลให้อาเซียนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของ Belt Road Initiative

ส่วนประตูสู่จีนตะวันตก การเชื่อมโยงของไทย ซึ่งมีความสำคัญสำหรับจีนกับโครงการ OBOR ที่สำคัญที่สุด นายกอบศักดิ์ กล่าวว่า ข้อหนึ่ง ไทยต้องเป็นประตูสู่จีนตะวันตกให้ได้เพราะจีนตะวันตกออกสู่ทะเลยาก ขณะนี้จีนกำลังสร้างทางไปออกทะเลที่เมียนมา โดยประกาศว่าจะเจาะอุโมงค์ความยาว 35 กิโลเมตรเพื่อทำให้เป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดในการออกสู่ทะเล ขณะเดียวกันก็สามารถเชื่อมไทยลงมาทางตอนใต้ได้ไปถึง EEC ทำให้สินค้าต่างๆ มุ่งสู่จีนตะวันตกบนเส้นทางสายนี้ได้เช่นกัน

ข้อสอง โอกาสทางธุรกิจร่วมกัน การทำธุรกิจระหว่างจีนกับไทยมีมาก ตัวอย่างเช่น โครงการผลิตรถยนต์ MG ที่เครือซีพี นักธุรกิจไทยร่วมกับเซี่ยงไฮ้ออโต้ นักธุรกิจจีนที่ผลิตรถยนต์เพื่อตอบโจทย์คนไทยกว่า 600 ล้านคน โดยโอกาสทางธุรกิจมีทั้งใน e-Commerce ซึ่งตอนนี้กลุ่มเซ็นทรัลของไทยประกาศความร่วมมือกับ JD.com ของจีน มูลค่า 500 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ Lazada ที่ Alibaba เป็นเจ้าของตั้งใจที่จะทำ e-Commerce ที่ใหญ่ที่สุดในไทย ซึ่งไทยก็จะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของโลจิสติกส์และการกระจายสินค้าในภูมิภาค

ไทยเตรียมการที่จะปลดล็อคกฎหมายต่างๆ เพื่อให้ไทยสามารถเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าได้ ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การปรับกฎเกณฑ์การควบคุมอาหารและยาของไทยที่กำหนดว่า สินค้าประเภทอาหารและยาที่นำเข้าสู่ไทยต้องผ่านการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ของไทย โดยแก้เป็นถ้านำเข้าสู่ไทยและไม่แกะกล่องก็ให้เป็นสินค้าผ่านแดนได้ทันที ไทยเป็นสะพานเชื่อมโยงที่ดีของจีนและฮ่องกงในการเข้าสู่อาเซียนหรืออินโดจีนเพราะไทยใกล้ชิดกับทั้งเมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา อีกโอกาสหนึ่งที่ไทยจีนสามารถร่วมมือกันได้ภายใต้โครงการ Belt Road Initiative คือ การให้บริษัทจีนเข้ามาตั้งสำนักงานภูมิภาค (Regional Headquarter) ในไทย เพื่อบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และเป็นแหล่งสินค้าหรือวัตถุดิบ (Sourcing Center) เดิมแหล่งสินค้าหรือวัตถุดิบอยู่ที่จีน แต่ขณะนี้อยู่ที่อาเซียน ซึ่งเป็นแหล่งสินค้าและวัตถุดิบที่ใหญ่ที่สุดโดยมีไทยเป็นศูนย์กลาง

บริษัทต่างชาติที่ใช้ไทยเป็นสำนักงานภูมิภาค (RHQ) มีจำนวนกว่า 200 บริษัท บริษัทของจีน มีหัวเว่ย ซึ่งยังได้ตั้งโอเพ่นแล็บ (Open Lab) ในไทย ดังนั้น มาตรการที่ไทยได้เตรียมการเพื่อดึงนักลงทุนจีนและต่างชาติยังประกอบไปด้วย การอำนวยความสะดวกด้านการให้วีซ่าสำหรับบุคลากรที่เข้ามาทำงานมีครอบครัว คู่สมรสและสมาชิกครอบครัวก็จะได้รับสิทธิอยู่อาศัยและทำงานในประเทศไทยได้ด้วยนาน 4 ปี โดยไม่ต้องขอ Work Permit พร้อมขยายระยะเวลาการรายงานตัวจากทุก 90 วันไปเป็นทุก 1 ปี รวมไปถึงมาตรการทางภาษีลดภาษีเงินได้สำหรับนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญของศูนย์วิจัย (Research Center) เป็นร้อยละ 17 รัฐบาลไทยกำลังหารือกับธนาคารแห่งประเทศไทยเปิดพื้นที่พิเศษให้สำนักงานภูมิภาค (RHQ) เพื่อให้ใช้ไทยเป็นฐานในการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) หรือศูนย์วิจัย โดยสามารถทำธุรกรรมเป็นเงินตราต่างประเทศได้ ไม่ต้องแลกเป็นเงินบาทหรือทำธุรกรรมด้วยเงินหยวนได้

โดยโครงการ EEC เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่สำคัญ ซึ่งจะใช้ในการบริหารความเชื่อมโยงกับจีนและขณะเดียวกันก็บริหารห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาค (Regional Supply Chain) ซึ่งรัฐบาลไทยตั้งใจว่าจะพัฒนาพื้นที่นี้ให้เป็นพื้นที่ทำมาหากินของคนในท้องถิ่น ไม่เฉพาะไทยแต่ในอินโดจีนทั้งหมด เชื่อมโยงกับทางใต้ ตะวันออก ตะวันตก โครงการที่ตั้งขึ้นมามีหลากหลายและคาดหวังว่าบริษัทจีนจะสนใจและเข้ามาร่วมลงทุน เช่น สนามบิน ท่าเรือ ที่มีตั้งแต่ท่าเรือแหลมฉบัง มาบตาพุด สัตหีบ รถไฟความเร็วสูง รถไฟรางคู่ อุตสาหกรรมใหม่ๆ ในพื้นที่และเมืองท่องเที่ยว ซึ่งคาดว่าจะใช้เงินลงทุน 1.5 ล้านล้านบาท ในอีก 5 ปีข้างหน้า

โครงการ EEC เป็น Flagship ของไทยที่นายกรัฐมนตรีตั้งใจจะผลักดันให้สำเร็จ จึงมีเป้าหมายว่าภายใน 12 เดือนข้างหน้าจะเปิดประมูลโครงการสำคัญๆ 4-5 โครงการ หวังว่านักลงทุนจีนจะให้ความสนใจ โดยโครงการที่จะเชื่อมโยง EEC กับ Belt Road Initiative คือ โครงการสนามบินใหม่ จะเป็นสนามบินที่มีความสำคัญมากในช่วงต่อไป สำคัญเท่ากับสุวรรณภูมิ รวมไปถึงโครงการรถไฟความเร็วสูงที่ต่อเชื่อมโยงกรุงเทพฯ ถึงระยอง โครงการท่าเรือหลายแห่งที่สามารถเชื่อมโยงไปจีนตะวันตก รวมไปถึงโครงการศูนย์ซ่อมอากาศยานอู่ตะเภา ซึ่งศูนย์ซ่อมนี้จะใหญ่ที่สุดในอาเซียน เพราะเอเชียเป็นภูมิภาคที่ซื้อเครื่องบินมากที่สุดในโลก คาดหวังว่าเอเชียจะใช้อู่ตะเภาเป็นศูนย์ซ่อม

ในด้านอุตสาหกรรม ไทยได้เลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญไว้ 4 กลุ่ม จีนจะให้ความสนใจกับบางอุตสาหกรรมและมาร่วมมือกับไทยได้ เพราะเชื่อว่าน่าจะสอดคล้องกับนโยบาย Made in China 2025 เนื่องจากจีนได้หันมาสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี รวมทั้งไทยพร้อมที่จะจัดสรรพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมให้กับกลุ่มธุรกิจจีนโดยเฉพาะเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการบริหารจัดการ ในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับ Silicon Valley ในสหรัฐอเมริกา ตลอดจนไทยยังได้เปิดกว้างรับสถานศึกษาจากทั่วโลกมาตั้งใน EEC

การลงทุนของจีนในไทย[12] มีแผนการจัดตั้ง “เครือข่ายรถไฟสายเอเชีย” ประกอบด้วยเส้นทางรถไฟหลักสามเส้นทาง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงทางรถไฟระหว่างจีนและประเทศในกลุ่ม

[12] Edward Ng, “The Rise of Chinese FDI into ASEAN,” NIKKOAM, 05 October, 2017, https://www.nikkoam.com.sg/articles/2017/10/the-rise-of-chinese-fdi-into-asean?nk-route (accessed December 10, 2018).

อาเซียนโดยมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง เครือข่ายรถไฟที่นำเสนอนี้จะวิ่งข้ามจีนตอนใต้ สปป.ลาว ไทย พม่า เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย และสิงคโปร์

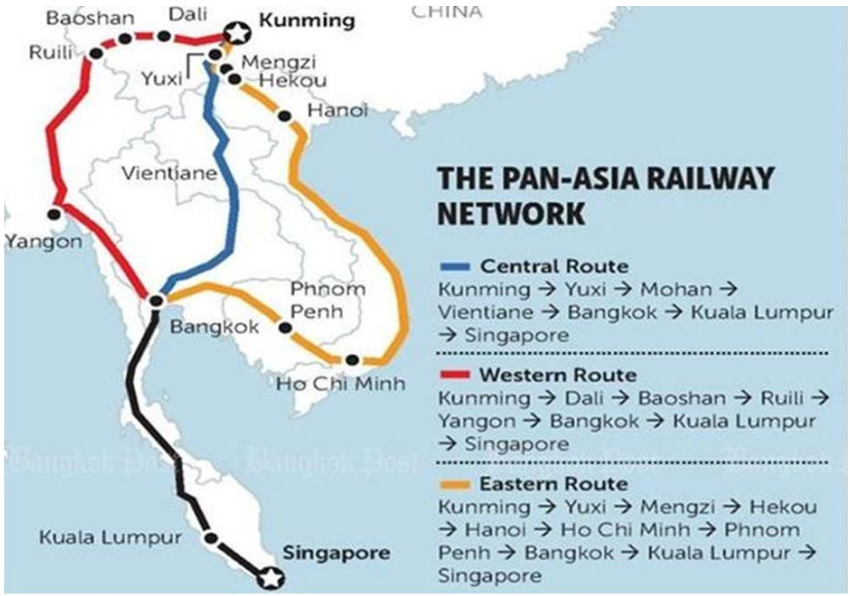

ที่มา: Edward Ng, “The Rise of Chinese FDI into ASEAN,” NIKKOAM, 05 October, 2017, https://www.nikkoam.com.sg/articles/2017/10/the-rise-of-chinese-fdi-into-asean?nk-route (accessed December 10, 2018).

รัฐบาลทหารของไทยได้อนุมัติวงเงิน 5.2 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างทางรถไฟสายความเร็วสูงสายแรกซึ่งจะเชื่อมโยงกรุงเทพกับจีนตอนใต้ โดยขอกู้จากธนาคารเพื่อการพัฒนาของจีนร้อยละ 75 ของต้นทุนการปล่อยสินเชื่อ จีนคาดว่าจะให้ความเชี่ยวชาญและการกำกับดูแลในขณะที่ไทยส่งมอบอุปกรณ์และวัสดุ โครงการรถไฟนี้คาดว่าจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการค้าอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวสำหรับไทยนำไปสู่โอกาสในการลงทุนและการพัฒนาที่มากขึ้น จีนเป็นประเทศคู่ค้าส่งออกและการค้ารายใหญ่ที่สุดของประเทศอยู่แล้ว การขยายและปรับปรุงความเชื่อมโยงของไทยกับจีนคาดว่าจะนำไปสู่การค้าทวิภาคีและการลงทุนของจีนในไทย

ถนนสายใหม่เชื่อมโยงจีนและไทยผ่านน่านและหลวงพระบาง[13] เส้นทางใหม่เพื่อลดเวลาในการเดินทางและสร้างการเชื่อมโยงระหว่างจีนตอนใต้และอาเซียนของไทย สปป.ลาว และเวียดนาม ถนนสายใหม่จะลดเวลาในการเดินทางและสร้างความเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้นระหว่างจีนตอนใต้และประเทศในอาเซียน ไทย สปป.ลาวและเวียดนาม สปป.ลาว กำลังจะกลายเป็นลิงค์เชื่อมโยงการขนส่งทางบกที่สำคัญสำหรับการเชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับมณฑลยูนนานของจีนตอนใต้ เชียงรายมาถึงตอนนี้เป็นจุดกระโดด

[13] Jon Fernquest, “New road to link China & Thailand via Nan & Luang Prabang,” *Bangkok Post,* Jun 20, 2016, in “Advanced News,” https://m.bangkokpost.com/learning/advanced/1015194/new-road-to-link-china-thailand-via-nan-luang-prabang?refer=http%3A%2F%2Fm.facebook.com (accessed December 10, 2018).

จากประเทศไทยไปยังจีน ด้วยการสร้างถนนสายใหม่เมืองน่านในภาคเหนือของประเทศไทยก็จะกลายเป็นจุดกระโดดสำหรับจีน การเดินทางไปยังประเทศจีนทางบกและทางแม่น้ำจากไทย (1) สามารถเข้าสู่สปป.ลาวผ่านสะพานมิตรภาพไทย-สปป.ลาว มายังเชียงของ จังหวัดเชียงราย (2) สามารถขับรถจากแม่สายผ่านเชียงตุง (Keng Tung) ผ่านไปยังเมืองลา (Meng La) (3) สามารถเดินทางไปตามแม่น้ำโขงจากเชียงแสนจนถึงเมืองเชียงรุ้ง เขตปกครองตนเองสิบสองปันนาของยูนนาน จีน

การก่อสร้างถนนที่จะเชื่อมระหว่างจังหวัดน่านกับเมืองหลวงพระบางสู่มณฑลยูนนาน ประเทศจีน จากน่านสู่หลวงพระบางในสปป.ลาว ใช้เวลาน้อยกว่าสามชั่วโมง ถนนหงสา-เชียงมั่นระยะทาง 114 กิโลเมตร จะเป็นทางลัดจากไทยไปยังหลวงพระบางในสปป.ลาว การเดินทางถนนจะช่วยย่นระยะเวลาการเดินทางจากจุดตรวจชายแดนบ้านห้วยโก๋น จังหวัดน่านไปหลวงพระบาง เดิมการเดินทางใช้เวลา 5-6 ชั่วโมง เหลือน้อยกว่าสามชั่วโมง หลวงพระบางอยู่ในใจกลางของสปป.ลาวมากกว่าชายแดนเช่นเมืองหลวงเวียงจันทน์ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากสำหรับคนที่อยู่นอกสปป.ลาวที่จะเดินทางไปหลวงพระบาง (แม้ว่าหลวงพระบางอยู่ในเขตแม่น้ำโขง สถานที่ที่จะเดินทางโดยการล่องเรือเชียงของ เป็นต้น) มีรถยนต์ประมาณ 1,500 คันที่ใช้ถนนในแต่ละวัน ที่สามารถดึงดูดการค้าและการท่องเที่ยว เป็นครั้งแรกที่ถนนสายใหม่จะเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวหลักสามแห่ง ได้แก่ น่าน หลวงพระบาง และเดียนเบียนฟูของเวียดนาม เส้นทางดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างไทย สปป.ลาว เวียดนาม และจีน

ทั้งนี้ จุดผ่านแดนไปยังสปป.ลาวจากไทยที่เมืองห้วยโก๋น จังหวัดน่าน มีมูลค่าการค้าประมาณ 7 พันล้านบาทต่อปี การก่อสร้างถนนเสร็จ เมื่อ ค.ศ. 2018 ถนนได้รับทุนจากรัฐบาลไทยโดยสำนักงานเศรษฐกิจและการพัฒนาแห่งชาติ (NEDA) ขยายสินเชื่อ 1.58 พันล้านบาท อัตราดอกเบี้ยต่ำร้อยละ 1.5 ตลอดระยะเวลา 30 ปี เพิ่มอีก 390 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนการก่อสร้างถนน การชมทัศนียภาพของหลวงพระบางลาวเหนือมองเห็นได้จากเนินเขาภูสี มีแม่น้ำคาน (Nam Khan) ทางด้านซ้ายและสนามบินหลวงพระบาง การท่องเที่ยวสร้างรายได้ร้อยละ 43 ของ GDP ของหลวงพระบาง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่หลวงพระบางคาดว่าจะถึง 700,000 คน ใน ค.ศ. 2020 จาก 500,000 คนใน ค.ศ. 2018 ประชากรมีรายได้ต่อหัวต่อปี ประมาณ 1,532 เหรียญสหรัฐอเมริกา มีโรงแรม 76 แห่ง (รวมถึงโรงแรมสี่ดาวสองแห่งและห้าดาวสามแห่ง) เกสต์เฮาส์ 317 แห่ง ร้านอาหารและร้านอาหาร 286 แห่ง และตัวแทนท่องเที่ยว 76 แห่งในจังหวัด นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 108 แห่ง จุดท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 86 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อีก 34 แห่ง มีห้องพักเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว 6,000-7,000 ห้อง และโรงแรมหลายแห่งกำลังก่อสร้าง จากเอกลักษณ์ของหลวงพระบางซึ่งเป็นมรดกโลกของยูเนสโกจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กรณีศึกษา

การลงทุนโครงการคอนโดมิเนียม The Prodigy เป็นการลงทุนของบริษัท Gordon Brother (ShenZhen Brother Gao Deng Group) ซึ่งเป็นบริษัทอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่ของจีน เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1987 เป็นกลุ่มธุรกิจหลักของบริษัท ได้แก่ โรงแรม ออฟฟิศ คอนโดมิเนียม บ้านเดี่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีธุรกิจประกอบแว่น สิ่งพิมพ์ และการจัดการทรัพย์สิน (Property Management) บริษัทดังกล่าวมีที่ดินสำรองกว่า 300,000 ตารางวา โดยโครงการดังกล่าว บริษัทจีนได้ร่วมลงทุนกับนักลงทุนชาวไทย

โครงการ The Prodigy ตั้งอยู่ในโซนบางแค ถนนเพชรเกษม (รถไฟฟ้าสายสีน้ำเงิน MRT บางแค) นอกจากนี้มี 2 โครงการในสุขุมวิท คือ The Artemis เป็นการลงทุนของบริษัท China TianChen Engineering Corporation (CTCC) เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจรายใหญ่ของจีน ที่เข้ามาพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ในไทย เช่น โครงการ The Artemis ที่ถนนสุขุมวิท 77 ใกล้กับรถไฟฟ้าอ่อนนุช มูลค่าโครงการกว่า 2,000 ล้านบาท พื้นที่กว่า 3 ไร่ และโครงการ Mayfair Place ถนนสุขุมวิท 50 เป็นการลงทุนของบริษัท PTF Realty ซึ่งเป็นบริษัทพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์กลุ่มทุนไต้หวันที่มีประสบการณ์พัฒนากว่า 30 ปี 1 โครงการ ในพระราม 9 คือ โครงการ TC-Green เป็นการลงทุนของบริษัท TianCheng International Property บริษัท Tiancheng เป็นบริษัทอสังหาริมทรัพย์รายใหม่ที่ถือหุ้นระหว่างคนไทยร้อยละ 60 และคนจีนร้อยละ 30 เพื่อเข้ามาลงทุนพัฒนาโครงการคอนโดมิเนียม TC Green เป็นคอนโดมิเนียมในพระราม 9 และ 1 โครงการ โครงการ Miracle ลงทุนโดยบริษัท Home City รวมมูลค่ากว่า 27,000 ล้านบาท กลุ่มทุนรับเหมาจากจีนร่วมทุนกับไทย บริษัท ฮงไทยเฮ้าส์ซิ่ง จำกัด เช่น บ้านจัดสรรย่านจอมทอง บริษัท เดย์เกน กรุ๊ป ของกลุ่มทุนอสังหาริมทรัพย์ จีนพัฒนาโครงการบัดเจทคอนโดย่านติวานนท์ มูลค่าโครงการ 700 ล้านบาท และบริษัท ยูนิเวอร์เซลพลัส ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ในเครือยูนิเวอร์เซล กรุ๊ป เป็นต้น และบ้านพักตากอากาศมูลค่า 5,600 ล้านบาท [14]

มีโครงการโรงแรม 2 โครงการ คือ โรงแรม Baba Beach ในจังหวัดพังงา เป็นการร่วมทุนระหว่างกลุ่มชาญอิสสระและบริษัท Junfa ของจีน และโรงแรม 7 Days Inn ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นการลงทุนของบริษัท Plateno Group เป็นบริษัทที่ดำเนินกิจการด้านการโรงแรมที่มีชื่อเสียงของจีน โครงการ Landmark Waterfront เป็นโครงการติดแม่น้ำเจ้าพระยามีทั้งคอมโดมิเนียมและโรงแรมระดับ 5 ดาว มูลค่าการลงทุน 10,000 ล้านบาท เป็นการร่วมทุนระหว่างบริษัท Country Group ของไทย และบริษัท BCEG เป็นบริษัทก่อสร้างชั้นนำของจีน โดยให้บริษัทของจีนดูแลงานก่อสร้างเป็นหลัก

การร่วมทุนระหว่างบริษัทสยามพิวรรธน์ ซีพี (แมกโนเลีย) กับบริษัทของจีน คือ Greenland Group เป็นรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่จากมหานครเซี่ยงไฮ้ และเป็นบริษัทอสังหาริมทรัพย์ครบวงจรชั้นนำของจีน ที่มีทั้งโรงแรม 5 ดาว อาคารสำนักงาน และห้างสรรพสินค้าระดับพรีเมียม เคยพิจารณาร่วมทุนโครงการ Iconsiam แต่ได้ยุติลง ซึ่งมีโครงการใหม่ที่กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาของทั้งสองบริษัทคือโครงการคอนโดมิเนียมสูง 70 ชั้น ที่หาดจอมเทียน

การลงทุนโลจิสติกส์และยานยนต์ของจีนในไทย ด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งจีนเข้ามาทำตลาดในไทยจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นรถบรรทุกและรถโดยสารเป็นหลัก เช่น บริษัท เซี่ยงไฮ้ ออโตโมบิล อินดัสตรี คอร์ปอเรชั่น (SAIC) ร่วมทุนกับซีพีสร้างโรงงานผลิตรถยนต์ MG ที่จังหวัดระยอง โดยเริ่มต้นผลิตและเปิดจำหน่ายรุ่นแรกคือ MG 6 ส่วนบริษัทจงเทียน คอนสตรัคชั่น กรุ๊ป เป็นบริษัทดำเนินธุรกิจรับเหมา

[14] “9 โครงการอสังหาริมทรัพย์ใหม่ ร่วมทุนไทย – จีน,” Realist, http://www.realist.co.th/blog/%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ของจีน ได้ร่วมลงทุนกับบริษัทรุ่งฟ้าเสริม คอร์ปอเรชั่น ในนามบริษัทจงเทียนโอเวอร์ซีส์ เอ็นจิเนียริ่ง (ประเทศไทย) เพื่อใช้ไทยเป็นฐานในการขยายธุรกิจในอาเซียน[15]

ทั้งนี้ยังมี การนำคณะนักธุรกิจจีนจากกรุงปักกิ่ง จีน เยือนไทย ณ ศูนย์ประสานการลงทุน อาคารจัตุรัสจามจุรี เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 2018 นางดลพร อัชววรกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการลงทุน ณ กรุงปักกิ่ง นำคณะนักธุรกิจจีนจากกรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 21 คน เยือนไทย เพื่อศึกษาโอกาสและลู่ทางการลงทุนรับทราบนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนของไทย พร้อมทั้งรับฟังการบรรยายสิทธิประโยชน์ โดยศูนย์บริการลงทุน และเข้าร่วมกิจกรรมจับคู่ธุรกิจไทย-จีน จัดโดยกองพัฒนาและเชื่อมโยงการลงทุน ณ ศูนย์ประสานการลงทุน อาคารจัตุรัสจามจุรี CIC China information center[16]

การลงทุนของจีนในไทย

ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากจีนในไทย ค.ศ. 2015 มีจำนวนโครงการยื่นขอส่งเสริมการลงทุน 53 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 9.8 ของการลงทุน จากโครงการต่างชาติและมูลค่าเงินลงทุน 12,456.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด แต่มีโครงการที่ได้รับอนุมัติ 81 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 7 ของโครงการลงทุนจากต่างชาติในไทย และมีมูลค่าเงินลงทุน 28,099.55 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.6 ของการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด

โครงการส่วนใหญ่อยู่ในสาขาโลหะและเครื่องจักร จำนวน 22 โครงการ (ร้อยละ 27) รองลงมาคือไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 16 โครงการ (ร้อยละ 20) เคมีภัณฑ์ 14 โครงการ (ร้อยละ 17) ในด้านของปริมาณเงินลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในสาขาโลหะและเครื่องจักรกลมูลค่า 11,007 ล้านบาท (ร้อยละ 39) สาเหตุสำคัญมาจากโครงการลงทุนขนาดใหญ่เพื่อผลิตยางสำหรับยานพาหนะมีมูลค่ากว่า 5,750 ล้านบาท (ร้อยละ 56 ของการลงทุนในสาขาโลหะและเครื่องจักรกลทั้งหมด) ซึ่งสามารถจัดลำดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง 10 อันดับ ในขั้นอนุมัติ ได้แก่

[15] “จีนลงทุนไทยเบอร์ 1 3 ปีลุยอสังหาฯ แล้ว 2 แสนล้าน แซงหน้าญี่ปุ่นหลังทุ่มอีอีซี จงเทียนบุกก่อสร้าง,” Home, https://www.home.co.th/hometips/detail/90518 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[16] “การนำคณะนักธุรกิจจีนจากกรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เยือนประเทศไทย ณ ศูนย์ประสานการลงทุน อาคารจัตุรัสจามจุรี,” China Information center, http://chineseinfo.boi.go.th/index.php/news/detail/466 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

10 อันดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง ในขั้นอนุมัติ

บริษัท	เงินลงทุน (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์/บริการ	ลักษณะโครงการ	ที่ตั้ง
เซนจูรี่ ไทร์ (ประเทศไทย) จำกัด	5,750	ยางผสมสำเร็จ/ยางยานพาหนะ	ขยาย	นิคมอุตสาหรรมหลักเมืองยางระยอง
ลี่ซัน โซล่าร์ จำกัด	4,714	เซลล์แสงอาทิตย์	ใหม่	ระยอง
แมกน่า ออโต โมทีพ (ประเทศไทย) จำกัด	1,665	ชิ้นส่วนโลหะสำหรับยานพาหนะ	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมหลักอีสเทอร์นซีบอร์ด ระยอง
เจทชั่น โซล่า (ไทยแลนด์) จำกัด	727	เซลล์เสงอาทิตย์	ใหม่	ชลบุรี
อินทัช อุตสาหกรรม (ประเทศไทย)จำกัด	720	แป้งสาลี	ใหม่	ฉะเชิงเทรา
สบายดี แอร์เวย์ส จำกัด	550	ขนส่งทางอากาศ	ใหม่	ไม่แน่นอน
สบายดี แอร์เวย์ส จำกัด	550	ขนส่งทางอากาศ	ขยาย	ไม่แน่นอน
นิว ไทย วิว เมนูแฟคเจอริ่ง จำกัด	502	Aluminium Alloy Wheel	ใหม่	นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ระยอง
ย่านฉาง รับเบอร์ (ไทยแลนด์)จำกัด	439	ยางแท่ง	ขยาย	บึงกาฬ
ไทยหัวเวย แบตเตอรี่ จำกัด	414	แบตเตอรี่มอเตอร์ไซต์	ใหม่	นิคมอุตสาหกรรมเหมราชชลบุรี

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า การลงทุนโดยตรงสุทธิจากจีนในไทยในช่วงเดือนมกราคม-ธันวาคม ค.ศ. 2015

การลงทุนของจีนในไทยจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า การลงทุนโดยตรงสุทธิจากจีนในไทยในช่วงเดือนมกราคม-ธันวาคม ค.ศ. 2015 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 6,580.74 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศทั้งหมด (158,131.01 ล้านบาท) เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของ ค.ศ. 2014 ที่มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงติดลบอยู่ที่ 2,936.50 ล้านบาท ในส่วนสถิติการอนุมัติให้การส่งเสริมนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 81 โครงการ จัดอยู่ในอันดับที่ 3 ในแง่ของจำนวนโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน โดยมีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 81 โครงการ รองจาก ญี่ปุ่น (451 โครงการ) และสิงคโปร์ (135 โครงการ) ตามลำดับ ขณะที่มูลค่าการลงทุนอยู่ในอันดับที่ 6 รองจากญี่ปุ่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกา และมาเลเซีย โดยมีมูลค่าทั้งสิ้น 28,099.55 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 5.6 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงทั้งหมด (493,690 ล้านบาท) ส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กมีมูลค่าการลงทุนน้อยกว่า 50 ล้านบาท ทั้งนี้ โครงการสาขาที่จีนได้รับการส่งเสริมการลงทุน ส่วน

ใหญ่อยู่ในสาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปรณ์ขนส่งมากเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 22 โครงการ รองลงมาเป็นการลงทุนในสาขาอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าจำนวน 16 โครงการ และอันดับที่สามเป็นการลงทุนในสาขาเคมีภัณฑ์ กระดาษ จำนวน 14 โครงการ ตามลำดับในโครงการที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด

ในส่วนของกิจการเป้าหมายที่สร้างมูลค่าแก่ประเทศตามนโยบายของรัฐบาล จำนวน 24 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 29.6 ของจำนวนโครงการจากจีนที่ได้รับส่งเสริมทั้งหมด มีมูลค่า 16,353.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 58 ของปริมาณเงินลงทุนจากจีน โครงการที่ได้รับอนุมัติตามกิจการเป้าหมาย ในแง่ของจำนวนโครงการส่วนใหญ่เป็นกิจการศูนย์กลางธุรกิจระหว่างประเทศจ านวน 7 โครงการ รองลงมา ได้แก่ เศรษฐกิจดิจิทัลจำนวน 5 โครงการ ส่วนในแง่ของมูลค่าเงินลงทุนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกิจการส่งเสริมพลังงานทดแทนและประหยัดพลังงาน มูลค่า 9,861 ล้านบาท ซึ่งได้แก่ การลงทุนในโครงการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ นอกจากนี้ การลงทุนจากจีน จะมีการส่งออกที่สร้างรายได้เข้าไทยปีละ 42,851.2 ล้านบาท ส่วนใหญ่มาจากกิจการเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มูลค่า 12,975 ล้านบาท[17]

ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากจีนในไทย ค.ศ. 2016 มีจำนวนโครงการยื่นขอส่งเสริมการลงทุน จำนวน 104 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 11 ของโครงการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด และมีมูลค่าการลงทุนรวม 32,537.25 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ของมูลค่าการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด แต่มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนทั้งสิ้น 106 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 11 ของโครงการลงทุนจำกต่างชาติทั้งหมดและมีมูลค่าการลงทุนรวม 53,766.50 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15 ของมูลค่าการรลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด โครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมกำรลงทุนส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็ก (มูลค่าต่ำกว่า 50 ล้านบาท) จำนวน 43 โครงการ คิดเป็นมูลค่าการลงทุน 777.55 ล้านบาท (ร้อยละ 1) ในขณะที่มีโครงการขนาดใหญ่ (มูลค่ามากกว่า 1,000 ล้านบาทขึ้นไป) ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 10 โครงการ มีมูลค่าการลงทุน 36,443.16 ล้านบาท (ร้อยละ 68) โดยโครงการที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุดเป็นโครงการผลิตยางล้อสำหรับยานพาหนะ/ผลิตยาง ล้อรถบรรทุกและรถบัส มูลค่า 13,570 ล้านบาท

โครงการที่ได้รับส่งเสริมการลงทุนใน ค.ศ. 2016 อันดับ 1 อยู่ในสาขาบริการและสาธารณูปโภค จำนวน 31 โครงการ (ร้อยละ 29) โดยในสาขาย่อยเป็นโครงการในกิจการบริษัทการค้าระหว่างประเทศมากที่สุด จำนวน 13 โครงการ อันดับ 2 ได้แก่ สาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง จำนวน 19 โครงการ (ร้อยละ 18) โดยในสาขาย่อยจะอยู่ในกิจการผลิตเครื่องจักรมากที่สุด จำนวน 6 โครงการและอันดับ 3 ได้แก่ สาขาเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 18 โครงการ (ร้อยละ 17) โดยในสาขาย่อยจะอยู่ในกิจการพัฒนา Enterprise Software และ/หรือ Digital Content มากที่สุด จำนวน 6 โครงการ อันดับ 4 ได้ แก่ สาขาเกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร จำนวน 14 โครงการ และสาขาเคมีภัณฑ์ กระดาษและพลาสติก จำนวน 10 โครงการ ตามลำดับในแง่มูลค่าการลงทุน สาขาที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด

---

[17] กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, “ภาวะการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศไทยปี 2558,” จาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ ฉบับประจำปี 2558 (มกราคม-ธันวาคม) หน้า 50 https://www.boi.go.th/upload/content/Foreign%20Investment%20Report%202015_5b75473769801.pdf. (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2562).

คือ สาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง มีมูลค่าการลงทุน 20,404.10 ล้านบาท (ร้อยละ 38) โดยกิจการผลิตยางล้อสำหรับยานพาหนะ มีมูลค่าการลงทุนที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนสูงสุด สาขาการลงทุนที่มีมูลค่าการลงทุนเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ สาขาเหมืองแร่และเซรามิกส์ มีมูลค่าการลงทุน 9,272.10 ล้านบาท (ร้อยละ 17) โดยสาขาย่อยเป็นกิจการผลิตเหล็กทรงยาวสำหรับงานอุตสาหกรรม มีมูลค่าการลงทุนมากที่สุด และอันดับที่ 3 ได้แก่ สาขาเกษตรกรรมและผลิตผลทางการเกษตร มีมูลค่าการลงทุน 7,888.40 ล้านบาท(ร้อยละ 15) โดยกิจการผลิตเชื้อเพลิงจากผลผลิตการเกษตร รวมทั้งเศษวัสดุ หรือขยะหรือของเสียที่ได้จากผลผลิตทางการเกษตร มีมูลค่าการลงทุนมากที่สุด และอันดับ 4 ได้แก่ สาขาเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีมูลค่าการลงทุน 6,190.05 ล้านบาท (ร้อยละ 12)[18] โดยเป็นกิจการผลิตสำรองหรือแผ่นสำหรับไมโครอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุดซึ่งสามารถจัดลำดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง 10 อันดับ ในขั้นอนุมัติ ได้แก่

[18] กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, “ภาวะการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศไทยปี 2559,” จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ ฉบับประจำปี 2559 (มกราคม-ธันวาคม) หน้า 71
https://www.boi.go.th/upload/content/Foreign%20Investment%20Report%202016_5b7546ef67242.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2562).

10 อันดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง ในขั้นอนุมัติ

บริษัท	ผลิตภัณฑ์/บริการ	ลักษณะโครงการ	ที่ตั้ง
ได้รับส่งเสริมในนาม Mr. Huashun Xie	ยางรถบรรทุกและยางรถบัส/ยางออฟเดอะโรด	ใหม่	นิคมอุตสาหรรมหลักชัยเมืองยางระยอง
ได้รับส่งเสริมในนาม Mr. Xiao xu Wang	Steel Cord	ใหม่	นิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด 2 ระยอง
จงเช่อ รับเบอร์ (ไทยแลนด์) จำกัด	ยางเรเดียล ยางนอกรถจักรยานยนต์	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ระยอง
แอลแอลไอที (ประเทศไทย)	ยางแท่งและยางผสม	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด ชลบุรี
ได้รับส่งเสริมในนาม Mr.พรชัย โตนิติวงศ์	เหล็กแผ่นเคลือบอลูมิเนียมสังกะสีและเหล็กแผ่นเคลือบสี	ใหม่	นิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ซิตี้ (แปลงยาว) ฉะเชิงเทรา
เอ็ม.แอล.ที.โซลาร์ เอเนอร์จี้ โปรดักส์ จำกัด	โซล่าเซลล์	ใหม่	ฉะเชิงเทรา
ชันชาย ไอโอเทค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	Maltitol Syrup ส่วนผสมอาหารสัตว์ น้ำมันข้าวโพด	ขยาย	เขตอุตสาหกรรมของบริษัท 304 อินดัสเตรียลปาร์ค ปราจีนบุรี
ได้รับส่งเสริมในนาม Mr. QUE WEI DONG	Highly Dispersion Silica	ใหม่	นิคมอุตสาหรรมเหมราช ตะวันออก (มาบตาพุด) ระยอง
แคล-คอมพ์ อิเล็คโทรนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิคส์สำเร็จรูปและชิ้นส่วนอิเล็คทรอนิกส์	ขยาย	เพชรบุรี
แคล-คอมพ์ อิเล็คโทรนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	อุปกรณ์หน่วยความจำ(Printed Circuit Board Assembly)	ขยาย	สมุทรสาคร

ที่มา: กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, “ภาวะการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศไทยปี 2560,” จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ ฉบับประจำปี 2560 (มกราคม-ธันวาคม) https://www.boi.go.th/upload/content/Foreign%20Investment%20Report%202017_5b7a3c1d2a86a.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2562).

ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากจีนในไทย ค.ศ. 2017 มีจำนวนโครงการยื่นขอส่งเสริมการลงทุนจำนวน 87 โครงการคิดเป็นร้อยละ 11 ของโครงการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมดและมีมูลค่าการลงทุนรวม 27,514.17ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของมูลค่าการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด แต่มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนทั้งสิ้น 43 โครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็ก (มูลค่าต่ำกว่า 50 ล้านบาท) คิดเป็นมูลค่าการลงทุน 710.37 ล้านบาท (ร้อยละ 6) รองลงมาได้แก่โครงการขนาด 100-499 ล้านบาท จำนวน 18 โครงการ คิดเป็นมูลค่าการลงทุน 3,592.75 ล้านบาท (ร้อยละ 32) โดยโครงการที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุดเป็นกิจการผลิตเส้นใยไฟเบอร์กลาสมูลค่า 2,751 ล้านบาท[19]

[19] กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, “ภาวะการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศไทยปี 2560,” จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ ฉบับประจำปี 2560 (มกราคม-

โครงการที่ได้รับส่งเสริมกำรลงทุนใน ค.ศ. 2017 อันดับ1 อยู่ในสาขาบริการและสาธารณูปโภค จำนวน 24 โครงการ (ร้อยละ 32) โดยในสาขาย่อยจะอยู่ในกิจการบริษัทการค้าระหว่างประเทศมากที่สุด จำนวน 18 โครงการ อันดับ 2 ได้แก่ สาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งจำนวน 16 โครงการ (ร้อยละ 21) โดยในสาขาย่อยจะอยู่ในกิจการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะรวมทั้งชิ้นส่วนโลหะเครื่องจักรมากที่สุด จำนวน 9 โครงการอัน ดับ 3 ได้ แก่ สาขา อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 13 โครงการ (ร้อยละ 17) โดยในสาขาย่อยจะอยู่ในกิจการผลิตผลิตภัณฑ์กลุ่มภาพและเสียง กิจการผลิตชิ้นส่วนสำหรับผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ กิจการผลิตชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้ากิจการให้บริการเทคโนโลยีดิจิทัล กิจการพัฒนา Enterprise Software และ/หรือ Digital Content และกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวนสาขาย่อยละ 2 โครงการเท่ากัน อันดับ 4 ได้แก่ สาขาเกษตรกรรมและการแปรรูปอาหาร จำนวน 9 โครงการ (ร้อยละ 12) และสาขาเคมีภัณฑ์กระดาษ และพลาสติก จำนวน 5 โครงการ ซึ่งสามารถจัดลำดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง 10 อันดับ ในขั้นอนุมัติ ได้แก่

ธันวาคม) หน้า 59 https://www.boi.go.th/upload/content/Foreign%20Investment%20Report%202017_5b7a3c1d2a86a.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2562).

10 อันดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง ในขั้นอนุมัติ

บริษัท	ผลิตภัณฑ์/บริการ	ลักษณะโครงการ	ที่ตั้ง
เอเชีย คอมโพสิต แมททีเรียล (ไทยแลนด์) จำกัด	กิจการผลิตเส้นใยที่มีคุณสมบัติพิเศษ (Fiberglass Roving)	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ระยอง
ได้รับกาส่งเสริมในนาม Mr. เปียว โกว	โรงแรมอนุรักษ์เชียงใหม่	ใหม่	เชียงใหม่
วอร์เนอร์เรียลเอสเตทดีเวลลอปเม้นท์ (ประเทศไทย) จำกัด	โรงแรม	ขยาย	กรุงเทพมหานคร
เฉิน อี้ เป่า (ไทยแลนด์) จำกัด	ถุงมือยางธรรมาติ	ใหม่	พัทลุง
ที.เอส.เอ็น.วาย อินเตอร์เนชั่นแนล อิมพอร์ต เอ็กซ์พอร์ต จำกัด	ศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ	ขยาย	เชียงใหม่
แกรนด์ เทค อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด	ชิ้นส่วนทองเหลืองทุบขึ้นรูป (Tire Valve)	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด 2 ชลบุรี
ไทย มงกุฎ (ไทยแลนด์) จำกัด	ผลไม้อบแห้ง,ผลไม้แช่แข็ง	ใหม่	ชุมพร
ชาชา ฟู้ด (ไทยแลนด์) จำกัด	ธัญพืชอบปรุงรสบรรจุภาชนะผนึก	ใหม่	สวนอุตสาหกรรมโรจนะพระนครศรีอยุธยา
ได้รับส่งเสริมในนาม Mr. Wang Huaqing	การตัดโลหะ	ใหม่	เขตอุตสาหกรรมกบินทร์บุรี ปราจีนบุรี
เต๋อจิ้นชาง ออปโต อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด	อลูมิเนียมหน้าตัด	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ระยอง

ที่มา: กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, “ภาวะการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศไทยปี 2560,” จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ ฉบับประจำปี 2560 (มกราคม-ธันวาคม) https://www.boi.go.th/upload/content/Foreign%20Investment%20Report%202017_5b7a3c1d2a86a.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2562).

ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศไทย ค.ศ. 2018 มีจำนวนโครงการยื่นขอส่งเสริมการลงทุน จำนวน 131 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 12.60 ของโครงการลงทุนทั้งหมดจากต่างชาติที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุน และมีมูลค่าการลงทุนรวม 55,475.06 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 9.52 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดจากต่างชาติที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุน แต่มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนทั้งสิ้น 97 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 10.61 ของโครงการลงทุนทั้งหมดจากต่างชาติที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการ

ลงทุน และมีมูลค่าการลงทุนรวม 32,811.20 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 12.84 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดจากต่างชาติที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน

โครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็ก (มูลค่าต่ากว่า 50 ล้านบาท) จ่านวน 50โครงการ คิดเป็นร้อยละ 51.55 ของจ่านวนโครงการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน มีมูลค่าการลงทุนรวม 886.02 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.70 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน ในขณะที่มีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ (มูลค่ามากกว่า 1,000 ล้านบาทขึ้นไป) จ่านวน 7 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 7.22 ของจ่านวนโครงการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน มีมูลค่าการลงทุนรวม24,979.90 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 76.13 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนโดยโครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุดเป็นโครงการผลิตรถยนต์ทั่วไป มูลค่า7,693.06 ล้านบาท

สาขาที่มีจ่านวนโครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนมากที่สุด ได้แก่ อันดับ 1 สาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง จ่านวน 27 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 27.84ของจ่านวนโครงการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน โดยอยู่ในกิจการผลิตเครื่องจักร อุปกรณ์หรือชิ้นส่วน และ/หรือการซ่อมแซมแม่พิมพ์ มากที่สุดจ่านวน 11 โครงการ อันดับ 2 สาขาอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จ่านวน 21 โครงการ (ร้อยละ21.65) โดยส่วนใหญ่อยู่ในกิจการผลิตชิ้นส่วนส่าหรับผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ กิจการพัฒนา Enterprise Software และ/หรือ Digital Content และกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างละ 4 โครงการ อันดับ 3 สาขาบริการและสาธารณูปโภค จ่านวน 20 โครงการ (ร้อยละ 20.62) โดยอยู่ในกิจการบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trading Centers: ITC) มากที่สุด จ่านวน 14 โครงการอันดับ 4 สาขาเคมีภัณฑ์ พลาสติก และกระดาษ จ่านวน15 โครงการ (ร้อยละ 15.46) อันดับ 5 สาขาเกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร จ่านวน 7 โครงการ (ร้อยละ7.22) อันดับ 6 สาขาแร่เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐานจ่านวน 4 โครงการ (ร้อยละ 4.12) และอันดับ 7 สาขาอุตสาหกรรมเบา จ่านวน 3 โครงการ (ร้อยละ 3.09)

สาขาที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด ได้แก่ อันดับ 1 สาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง มีมูลค่า17,944.17 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.69 ของมูลค่า การลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน โดยอยู่ในกิจการผลิตรถยนต์ทั่วไปมากที่สุด ด้วยมูลค่า 7,693.06ล้านบาท อันดับ 2 สาขาบริการและสาธารณูปโภค มีมูลค่า7,091.11 ล้านบาท (ร้อยละ 21.61) โดยอยู่ในกิจการโรงแรมมากที่สุด ด้วยมูลค่า 4,984.00 ล้านบาท อันดับ 3สาขาแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน มีมูลค่า 3,132.35 ล้านบาท (ร้อยละ 9.55) โดยอยู่ในกิจการรีด ดึง หล่อ หรือทุบโลหะที่มิใช่เหล็กมากที่สุด ด้วยมูลค่า 2,170.00 ล้านบาทอันดับ 4 สาขาเคมีภัณฑ์ พลาสติก และกระดาษ มีมูลค่า2,632.39 ล้านบาท (ร้อยละ 8.02) อันดับ 5 สาขาอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีมูลค่า760.18 ล้านบาท (ร้อยละ 2.32) อันดับ 6 สาขาเกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร มีมูลค่า 722.00 ล้านบาท (ร้อยละ2.20) และอันดับ 7 สาขาอุตสาหกรรมเบา มีมูลค่า 529.00ล้านบาท (ร้อยละ 1.61)

โครงการลงทุนจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนภายใต้นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีจ่านวน 11 โครงการคิดเป็นร้อยละ 11.34 ของจ่านวนโครงการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน มีมูลค่ารวม 11,020.00 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 33.59 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน ซึ่งบางกิจการอยู่ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น ยานยนต์และชิ้นส่วน ระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ดิจิทัล ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยมี 10 อันดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง ในขั้นอนุมัติ ได้แก่

10 อันดับโครงการที่มีขนาดการลงทุนสูง ในขั้นอนุมัติ

บริษัท	ผลิตภัณฑ์/บริการ	ลักษณะโครงการ	ที่ตั้ง
โปรเจน โฮลดิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด	Car assembly and tiny truck	ขยาย	เขตอุตสาหกรรม บริษัท อุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) พระนครศรีอยุธยา
แอลแอลไอที (ประเทศไทย) จำกัด	ยางล้อสำหรับยานพาหนะ	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์น ซีบอร์ด ชลบุรี
ราชพฤกษ์ (ไทย) ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด	โรงแรม	ขยาย	ภูเก็ต
ดิงเฮง นิว แมททีเรียลส์ จำกัด	อลูมิเนียมแผ่นและอลูมิเนียมฟอยล์	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ระยอง
โซรอน ไบโอเทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด	ก้อนเชื้อเห็ดเข็มทอง และเห็ดชิเมจิ	ใหม่	ฉะเชิงเทรา
เอสเอไอซี มอเตอร์ซีพี จำกัด	Plug-in Hybrid Electric Vehicles (PHEV) และแบตเตอรี่สำหรับรถยนต์ไฟฟ้า	ขยาย	นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์น ซีบอร์ด 2 ชลบุรี
เอฟไอเอ็น อินเตอร์เนชั่นแนล สเปเชียลตี้เคมีคอลส์ (ไทยแลนด์)จำกัด	Rubber Accelerator/กาวยาง/ Resorcinol-Formaldehyde Resin/Insoluble Sulfur / Rubber Antioxidant	ใหม่	นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ระยอง
ได้รับการส่งสริมในนาม Mr. Yun Ju Yu	Conector และทองเหลืองเส้น	ใหม่	ชลบุรี
ได้รับการส่งสริมในนาม นายเจริญ ชุมภูคำ	โรงแรม	ใหม่	เชียงใหม่
หยงชิง สตีล (ไทยแลนด์) จำกัด	Steel Billet	ขยาย	ปราจีนบุรี

จากข้อมูลทางสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า การลงทุนโดยตรงสุทธิจากจีนในไทยใน ค.ศ. 2018 (มกราคม - ธันวาคม) มีมูลค่า 20,014.60 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ค.ศ. 2017 ซึ่งมีมูลค่า

2,411.82 ล้านบาท มากกว่า 8 เท่า การลงทุนโดยตรงสุทธิจากจีนในไทยใน ค.ศ. 2018 คิดเป็นร้อยละ 4.99 ของการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศทั้งหมดซึ่งมีมูลค่า 401,294.41 ล้านบาท

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2014-2018) พบว่า สาขาที่มีจำนวนโครงการลงทุนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง จำนวน 96 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 24 ของจำนวนโครงการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน สาขาบริการและสาธารณูปโภค จ่านวน 89 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 22.25 และสาขาอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จ่านวน 76 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 19 ตามล่าดับ ทั้งนี้หากพิจารณาในแง่ของมูลค่าการลงทุน สาขาดังกล่าวข้างต้นก็ยังคงเป็นสาขาที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด 3 อันดับแรกเช่นกัน ได้แก่ สาขาผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง มีมูลค่า 81,523.94 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ51.06 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดจากจีนที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน สาขาบริการและสาธารณูปโภค มีมูลค่า20,056.98 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.56 และสาขาอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์18,352.94 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.49 ตามลำดับ[20] ซึ่งสามารถสรุปผลโครงการที่ได้รับอนุมัติตั้งแต่ ค.ศ. 2015-2018 ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปโครงการการลงทุนของจีนที่อนุมัติในไทยในช่วงปี 2015 - 2018

โครงการการลงทุนของจีนที่อนุมัติในไทย		
ปี	จำนวน โครงการ	มูลค่า (ล้านบาท
2018	97 (10.61%)	32811.20 (12.84%)
2017	75 (10%)	11370.50 (5%)
2016	106 (11%)	53766.50 (15%)
2015	81 (7%)	28099.55 (5.6%)

[20] กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, “ภาวะการลงทุนโดยตรงจากจีนในประเทศไทยปี 2561,” จาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ ฉบับประจำปี 2561 (มกราคม-ธันวาคม) หน้า 71 https://www.boi.go.th/upload/content/FDI%20report%202561_5cbeb647a4133.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2562).

2. การลงทุนของจีนในเมียนมา

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar) เป็นรัฐเอกราชในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ ขณะเดียวกันในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาเมียนมายังคงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วงที่ผ่านมารัฐบาลเมียนมาได้แถลงเป้าหมายที่จะส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจให้สูงถึงร้อยละ 7 ในปีงบประมาณ ค.ศ. 2017-2018 และให้ความสำคัญกับการปฏิรูปห่วงโซ่อุปทานด้านการเกษตร การผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) ด้านการเกษตร รวมทั้งการสนับสนุนที่เน้นการส่งออก และการผลิตเพื่อทดแทนสินค้านำเข้า เพื่อการสนับสนุนการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของเมียนมา

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของเมียนมา ยังคงเน้นในด้านการค้าและการลงทุนกับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะการลงทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น หยก อัญมณี น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และทรัพยากรแร่อื่นๆ อันเป็นที่ต้องการของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนักลงทุนจีนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีมาตั้งแต่อดีต นับตั้งแต่จีนและพม่าสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต เป็นต้นมา โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านการค้าชายแดนระหว่างกัน ได้ลงนามข้อตกลงการค้าชายแดนระหว่างกัน เมื่อ ค.ศ. 1960 โดยจากสถิติการค้าจีน-เมียนมา พบว่า ปริมาณการค้าสินค้าอาหารทะเลที่ด่านเมืองหวานติง (Wan Ding) ในมณฑลยูนนานชายแดนจีนมีมูลค่าถึง 200 ล้านหยวนต่อปี ขณะเดียวกันการค้าหยกที่เขตเศรษฐกิจพิเศษรุ่ยลี่ยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ใน ค.ศ. 2000 การค้าของจีน-เมียนมา มีมูลค่าเพิ่มสูงถึง 1,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ผลจากการค้าระหว่างชายแดนทำให้การค้าทางแถบชายแดนเมียนมามีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเมื่อ ค.ศ. 2003 การค้าของยูนนาน-เมียนมา มีมูลค่าสูงถึง 500 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 50 ของมูลค่าการค้าระหว่างจีน-เมียนมาทั้งหมด ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายความร่วมมือของบังกลาเทศ จีน อินเดียและเมียนมา กลายเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดของยูนนาน สินค้าจีนประมาณร้อยละ 20 ที่ส่งออกไปยังเมียนมาตามด่านต่างๆ ของเขตเต๋อหง จะถูกจำหน่ายต่อไปยังไทย บังกลาเทศและอินเดีย การพัฒนาของการค้าเขตเต๋อหงกับเมียนมาทำให้การค้าจีนกับเมียนมารวมทั้งยูนนานกับเมียนมาพัฒนาไปอย่างมาก นอกจากนี้ การค้ายูนนาน-เมียนมายังเป็นแบบอย่างสำหรับการผลักดันความร่วมมือระหว่าง อินเดีย จีน บังกลาเทศ และเมียนมา

จีนได้ดำเนินนโยบายบุกเบิกภาคตะวันตก (Go West Policy) พร้อมกับการก่อตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน รวมทั้งมีความร่วมมือในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง และความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอินเดีย-จีน-บังคลาเทศ-เมียนมา ทำให้การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างจีน-เมียนมา มีความแน่นแฟ้นและเป็นมิตรมากขึ้น โดยเฉพาะความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ทั้งสองประเทศยังมีนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกันในการสนับสนุนการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ จากการที่จีนได้ประกาศยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินและเทคโนโลยี สำหรับลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมในเอเชียและยุโรป เมียนมาเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ในแถบเอเชีย มีทำเลภูมิศาสตร์เกี่ยวเนื่องกับการรองรับกับการเติบโตบนเส้นทางระเบียง

เศรษฐกิจของจีน ทำให้จีนได้เข้ามาลงทุนในโครงการใหญ่ในเมียนมาหลายโครงการ เช่น โครงการนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกที่เมืองเจียวเพียว (ภาษาจีน) (หรือจ้าวผิ่ว (Kyaukphyu) ภาษาพม่า) ภายใต้โครงการชื่อ Kyaukpyu Economic and Technical Development Zone and Deep Seaport ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของเมียนมาบริเวณอ่าวเบงกอลของฝั่งทะเลอันดามัน โดยจากเมืองเจียวเพียวจะสามารถเชื่อมโยงกับมณฑลยูนนานของจีน โดยผ่านเมืองมัณฑะเลย์ (Mandalay) ต่อไปที่เมืองลาโช (Lachio) ไปจนถึงชายแดนเมียนมาที่เมืองมูเซ (Muse) ผ่านไปยังเมืองรุ่ยลี่ (Ruili) ในมณฑลยูนนานของจีน โดยท่าเรือจะสามารถรองรับเรือบรรทุกน้ำมันได้ 300,000 ตัน มีเมืองนิคมอุตสาหกรรมที่ครบวงจร สนามบิน โรงงานปิโตรเคมี โรงงานถลุงเหล็ก

ในส่วน โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำมันดิบ (Crude Oil Pipeline) โดยจะนำน้ำมันดิบจากตะวันออกกลางและแอฟริกาขนส่งมาทางเรือมาที่ท่าเรือเจียวเพียว แล้วขนส่งไปตามท่อที่จีนจะสร้างขึ้นในเมียนมา โดยมีแนวท่อเริ่มจากเมืองเจียวเพียว-มัณฑะเลย์-ลาโช-มูเซ-รุ่ยลี่ของมณฑลยูนนานในจีน รวมระยะทางประมาณ 800 กิโลเมตร โครงการก่อสร้างท่อก๊าซธรรมชาติ (Gas Pipeline) วางแนวขนานไปกับท่อส่งน้ำมันดิบ ซึ่งจะขนส่งก๊าซธรรมชาติจากหลายแหล่งในเมียนมาบริเวณอ่าวเบงกอล โครงการรถไฟเจียวเพียว-มูเซ เป็นเส้นทางขนส่งที่จะเป็นการเชื่อมโยงจีน-เมียนมา โดยจะเชื่อมโยงจากชายแดนติดมณฑลยูนนานของจีน มายังเมืองมูเซของเมียนมาลงไปจนถึงปลายทางที่เมืองเจียวเพียว เมื่อออกทะเลอันดามัน ระยะทาง 997 กิโลเมตร โดยเส้นทางรถไฟจีน-เมียนมา มี 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นแรกจากเมืองมัณฑะเลย์ไปยังเนปิตอร์ (Naypyitaw) เมืองหลวงใหม่ของเมียนมา เส้นที่สองจากมัณฑะเลย์มายังเมืองมาเกว (Magwae) ในเมียนมาโดยมีจุดหมายที่เมืองเจียวเพียวเพื่อออกสู่ทะเลอันดามัน

จีนบุกมัณฑะเลย์ตั้งฐานผลิตรถยนต์[21] มัณฑะเลย์กลายเป็นที่รู้จักของโลกในฐานะ “ซูเปอร์เกตเวย์ของเมียนมา” นับตั้งแต่ที่รัฐบาลปรับยุทธศาสตร์ใหม่ เพิ่มโอกาสและความสำคัญในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ มีการพิจารณาถึงศักยภาพของการเป็น “ประตูการค้าสู่จีนและอินเดีย” พร้อมยกย่องให้เป็นหัวใจด้านการขนส่งและกระจายสินค้าของประเทศ ขณะที่ความต้องการใช้รถยนต์ของเมียนมาในกลุ่มชนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้น ทำให้นักลงทุนชาวจีนเริ่มปักหมุดมาที่ฐานผลิตรถยนต์ในเมืองมัณฑะเลย์เพื่อเติมเต็มช่องว่างแห่งโอกาส มัณฑะเลย์เป็นเมืองใหญ่อันดับ 2 ของเมียนมา มีประชากรกว่า 1 ล้านคน และจุดเด่นก็คือ ภูมิศาสตร์ที่ทำให้มัณฑะเลย์กลายเป็นศูนย์กลางการค้าหลัก โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าเครื่องประดับอัญมณีและสินค้าเกษตร เป็นต้น

รัฐบาลเมียนมาจัดตั้ง “เขตเศรษฐกิจพิเศษมัณฑะเลย์” เพราะเชื่อมั่นว่าจะเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะเม็ดเงินลงทุนจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีนและอินเดีย ที่จะได้ประโยชน์จากเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวมากที่สุด นายหยาน หยู่ (Yan Yu) ประธานบริษัทไชนิง สตาร์

[21] “จีน” บุกมัณฑะเลย์ตั้งฐานผลิต “รถยนต์”,” *ประชาชาติธุรกิจ*, 1 ตุลาคม 2560, ภายใต้ “อาเซียน-เออีซี,” https://www.prachachat.net/aseanaec/news-48027 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

อินเตอร์เนชั่นนัล โฮลดิงส์ (SSIHL) นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ของจีน ทั้งยังมีธุรกิจโรงแรม การศึกษา ธุรกิจสุขภาพ รวมไปถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ในเมียนมาอยู่เดิม เปิดเผยว่า จีนให้ความสำคัญกับความต้องการใช้รถยนต์ที่เพิ่มขึ้นในเมียนมา ทั้งยังประสงค์จะลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษมัณฑะเลย์ ซึ่งรัฐบาลเปิดโอกาสให้กับนักลงทุนที่สนใจจะลงทุนอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีแผนการลงทุนโรงงานผลิตรถยนต์ในมัณฑะเลย์ว่า ขณะนี้อยู่ในกระบวนการพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการลงทุนของเมียนมา (MIC) โดยบริษัทมีแผนการชัดเจนในการผลิตและออกแบบรถยนต์ โดยเตรียมแผนการผลิตรถยนต์จำนวน 7 รุ่น 7 แบรนด์ของจีนในโรงงาน ขั้นตอนการประกอบรถยนต์จะเกิดขึ้นในเขตเศรษฐกิจมัณฑะเลย์ แต่จะนำเข้าชิ้นส่วนต่างๆ ที่มีคุณภาพจากจีน ซึ่งกระบวนการออกแบบโมเดลต่างๆ จะผลิตขึ้นตามความเหมาะสมสำหรับตลาดเมียนมา บริษัทคาดว่าในช่วงแรกกำลังการผลิตของบริษัทจะอยู่ที่ 10,000 คันต่อปี

ทั้งนี้การผลิตจะเริ่มต้นหลังจากที่ได้รับอนุญาตจาก MIC ทั้งจีนและเมียนมาจะต้องบรรลุการเจรจาทั้งสัดส่วนการลงทุนให้ได้ก่อน เนื่องจากอุตสาหกรรมรถยนต์เป็นโครงการนำร่องในเขตเศรษฐกิจพิเศษมัณฑะเลย์ ดังนั้นกฎหมายอาจมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยอีกทั้งรัฐบาลได้กำหนดว่า ธุรกิจท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเปิดอุตสาหกรรมในขั้นแรกด้วย เพื่อก่อให้เกิดการสร้างงานให้กับคนเมียนมา บริษัทจะลงทุนการผลิตรถยนต์ในระยะแรก เป็นมูลค่ารวมอยู่ที่ 50 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หมายความว่างบประมาณดังกล่าวครอบคลุมการผลิตรถยนต์ใน 3 ปีแรกหลังจากที่ได้รับอนุญาต และหากผลตอบรับเป็นไปตามที่คาดหมายไว้ บริษัทจะปรับเป้าหมายการผลิตรถยนต์ต่อปีเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมองอนาคตที่จะให้มัณฑะเลย์เป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกไปต่างประเทศ โดยประเทศแรกคาดว่าน่าจะเป็นอินเดีย เพราะอยู่ในรัศมีการขนส่งสินค้าที่ดีกว่าประเทศอื่น

จีนยังคงเป็นประเทศที่เข้าไปลงทุนในเมียนมาเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีมูลค่าการลงทุน 14 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือคิดเป็นเทียบเท่า 35 เปอร์เซ็นต์ของต่างชาติที่เข้าไปลงทุนในเมียนมา ขณะที่สื่อเมียนมาอย่าง Eleven News รายงานว่า จีนลงทุนในพม่าโดยเฉพาะด้านพลังงานก๊าซ น้ำมันและเหมืองแร่ การทำเหมืองหยกและค้าไม้ในรัฐคะฉิ่น ขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในรัฐอาระกัน และทำเหมืองแร่ในรัฐอื่นๆ นอกจากนี้จีนยังเข้ามาลงทุนสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าหลายแห่งในเมียนมา และการลงทุนของต่างชาติกว่า 30 ประเทศ การลงทุนในเมียนมาของจีนถึง ค.ศ. 2008 มีมูลค่า 1 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แต่ขยับขึ้นเป็น 13 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2011 ด้านกลุ่มเอิร์ธไรต์ส อินเตอร์เนชั่นแนล (Earthrights International) ซึ่งรายงานเกี่ยวกับการลงทุนในเมียนมาของจีนได้เผยให้เห็นว่าบริษัทข้ามชาติของจีน 69 บริษัท มีส่วนร่วมในการก่อสร้างเขื่อน 90 แห่ง รวมถึงโครงการพลังงานก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และเหมืองแร่ ซึ่งโครงการดังกล่าวรวมไปถึงเขื่อนขนาดเล็กที่สร้างแล้วเสร็จมากว่า 20 ปี

รวมไปถึงโครงการท่อส่งก๊าซและน้ำมันจากรัฐอาระกัน พาดผ่านไปในหลายพื้นที่ของเมียนมาไปยังภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน[22]

การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของจีนที่เชื่อมโยงเมืองเจียวเพียวกับจีน ถือเป็นยุทธศาสตร์การออกสู่ทะเลอันดามันที่จะเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้แก่จีน การมีรถไฟความเร็วสูงจะทำให้การขนส่งสินค้าจีนจากโรงงานที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ในมณฑลตอนในที่ไม่ติดทะเลของจีนส่งออกไปจำหน่ายยังแถบยุโรป แอฟริกา ตะวันออกกลาง ด้วยต้นทุนด้านโลจิสติกส์ที่ต่ำลง โดยผ่านเส้นทางออกสู่มหาสมุทรอินเดีย สำหรับโครงการก่อสร้างท่อก๊าซและน้ำมัน เพื่อไปเชื่อมโยงภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ผ่านเมียนมาไปยังอ่าวเบงกอล (Bay of Bengal) ซึ่งจากการสำรวจพบว่า แหล่งก๊าซของเมียนมามีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 10 ของโลก มีขนาดก๊าซธรรมชาติสำรอง 10 ล้านล้านคิวบิคเมตร ซึ่งสามารถส่งผ่านมัณฑะเลย์ไปยังเมืองรุ่ยลี่ มณฑลยูนนาน โครงการจะทำให้ย่นระยะทางมากกว่า 1,820 ไมล์ทะเล ในการเดินทางจากตะวันออกกลางผ่านช่องแคบมะละกามายังมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งการใช้พลังงานน้ำมันและก๊าซจำนวนมากเพื่อการพัฒนาในโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาเศรษฐกิจของมณฑลยูนนาน และมณฑลในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน[23]

ทั้งนี้บทบาทของเมียนมาสามารถที่จะเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างจีนกับเอเชียใต้ และจีนกับอาเซียน ภายใต้โครงการ BRI ที่มีทั้งหมดด้วยกัน 6 ระเบียงเศรษฐกิจ เมียนมามีส่วนเกี่ยวข้องกับจีนถึง 2 ระเบียงเศรษฐกิจ ได้แก่ เส้นทางบังกลาเทศ จีน อินเดีย เมียนมา และเส้นทางทะเลมหาสมุทรบริเวณคาบสมุทรจีนและทะเลจีนใต้ ซึ่งเส้นทางทั้ง 2 ล้วนเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันและกัน และครอบคลุมไปถึงแหล่งพลังงานและโครงสร้างคมนาคม ได้แก่ ทางราง ทางถนน โรงไฟฟ้า ท่าเรือและสนามบิน อันเป็นความหวังสู่การเพิ่มผลผลิต การค้าและการลงทุน

สำหรับเส้นทางแรก ระเบียงเศรษฐกิจบนเส้นทางบังกลาเทศ จีน อินเดีย และเมียนมา (BCIM Corridor) เป็นเส้นทางที่มีทั้งทางบกและทางทะเล โดยทางบกจะเชื่อมโยงผ่านถนนระหว่างเมืองกัลกัตตาถึงนครคุนหมิง ระยะทางยาว 2,800 กิโลเมตร ขณะที่ทางทะเลจะเป็นเส้นทางระหว่างท่าเรือชิตต่วย เมืองมัณฑเลย์ และกัลกัตตา อินเดีย ระยะทางลดลงจากทางบก 1,328 กิโลเมตร เหลือเพียง 539 กิโลเมตร โดยเส้นทางสายแรกนี้นับว่าจะส่งผลดีต่อสินค้าส่งออกอินเดีย โดยเฉพาะ ฝ้าย ทองแดง อุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์ทางการสื่อสาร เป็นต้น เมียนมายังมีส่วนสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างจีนกับอินเดียและกับอาเซียน[24] การลงทุนของจีนได้ครองสัดส่วน ร้อยละ 35 ของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งสิ้นของเมียนมามีมูลค่ากว่า 14 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

---

[22] “จีนลงทุนในพม่าเป็นอันดับหนึ่ง มูลค่าการลงทุนเกือบ 14 พันล้านดอลลาร์,” Mekongdev, https://mekongdev.wordpress.com/development/จีนลงทุนในพม่าเป็นอันด/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[23] ศิริพร สัจจานันท์, “บทบาทของจีนในเมียนมาร์,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 10 ธันวาคม 2558, *ภายใต้* ASEAN Insight, http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/636346 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[24] สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง, “บทบาท “เมียนมา” ในฐานะสะพานเชื่อม จีน-เอเชีย,” Global Thailand, http://globthailand.com/myanmar_0010/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จีนมีนโยบายเชิงรุกต่อเมียนมา ในขณะที่เมียนมาเป็นฝ่ายตั้งรับ เมียนมาได้เปิดประเทศ เมื่อ ค.ศ. 1988 จากการที่จีนเข้าไปมีบทบาททางการค้า การลงทุนรวมไปถึงการทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ จีนยังไม่สามารถสนับสนุนให้ความช่วยเหลือกับเมียนมาอย่างเป็นทางการ แต่จีนก็เป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของเมียนมา ในขณะที่เมียนมาถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจจากหลายประเทศไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาต่อไปในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและยุโรป ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเมียนมาได้ดำเนินไปอย่างลึกซึ้งและแนบแน่น ระยะเวลาที่เมียนมาถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ เพราะเมียนมามีความต้องการที่จะพัฒนาประเทศจนต้องหันไปพึ่งพาจีนเกือบทุกด้าน มีการอนุมัติบริษัทเอกชนและภาครัฐให้เข้าไปทำการค้าขาย ทางด้านการลงทุนกับเมียนมามาโดยตลอด เป็นเหตุผลทำให้จีนมีโอกาสในการทาธุรกิจกับเมียนมาและในความเสี่ยงเวลานั้นเป็นคู่ค้ารายใหญ่ของเมียนมา รวมไปถึงทางด้านการลงทุน กิจการขนาดใหญ่ และสาธารณูปโภค จีนเห็นว่าเมียนมามีทรัพยากรสำคัญที่จีนต้องการวัตถุดิบและพลังงาน จีนต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบและพลังงานจำนวนมากจากเมียนมา จีนได้มีการนำบริษัทเอกชนหลายแห่งเข้าไปพัฒนาเมียนมา เพื่อสร้างถนน สร้างเส้นทางรถไฟ สร้างการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ สร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันไปยังจีน มีการสัมปทานการทำเหมืองแร่ การทำไม้ เป็นต้น ทำการค้าการส่งออกของจีน ส่งสินค้าผลิตในประเทศตั้งแต่สินค้าขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่จำหน่ายในเมียนมา

อีกทั้งความสัมพันธ์การค้าการลงทุนจีนกับเมียนมา เมื่อ ค.ศ. 2004 ทั้งสองประเทศได้ทำข้อตกลงด้วยการลดภาษีสินค้าแบบเร่งรัด ภายใต้กรอบการค้าเสรีจีน-อาเซียน (ASEAN-China free Trade Area) ส่งผลให้มูลค่าการค้าระหว่างสองประเทศเพิ่มมากขึ้น และ ค.ศ. 2007 รัฐวิสาหกิจของจีน 3 แห่ง ได้แก่ China National Offshore Oil Coporation Myanmar Ltd. (CNOOC Myanmar Ltd.) ซึ่งบริษัทน้ำมันแห่งชาติของจีน China National Petroleum Corporation (CNPC) รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ของจีนผลิตน้ำมัน ผลิตภัณฑ์ก๊าซธรรมชาติ ปิโตรเลียม และผลิตภัณฑ์เคมี และ China Petroleum and Chemical Corporation (Sinopec) ในฐานะผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ที่มีรายได้สูงที่สุดในโลกและมีกำลังการกลั่นสูงที่สุดในเอเชีย ซึ่งทั้งหมดนี้ได้รับสิทธิการเข้าไปลงทุนสำรวจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในเมียนมา ใน ค.ศ. 2008 CNPC และ Deawoo International Group Corporation ได้มีการลงนามในข้อตกลงสร้างท่อส่งก๊าซช่อง A1 และ A3 จากเมียนมาไปยังคุณหมิงของจีน นอกจากนี้สีจิ้นผิงได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกับเมียนมาในการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ ซึ่งรวมถึงโครงการก่อสร้างเส้นทางท่อส่งน้ำมันที่เชื่อมระหว่างภาคตะวันตกของเมียนมาและมณฑลยูนนานของจีน ตลอดจนบริหารการจัดท่อก๊าซธรรมชาติระหว่างการเยือนเมียนมา และ เมื่อ ค.ศ. 2009 มีการประกาศใช้นโยบายการส่งเสริมการลงทุน ส่วนใน ค.ศ. 2010 จีนมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 1.23 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และทรัพยากรของเมียนมาที่จำเป็นต่อความมั่นคงทางด้านพลังงานของจีน

การเปิดประเทศของเมียนมาได้ดึงดูดความสนใจของนักลงทุนจีน นอกจากนี้มี บริษัท Liugong และบริษัท Dongfeng Liuzhou Motors ได้ร่วมมือดำเนินโครงการที่เมียนมา โครงการลงทุนของจีนในเมียนมาส่วนใหญ่เป็นโครงการพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างเขื่อน การก่อสร้างท่อส่งน้ำมัน ท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ท่าเรือน้ำลึก นิคมอุตสาหกรรม และเส้นทางรถไฟ ที่มีระยะทาง 1,000 กิโลเมตร เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเมียนมาได้มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (FDI) และได้ประกาศใช้กฎหมายการลงทุนต่างชาติ (Myanmar Foreign Investment Law: FIL) ซึ่งมีวัตถุประสงค์

เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศและได้มีการปรับปรุงกฎหมายการลงทุนต่างชาติฉบับใหม่โดยประธานาธิบดีเต็งเส่งของเมียนมาได้ลงนามรับรองกฎหมาย มีผลให้การลงทุนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การยกเลิกข้อจำกัดมูลค่าการลงทุนขั้นต่ำ และการกำหนดสัดส่วนการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ เป็นต้น

จีนได้ขยายการลงทุนในอาเซียน โดยอาศัยกระแสเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน (China-ASEAN FTA) โดยเฉพาะกับประเทศที่มีรัฐบาลหรือนักการเมืองที่มีการเอื้อต่อการเข้าไปลงทุนของจีน โดยมีการใช้สายสัมพันธ์กวานซี (Guanxi) ทำให้มีช่องว่างที่ง่ายและสะดวกในการทำธุรกิจ จีนต้องการใช้เมียนมาในการเชื่อมโยงออกสู่มหาสมุทรอินเดียเพื่อเป็นทางเลือกและลดความเสี่ยงจากการที่จีนต้องมีการพึ่งพาเส้นทางการขนส่งสินค้าผ่านทางช่องแคบมะละกา จีนออกสู่ทะเลอันดามันโดยผ่านทางเมียนมา ซึ่งเป็นท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ที่จีนกำลังก่อสร้างอยู่ในเมียนมาภายใต้โครงการ Kyaukpyu Economic and Technical Development Zone and Deep Seaport ที่เรียกได้ว่า “ท่าเรือของจีน โดยจีน เพื่อจีน” แต่อยู่ในแผ่นดินเมียนมา จีนต้องการใช้ให้เมียนมาเชื่อมโยงต่อมหาสมุทรอินเดีย เพื่อเป็นการเลือกและลดความเสี่ยงจากการที่จีนต้องมีการพึ่งพาช่องแคบมะละกามากเกินไป

เมื่อพิจารณาเมียนมาในสองระเบียงเศรษฐกิจหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง Belt and Road economic corridors[25] บนพื้นที่เศรษฐกิจบังกลาเทศ-จีน-อินเดีย-พม่า (BCIM) พร้อมการเชื่อมต่อที่หลากหลายผ่านการขนส่งทางทะเลและทางบก การมีส่วนร่วมของประเทศในเส้นทางเศรษฐกิจทั้งสองสะท้อนให้เห็นถึงบทบาททางภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ในการเชื่อมโยงจีนและเอเชียใต้ รวมทั้งส่งเสริมการบูรณาการกลุ่มอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางเศรษฐกิจทั้งสองเส้นในหกสายภายใต้โครงการ BRI ของจีน ทั้งสองเส้นมีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ในการอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อระหว่างจีนและเอเชียใต้รวมทั้งส่งเสริมการบูรณาการภายในกลุ่มอาเซียน ทั้งคาบสมุทรอินโดจีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงเอเชียใต้ และเอเชียกลางเป็นสถานที่ที่เหมาะสำหรับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีน ทั้งสามภูมิภาคเชื่อมโยงกันด้วยเส้นทางเศรษฐกิจของ BRI ทั้งหกเส้นทาง สี่เส้นทางคือเส้นทางบกยูเรเซีย (Eurasian) จีน- มองโกเลีย-รัสเซีย จีน-เอเชียกลาง-เอเชียตะวันตก และจีน-ปากีสถาน

ในทางตรงกันข้ามเส้นทางบังกลาเทศ-จีน-อินเดีย-เมียนมา เป็นเส้นทางผสมทั้ง “ทางทะเลและทางบกบก” และคาบสมุทรจีน-อินโดจีนเป็นเส้นทางมหาสมุทร เมียนมามีส่วนร่วมในทั้งสองนี้ ซึ่งรวมกันเป็น “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21” เส้นทางเศรษฐกิจแต่ละแห่งจะเสริมซึ่งกันและกันและครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและการขนส่งรวมถึงทางรถไฟ ทางหลวงสถานี พลังงาน ท่าเรือและสนามบิน ผ่านช่องทางเหล่านี้ โครงการ BRI มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มผลผลิตการค้าและการลงทุน โครงการจากบังกลาเทศ-จีน-อินเดีย-เมียนมา (BCIM) เป็นทางเดินหลากหลายรูปแบบที่สร้างขึ้นจากทั้งสองเส้นทางส่วนใหญ่ผ่านทางหลวงกัลกัตตาและคุนหมิง (K2K) เส้นทางทะเลเริ่มต้นจากมัณฑะเลย์และสิ้นสุดในกัลกัตตา อินเดีย เส้นทางที่เริ่มต้นจากคุนหมิง มณฑลยูนนานของจีน ผ่านเมียนมา เมืองมัณฑะเลย์ จากนั้นบังกลาเทศผ่านไปยังโกลกาตา มีการประมาณการว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมด มีมูลค่ากว่า 22 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

ในส่วนคาบสมุทรจีน–อินโดจีน มีหลายโครงการเชื่อมต่อของจีนภายในอาเซียน ทางหลวงข้ามชาติสิบสายรวมถึงรถไฟความเร็วสูงหนึ่งเส้นทางจากกรุงเทพไปสิงคโปร์เป็นแกนหลักของเครือข่ายโครงสร้าง

---

[25] Thompson Chau, “Myanmar’s stakes in two Belt and Road economic corridors,” *The Myanmar Times,* February 17, 2019, under “Business,” https://www.mmtimes.com/business/27084-myanmar-s-stakes-in-two-belt-and-road-economic-corridors.html (accessed December 10, 2018).

พื้นฐานข้ามชาติในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ที่ตัดข้ามประเทศอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ โครงการสำคัญตามเส้นทางนี้รวมถึงโครงการรถไฟคุนหมิง-สิงคโปร์ มูลค่า 23 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพื่อเชื่อมโยงจีนกับทุกประเทศในอาเซียน การนำเส้นทางสายไหมโบราณมาใช้ใหม่เป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่าการทำธุรกิจขนาดใหญ่นี้จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเร่งพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดนปิดช่องว่างของโครงสร้างพื้นฐานและสร้างโอกาสในการทำงานในอาเซียนได้มีการทำข้อตกลงระหว่างจีนและสปป.ลาว เพื่อให้เงินทุนจำนวน 6.8 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เส้นทางรถไฟขนาดความยาว 417 กิโลเมตร จากชายแดนจีน-สปป.ลาว ผ่านเวียงจันทน์ไปยังหนองคายของไทย รัฐบาลจีนได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจกับรัฐบาลไทย เพื่อเชื่อมต่อทางรถไฟกับเมืองหลวงของไทย MOU ที่ลงนามมีไว้สำหรับรถไฟความเร็วสูงของกัวลาลัมเปอร์-สิงคโปร์

จีนลงทุนในเมียนมาเป็นอันดับหนึ่ง จากสถิติสิ้นเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2017 มูลค่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามมาด้วยสิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ และเกาหลีใต้ จากโครงการลงทุน 95 โครงการ ซึ่งมาจาก 20 ประเทศ จีนครองส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 26 (ของเม็ดเงินลงทุนทั้งหมด) โดยสาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมภาคการผลิต อุตสาหกรรมก่อสร้าง การขนส่ง และโทรคมนาคม ส่วนพื้นที่ที่นักลงทุนสนใจเข้าไปมากที่สุด คือ เมืองย่างกุ้ง ศูนย์กลางธุรกิจและเมืองหลวงเก่า ตามมาด้วยอันดับ 2 และ 3 คือเมือง มัณฑะเลย์ และพะโค (อดีตคือเมืองหงสาวดี) รัฐบาลเมียนมาได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการของแต่ละรัฐและเขตการปกครองขึ้นมา โดยมอบอำนาจให้สามารถพิจารณาอนุมัติโครงการลงทุนที่มีขนาดมูลค่าโครงการไม่เกิน 5 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาได้ นอกจากนี้ ยังมอบอำนาจให้คณะอนุกรรมการสามารถพิจารณายกเว้นภาษีและอนุมัติการใช้ที่ดินเพื่อดึงดูดโครงการลงทุนของต่างชาติอีกด้วย รัฐบาลท้องถิ่นในหลายพื้นที่ยังสามารถเจรจาโดยตรงกับกลุ่มทุนต่างชาติเพื่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมใหม่ๆ ขึ้นในพื้นที่ คณะกรรมาธิการการลงทุนแห่งเมียนมา (Myanmar Investment Commission) ให้ความสำคัญกับการลงทุน FDI และให้ความคุ้มครองรวมทั้งปฏิบัติต่อผู้ลงทุนต่างชาติตามแนวทางปฏิบัติของธนาคารโลก

กรณีศึกษา

บริษัท COSCO ที่ดำเนินธุรกิจทางด้านการขนส่งโลจิสติกส์ของสาขาคุณหมิง ได้เข้าไปก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ในเมียนมาที่เมืองเจียวเพียว (หรือ จ้าวผิ่ว) ตั้งอยู่ทางตะวันตกของเมียนมาแถวอ่าวเบงกอลในทะเลอันดามันไม่ไกลจากเมืองชิตตะเว่มากนัก จากเมืองเจียวเพียวสามารถเชื่อมโยงกับมณฑลยูนนานของจีนโดยผ่านเมืองมัณฑะเลย์ ต่อไปที่เมืองลาโชไปจนถึงชายแดนเมียนมาที่เมืองมูเซ ซึ่งอยู่ที่ติดกับเมืองรุ่ยลี่ของมณฑลยูนนาน โครงการลงทุนของจีนเชื่อมโยงกับเมืองเจียวเพียวมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์สำหรับจีน โดยเฉพาะความมั่นคงด้านพลังงาน ซึ่งมีการลงนามใน MOU ระหว่างรัฐบาลสองฝ่าย ระบุให้กลุ่ม CITIC ของจีน เป็นผู้ศึกษาและจัดทำ Master Plan เพื่อรายงานต่อกระทรวง Ministry of National Planing and Economic Development ของพม่า ส่วนฝ่ายพม่าจะมีกลุ่ม HTOO Group บริษัทด้านการลงทุนของเมียนมาเป็นผู้ดำเนินการ รวมไปถึงโครงการรถไฟฟ้าเชื่อมจีน เมียนมา และโครงข่ายคมนาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รายงานต่อกระทรวง Ministry of Rail Transportation ของเมียนมา[26] การลงทุนของบริษัทจีนที่เข้าไปลงทุนเมียนมา มีดังนี้

[26] เขียน ธีรวิทย์, *นโยบายต่างประเทศจีน* (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541).

โครงการแรก คือ การสร้างท่าเรือน้ำลึกและคลังเก็บน้ำมันดิบ เกาะเม็ด (Made) เมืองเจียวเพียว เริ่มเมื่อ ค.ศ. 2009 กลุ่ม China National Petroleum Corporation (CNPC) ที่มีขนาดใหญ่ด้านพลังงานของจีนมีการเข้าไปตั้งบริษัท CNPC-South East Asia Pipeline ในเมียนมา เพื่อเข้าไปดูแลการก่อสร้างท่าเรือ Tanker Port

โครงการที่สอง คือ การก่อสร้างท่อส่งน้ำมันดิบ ที่มีการลำเลียงน้ำมันดิบจากตะวันออกกลางและแอฟริกา ซึ่งจะขนส่งทางเรือเมื่อมีการเทียบกับเรือเจียวเพียว แล้วมีการขนส่งไปยังตามท่อที่จีนจะสร้างขึ้นใหม่ในเมียนมาด้วยความยาวของท่อประมาณ 800 กิโลเมตร สำหรับแนวท่อน้ำมันดิบเริ่มจากเมืองเจียวเพียว มัณฑะเลย์ ลาโซ มูเซอ และมีการเชื่อมต่อกับเมืองรุ่ยลี่ของยูนนาน คาดว่ามีการส่งน้ำมันดิบผ่านท่อส่งได้มากถึง 22 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

โครงการที่สาม คือ การก่อสร้างท่อขนส่งก๊าซธรรมชาติ คู่ขนานไปกับท่อส่งน้ำมันดิบ โดยจะใช้ขนส่งก๊าซธรรมชาติที่อยู่ในเมียนมา จีนได้รับสัมปทานจากหลายแหล่งก๊าซธรรมชาติของเมียนมาแถวอ่าวเบงกอล คาดว่าจะมีปริมาณขนส่งก๊าซธรรมชาติผ่านท่อที่กำลังก่อสร้าง ได้ปริมาณ 12,000 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

โครงการที่สี่ คือ การก่อสร้างท่อขนส่งก๊าซธรรมชาติ คู่ขนานไปกับท่อส่งน้ำมันดิบ โดยใช้ขนส่งก๊าซธรรมชาติที่อยู่ในเมียนมา จีนได้รับสัมปทานจากหลายแหล่งก๊าซธรรมชาติของเมียนมาแถวอ่าวเบงกอล คาดว่าจะมีปริมาณขนส่งก๊าซธรรมชาติผ่านท่อที่กำลังก่อสร้าง ได้ถึง 22 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

และที่สำคัญ เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2009 สีจิ้นผิง ผู้นำรุ่นที่ 5 ของจีน[27] ได้ไปเยือนเมียนมามีการลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ตลอดจนการบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ เมื่อ ค.ศ. 2003 จะเห็นได้ว่าผู้นำของจีนพยายามรุกทางใต้โดยผ่านเมียนมา ซึ่งการเชื่อมโยงจีน-เมียนมา มีมูลค่าการลงทุน 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีการเชื่อมโยงจากชายแดนติดมณฑลยูนนานของจีนทางเมืองเจียวเพียว อ่าวเบงกอล เพื่อออกทะเลอันดามัน ระยะประมาณ 997 กิโลเมตร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เมียนมามีความสำคัญสำหรับจีนในทางด้านยุทธศาสตร์ทั้งด้านความมั่นคงทางพลังงาน การค้าวัตถุดิบ และทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงการใช้เมียนมาเป็นทางออกสู่มหาสมุทรอินเดียเพื่อเป็นทางเลือกและลดความเสี่ยงจากการที่จีนต้องพึ่งพาช่องแคบมะละกา อีกทั้งการลงทุนของจีนในเมียนมาทำให้จีนกลายเป็นผู้ลงทุนอันดับ 1 ในเมียนมา ซึ่งจะเป็นเส้นทางการขนส่งการเชื่อมโยง (Connectivity) รุกใต้ของจีนในเมียนมา

โครงการรถไฟจีน-เมียนมา มีมูลค่าถึง 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และอยู่ในระหว่างการก่อสร้างโดยเชื่อมโยงจากชายแดนติดมณฑลยูนนานของจีนมายังมูเซของเมียนมาลงไปจนถึงปลายทางที่เมืองเจียวเพียว เพื่อออกทะเลอันดามัน ระยะทางประมาณ 997 กิโลเมตร เส้นทางรถไฟจีน-เมียนมา มี 2 เส้นทาง คือ เส้นแนวแรก ผ่านเมืองมัณฑะเลย์ ไปยังเมืองหลวงใหม่ เนปิดอร์ ของเมียนมา และแนวเส้นที่สอง ผ่านจากเมืองมัณฑะเลย์ เชื่อมต่อผ่านเมืองมาเกว เมียนมา เส้นทางแนวทางรถไฟสามารถเชื่อมจากต้นทางที่เมืองเมซู เมืองลาโซ เมืองมัณฑะเลย์ และมีจุดหมายปลายทางที่เมืองเจียวเพียวเพื่อออกทะเล

---

[27] กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, “สรุปผลการเดินทางนำคณะผู้ประกอบการสำรวจเส้นทางโลจิสติกส์ เส้นทางการค้าใหม่เมียนมาร์สู่สาธารณรัฐประชาชนจีน (ย่างกุ้ง-เนปิดอ-มัณฑะเลย์-มูเซ-รุ่ยลี่-คุณหมิง),” DBD, http://www.dbd.go.th/download/promotion_file/promo-myanmar-china.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

อันดามัน อย่างไรก็ตาม CITIC ได้มีการระบุว่ารถไฟต้องผ่านสะพานและอุโมงค์ประมาณร้อยละ 40 ของเส้นทางทั้งหมด จากความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างรัฐบาลเมียนมาและรัฐบาลจีน[28]

ถึงแม้การเข้าไปลงทุนของจีนในเมียนมาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเมียนมา รวมไปถึงจะทำให้มีเงินลงทุนจำนวนมากที่เข้าไปในเมียนมา แต่อย่างไรก็ตามก็มีความหวาดระแวงของคนเมียนมาที่มีต่อจีน และข้อวิตกกังวลกับการที่มีพ่อค้าและนักธุรกิจจีนที่พากันย้ายเข้ามาทำกินในเมียนมามากขึ้น โดยเฉพาะในเมืองมัณฑะเลย์และเมืองลาโซ แต่อย่างไรก็ตามทางด้านการลงทุนของบริษัทจีนที่ได้มีการขยายเข้ามาลงทุนในพม่าเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ การลงทุนจีนในพม่า มีหลายด้านด้วยกัน ด้านพลังงาน การสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังงานน้ำ สัมปทานแหล่งก๊าซธรรมชาติ สัมปทานเหมืองแร่ การสำรวจและขุดเจาะเหมืองแร่ การเกษตร โครงการเกษตรพันธะสัญญา เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น ยางพารา เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่น ด้านอุตสาหกรรม/ผลิตสินค้าโรงงานผลิตยางรถยนต์ โดยบริษัท MESNAC Co. จากมณฑลชานตง และมหาวิทยาลัย Qingdao Science and Technology University ตกลงที่จะช่วยเมียนมาผลิตวิศวกรโรงงาน ด้านยางพารา ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ด้านการก่อสร้างสาธารณูปโภค/คมนาคมโครงการที่เมืองเจียวเพียว การสร้างท่าเรือน้ำลึกและคลังน้ำมันดิบ การก่อสร้างท่อขนส่งก๊าซธรรมชาติ การสร้างท่อขนส่งน้ำมันดิบ การสร้างเส้นทางรถไฟเชื่อมจากเมืองเจียวเพียวไปเมืองชายแดนมูเซ ติดกับเมืองรุ่ยลี่ มณฑลยูนนาน และด้านการบริการ เป็นต้น

เมียนมามีทรัพยากรจำนวนมากและมีคุณภาพ เช่น แร่โลหะ อัญมณี ทรัพยากรทางทะเล ไม้เนื้อแข็ง และไม้สัก ส่งผลให้เมียนมามีความได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิต สภาพภูมิอากาศที่มีการเอื้ออำนวยต่อการเกษตร หากได้รับการพัฒนาจะสามารถผลิตต่อพื้นที่ในปริมาณสูง เมียนมามีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความสามารถเชื่อมโยงต่อการขนส่งกับต่างประเทศได้สะดวก แรงงานค่าจ้างต่ำเหมาะสำหรับการลงทุนอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน

เมียนมาเป็นตลาดขนาดใหญ่มีประชากร ประมาณ 58 ล้านคน มีอาณาเขตติดกับจีน อินเดีย บังกลาเทศ สปป.ลาวและไทย ทำให้เมียนมาเป็นประเทศที่อยู่ท่ามกลางกลุ่มประเทศอาเซียนและเอเชียใต้ จึงมีความได้เปรียบในการติดต่อทำการค้า การส่งออกและนำเข้า รวมทั้งการส่งสินค้าผ่านแดนไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติเหมาะแก่การเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรม นโยบายภาครัฐที่มีการส่งเสริมการลงทุนในสาขาการผลิตต่างๆ โดยพยายามลดบทบาทภาครัฐในการดำเนินการผลิตผ่านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งเปิดเสรีในการลงทุน เช่น ธุรกิจเหมืองแร่ การขนส่ง เป็นต้น ความสัมพันธ์ทางด้านการเมืองระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือของอาเซียนที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาการเมืองของเมียนมาให้มีทิศทางที่ดี ซึ่งการพัฒนาตลาดของเมียนมาอาจจะเข้ามาเกี่ยวพันกับสมาชิกอาเซียน และขนาดตลาดที่มีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับตลาดของไทย ซึ่งไทยสามารถใช้เมียนมาเป็นประตูระบายสินค้าสู่ประเทศที่สามได้ รวมทั้งใช้พม่าเป็นฐานการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก

จีนมีความได้เปรียบในแง่ยุทธศาสตร์ทางด้านเศรษฐกิจต่อเมียนมามากกว่าประเทศคู่แข่งอื่น เช่น บังกลาเทศ และอินเดีย ซึ่งนอกจากการติดต่อค้าขายระหว่างกันแล้ว ชาวเมียนมายังเข้ามาทำงานในฐานะแรงงานในจีนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความคุ้นเคยและยอมรับในสินค้าทั้งคุณภาพและราคา แรงงานของเมียนมาส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ รวมทั้งเมียนมาขาดผู้ที่มีความรู้ในด้านการทำธุรกิจต่างประเทศ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ประกอบกับกฎระเบียบทางการค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ระบบ

---

[28] ฐิติพร จิระสวัสดิ์, *นโยบายต่างประเทศของจีนต่อพม่า* (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543).

ราชการมีการคอร์รัปชั่นสูง และมีอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศสูง รวมทั้งจากการติดตามศึกษาพบว่านักธุรกิจจีนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้รับกลายเป็นข้อมูลด้านลบที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับมาจากแหล่งต่างๆ เป็นข้อมูลเชิงการเมือง ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้ในภาคธุรกิจได้อย่างสิ้นเชิง จึงส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการวางแผนการประสานงานระหว่างกัน และสิ่งที่สำคัญคือข้อมูลต่างๆ ของทางการเมียนมาจะไม่เผยแพร่ให้แก่สาธารณชนได้รับรู้

ทั้งนี้ การค้าและการลงทุนของจีนในเมียนมา ซึ่งอาจส่งผลกระทบถึงปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจแนวทางหรือพฤติกรรมด้านการค้าของเมียนมา ปัญหาที่สำคัญอีกข้อหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างจีนกับเมียนมา คือผู้ประกอบการมีความต้องการที่จะรองรับระบบการค้าของตลาดเมียนมา แต่ไม่สามารถหาข้อมูลดังกล่าวได้ จึงทำให้เกิดปัญหาความไม่แน่ใจในการทำการค้า แนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง (เนื่องจากข้อมูลบางอย่างผู้ที่เกี่ยวข้องมีความประสงค์ต้องการปกปิด) ปัญหาการทำการค้ากับเมียนมาที่อาจเกิดขึ้น เช่น ค่าขนส่งสูง เพราะมีการเรียกเก็บค่าคุ้มครองตามเขตและพื้นที่ต่างๆ ทำให้มีเงื่อนไขต้องไปเรียกเก็บกับผู้ประกอบการ แต่สินค้าจากจีนขนส่งเข้ามาในเมียนมาได้สะดวกกว่าเพราะเป็นสินค้าที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ

สถิติการลงทุนของจีนในเมียนมา

ค.ศ.	ค.ศ. 2013	ค.ศ. 2014	ค.ศ. 2015	ค.ศ. 2016	ค.ศ. 2017	ค.ศ. 2018
มูลค่าการลงทุน (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	56.16	511.42	3,323.85	482.59	1,395.22	301.81

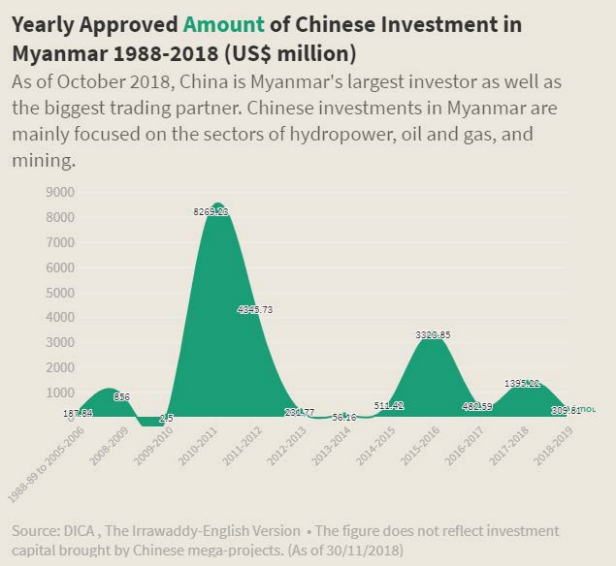

ที่มา: https://www.irrawaddy.com/specials/infographic-30-years-chinese-investment-myanmar.html

จีนเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนในเมียนมาด้วยเงินลงทุนจำนวนมากที่สุดและยังมีจำนวนโครงการที่เข้ามาลงทุนมากถึง 115 โครงการ เช่น ใน ค.ศ. 2016 บริษัท Zhuhai Zhenrong ลงทุนด้านพลังงานและด้านน้ำมัน โดยมีมูลค่าการลงทุน 2,100 ล้านเหรียญสหรัฐฯ China National Petroleum Corporation ร่วมกับ the construction of the Sino-Burma Oil and Gas Pipeline ร่วมลงทุนด้านพลังงานน้ำของเขื่อน Hatgyi ในรัฐ Karen และจีนยังลงทุนโรงงานไฟฟ้าพลังงานน้ำ Chibwenge ในรัฐคะฉิ่น และยังมีบริษัทอื่นๆอีกมาก อาทิ China Non-ferrous Metal Mining Group, Datang Corporation, Huaneng Group, China Three Gorges Corporation, Wanbao Mining Company, Norinco and China Railway Engineering ที่เข้ามาลงทุนในเมียนมา[29]

3. การลงทุนของจีนในสปป.ลาว

สปป.ลาวและจีนมีความสัมพันธ์ที่ดีกันมาอย่างยาวนาน มีความร่วมมือการพัฒนาในหลายภาคส่วน รวมถึงความช่วยเหลือด้านการค้าและส่งเสริมการลงทุน โดยแผนความร่วมมือและส่งเสริมเศรษฐกิจหนุนให้มีการขยายตัวในมูลค่าการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศ ครอบคลุมทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม นอกเหนือจากความร่วมมือข้างต้น ทั้งสองประเทศยังเห็นพ้องที่จะมุ่งพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการค้าระหว่างสปป.ลาวและจีน

นับตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 2011 จนถึง ค.ศ. 2015 มูลค่าการค้าระหว่างสปป.ลาวและจีนเพิ่มขึ้นทุกปี จาก 1,300 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2011 เพิ่มขึ้นเป็น 1,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2015 เพิ่มขึ้นเป็น 2,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนใน ค.ศ. 2013 มูลค่าการค้าระหว่างสปป.ลาวกับจีนก้าวกระโดดเพิ่มขึ้นถึง 3,600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2014 และ ในช่วง ค.ศ. 2010 การค้าระหว่างสปป.ลาวและมณฑลยูนนาน มีมูลค่า 203 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และพุ่งทะยานขึ้นเป็น 1,370 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 40 ของมูลค่าการค้าโดยรวมของทั้งสองประเทศ จากสถิติการค้าจะเห็นได้ว่าการลงทุนของจีนที่ได้เข้ามาในสปป.ลาวมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปี และก้าวกระโดดอย่างรวดเร็วทำให้ใน ค.ศ. 2014 จีนได้กลายเป็นนักลงทุนรายใหญ่อันดับ 1 ในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงที่เข้ามาลงทุนในสปป.ลาว กัมพูชา และเมียนมา มีมูลค่า 614.3, 553.9 และ 578.5 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ การลงทุนของจีนในสปป.ลาวมีมากกว่า 760 โครงการ มีมูลค่าประมาณ 6,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ทั้งในโครงการเหมืองแร่ เขื่อน ทรัพยากร และอุตสาหกรรมการเกษตร

จีนก้าวขึ้นเป็นอันดับ 1 ของนักลงทุนต่างชาติที่ลงทุนในสปป.ลาว ส่วนใหญ่นักลงทุนจีนมักจะได้โอกาสเข้ามาลงทุนและพัฒนาแบบรัฐต่อรัฐที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) หรือ

---

[29] Maggie Xiaoyang Chen and Chuanhao Lin, “Foreign Investment across the Belt and Road: Patterns, Determinants and Effects,” World Bank, http://documents.worldbank.org/curated/en/394671539175518256/pdf/WPS8607.pdf (accessed December 10, 2018).

เขตเศรษฐกิจที่รัฐบาลสปป.ลาว ให้สัมปทานแก่กลุ่มทุนจีนเข้ามาพัฒนาพื้นที่ ได้แก่ เขตเศรษฐกิจบึงธาตุหลวง นครเวียงจันทน์ หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบ่อเต็น-บ่อหาน (พรมแดนสปป.ลาว-จีน) บริษัทจีนใช้เงินลงทุนมูลค่า 7,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของสปป.ลาว และมีการลงทุน 9,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของแขวงจำปาศักดิ์ ในช่วง ค.ศ. 2016-2017 ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจสปป.ลาว-จีน ได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้มูลค่าการค้าของทั้งสองประเทศมีมูลค่า 2.34 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในส่วนด้านการท่องเที่ยว เมื่อ ค.ศ. 2017 มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.5 โดยเฉลี่ยแล้วมีนักท่องเที่ยวจากจีนเข้ามาท่องเที่ยวประมาณ 500,000 ครั้ง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากจีนเข้าไปลงทุนในโครงการใหญ่แล้วอิทธิพลของทุนจีนยังลงไปถึงระดับการค้าขายในชุมชนเล็กๆ ตามเมืองต่างๆ ของสปป.ลาว

จีนเข้ามาลงทุนในสปป.ลาว เริ่มตั้งแต่มีความร่วมมือภายใต้กรอบอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) การลงทุนทั้งด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การขุดค้นแร่ธาตุ การสร้างเขื่อนไฟฟ้า และธุรกิจด้านการเกษตร เช่น การปลูกยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง และกล้วย ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้จีนเข้ามาลงทุน อีกทั้งจีนถือว่าสปป.ลาวเป็นจุดยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor: NSEC) ที่จะส่งสินค้าจีนไปยังบรรดาประเทศในอาเซียน แต่ขณะเดียวกัน สปป.ลาวยังขาดแรงงานที่มีคุณภาพ จีนจึงนำแรงงานของตนเข้ามากว่า 300,000 คน ทำงานในโครงการลงทุนต่างๆ นอกจากนี้จีนได้ช่วยเหลือด้านการเงิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนน เส้นทางรถไฟ เพื่อที่จีนจะได้ขนส่งทั้ง สินค้า การเข้ามาลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานได้สะดวกยิ่งขึ้น และก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวมักแฝงมาในรูปแบบของการยึดครองรูปแบบใหม่ หรือตกเป็นอาณานิคมใหม่ (New Colonialism) ของจีนในยุคโลกาภิวัตน์

การลงทุนในโครงการรถไฟความเร็วสูงจีน-สปป.ลาว[30] มีมูลค่า 6 พันล้านเหรียญสหรัญอเมริกา ซึ่งจะเชื่อมโยงจีนกับเมืองหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือภายใต้โครงการความคิดริเริ่มของสีจิ้นผิง ซึ่งจะเห็นว่าเส้นทางรถไฟความเร็วสูง เป็นโครงการหนึ่งของ BRI และถือเป็นความร่วมมือแบบต่างคนต่างได้ (win-win) บริษัทจีนได้เป็นผู้นำในการก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูงในสปป.ลาว การสร้างทางรถไฟมีพนักงาน 100,000 คน ซึ่งคาดว่าต้นทุนของโครงการจะสูงถึงร้อยละ 70 เนื่องจากสปป.ลาวไม่มีประสบการณ์ในการสร้างทางรถไฟ และไม่มีทางเลือกนอกจากต้องพึ่งพาจีน ทั้งเทคโนโลยีและบุคลากร ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายสูงผลประโยชน์ไม่ชัดเจน นอกจากนี้ภูมิประเทศเป็นภูเขาและแม่น้ำหลายสาย โครงการจึงต้องสร้างอุโมงค์จำนวนมากและสะพานจำนวน 170 แห่ง ต้นทุนรวมเกือบสองเท่าของงบประมาณประจำปีของรัฐบาลลาว 3.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ความจำเป็นทางรถไฟสำหรับประเทศที่มีประชากรเพียง

[30] Marimi Kishimoto, “Laos merely a bystander as China pushes Belt and Road ambitions Costly China-led railway project offers questionable benefits to host,” *Nikkei Asian Review*, October 06, 2017, under “Business,” https://asia.nikkei.com/Politics-Economy/International-Relations/Laos-merely-a-bystander-as-China-pushes-Belt-and-Road-ambitions (accessed December 10, 2018).

6.9 ล้านคนนั้นเป็นที่ถกเถียงกันเป็นอย่างยิ่ง โดยรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนของสปป.ลาวร้อยละ 40 หรือ 730 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา กู้ยืมเงินจากจีนร้อยละ 65 ซึ่งเป็นภาระหนี้ในการชำระคืน และมีความเสี่ยงในการลงทุนสูง ซึ่งจะทำให้จีนจะมีอิทธิพลที่เพิ่มมากขึ้นโดยได้รับแรงหนุนจากโครงการ BRI ของจีน ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของจีนต้องการเชื่อมเส้นทางรถไฟระยะทาง 3,000 กิโลเมตร จากสปป.ลาวไปสิงคโปร์ ผ่านไทยและมาเลเซีย วิสัยทัศน์อันยิ่งใหญ่ที่จะทำให้สปป.ลาวเป็นประตูสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การพึ่งพาทางเศรษฐกิจของสปป.ลาวกับจีนสามารถทำให้เกิดข้อเสียอย่างร้ายแรงได้เช่นเดียวกับการลงทุนในกัมพูชา สถานะของจีนในฐานะนักลงทุนต่างชาติรายใหญ่ที่สุดของประเทศได้ให้ความสำคัญกับอิทธิพลทางการเมืองอย่างมาก กัมพูชาแสดงให้เห็นถึงระดับของการเคารพต่อจีนในความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อพิพาทดินแดนในทะเลจีนใต้ ซึ่งจะทำให้แนวทางของอาเซียนมีความเสี่ยงสูงที่จะไม่ได้เดินไปในเส้นทางเดียวกันได้ยากยิ่ง

มณฑลยูนนานผลักดัน “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” หวังเชื่อมตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้[31] จีนได้ประกาศให้อำเภอเหมิ่งล่า (บ่อหาน) ในเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับประเทศ 1 ใน 6 แห่งของจีน เพื่อนำร่องการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของจีนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน ตามยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงจีนกับภูมิภาคต่างๆ ภายใต้นโยบาย OBOR รัฐบาลยูนนานได้ยึดถือนโยบายรัฐบาลจีนเป็นแนวทาง และได้แปลงนโยบายส่วนกลางไปสู่การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม โดยรัฐบาลยูนนานได้แถลง “แผนสร้างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอำเภอเหมิ่งล่า (บ่อหาน) ค.ศ. 2015-2025 เพื่อเตรียมความพร้อมให้อำเภอเหมิ่งล่ากลายเป็นพื้นที่รองรับการเชื่อมโยงทั้งทางด้านการค้า การท่องเที่ยว คมนาคม ขนส่งและโลจิสติกส์ ที่เชื่อมสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อำเภอเหมิ่งล่า ตั้งอยู่ทางใต้สุดของมณฑลยูนนาน หากเดินทางด้วยรถยนต์โดยใช้เส้นทางคุนหมิง-กรุงเทพ (R3A) จะต้องเดินทางออกจากจีนที่ด่านบ่อหานของอำเภอเหมิ่งล่า ผ่านด่านบ่อเต็นของสปป.ลาว และออกจากด่านห้วยทรายของสปป.ลาว เข้าด่านเชียงของ จังหวัดเชียงราย ระยะทาง 250 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางเพียง 4-5 ชั่วโมง หรือหากขนส่งสินค้าทางน้ำออกจากอำเภอเหมิ่งล่าที่ด่านกวนเหล่ย ล่องไปตามแม่น้ำโขง ถึงด่านเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ระยะทางประมาณ 360 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 1-3 วัน ถือเป็นเส้นทางจากด่านชายแดนจีนถึงด่านชายแดนไทยที่สั้นที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางบกหรือทางน้ำ

[31] “ยูนนานดัน “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” หวังเชื่อมตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ (2),” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/interesting-facts/detail.php?SECTION_ID=616&ID=17042 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

แผนสร้างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอำเภอเหมิ่งล่า (ชายแดนจีน-ลาว)

ขอบเขตพื้นที่ ประกอบด้วย เขตพัฒนาเศรษฐกิจบ่อหาน (Mohan Economic Development Zone) และอีกหลายตำบลในอำเภอเหมิ่งล่า เช่น ตำบลบ่อหาน ตำบลเหมิ่งล่า ตำบลเหมิ่งหม่าน ตำบลเหมิ่งหลุน ตำบลเหมิ่งเผิ่ง และตำบลกวนเหล่ย มีพื้นที่รวม 4,500 ตารางกิโลเมตร มีชายแดนติดกับสปป.ลาวระยะทาง 623 กิโลเมตร โดยมีเส้นทางเข้าออกจีน-สปป.ลาว 2 เส้นทาง คือ เส้นทางขนส่งสินค้าทางน้ำ (แม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง) ผ่านด่านกวนเหล่ย และทางหลวงคุนหมิง-กรุงเทพ (R3A) ผ่านด่านบ่อหาน มีจำนวนประชากร 250,000 คน และร้อยละ 75 เป็นชนกลุ่มน้อย อาทิ ไทลื้อ อาข่า อี๋ และเย้า ใน ค.ศ. 2015 อำเภอเหมิ่งล่า มีมูลค่า GDP 7,251 ล้านหยวน เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.8 และ GDP ต่อคน 25,108 หยวน

เป้าหมายการพัฒนา เน้นการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เศรษฐกิจ ความเป็นเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้กลายเป็น

(1) เวทีสำคัญด้านความร่วมมือเชิงกลยุทธ์จีน-สปป.ลาว เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 2015 รัฐบาลจีนและสปป.ลาวได้ลงนาม “แผนร่วมกันสร้างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมบ่อหาน-บ่อเต็น” อย่างเป็นทางการ ซึ่งมีพื้นที่รวม 21.23 ตารางกิโลเมตร (ฝั่งจีน 4.83 ตารางกิโลเมตร ฝั่งลาว 16.4 ตารางกิโลเมตร) และตั้งเป้าไว้ว่าโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ น่าจะได้รับการก่อสร้างแล้วเสร็จภายใน ค.ศ. 2020

(2) เขตแสดงการเติบโตทางเศรษฐกิจชายแดน โดยจะพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมให้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กลายเป็นเขตชั้นนำด้านการค้าและโลจิสติกส์นานาชาติ อุตสาหกรรมการแปรรูปเพื่อนำเข้า-ส่งออก และการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน โดยภายใน ค.ศ. 2025 เขตดังกล่าวจะมีมูลค่า GDP เพิ่มขึ้น 4 เท่า หรือมีมูลค่า 35,000 ล้านหยวน ซึ่งจากเดิมที่มีสัดส่วนไม่ถึง 1 ใน 4 ของ GDP เขตสิบสองปันนา ให้มีสัดส่วน 3 ใน 4 ของ GDP เขตสิบสองปันนา

(3) การสร้าง Ecological Civilization (EcoCiv) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศให้มีความสวยงาม มนุษย์และธรรมชาติอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน โดยจะสร้างเขตอนุรักษ์จีน-สปป.ลาวให้มีพื้นที่กว่า 3 ล้านหมู่ หรือ 1.25 ล้านไร่ (2.4 หมู่ เท่ากับ 1 ไร่) เขตอนุรักษ์ธรรมชาติระดับประเทศกว่า 2 ล้านหมู่ (ปัจจุบันมี 1.7 ล้านหมู่) และเขตอนุรักษ์ธรรมชาติระดับท้องถิ่นกว่า 500,000 หมู่ (ปัจจุบันมี 320,000 หมู่)

(4) เขตสาธิตการสร้างความปรองดอง ความสงบ และความร่ำรวยกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาให้มีความเป็นเมือง (Urbanization) มากยิ่งขึ้น การบริการสาธารณะและคุณภาพความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

(5) ศูนย์กลางคมนาคมเชื่อมโยงจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใน 5-10 ปีข้างหน้า เครือข่ายคมนาคมของยูนนานและการเชื่อมสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะได้รับการพัฒนามากขึ้นทั้งทางถนน ทางน้ำ อากาศ และรถไฟ

ทางน้ำ เส้นทางขนส่งทางแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ของสี่ประเทศ (จีน-สปป.ลาว-เมียนมา-ไทย) เปิดใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 2001 และเป็นเส้นทางน้ำแห่งเดียวของจีนที่มุ่งสู่ประเทศในอินโดจีน สิ้นสุดที่อำเภอเชียงแสนของไทย ระยะทาง 358 กิโลเมตร รองรับเรือขนาด 300 ตัน และมีแผนจะขยายร่องน้ำช่วงจิ่งหง-หลวงพระบาง เพื่อรองรับเรือขนาด 500 ตัน โดย ค.ศ. 2014 เส้นทางน้ำในเขตสิบสองปันนามีปริมาณการขนส่งสินค้า 217,000 ตัน

ทางถนน เส้นทางคุนหมิง-กรุงเทพ (R3A) เปิดใช้ตลอดสายตั้งแต่ ค.ศ. 2013 โดยช่วงเสี่ยวเหมิ่งหยาง-บ่อหาน ระยะทาง 175 กม. อยู่ระหว่างขยายให้เป็นทางด่วน 4 ช่องทาง

ทางอากาศ สนามบินสิบสองปันนา มีพื้นที่ 110,000 ตารางเมตร มีรันเวย์กว้างยาวขนาด 45x2,400 เมตร สามารถรองรับโบอิ้ง 767 และแอร์บัส 330 มีเที่ยวบินภายในประเทศ 21 เส้นทาง และต่างประเทศ 1 เส้นทาง (ไปหลวงพระบาง บินตรงโดย Lao Airlines) ค.ศ. 2015 มีผู้โดยสารเข้าออก 4.15 ล้านคน เพิ่มขึ้น ร้อยละ 23.5 เครื่องบินขึ้นลง 35,000 ลำ เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.6 และพัสดุ 8,000 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.6

รถไฟ มีแผนเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟจากคุนหมิง-บ่อหาน-สปป.ลาว-ไทย-สิงคโปร์ ช่วงมณฑลยูนนานจากคุนหมิง-ยวี่ซี มีรถไฟเส้นเก่าซึ่งเป็นระบบรางเดี่ยว ความเร็ว 120 กิโลเมตรต่อชั่วโมง วิ่งอยู่ก่อนแล้ว และเส้นคู่ขนานซึ่งอยู่ระหว่างขยายให้เป็นระบบรางคู่ ความเร็ว 200 กม./ชม. คาดสร้างเสร็จสิ้น ค.ศ. 2016 ส่วนเส้นทางจากยวี่ซี-บ่อหาน ได้มีพิธีเปิดการก่อสร้างไปเมื่อ ค.ศ. 2016 ส่วนในสปป.ลาว ได้มีพิธีวางศิลาฤกษ์โครงการรถไฟจีน-ลาวแล้วเช่นกันเมื่อ ค.ศ. 2015 คาดว่าทั้งสองเส้นน่าจะสร้างเสร็จในเวลาใกล้เคียงกันคือประมาณ ค.ศ. 2021

การจัดวางพื้นที่พัฒนาของเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอเหมิ่งล่า “2 เส้นทาง 2 ศูนย์กลาง 5 พื้นที่”

การจัดวางพื้นที่พัฒนา ได้มีการจัดวางพื้นที่การพัฒนาในลักษณะ “สองเส้นทาง สองศูนย์กลาง ห้าพื้นที่ทำงาน” คือ

สองเส้นทาง ได้แก่

(1) เส้นทางเศรษฐกิจตำบลเหมิ่งหลุน-บ่อหาน อาศัยความได้เปรียบของเส้นทาง R3A และมีด่านบ่อหาน ตำบลเหมิ่งล่า และตำบลเหมิ่งหลุน เป็นจุดสำคัญ เชื่อมต่อเส้นทางขึ้นเหนือเข้าสู่จีน จากเมืองจิ่งหง เมืองผูเอ่อร์ เมืองยวี่ซี สู่นครคุนหมิง และลงใต้เชื่อมต่างประเทศคือ สปป.ลาวและไทย โดยให้

ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบขนส่งทางบก โลจิสติกส์และคลังสินค้า การค้าระหว่างประเทศ การแปรรูปเพื่อการส่งออก วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

(2) เส้นทางเศรษฐกิจแนวลำน้ำจากท่าเรือจิ่งหง-ท่าเรือกวนเหล่ย อาศัยความได้เปรียบด้านการขนส่งทางเรือนานาชาติเชื่อมต่อกับสปป.ลาว เมียนมาและไทย โดยมีท่าเรือจิ่งหงและท่าเรือกวนเหล่ยเป็นจุดสำคัญ เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการต่อเรือ การขนส่งทางน้ำ และการท่องเที่ยว

สองศูนย์กลาง ได้แก่

(1) เขตความร่วมมือเศรษฐกิจบ่อหาน อาศัยความได้เปรียบของเขตพัฒนาเศรษฐกิจบ่อหานที่ได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้วให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เน้นการสร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรและการตลาดกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสปป.ลาว เมียนมา และไทย เพื่อร่วมกันพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ การแปรรูปเพื่อการส่งออก การค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน รวมถึงเร่งวางแผนสร้างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมบ่อหาน (จีน)-บ่อเต็น (สปป.ลาว) เพื่อให้กลายเป็นด่านระหว่างประเทศที่มีความทันสมัยเชื่อมสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลายเป็นเขตระดับแนวหน้าของความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ระหว่างจีน-สปป.ลาว

(2) เขตบริการอันทันสมัยเหมิ่งล่า อาศัยตำบลเหมิ่งล่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจบริการ เช่น การเงิน โลจิสติกส์ ข่าวสารข้อมูล การรักษาพยาบาล สันทนาการ บ้านพักคนชรา เพื่อให้กลายเป็นเขตบริการการค้าระหว่างประเทศ ช่องทางแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ และเมืองแห่งการพักผ่อนเชิงนิเวศนานาชาติ

ห้าพื้นที่ทำงาน ได้แก่

(1) พื้นที่เศรษฐกิจท่าเรือ เร่งพัฒนาการค้า ระบบขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร เพื่อให้กลายเป็นศูนย์กระจายสินค้าและท่าเรือนานาชาติแม่น้ำโขง

(2) พื้นที่แปรรูปเพื่อการนำเข้าส่งออก เร่งสร้างเขตแปรรูปเพื่อการนำเข้าส่งออกที่ครบครัน โดยมีการแปรรูป การค้าและโลจิสติกส์ รวมในแหล่งเดียว

(3) พื้นที่วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว อาศัยความได้เปรียบของวัฒนธรรมใบลานชนเผ่าไทลื้อและนิเวศวิทยาของป่าฝนเขตร้อนในสิบสองปันนาเป็นสำคัญ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมอาทิ สวนพฤกษศาสตร์เขตร้อนสิบสองปันนา แหล่งท่องเที่ยวระดับสูงสุดของประเทศ (ระดับ 5A) เขตชมวิวว่างเทียนซู่ (4A) และ สวนชาโบราณผูเอ่อร์ เพื่อเน้นการพัฒนาวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สื่อภาพยนตร์และโทรทัศน์ และการศึกษาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้กลายเป็นเขตสื่อภาพยนตร์และโทรทัศน์และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ

(4) พื้นที่เกษตร เร่งพัฒนาพืชเกษตรที่ขึ้นชื่อของท้องถิ่นให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น เช่น ข้าว ยางพารา ใบชา อ้อย มะรุม และผลไม้เมืองร้อน เพื่อให้กลายเป็นเขตสาธิตเกษตรที่โดดเด่น

(5) พื้นที่นิเวศ อาศัยความได้เปรียบของเขตอนุรักษ์ธรรมชาติแห่งชาติเขตฯ สิบสองปันนา และเขตอนุรักษ์ธรรมชาติข้ามพรมแดนจีน-สปป.ลาว เป็นพื้นที่สำคัญในการพัฒนา เพื่อเร่งผลักดันการสร้างระบบควบคุมโรคระบาดตามแนวชายแดนจีน-สปป.ลาว ดำเนินกิจกรรมสาธิตระบบนิเวศวิทยาและการสร้างความปลอดภัยด้านนิเวศ และบำรุงรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

จีนชิงความได้เปรียบโดยร่วมมือกับสปป.ลาว เตรียมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเพื่อยกระดับให้กลายเป็น “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมบ่อหาน (จีน)-บ่อเต็น (สปป.ลาว)” โดยตั้งเป้าไว้ว่าโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ จะก่อสร้างเสร็จในอีก 5 ปีข้างหน้า ซึ่งก็น่าจะมีความเป็นไปได้ เนื่องจากเมืองคาสิโนที่ถูกปิดไปในฝั่งบ่อเต็นได้กลับกลายเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษบ่อเต็นที่มีนายทุนจากจีนได้รับสัมปทาน เพื่อใช้พื้นที่ร่วมกันดังกล่าวเตรียมรองรับการขยายตลาดสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากนี้ China-ASEAN Information Harbor รุก สปป.ลาว ตั้ง “ศูนย์เทคโนโลยีคลาวด์” จับตลาดอาเซียน[32] ทั้งนี้ บริษัท China-ASEAN Information Harbor Co., Ltd. (CAIH) เลือก สปป.ลาว เป็นจุดหมายการลงทุนแห่งแรกในอาเซียน โดยร่วมทุนกับผู้ให้บริการดาวเทียมของสปป.ลาว สร้าง “ศูนย์เทคโนโลยีคลาวด์” เพื่อจับตลาด สปป.ลาวและอาเซียน บริษัท CAIH และบริษัท Lao Asia Pacific Satellite Co., Ltd. (LAOSAT) ตัดสินใจร่วมพัฒนา “ศูนย์เทคโนโลยีคลาวด์” ใน สปป.ลาว เพื่อให้บริการคลาวด์แก่ภาคธุรกิจลาวและประเทศสมาชิกอาเซียน อันเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรม

“ศูนย์เทคโนโลยีคลาวด์” ใน สปป.ลาว เป็นโครงการเชิงสัญลักษณ์โครงการแรกของ CAIH ในอาเซียน และเป็นต้นแบบในการผลักดันให้กว่างสีมีส่วนร่วมเชิงลึกในโครงการการพัฒนายุทธศาสตร์ BRI นายหลู่ ตงเลี่ยง (Lu Dongliang) ตำแหน่ง CEO บริษัท CAIH เปิดเผยว่า บริษัทฯ ใช้การพัฒนาระบบนิเวศอินเทอร์เน็ตพลัส (Internet plus Ecosystem) โดยนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เข้ากับอุตสาหกรรมต่างๆ รวมถึงดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถ และการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อพัฒนาให้ CAIH เป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและฐานอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

---

[32] กฤษณะ สุกันตพงศ์, China-ASEAN Information Harbor รุก สปป.ลาว ตั้ง “ศูนย์เทคโนโลยีคลาวด์” จับตลาดอาเซียน, ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/china-asean-information-harbor-รุก-สปป-ลาว-ตั้ง-ศูนย/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561). บริษัท LAOSAT เป็นผู้ให้บริการดาวเทียมดวงแรกของ สปป.ลาว เป็นบริษัทที่ร่วมลงทุนระหว่างหน่วยงานรัฐบาล สปป.ลาว กับบริษัท CHINAROCKET (中国长征火箭有限公司)ในเครือบริษัท China Aerospace Science and Technology Corp. หรือ CASC (中国航天科技集团) และบริษัท Space Star Technology Co., Ltd. ของจีน

โดยมีมณฑลกวางสีเป็นศูนย์กลาง และรองรับพื้นที่ภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน รวมถึงประเทศสมาชิกอาเซียน

ทั้งนี้ ศูนย์ CAIH เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของกวางสี รวมถึงเป็นกลไกส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และประชาชน นายติง หย่งปิง (Ding Yongbing) ผู้จัดการทั่วไปบริษัท LAOSAT เปิดเผยว่า บริษัทฯ อาศัยเทคโนโลยีดาวเทียมเพื่อต่อยอดธุรกิจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงของ สปป.ลาว รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านสารสนเทศระหว่าง สปป.ลาวกับประเทศสมาชิกอาเซียน

กรณีศึกษา

โครงการโลกใหม่ดอนจันทน์ (Done Chan New World) ซึ่งเป็นโครงการลงทุนของจีนที่ใช้เงินลงทุนกว่า 600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทลูกที่จัดตั้งขึ้นในสปป.ลาว มีการร่วมทุนกับบริษัทของเอกชนสปป.ลาวบนเนื้อที่สัมปทานริมฝั่งแม่น้ำโขงรวม 42 เฮกตาร์ (เกือบ 263 ไร่) ซึ่งมีพื้นที่สำหรับก่อสร้างราว 700,000 ตารางเมตร ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยระดับหรู ห้างสรรพสินค้า โรงแรมระดับ 5 ดาว 1 หลัง อพาร์ตเมนต์และอาคารศูนย์ธุรกิจทันสมัย กลายเป็นเขตเมืองใหม่ทันสมัยที่มีความสวยงามและเป็นแลนด์มาร์กอีกแห่งหนึ่งของเมืองหลวง

โครงการเวียงจันทน์เมกะมอลล์ (Vientiane Mega Mall) ของกลุ่มรีกัลโกลบอลอินเวสท์เมนต์แอนด์ดีเวลลอปเม้นต์ (Regal Global Investment and Development) กลุ่มทุนจีน-สิงคโปร์ เป็นโครงการช้อปปิ้งคอมเพล็กซ์ขนาดใหญ่ที่สุดในทำเลย่านสนามบินนานาชาติทางทิศเหนือของเวียงจันทน์ มูลค่ากว่า 50 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีร้านค้าถึง 1,000 ร้าน และมีห้างซูเปอร์สโตร์ 1 แห่ง พร้อมโรงภาพยนตร์กับสถานบันเทิงอื่นๆ ครบวงจร

โครงการเวียงจันทน์คอมเพล็กซ์ของกลุ่มฮาลองอินเวสท์เมนต์แอนด์ดีเวลลอปเม้นต์ (Halong Investment & Development) หรือ BIM Group ซึ่งเป็นเจ้าของสายการบินแอร์แม่โขง (Air Mekong) ในเวียดนาม มีการลงทุน 70 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โครงการจะมีโรงแรม 5 ดาวแห่งแรกกับศูนย์การค้าแห่งใหม่ ในย่านใจกลางนครเวียงจันทน์ พร้อมสถานบันเทิงครบเครื่อง เปิดให้บริการเฟสที่ 1 เมื่อ ค.ศ. 2004 บริษัทยังมีแผนลงทุนก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสำนักงานให้เช่าทันสมัยขึ้นในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการร่วมทุนเปิดตลาดยักษ์ใหญ่ เช่น ตลาดซังเจี่ยง เป็นอาคารโกดังชั้นเดียวเน้นขายส่งสินค้า ผู้ลงทุนเป็นกลุ่มทุนพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่จากจีน ศูนย์การค้าสากลนครทรัพย์ช้อปปิ้งพลาซ่า เป็นอาคารสูง 5 ชั้นทรงสี่เหลี่ยม พื้นที่โครงการ 3,598 ตารางเมตร ผู้ลงทุนคือ บริษัทหวาเสินลงทุนพัฒนา (ลาว) จำกัด เป็นทุนจากจีนในนามบริษัทกลุ่มนครทรัพย์ จำกัด และรีกัล เมก้ามอลล์ (Regal Mega Mall)

ผู้ลงทุนคือ Regal Global Investment Development Group กลุ่มทุนพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่จากจีนและสิงคโปร์

อีกทั้งยังมีเวียงจันทน์เซ็นเตอร์ เป็นอาคาร 4 ชั้น อยู่หลังตลาดขัวดิน ผู้ลงทุนคือ North Nong Chan Complex Development Co.,Ltd. กลุ่ม jointly funded by Yunnan Provincial overseas Investment Co., Ltd และ Krittaphong Group Co., Ltd. โครงการเปิดบริการเพียง 2 แห่ง คือ โครงการตลาดเช้า Shopping Mall และตลาดซังเจี่ยง บางแห่งเปิดบริการแล้วแต่ไม่ตอบโจทย์ บางแห่งสร้างเสร็จแต่ยังเปิดไม่ได้

บริษัท CAMC Engineering Co., Ltd. ของจีน และบริษัท Krittaphong Group Co., Ltd. ของ สปป.ลาว ได้ลงทุนร่วมกันในการก่อสร้างโครงการ Vientaine New World มูลค่าการลงทุน 600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยเป็นโครงการการก่อสร้างเขตเมืองใหม่ที่เกาะดอนจัน (Don Chan Island) ริมแม่น้ำโขง นครหลวงเวียงจันทน์ โดยรวมเอาสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งมีความทันสมัยและเอื้อต่อการทำธุรกิจ รวมทั้งมีที่อยู่อาศัยตามมาตรฐานสากลและอยู่ท่ามกลางร้านค้าและร้านอาหารต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังสามารถจัดเป็นที่ตั้งของทั้งบริษัทท้องถิ่นและบริษัทต่างชาติ ประกอบด้วยอาคารประเภท Independent Headquarter Buildings, Small Office/ Home Offices (SOHO) และ Landmark Office Buildings เป็นต้น

บริษัท เซี่ยงไฮ้ วั่นเฟิง ของจีน ได้สัมปทานเขตเศรษฐกิจพิเศษ บึงธาตุหลวง ซึ่งสัญญาสัมปทานนาน 99 ปี มีแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบึงธาตุหลวง วางคอนเซ็ปต์เป็นเมืองใหม่ใจกลางนครเวียงจันทน์ ประกอบด้วย โรงเรียนนานาชาติระดับอนุบาลถึงมหาวิทยาลัย โรงพยาบาล สถาบันการเงิน ศูนย์วัฒนธรรม โรงแรมระดับ 3-5 ดาว หอประชุมนานาชาติ ช้อปปิ้งเซ็นเตอร์ โซนที่อยู่อาศัยทั้งในรูปแบบบ้านจัดสรรและคอนโดมิเนียมล้อมรอบด้วยธรรมชาติของแหล่งน้ำและสวนสาธารณะขนาดใหญ่ นอกจากนี้จะพัฒนาเขตศูนย์การค้าปลอดภาษี เขตนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเพื่อการส่งออก ภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีอาเซียน เขตศูนย์กลางการบริการทางธุรกิจการเงินและการลงทุน รวมถึงท่าเรือขนส่งสินค้าโดยบริษัท เซี่ยงไฮ้ วั่นเฟิงจะรับผิดชอบการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค มูลค่าลงทุน 1,600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากนั้นจะเปิดให้เอกชนที่สนใจรวมถึงนักธุรกิจไทยเข้ามาลงทุนตามคอนเซ็ปต์ที่วางไว้ ซึ่งจีนตกลงแบ่งรายได้ให้ลาว ร้อยละ 50 ของรายได้ค่าเช่า มีนักธุรกิจจากจีนและญี่ปุ่น จองพื้นที่ลงทุนบางส่วนไปแล้ว ทางการสปป.ลาวคาดหวังว่าโครงการนี้จะช่วยกระตุ้นจีดีพีของประเทศให้ขยายตัวได้ถึง 10 เท่าในอนาคต จากปัจจุบันขยายตัวร้อยละ 6-7 ต่อปี[33]

[33] “รู้จักเมือง ‘บึงธาตุหลวง’ สปป.ลาว เมืองดูไบแห่งแรกในอาเซียน,” แจ้งข่าว, https://www.jangkhao.org/p/14364 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โครงการก่อสร้างเขตพัฒนากวมรวมไชเชษฐา (Saysettha Development Zone) ซึ่งเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างนครหลวงเวียงจันทน์และบริษัทลงทุนจากมณฑลยูนนานของจีน มีมูลค่าการลงทุน 128 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งการถือหุ้นเป็นสปป.ลาว ร้อยละ 25 และจีน ร้อยละ 75 ได้ก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนนความยาว 18 กิโลเมตร ปรับปรุงหน้าดิน 400 เอเคอร์ ระบบน้ำประปา และวางระบบระบายน้ำเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารโรงงานระดับมาตรฐานบนเนื้อที่ 5 เอเคอร์ การก่อสร้างอาคารห้องพักพนักงาน ศูนย์บริการลูกค้า และอาคารอื่นๆ เพิ่มเติมอีกบนเนื้อที่ 2 เอเคอร์ และกำลังอยู่ในช่วงการก่อสร้างสถานีไฟฟ้า 115 กิโลโวลต์ สำหรับการก่อสร้างในระยะต่อไป ทางโครงการฯ ได้เชิญนักออกแบบและวางแผนชาวสิงค์โปร์เข้ามาควบคุมและดำเนินการดังกล่าว[34]

ขณะที่ภาคส่วนโทรคมนาคมของจีนเป็นหุ้นส่วนสำคัญของสปป.ลาวในโครงการดาวเทียมดวงแรกของสปป.ลาว ในภาคพลังงานจีนช่วยสปป.ลาวในการสร้างโรงงานผลิตพลังงาน นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศยังได้จัดสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษข้ามพรมแดนเพื่อส่งเสริมแผนข้อตกลงการค้าเสรี คือโครงการยูนนาน-สปป.ลาว โดยโครงการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน จีนยังคงมองหาโอกาสที่จะให้ความร่วมมืออย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกับสปป.ลาว โดยอ้างถึงความได้เปรียบของจีนในเรื่องความสามารถในการผลิต เช่น วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการจัดการ สปป.ลาวมีความต้องการกำลังการผลิตที่ล้ำหน้า ในระยะสั้นสปป.ลาวยังต้องการการสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีในภาคพลังงาน การผลิต เกษตรกรรม เวชภัณฑ์และบริการ ส่วนในระยะยาว สปป.ลาว ต้องการความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การลงทุนที่ใหญ่ที่สุดของจีนในสปป.ลาว คือ โครงการพัฒนาการขนส่งระบบรางสำหรับรถไฟความเร็วสูง ที่จะเริ่มจากชายแดนจีน-สปป.ลาว มายังกรุงเวียงจันทน์ระยะทางรวม 414 กิโลเมตร เป็นโครงการที่เริ่มการก่อสร้างอย่างเป็นทางการตั้งแต่ ค.ศ. 2015 มูลค่าการก่อสร้าง 5,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ OBOR ของจีน แม้จะมีความล่าช้าในระยะแรก แต่หลังจากรัฐบาลทั้งสองฝ่ายทำพิธีวางศิลาฤกษ์โครงการในกรุงเวียงจันทน์งานก่อสร้างก็เริ่มมีความคืบหน้าเป็นลำดับ ขณะที่สปป.ลาว มีมูลค่าจีดีพีที่ประมาณ 1.05 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2015 มูลค่าของโครงการมีสัดส่วนเกินครึ่งของจีดีพีของสปป.ลาว

ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ OBOR ของจีนกับสปป.ลาว เพื่อจะเชื่อมต่อการคมนาคมขนส่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยทั้งสองประเทศร่วมลงนามในข้อตกลงความร่วมมือหลายฉบับ เพื่อเป็นแนวทางการกระชับความสัมพันธ์และร่วมมือกันมุ่งเน้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและด้านเทคนิค การให้ความช่วยเหลือในการกำจัดแมลงศัตรูพืช การลงทุน และการให้เงินกู้เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ข้อตกลงยังเกี่ยวข้องกับการให้เงินกู้เพื่อพัฒนาระบบขนส่งและโลจิสติกส์ในแขวงหลวงน้ำทา และเงินกู้ยืม

---

[34] ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์, “เขตเศรษฐกิจพิเศษของ สปป.ลาว สามารถดึงดูดนักลงทุน กว่า 50 บริษัท,” Global Thailand, http://globthailand.com/laos_0002/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จากจีนเพื่อสนับสนุนการติดตั้งสายส่งไฟฟ้าแรงสูงในพื้นที่แขวงบอริคาไซ ตลอดจนสายไฟฟ้าเชื่อมต่อพื้นที่แขวงสาละวันและแขวงเซกอง เป็นต้น

สถิติการลงทุนของจีนในสปป.ลาว

การนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างจีนกับสปป.ลาว ในช่วง ค.ศ. 2013 รวมทั้งสิ้น 2.741 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นปีต่อปีถึงร้อยละ 58.61 และมีความสมดุลทางการค้า 0.7 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2014 มีมูลค่าทั้งหมด 3.614 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีอัตตราเพิ่มขึ้นปีต่อปีร้อยละ 31.87 และมีความสมดุลทางการค้า 0.071 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ถัดมาใน ค.ศ. 2015 มวลรวมทั้งหมดอยู่ที่ 2.780 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นปีต่อปีเป็นอัตตราที่ติดลบถึงร้อยละ 23.10 และมีความสมดุลทางการค้าติดลบที่ 0.327 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และในช่วง ค.ศ. 2016 การนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างจีนกับสปป.ลาว มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 2.338 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

กระแสเงินลงทุนโดยตรงของจีนในลาว ช่วง ค.ศ. 2012-2016 โดยในช่วง ค.ศ. 2012 จีนถือหุ้นอยู่ในลาวทั้งหมด 1.92784 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และมีกระแสเงินลงทุน อยู่ที่ 0.80822 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ต่อมาใน ค.ศ. 2013 จีนถือหุ้น 2.77092 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา กระแสเงินลงทุน 0.78148 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในช่วง ค.ศ. 2014 จีนถือหุ้น 4.49099 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา กระแสเงินลงทุน 1.0269 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ช่วง ค.ศ. 2015 จีนถือหุ้น 4.84171 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา กระแสเงินลงทุน 0.5172016 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จีนถือหุ้น 5.42195 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และกระแสเงินลงทุน0.58024 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

The stock and flow of China’s direct investment in Laos 2012-2016		
	The Stock (billion U.S. dollars)	The Flow (billion U.S. dollars)
2012	1.92784	0.80822
2013	2.77092	0.78148
2014	4.49099	1.0269
2015	4.84171	0.517
2016	5.42195	0.58024

ที่มา: Ministry of Commerce of the People’s Republic of China

ในช่วง ค.ศ. 2015 จีนได้ลงทุนในโครงการที่ไม่ใช่การเงินในสปป.ลาว ถึง 1,380 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 139.1 เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 2016 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับการลงทุนของจีนในประเทศอาเซียน ใน ค.ศ. 2017 การค้าระหว่าง จีน-สปป.ลาวมีมูลค่า 3,020 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.6 เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 2016[35] โดยโครงการที่จีนลงทุนในสปป.ลาว ในช่วง ค.ศ. 2005-2010 มีมากถึง 509 โครงการ โดยมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 2,802,642,007 เหรียญสหรัฐอเมริกา

โครงการลงทุนที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด ในช่วง ค.ศ. 2005-2010

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวนโครงการ	มูลค่าการลงทุน (US$)
1.	สปป.ลาว	1602	3,367,473,664
2.	จีน	509	2,802,642,007
3.	ไทย	334	2,134,764,035
4.	เวียดนาม	272	2,289,291,053
5.	เกาหลีใต้	161	472,322,061
6.	ฝรั่งเศส	86	62,143,652
7.	มาเลเซีย	52	95,078,439
8.	สหรัฐอเมริกา	50	32,463,082
9.	สิงคโปร์	41	87,249,650
10.	ญี่ปุ่น	38	322,994,650

ที่มา: DepartmentMinistry of Planning and Investment – IPD (http://www.investlaos.gov.la/images/Statistics/rpt_Invest_Summary_Country1A_2005-2010.pdf)

ในช่วง ค.ศ. 2010-2015 จีนได้เข้ามาลงทุนในสปป.ลาว ทั้งหมด 185 โครงการ มีมูลค่าการลงทุน 2,536,634,040 เหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งใน ค.ศ. 2016 จีนเป็นประเทศที่มีการลงทุนจากต่างประเทศมาก

[35]"จีนลงทุนลาวมากที่สุดในบรรดาชาติอาเซียนปี 2017," CRI Online, http://thai.cri.cn/247/2018/02/02/64s263796.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

ที่สุดเป็นอันดับสอง การค้าระหว่างจีนและสปป.ลาว มีมูลค่า 2.34 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และใน ค.ศ. 2017 จีนได้ลงทุนไปแล้วทั้งหมดประมาณ 6.31 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในสปป.ลาว

ตารางแสดงโครงการลงทุนที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด ในช่วง ค.ศ. 2010-2015

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวนโครงการ	มูลค่าการลงทุน (US$)
1.	สปป.ลาว	406	2,115,305,010
2.	จีน	185	2,536,634,040
3.	ไทย	95	1,038,885,515
4.	เวียดนาม	88	1,132,246,387
5.	เกาหลีใต้	30	222,650,044
6.	ญี่ปุ่น	23	90,869,850
7.	ฝรั่งเศส	22	6,692,022
8.	มาเลเซีย	12	569,615,000
9.	ออสเตรเลีย	10	67,131,300
10.	สหรัฐอเมริกา	9	42,992,686

ที่มา: DepartmentMinistry of Planning and Investment – IPD (http://www.investlaos.gov.la/images/Statistics/rpt_Invest_Summary_Country1A_2011-2015.pdf)

ในช่วง ค.ศ. 2011 - 2017 สปป.ลาวและจีนมีความร่วมมือในการเปิดธนาคารแห่งประเทศจีนที่เปิดสาขาเวียงจันทน์ นอกจากนี้ธนาคาร Fudian ของมณฑลยูนนาน และ Banque Pour Le Commerce Exterieur Lao Public (BCEL) ร่วมกับ China Development Bank ได้จัดตั้งสำนักงานในเวียงจันทน์ อาทิ บริษัท หลักทรัพย์ไชน่าแปซิฟิค จำกัด ธนาคารส่งเสริมการเกษตรและบริษัทลาวอินฟอร์เมชั่นอินดัสตรี้ จำกัด ก่อตั้ง บริษัท หลักทรัพย์ลาว-ไชน่า จำกัด ซึ่งเป็น บริษัท หลักทรัพย์แห่งแรกร่วมก่อตั้งขึ้นในต่างประเทศโดยจีน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสปป.ลาว[36]

[36]China Economic Information Service Xinhua Silk Road Department, “Report on China-Laos Cooperation Opportunities under the Belt and Road Initiative in 2018,” http://upload.silkroad.news.cn/2018/0208/1518061660339.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

ตารางแสดงประเทศที่เข้ามาในสปป.ลาว ในช่วง ค.ศ. 2003- 2017

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวนโครงการ	มูลค่า (USS)
1.	จีน	668	9,056,657,063
2.	ไทย	400	8,151,185,492
3.	เวียดนาม	367	4,065,923,680
4.	สปป.ลาว	1486	2,947,677,452
5.	เนเธอแลนด์	7	915,596,500
6.	เกาหลีใต้	188	891,694,786
7.	เนอรเวย์	2	860,200,000
8.	ฮ่องกง	26	736,521,235
9.	มาเลเซีย	56	720,954,470
10.	อินเดีย	10	374,365,740
11.	อื่นๆ	455	1,379,678,056
	รวม	3,665	30,100,454,480

Source: Ministry of Planning and Investment (MPI), Lao PDR

นอกจากจีนจะเป็นนักลงทุนในเชิงอุตสาหกรรมแล้ว ยังเข้ามาลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์เช่น บริษัท Camce Investment (Lao) เป็นบริษัท ร่วมทุนระหว่าง China CAMC Engineering และลาว บริษัท กฤตพงศ์กรุ๊ป จำกัด บริษัท China Railway Group ซึ่งกำลังสร้างทางรถไฟไปยังนครหลวงเวียงจันทน์และ PowerChina ซึ่งมีโครงการจำนวนมากของตนเองและผ่าน บริษัท ย่อยทั่วสปป.ลาว ยูนนานเอ็นจิเนียริ่งกรุ๊ป จำกัด และ SINOHYDRO Corporation ทำสัญญาโครงการความช่วยเหลือและโครงการลงทุนเสนอโดยรัฐบาลจีนและรัฐวิสาหกิจ

ตารางแสดงโครงการที่จีนได้เข้ามาลงทุนในสปป.ลาว

Major Chinese Investment Projects in Laos					
Serial Number	Contractor	Project	Location	Investment (billion U.S. dollars)	Category and Influence
1	Laos China Railway Co. Ltd.	China-Laos Railway	China Mohan Port Mohan to Vientiane	5.8	Infrastructure; Turning Laos from being “land-locked” to “land-linked”
2	Yunnan Construction Engineering Group Co., Ltd.	Vientiane Saysettha Development Zone	Vientiane	0.35	Cross-border economic cooperation zone; the only one of its kind in Laos, early project of the Belt and Road Initiative
3	Yunnan Haicheng Group and Hong Kong Fuxing Tourism and Entertainment Group Co., Ltd.	Mohan-Boten Economic Cooperation Zone	From Yunnan Prov. China to Louang Namtha Prov. Laos	0.5	Cross-border economic cooperation zone; The second of such zones between China & its neighbors, following the Horgos International Border Cooperation Center on the China-Kazakhstan border.
4	Shanghai Wanfeng Group	Vientiane Thatluang Lake Specific Economic Project	Vientiane	1.6	Real Estate Project

5	Chongqing FUND Real Estate Co., Ltd	Latsavong Plaza	Vientiane	1.2	Real estate; Latsavong Hotel was designated by Laotian Foreign Ministry in Aug. 2014 as a hotel for 2016 ASEAN Summit.
6	Power China	Nam Ou River Basin Cascade Hydropower Station		2.735	Hydropower Project; new model of Sino-Lao power and energy cooperation
7	SINOHYDRO Corporation Limited	Nam Ngum Ⅲ Hydropower Station		1.29	Hydropower project; a key project in Laotian Five-Year Development Program
8	China National Heavey Machinery Corporation	Sekong Coal-electricity Integration Project EP contract	Sekong Province	2.1	Power project: so far the largest EPC project in Laos
9	China National Water & Electric Corp.	Huaphanh Coal-electricity Integration Project	Huaphanh Province	About 1 billion U.S. dollars for the l st stage	Power project: the lst coal-power EPC project in Laos operated by Chinese enterprise
10	Laotian Govt., APMT, SSTC, Hong Kong Asia-Pacific Science & Technology Co.	Satellite Project of Laos			High-tech field

11	Hunan Xuanye Ecological Agriculture Development Co. Ltd.	Laotian agriculture	Savannakhet Province		Agricultural cooperation: creative investment pattern by way of 3+2 (capital, tech., market +labor, land)

ที่มา: http://upload.silkroad.news.cn/2018/0208/1518061660339.pdf

4. การลงทุนของจีนในเวียดนาม

เวียดนามมีความสัมพันธ์กับจีนมาอย่างยาวนาน ทำให้เวียดนามได้รับอิทธิพลจากจีนทั้งทางวัฒนธรรม ศิลปะ สถาปัตยกรรม รวมถึงการเมืองการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ที่คล้ายคลึงกัน นับตั้งแต่ ค.ศ. 1986 เวียดนามมีนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ โด่ย เหมย (Doi Moi) ที่มุ่งเน้นระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาด ลดการผูกขาดของภาครัฐ และเพิ่มเสรีทางการค้าและการลงทุนในภาคเอกชนทำให้ประเทศมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างก้าวกระโดด เมื่อ ค.ศ. 2017 เวียดนามมีจำนวนประชากรกว่า 95 ล้านคน มากเป็นอันดับที่ 15 ของโลก อันดับ 8 ของเอเชีย และอันดับที่ 3 ของอาเซียน โดยมีประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน (15-64 ปี) กว่า 56 ล้านคน ระบบการศึกษาของเวียดนามมีพัฒนาการที่ดี เนื่องจากโรงเรียนประถมและมัธยมในเวียดนามมีคุณภาพสูง จำนวนนักศึกษาที่เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นจาก 133,000 คน ใน ค.ศ. 1987 มาสู่ 2.1 ล้านคน ใน ค.ศ. 2015 จำนวนนักเรียนชาวเวียดนามที่ไปเรียนต่อยังต่างประเทศมีจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วง ค.ศ. 1990-2016 เศรษฐกิจของเวียดนามเติบโตมากที่สุดเป็นลำดับ 2 ของโลกเป็นรองเพียงจีนประเทศเดียว

ในช่วงที่ผ่านมาเศรษฐกิจของเวียดนามขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ได้รับความสนใจจากการลงทุนจากต่างชาติเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ค.ศ. 2000 และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ถือว่าเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจของเวียดนามเป็นหนึ่งในประเทศที่เติบโตเร็วที่สุดในโลก เนื่องจากการปฏิรูปทางเศรษฐกิจที่เริ่มขึ้นใน ค.ศ. 1986 และการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ธนาคารโลกระบุว่า อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม มีอัตราการเติบโตที่มั่นคงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.46 ต่อปี ตั้งแต่ ค.ศ. 2000 ส่วนใน ค.ศ. 2016 มูลค่าดังกล่าวเพิ่มขึ้นถึง 16 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นเกือบ 10 เท่า ในระยะเวลา 16 ปี ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเวียดนามขยายตัวอย่างต่อเนื่องจีดีพีเติบโตปีละไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 มาโดยตลอด แม้ในช่วงวิกฤตสินเชื่อ

ซับไพรม์ เมื่อ ค.ศ. 2008-2009 ทำให้จีดีพีของเวียดนามโตเฉลี่ยร้อยละ 5.6[37] เมื่อ ค.ศ. 2015 มูลค่าของจีดีพี 193.2 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2016 มูลค่าของจีดีพี 205.3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2017 มูลค่าของจีดีพี 223.9 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา รายได้เฉลี่ยต่อประชากร (GDP per capita) ของเวียดนามยังคงปรับขึ้นอย่างต่อเนื่อง ค.ศ. 2015 รายได้เฉลี่ยต่อประชากร 2,065.17 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อปี ค.ศ. 2016 รายได้เฉลี่ยต่อประชากร 2,170.65 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อปี ค.ศ. 2017 รายได้เฉลี่ยต่อประชากร 2,343.12 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อปี

สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนามเปิดเผยว่าจีดีพี (GDP) ไตรมาสแรก ค.ศ. 2018 ขยายตัวถึงร้อยละ 7.38 เมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันปีที่แล้ว และเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงสุดหากเทียบกับเศรษฐกิจประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งรับผลดีจากการขยายตัวของภาคส่งออก โดยเวียดนามเป็นประเทศที่เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงที่สุดในภูมิภาคอาเซียน หลังการขยายตัวของภาคส่งออกยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีความเสี่ยงเกี่ยวกับสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา แต่ภาคส่งออกของเวียดนามยังคงมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในอัตราร้อยละ 7 โดยยอดส่งออกในช่วงไตรมาสแรกของปีขยายตัวร้อยละ 22 เมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ขณะที่ยอดนำเข้าขยายตัวร้อยละ 13.6 ส่วนอัตราเงินเฟ้อในเดือนมีนาคมอยู่ที่ร้อยละ 2.66[38]

จีนกลายเป็นหนึ่งในเศรษฐกิจชั้นนำของโลกและยังมีความสำคัญในการสร้างพลังขับเคลื่อนให้แก่การพัฒนาความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างอาเซียน ขณะที่เวียดนามกำลังผลักดันความสัมพันธ์ร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกับจีนทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี อาทิ เข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือที่สำคัญ เช่น การประชุมสุดยอดการค้าและการลงทุนจีน-อาเซียน และงานแสดงสินค้าจีน-อาเซียน เสนอนโยบายการดึงดูดการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติโดยเฉพาะนักลงทุนจีน ไม่ว่าจะเป็นด้านการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งทอเสื้อผ้าสำเร็จรูป ธนาคาร คมนาคม โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ พลังงาน เป็นต้น

ในช่วงหลังความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนกับเวียดนามเมื่อ ค.ศ. 1991 มูลค่าการค้าต่างตอบแทนระหว่างเวียดนามกับจีนได้เพิ่มขึ้น มีมูลค่าต่างตอบแทน 30 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จนใน ค.ศ. 2015 มีมูลค่าต่างตอบแทนพุ่งทะยานสูงขึ้นเป็น 66,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จนถึงปลายเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2016 มูลค่าการค้าต่างตอบแทนอยู่ที่กว่า 38,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ส่งผลให้จีนเป็นลูกค้ารายใหญ่ที่สุดของเวียดนาม ส่วนเวียดนามก็เป็นลูกค้ารายใหญ่ของจีนในภูมิภาคอาเซียน ทั้งสองฝ่ายตั้งใจปฏิบัติมาตรการผลักดันการแลกเปลี่ยนการค้าทวิภาคีอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนเพื่อมุ่งสู่การเพิ่มมูลค่าการค้าต่างตอบแทนใน ค.ศ.

---

[37] DataBankMicrodataData, “GDP per capita Vietnam”, 7 มกราคม 2561 ,https://www.statista.com/statistics (accessed December 10, 2018).

[38] ชุติมา อภิชัยสุขสกุล, “บจล.ไทยแห่ลงทุนหุ้นเวียดนาม รับเศรษฐกิจข้าวกระโดด,” *สำนักข่าวอีไฟแนนซ์ไทย,* 8 พฤษภาคม 2561, ภายใต้ “บทความแนะนำ,” https://www.efinancethai.com/Advertorial/AdvertorialMain.aspx?name=ad_201805081005 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

2017 ขึ้นเป็น 100,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในส่วนด้านการลงทุนจีนมีโครงการลงทุนในเวียดนาม 1,500 โครงการ รวมยอดเงินลงทุนจดทะเบียนมูลค่า 11,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อยู่อันดับที่ 9 ในจำนวนทั้งหมด 116 ประเทศ การลงทุนของจีนในเวียดนามได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วง 2 เดือนแรกของ ค.ศ. 2017 จีนเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของเวียดนามด้วยมูลค่าการลงทุน 608 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นร้อยละ 30 ของมูลค่ารวมโครงการลงทุนใหม่

นอกจากนี้ยังมีโครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสู่เวียดนามจำนวน 313 โครงการ ด้วยทุนจดทะเบียนกว่า 2,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สูงขึ้นร้อยละ 7.6 ในเชิงจำนวนโครงการและสูงขึ้นร้อยละ 6.5 ในเชิงมูลค่าการลงทุนเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันใน ค.ศ. 2016 นอกจากนี้ ยังมีโครงการเดิม 137 โครงการ เพิ่มทุนรวม 759.5 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และมีการซื้อหุ้นในกิจการต่างๆ 654 โครงการ คิดเป็นมูลค่ารวม 619 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ขณะที่ดัชนีด้านการบริโภคขยายตัวเพียงร้อยละ 0.23 เมื่อเทียบกับเดือนมกราคม โดยกลุ่มที่อยู่อาศัย ไฟฟ้า น้ำ เชื้อเพลิงและวัตถุดิบก่อสร้าง เติบโตสูงสุดร้อยละ 0.77 เนื่องจากราคาแก๊สสูงขึ้น 28,000 เวียดนามด่ง (ประมาณ 45 บาท) ต่อถัง และอีกประการหนึ่ง คือ ความต้องการใช้ไฟฟ้าและน้ำของประชาชนเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพอากาศกำลังเปลี่ยนเข้าสู่ฤดูร้อน ในส่วนของดัชนีราคาผู้บริโภคในกลุ่มการคมนาคมขนส่งสูงขึ้นร้อยละ 0.56 เนื่องจากการปรับขึ้นราคาน้ำมัน ในส่วนราคาทองคำในเดือนกุมภาพันธ์ 2017 สูงขึ้นร้อยละ 2.45 และอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินเวียดนามด่งต่อเหรียญสหรัฐอเมริกาลดลงร้อยละ 0.07 เมื่อเทียบกับในเดือนมกราคม ในด้านขนาดการลงทุนบริษัทที่ลงทุนมูลค่าไม่เกิน 1 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ครองสัดส่วนร้อยละ 61 ของบริษัทจีนที่ลงทุนในต่างประเทศทั้งหมด ส่วนบริษัทที่ลงทุนมูลค่ามากกว่า 100 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีจำนวนทั้งหมด 10 ราย ซึ่งครองสัดส่วนเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ด้านประเภทอุตสาหกรรมที่จีนลงทุนมากที่สุดคืออุตสาหกรรมการผลิต ประเภทการผลิตด้านเครื่องจักรกลและด้านสิ่งทอครองสัดส่วนมากที่สุด

ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างจีน-เวียดนามเป็นไปด้วยดี การค้าที่เพิ่มขึ้นขณะที่ความร่วมมือด้านการลงทุนมีความแน่นแฟ้นมากขึ้น จีนเป็นคู่ค้าใหญ่อันดับหนึ่งของเวียดนามเป็นปีที่ 11 ต่อเนื่องกัน โดยนายเหวียน ฝู จอง (Nguyen Phu Trong) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเยือนจีนเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2017 จีน-เวียดนามได้ออกแถลงการณ์ร่วมว่า จีนสนับสนุนบริษัทจีนนำเข้าสินค้าคุณภาพดีจากเวียดนามมากขึ้น ทั้งยังสนับสนุนบริษัทจีนไปลงทุนที่เวียดนาม ขณะเดียวกันก็จะอำนวยความสะดวกให้แก่บริษัทเวียดนามที่จะมาลงทุนในจีน ด้านเวียดนามก็ยืนยันจะอำนวยความสะดวกให้แก่บริษัทจีนที่ไปลงทุนหรือประกอบธุรกิจที่เวียดนามเช่นกัน และส่งเสริมการค้าทวิภาคีต่อไปเพื่อให้มั่นคงสมดุลและถาวรยิ่งขึ้น โดยเวียดนามส่งออกสินค้าประเภทเกษตรมายังจีนเป็นหลัก ส่วนสินค้าที่นำเข้าจากจีน เช่น ผลไม้ ผัก ปุ๋ยเคมี เครื่องจักรกล โทรศัพท์มือถือ เหล็กและเหล็กกล้า เสื้อผ้าและสิ่งทอ เป็นต้น

โครงการที่จีนเข้ามาลงทุนในเวียดนามมีหลายโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเวียดนามและเพิ่มโอกาสการมีงานทำให้เวียดนาม ขณะที่จีนและเวียดนามกำลังดำเนินโครงการเชื่อมโยงระหว่างสองประเทศ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการค้าให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

แถลงการณ์ร่วมระหว่างสองประเทศระบุว่า ทั้งสองประเทศจะเร่งหารือแผนพัฒนาเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจข้ามชายแดน เพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้คืบหน้า แม้ในบางความสัมพันธ์จีนและเวียดนามจะมีปัญหาความขัดแย้งด้านพรมแดน แต่นักลงทุนจากจีนช่วยเร่งขยายการลงทุนในเวียดนามเพื่อรับประโยชน์จากสัญญาการค้าเสรีที่เวียดนามทำกับหลายประเทศและข้อตกลงทีพีพี (TPP) สำนักงานการลงทุนของต่างชาติสังกัดกระทรวงวางแผนและลงทุน รายงานว่า จีนมีการลงทุนในเวียดนาม 1,346 โครงการ มีทุนจดทะเบียนรวม 10,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อยู่ในอันดับที่ 9 ในจำนวนของนักลงทุนต่างชาติ 112 ประเทศและเขตเศรษฐกิจที่ลงทุนในเวียดนาม ตัวเลขที่เผยแพร่โดยสำนักงานการลงทุนของต่างชาติระบุว่ามูลค่าการลงทุนของจีนเฉลี่ยโครงการละประมาณ 7.7 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ครึ่งหนึ่งของมูลค่าลงทุนต่อโครงการโดยเฉลี่ยของนักลงทุนจากประเทศอื่น โดยการลงทุนของจีนกระจุกตัวอยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตและแปรรูป ซึ่งมีทั้งหมด 916 โครงการมูลค่าการลงทุน 5,380 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดของจีน

การลงทุนของจีนกระจายตัวอยู่ใน 54 เมือง ในพื้นที่ที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีและอยู่ใกล้ชายแดนเวียดนามและจีน หรือจังหวัดที่มีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนอาศัยอยู่จำนวนมาก เช่น จังหวัดหล่าวกาย จังหวัดกว่างบิญและไฮฟอง และเมืองหลวงทางใต้คือโฮจิมินห์ซิตี้ จังหวัดทางใต้มีโครงการลงทุนของจีนกระจายตัวอย่างมากที่สุดคือ จังหวัดบิ่ญถ่วน มีการลงทุนของจีน 5 โครงการ มูลค่ารวม 2,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามด้วยจังหวัดเตยนิญ มี 36 โครงการมูลค่าการลงทุน 1,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ทางเหนือที่มีการลงทุนมากคือจังหวัดห่าซาง มีการลงทุนมูลค่ารวม 1,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สำนักงานการลงทุนต่างชาติระบุว่า การลงทุนของจีนเร่งตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยใน ค.ศ. 2012 มีเงินลงทุนรวม 312 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2013 เพิ่มขึ้นเป็น 2,300 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และใน ค.ศ. 2014 เพิ่มขึ้นเป็น 7,900 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2015 เพิ่มเป็น 8,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และล่าสุดทะลุ 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา[39]

เวียดนามได้รับเงินลงทุนกว่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากบริษัทจีนทั้งสิ้นกว่า 2,000 แห่ง โดยมีบรรษัทจีนเข้ามาลงทุนในเวียดนาม อาทิ บริษัทซิโนลาว อะลูมิเนียม คอร์ปอเรชั่น จำกัด (Sino Lao Aluminum Corporation: SLACO) ได้ลงทุนในอุตสาหกรรมแร่บอกไซต์ โดยมีกลุ่มผู้ลงทุนทั้งสามฝ่ายได้ร่วมกันจัดตั้ง คือฝ่ายไทย บริษัทอิตาเลียนไทยดีเวล็อปเมนต์จำกัด (มหาชน) หุ้นส่วนสัญชาติสปป.ลาว บริษัทสะหะลาวบอลิกาน และฝ่ายจีนคือ บริษัทลวยไซอินเตอร์เนชั่นแนล อินเวสเมนต์กรุ๊ป โครงการ SLACO ได้ขอเข้าลงทุนสำรวจขุดค้นแร่บ๊อกไซต์ ครอบคลุมพื้นที่ 150 ตารางกิโลเมตร ในเขตเมืองปากซอง แขวงจำปาสัก กับอีก 31 ตารางกิโลเมตรในเขตเมืองสะหนามไซ แขวงอัตตะปือที่อยู่ติดกัน ส่วนโครงการเขื่อนจะอยู่ในเขตเมืองปากซอง SLACO คาดว่าจะผลิตแร่บ๊อกไซต์ได้ 3 ล้านตันต่อปี เพื่อผลิตอะลูมิเนียม 1 ล้านตันต่อปี ซึ่งจะผลิตโลหะอะลูมิเนียมได้ 5 แสนตันต่อปี ซึ่งโครงการนี้คาดว่าจะช่วยลดความยากจน

---

[39] “จีนเร่งขยายลงทุนในเวียดนามเน้นอุตสาหกรรม,” *ฐานเศรษฐกิจ,* 2 เมษายน 2559, ภายใต้ “Headline,” http://www.thansettakij.com/content/41001 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ของประชาชนตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำ มีรายได้เพิ่ม มีโอกาสพัฒนาฝีมือแรงงาน และได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตอะลูมิเนียมจากต่างประเทศ [40] บริษัท Tung Fang ได้ลงทุน 60 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพื่อก่อตั้งโรงงานผลิตรองเท้า เมื่อ ค.ศ. 2007 บริษัท Tien Giang ได้ลงทุน 100 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพื่อพัฒนาเขตอุตสาหกรรมที่เวียดนาม

การลงทุนของจีนในเวียดนามและการค้าระหว่างสองประเทศได้เติบโตขึ้น แม้จะมีประเด็นต่าง ๆ เช่น ทะเลจีนใต้ ความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นระหว่างเวียดนามกับต่างประเทศ ทั้งสหรัฐอเมริกา อินเดียและญี่ปุ่นก็ตาม แต่จีนกลายเป็นนักลงทุนรายใหญ่อันดับ 8 ของเวียดนามโดยมีเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่สูง โดยบริษัทในเครือของฮ่องกงและมาเก๊า มากกว่าร้อยละ 60 ของทุนได้จดทะเบียน จีนยังมุ่งเน้นไปที่การผลิต และการแปรรูปซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก[41] อีกทั้งการลงทุนระหว่างจีนกับเวียดนามได้ทำการค้าแบบทวิภาคี และมีการทำข้อตกลงทางการค้าระหว่างกัน โดยทั้งสองประเทศนี้เป็นส่วนหนึ่งของเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งได้เจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบครอบคลุมภูมิภาค และรวมถึงอีก 6 ประเทศที่อาเซียนได้มีข้อตกลงการค้าเสรี[42]

อีกทั้งปริมาณการค้าระหว่างสองประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก การส่งออกของเวียดนามไปยังจีนเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการนำเข้า ตามสถิติของจีนการส่งออกไปยังประเทศเวียดนามมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 18 ในช่วง ค.ศ. 2010-2016 และการนำเข้าจากเวียดนามเพิ่มขึ้นร้อยละ 26[43] การนำเข้าสินค้าของจีนไปยังเวียดนาม ประมาณร้อยละ 70 เป็นสินค้าขั้นกลาง เช่น เครื่องจักร ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ โลหะ แร่ธาตุ และสารเคมี รวมทั้งในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาสินค้าอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์พลาสติก และเสื้อผ้า อีกทั้งยังถือเป็นส่วนหนึ่งของการนำเข้าของจีนไปยังเวียดนาม และในช่วง 7 เดือนแรกของ ค.ศ. 2017 จีนเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของเวียดนามประมาณ 31.59 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.3 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของ ค.ศ. 2017 ซึ่งข้อมูลด้านล่างนี้เป็นเปอร์เซ็นต์ของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันในการนำเข้าทั้งหมด[44]

การส่งออกของสินค้าจากเวียดนามไปยังจีน ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของการส่งออกทั้งหมด รวมทั้งผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหาร ฝ้าย น้ำมันเชื้อเพลิง และผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน ดังนั้นการส่งออกของเวียดนามในช่วง 7 เดือนแรกของ ค.ศ. 2017 มีมูลค่า 15.62 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ข้อมูลด้านล่าง คือ ส่วนแบ่งร้อยละของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันในการส่งออกทั้งหมด

---

[40] “อิตัลไทย-จีนลุยบ๊อกไซต์ $2.5 พันล้านในลาว,” *ผู้จัดการออนไลน์,* 17 พฤศจิกายน 2550, ภายใต้ “ลาว,” https://mgronline.com/indochina/detail/9500000136589 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[41] Dezan Shira, “Chinese FDI in Vietnam: Growing Economic Ties, Despite Strains,” Vietnam Briefing, http://www.vietnam-briefing.com/news/vietnam-and-china-growing-economic-ties-despite-strains.html/ (accessed December 10, 2018).

[42] Thanh Van, “More Chinese investors relocate manufacturing to Vietnam,” Vietnam Investment Review, http://www.vir.com.vn/more-chinese-investors-relocate-manufacturing-to-vietnam-54596.html (accessed December 10, 2018).

[43] Chen Meiling, “Chinese company powers growth in South Vietnam,” China Daily, http://www.chinadaily.com.cn/cndy/2017-05/15/content_29344984.htm (accessed December 10, 2018).

[44] Dezan Shira.

เวียดนามภายใต้การนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์ในการปฏิรูปกลไกตลาด[45] ที่จะต้องเผชิญกับผลกระทบทางการเมืองจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของเวียดนาม เมื่อ ค.ศ. 1986 จากการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6 (the Communist Party of Vietnam: CPV) มีการตัดสินใจว่าถึงเวลาที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ทางออกคือการปฏิรูปตลาดที่เรียกว่าโด่ยเหม่ย “Doi Moi” ตลอดเวลาสามสิบปีที่ผ่านมาเวียดนามได้เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม แต่การเมืองของประเทศพรรคคอมมิวนิสต์ยังคงผูกขาดอำนาจ ด้วยเหตุผลสองประการ คือ ประการแรก พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (CPV) ประสบความสำเร็จในการควบคุมสภาพแวดล้อมทางการเมือง ประการที่สอง พรรคได้เปลี่ยนจากความชอบธรรมของชัยชนะทางทหารไปสู่สิ่งที่เรียกว่า “ความชอบธรรมบนพื้นฐานของการปฏิบัติ”

การปฏิรูปของเวียดนามกำลังกลายเป็นศูนย์กลางการลงทุนจากต่างประเทศและการส่งออกสินค้าที่หลากหลาย ต้นทุนแรงงานต่ำ แรงงานที่มีการศึกษา การเปิดรับทุนต่างประเทศและการมีส่วนร่วมในข้อตกลงการค้าเสรี เงินทุนที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์โดยมีอัตราความยากจนลดลงอย่างมาก การยกระดับมาตรฐานการครองชีพ และอายุขัยของคนเวียดนามที่เพิ่มขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์ประสบความสำเร็จจากการปฏิรูป สมาชิกพรรคและผู้นำของพรรคฯ คือผู้ที่ออกแบบและดำเนินการปฏิรูปตลาด และพรรคฯ มีบทบาทหลักในการปฏิรูปเศรษฐกิจ ดังนั้นประชากรจึงให้การสนับสนุนคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและประสบความสำเร็จ การเกิดขึ้นของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีการแพร่กระจายมากว่าทศวรรษ รูปแบบของธุรกิจเอกชนเกิดขึ้นกว่า 500,000 องค์กร ซึ่งร้อยละ 97 เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีการจ้างแรงงานครึ่งหนึ่งของประเทศ แต่พรรคฯ ยังมีความมั่นคงในการสร้างเสถียรภาพทางสังคมในเวียดนาม ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และธุรกิจเอกชนโดยทั่วไปยังคงต้องการการเข้าถึงสินเชื่อ และความปลอดภัยของสิทธิในทรัพย์สินที่ดีขึ้น และชนชั้นกลางในเมือง ชนชั้นกลางเวียดนามกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วจาก 12 ล้านคนใน ค.ศ. 2012 เป็น 33 ล้านคน ที่คาดการณ์ไว้ใน ค.ศ. 2020 และคาดว่าจะมีสัดส่วนครึ่งหนึ่งของการบริโภคของประเทศ กลุ่มนี้จะมีบทบาทสำคัญหากเวียดนามจะสร้างเศรษฐกิจใหม่โดยใช้อุตสาหกรรมและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และกลุ่มผู้เริ่มต้นของประเทศ (Start-Up Nation) ที่กำลังมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ

โครงการลงทุนของจีนในเวียดนาม[46] การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเส้นทางรถไฟยกระดับสายแรกของกรุงฮานอย เป็นโครงการตั้งแต่ ค.ศ. 2008-2013 มูลค่าการลงทุน 552 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยกู้เงินจากจีน 419 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แต่คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้น 868 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2016 และจะกู้จากจีนเพิ่มอีก 250 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา การเบิกจ่ายครั้งสุดท้ายจะครบกำหนดโดย China Eximbank จะต้องจ่ายให้กับ China Railways Six Group การดำเนินการล่าช้าซึ่งเป็นปัญหาของโครงการ และมีอุบัติเหตุการเสียชีวิตและการบาดเจ็บของผู้คน วัสดุคุณภาพต่ำ การติดตั้งที่ผิดพลาดและคนงานที่ไม่ผ่านการฝึกอบรม ทำให้เกิดความกังวลด้านความปลอดภัย นอกจากนี้ การสร้างสนามกีฬา

---

[45] Anton Tsvetov, “Vietnam: Can the Communist Party Keep Up With Market Reforms?” *The Diplomat,* 28 October 2016, under “Asean Beat,” https://thediplomat.com/2016/10/vietnam-can-the-communist-party-keep-up-with-market-reforms/ (accessed December 10, 2018).

[46] “China's projects in Vietnam earn reputation for poor quality, delays: Hanoi stuck with rising costs on 'cheap' projects with poor expectancies,” *Nikkei Asian Review,* 20 September 2017, under Economy, https://asia.nikkei.com/Politics-Economy/Economy/China-s-projects-in-Vietnam-earn-reputation-for-poor-quality-delays?n_cid=NARAN012 ECONOMY (accessed December 10, 2018).

แห่งชาติ My Dinh มูลค่า 69 ล้านเหรียญสหรัญอเมริกา ในฮานอย การขยายโรงงานเหล็ก มูลค่า 360 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในจังหวัดไทยเหงียน (Thai Nguyen) โรงงานเหล็กและเหล็กกล้ามูลค่า 264 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในจังหวัดลาวไก่ โครงการ bauxite-alumina มูลค่า 1.4 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในพื้นที่สูงตอนกลาง โครงการบำบัดของเสียโครงการพลังงาน และโรงงานทอผ้า สำหรับโครงการทั้งหมดคือการเสนอราคาต่ำและต้นทุนการจัดการการลงทุนที่ถูกกว่า จากข้อมูลของ Pham Chi Lan นักวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของเวียดนามกล่าวว่า สิ่งนี้จะกลายเป็นสิ่งที่มีราคาแพงมากในระยะยาว ต้นทุนจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผลที่ได้มีคุณภาพต่ำ ประสิทธิภาพการทำงานต่ำ เครื่องจักรที่ล้าสมัย และอุบัติเหตุกลายเป็นเรื่องธรรมดาทำให้เกิดการสูญเสียความมั่นใจในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากจีน

กรณีศึกษา

บริษัท SF Express China ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1993 ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจจีน มณฑลกวางตุ้ง การบริหารจัดการของบริษัทมีการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการนำเสนอเทคโนโลยีและอุปกรณ์ด้านไอทีสาหรับการใช้งานแบบระบบอัตโนมัติ มีการจัดตั้งสาขาและเครือข่ายบริการทั่วประเทศ เพื่อสนับสนุนการรวบรวมข้อมูลการพัฒนาตลาดโลจิสติกส์ และการบริการแบบเอ๊กซ์เพรส อีกทั้ง SF Express บริษัทในเครือของ SF Holdings ในเมืองเซินเจิ้น (Shenzhen) จีน ได้ประกาศเปิดศูนย์บริการรับ-ส่งพัสดุสำหรับธุรกิจในเวียดนามอย่างเป็นทางการ เพื่อให้บริการส่งสินค้านำเข้าและส่งออกแก่บริษัทและบุคคลทั่วไปภายในประเทศ การเปิดสำนักงานในเวียดนามถือเป็นอีกหนึ่งหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามอย่างต่อเนื่องของบริษัทในการลงทุน และขยายเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียน[47] การดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศของ SF Express ในเวียดนามถือเป็นตลาดที่สำคัญในอาเซียน อีกทั้งยังเป็นคู่ค้าสำคัญภายใต้โครงการ OBOR ของรัฐบาลจีน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปยุโรป และเอเชีย ทั้งนี้ บริษัทสามารถให้บริการส่งพัสดุด่วนระหว่างประเทศแก่ลูกค้าได้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และสะดวกรวดเร็ว ด้วยการยกระดับการดำเนินงานที่ศูนย์บริการแต่ละแห่งให้ใช้โครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และอาศัยความยืดหยุ่นของช่องทางคมนาคมการขนส่งที่มีอยู่อย่างหลากหลายในภูมิภาค[48]

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาตลาด E-Commerce ในจีนมีการเติบโตเฉลี่ยต่อปีสูงกว่าร้อยเปอร์เซ็นต์ นอกจากจะทำให้การค้าขายในจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ยังทำให้ธุรกิจขนส่งพัสดุจากผู้ผลิตหรือผู้ขายถึงประตูหน้าบ้าน (door-to-door) ของผู้ซื้อได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยในช่วงที่ผ่านมาธุรกิจขนส่งแบบ door-to-door มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 50 โดยมีคู่แข่งทางการตลาดที่สาคัญ คือ China Post ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจจีนเช่นกัน อย่างไรก็ตามในภายหลัง China Post เริ่มสูญเสียความสามารถในการครองตลาดแบบ door-to-door ลงไปเรื่อยๆ โดยมีการเติบโตเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3 ในขณะที่บริษัทขนส่งเอกชนเติบโตเฉลี่ยพุ่งทะยานถึงร้อยละ 60 ส่งผลให้ China Post เหลือส่วนแบ่งทางการตลาดอยู่เพียงร้อยละ 10

---

[47] “เอสเอฟเอ็กซ์เพรสเปิดตัวบริการรับรองการจัดส่งสินค้าระหว่างประเทศจาก SF สำหรับธุรกิจข้ามพรมแดน,” SF-Express, http://www.sf-express.com/th/th/news/detail/SF-Express-Launches-Certified-Shipping-Verification-Service-for-Cross-border-Businesses-00011/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[48] “SF Express บริการส่งพัสดุสำหรับธุรกิจสาขาในเวียดนามและไทย,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 11 พฤษภาคม 2560, ภายใต้ “ข่าวประชาสัมพันธ์,” http://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/25146 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ในขณะที่บริษัทขนส่งเอกชนครอบครองส่วนแบ่งทางการตลาดถึงร้อยละ 80 และตลาดส่วนที่เหลือเป็นของผู้ประกอบการขนส่งต่างชาติ[49]

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการขนส่งแบบประตูถึงประตู (door-to-door) ในจีน SF Express ของจีนถือเป็นผู้ประกอบการเบอร์หนึ่ง ซึ่งมีรายได้ประมาณ 500 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของผู้ให้บริการขนส่งแบบ door-to-door อีกทั้ง SF Express ยังสามารถสร้างอัตราผลกำไรได้สูงถึงร้อยละ 12 เมื่อเทียบกับผู้ประกอบการขนส่งรายใหญ่ในจีนอีกด้วย โดยหากเปรียบเทียบกับคู่แข่งจะมีอัตราผลกำไรเฉลี่ยเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น อีกทั้งสามารถสร้างรายได้หรือผลกำไรในเวียดนามประมาณร้อยละ 8 ของทั้งหมด ซึ่งถือว่าบริษัท SF Express ของจีนประสบความสำเร็จ รวมทั้งยังสร้างเครือข่ายกับรัฐวิสาหกิจภายในเวียดนาม[50]

บริษัท Aluminum Corporation of China ซึ่งเป็นบริษัทรัฐวิสาหกิจจีน คือ บริษัทที่ใช้ทรัพยากรสินแร่ใหญ่ที่สุดของจีน บริษัทนี้ได้ใช้นโยบายก้าวออกไป (Go out Strategy) ของรัฐบาลจีนแผ่ขยายกิจการ การเข้าซื้อบริษัท Rio Tinto Corporation หนึ่งในบริษัทอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่ใหญ่ที่สุดในโลก เมื่อ ค.ศ. 2010 และยังซื้อหุ้นอีกร้อยละ 7 จากบริษัท Alcoa Corporation ของสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 2011 อีกทั้งเตรียมขยายกิจการด้วยการออกไปซื้อเหมืองทั้งในออสเตรเลีย แคนาดา และเปรู

การผลิตอะลูมิเนียม เมื่อ ค.ศ. 2010 จีนผลิตได้ปริมาณ 7 ล้านตัน แต่กลับมีการบริโภคถึง 26.12 ล้านตัน จึงเกิดปัญหาขาดวัตถุดิบ ซึ่งต้องนำเข้าประมาณ 15 ล้านตัน ถึงจะเพียงพอต่อการผลิตภายในประเทศ ซึ่งมีการนำเข้าหลักจากอินโดนีเซีย แต่หลังจากรัฐบาลอินโดนีเซียปิดเหมืองเพราะเกิดปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ จีนต้องหาแหล่งใหม่จากอินเดีย เพื่อนำเข้า 3.4 ล้านตัน แต่ก็ยังไม่เพียงพอ และยังมีต้นทุนขนส่งทางทะเลที่แพงขึ้นอีกด้วย สาเหตุนี้ทำให้จีนมองหาแหล่งทรัพยากรใหม่ในระยะยาว ซึ่งเล็งมายังประเทศลุ่มน้ำโขงที่สำรวจแล้วมีอยู่แถบที่ราบสูงทางใต้ของลาว และที่ราบสูงตอนกลางของเวียดนาม[51] รัฐบาลจีนได้เข้ามาลงทุนยังเวียดนาม โดยเวียดนามมีแหล่งแร่บอกไซต์ที่มีปริมาณถึง 8.3 พันล้านตัน มากเป็นอันดับ 3 ของโลก ทำให้ตั้งแต่ ค.ศ. 2007 จีนต่อรองกับผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ของเวียดนามเพื่อทำข้อตกลงระหว่างพรรคฯ กับพรรคฯ ขอให้เปิดทางแก่บริษัท CHINALCO จากนั้นได้เซ็นสัญญาทำเหมืองและสร้างโรงงานผลิตอะลูมิเนียมขั้นปฐมภูมิกว่า 1.3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีการขุดแร่บอกไซต์ ในเวียดนามถึง 6 แห่ง ในพื้นที่ 1,125,000 ไร่ ในเขตที่สูงตอนกลางของเวียดนาม และมี 2 โรงงานหลักที่ผลิตอะลูมิเนียมที่พร้อมสกัดเป็นโลหะอะลูมิเนียมจำนวน 600,000 ตัน/ปี เพื่อส่งกลับจีน[52]

---

[49] ส่วนเศรษฐกิจภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ, “ตลาด E-Commerce ของจีน,” ธนาคารแห่งประเทศไทย, https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/DocLib_YNArticle/2559-09-22--Article2_China%20e-commerce.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[50] “SF Express บริการส่งพัสดุสำหรับธุรกิจสาขาในเวียดนามและไทย,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 11 พฤษภาคม 2560, ภายใต้ “ข่าวประชาสัมพันธ์,” http://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/25146 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[51] อรัญญา ศิริผล, “คอลัมน์ ASEAN Insight: อิทธิพลจีนในเวียดนาม: มองผ่านสัมปทานเหมืองแร่บอกไซต์,” สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, https://www.trf.or.th/asean-insight/1141-2013-03-07-10-31-31 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[52] Thailand Board of Investment, “รายงานการวิเคราะห์อุตสาหกรรมและพื้นที่”, จาก file:///C:/Users/HP/Downloads/_BOI_ASEAN_2016_VN_Final_Resize.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

และมีการทำเหมืองเพิ่มอีก 2 แห่งในเมือง Lam Dong และเมือง Dac Nong แต่ละแห่งลงทุน 600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา การลงทุนมาจากเงินกู้ของรัฐบาลจีนและบางส่วนกู้เพิ่มจากญี่ปุ่น เพื่อสนับสนุนธุรกิจภายในประเทศ ทำให้จีนสามารถสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางตรงกับรัฐบาลเวียดนาม เพื่อเพิ่มการต่อรองของผลประโยชน์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในจีน รวมทั้งเวียดนามได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนของจีนในระยะยาวเช่นกัน แม้ว่าจะมีการต่อต้านจากคนในท้องถิ่นเวียดนามก็ตาม และปัญหาสภาพแวดล้อมก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หลังจากการที่รัฐบาลทำข้อตกลงกับจีน

บริษัท Suncity Group Holdings Limited ซึ่งเป็นบริษัทเกี่ยวกับการลงทุนดำเนินธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ โดยการบริหารจัดการดำเนินงานผ่าน 4 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ การบริหารจัดการโรงแรม รีสอร์ทแบบครบวงจร และบริการให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยว รวมถึงให้เช่าพื้นที่เชิงพาณิชย์ในมณฑลกวางตุ้ง เหลียวหนิง และอานฮุย ในจีน[53] โดยบริษัท Suncity Group Holdings ได้ลงทุนเกี่ยวกับคาสิโนใน Hoiana เวียดนาม และกำลังจะขยายกิจการจากเดิม เพราะว่าได้รับการช่วยเหลือจากบริษัทในมาเก๊าส่วนหนึ่ง รวมทั้งมีการขยับขยายโครงการตามชายฝั่งทะเลยาว 3 กิโลเมตร (2 ไมล์) ในภาคกลางของเวียดนาม (ดานัง) ซึ่งโครงการคาสิโนใน Hoiana มีมูลค่ากว่า 4 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ครอบคลุมพื้นที่เกือบ 1,000 เฮกตาร์ ทั้งร้านอาหาร สนามกอล์ฟ และสวนน้ำ อย่างครบวงจรภายใต้การสนับสนุนของ Suncity Group Holdings Ltd ทั้งนี้ Hoiana จะเป็นคาสิโนที่แรกของ Suncity Group ในฐานะเป็นเจ้าของ และร่วมลงทุนกับรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งจะมีสัดส่วนการถือหุ้นหนึ่งในสามของโครงการ VinaCapital ซึ่งเป็นบริษัทด้านการจัดการการลงทุน และบริษัทด้านอสังหาริมทรัพย์ของเวียดนาม (VMS Investment Group) ของฮ่องกงจะมีสัดส่วนการลงทุนอยู่ในระดับเดียวกัน[54]

นอกจากนี้บริษัท Suncity Group ยังเล็งเห็นว่าเวียดนามมีอุตสาหกรรมการพนันที่ค่อนข้างกว้างขวางและมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากการลงทุนของต่างชาติ ทำให้จีนมุ่งเป้าเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างรายได้ในส่วนนี้ให้เพิ่มมากกว่าเดิม โดยผู้บริหาร Suncity Group มองว่าสำหรับ Hoiana มีการสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นที่เข้มแข็งผ่าน VinaCapital และโครงสร้างพื้นฐานที่มีขนาดใหญ่ ทำให้ดึงดูดการลงทุนจากจีน มาเก๊า และฮ่องกง เนื่องจากเห็นว่ามีนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นจำนวนมากเดินทางไปเล่นการพนันในเวียดนามประมาณ 4 ล้านคน ซึ่งมีอัตราการเดินทางเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40 การเดินทางเข้ามายังเวียดนาม และส่วนใหญ่จะได้รายได้มาจากนักพนันจีนอีกด้วย[55]

การที่เวียดนามได้ดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจ เพื่อรองรับการลงทุน มีการพัฒนาอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีนโยบายสร้างแรงจูงใจสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนและมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองเพื่อการพัฒนาร้อยละ 45 ของความต้องการการผลิตในประเทศ ใน ค.ศ. 2020 และร้อยละ 70 ใน ค.ศ.

---

[53] Van Anh, “Vietnam’s largest casino to open gates next year,” *Vietnam Investment Review,* 30 April 2018, under “Top News,” http://www.vir.com.vn/vietnams-largest-casino-to-open-gates-next-year-58615.html (accessed December 10, 2018).

[54] Farah Master, “เวียดนามคาสิโนขนาดใหญ่ขึ้นด้วยความช่วยเหลือของ บริษัทมาเก๊า”, จาก http://www.gclub.website/%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%A7AB.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[55] “Laguna Lang Co receives investment certificate for expansion and casino,” Vietnam Investment Review, http://www.vir.com.vn/laguna-lang-co-receives-investment-certificate-for-expansion-and-casino-58758.html (accessed December 10, 2018).

2030 และเวียดนามยังจำเป็นต้องขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเน้นว่าเวียดนามเป็นทางเลือกให้กับจีน เนื่องจากเวียดนามเป็นประเทศขาดการลงทุนด้านการวิจัย การพัฒนาแรงงานที่มีทักษะสูงและจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในภาคการศึกษากฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งนโยบายที่เป็นมิตรกับผู้ลงทุนที่มีเทคโนโลยีสูง เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ขณะนี้ผู้ผลิตที่ลงทุนในเวียดนามยังคงต้องพึ่งพาจีน หรือภูมิภาคอื่นๆ ในการพัฒนากระบวนการผลิตที่มีเทคโนโลยีสูง

อย่างไรก็ตาม จีนได้มุ่งเน้นไปที่โครงการที่ลงทุนในเวียดนาม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับผู้ประกอบการของจีนที่เข้าไปลงทุนให้ประสบความสำเร็จในตลาดเวียดนาม แม้ว่าจะมีความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ การเมือง และความขัดแย้งของทั้งสองประเทศ แต่สิ่งที่สำคัญ คือการมุ่งเน้นสร้างความสัมพันธ์การเพิ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเวียดนามกำลังแสวงหาการลงทุนเพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีสูงในการสนับสนุนพลังงานทดแทน พลังงานสะอาดและการถ่ายทอดเทคโนโลยี นอกจากนี้ จีนจะผลักดันการค้าที่สมดุลมากขึ้น ในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น การเกษตร การบิน สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีชั้นสูง การขนส่ง การท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพ และการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจที่ยังคงเป็นแรงกระตุ้นต่อการฟื้นตัวของความสัมพันธ์แบบทวิภาคีของทั้งสองประเทศ

สถิติการลงทุนของจีนในเวียดนาม

ในช่วงที่ผ่านมาปริมาณการค้าระหว่างจีนกับเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับการนำเข้าการส่งออกของเวียดนามไปยังจีนเติบโตในอัตราที่สูง จากสถิติของจีนใน ค.ศ. 2010-2016 การส่งออกของจีนไปยังเวียดนามเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 18 ต่อปีและการนำเข้าของเวียดนามเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 26 ต่อปี ตั้งแต่ ค.ศ. 2011 การลงทุนของจีนในเวียดนามมีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ที่สำคัญใน ค.ศ. 2015 ตามที่สำนักงานสถิติทั่วไปของเวียดนาม ทุนจดทะเบียนทั้งหมดจากจีน (ไม่รวมไต้หวัน) ในเวียดนามมีมูลค่า 700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2011 ภายใน ค.ศ. 2018 ทุนจดทะเบียนของจีนสูงถึง 2.4 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเพิ่มขึ้นสามเท่าโดยอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีประมาณร้อยละ 18 คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของยอดจดทะเบียนทั้งหมด

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน ค.ศ. 2018 จีนอยู่ในอันดับที่ห้าของนักลงทุนชั้นนำในเวียดนามรองจากญี่ปุ่น (อันดับที่ 1 ร้อยละ 24.5) เกาหลีใต้ (อันดับ 2 ร้อยละ 20) และสิงคโปร์ (อันดับ 3 ร้อยละ 14) นับว่าเป็นการก้าวกระโดดสำหรับการลงทุนของจีนสู่เวียดนาม กล่าวคือในช่วง ค.ศ. 2011 จีนถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 14 จาก 94 ประเทศที่ลงทุนในเวียดนาม ซึ่งในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาการลงทุนของจีนในเวียดนามเปลี่ยนไปอย่างมาก อาทิ ด้านการก่อสร้างการผลิตการแปรรูปและการผลิตโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่และโครงการในภาคพลังงาน การแปรรูปและการผลิตอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 61.4 ของเงินลงทุนทั้งหมดตามด้วยการผลิตและการจำหน่ายไฟฟ้า ก๊าซ คิดเป็นร้อยละ 18.2 และอสังหาริมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 5.6 ส่งผลให้ตั้งแต่ ค.ศ. 2018 เงินลงทุนเฉลี่ยของโครงการจีนมีมูลค่าประมาณ 6.3 เหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีโครงการที่มีมูลค่าอยู่ในช่วง 1 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ถึง 10 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีอยู่หลายโครงการ

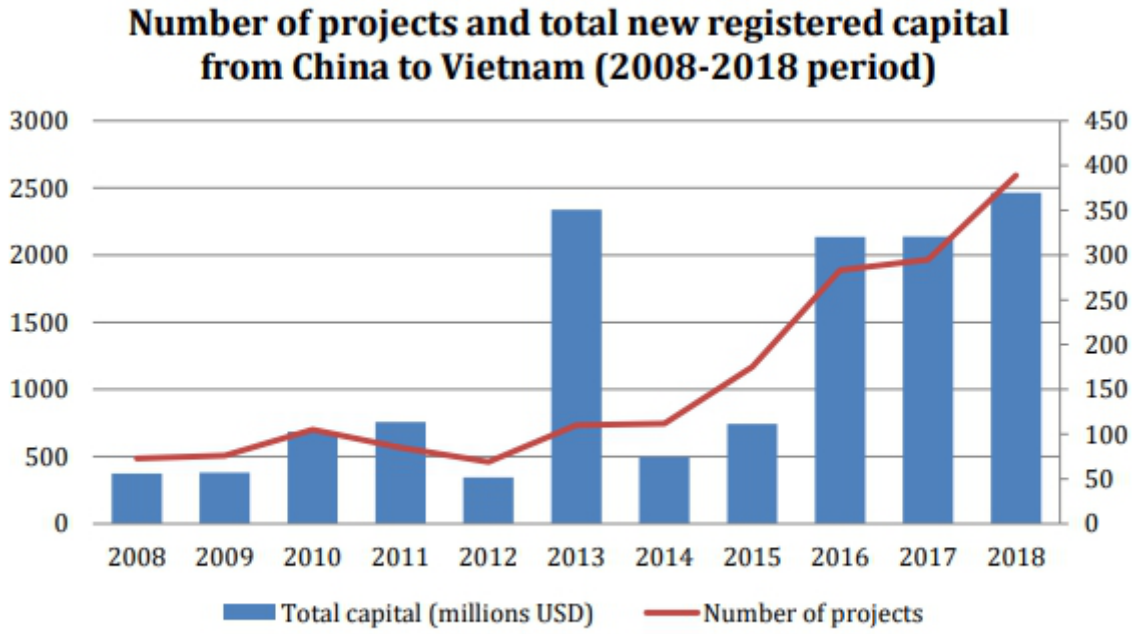

Source: General Department of Statistics

การลงทุนโดยตรงของจีนในเวียดนามใน ค.ศ. 2012 มีมูลค่า 312 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และใน ค.ศ. 2013 เพิ่มขึ้นเป็น 2.3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา การลงทุนของจีนในเวียดนามใน ค.ศ. 2016 คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดถึง 1.88 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2017 การลงทุนของจีนในเวียดนาม มีมูลค่า 1.199 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีโครงการทั้งหมด 1,616 โครงการ ทุนเฉลี่ยของแต่ละโครงการอยู่ที่ 6.9 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของการลงทุนจากต่างประเทศของจีน ทั้งนี้ส่วนใหญ่การลงทุนของจีนเน้นในการแปรรูปและการผลิต คิดเป็นร้อยละ 61.4 ของการลงทุนรวม ตามด้วยไฟฟ้าก๊าซ การผลิตน้ำมันและการขายเครื่องปรับอากาศ คิดเป็นร้อยละ 18.2 และการบัญชีอสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ 5.6 ซึ่งการลงทุนในจังหวัด Pingshun ของเวียดนามเป็นโครงการที่ใหญ่ที่สุดมีการลงทุนมากถึง 2.03 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีเพียง 7 โครงการคิดเป็นร้อยละ 18.1 ของทั้งหมด ขณะเดียวในช่วง ค.ศ. 2017 การส่งออกจากเวียดนามไปจีน มีมูลค่า 15.62 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในการส่งออกหลักของเวียดนามไปยังจีน รวมถึงเครื่องจักรไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของการส่งออกทั้งหมดของเวียดนาม ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้แก่ อาหาร ฝ้าย เชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม[56]

จีนถือเป็นนักลงทุนที่สำคัญรายใหญ่ของเวียดนาม โดยมีโครงการลงทุนต่างประเทศที่สำคัญ อาทิ โรงไฟฟ้า Vinh Tan 1 มูลค่า 1.76 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาเป็นการลงทุนที่ใหญ่ที่สุด นอกจากนี้ โครงการสำคัญอื่น ๆ ได้แก่ โรงงานผลิตยางรถยนต์เวียดนามมูลค่า 400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในเมือง

[56] Daisy Zang, “越南的中国投资,” VIETNAM BRIEFING, https://www.vietnam-briefing.com/news/chinainvestmentvietnam%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E5%9C%A8%E8%B6%8A%E5%8D%97%E7%9A%84%E6%8A%95%E8%B5%84zhongguotouziyuenan.html/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ซีหนิง และโครงการเหมืองแร่และโลหะวิทยามูลค่า 337.5 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สำหรับโครงการเหมืองแร่และเหล็กกล้าในเมืองลาวซีซี ในอุตสาหกรรมสิ่งทอกลุ่ม บริษัท หงหงก่อตั้งโรงงานผลิตเส้นใยเคมีมูลค่า 300 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาที่จังหวัดกวงนินห์ ใน ค.ศ. 2013 เพื่อลงทุนเพิ่มเติมใน ค.ศ. 2014 ได้สร้างเขตอุตสาหกรรม Tianhong Haihe (เวียดนาม) ด้วยเงินลงทุนรวม 215 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และลงทุนอีก 300 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาเพื่อสร้างโรงงานทอผ้าจำนวนมาก นอกจากนี้โครงการที่สำคัญในเวียดนาม ได้แก่ โครงการ Hung Nghiep Formosa Dong Nai Textile Co. , Ltd. ในสวนอุตสาหกรรม Nhon Trach โครงการยาง Viet Luan ใน Xining โรงงานแปรรูปยาง Tan Cao Tham, โครงการ Yuezhong Mining และโลหกรรมจังหวัด Laojie โครงการขยายโรงถลุงเหล็กเหวียนโครงการรถไฟเมืองแคทลิน – ฮาดงและโครงการท่อน้ำดาริเวอร์[57] ทำให้จีนได้รับการขนานนามว่าเป็นนักลงทุนรายใหญ่ที่สุดในเวียดนามในช่วง 2 เดือนแรกของ ค.ศ. 2019 มูลค่า 588.9 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือร้อยละ 24.1 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมดไหลเข้าประเทศ ตามรายงานโดยสำนักงานสถิติแห่งรัฐ โดยมีโครงการลงทุนจากต่างประเทศจำนวน 514 โครงการมูลค่ารวม 2.44 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นจำนวนโครงการที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.1 และเพิ่มทุนจดทะเบียน ร้อยละ 75.7 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของ ค.ศ. 2018 ขณะเดียวกันในช่วงสองเดือนแรกของ ค.ศ. 2019 โครงการด้านอุตสาหกรรมการผลิตและการแปรรูปในท้องถิ่นได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุด โดยมีทุนจดทะเบียนถึง 1.87 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาหรือคิดเป็นร้อยละ 76.7 ของทุนจดทะเบียนโดยรวม สถิติจาก GSO แสดงให้เห็นว่าเงินลงทุนจากงบประมาณของรัฐคาดว่าจะอยู่ที่ 1.31 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในช่วงสองเดือนแรกของ ค.ศ. 2019 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 9.1 ของตัวเลขทั้งหมดที่คาดการณ์ไว้ตลอดทั้งปีและเพิ่มขึ้นด้วยร้อยละ 0.1 ต่อปี

การลงทุนจากต่างประเทศทำสถิติสูงสุดในรอบ 4 ปีที่ 16.7 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในช่วง 5 เดือนแรกของปีนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 69 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของ ค.ศ. 2018 การลงทุนของจีนคิดเป็นร้อยละ 42.5 ของทั้งหมดตามข้อมูลที่ออกโดยหน่วยงานการลงทุนต่างประเทศ (FIA) ภายใต้กระทรวงการวางแผนและการลงทุน หากรวมถึงการลงทุนของไต้หวันกับจีนก็ลงทุนเกือบ 7.7 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในเวียดนาม ซึ่งเกินกว่าเกาหลีใต้ สิงคโปร์ และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นนักลงทุนต่างชาติที่ใหญ่ที่สุด ห้าในเจ็ดโครงการลงทุนต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดในช่วงห้าเดือนที่ผ่านมา มาจากผู้สนับสนุนของจีนรวมถึงโครงการผลิตยางเรเดียนเหล็กของ ACRT มูลค่า 280 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โครงการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดียผลิตภัณฑ์เสียงที่ลงทุนโดย Goertek ที่ฮ่องกง Co Ltd และ 214.4 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โครงการผลิตยางที่ลงทุนโดย Guizhou Advance Type Investment Co Ltd.[58]

---

[57] Tran Thi Hue, Vietnam Ministry of Planning and Investment (MPI) “Investment Promotion Center of the NorthbForeign Investment Agency (FIA),”http://fia.mpi.gov.vn/Home (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

[58] “Growing Chinese investment in Việt Nam: time to worry,” *Viet Nam News,* June 17, 2019, under “Economy,” https://vietnamnews.vn/economy/521407/growing-chinese-investment-in-viet-nam-time-to-worry.html#sWoSmxtxiq2Y6eUU.97 (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

จากการลงทุนของจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 5 เดือนที่ผ่านมา Mại กล่าวว่าฮ่องกงมียอดนักลงทุนต่างชาติในเวียดนาม มูลค่า 5.08 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แต่จำนวนสามในสี่นั้นถูกใช้ไปกับการซื้อหุ้นของบริษัทท้องถิ่น ซึ่ง 3.8 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา Vietnam Beverage Co Ltd ในไซ่ง่อน Beer-Alcohol-Beverage Corp (Sabeco)

5. การลงทุนของจีนในกัมพูชา

การพัฒนากัมพูชานับตั้งแต่การจัดการเลือกตั้งได้รัฐบาลผสม เมื่อ ค.ศ. 1993 ทำให้จีดีพี (GDP) เพิ่มขึ้นจาก 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1993 เป็น 12.9 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2011 ขณะที่รายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นจาก 229 เหรียญสหรัฐอเมริกา เป็น 909 เหรียญสหรัฐอเมริกา สัดส่วนประชากรที่ยากจนลดลงจากร้อยละ 50 เหลือร้อยละ 25 แม้ใน ค.ศ. 2011 กัมพูชาได้เผชิญกับน้ำท่วมครั้งใหญ่แต่เศรษฐกิจยังเติบโตในอัตราสูงถึงร้อยละ 6.9 การลงทุนจากต่างประเทศในกัมพูชาสะสมนับถึงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2011 เป็นการลงทุนจากจีนมากที่สุด 8,849 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา รองลงมาคือ เกาหลีใต้ 4,016 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป 3,625 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มาเลเซีย 2,609 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกา 1,282 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ไต้หวัน 823 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เวียดนาม 812 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ไทย 746 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ 676 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยการลงทุนจากต่างประเทศในกัมพูชากระจุกตัวในภาคการท่องเที่ยวมากที่สุดร้อยละ 49 รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 25 ภาคบริการ ร้อยละ 19 และภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 7[59]

กัมพูชาเป็นประเทศที่มีพื้นที่ขนาดเล็กและมีตลาดที่ไม่ใหญ่ แต่กัมพูชากำลังก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะประเทศกำลังพัฒนาและเป็นฐานการผลิตใหม่ของอาเซียนที่มีต้นทุนแรงงานไม่สูง ประกอบกับมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และมีเส้นทางโลจิสติกส์ทั้งทางบกและทางน้ำที่เชื่อมโยงการค้าไปยังเวียดนาม ไทย สปป.ลาว จีน และประเทศอื่นๆ ดังนั้นกัมพูชาจึงเป็นอีกตลาดหนึ่งที่จะสร้างโอกาสการค้าและการลงทุนให้กับนักธุรกิจต่างชาติ ตั้งแต่กัมพูชาเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 1999 และเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก เมื่อ ค.ศ. 2004 เศรษฐกิจกัมพูชาสามารถเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี เป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจของเอเชียและการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องของประเทศอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กัมพูชาจึงได้รับการลงทุนอันเป็นที่น่าสนใจของนักลงทุนต่างชาติและการค้ายังขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น[60]

จีนและกัมพูชามีความสัมพันธ์ทางด้านการค้ามาตั้งแต่อดีต กัมพูชากับจีนได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1958[61] ถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่แสดงถึงการเคารพนับถือ

---

[59] ยุทธศักดิ์ คณาสวัสดิ์, “Update เศรษฐกิจการลงทุนกัมพูชา,” สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, http://www.boi.go.th/upload/content/cambodia_gms_today_0412_26570.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[60] ปิยะชาติ ชื่นจิต, “กัมพูชา: ความเจริญเติบโตด้านการลงทุนในปัจจุบัน,” *รอบรู้อาเซียน* 5, ฉ. 6 (มีนาคม 2561): เลขหน้า.

[61] วัชรินทร์ ยงศิริ, “กัมพูชากับมหาอำนาจจีน: ยุค สี จิ้นผิง (ตอนที่ 1),” สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, www.ias.chula.ac.th/ias/en/Article-Detail.php?id=17 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

การช่วยเหลือ การสนับสนุนซึ่งกันและกันที่แข็งแกร่งและยาวนาน ในความสัมพันธ์รูปแบบทวิภาคีของทั้งสองประเทศนั้นทำให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน และด้านอื่นๆ เช่น การศึกษา ทรัพยากรมนุษย์ และการทหาร เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือของจีนแก่กัมพูชาเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ทั้งในรูปแบบให้เปล่าและเงินกู้ยืมแบบมีเงื่อนไข ซึ่งความช่วยเหลือส่วนใหญ่นำไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ อันได้แก่ การสร้างถนน สะพาน เขื่อน ผลิตไฟฟ้า และท่าเรือ เป็นต้น

ในช่วง ค.ศ. 1994 - 2012 การลงทุนของจีนในกัมพูชา มีมูลค่า 9,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา กลายเป็นผู้ลงทุนใหญ่อันดับ 1 ของประเทศ และเมื่อ ค.ศ. 2013 มีบริษัทขนาดใหญ่ของจีนร่วมลงทุนกับกัมพูชา อันได้แก่ บริษัท Cambodia Iron and Steel Mining Industry Group (CISMIG) กับ China Railway Major Bridge Engineering มีการร่วมลงทุนมูลค่า 11.2 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน 2 โครงการใหญ่ โดยจีนถือหุ้นร้อยละ 70 โดยโครงการเริ่มสร้างใน ค.ศ. 2014 และเสร็จใน ค.ศ. 2018 ถือได้ว่าเป็นโครงการความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของกัมพูชา โดยโครงการแรกจะประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ (1) ทางรถไฟ 400 กิโลเมตร มีสถานีรถไฟ 11 สถานี เป็นเส้นทางจากจังหวัดพระวิหารผ่านจังหวัดกำปงธม จังหวัดกำปงสะปรือ และสิ้นสุดที่จังหวัดเกาะกง รวมถึงการสร้างท่าเรือทางทะเลแห่งใหม่และสร้างสะพาน 3 กิโลเมตรในจังหวัดเกาะกง (2) โครงการสร้างโรงงานเหล็กและเหล็กกล้าในอำเภอโรเวียง จังหวัดพระวิหาร มูลค่า 1.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยสามารถผลิตเหล็กออกมาได้ 1 ล้านตันต่อปี และ (3) บริษัท CISMIG ได้รับใบอนุญาตการทำเหมืองแร่จากกระทรวงเหมืองแร่และพลังงาน ใน ค.ศ. 2008 ซึ่งในข้อตกลงยังไม่มีการจ้างงานคนกัมพูชา แต่ตามที่มีการวางแผนไว้มี 2,000 คน

การลงทุนของจีนในกัมพูชา มีบริษัทจีนทั้งของรัฐและเอกชนได้ลงทุนหลายพันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในกัมพูชา โดยเศรษฐกิจของกัมพูชานั้นทำได้ค่อนข้างดีในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 7 จาก ค.ศ. 2000-2016 ทำให้เป็นประเทศหนึ่งที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในอาเซียนและเอเชียตะวันออก มีการคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจกัมพูชาจะยังคงมีอัตราการเติบโตที่ร้อยละ 7 สำหรับ ค.ศ. 2017 และ ค.ศ. 2018 แม้ว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโลกจะยังคงผันผวนและไม่แน่นอน[62]

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชา จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้และกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นแหล่งสำคัญของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่ไหลเข้ามาในราชอาณาจักร ตั้งแต่ ค.ศ. 1994 ถึง ค.ศ. 2016 เงินลงทุนทั้งหมดจากจีนอยู่ที่ประมาณ 14.7 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งเน้นที่ 4 ภาคธุรกิจ ได้แก่ การเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ภาคอุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐาน บริการและการท่องเที่ยว

การลงทุนของจีนไปยังกัมพูชาส่วนใหญ่มาจากความไว้วางใจทางการเมืองที่ลึกซึ้ง สภาพเศรษฐกิจ การเข้าถึงตลาด ต้นทุนแรงงานต่ำและทรัพยากรธรรมชาติ เหตุผลที่ทำให้จีนลงทุนในกัมพูชาคือ

---

[62] Chheang Vannarith, “China and investments it has made in Cambodia,” *Khmer Times,* July 28, 2017, under “Opinion,” http://www.khmertimeskh.com/5075376/china-investments-made-cambodia/ (accessed December 10, 2018).

“ความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีเยี่ยม” (Excellent Diplomatic Relationship) ระหว่างสองประเทศความมั่นคงของสถานการณ์ทางการเมืองและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาคที่มั่นคง ต้นทุนค่าแรงต่ำ ค่านิยมร่วมของเอเชียและที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ของกัมพูชาในอาเซียน การลงทุนของจีนไปยังกัมพูชานั้นเกิดขึ้นได้จากข้อตกลงทวิภาคีด้านการคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุน ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 1999 ในฐานะที่เป็นประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด กัมพูชามีข้อตกลงทางการค้าพิเศษและการเข้าถึงตลาดสู่ตลาดโลกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ในฐานะสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บริษัทจีนที่ลงทุนในกัมพูชาสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังตลาดอาเซียนทั้งหมดซึ่งมีประชากรมากกว่า 620 ล้านคน กัมพูชามีต้นทุนค่าแรงที่ค่อนข้างถูก ค่าแรงขั้นต่ำสำหรับคนงานโรงงานอยู่ที่ 153 เหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 2017 เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยง บริษัทจีนในกัมพูชาได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากประเทศจีนในกรณีของรัฐวิสาหกิจและความสัมพันธ์ทางการเมืองและการปกป้องจากชนชั้นสูงของกัมพูชา

การลงทุนของจีนในกัมพูชานั้นมีความหลากหลายในแง่ของประเภทความเป็นเจ้าของและความเฉพาะเจาะจงของสินทรัพย์ รัฐวิสาหกิจของจีนมุ่งเน้นไปที่โรงไฟฟ้าพลังน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการอนุมัติและคุ้มครองการลงทุน บริษัทเอกชนของจีนให้ความสำคัญกับการลงทุนในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มและภาคการท่องเที่ยว การลงทุนของจีนในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยการสร้างโอกาสในการทำงานให้กับแรงงานกัมพูชามากกว่าครึ่งล้านคน อุตสาหกรรมเองได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่คุณค่าแบบบูรณาการในประเทศจีนและกลายเป็นส่วนสำคัญในห่วงโซ่คุณค่าระดับโลก อย่างไรก็ตามโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้ากัมพูชาส่วนใหญ่ทำงานเฉพาะในกระบวนการตัดแต่งทรงเท่านั้น มีโครงการลงทุนของจีนประมาณ 30 โครงการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 237,406 เฮกตาร์ ซึ่งมี 21 โครงการที่เปิดดำเนินการใน 173,904 เฮกตาร์ จนถึงขณะนี้มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 42,081 เฮกเตอร์และสวนยางพาราพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเพาะปลูก นอกจากนี้ยังมีโครงการลงทุนของจีน 7 โครงการในโรงสีข้าวกำลังการผลิต 669,816 ตันต่อปี

จีนยังลงทุนในการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งแรกที่ได้รับทุนจากรัฐบาลจีนในเอเชีย กลุ่มพัฒนาการลงทุนระหว่างประเทศของกัมพูชา (Cambodia International Investment Development Group) และ Jiangsu Taihu Cambodia International Economic Cooperation Investment มีความร่วมมือการลงทุนร่วมกันจัดการโครงการ มีองค์กรและบริษัท 108 แห่งที่อยู่ในเขตนี้ด้วยเงินลงทุนรวมกว่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในภาคการท่องเที่ยวจีนได้ลงทุนใน 5 โครงการหลัก ศูนย์รีสอร์ทระหว่างประเทศในเกาะกง รีสอร์ทและโรงแรมระดับห้าดาวในจังหวัดพระสีหนุจาก 23 บริษัท ที่ลงทุนในอุตสาหกรรมเหมืองแร่สำหรับสิ่งต่างๆ เช่น แร่เหล็กและทองคำ มี 10 บริษัทที่มาจากจีน ใน ค.ศ. 2016 มีโครงการลงทุนของจีน 2 โครงการในการขุดหินแกรนิตในจังหวัดกระแจะ (Kratie province)

จีนเป็นนักลงทุนต่างชาติที่ใหญ่ที่สุดในภาคพลังงานในกัมพูชาด้วยเงินทุนสะสมมากกว่า 7.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในโรงไฟฟ้าพลังน้ำและประมาณ 4 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในโรงไฟฟ้าถ่านหิน บริษัทจีนลงทุนในโรงไฟฟ้า 9 แห่งด้วยกำลังการผลิต 1,733 เมกะวัตต์ มีโครงการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ 7 โครงการกำลังการผลิต 1,328 เมกะวัตต์ และโครงการพลังงานถ่านหินสองโครงการกำลังการผลิต

405 เมกะวัตต์ อย่างไรก็ตามโครงการลงทุนด้านพลังงานบางส่วนไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากลซึ่งส่งผลกระทบในทางลบต่อวิถีชีวิตและระบบนิเวศ อย่างไรก็ตามโครงการลงทุนด้านพลังงานบางส่วนไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากลซึ่งส่งผลกระทบในทางลบต่อวิถีชีวิตและระบบนิเวศ เพื่อขยายผลกระทบเชิงบวกของโครงการลงทุนของจีนเราต้องรับผิดชอบมากขึ้นในการส่งเสริมการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน รัฐบาลท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับปรุงการกำกับดูแลรวมถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบและมอบอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีบริษัทที่เกี่ยวข้องกับโครงการใหญ่ 2 โครงการ ได้แก่ Cambodia Iron & Steel Mining Industry Group, Expert Master Holdings Limited, WS Mining Industry Holding Ltd., Cambodia Huayi Mining Co. Ltd, Beijing Steel Enterprises Union Mineral Resources Investment Ltd., Delong Holding Group Ltd., China Railway Major Bridge Engineering Group Ltd., China Ocean Engineering Construction General Bureau บริษัทส่วนใหญ่ที่เข้าไปดำเนินการโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานของกัมพูชานั้นเป็นบริษัทของประเทศ แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการของโครงการที่เป็นการสร้างความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย[63] รวมถึง China National Machinery Industry Corporation Ltd (Sinomach) ได้ร่วมลงทุนกับ Cambodian Petrochemical Company (CPC) สร้างโรงกลั่นน้ำมันลงทุน 2,300 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา บนพื้นที่ 80 ไร่ ในจังหวัดพระสีหนุและจังหวัดกำปอตของกัมพูชา[64] การสร้างความร่วมมือลงทุนในต่างประเทศของจีนในกัมพูชาส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่าเป็นการลงทุนด้านพลังงาน เขื่อนไฟฟ้า เหมืองแร่ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

การลงทุนของจีนในกัมพูชาได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับการลงทุนในเมียนมา เมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 2003 การลงทุนจากจีนมายังกัมพูชามีเพียง 45 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นผลมาจากการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างจีนและกัมพูชาในรูปแบบทวิภาคี ทำให้จีนมีการส่งเสริมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านเครื่องนุ่งห่ม ส่งผลให้กัมพูชามีสัดส่วนการส่งออกจากอุตสาหกรรมในประเทศอยู่ที่ร้อยละ 75 คิดเป็น 4,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาต่อปี นับตั้งแต่ ค.ศ. 2013 จีนได้รับการส่งเสริมการลงทุนในกัมพูชา มีมูลค่า 427 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 62 จาก ค.ศ. 2012 โดยมีโรงงานการ์เม้นท์ โรงงานอุตสาหกรรม ธนาคารและสถาบันการเงิน การเกษตร การท่องเที่ยว อสังหาริมทรัพย์ และการขนส่งโทรคมนาคม ซึ่งการลงทุนของจีนมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและลดระดับความยากจนของชาวกัมพูชา นอกจากนี้กัมพูชายังได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีศูนย์เปอร์เซ็นต์ (0%) จาก สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป แคนาดา กลุ่มประเทศอาเซียน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และจีน จึงทำให้การค้าระหว่างประเทศของกัมพูชาส่งเสริมให้เกิดการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย[65]

---

[63] “Iron and steel,” Open Development Cambodia, https://opendevelopmentcambodia.net/topics/iron-and-steel/#ref-81502-6 (accessed December 10, 2018).

[64] May Kunmakara, “Tag Archives: Sinomach China Perfect Machinery Industry Corp,” Cambodian Business Corner, https://cambodianbusinesscorner.wordpress.com/tag/sinomach-china-perfect-machinery-industry-corp/ (accessed December 10, 2018).

[65] “จีนลงทุนในกัมพูชาปี 56 เพิ่มขึ้น,” กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, http://www.ditp.go.th/contents_attach/82488/82488.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จีนเป็นประเทศคู่ค้าและผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของกัมพูชา โดยสินค้านำเข้าสำคัญของกัมพูชาจากจีนเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค วัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ส่วนสินค้าส่งออกสำคัญของกัมพูชาไปจีนเป็นสินค้าเกษตรกรรม ได้แก่ ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พืชผัก และธัญพืช (ข้าว) ในกัมพูชามีบริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจจีนเข้าไปลงทุนมากกว่า 3,000 ราย ส่วนใหญ่เน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม การก่อสร้าง เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว การขยายบทบาทของจีนในกัมพูชาจะใช้ยุทธศาสตร์ในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือทั้งให้เงินเปล่าและเงินกู้ยืมแบบมีเงื่อนไข ในด้านทางการค้าและการลงทุนของจีนในกัมพูชาเป็นไปเพื่อขยายบทบาทด้านการค้าและการลงทุนของจีนที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของกัมพูชา รวมถึงด้านสังคมและท้องถิ่น กล่าวได้ว่าเป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการค้าและการลงทุนของจีนในกัมพูชาก็ยังมีด้านลบให้เห็นอยู่มาก โดยเฉพาะโครงการลงทุนของจีนที่ส่งผลกระทบต่อสังคมท้องถิ่นจึงนำไปสู่การต่อต้านและคัดค้านโครงการเหล่านั้น เช่น ประชาชนกัมพูชาที่ต้องย้ายถิ่นฐานเนื่องจากได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน เหมืองแร่และอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น[66]

จีนมีโครงการลงทุนมากที่สุดในกัมพูชา จำนวน 42 โครงการ โดยเฉพาะการลงทุนด้านการก่อสร้างอาคาร อพาร์ตเมนต์ คอนโดมิเนียมในกรุงพนมเปญ โรงแรมและคาสิโนที่จังหวัดสีหนุวิลล์ เป็นต้น เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2018 จีนและกัมพูชาได้ร่วมลงนามข้อตกลงความช่วยเหลือและการลงทุนจำนวน 19 ฉบับ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวจีนเดินทางมายังกัมพูชา การขยายโอกาสให้กัมพูชาส่งออกน้ำตาลไปยังจีน สัญญากู้เงินระหว่างบริษัทจัดการกองทุนระหว่างประเทศของกัมพูชากับธนาคารพัฒนาแห่งชาติจีน เพื่อลงทุนสร้างสนามบินแห่งใหม่ในจังหวัดเสียมราฐ และข้อตกลงในการสร้างทางพิเศษจากกรุงพนมเปญไปยังสีหนุวิลล์ รวมถึงข้อตกลงอื่นอย่างสัญญาเงินกู้แบบผ่อนปรนเพื่อลงทุนด้านไฟฟ้าและสนับสนุนเกษตรกรรม[67]

จีนได้เข้าไปลงทุนในกัมพูชา โดยมีหลายบริษัทได้สัมปทานลงทุนในกิจกรรมเศรษฐกิจ อาทิ การขุดเหมืองแร่ แปลงสัมปทานยางพารา เช่น Union Development Group ซึ่งมีบริษัทแม่อยู่ที่เมืองเทียนจิน ได้สัมปทานที่ดินเพื่อเศรษฐกิจจากรัฐบาลกัมพูชา 269,010 ไร่ เป็นเวลา 99 ปี อยู่ใน 2 อำเภอหลักของเกาะกง คือ Kiri Sakor และ Botum Sakor เป็นพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลและอยู่ในเขตป่าอุดมสมบูรณ์ของอุทยานแห่งชาติ Botum Sakor[68] โครงการของ Union Development Group มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มรายได้แก่กัมพูชา บริษัทได้ลงทุนทำโครงการและยังได้ทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ของกัมพูชา อาทิ เนื้อไม้ เป็นต้น ตลอดจนบริเวณริมชายฝั่งทะเลอันเป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์การเมืองที่มีทางออกทางทะเล ทำให้จีนสามารถเข้าถึงอ่าวไทยและหมู่เกาะทะเลจีนใต้ หากมองในทางการเมืองระหว่าง

---

[66] Tang Zhimin และ Nattaphat Apirungruengsakul, “ผลกระทบทางสังคมจากการค้าและการค้าลงทุนของจีนในกัมพูชา,” สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, https://intercollege.pim.ac.th/uploads/content/2015/05/o_19lnunpae1l1jr407ufomch38a.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[67] ปิยะชาติ ชื่นจิต, “กัมพูชา: ความเจริญเติบโตด้านการลงทุนในปัจจุบัน,” *รอบรู้อาเซียน* 5, ฉ. 6 (มีนาคม 2561): เลขหน้า.

[68] อรัญญา ศิริผล, “อิทธิพลจีนในกัมพูชา,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 11 กรกฎาคม 2556, ภายใต้ “ASEAN INSIGHT,” http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/516198 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ประเทศระหว่างรัฐบาลกัมพูชากับจีนลดการพึ่งพาเงินทุนประเทศมหาอำนาจสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าจีนและกัมพูชามีผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางเศรษฐกิจและและทางการเมืองในการถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง

โครงการสีหนุวิลล์ (Sihanoukville) เป็นโครงการที่จีนลงทุนในกัมพูชา ซึ่งมีพื้นที่ก่อตั้งท่าเรือน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจพิเศษ และมีการสร้างสนามกีฬาขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างห่างจากกรุงพนมเปญ เมืองหลวงของกัมพูชาห่างไปทางทิศเหนือ 15 กิโลเมตร สนามกีฬาดังกล่าวมูลค่า 157 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีที่นั่ง 55,000 ที่นั่ง อันเป็นสถานที่สำคัญที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่างกัมพูชา-จีน โดยการก่อสร้างเริ่มขึ้นในช่วง ค.ศ. 2016 สนามกีฬาดังกล่าวจะมีสิ่งอำนวยความสะดวก สนามกอล์ฟ และสวนซาฟารี ซึ่งจีนได้ลงนามไว้ในบันทึกข้อตกลง (MOU) นับเป็นโครงการที่จีนให้ทุนสนับสนุนที่ใหญ่ที่สุด โดยใน ค.ศ. 2023 กัมพูชาจะเป็นเจ้าภาพจัดงานแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ขึ้นเป็นครั้งแรกที่สนามกีฬาแห่งนี้ ดังนั้นนายฮุนเซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่ากัมพูชาเป็นประเทศแรกที่มีฐานะอยู่ในชั้นนำของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โครงการ The Blue Bay เป็นรีสอร์ทจีนที่กำลังก่อสร้างในสีหนุวิลล์ประเทศกัมพูชา[69] มีทัศนะจากประชาชนในพื้นที่ว่า “ชายหาดที่เต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวที่จะต้องตัดสินใจว่าจะดื่มเบียร์ 1 เหรียญสหรัฐอเมริกาหรือน้ำมะพร้าวสด 1 เหรียญสหรัฐอเมริกา มีผู้หญิงเดินไปพร้อมกับถาดกุ้งก้ามกรามสดๆที่สมดุลอย่างสมบูรณ์บนหัวของพวกเขาหรือพกพาชุดสำหรับทำเล็บเท้า ผู้ชายนั่งบนเก้าอี้ที่ร้านอาหารของพวกเขาซึ่งมีปลาหมึกย่างและแกงกะหรี่ท้องถิ่น” และ “เราจะไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในไม่ช้า ธุรกิจของเรากำลังจะตาย” หญิงวัย 30 ปีผู้ขายเครื่องดื่มของว่างและบุหรี่จากรถเข็นบนอินดิเพนเดนซ์บีช กล่าวว่า “แปดปีที่ธุรกิจคาสิโนใหม่กำลังเฟื่องฟูผุดขึ้นมา มีชื่อ New Macau และ New MGM และให้บริการเฉพาะชาวจีน ส่วนชาวกัมพูชาถูกห้ามไม่ให้เล่นการพนัน

จีนกำลังพยายามกระจายอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจทั่วทั้งภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านโครงการ OBOR กัมพูชาได้มีความพยายามที่จะพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่ต้องยึดมั่นในข้อเรียกร้องด้านสิทธิมนุษยชนใดๆ ดังที่สหรัฐอเมริกาและยุโรป มักจะยืนยันกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่สีหนุวิลล์เมืองท่าในอ่าวไทยตั้งชื่อตามพระราชาองค์สุดท้าย ที่ได้รับการยกย่องในฐานะบิดาของกัมพูชายุคใหม่ ที่นี่เป็นที่ที่ความตั้งใจของนายกรัฐมนตรีฮุนเซนที่จะรับเอาโดยจีนอย่างชัดเจนที่สุด สีหนุวิลล์มีโปสเตอร์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของจีนที่มาเป็นอันดับหนึ่ง จีนกำลังพยายามกำจัดอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา สำหรับฮุนเซนซึ่งอยู่ในอำนาจเป็นเวลา 33 ปีและกำลังดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าเขาจะได้รับเลือกอีกครั้งที่เขาสามารถคุยโวเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รัฐบาลกัมพูชาได้อนุญาตให้มีการลงทุนในระดับพิเศษของจีน มีการสร้างคาสิโนสามสิบแห่งแล้วและอีก 70 แห่ง กำลังก่อสร้าง หนึ่งในการพัฒนาที่ยิ่งใหญ่คาสิโนและคอนโด Blue Bay โฆษณาตัวเองว่าเป็น “หนึ่งในโครงการที่เป็นสัญลักษณ์ของโครงการ OBOR ของจีน จำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาเยือนสีหนุวิลล์ จำนวน 90,000 คน เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าระหว่าง ค.ศ. 2016-2017

---

[69] Anna Fifield, “This Cambodian city is turning into a Chinese enclave, and not everyone is happy,” *The Washington Post,* March 29, 2018, under “Asia & Pacific,” https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/this-cambodian-city-is-turning-into-a-chinese-enclave-and-not-everyone-is-happy/2018/03/28/6c8963b0-2d8e-11e8-911f-ca7f68bff0fc_story.html?noredirect=on&utm_term=.eb1d82370830 (accessed December 10, 2018).

ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็น 120,000 คน ร้านอาหาร ธนาคาร เจ้าของที่ดิน โรงรับจำนำ ร้านค้าปลอดภาษี ซูเปอร์มาร์เก็ตและโรงแรม ล้วนแสดงสัญญาณเป็นภาษาจีน

การลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของจีนในกัมพูชา ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวความคิดเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 ของจีน ภายใต้ความคิดริเริ่มของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ขณะเดียวกันนายกรัฐมนตรีฮุนเซนของกัมพูชาเป็นพันธมิตรที่ดีต่อจีน จากการปราบปรามฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองของนายฮุนเซน และได้ยุบพรรคสงเคราะห์ชาติ (Cambodia National Rescue Party: CNRP) ของกัมพูชาลง จีนจึงพยายามเข้าหารัฐบาลกัมพูชาและให้กัมพูชามาอยู่ฝั่งจีนเพื่อเป็นการขยายบทบาทในทะเลจีนใต้ที่มีปัญหากับประเทศฟิลิปปินส์และเวียดนาม แสดงให้เห็นว่าโครงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของจีนสนับสนุนการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับการเมืองทางตอนเหนือของสปป.ลาว ที่หลวงพระบางมีการสร้างสะพานรถไฟ เป็นส่วนหนึ่งของรถไฟความเร็วสูงที่วางแผนให้เชื่อมโยงกับเมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของจีน และ กรุงเวียงจันทน์ เมืองหลวงของสปป.ลาว ที่มีการสร้างสะพานและอุโมงค์มากกว่า 200 แห่ง มีกำหนดจะเริ่มดำเนินการได้ภายใน ค.ศ. 2021 เพื่อเชื่อมจีนกับสปป.ลาว ทางตอนเหนือไปยังไทยเพื่อเข้าสู่สิงคโปร์ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของเส้นทางรถไฟที่สำคัญของจีน[70]

การสนับสนุนการลงทุนจากจีนที่ยังอยู่ระหว่างการตรวจสอบโดยรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุนมักก่อให้เกิดความตึงเครียดกับประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ ด้านโครงการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่แย่งแรงงานของคนท้องถิ่นซึ่งเป็นโครงการที่มีความเสี่ยงในการเปลี่ยนความคิดของประเทศเพื่อนบ้านว่าจีนเข้ามาแสวงหาทรัพยากร ดินแดน เพื่อครอบงำประเทศตนผ่านการเป็นมหาอำนาจในภูมิภาค ดังนั้นท่าทีของจีนจึงต้องรู้ทันต่อสถานการณ์และทำความเข้าใจความสัมพันธ์กับสังคมและท้องถิ่นของกัมพูชามากขึ้น เพื่อมิให้เกิดการต่อต้านหรือคัดค้านการค้าและการลงทุนของจีนจากท้องถิ่น และจีนควรสร้างความสัมพันธ์กับกัมพูชาให้แนบแน่นและต่อเนื่อง รวมทั้งควรตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่ามีหลายประเทศเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในกัมพูชาทั้งด้านการค้า (สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ไทย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้) และการลงทุน (เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และเวียดนาม)[71]

การลงทุนของจีนในต่างประเทศเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่อ ค.ศ. 2016 การลงทุนของจีนในต่างประเทศมีมูลค่าสูงกว่าต่างประเทศลงทุนในจีน ร้อยละ 36 เนื่องจากการสนับสนุนจากภาครัฐที่สนับสนุนให้นักธุรกิจจีนไปลงทุนในต่างประเทศ ประกอบกับความร่วมมือภายใต้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เป็นเส้นทางความฝันของจีน โดยจีนเป็นผู้ลงทุนหลักพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อ 3 ทวีป 65 ประเทศ ทั้งทางบกและทางน้ำ และสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษตลอดเส้นทางสายไหมยุคใหม่สนับสนุนการค้าและการลงทุนในอนาคต ส่งผลให้การลงทุนของจีนในต่างประเทศเติบโตขึ้น ซึ่งการลงทุน

---

[70] Nikkei staff writers, “Chinese project spending empowers Southeast Asia's strongmen: A giant new stadium being built in Cambodia gives authoritarian rule a lift,” *Nikkei Asian Review*, July 25, 2018, under “Belt and Road,” https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/Chinese-project-spending-empowers-Southeast-Asia-s-strongmen (accessed December 10, 2018).

[71] Tang Zhimin และ Nattaphat Apirungruengsakul, “ผลกระทบทางสังคมจากการค้าและการค้าลงทุนของจีนในกัมพูชา,” สถาบันการจัดการ ปัญญาภิวัฒน์, https://intercollege.pim.ac.th/uploads/content/2015/05/o_19lnunpae1l1jr407ufomch38a.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ของจีนในต่างประเทศช่วยผลักดันการส่งออกผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องจักร เทคโนโลยี และบริการของจีน ซึ่งส่งผลเชิงบวกให้แก่บริษัทจีนและในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีน[72]

นับตั้งแต่ 15 มีนาคม ค.ศ. 2013 การประชุมสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ สีจิ้นผิง ได้รับเลือกให้ขึ้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ ประธานาธิบดี และประธานคณะกรรมาธิการทหารกลาง และหลี่ เค่อเฉียง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งนโยบายต่างประเทศของจีนมีลักษณะที่เน้นเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยหลักสำคัญของนโยบายต่างประเทศ คือ (1) การพัฒนาอย่างสันติ (peaceful development) หมายถึง การพัฒนาแบบเปิดกว้าง เน้นการลงทุนในต่างประเทศ และเน้นความร่วมมือที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย โดยใช้การค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินนโยบาย และ (2) การรักษาอำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของจีน ไม่แทรกแซงกิจการภายในประเทศของกันและกัน

กัมพูชา ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสังคมนิยมเป็นระบอบประชาธิปไตย ทำให้รัฐบาลกัมพูชาได้มีการกำหนดนโยบายที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทางการเกษตร และการท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ การออกมาตรการที่เอื้ออำนวยให้แก่นักลงทุนต่างชาติ เช่น การปรับปรุงกฎหมายด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างชาติ การปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีเงินได้ และการเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา สนามบิน และระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านจากระบบเศรษฐกิจรวมศูนย์ไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ประกอบกับการปฏิรูปนโยบายด้านการค้าและการลงทุน[73] ซึ่งจีนได้พัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้นโยบายต่างประเทศจีนต่อกัมพูชาจึงมักอยู่ในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เนื่องจากนโยบายของจีนไม่แทรกแซงกิจการในประเทศเป็นสิ่งที่ตอบโจทย์รัฐบาลกัมพูชา ต่างจากทางตะวันตกที่มักให้ความช่วยเหลือแบบมีเงื่อนไข โดยสีจิ้นผิงได้มอบเงินช่วยเหลือเป็นจำนวน 178 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ให้เงินกู้ยืม 59 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา รวมทั้งความช่วยเหลือทางทหารอีก 15 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และยังได้ยกหนี้ 89 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ให้แก่กัมพูชาอีกด้วย[74] ประกอบกับนโยบายของสีจิ้นผิงที่ทำให้บริษัทจีนขยายตัวออกไปลงทุน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายก้าวออกไปที่รัฐบาลจีนสนับสนุนโอกาสทางภาษีและการเงินให้บริษัทจีน พร้อมกับนโยบายอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างกัมพูชา การขยายตัวทางเศรษฐกิจไปพร้อมกับอิทธิพลจีนเช่นนี้ทำให้เกิดการลงทุนในประเทศ

---

[72] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=493&ID=17780 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[73] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=493&ID=17780 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[74] ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, “กัมพูชาเซ็นสัญญาก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติแห่งใหม่ของกรุงเสียมราฐ มูลค่า 880 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ราว 30,800 ล้านบาท) กับกลุ่มบริษัทจีน,” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน, http://www.vijaichina.com/articles/716 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

นั้นๆ[75] จีนได้กลายเป็นนักลงทุนรายใหญ่ที่สุดในกัมพูชา และเป็นการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ แตกต่างจากเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ที่เป็นการลงทุนในธุรกิจขนาดเล็กและกลางเท่านั้น

กรณีศึกษา

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกัมพูชา (Cambodian Investment Board: CIB) ได้อนุมัติโครงการส่งเสริมการลงทุนในกัมพูชา ตั้งแต่ ค.ศ. 1994 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2014 จำนวน 2,989 โครงการ มูลค่าเงินลงทุน 10,717.0 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จีนเป็นผู้ได้รับอนุมัติโครงการมากที่สุด จำนวน 73 โครงการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.32 ของจำนวนโครงการ และด้านจำนวนเงินลงทุนมากที่สุด คือ 94.25 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23.05 ของมูลค่าเงินลงทุนรวม การลงทุนของจีน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และพลังงาน ซึ่งเน้นการก่อสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้า เนื่องจากกัมพูชายังขาดแคลนไฟฟ้าอยู่หลายพื้นที่ ซึ่งโครงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำที่ลงทุนโดยจีน จำนวน 6 แห่ง มีลักษณะการดำเนินการก่อสร้างแล้วถ่ายโอน (BOT) ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาในการให้สัมปทาน 27 ปี โดย 2 ปีแรก สำหรับดำเนินการก่อสร้าง และอีก 25 ปี สำหรับการประกอบการ โดยเริ่มมีการดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ ค.ศ. 2010 เป็นต้นมา คาดว่าจะแล้วเสร็จใน ค.ศ. 2019 ซึ่งจะทำให้กัมพูชาสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 2,045 เมกะวัตต์ เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง[76]

บริษัทหวาเตี้ยน (China Huadian Corporation: CHD)

จีนเป็นนักลงทุนรายใหญ่ที่สุดในการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าในกัมพูชา บริษัทจีนที่เข้าไปลงทุนในกัมพูชา บริษัทแรกคือ คือ บริษัทหวาเตี้ยน (China Huadian Corporation: CHD) บริษัทรัฐวิสาหกิจด้านไฟฟ้าที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของจีน มีลักษณะการลงทุนรูปแบบร่วมทุน Built-Operate-Transfer (BOT) โดยได้รับสัมปทานจากรัฐบาลกัมพูชาในการลงทุน การก่อสร้าง การบริหารจัดการ และการเก็บผลประโยชน์จากการดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ ซึ่งจะได้รับสิทธิบริหารจัดการเกี่ยวกับการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้า โดยมีการกำหนดระยะเวลาภายใน 35 ปี และส่งมอบเขื่อนไฟฟ้าให้กับรัฐหรือหน่วยงานที่ให้สัญญา โดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา[77] ซึ่งเป็นการลงทุนภายใต้การส่งเสริมจาก The Council for the Development of Cambodia (CDC) เพื่อจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน

เขื่อนรุสสีจรุมใต้ (Lower Russei Chrum) เป็นเขื่อนไฟฟ้าขนาดใหญ่ของกัมพูชาขนาด 338 เมกะวัตต์ ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดเกาะกง มีมูลค่าการก่อสร้าง 500 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำ 2 แห่ง และเครื่องปั่นไฟ 4 เครื่อง โดยการทดสอบดำเนินการผลิตตั้งแต่เดือน ธันวาคม ค.ศ. 2013 หลังใช้เวลาก่อสร้างนาน 3 ปี 6 เดือน เขื่อนผลิตไฟฟ้าป้อนให้การไฟฟ้ากัมพูชา 190 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง โดยเขื่อนแห่งนี้สามารถที่จะจ่ายกระแสไฟฟ้าได้ 1,000 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง/ปี ถือว่าเขื่อนรุสสีจรุม

---

[75] อรัญญา ศิริผล, “อิทธิพลจีนในกัมพูชา,” *กรุงเทพธุรกิจ*, 11 กรกฎาคม 2556, ภายใต้ “Asean Insight,” http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/516198 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[76] กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา,” DIPT, https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/391545/391545.pdf&title=391545&cate=945&d=0 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[77] เรื่องเดียวกัน.

ใต้เป็นเขื่อนไฟฟ้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกัมพูชา เนื่องจากกัมพูชาประสบปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า มีเพียงร้อยละ 35 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีกระแสไฟฟ้าใช้ พลังงานที่ได้จากเขื่อนไฟฟ้าเหล่านี้จะช่วยพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ และลดปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้าในกัมพูชา[78]

นอกจากนี้ บริษัทจีนยังมีการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าอีก 6 แห่ง ที่ลงทุนไปมากกว่า 1,600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และมีขนาดการผลิต 928 เมกะวัตต์ โรงงานไฟฟ้าพลังงานน้ำเขื่อนเซซานตอนล่าง โดยเขื่อนไฟฟ้าพลังงานน้ำได้รับการก่อสร้างขึ้นภายใต้ Build-Operate-Transfer เริ่มดำเดินการ เมื่อ ค.ศ. 2014 ซึ่งเป็นการร่วมกันพัฒนาโครงการโดย China's Hydrolancang International Energy ร่วมทุนร้อยละ 51 และกลุ่มบริษัท Cambodia's Royal Group ร้อยละ 39 และ Vietnam's EVN ร้อยละ 10[79] โรงงานไฟฟ้าพลังงานน้ำเขื่อนกำจาย (Kamchay) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดกัมโป้ต (Kampot) โดยบริษัท Sinohydro Corporation มูลค่าเงินลงทุน 280 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีกำลังการผลิต 193.2 เมกะวัตต์ เขื่อนคีรีรม 3 (Kirirom 3) บริษัท State Grid Corporation of China เป็นผู้ลงทุนและก่อสร้างได้เริ่มดำเนินการ เมื่อ ค.ศ. 2009 และสร้างแล้วเสร็จใน ค.ศ. 2014 ด้วยมูลค่าลงทุนรวม 47.1 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยเขื่อนคีรีรม 3 เป็นสัญญาสัมปทานแบบ BOT ระยะเวลา 30 ปี และขายไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้ากัมพูชา ในราคา 7.91 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาต่อกิโลวัตต์ชั่วโมง[80] เขื่อนไชยอาแรง (Chhay Araeng) กำลังการผลิต 260 เมกะวัตต์ และเขื่อนแม่น้ำตาไต ขนาด 246 เมกะวัตต์ เป็นต้น ซึ่งเขื่อนไฟฟ้าจะช่วยประเทศไม่เพียงแต่ลดปัญหาการขาดแคลนพลังงาน แต่ยังช่วยลดการพึ่งพาไฟฟ้าที่ผลิตจากน้ำมัน เนื่องจากในบริบทของราคาน้ำมันโลกที่สูงขึ้น ไฟฟ้าที่ได้จากเขื่อนนับเป็นแหล่งพลังงานไฟฟ้าที่ยั่งยืน

บริษัท Shu Jian Tian Yu Development Co., Ltd

กัมพูชาให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้นักลงทุนเข้าไปลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เช่น การขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร การสื่อสารโทรคมนาคม พลังงาน และน้ำประปา ทั้งยังมีการเจรจากับรัฐบาลจีนเพื่อให้ไปลงทุนในภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ (Sihanoukville Special Economic Zone: SSEZ) เมืองท่องเที่ยวใหม่ที่รัฐบาลให้การส่งเสริมอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นเมืองชายทะเลยอดนิยมของประเทศ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากยังมีโรงแรมที่พักไม่เพียงพอ และมีโรงแรมระดับ 5 ดาวเพียงไม่กี่แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง ทำให้ภาคอสังหาริมทรัพย์กัมพูชาเติบโตก้าวกระโดดด้วยการลงทุนจากจีน[81] การลงทุนของจีนในกัมพูชานั้น มีทั้งโรงแรม อพาร์ตเมนท์และคอนโดมิเนียม ทั้งในแถบกรุงพนมเปญและเมืองพักตากอากาศสีหนุวิลล์ โดย

---

[78] "ฮุนเซนกดปุ่มเดินเครื่องเขื่อนไฟฟ้าใหญ่ที่สุดในประเทศ," *MGR Online*, 12 มกราคม 2558, ภายใต้ "กัมพูชา," https://mgronline.com/indochina/detail/9580000004129 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[79] ธนาคารกรุงเทพ, "กัมพูชา เร่งสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ เพื่อเศรษฐกิจประเทศ," 31 กรกฎาคม 2016, ธนาคารกรุงเทพ, https://www.bangkokbanksme.com/article/6558 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[80] "เขมรเดินเครื่องเขื่อนผลิตไฟฟ้าแห่งที่ 3," *MGR Online*, 17 มิถุนายน 2555, ภายใต้ "กัมพูชา," https://mgronline.com/indochina/detail/9550000074068 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[81] "กัมพูชาดาวรุ่งลงทุนท่องเที่ยว โอกาสไทยบุกตลาดเบอร์ 2 CLMV," *ประชาชาติธุรกิจ,* 18 พฤศจิกายน 2017, ภายใต้ "อาเซียน-เออีซี," https://www.prachachat.net/aseanaec/news-73857 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ลูกค้าส่วนใหญ่ต่างซื้อไว้เพื่อการลงทุนมากกว่าจะเอาไว้อยู่อาศัยเอง โดยมูลค่าโครงการการก่อสร้างในกัมพูชาขยายตัวร้อยละ 22 มูลค่า 6,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2018 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

บริษัท Shu Jian Tian Yu Development Co., Ltd เจ้าของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ Blue Bay คอนโดมิเนียม 42 ชั้น ตั้งอยู่ในเมืองสีหนุวิลล์ กัมพูชา ได้รับการออกแบบในสไตล์โมเดิร์นหรูหรา และมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย สระว่ายน้ำหันหน้าเข้าหามหาสมุทรที่สวยงาม สปา และร้านเสริมสวย ร้านอาหาร ศูนย์การค้า และสถานบันเทิง รวมถึงคาสิโน โดย Shu Jian Tian Yu Development Co., Ltd เป็นบริษัทเอกชนจำกัด (Private Company Limited) อยู่ภายใต้คณะกรรมการกำกับดูแลเขตเศรษฐกิจฯ ของกัมพูชา (CSEZB) ที่อยู่สำหรับติดต่อจดทะเบียนบริษัท 43, 112, Phum 4, Phsar Depou Bei, Tuol Kouk, Phnom Penh, 12155, Cambodia ซึ่งเป็นการลงทุนโดยตรงโดยการเคลื่อนย้ายทุนจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง โดยเจ้าของทุนยังมีอำนาจในการดูแลกิจการที่ตนเองเป็นเจ้าของ เป็นการนำเงินไปลงทุนโดยผู้ลงทุนเข้าไปดำเนินกิจการ มีการนำทรัพยากรการผลิต แรงงานและเทคโนโลยีเข้าไปยังประเทศที่ลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในระยะยาว มูลค่า 200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เริ่มก่อสร้าง เมื่อ ค.ศ. 2016 และเสร็จใน ค.ศ. 2019[82] ห้อง casino ของ Blue Bay

บริษัท Jin Bei Casino & Hotel อีกตัวอย่างหนึ่งของบริษัทจีนที่เข้าไปลงทุนในกัมพูชา ซึ่งเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นในกรุงพนมเปญ กัมพูชา และมีที่ตั้งของธุรกิจหลักอยู่ที่ 100, Ekreach Avenue, 4 Village, 4 Commune, Preah Sihanouk Ville, Cambodia เจ้าของ Jin Bei Casino เป็นคาสิโนที่ใหญ่ที่สุดพร้อมโรงแรมระดับ 4 ดาว ในเมืองสีหนุวิลล์ ศูนย์รวมความบันเทิงมีทั้งหมด 7 ชั้น มีพื้นที่ทั้งหมด 16,500 ตารางเมตร[83]

นอกจากนี้ยังเป็นบริษัทคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดในกัมพูชา และบริษัทแลกเปลี่ยนเงินตรา Hui Wang ที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าชมชาวต่างชาติในการเข้าถึงบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการโอนเงิน นอกจากนี้ยังเชื่อมต่อกับ CYTI International Tours เพื่อสนับสนุนผู้เข้าชมบริการต่างๆ ได้แก่ การจองตั๋วเครื่องบิน โรงแรม เฮลิคอปเตอร์ เรือยอชท์และการขนส่งทางบก หน่วยงานการท่องเที่ยวยังให้บริการด้านวีซ่าและแพ็คเกจทัวร์ต่างๆ แก่เกาะใกล้เคียง

ซึ่งนอกจากการให้ความช่วยเหลือในการสร้างสาธารณูปโภคแล้ว จีนยังพยายามที่จะทำให้ประเทศกัมพูชา เป็น NEW MACAU ในการเปลี่ยนบรรยากาศท้องถิ่นของเมืองสีหนุวิลล์ กัมพูชา ให้เป็นแหล่งพักผ่อนสุดหรู ผ่านการลงทุนของเหล่านักธุรกิจจากจีน[84] โดยโรงแรมสุดหรูที่พร้อมไปด้วยสถานบันเทิง

---

[82] Vat Vin, “Chinese dominating real estate in Sihanoukville,” *Khmer Times,* 4 October 2017, under “Poperty,” https://www.khmertimeskh.com/5084691/chinese-dominating-real-estate-sihanoukville/ (accessed December 10, 2018).

[83] “Company Profile,” Jin Bei Casino & Hotel, http://www.jinbei-casino.com/en/site/content/7/105 (accessed December 10, 2018).

[84] “กัมพูชา-การลงทุนจากจีนกระทบธุรกิจท้องถิ่น,” *ข่าวช่อง3,* 15 มกราคม 2561, ภายใต้ “ข่าวต่างประเทศ,” http://news.ch3thailand.com/abroad/60728 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ครบวงจรอย่างคาสิโน ทำให้จีนคือผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในกัมพูชา ซึ่งคาดว่ามีสัดส่วนราวร้อยละ 30 ของการลงทุนทั้งหมดเมื่อ ค.ศ. 2016[85] ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกได้เป็นจำนวนมาก

บริษัท Yunnan Investment Group Co., Ltd.

กัมพูชาพยายามพัฒนาประเทศเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงตั้งเป้าหมายชัดเจนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นายกรัฐมนตรีฮุนเซน ประกาศว่ารัฐบาลวางแผนที่จะสร้างสนามบินนานาชาติ 2 แห่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเยือนประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อภาคการท่องเที่ยวให้เติบโตขึ้น รัฐบาลได้อนุมัติแผนก่อสร้างสนามบินแห่งใหม่ 2 แห่ง ในกรุงพนมเปญและเสียมราฐ ซึ่งกัมพูชาเสนอโครงการก่อสร้าง “New Siem Reap International Airport” โดยได้รับความช่วยเหลือการกู้เงินจากรัฐบาลจีนออกแบบและลงทุนก่อสร้าง โครงการออกแบบโดยทีมสถาปนิกจีน และได้รับการลงทุนก่อสร้างโดยรัฐบาลจีนให้ความช่วยเหลือเรื่องเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ โครงการนี้จะประกอบไปด้วย อาคารผู้โดยสารขนาดใหญ่ 1 หลัง สะพานเทียบอากาศยาน 15 สะพาน หลุมจอดอากาศยาน 30 หลุม โรงแรมระดับ 5 ดาว รีสอร์ตระดับหรู ศูนย์การค้าขนาดใหญ่ พิพิธภัณฑ์ อาคารสำนักงานความสูง 16 ชั้น 2 อาคารพร้อมหอบังคับการบิน และล่าสุดรัฐบาลกัมพูชาลงนามข้อตกลงการสร้างสนามบินแห่งใหม่ กับซุนอวิ๋น ประธานบริษัทยูนนาน อินเวสต์เมนต์ โฮลดิ้ง (Yunnan Investment Holdings Ltd: YIHL) รัฐวิสาหกิจจีน ที่จะสร้างสนามบินมูลค่า 962 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในจังหวัดเสียมราฐ ซึ่งเป็นการร่วมทุนการสัมปทานแทนบริษัทเอกชนของฝรั่งเศส ด้วยงบประมาณ 3 หมื่นล้านบาท ซึ่งสำนักเลขาธิการการบินพลเรือนแห่งรัฐของกัมพูชา ประกาศเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 2017 ว่าขั้นตอนทางกฎหมายของการก่อสร้างได้เสร็จสิ้นทั้งหมดแล้ว และรัฐบาลกำลังเจรจาแนวทางการชดเชยกับบริษัทฝรั่งเศสที่ดูแลสนามบินของเสียมราฐในกรณียุติสัญญาสัมปทานก่อนกำหนด

สนามบินนานาชาติเสียมราฐ (New Siem Reap International Airport) บริษัทจีนที่เข้าไปลงทุนในกัมพูชา Yunnan Investment Group Co., Ltd. เป็นการร่วมทุนโดย Yunnan construction investment group. Ltd (YIHL) และ Yunnan Airport Group Co.,Ltd., ได้สัมปทานก่อสร้างดำเนินงาน โอนถ่าย (BOT) จากรัฐในการลงทุน การก่อสร้าง บริหารจัดการ และเก็บผลประโยชน์จากการดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้างสนามบินใหม่ ได้รับสิทธิบริหารจัดการสนามบินใหม่เป็นระยะเวลา 55 ปี และส่งมอบสนามบินให้แก่รัฐหรือหน่วยงานที่ให้สัญญาโดยไม่คิดมูลค่าในวันสิ้นสุดสัญญา

การลงทุนของจีนในยุคของสีจิ้นผิงเป็นไปตามนโยบายที่ส่งเสริมให้นักลงทุนออกไปลงทุนในต่างประเทศ รวมไปถึงการเน้นความร่วมมือที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย โดยใช้การค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในกัมพูชาของจีน โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำ รวมไปถึงสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จะสามารถตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว เช่น การก่อสร้างสนามบิน นอกจากกัมพูชาจะได้รับผลประโยชน์ และก่อให้เกิดการจ้างงานอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการขยายอำนาจของจีนอย่างมีนัยสำคัญ และการลงทุน

---

[85] “ภาคอสังหาริมทรัพย์กัมพูชาเติบโตก้าวกระโดดด้วยการลงทุนจากจีน,” *VOA ไทย*, 18 มกราคม 2018, ภายใต้ “เอเชีย,” https://www.voathai.com/a/china-cambodia-investment/4212479.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โครงสร้างพื้นฐานในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งการลงทุนธุรกิจโรงแรมของจีน อาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจของคนในพื้นที่ เนื่องจากธุรกิจโรงแรมชองชาวจีน สร้างการตลาดเพื่อตอบโจทย์ต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในกัมพูชา และอาจแก้ปัญหาโดยพัฒนาศักยภาพของนักธุรกิจท้องถิ่น เนื่องจากนักธุรกิจในพื้นที่อาจมีปัญหาเรื่องการสื่อสารที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาจีน รวมไปถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งชาวกัมพูชาอาจไม่เข้าใจถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของชาวจีน จึงไม่สามารถสร้างการตลาดที่ตอบโจทย์ต่อนักท่องเที่ยวชาวจีน สิ่งที่เป็นไปได้คือการพัฒนาความรู้ ศักยภาพของคนในพื้นที่และปรับตัวในเข้ากับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตามโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางแล้ว ยังทำให้การค้าระหว่างจีนกับกัมพูชาถูกพัฒนาไปอย่างมีนัยสำคัญต่อความร่วมมือระหว่างสองประเทศ

สถิติการลงทุนของจีนในกัมพูชา

ค.ศ.	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
มูลค่าการลงทุน	768 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา	953 เหรียญสหรัฐอเมริกา	856 เหรียญสหรัฐอเมริกา	3.6 พันเหรียญสหรัฐอเมริกา [86]	1.4 พันเหรียญสหรัฐอเมริกา	800 เหรียญสหรัฐอเมริกา

ที่มา: https://chinapower.csis.org/china-foreign-direct-investment/

บรรษัทข้ามชาติของจีนที่เข้าไปลงทุนในกัมพูชามีจำนวนมาก อาทิ บริษัท Shenzhen Coship Electronics Co Ltd . เป็นการลงทุนโครงการเกี่ยวกับ Smart TV[87] บริษัท The Greenland Holding Group and Henan Transport Investment Group[88] สร้างทางด่วนพิเศษจากเมืองหลวงของกัมพูชากรุงพนมเปญมายังเมืองท่าเรือชายฝั่งของกัมพูชา กล่าวคือเมือง Sihanoukville ซึ่งเป็นการสร้างเส้นทางเชื่อมไปยังเมืองหลวงกัมพูชา และยังสร้างศูนย์กลางการท่องเที่ยวและธนาคารพาณิชย์ใหม่ขึ้นอีกด้วย

โครงการในพื้นที่เกาะกงของกัมพูชาที่มีบริษัท China Road and Bridge Corp ก่อสร้างทางด่วนสายแรกของกัมพูชา มูลค่า 2 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อเมืองหลวงกรุงพนมเปญและแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งสีหนุวิลล์ ซึ่งอยู่ห่างออกไป 190 กิโลเมตร เป็นแหล่งท่องเที่ยวตากอากาศและมีคาสิโนมากกว่า 150 แห่ง นอกจากนี้รัฐบาลของกัมพูชาได้อนุญาตให้บริษัทจีนเช่า 99 ปี ใน

[86] “Invesment Trend,” Cambodia Invesment, http://www.cambodiainvestment.gov. kh/why-invest-in-cambodia/investment-enviroment/investment-trend.html (accessed December 10, 2018).

[87] “ASEAN Investment Report 2013-2014 FDI Development and Regional Value Chains,” UNCTAD, https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/unctad_asean_air2014d1.pdf (accessed December 10, 2018).

[88] Aun Chhengpor, “Chinese Firms Pledge $7B in New Cambodia Investment as Hun Sen in Beijing,” *VOACambodia*, 05 December 2017, under “Politics,” https://www.voacambodia.com/a/chinese-firms-pledge-7-billion-dollars-in-new-cambodia-investment-as-hun-sen-in-beijing/4148611.html (accessed December 10, 2018).

จังหวัดเกาะกงด้วยอัตราร้อยละ 20 ของพื้นที่ชายฝั่งทั้งหมดของประเทศ[89] โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำส่วนใหญ่ในกัมพูชามีความเชื่อมโยงกับบริษัทจีนที่ได้ลงทุนกว่า 1.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในการก่อสร้างเขื่อน 6 แห่ง ด้วยอุปทานรวม 928 เมกะวัตต์ [90]

การเข้ามาลงทุนของจีนและนักท่องเที่ยวที่มาจากจีนในกัมพูชามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาเป็นอย่างมาก รวมไปถึงทำให้ประชากรของกัมพูชามีงานทำ มีรายได้ แต่อย่างไรก็ตามผลประโยชน์เหล่านั้นที่เข้ามามักมีผลกระทบเข้ามาในกัมพูชาด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเมืองภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ สังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ถูกรับการลงทุนจากจีนอย่างมหาศาล

6. การลงทุนของจีนในมาเลเซีย

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในมาเลเซีย มีมูลค่าเพิ่มขึ้นมากกว่า 5 เท่า เมื่อ ค.ศ. 2010 มาเลเซียมีมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศเป็น 27.6 พันล้านริงกิต ส่วนใน ค.ศ. 2009 มีมูลค่าเพียง 5 พันล้านริงกิต อันเนื่องมาจากความเข้มแข็งของเศรษฐกิจมาเลเซีย ดังนั้น ค.ศ. 2011 จึงทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศและในภูมิภาคที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูด FDI ให้เข้ามาในมาเลเซีย หลังจากเหตุการณ์ชะลอการลงทุนจากต่างประเทศในช่วง ค.ศ. 2009 อันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์ทางการเงินโลก ทำให้การลงทุนในมาเลเซียลดลงจาก 24.1 พันล้านริงกิต ใน ค.ศ. 2008 เหลือเพียง 5 พันล้านริงกิต ใน ค.ศ. 2009 ทำให้ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2009 มาเลเซียได้ผ่อนคลายข้อจำกัดการถือหุ้นของต่างชาติในหลายสาขา เพื่อกระตุ้นการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากตลาดกำลังพัฒนาหรือระบบเศรษฐกิจของตลาดเกิดใหม่ (Emerging Economies) เช่น อินเดีย จีน และประเทศแถบตะวันออกกลาง เป็นต้น

ทั้งนี้ ตลาดทุนของมาเลเซียมีความก้าวหน้าในการเปิดเสรีตลาดทุนและได้กำหนดเป้าหมายให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลางของโลกด้านการเงินอิสลาม เมื่อวันที่ 27 เมษายน ค.ศ. 2009 มาเลเซียได้ประกาศผ่อนคลายข้อจำกัดการถือหุ้นของต่างชาติในธุรกิจประกันภัยท้องถิ่น ธนาคารอิสลาม และธุรกิจขายประกันจากร้อยละ 49 เป็นร้อยละ 70 ต่อมาในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 2009 หน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงินของมาเลเซียได้ออกใบอนุญาตการทำธุรกิจธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารเพื่อการพาณิชย์และอุตสาหกรรมของจีน ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของจีน[91]

---

[89] Andrew Nachemson, “Chinese investment in Cambodia is bringing Phnom Penh closer to Beijing – and further from the EU,” *South China Morning Post*, May 1, 2019, under “Southeast Asia,” https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/ 3008451/chinese-investment-cambodia-bringing-phnom-penh-closer (accessed December 10, 2018).

[90] Sim Vireak, “Cambodia’s Hydroelectric Question: China Power and the Environment,” *The Diplomat*, July 30, 2014, under “Asean Beat,” https://thediplomat.com/2014/07/cambodias-hydroelectric-question-china-power-and-the-environment/ (accessed December 10, 2018).

[91] “การลงทุนจากต่างประเทศในมาเลเซีย,” กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สำนักอาเซียน, http://www.dtn.go.th/files/58/asia/Pakistan/p2.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โครงการเมืองมาเลเซีย (Malaysia City) เป็นโครงการสำคัญระดับชาติที่ก่อสร้างในพื้นที่ใจกลางกรุงกัวลาลัมเปอร์ แต่เนื่องจากมาเลเซียประสบวิกฤตหนี้สินและราคาน้ำมันตกต่ำ รัฐบาลมาเลเซียจึงตัดสินใจขายหุ้นร้อยละ 60 โดยบริษัทการรถไฟจีนสาขามาเลเซียร่วมกับบริษัท Iskandar Waterfront Holdings Sdn Bhd (IWH) ของมาเลเซียชนะการประมูลในโครงการเมืองมาเลเซีย (Malaysia City) ระหว่างจีนกับมาเลเซียโดยจะสร้างชุมทางรถไฟความเร็วสูงระหว่างประเทศและภายในประเทศ เพื่อพัฒนากัวลาลัมเปอร์ให้เป็นมหานครสากล[92] และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ศูนย์กลางทางการขนส่งตามโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ และศูนย์กลางทางการแพทย์

บริษัทรายใหญ่สำคัญของจีนได้ลงนามในบันทึกความตกลงกับประเทศมาเลเซียได้แก่ บริษัท Nashwork, Johor-based bird's nest company Glyken Group การทำโครงการ Forest City ที่รัฐยะโฮร์ เมืองโจฮอร์ มาเลเซีย เมืองชายแดนระหว่างมาเลเซียกับสิงคโปร์ การลงทุนมีมูลค่า 1.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และโครงการ Mixed-use เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมขายปลีกและที่อยู่อาศัย อาทิ คอนโด วิลล่า เป็นต้น ที่ลูกค้าต่างชาติสามารถซื้อได้เต็ม 100 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนยูนิตในโครงการ ตั้งเป้าหมายระยะเวลาการพัฒนา 20 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 2015-2035 ในช่วง ค.ศ. 2017 พัฒนาช่วงแรกไปแล้วประมาณร้อยละ 40 กล่าวคือได้พัฒนาไปแล้ว 1 เกาะ จาก 4 เกาะ บนที่ดินแปลงใหญ่ ขนาด 30 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ดินถมทะเล[93]

ท่าเรือของมาเลเซียที่มีความสำคัญ คือ ท่าเรือทะเลน้ำลึกเมืองมะละกาของมาเลเซีย เนื่องจากมะละกาเคยเป็นแหล่งศูนย์กลางทางการค้าเครื่องเทศ มาเลเซียมีประชากรเชื้อสายจีนอยู่ประมาณร้อยละ 25 และในอดีตเรือสินค้าจากจีนจะแวะเทียบท่าที่มะละกาและปีนัง เพื่อนำสินค้าอย่างผ้าไหม ชาและเครื่องกระเบื้องมาจำหน่าย แล้วซื้อเครื่องเทศ อาทิ อบเชย และจันทน์เทศ[94] กลับไปยังจีน จีนได้ลงทุนโครงการท่าเรือและท่าเรือทะเลน้ำลึกมะละกา โครงการ The Melaka Gateway ที่เป็นความร่วมมือระหว่างบริษัทจีนกับบริษัทมาเลเซีย และการพัฒนาท่าเรืออื่นๆ แต่ยังเป็นความกังวลทางด้านความมั่นคงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านพลังงานของมาเลเซีย โดยมากกว่าร้อยละ 80 ของเส้นทางการเดินทางทะเลของจีนในการนำเข้าน้ำมันจะผ่านเส้นทางช่องแคบมะละกา ซึ่งอยู่ระหว่าง 3 ประเทศ คือ มาเลเซีย สิงคโปร์และอินโดนีเซีย และเป็นเส้นทางที่จำเป็นต่อการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ว่าภายในภูมิภาคอาเซียนจะพยายามช่วยกันลดความเสี่ยงในช่องแคบมะละกา จีนเองยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาเส้นทางสายไหมทางทะเลและบูรณาการให้เข้ากับประเทศในห่วงโซ่อุปทาน การลงทุนในท่าเรือซึ่งเป็นส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์ โดยที่จีนได้ประโยชน์ทางตรงประมาณ 2 ใน 3 ของโลก บริษัทจีนบางบริษัทเป็นเจ้าของการให้บริการตู้คอนเทนเนอร์ เช่น บริษัท China COSCO shipping และบริษัทลงทุนด้านโลจิสติกส์ คลังสินค้า นิคมอุตสาหกรรม ทางรถไฟ โรงกลั่นน้ำมันและท่อส่งพลังงาน เพื่อป้อนเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานที่จีนได้ดำเนินการไว้กับประเทศในอาเซียน

---

[92] “จีนลงทุนในมาเลเซียมากขึ้น,” CRI online, http://thai.cri.cn/247/2016/03/04/226s240313.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[93] “อภิโปรเจ็กต์ Forest City มหากาพย์อสังหาฯทุนจีน 3.5 ล้านล้าน,” *ประชาชาติธุรกิจ,* 8 กันยายน 2561, ภายใต้ “Trending Now,” https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-35795 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[94] “ทัพทุนจีนทะลักเข้ามาเลเซีย 5 ปีลงทุนเพิ่มเป็น 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ,” *ฐานเศรษฐกิจ*, 6 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “World,” http://www.thansettakij.com/content/190635 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

นายกรัฐมนตรีมหาเธร์ โมฮัมหมัด (Mahathir Mohamad) ซึ่งเข้ารับตำแหน่งเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2018 การเปลี่ยนแปลงอำนาจครั้งแรกของประเทศในการเลือกตั้งทั่วไป ได้ระงับโครงการด้านสาธารณูปโภคที่ริเริ่มโดย Najib Razak อดีตนายกรัฐมนตรี เนื่องจากมาเลเซียไม่สามารถยืมเงินจำนวนมากจากจีนหรือจ่ายคืนได้[95] แสดงให้เห็นถึงรัฐบาลใหม่ของมาเลเซีย มหาเธร์ โมฮัมหมัด ได้ทบทวนโครงการทั้งหมดของจีน ทั้งการวางแผนสร้างเส้นทางใหม่เชื่อมกับสิงคโปร์ โดยเล็งเห็นการดำเนินการลงทุนและการค้าของจีนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นบางสถานการณ์จะต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายตามนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน ดังนั้นมาเลเซียและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงจำเป็นต้องหาความสมดุลระหว่างเป้าหมายของยุทธศาสตร์ ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และความต้องการของคนท้องถิ่นในการดำเนินการทางด้านการค้าและการลงทุนกับจีน[96]

และนับตั้งแต่ที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่ง เมื่อ ค.ศ. 2013 การลงทุนของจีนในมาเลเซียก็เพิ่มขึ้น อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับมาเลเซียภายใต้รัฐบาลนายกรัฐมนตรีนาจิบ ราซัค เห็นได้จากเงินลงทุนของจีน มูลค่า 7,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ที่เข้าสู่โครงการฟื้นฟูและพัฒนามะละกา เมืองหลวงของรัฐมะละกาที่ตั้งอยู่ในบริเวณช่องแคบมะละกา เส้นทางการค้าที่มีความสำคัญในยุคอดีต โดยจีนนั้นต้องการสร้างท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ขึ้นในมะละกา นอกจากนี้ ยังให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลายโครงการในพื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันออกของมาเลเซีย เมื่อ ค.ศ. 2015 บริษัทจีนมีส่วนแบ่งทางการตลาดในโครงการด้านการก่อสร้างของมาเลเซีย คิดเป็นมูลค่า 1,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนเกือบครึ่งของโครงการก่อสร้างที่ดำเนินการโดยบริษัทต่างชาติ และเมื่อครั้งที่นายกรัฐมนตรีนาจิบเยือนจีนอย่างเป็นทางการในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2016 ได้ลงนามสัญญาความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนคิดเป็นมูลค่ารวมกว่า 33,600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งนับว่าเป็นมูลค่าสูงสุดในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 2 ประเทศ รวมถึงสัญญาซื้อขายเรือตรวจการณ์ 4 ลำ จากจีนด้วย[97]

จากความสัมพันธ์ทางด้านการค้าระหว่างจีนและมาเลเซีย จีนได้นำเข้าสินค้าจากมาเลเซียเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่ารวม 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ภายในเวลา 5 ปีข้างหน้า หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 8 เท่า เมื่อเทียบกับมูลค่าใน ค.ศ. 2016 ที่มีมูลค่ารวม 83,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และตั้งเป้าจะลงทุนเพิ่มในมาเลเซียเป็น 150,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตลอดจนให้การสนับสนุนด้านสถานที่ฝึกอบรมแก่

---

[95] Nikkei staff writers, “Chinese project spending empowers Southeast Asia's strongmen: A giant new stadium being built in Cambodia gives authoritarian rule a lift,” *Nikkei Asian Review*, July 25, 2018, under “Belt and Road,” https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/Chinese-project-spending-empowers-Southeast-Asia-s-strongmen (accessed December 10, 2018).

[96] Suwatchai Songwanich, “The role of Asean's ports in China's Belt and Road: The Nation columnist,” *The Straits Times,* July 17, 2018, under “The Asian Voice,” https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/the-role-of-aseans-ports-in-chinas-belt-and-road-the-nation-columnist?utm_source=Mekong (accessed December 10, 2018).

[97] “ทัพทุนจีนทะลักเข้ามาเลเซีย 5 ปีลงทุนเพิ่มเป็น 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ,” *ฐานเศรษฐกิจ*, 6 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “World,” http://www.thansettakij.com/content/190635 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

บุคลากรของมาเลเซียในจีนจำนวนกว่า 10,000 แห่ง ประกอบกับจีนเป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 ของมาเลเซีย[98]

เมื่อ ค.ศ. 2015 มาเลเซียกลายเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านการค้ารายใหญ่ที่สุดของจีนในภูมิภาคอาเซียน 1.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นการขยายตัวของเงินลงทุนจีนถึงร้อยละ 237 ภายใต้การเร่งส่งเสริมการค้าทวิภาคี ให้ได้ 1.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ภายใน ค.ศ. 2017 ของรัฐบาลมาเลเซียเพื่อรองรับนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ของรัฐบาลจีน โดยในเมืองปีนังเป็นหนึ่งในเมืองท่าอุตสาหกรรมและเมืองเศรษฐกิจสำคัญของมาเลเซียที่จีนมีการลงทุนด้านทรัพยากรเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระยะยาว เช่น การเปิดมหาวิทยาลัยเซียเหมินในมาเลเซีย และลงทุนความมั่นคงทางพลังงาน เพื่อเปิดไลน์การผลิตโครงการอุตสาหกรรมต่างๆ อาทิ โครงการพลังงานแสงอาทิตย์มูลค่า 172 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ของบริษัท Jinko Solar รวมถึงการลงทุนด้านโลจิสติกส์ อาทิ การลงทุนสร้างสะพานปีนังเชื่อมต่อพื้นที่แผ่นดินใหญ่มูลค่า 1,168 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยบริษัท China Harbour Engineering Co Ltd (CHEC) ส่วนในเมืองมะละกา จีนได้ลงทุนสร้างท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ที่สุดในอาเซียนด้วยงบลงทุนกว่า 11,163 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะแล้วเสร็จใน ค.ศ. 2025 เพื่อให้มะละกาเป็นทางผ่านการขนส่งสินค้าทางน้ำที่สำคัญของอาเซียน ที่จะเชื่อมต่อกับเส้นทางรถไฟความเร็วสูงตามเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน และเมืองบันดาร์เสรีเบกาวัน ที่มีการร่วมทุนกันระหว่างจีนและมาเลเซียในด้านโครงสร้างระบบราง โดยมีบริษัท China Railway Engineering Corporation (CREC) ตลอดจนเมืองยะโฮร์บาห์รู จีนลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์เพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเมืองลอยน้ำ Floating City เมืองแห่งอนาคตใจกลางมหาสมุทรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และโครงการสร้างเมืองสีเขียว Forest City มูลค่า 5.8 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา พื้นที่กว่า 8,000 ไร่ ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์ ที่เชื่อมต่อมาเลเซียและสิงคโปร์ เพื่อเป็นการผลักดันให้เป็นศูนย์กลางทางการเงิน (Financial Hub) แห่งใหม่ของอาเซียน ดำเนินการลงทุนโดยกลุ่มทุนจีน Country Garden Holding และ Esplanade Danga 88[99]

การขับเคลื่อนตลาดการลงทุนในภาคธุรกิจด้านการบริการและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจในอนาคต จึงเกิดการจัดตั้งกองทุน Superseed มูลค่ากว่า 15,659 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพื่อสนับสนุนนักธุรกิจรุ่นใหม่ (Start up) ทั้งมาเลเซียและประเทศในอาเซียน เป็นการร่วมจัดตั้งกองทุน Malaysia Venture Capital ซึ่งทางจีนได้แบ่ง 10 ชาติอาเซียนเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มตลาดโตแล้ว ได้แก่ สิงคโปร์และมาเลเซีย (2) ตลาดวีไอพี ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย เวียดนาม และ (3) ตลาดโตต่ำ ได้แก่ เมียนมาและสปป.ลาว โดยเงินที่เข้าไปลงทุนในมาเลเซียของจีนนั้นทำให้เศรษฐกิจของมาเลเซียดีขึ้นและเป็นที่น่าสนใจของนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น โดยเฉพาะเมืองมะละกา และยังสร้างอาชีพได้กว่า 5,000-20,000 ตำแหน่ง รัฐบาลท้องถิ่นของมะละการ่วมลงนามสนธิสัญญาความร่วมมือกับบริษัทจีนหลายด้านเพิ่มมากขึ้น

---

[98] “ทัพทุนจีนทะลักเข้ามาเลเซีย 5 ปีลงทุนเพิ่มเป็น 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ,” *ฐานเศรษฐกิจ*, 6 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “World,” http://www.thansettakij.com/content/190635 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[99] ทศพล หงษ์ทอง, “ทุนจีนพุ่งตรงมาเลย์ รับเส้นทางสายไหมใหม่,” กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, www.ditp.go.th/ewt_news_ditp.php?content=153123&cate=0&country (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

มาเลเซีย ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตร ประกอบด้วยดินแดนสองส่วน คือ มาเลเซียตะวันตก ตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ประกอบด้วย 11 รัฐ คือ ปะหัง สลังงอร์ เนกรีเซมบิลัน มะละกา ยะโฮร์ เประ กลันตัน ตรังกานู ปีนัง เกดะห์ และปะลิส มาเลเซียตะวันออกตั้งอยู่บนเกาะบอร์เนียว (กาลิมันตัน) ประกอบด้วย 2 รัฐ คือ ซาบาห์ และซาราวัก นอกจากนี้ยังมีเขตการปกครองภายใต้สหพันธรัฐ อีก 3 เขต คือ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (เมืองหลวง) เมืองปุตราจายา (เมืองราชการ) และเกาะลาบวน เมืองหลวง กัวลาลัมเปอร์ ประชากร 30.77 ล้านคน เชื้อชาติมลายู (ร้อยละ 50.4) มาเลย์จีน (ร้อยละ 23.7) มาเลย์อินเดีย (ร้อยละ 7.1) และอื่นๆ (ร้อยละ 18.8) รายได้เฉลี่ยของประชากรต่อคนต่อปี 10,803.52 เหรียญสหรัฐอเมริกา มีทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ยางพารา เหล็ก แร่บ็อกไซด์ ดีบุก ปาล์มน้ำมัน ส่วนสินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น วงจรรวมก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน น้ำมันปาล์ม น้ำมันดิบ คอมพิวเตอร์อุปกรณ์และส่วนประกอบ สินค้านำเข้าที่สำคัญ เช่น วงจรรวม (integrated circuits) น้ำมัน คอมพิวเตอร์อุปกรณ์ และส่วนประกอบรถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ ตลาดส่งออกที่สำคัญของมาเลเซีย คือ สิงคโปร์ (ร้อยละ 14) จีน (ร้อยละ 12) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 10.8) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 8.4) ไทย (ร้อยละ 5.3) ตลาดนำเข้าที่สำคัญของมาเลเซีย คือ จีน (ร้อยละ 17) สิงคโปร์ (ร้อยละ 13) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 8) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 7.7) ไทย (ร้อยละ 5.8) มาเลเซียมีปริมาณสำรองน้ำมันมากเป็นอันดับ 3 และปริมาณก๊าซธรรมชาติมากเป็นอันดับ 2 ในเอเชียแปซิฟิก[100]

การลงทุนของจีนในประเทศมาเลเซียก็เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยผู้นำจีนเองได้เคยระบุว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับมาเลเซียภายใต้รัฐบาลนายกรัฐมนตรีนาจิบ ราซัค นั้น “ดีที่สุด” เท่าที่เคยมีมา ความสัมพันธ์ทางด้านการค้าระหว่างจีนและมาเลเซียยังมีความรุดหน้า โดยจีนให้คำมั่นว่าจะนำเข้าสินค้าจากมาเลเซียเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่ารวม 2 ล้านล้านเหนียญสหรัฐอเมริกา ซึ่ง เมื่อ ค.ศ. 2015 จีนลงทุนในมาเลเซียรวม 17 โครงการ มาเลเซียเป็นหุ้นส่วนทางการค้าใหญ่สุดของจีนในบรรดาประเทศอาเซียน โดยยอดการค้าระหว่างกันใน ค.ศ. 2014 มีมูลค่า 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง จีนเพิ่มการลงทุนในมาเลเซียมากขึ้น เมื่อ ค.ศ. 2016 ทั้ง 2 ประเทศได้เซ็นสัญญาความร่วมมือด้านการค้า-การลงทุนคิดเป็นมูลค่ารวมกว่า 33,600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งนับว่าเป็นมูลค่าสูงสุดในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 2 ประเทศ และในครั้งนี้รวมถึงสัญญาซื้อขายเรือตรวจการณ์ 4 ลำจากจีน

โครงการลงทุนของจีนในมาเลเซีย[101] เมื่อ ค.ศ. 2017 จีนกับมาเลเซียได้ทำข้อตกลงหลายประการที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจีน ที่ได้ทำกับกลุ่ม Digital Free Trade Zone (DFTZ) นำโดย Alibaba Group ได้เปิดตัวเพื่อกระตุ้นอีคอมเมิร์ซของมาเลเซีย และ Zhejiang Geely Holdings ซื้อหุ้นร้อยละ 49.9 ใน Proton ผู้ผลิตรถยนต์แห่งชาติมาเลเซีย รัฐบาลมาเลเซียได้เปิดตัว East Coast Rail Link (ECRL) ซึ่งมีบริษัท China Communications Construction เป็นผู้รับเหมาหลักเพื่อปรับปรุงการเชื่อมต่อในประเทศด้วยโครงการเหล่านี้เข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินการเป็น DFTZ ซึ่งจะเปลี่ยนภูมิทัศน์ของภาคการค้าปลีกและโลจิสติกส์ของมาเลเซีย

---

[100] สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, “ประเทศมาเลเซีย,” กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, https://www.ditp.go.th/contents_attach/169874/169874.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[101] Xiang Bo, “Chinese projects to gain further momentum in Malaysia,” Xinhuanet, http://www.xinhuanet.com/english/2018-01/03/c_136869258.htm (accessed December 10, 2018).

รัฐบาลมาเลเซียได้ตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มอัตราการเติบโตทางด้านอีคอมเมิร์ซเป็น 20.8% จาก 10.8% และเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของอีคอมเมิร์ซในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 211 พันล้านริงกิต (52.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา) ใน ค.ศ. 2020 คาดว่าธุรกิจในมาเลเซียจะลงทุนในระบบอัตโนมัติของธุรกิจใหม่ๆ และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของแนวโน้มอุตสาหกรรม อีกสิ่งที่น่าจับตามองคือ การปฏิรูปของโปรตอนหรือ Geely สามารถเปลี่ยนบริษัทที่ขาดทุนเป็นบริษัทที่ทำกำไรได้หรือไม่ Li Chunrong หัวหน้าผู้บริหารคนใหม่ของจีนได้กำหนดเป้าหมายการลดความสูญเสียและความคุ้มทุนของ Proton ในสามถึงสี่ปี ฝ่ายบริหารใหม่กำลังมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพต้นทุน และประสิทธิภาพทางการเงิน การขยายตัวของจีนในด้านการค้าระดับภูมิภาคและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจะส่งเสริมการใช้เงินหยวน Renminbi (RMB) ของจีนในมาเลเซีย

The Melaka Gateway[102] เศรษฐกิจของมาเลเซียมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการบรรลุผลของ BRI การลงทุนของจีนในมาเลเซียเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 119 ใน ค.ศ. 2016 ถือเป็นความมุ่งมั่นของจีนในการดำเนินโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) สำหรับการส่งเสริมการค้าผ่านโครงสร้างพื้นฐานและกระบวนการส่งออกและนำเข้าที่คล่องตัว โครงการ BRI คือประตูมะละกาโครงการพัฒนาขึ้นใหม่มูลค่า 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการลงทุนของจีนซึ่งตั้งอยู่ที่จะเปลี่ยนหมู่เกาะเทียมนอกชายฝั่งทางตอนใต้ของประเทศให้กลายเป็นแหล่งช้อปปิ้ง เขตที่อยู่อาศัยพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก ท่าเรือที่ทันสมัยและท่าเรือขนส่งสินค้า งานก่อสร้างในไซต์เริ่มขึ้นใน ค.ศ. 2015 โดยคาดว่าการก่อสร้างจะแล้วเสร็จใน ค.ศ. 2025

โครงการ The Melaka Gateway จะเป็นการแข่งขันโดยตรงกับสิงคโปร์เพื่อเป็นท่าเรือการค้าชั้นนำของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อพิจารณาถึงความสะดวกในการเข้าถึงช่องแคบมะละกาซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่คึกคักที่สุดแห่งหนึ่งของโลกจึงถือว่าเป็นเป้าหมายที่ทำได้อย่างชัดเจน โดยใน ค.ศ. 2016 มีเรือมากกว่า 80,000 ลำ ที่ผ่านช่องแคบก่อนที่จะลงจอดในสิงคโปร์ห่างจากโครงการมะละกาเพียง 200 กิโลเมตร เมื่อมะละกาเกตเวย์เสร็จสมบูรณ์คาดว่าเรือมากถึง 100,000 ลำ จะผ่านสิงคโปร์เพื่อรองรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับการยกระดับของมาเลเซีย โครงการนี้ได้รับการบริหารจัดการโดย บริษัทร่วมทุนสองแห่งคือ KAJ Development (KAJD) บริษัท อสังหาริมทรัพย์ของมาเลเซีย และ Powerchina ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในกรุงปักกิ่ง ตามพิมพ์เขียวอย่างเป็นทางการสำหรับโครงการ Melaka Gateway จะประกอบด้วย 12 โซน รวมถึงพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับโรงแรม ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร สวนสนุก พิพิธภัณฑ์ ศูนย์กีฬา และย่านการค้า จุดศูนย์กลางของมันจะประกอบด้วยท่าเรือสำราญนานาชาติ ท่าจอดเรือที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บ้านพักหรู ท่าเรือน้ำลึกอเนกประสงค์และสวนอุตสาหกรรมทางทะเล โครงการดังกล่าวเป็นหนึ่งในโครงการที่มีความร่วมมือสูงสุดระหว่างมาเลเซียและจีน มาเลเซียถูกมองว่าเป็นหนึ่งในผู้รับผลประโยชน์หลักของความมุ่งมั่นของจีนในการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั่วทั้งภูมิภาคอาเซียนตามลำดับความสำคัญของ BRI

---

[102] Geoff de Freitas, “Chinese Investment in Malaysia Soars in Bid to Deliver BRI Goals,” HKTDC Researeh, http://economists-pick-research.hktdc.com/business-news/article/International-Market-News/Chinese-Investment-in-Malaysia-Soars-in-Bid-to-Deliver-BRI-Goals/imn/en/1/1X000000/1X0ABG0O.htm (accessed December 10, 2018).

จีนเป็นนักลงทุนต่างชาติอันดับต้นๆ ในปีนัง[103] เมืองจอร์จ จีนกำลังกลายเป็นนักลงทุนต่างชาติที่ใหญ่ที่สุดในปีนัง ตามรายงานของกงสุลใหญ่จีนในปีนัง เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2017 เมืองซานย่าของไหหลำได้ลงนามในบันทึกความเห็นกับสภาเทศบาลเมืองปีนังเพื่อเป็นเมืองพี่เมืองน้อง และกองเรือของกองทัพเรือจีนได้มาแวะที่ท่าเรือปีนังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นทางการเมืองและการทหารระหว่างจีนและมาเลเซีย มีการเปิดศูนย์บริการคำร้องขอวีซ่าจีนในปีนังสำหรับผู้คนในภาคเหนือของมาเลเซียที่เดินทางไปยังจีน และความร่วมมือระหว่างทั้งสองประเทศมีมากขึ้นและประชาชนจะสามารถเห็นผลของความร่วมมือประวัติศาสตร์และทั้งสองประเทศต่างก็ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นภายใต้ความคิดริเริ่มของจีน

การลงทุนของจีนในมาเลเซียเพิ่มเป็นอย่างมาก รัฐสลังงอร์และปีนังได้ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในระดับสูงสุดในมาเลเซีย มีการสนับสนุนระบอบการค้าแบบเปิด ที่เป็นความภาคภูมิใจของมาเลเซียมาตั้งแต่วันการค้าที่ช่องแคบมะละกาในระดับภูมิภาคที่มีความสงบเป็นกลางและเป็นอิสระ ไม่ว่าจะมีการต้อนรับมหาอำนาจใดก็ตามตราบใดที่มันยึดมั่นในกรอบความคิดที่รอบคอบของความร่วมมือ อย่างไรก็ตามภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีนาจิบราซัคในการเน้นความระมัดระวังเกี่ยวกับหนี้สินทางการเงินที่เพิ่มขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงที่รุนแรงขึ้นและการตัดสินใจที่ด้อยประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาด้วยความระมัดระวังว่าการลงทุนของจีนในมาเลเซียนั้นมีมากมาย มีบันทึกความเข้าใจทั้ง 14 ฉบับ ที่มาเลเซียลงนามกับจีน มีมูลค่า 143.6 พันล้านริงกิต หรือเท่ากับ 55 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณรัฐบาลกลางปี ค.ศ. 2017 หลังจากข้อตกลงเหล่านี้ถูกลงนาม แท้จริงแล้วการลงทุนจากต่างประเทศยังคงมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่เช่นเดียวกับการลงทุนใดๆ จะต้องใช้วิธีการที่เป็นกลางและรอบคอบเพื่อรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น การมีข้อตกลงสรุปเร็วเกินไปเพิ่มความน่าเชื่อถือสำหรับการใช้ประโยชน์การสมรู้ร่วมคิดและการทุจริต ที่จะสูญเสียอำนาจจากความต้องการของมาเลเซีย

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตัวอย่างเช่น Forest City ได้รับการพัฒนาผ่านการร่วมทุน 66:34 ระหว่าง Country Garden บริษัท พัฒนาอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่อันดับสามของจีน และ Esplanade Danga 88 Sdn Bhd ของยะโฮร์ เมื่อกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2017 ชาวจีนเป็นเจ้าของร้อยละ 70 การลงทุนของจีนอื่นๆ รวมถึง Malacca Gateway และ East Coast Rail Line มีการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เช่นกัน การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนมีการจัดการทางการเงินที่ผิดพลาด ความช่วยเหลือของจีนทำให้มาเลเซียเผชิญกับปัญหาการปรับตัวทางการคลังอย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่น 1MDB ที่ถูกลบล้างเรื่องอื้อฉาวถูกปลดออกจากภาระหนี้เมื่อ China General Nuclear Power Corp ซื้อกิจการของสินทรัพย์พลังงานในอดีตทั้งหมดโดยใช้เงินสดเป็นจำนวน 8.85 พันล้านริงกิต ตรงกันข้ามกับการประชุมที่ยอมรับ FDI ให้เทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งไม่ใช่การสนับสนุนที่จีนให้กับมาเลเซียที่จะเปลี่ยนไปสู่การดำเนินกิจกรรมภาคบริการ

กรณีศึกษา

Alibaba Group Holding Limited (阿里巴巴集团控股有限公司) เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจหลายประเภทรวมกันทั้งอีคอมเมิร์ซ ค้าปลีก อินเทอร์เน็ต เอไอและเทคโนโลยีข้ามชาติของจีน ก่อตั้ง เมื่อ ค.ศ. 1999 ซึ่งให้บริการขายแบบลูกค้าต่อลูกค้า ธุรกิจต่อลูกค้า และธุรกิจต่อธุรกิจผ่านเว็บ

[103] FMT Reporters, “China is top foreign investor in Penang,” FMT News, https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2017/09/28/china-is-top-foreign-investor-in-penang/ (accessed December 10, 2018).

พอร์ทัล ตลอดจนบริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ เสิร์จเอนจิ้นซื้อสินค้า และบริการคอมพิวเตอร์แบบคลาวด์ บริษัทเป็นเจ้าของและดำเนินการธุรกิจหลากประเภททั่วโลกในหลายส่วน และฟอร์จูนกล่าวว่าเป็นบริษัทที่ได้รับความชื่นชมมากที่สุดในโลกบริษัทหนึ่ง อาลีบาบาเป็นผู้ค้าปลีกรายใหญ่สุดและมีมูลค่ามากที่สุดในโลกตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 2018 โดยมีกิจการในกว่า 200 ประเทศ[104]

อาลีบาบา บริษัทอีคอมเมิร์ซที่เข้ามาในภูมิภาคอาเซียน โดยประกาศจับมือเป็นพาร์ตเนอร์กับรัฐบาลมาเลเซีย การร่วมมือพัฒนาเขตการค้าเสรีดิจิทัล (Digital Free Trade Zone: DFTZ) ในมาเลเซีย ซึ่งตั้งอยู่บริเวณสนามบินกัวลาลัมเปอร์ พร้อมจัดสร้างระบบเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางอีคอมเมิร์ซของภูมิภาค รวมทั้งเป็นการยกระดับอีคอมเมิร์ซของมาเลเซียให้ก้าวไปสู่ระดับนานาชาติ โดยการเปิดตัวเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 2017 เป็นการวางเป้าหมายในความร่วมมือที่ชัดเจนขึ้น แต่การเซ็นสัญญาความร่วมมือ MOU มีขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2018 อาลีบาบาเรียกว่า อิเล็กทรอนิกส์เวิลด์เทรดแพลตฟอร์ม (eWTP) ซึ่งได้เริ่มแล้วที่เมืองหางโจว จีน และนี่ถือเป็น “ฮับอีคอมเมิร์ซ” แห่งแรกนอกประเทศจีนของอาลีบาบา สำหรับฮับอีคอมเมิร์ซของอาลีบาบาในอาเซียนนั้นเป็นคลังสินค้า และศูนย์กลางกระจายสินค้าจากมาเลเซียไปยังประเทศใกล้เคียง ภายในเขต DFTZ จะมีทั้ง “ไช่เหนี่ยว” (Cainiao) บริษัทขนส่งสินค้าพัสดุในเครือข่ายอาลีบาบา ซึ่งถือเป็นกระดูกสันหลังของธุรกิจอีคอมเมิร์ซ พร้อมด้วย “แอนซ์ ไฟแนนเชียล” ผู้ให้บริการทางการเงินของอาลีบาบา เข้าร่วมในด้านระบบการชำระเงิน[105] แผนคือส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและเล็ก แต่เริ่มต้นด้วย Lazada ซึ่งแจ๊คหม่า กล่าวว่า แผนการพัฒนาเขตเสรีดิจิทัลร่วมกับมาเลเซียว่า ในเฟสแรกจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างพื้นที่เก็บของ จัดเรียงของเป็นโกดังขนาดใหญ่ที่มีระบบการจัดการที่ดี เข้าใจว่าจะใช้ระบบอัตโนมัติหรือหุ่นยนต์เข้ามาร่วมด้วย ในเฟสที่ 2 จะเป็นการนำเอา Cloud Computing เข้ามาใช้เพื่อส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและเล็กให้มีศักยภาพในการทำธุรกิจ และในเฟสที่ 3 จะเป็นการอบรมคนรุ่นใหม่เพื่อทำธุรกิจในอนาคตต่อไป[106]

Country Garden Holdings Company Limited (碧桂园控股有限公司) เป็นบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในมณฑลกวางตุ้ง จีน ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1992 โดยใน ค.ศ. 2001 ได้รับเลือกให้เป็นหนึ่งในบริษัทยอดเยี่ยมแห่งปีของฟอร์บส์เอเชีย (Fab Top 50 Companies) Country Garden มีมูลค่าตลาดรวม 8 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 2014 ด้วยการพัฒนาเขตการปกครองระดับ high-end กว่า 200 แห่งทั่วประเทศจีน มาเลเซีย และออสเตรเลีย บริษัทขายอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของบ้านมากกว่า 1,500,000 ราย และมีพนักงานกว่า 70,000 คนทั่วโลก บริษัทได้ดำเนินการในด้านการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ การก่อสร้าง การติดตั้งและตกแต่งการบริหารทรัพย์สิน และการดำเนินงานของโรงแรมในตลาดโลกที่หลากหลาย เมื่อ ค.ศ. 2014 Country Garden[107] ได้รับการจัดอันดับให้เป็นผู้พัฒนา

---

[104] “Company Overview,” Alibaba Group, https://www.alibabagroup.com/en/about/overview (accessed December 10, 2018).

[105] “อาลีบาบา ผนึกมาเลเซีย ขึ้น ฮับอีคอมเมิร์ซ,” *ประชาชาติธุรกิจ,* 25 มีนาคม 2560, ภายใต้ “ASEAN-AEC,” https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1490433174 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[106] Thongchai Cholsiripong, “เปิดตัวอย่างเป็นทางการแล้ว! ฮับกระจายสินค้าของ Alibaba ในมาเลเซีย,” Brandinside, https://brandinside.asia/alibaba-hub-malaysia-launched/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[107] “Country Garden,” Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Country_Garden (accessed December 10, 2018) and “Country Garden net profit doubles to a record, upbeat on Malaysia project,” *New Straits Times,* March 20, 2018, under “Business,”

อสังหาริมทรัพย์รายใหญ่อันดับ 6 ของจีน โดยรายได้จากการขาย 4 โครงการอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่ของมาเลเซีย บริเวณรัฐยะโฮร์บาห์รู ซึ่งติดกับสิงคโปร์ โครงการมีมูลค่ารวม 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และก่อสร้างโดยบริษัทอสังหาริมทรัพย์จากจีน ซึ่งมีเป้าหมายว่าจะสร้างเมืองใหม่แห่งนี้เป็น “เซินเจิ้น 2” รัฐบาลมาเลเซียมีพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ชื่อ Iskandar Malaysia ในรัฐยะโฮร์บาห์รู (Johor Bahru) ซึ่งจะมีบ้านพักอาศัยเกิดขึ้นถึง 5 แสนยูนิต จากโครงการอสังหาริมทรัพย์กว่า 60 โครงการ โครงการขนาดใหญ่ที่สุดในเมืองใหม่แห่งนี้เป็นของ Country Garden Holdings บริษัทก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์จากจีน โดยใช้ชื่อเมืองใหม่ว่า Forest City ประกอบด้วยเกาะที่ถมทะเลขึ้นมาใหม่ทั้งหมด 4 เกาะ พื้นที่รวมกัน 3,425 เอเคอร์ (13.86 ตารางกิโลเมตร) ซึ่งตามแผนจะมีประชากรอาศัยอยู่ถึง 7 แสนคน โครงการ Country Garden ไม่ใช่หน้าใหม่ในมาเลเซียเพราะเคยสร้างโครงการริมน้ำ Danga Bay มาแล้ว เมื่อ ค.ศ. 2013 และขายอพาร์ทเมนต์เกือบหนึ่งหมื่นยูนิตได้ในมาเลเซีย โครงการพื้นที่พิเศษ Iskandar ของมาเลเซีย พัฒนาตามแนวคิดของ “เขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้น” ของจีน ที่อาศัยทำเลที่ใกล้กับเกาะฮ่องกง ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองเซินเจิ้นให้เติบโตอย่างรวดเร็ว รัฐบาลมาเลเซียจึงพยายามทำแบบเดียวกันกับ Iskandar โดยใช้ความใกล้กับสิงคโปร์ให้เป็นประโยชน์ บริษัทอสังหาริมทรัพย์จีน มองเห็นโอกาสและศักยภาพของ Iskandar ในลักษณะเดียวกันกับเซินเจิ้น และต้องการเข้ามาช่วงชิงตลาดสำคัญนี้[108] มีการตั้งเป้าพัฒนา 20 ปี เริ่ม ค.ศ. 2015-2035 การพัฒนาเฟสแรก ร้อยละ 40 หรือพัฒนา 1 เกาะจาก 4 เกาะ บนที่ดินแปลงใหญ่ขนาด 30 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ดินถมทะเลหรือเคลมแลนด์ โดยมีหุ้นส่วนเป็นรัฐบาลท้องถิ่นในนามบริษัท เอสพานาด ดุงก้า 88 โดยฟอเรสต์ซิตี้เป็นโครงการร่วมลงทุนระหว่างคันทรีการ์เด้น และ Esplanade Danga 88 บริษัทสัญชาติมาเลเซียของรัฐบาลท้องถิ่นเมืองโจฮอร์ โครงการดังกล่าวมีแผนการลงทุนมูลค่า 100,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา พัฒนาภายใต้แนวคิด “ผสมผสานธุรกิจเข้ากับชีวิตเมือง” และ “นวัตกรรมสำหรับชีวิตเมือง” มีจุดโฟกัสดึงดูด 8 คลัสเตอร์กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ (1) การท่องเที่ยวและการประชุมสัมมนา (2) ธุรกิจสุขภาพ (3) การศึกษาและการฝึกอบรม (4) สำนักงานใหญ่ประจำภูมิภาค (5) ธุรกิจการเงิน (6) บริการด้านอีคอมเมิร์ซที่ดำเนินธุรกิจในอาเซียน (7) ศูนย์บริการและแอพพลิเคชั่นสำหรับเทคนิคใหม่ๆ และ (8) ธุรกิจเกี่ยวเนื่องอื่นๆ[109]

CRRC Corporation Limited (中国中车) มณฑลหูหนานเป็นที่ตั้งของบริษัท CRRC Zhuzhou Electric Locomotive (CRRC ZELC) และ CRRC Zhuzhou Institute (CRRC ZELRI) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของ CRRC Corporation Limited ผู้ผลิตรถไฟและอุปกรณ์รถไฟรายใหญ่ที่สุดของจีน และเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ 500 อันดับแรกของโลก CRRC ZELC ก่อตั้งมานานเป็นฐานการวิจัยและผลิตหัวรถจักรไฟฟ้า (Electric Locomotive) ที่ใหญ่ที่สุดของจีน โดยผลิตหัวรถจักรไฟฟ้าคันแรกเมื่อ ค.ศ. 1956 จนสามารถผลิตหัวรถจักรไฟฟ้าหลายรุ่นรวม 53 ชนิด กว่า 8,200 คัน คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 60 ของหัวรถจักรไฟฟ้าทั้งหมดของจีน CRRC ZELC ยังเป็นแหล่งกำเนิดของเทคโนโลยีรถไฟความเร็วปาน

---

https://www.nst.com.my/business/2018/03/347391/ country-garden-net-profit-doubles-record-upbeat-malaysia-project (accessed December 10, 2018).

[108] Isriya Paireepairit, “บริษัทอสังหาจีน แห่สร้างเมืองใหม่ชายแดนมาเลเซีย-สิงคโปร์ หวังเป็น “เซินเจิ้น 2”,” Brandinside, https://brandinside.asia/china-city-johor-malaysia-singapore/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[109] “ทุนจีนผนึกมาเลเซียรุกคืบเมดิคัลฮับแข่งไทย เซ็น MOU 21 บริษัท หวังแจ้งเกิดเมกะโปรเจ็กต์เอกชน “ฟอร์เรสต์ ซิตี้”,” *ประชาชาติธุรกิจออนไลน์,* 4 สิงหาคม 2561, ภายใต้ “พร็อพเพอร์ตี้,” https://www.prachachat.net/property/news-16497 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กลาง-สูง ระบบ EMU (Electric Multiple Unit) ซึ่งใน ค.ศ. 2010 ได้ส่งออกไปต่างประเทศครั้งแรก โดยได้รับการสั่งซื้อ Intercity EMU Train จากมาเลเซียถึง 38 ขบวน และได้พัฒนาความร่วมมืออย่างต่อเนื่องจนมาเลเซียกลายเป็นฐานการผลิตและศูนย์ซ่อมบำรุงครบวงจรแห่งเดียวของ CRRC ZELC ที่ตั้งอยู่ในอาเซียน CRRC ZELC ได้ส่งออกหัวรถจักรไฟฟ้า EMU และรถไฟใต้ดิน ซึ่งเป็น 3 ผลิตภัณฑ์หลักของบริษัทไปต่างประเทศกว่า 20 ประเทศ โดยมียอดสั่งซื้อประมาณ 50,000 ล้านหยวน และยังก่อตั้งบริษัทลูก 12 แห่ง ใน 5 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย แอฟริกาใต้ ตุรกี อินเดียและมาเลเซีย[110]

CRRC Zhuzhou Locomotive Co., Ltd. (CRRC ZELC) ได้ลงนามความร่วมมือกับบริษัท Prasarana Malaysia รัฐวิสาหกิจโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งมวลชนของมาเลเซีย ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เพื่อสร้างรถไฟรางเบา (Light Rail Vehicles: LRVs) ที่มี 6 ตู้ จำนวน 42 ขบวน มูลค่า 1,560 ล้านริงกิต (หรือราว 2,450 ล้านหยวน) สำหรับเส้นทางรถไฟรางเบาสาย 3 (Light Rail Transit: LRT3) ที่จะเชื่อมเมืองใหญ่ 3 แห่งในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้แก่ พอร์ตกลัง ชาห์อาลัม และเปตาลิงจายา เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของระบบขนส่งมวลชนในมาเลเซีย ซึ่งรถไฟขบวนแรกจะถูกส่งมอบเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2018 และอีก 40 ขบวนที่เหลือจะถูกสร้างโดย CRRC ในมาเลเซีย นับเป็นโครงการแรกของจีนในการสร้าง LRVs ไร้คนขับเพื่อส่งออกสู่ต่างประเทศ การพัฒนาความเชื่อมโยง (Connectivity) ถือเป็นแนวทางนโยบายที่หลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากโครงการพัฒนาเส้นทางถนน น้ำ รถไฟต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นหลายโครงการในหลายประเทศ และจีนก็มองเห็นโอกาสและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและขายเทคโนโลยีให้แก่ประเทศต่างๆ ในอาเซียนที่ต้องการพัฒนาระบบคมนาคม โดยถือเป็นการสนับสนุนนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ของจีน เชื่อมโยงประเทศอาเซียนไปยังจีน เพื่อประโยชน์ทั้งด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว[111]

แม้ว่าเม็ดเงินลงทุนจากจีนจะมีส่วนช่วยขับเคลื่อนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของมาเลเซีย แต่ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดดังกล่าวก็ตกเป็นเป้าตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากเช่นกัน ว่าผู้นำมาเลเซียอาจนำผลประโยชน์ของประเทศชาติไปแลกกับเม็ดเงินลงทุนก้อนโต นอกจากนี้ยังมีการติงเตือนว่า การมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนมากเกินไป อาจจะทำให้มาเลเซียประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านเชื้อชาติได้มากขึ้น เช่น ระหว่างประชากรเชื้อสายจีนและเชื้อสายมุสลิม และอาจทำให้ขาดเสถียรภาพทางการเมือง รัฐบาลมาเลเซียจำเป็นจะต้องรักษาความสัมพันธ์กับจีนให้มีความสมดุล การลงทุนของจีนในมาเลเซียจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมสำหรับทั้ง 2 ฝ่าย และจะต้องทำทุกวิถีทางที่จะให้ประโยชน์นั้นเกิดแก่ทั้ง 2 ฝ่าย

---

[110] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “Update เทคโนโลยีระบบรางบนแดนมังกร,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/update-เทคโนโลยีระบบรางบนแดน/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[111] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “Zhuzhou เซ็นสัญญาสร้างรถไฟรางเบาไร้คนขับให้มาเลเซีย,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/crrc-zhuzhou-เซ็นสัญญาสร้างรถไฟรา/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สถิติการลงทุนของจีนในมาเลเซีย

ค.ศ.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
มูลค่าการลงทุน	9.79 ล้าน เหรียญ สหรัฐอเมริกา	15.42 ล้าน เหรียญ สหรัฐอเมริกา	60.75 ล้าน เหรียญ สหรัฐอเมริกา	2.4 พันล้าน เหรียญ สหรัฐอเมริกา	300 ล้าน เหรียญ สหรัฐอเมริกา	440 ล้าน เหรียญ สหรัฐอเมริกา

ที่มา: https://chinapower.csis.org/china-foreign-direct-investment/

โครงการที่จีนเข้าไปลงทุนในมาเลเซีย 14 โครงการ ดังนี้ (1) Malaysia Rail Link Sdn Bhd, China Communication Construction Company Ltd & China Communications Construction Company (M) Sdn Bhd เป็นโครงการรถไฟเชื่อมทางฝั่งตะวันออกของมาเลเซีย โดยคาดว่าจะเสร็จภายใน ค.ศ. 2022 (2) KAJ Development Sdn Bhd (51%) & Power-China International Group Limited (49%) เป็นโครงการก่อสร้างและลงทุนใน Melaka Gateway คาดว่าจะสร้างเสร็จภายใน ค.ศ. 2025 รวมถึงการก่อสร้างท่าเรือมะละกา เป็นการร่วมทุนระหว่างบริษัท Yantian Port Group Co.Ltd, และบริษัท Rizhao Port Group Co.Ltd. (3) Bandar Malaysia Sdn Bhd & Greenland Holdings Group Overseas Investment Co Ltd เป็นการการซื้อที่ดินและพัฒนาใน Bandar Malaysia รวมถึงโครงการก่อสร้างทางหลวง (4) Selat PD Sdn Bhd & CCCC Dredging (group) co.ltd เป็นโครงการที่ไม่มีการเปิดเผยรายละเอียด โดยมีบริษัท Bina Puri Holdings Bhd (ร้อยละ 50) และ CCCC Dredging (Group) Co Ltd ของจีน (ร้อยละ 50) มีส่วนร่วมในโครงการ Kuantan Waterfront Resort City (KWRC) มูลค่า 15 ล้านริงกิต (5) รัฐบาลของรัฐซาราวัก บริษัท Hebei Xinwuan Steel Group & MCC Overseas Ltd ได้เสนอการพัฒนาโรงงานเหล็กในพื้นที่ Samalaju Industrial Park (SIP) ใน Bintulu รัฐ Sarawak (6) KAJ Development Sdn Bhd, Power China และ Shenzhen Yantian Port &Rizhao Port ได้สร้างความร่วมมือเกี่ยวกับท่าเรือมะละกา (7) IWH CREC Sdn Bhd และธนาคารเพื่อการอุตสาหกรรมและการพาณิชย์แห่งประเทศจีน (ICBC) โดย Bandar Malaysia CREC คาดว่าจะสร้างศูนย์ภูมิภาค Bilan RM9 ใน Bandar Malaysia (8) สภาพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายฝั่งตะวันออก (ECERDC) และบริษัท Wuxi Suntech Power Co Ltd ร่วมทุนเกี่ยวกับพลังงานแสงอาทิตย์ในอุตสาหกรรม Kuantan ของมาเลเซีย (9) BHS Industries Bhd และ China Nuclear Huaxing Construction Co Ltd (HXCC) เป็นโครงการด้านโรงงานผลิตเยื่อกระดาษโดยใช้น้ำมันปาล์มโดยใช้เทคโนโลยีสีเขียวในเขต Pekan, Pahang เสร็จสิ้นเมื่อ ค.ศ. 2017 (10) ธนาคาร China Construction (M) Bhd โดยจัดหาเงินทุนโครงสร้างพื้นฐาน ใบอนุญาตที่ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังภายใต้พรบ. บริการทางการเงิน ค.ศ. 2013 (11) Yanming Resources Sdn Bhd และ Fuzhou Xin Zibu Cultural Communication Co Ltd พัฒนาตลาดรังนกในจีน (12) Malaysia external trade development crop (Matrade) และ Alibaba.com ได้ทำ MOU ร่วมกันซึ่ง MATRADE ได้รับความร่วมมือกับอาลีบาบาตั้งแต่ ค.ศ. 2014 เพื่อเปิดใช้งาน SMEs ของมาเลเซียเพื่อการค้าโดยใช้แพลตฟอร์ม B2B ของอาลีบาบา (13) Royal Bird's Nest, Walet CompanyInternational Private Ltd Co ร่วมกับ Peking University สร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับมาตรฐานของสารสกัดจากรังนกที่กินได้และคุณสมบัติทางการแพทย์

สำหรับการค้นพบยาทางเภสัชกรรม (14) Aladdin Group Sdn Bhd & Suzhou Lian Cheng Yihao Information Technology Co Ltd[112]

บริษัท China Communications and Construction Company และบริษัท China Harbour Engineering ร่วมทุนกันสร้างสะพานปีนังแห่งที่ 2 เปิดให้ใช้เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2014 ลงทุนประมาณ 1.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา บริษัท Beijing Urban Construction Group เข้าไปลงทุนในมาเลเซียเกี่ยวกับโครงการสร้างถนนหลายสาย รวมถึงโครงการอุโมงค์ในเมืองปีนัก มูลค่าประมาณ 2.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา บริษัท China Three Gorges Corporation and Sinohydro ที่ยังคงดำเนินการสร้างโรงการเกี่ยวกับพลังงานน้ำฝน บริษัท Shougang Group and ลงทุนด้านโครงการเหล็กกล้า บริษัท ZTE และบริษัท Huawei ที่พัฒนาด้านโครงสร้างการคมนาคมและการสื่อสารในมาเลเซีย และบริษัท Guangxi Beibu Gulf International Port Group ที่มีโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานหลายโครงการ ทั้งเขตอุตสาหกรรมและการขยายเมืองท่าเมือง Kuantan ของมาเลเซีย นอกจากนี้ใน ค.ศ. 2015 บริษัท China General Nuclear ร่วมกับบริษัท Edra ของMalaysia ลงทุนด้านพลังงาน โดยมีมูลค่าการลงทุน 5,960 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2016 China Railway Engineering ได้ลงทุนด้านการคมนาคมทางรถไฟ มีมูลค่าการลงทุน 1,970 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2016 China Railway Contruction, China Railway Engineering และ China Communications Construction ลงทุนด้านคมนาคมการขนส่งทางรถไฟมูลค่าการลงทุน 2,120 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

7. การลงทุนของจีนในสิงคโปร์

จีนถือเป็นประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่ เนื่องด้วยจำนวนประชากรที่มีมากเป็นอันดับที่ 1 ของโลก และยังเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูง ประเทศในเอเชียถือเป็นภูมิภาคที่เข้าไปลงทุนในจีนมากที่สุดถึงร้อยละ 73 ของการลงทุน โดยประเทศที่เข้าไปลงทุนในจีน 5 อันดับแรก ได้แก่ ฮ่องกง สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน[113]

สิงคโปร์เป็นคู่แข่งที่สำคัญในอาเซียน โดยภายใต้แผนปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจของสิงคโปร์ที่เน้นเรื่องสนับสนุนการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านผ่านการจัดสรรเงินสนับสนุนสำหรับภาคเอกชนที่สามารถย้ายกิจการไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินในประเทศ โดยนโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสิงคโปร์ให้ความสำคัญต่อกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความเชี่ยวชาญในการลงทุนในภาคบริการ โดยกว่าร้อยละ 60 ของเงินการลงทุนในต่างประเทศของสิงคโปร์ทั้งหมดอยู่ในภาค

---

[112] Cassey Lee, "Deepening of Malaysia's Economic Ties to China: What Are the Implications?" *ISEAS* 2016, no. 69 (December 20, 2016): 6. https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2016_69.pdf (accessed December 10, 2018).

[113] "ความสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ไทย-จีน," ธนาคารแห่งประเทศไทย, https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/Documents/StrategyThai_China_20120327_A5_3.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

การบริการ โดยเฉพาะในธุรกิจสถาบันการเงิน ธุรกิจไอทีและโทรคมนาคม ธุรกิจค้าส่งค้าปลีก และธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ ส่วนภาคการผลิตของสิงคโปร์มีสัดส่วนการลงทุนในภาคการผลิต (manufacturing) ร่วมร้อยละ 25 โดยพบว่า ในกลุ่มประเทศอาเซียนมีเม็ดเงินลงทุนจากเอกชนสิงคโปร์ไหลเข้าสู่ภาคการผลิตในเมียนมา[114]

โครงการลงทุนของจีนในสิงคโปร์ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ภาคบริการ ทั้งด้านการเงิน การธนาคาร การบริการทางธุรกิจ การจำหน่ายสินค้า และอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ด้านอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัยในสิงคโปร์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากเพราะสิงคโปร์มีคนเชื้อสายจีนจำนวนมากและใช้ภาษาจีนกลางในการสื่อสาร รวมถึงนโยบายของรัฐบาลสิงคโปร์ด้านการปล่อยสินเชื่อและนโยบายการโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของต่างชาติที่มีการผ่อนปรนมากขึ้น อีกทั้งในจีนได้เริ่มมีนโยบายจำกัดการซื้อบ้านในแผ่นดินจีน[115]

จากข้อตกลงระหว่างจีนกับสิงคโปร์ที่มีผลเป็นรูปธรรมหลังจากการประชุม Joint Council for Bilateral Cooperation (JCBC) ครั้งที่ 3 เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2006 ต่อมาเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2006 ได้มีการตกลงในการร่วมกำหนดสาระของ FTA อย่างเป็นทางการและเมื่อวันที่ 4 กันยายน ค.ศ. 2008 ได้ประกาศข้อสรุปสำหรับ CSFTA และลงนามเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 2008 ซึ่งนับเป็นข้อตกลงการค้าเสรีครั้งแรกที่ครอบคลุมในหลายๆ ด้านระหว่างจีนกับประเทศในเอเชีย (สิงคโปร์) ได้แก่ การค้าขายสินค้า กฎ/ระเบียบของประเทศผู้ผลิต ข้อแก้ไขทางการค้า ภาคธุรกิจบริการ ข้อกำหนดด้านวีซ่า การลงทุน กฎ/ระเบียบด้านศุลกากร ข้อกีดกันทางการค้า การป้องกันด้านสุขาภิบาลอนามัยและสารปนเปื้อนในอาหาร รวมถึงความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และจะช่วยสนับสนุนโอกาสทางธุรกิจของทั้งสองฝ่าย[116] โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. สินค้าปลอดภาษีของสิงคโปร์ ใน ค.ศ. 2010 (ยกเว้นประมาณ 260 ชนิด) เมื่อส่งออกไปยังจีน ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 95 ของสินค้าสิงคโปร์ส่งออกไปยังจีน สินค้าสำคัญจะได้รับสิทธิประโยชน์ รวมถึงปิโตรเคมี อาหารแปรรูป อิเล็กทรอนิกส์และผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า

2. ความร่วมมือกับภาคธุรกิจบริการหลายประเภทอย่างเสรี (นอกเหนือจากข้อตกลง WTO) ได้แก่ บริการธุรกิจการค้า บริการโรงพยาบาล และด้านการศึกษา โดยที่สิงคโปร์จะให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัย Traditional Chinese Medicine (TCM) 2 แห่งของจีนและจีนให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาของ Singapore Medical Institution 2 แห่ง

---

[114] ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, “แกะรอยโมเดลสิงคโปร์ผู้นำแห่งอาเซียน,” กรมการจัดหางาน, https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/4fa27bdac3840dd33e439046da657a16.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[115] ธนิยา อุมะวิชนี, “มองประเด็นที่สิงคโปร์ผลักดันในฐานะประธานอาเซียน ผ่านการประชุมกรอบอาเซียนและอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา,” *รอบรู้อาเซียน* 5, ฉ. 6 (มีนาคม 2561): เลขหน้า.

[116] กรมการส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์, “คู่มือการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐสิงคโปร์,” กระทรวงพาณิชย์, https://www.moc.go.th/images/20150506_111758.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

3. สิงคโปร์และจีนส่งเสริมความร่วมมือกันเกี่ยวกับระเบียบมาตรฐานและการปฏิบัติตามขั้นตอนระเบียบศุลกากร สำหรับมาตรฐานสินค้าอุปกรณ์อิเล็คทริกส์/อิเล็คทรอนิกส์และอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม

4. การขอวีซ่าเข้าเมืองของนักธุรกิจระหว่างสองประเทศสามารถทำได้ง่ายและสะดวกขึ้น ซึ่งจะอนุญาตให้พำนักอยู่ได้ในระยะเวลาที่กำหนด

5. การสนับสนุนอาชีพให้เข้าไปปฏิบัติงานได้อย่างเสรีในสิงคโปร์และจีน ได้แก่ ด้านการบัญชี การตรวจสอบบัญชี และสถาปัตยกรรม

6. ความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องในสาขาอื่นๆ ได้แก่ การส่งเสริมการค้าและการลงทุน การมีส่วนร่วมของสิงคโปร์ในการพัฒนาภูมิภาคของจีน ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร และสนับสนุนให้บริษัทจีนมีขีดความสามารถในตลาดนานาชาติ

การสร้างความร่วมมือในข้อตกลงดังกล่าวสร้างโอกาสและความได้เปรียบให้แก่นักธุรกิจและผู้บริโภคในสิงคโปร์ ด้านสินค้า และส่งเสริมด้านแรงงานในโครงการใหญ่ในสิงคโปร์ แรงงานจีนได้เปรียบทางด้านภาษา รวมถึงความได้เปรียบการค้าเสรีกับจีนในระดับหนึ่ง ส่งผลให้นักธุรกิจภายในประเทศมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของรัฐบาลและเป็นที่ยอมรับของสากล[117]

นอกจากนี้ สิงคโปร์และจีนยังมีการลงนาม MOU ความร่วมมือด้านการบริการแรงงาน เพื่อแบ่งปันข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการศึกษาของพนักงานและผู้จ้างงาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติด้านแรงงานที่ดี การค้าระหว่างประเทศของสิงคโปร์และจีนใน ค.ศ. 2007 ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นถึง 91.6 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ และจีนยังเป็นประเทศที่สิงคโปร์เข้าไปลงทุนมาก มูลค่าการลงทุนมากกว่า 33 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้สิทธิประโยชน์จากข้อตกลงดังกล่าวทำให้ทั้งสองประเทศสามารถดำเนินการลงทุนระหว่างประเทศกันได้โดยเป็นการลดค่าใช้จ่ายต้นทุน

เมื่อวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 2006 โครงการสาธิตความเชื่อมโยงกันทางยุทธศาสตร์ฉงชิ่งจีน-สิงคโปร์ เป็นโครงการความร่วมมือภาครัฐบาลระหว่างจีนกับสิงคโปร์ โดยดำเนินการพร้อมกับแผนการบุกเบิกพัฒนาภาคตะวันตก และแผนยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีน ต่อมาวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 2007 Lee Yi Shyan, Minister of State for Trade and Industry ของสิงคโปร์ และ Ms.Ou Zinqian, Vice Chairwoman of the Chinese National Development and Reform Commission (NDRC) ของจีน ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านวิสาหกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) ณ กรุงปักกิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อหารือในด้านการค้า การลงทุน การเงิน และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ประสบการณ์ระหว่างกัน ตลอดจนการจัดคณะผู้แทนการค้าเข้าร่วมงานแสดงสินค้าและสร้างเครือข่ายและความเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจระหว่างกัน[118] บริษัทสิงคโปร์ที่ไปจัดตั้งธุรกิจในจีนและประสบความสำเร็จ อาทิ Tung Lok Group ประกอบธุรกิจภัตตาคาร และในวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 2008 Mr. Lim Hng Kiang รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมสิงคโปร์ และ Mr. Chen Deming รัฐมนตรีว่าการ

---

[117] กรมการส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์, “คู่มือการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐสิงคโปร์,” กระทรวงพาณิชย์, https://www.moc.go.th/images/20150506_111758.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[118] “สิงคโปร์และจีน ลงนาม MOU ความร่วมมือด้าน SME,” สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, www.ditp.go.th/contents_attach/49721/51012865.doc (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กระทรวงการค้าประเทศจีน ได้ร่วมลงนามในข้อตกลงการค้าเสรี (China-Singapore Free Trade Agreement: CSFTA) ระหว่างกัน ณ Great Hall of the People ในกรุงปักกิ่ง ซึ่งมี Mr. Lee Hsien Loong นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ และ Mr. Wen Jiabao นายกรัฐมนตรีจีนเป็นสักขีพยาน

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีตลาดการค้าเสรีที่มีการแข่งขันสูง สินค้าส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศทั่วโลก โดยมีนโยบายการจัดหาสินค้าจากผู้ผลิตหลายๆ แห่ง เพื่อให้มีสินค้าจำหน่ายในตลาดตลอดเวลา ทั้งนี้ การทำธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะศูนย์การค้า (Trading Hub) ซึ่งในขณะนี้รัฐบาลสิงคโปร์กำลังพยายามหาหนทางในการสร้างเศรษฐกิจให้เป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีชั้นสูงในระดับภูมิภาคโดยการช่วยธุรกิจขนาดเล็กให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสนับสนุนแรงงานด้วยการเสริมสร้างทักษะใหม่ๆ ให้สูงขึ้นอยู่เสมอ

เมื่อ ค.ศ. 2017 ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันการผลิตดึงดูดและรักษาคนเก่งทั่วโลก ค.ศ. 2017 (2017 Global Talent Competitiveness Index: GTCI) สวิตเซอร์แลนด์และสิงคโปร์เป็นชาติที่มีความสามารถในการดึงดูดผู้มีทักษะหรือคนเก่งด้านเทคโนโลยีมากสุดในโลก โดยอันดับหนึ่งคือ สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ถือได้ว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีศักยภาพในการแข่งขันและมีทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นแรงผลักดันในการเติบโตของประเทศ[119] อีกทั้งสิงคโปร์ยังเป็นศูนย์กลางการเงินทั่วโลกแห่งหนึ่ง และเป็นประเทศที่ได้รับเงินลงทุนทั้งสิ้นกว่า 5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากบริษัทจีนกว่า 150 แห่ง ซึ่งบริษัทจีนสนใจการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานทดแทนมาก อาทิ บริษัท China Guangdong Nuclear Power เป็นบริษัทโรงงานพลังงานแสงอาทิตย์

การเข้าไปลงทุนในสิงคโปร์ของทุนจีนได้ย้ายแหล่งธุรกรรมทางการเงินจากฮ่องกงไปสิงคโปร์ เนื่องจากปลอดภัยจากการตรวจสอบของทางการจีนมากกว่า และราคาอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่สูงมากเท่าฮ่องกง ทำให้นักธุรกิจชาวจีนเข้าไปลงทุนในสิงคโปร์แล้วกว่า 5.8 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เนื่องด้วยสิงคโปร์เป็นประเทศที่ปลอดภัยจากการตรวจสอบภาษีของทางรัฐบาลจีนมากกว่าฮ่องกง โดยเฉพาะการทำธุรกรรมทางการเงิน เนื่องจากฮ่องกงได้มีข้อตกลงเรื่องความโปร่งใสของการตรวจสอบภาษีเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 2017 โดยธนาคารทุกแห่งต้องแสดงรายงานทางภาษีและการเงินของบัญชีผู้ลงทุนให้แก่เจ้าหน้าที่สรรพากรของฮ่องกง เพื่อส่งข้อมูลทางการเงินและภาษีให้แก่เขตอำนาจศาล 75 แห่ง ซึ่งรวมถึงในจีนแผ่นดินใหญ่ด้วย ทุนจีนย้ายแหล่งธุรกรรมทางการเงินจากฮ่องกงไปสิงคโปร์ ทางสิงคโปร์มีข้อตกลงที่ทำสัญญากับต่างประเทศ 61 ประเทศ ไม่รวมฮ่องกงและจีน กล่าวคือ บัญชีทรัพย์สินและบัญชีผู้ลงทุนที่ลงทุนอยู่ในสิงคโปร์จะไม่ปรากฏแก่รัฐบาลจีน ธนาคารของจีนจำนวนมากในฮ่องกงกำลังพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อให้เชื่อมโยงกับทางจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งข้อมูลการเงิน ทรัพย์สิน และการลงทุนของลูกค้าธนาคารจะถูกทางรัฐบาลจีนตรวจสอบถึงแหล่งที่มาของเงินได้[120]

---

[119] รติมา คชนันทน์, “จับตาสิงคโปร์ขึ้นอันดับสองของโลกในการดึงดูดคนเก่งด้านเทคโนโลยีท่ามกลางกระแสเศรษฐกิจยุคดิจิทัล,” สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-033.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[120] Stephanie Luo, “Singapore top destination for China investments,” *The Straits Times,* December 8, 2017, under “Business,” https://www.straitstimes.com/business/economy/spore-top-destination-for-china-investments (accessed December 10, 2018).

ในช่วง 6 เดือนแรกของ ค.ศ. 2017 นักลงทุนจากจีนรายใหญ่ที่สุดได้ลงทุนในตลาดอสังหาริมทรัพย์ของสิงคโปร์เนื่องจากสิงคโปร์ที่ใช้ภาษาจีนกลางเป็นหนึ่งในภาษาราชการ การมีระบบการบริการด้านสาธารณสุขที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก และโรงเรียนในระดับนานาชาติหลายแห่งอันดึงดูดเศรษฐีหลายคนเข้ามาลงทุนในสิงคโปร์ ทำให้สิงคโปร์กลายเป็นประเทศที่นักลงทุนจากจีนสนใจเข้าไปมากกว่าที่สหรัฐอเมริกา เนื่องจากสิงคโปร์และมาเลเซียเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางตามยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนสูงและความเสี่ยงต่อการลงทุนที่ต่ำ[121]

บทบาทของคนจีนโพ้นทะเลในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในประเทศสิงคโปร์ที่มากกว่าร้อยละ 70 เป็นชาวจีน ส่งผลให้การสร้างความมั่งคั่ง การพัฒนาประเทศ และนโยบายของรัฐบาลจีนในการใช้ประโยชน์จากคนจีนโพ้นทะเล ที่มาจากปัจจัยเชิงวัฒนธรรมในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและประเทศที่คนจีนโพ้นทะเลเข้าไปอยู่อาศัยวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน (Cultural proximity) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของคนจีนโพ้นทะเลในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของจีนและเศรษฐกิจของประเทศที่ชาวจีนเข้าไปอาศัยอยู่ ทั้งการเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ และนักลงทุนที่เข้าไปลงทุนในจีนในช่วงแรกเป็นนักลงทุนเชื้อสายจีนจากฮ่องกง ไต้หวัน และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีคนเชื้อสายจีนเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เนื่องจากมีความคุ้นเคยในด้านภาษาและวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่านักลงทุนจีนและประเทศที่มีเชื้อสายจีน อย่างเช่นสิงคโปร์เลือกประเทศที่จะลงทุนโดยพิจารณาจากความใกล้เคียงทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเทศที่มีประชากรเชื้อสายจีนในสัดส่วนสูง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเอเชียตะวันออก แสดงให้เห็นถึงความใกล้เคียงทางวัฒนธรรมของประเทศผู้รับการลงทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับประโยชน์ของระบบความสัมพันธ์ (Guanxi) เกิดขึ้นจากทรัพย์สินทางความสัมพันธ์ (Relational assets) ซึ่งช่วยในการลดความเสี่ยงในการลงทุน ลดความเสี่ยงเชิงพาณิชย์ และลดต้นทุนทางธุรกรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางธุรกิจในตลาดต่างประเทศ โดยระบบความสัมพันธ์ดังกล่าวยังสร้างประโยชน์ให้กับบริษัทของจีนและอิทธิพลต่อรูปแบบการลงทุนในต่างประเทศของจีน บรรษัทข้ามชาติของจีนมักเลือกลงทุนในที่ที่มีความสัมพันธ์กันทางเชื้อชาติหรือความเชื่อมโยงทางครอบครัวและเครือข่าย[122]

การลงทุนของจีนในสิงคโปร์ จีนมีความผูกผันกันทางเชื้อสายกับสิงคโปร์ เนื่องจากมีการอพยพของประชากรในเขตชายฝั่งของจีนเข้าไปสู่ภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งสิงคโปร์ถือว่าเป็นประเทศที่มีคนจีนอาศัยอยู่มากที่สุด สิงคโปร์ไม่เคยมีปัญหาในเรื่องของชาวจีนโพ้นทะเล ในทางเดียวกันจีนก็ให้ความสำคัญกับสิงคโปร์อย่างมาก เนื่องจากสิงคโปร์เป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน อีกทั้งจีนยังเห็นความสำคัญในบทบาทของสิงคโปร์ต่อเวทีการเมืองโลก

ความสัมพันธ์ทางการค้า ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสิงคโปร์ เริ่มตั้งแต่อดีตก่อนที่จะมีการสถาปนาทางการทูตเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1990 ซึ่งก่อนหน้านั้นมีการทำการค้าทั้งในทางตรงและทางอ้อม แต่เมื่อเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตก็ได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งอาจจะไม่เพียงอยู่ในขอบเขตของเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังผลักดันโครงการความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคลากร พร้อมกับการ

---

[121] Ibid.

[122] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “วัฒนธรรมกับบทบาทของคนจีนโพ้นทะเล,” Kriengsak Chareonwongsak, http://www.kriengsak.com/Chinese%20culture%20overseas. (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาของจีน เนื้อหาการแลกเปลี่ยนของสองประเทศได้รับการปรับปรุง โดยพัฒนาจากเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นจุดสำคัญมาเป็นหลากหลายประเด็น แม้สองประเทศมีภูมิประเทศที่ต่างกันมาก แต่มีแหล่งวัฒนธรรมและความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนที่ลึกซึ้ง จึงมีมิตรภาพแนบแน่นเป็นพิเศษ

สิงคโปร์ถือเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของจีนในการใช้ความสัมพันธ์ที่มีวัฒนธรรมร่วมเป็นจุดเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนไปยังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามแผนการรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมขึ้นมาในศตวรรษที่ 21 และเมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 2008 จีนและสิงคโปร์ได้ทำข้อตกลงในการเจรจาเพื่อเปิดการค้าเสรีระหว่างกัน ซึ่งนับว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศได้พัฒนาไปอีกขั้น สิงคโปร์ถือว่ามีความสำคัญกับจีนอย่างมาก โดยสิงคโปร์เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญอันดับ 7 ของจีน ส่วนจีนเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญอันดับ 3 ของสิงคโปร์ จนถึงเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2008 มีบริษัทจากจีนที่จดทะเบียนในตลาดหุ้นของสิงคโปร์รวม 147 บริษัท และใน ค.ศ. 2007 มีนักท่องเที่ยวสิงคโปร์เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจีนกว่า 900,000 คน คิดเป็นสัดส่วนถึง 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดของประเทศสิงคโปร์[123] ในขณะเดียวกันสิงคโปร์ก็ไม่กลัวสินค้าราคาถูกที่นำเข้าจากจีน เนื่องจากสิงคโปร์ไม่ค่อยมีอุตสาหกรรมอะไรที่จะปกป้อง แต่เปิดเป็นเมืองท่าการค้าเสรี ฉะนั้นสินค้าราคาถูกจากจีนจึงไหลเข้าสู่สิงคโปร์ ซึ่งส่งผลให้ห้างสรรพสินค้าหลายแห่งที่มีสินค้าจากจีนแออัดไปด้วยลูกค้าที่เข้ามาซื้อสินค้า ซึ่งจีนก็ได้เข้ามาลงทุนในสิงคโปร์ในหลายๆ ธุรกิจ เช่น ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการขนส่งสินค้า เป็นต้น

กรณีศึกษา

Lee Seng Food Industries บริษัทก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1983 มีสำนักงานใหญ่จากอยู่ที่ซังเถา (Shantou) มณฑลกว่างตุ้ง จีน เมื่อ ค.ศ. 2010 ได้ย้ายสำนักงานไปลงทุนยังสิงคโปร์เพื่อความสะดวกทางธุรกิจในการขนส่งสินค้า บริษัท Lee Seng Food Industries มีลักษณะของธุรกิจคือ การค้าอาหารที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติโดยมีเครือข่ายคู่ค้าที่ดำเนินการด้านการแปรรูปอาหารและการกระจายสินค้าเป็นบริษัทที่มีลักษณะการทำงานร่วมกับผู้ค้าส่งและร้านอาหารจีนชั้นเลิศ รูปแบบธุรกิจมีประสิทธิภาพในการควบคุมทุกขั้นตอนของการดำเนินการ รวมถึงทีมงานมีความมุ่งมั่นที่จะส่งมอบผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่มีคุณภาพสูง ซึ่งผ่านมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่เข้มงวดที่สุดในตลาดต่างประเทศและในระดับภูมิภาค ได้แก่ จีน ฮ่องกง สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย เป้าหมายของบริษัทคือการส่งเสริมการจัดหาผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่มีคุณภาพ โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งเชื่อมั่นได้ว่าในการนำเสนอผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่ดีที่สุดที่เก็บเกี่ยวได้ตามธรรมชาติและมีความรับผิดชอบ สินค้าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติที่สุด

การลงทุนของบริษัทให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้นทางบริษัทจึงดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มคุณภาพในผลิตภัณฑ์ ซึ่งช่วยให้สามารถนำเสนออาหารทะเลที่ดีที่สุดเหล่านี้

[123] “จีน-สิงคโปร์เตรียมลงนาม FTA,” ThaiBizChina, http://www.thaiembbeij.org/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=483&ID=1153 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เป็นของขวัญจากธรรมชาติสู่ผู้บริโภค นอกจากนี้ทางบริษัทมุ่งมั่นที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์และเป็นสิ่งใหม่ตลอดเวลาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด[124]

Sichuan HaiDiLao Catering Co. Ltd ก่อตั้งขึ้น เมื่อ ค.ศ. 1994 ทำหน้าที่เป็นฮอตพอท (Hotpot) สไตล์เสฉวนส่วนใหญ่ โดยการให้บริการและอาหารที่ดีที่สุด บริษัทให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและส่งเสริมการบริการส่วนบุคคล บริษัทได้เปิดสาขาทั้งหมด 137 สาขา โดยมีสาขาที่กรุงปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ จิ้งโจว เทียนจิน หนานจิง หางโจว ฯลฯ นอกจากนี้มีร้านจำหน่ายอาหาร 7 แห่งในสิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น

ซึ่งการเปิดสาขาที่สิงคโปร์ได้รับการตอบรับดีมาก อีกทั้งยังเปิดถึง 4 สาขาด้วยกัน โดย 2 สาขาแรกเปิดในบริเวณใกล้กัน กล่าวได้ว่าปริมาณในการรองรับผู้บริโภคอาจจะไม่เพียงพอทำให้ต้องเปิดในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งตั้งอยู่ที่ 3D River Valley Road #02-04 Clarke Quay Singapore รหัสไปรษณีย์ 179023

ปัจจุบันบริษัทมีศูนย์กระจายสินค้าที่ทันสมัย 7 แห่ง โรงงานผลิตซุปหนึ่งแห่ง ตั้งอยู่ในกรุงปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เจิ้งโจว เฉิงตู หวู่ฮั่นและดงวาน และมีระบบการจัดการซัพพลายเออร์แบบครบวงจรได้สร้างขึ้นมาแล้ว อีกทั้งโรงงานในเฉิงตูได้รับการรับรองมาตรฐาน HACCP, QS และ ISO โดยส่วนผสมอาหารทั้งหมดได้รับการคัดเลือกอย่างเคร่งครัดตามขั้นตอนการประกันคุณภาพระดับสากล[125]

Bright Food (Group) Co., Ltd.

บริษัท Bright Food (Group) Co., Ltd. เป็นบริษัทผลิตอาหารและเครื่องดื่มข้ามชาติที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองของจีน โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เซี่ยงไฮ้ รัฐบาลเซี่ยงไฮ้เป็นเจ้าของและลงทุนผ่านรัฐบาลเซี่ยงไฮ้ Bright Food คำนึงถึงความปลอดภัยของอาหาร ความมั่นคงในการจัดหาและการบูรณาการทรัพยากรเข้ากับความรับผิดชอบในการสร้างบริษัทข้ามชาติ ซึ่งมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีอิทธิพลต่อตราสินค้าและความสามัคคีขององค์กรและในการสร้างแบรนด์อาหารจีนชั้นนำ ซึ่งดำเนินงานในระดับสากลและมีระดับโลก Bright Food มุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และช่องทางการตลาดขนาดใหญ่ บริษัท Bright Food ก่อตั้งธุรกิจประกอบไปด้วยธุรกิจประเภทอุตสาหกรรมนม อุตสาหกรรมน้ำตาล อุตสาหกรรมเนื้อสัตว์ อุตสาหกรรมผัก อุตสาหกรรมข้าว อาหารที่มีตราสินค้าการเกษตรสมัยใหม่ นอกจากนี้ด้วยรูปแบบบริษัทที่ออกแบบให้ไม่มีสินค้าตายตัวหรือผูกขาดกับสินค้าชนิดใด ทำให้บริษัทสามารถแบ่งรูปแบบหรือลักษณะของงานได้อย่างครอบคลุม

การค้าปลีกและการดำเนินธุรกิจการค้ามีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอนวัตกรรมและรสชาติที่ดีที่สุดในต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์และในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในส่วนของในห้างสรรพสินค้า ทางบริษัทเป็นตัวแทนประมาณ 80 รายการ ที่แตกต่างกันในกว่า 30 หมวดหมู่ ซึ่ง

---

[124] LEE SENG FOOD INDUSTRIES PTE LTD, “Company Profile,” http://www.leeseng.sg/about-us.html/ (accessed December 10, 2018).

[125] HaiDiLao Hot pot, “Company Introduction,” http://www.haidilao.com/sg/index.php?m=content&c=index&a=lists&catid=2 (accessed December 10, 2018).

รับประกันความปลอดภัย นอกจากนี้ทางบริษัทยังมีทีมนักการตลาดและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดซื้อที่กระตือรือร้นซึ่งรวบรวมรสชาติใหม่ๆ และที่เกิดขึ้นใหม่ในผลิตภัณฑ์ที่ดึงดูดทั้งการค้าและผู้บริโภคปลายทาง การบริการอาหาร คือการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดจากทั่วโลกไปจนถึงห้องครัวชั้นนำของโรงแรมและโรงแรมระดับห้าดาว โดยทางบริษัทจัดหาอาหารที่ดีที่สุดจากทั่วโลกรวมทั้งจากผู้ผลิตในท้องถิ่นที่มีอยู่มากมาย ทั้งในสิงคโปร์ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์[126]

จากจำนวน 3 บริษัท ที่ยกตัวอย่างมาล้วนแล้วแต่เป็นบริษัทของจีนที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับอาหาร ซึ่งมองเห็นถึงโอกาสของการลงทุน เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีอัตราการผลิตอาหารได้ในปริมาณที่น้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อประชากร ดังนั้นธุรกิจของจีนส่วนใหญ่ที่เข้ามาลงทุนในสิงคโปร์ก็มักจะเป็นพวกการลงทุนเกี่ยวกับด้านการอาหาร เนื่องจากมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชากร

บริษัทจีนที่เข้าไปลงทุนในสิงคโปร์ การวิเคราะห์ถึงศักยภาพในด้านต่างๆ ของสิงคโปร์แล้ว พบว่าธุรกิจที่น่าลงทุนมากที่สุดคือ ธุรกิจอาหารอย่างที่เสนอไปข้างต้น เนื่องมาจากความมั่นคงด้านอาหารถือเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำรงอยู่และการพัฒนาของสังคมมนุษย์ซึ่งไม่เพียงแต่มีผลโดยตรงต่อความปลอดภัยของเศรษฐกิจของประเทศและความเป็นอยู่ของผู้คน แต่ยังส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ในการเลือกลงทุนเกี่ยวกับธุรกิจด้านอาหาร อันเนื่องมาจากศักยภาพในการผลิตอาหารของสิงคโปร์อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมีปัจจัยทางด้านภูมิประเทศที่ไม่เอื้ออานวยต่อการเพาะปลูกพืชเกษตร ดังนั้นการลงทุนที่สามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจได้มากที่สุดคือการนำเข้าพืชเกษตรจากจีน เนื่องจากในพื้นที่ของจีนเองสามารถเพาะปลูกพืชเกษตรได้ในจำนวนมาก

การลงทุนในสิงค์โปรถึงภูมิประเทศอาจจะไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก แต่หากเป็นบริษัทนำสินค้าเข้าหรือเป็นบริษัทที่มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบครบวงจรกล่าวคือ สามารถหาผลผลิตและผลิตสินค้าได้เอง อีกทั้งยังสามารถส่งสินค้าเหล่านั้นออกยังประเทศอื่นๆ ได้ ก็จะได้เปรียบในเรื่องของการหาสินค้าเพื่อนำมาทำการค้าระหว่างประเทศ และอาจจะส่งผลให้เกิดความได้เปรียบด้านการค้า

สถิติการลงทุนของจีนในสิงคโปร์

ค.ศ.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
มูลค่าการลงทุน	1,370 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา	790 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา	4,470 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา	3,590 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา	13,220 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา	2,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

ที่มา: https://chinapower.csis.org/china-foreign-direct-investment/

[126] Bright Food Co., Ltd., “Bright Food Global Distribution Company Limted,” http://www.brightfoods.com.au/regional-coverage/ (accessed December 10, 2018).

ข้อตกลงการค้าเสรีจีน-สิงคโปร์ (The China-Singapore Free Trade Agreement: CSFTA)[127] มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2009 ลงนามโดย Chan Chun Sing รัฐมนตรีกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม กับ Fu Ziying ผู้แทนทางการค้าระหว่างประเทศของจีน และผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หลังการลงนาม CSFTA การค้าทวิภาคีของจีนและสิงคโปร์ขยายตัวร้อยละ 4.6 และการลงทุนขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12.2 ต่อปี ใน ค.ศ. 2017 การค้าทวิภาคีรวมระหว่างสิงคโปร์และจีนมีมูลค่าถึง 137.1 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ ใน ค.ศ. 2016 การลงทุนสะสมของสิงคโปร์ในจีนมีมูลค่า 123.5 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ ขณะที่การลงทุนสะสมของจีนในสิงคโปร์มีมูลค่า 24 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ จีนถือเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดของสิงคโปร์

สิงคโปร์ถือเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอันดับ 5 สำหรับการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ของจีน ใน ค.ศ. 2561 โดยบริษัทจีนได้เข้าซื้อกิจการสูงสุดใน ค.ศ. 2018 เข้าซื้อกิจการ 650 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และในปีช่วงต้น ค.ศ. 2019 จากผลการสำรวจร้อยละ 14 ของนักลงทุนจีนมีความสนใจลงทุนมากกว่าเยอรมนี (ร้อยละ 10) แคนาดา (ร้อยละ 6) นิวซีแลนด์ (ร้อยละ 6) และมาเลเซีย (ร้อยละ 4) แต่น้อยกว่าสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 35) สหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย (ร้อยละ 24) และฮ่องกง (ร้อยละ 18) ใน ค.ศ. 2018 นักลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์จีนในสิงคโปร์ได้ลงทุนในการซื้อกิจการที่มีมูลค่าสูงสุด อาทิ ในเดือนพฤศจิกายนมีการซื้อคอนโด Goodluck Garden มูลค่า 441 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดย Perennial Real Estate และ Qingjian International การซื้อพื้นที่เพื่อการพัฒนา Jalan Jurong Kechil 157 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในเดือนกันยายนและเข้าซื้อพื้นที่พัฒนาที่ 623 A ถนน Bukit Timah ในเดือนเมษายน มูลค่า 38 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา[128]

เมื่อ ค.ศ. 2013 บริษัท China Vanke Co Ltd. Sherwood Development Pte Ltd. Singapore Real estate development และใน ค.ศ. 2014 Jiangsu Changjiang ร่วมกับSTATS Chip PAC ของสิงคโปร์ ลงทุนด้านเทคโนโลยี มูลค่าการลงทุนกว่า 1,660 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา[129] สิงคโปร์เป็นประเทศที่ต่างชาติให้ความสนใจในการเข้าไปลงทุนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนถือเป็นนักลงทุนรายใหญ่ เมื่อ ค.ศ. 2014 โครงการกว่า 700 โครงการ ถูกอัดฉีดเงินลงทุนกว่า 5.8 พันล้านเหรียญ

---

[127] "China and Singapore sign upgraded agreement," Ministry of Trade and Industry Singapore, https://www.mti.gov.sg/-/media/MTI/Newsroom/Press-Releases/2018/11/Press-Release---China-and-Singapore-Sign-Upgraded-Agreement_12-Nov.pdf (accessed December 10, 2018).

[128] "Singapore is the fifth preferred destination for Chinese property investment in 2018," *Singapore Business,* February 25, 2019, under "News," https://sbr.com.sg/commercial-property/news/singapore-fifth-preferred-destination-chinese-property-investment-in-2018 (accessed December 10, 2018).

[129] Maggie Xiaoyang Chen and Chuanhao Lin, "Foreign Investment across the Belt and Road: Patterns, Determinants and Effects," World Bank, http://documents.worldbank.org/curated/en/394671539175518256/pdf/WPS8607.pdf (accessed December 10, 2018).

สหรัฐอเมริกา และโอกาสทางการตลาดยังคงเติบโต ถือได้ว่าสิงคโปร์เป็นจุดหมายปลายทางในการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดของจีนในภูมิภาคเอเชีย

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสิงค์โปร ในช่วง ค.ศ. 2010-2016 ในช่วง ค.ศ. 2010 จีนมีหุ้นของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสิงค์โปร 17,163.2 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2011 มี 15,096.8 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2012 มี 16,396.2 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2013 มี 17,846.2 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2014 มี 16,195.3 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2015 มี 22,688.7 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และ ค.ศ. 2016 มีหุ้นของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสิงค์โปร 24,497.8 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าในช่วงแรก ค.ศ. 2010-2013 มีหุ้นของการลงทุนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ถัดมาใน ค.ศ. 2014-2015 มีหุ้นของการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) จีนมีมูลค่าหุ้น 140 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา (2) หมู่เกาะเคย์แมนมีมูลค่าหุ้น 71 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา (3) อินเดียมีมูลค่าหุ้น 66 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา (4) ฮ่องกงมีมูลค่าหุ้น 57 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และ (5) สหราชอาณาจักร มีมูลค่าหุ้น 140 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ทำให้จีนเป็นประเทศที่ได้รับความสนใจจากนานาชาติในการเข้ามาลงทุน เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด ซึ่งส่งผลทำให้จีนก้าวออกมาลงทุนยังต่างประเทศมากเช่นกัน

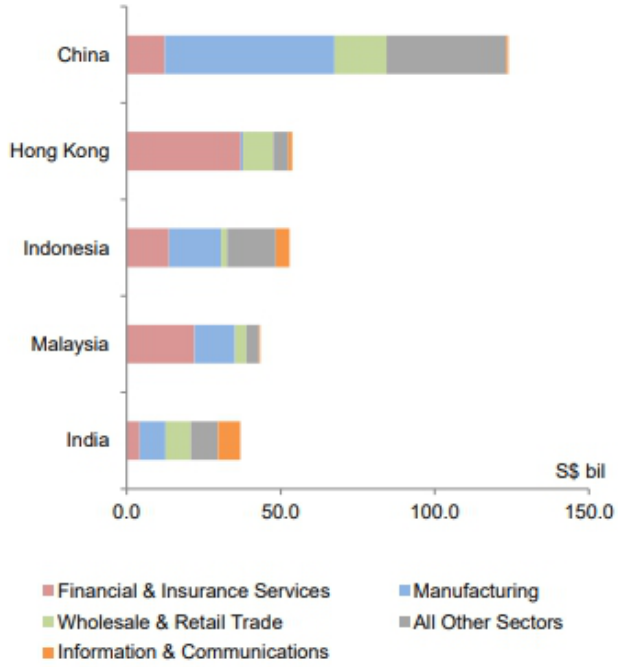

ที่มา: Department of Statistisc Singapore
https://www.singstat.gov.sg//media/files/publications/trade_and_investment/sia2016.pdf

จากกราฟจะเห็นได้ว่าจีนได้เข้ามาเป็นผู้ลงทุนอันดับหนึ่งของสิงค์โปร์จากนักลงทุนชาวเอเชีย โดยที่จีนมีการลงทุนทั้งหมด 123.9 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีการลงทุนมากที่สุดในด้านอุตสาหกรรม

การผลิต และมีการลงทุนในด้านอื่นๆ รองลงมาเป็นการค้าขายส่งรวมถึงการค้าปลีก และการลงทุนน้อยที่สุดในด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร

ตารางสรุปการลงทุนภาคทวิภาคีระหว่างจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การลงทุนทวิภาคีของจีน ในช่วง ค.ศ. 2013 - 2018						
ประเทศ	2013 (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)	2014 (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)	2015 (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)	2016 (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)	2017 (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)	2018 (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)
ไทย		880	160		230	550
เมียนมา	100					
สปป.ลาว	180	130	100		3,360	1060
เวียดนาม	230	210		420	250	160
กัมพูชา	410			480		800
มาเลเซีย	3200	1140	7,240	4340	930	440
สิงค์โปร์	1370	790	4,470	3,590	13,220	2,200

ที่มา: https://chinapower.csis.org/china-foreign-direct-investment/

บทสรุป

จีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้ารายใหญ่ที่สุดของโลกจนขึ้นชื่อว่าเป็นโรงงานของโลก (World Factory) โดยเฉพาะสินค้าที่แข่งขันด้านราคาเป็นหลัก นับตั้งแต่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ดำรงตำแหน่งเมื่อ ค.ศ. 2013 จีนได้เริ่มปฏิรูปเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับภาคเศรษฐกิจในประเทศควบคู่ไปกับการขยายบทบาทบนเวทีเศรษฐกิจโลก ทั้งมิติด้านการลงทุนที่รัฐบาลจีนได้เร่งผลักดันให้นักลงทุนจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น โดยมีโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้นักลงทุนจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ ทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีนขยายตัวเฉลี่ยถึงร้อยละ 36 ต่อปีในช่วง ค.ศ. 2012-2016 และก้าวขึ้นมาเป็นนักลงทุนรายใหญ่อันดับ 3 ของโลก ใน ค.ศ. 2018 จากอันดับ 7 ใน ค.ศ. 2012 เช่นเดียวกับในมิติด้านการเงิน จีนผลักดันเงินหยวนเข้าสู่สกุลเงินของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เมื่อ ค.ศ. 2016 อันเป็นการเพิ่มบทบาทของเงินหยวนในตลาดการเงินโลก รวมถึงยังได้ก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (AIIB) ซึ่งสะท้อนถึงการแผ่ขยายบทบาทและอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการค้าของจีนบนเวทีโลกมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด[130] เศรษฐกิจของจีนมีขนาดใหญ่ถึงร้อยละ 15 ของเศรษฐกิจโลก ที่เน้นการลงทุนในระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ที่ให้ความสำคัญในการลงทุนด้านการบริโภคที่มีคุณภาพมากกว่าปริมาณ และการลงทุนในด้านเทคโนโลยีที่เน้นการส่งเสริมการลงทุนนวัตกรรมในอนาคต อาทิ โครงสร้างพื้นฐานของ IT ด้าน

[130] ขวัญใจ เตชเสนสกุล, “จีน...กับการมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของ CLMVT,” ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, http://www.exim.go.th/doc/adn/49444_0.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เครือข่ายการสื่อสาร และนวัตกรรมใหม่ด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ และปัญญาประดิษฐ์

เศรษฐกิจของจีนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทำให้จีนต้องการที่จะขยายบทบาทไปยังภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นจุดภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ที่จีนให้ความสำคัญ โดยภูมิภาคดังกล่าวยังอยู่ภายใต้นโยบายที่สำคัญ อาทิ นโยบายก้าวออกไป นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ อันเป็นนโยบายหลักของประเทศจีนที่รัฐบาลจีนส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจทั้งของรัฐและเอกชนที่มีความพร้อมให้ก้าวไปสู่การเป็นบรรษัทข้ามชาติเพื่อเข้าไปทำการค้าและการลงทุน ดังนั้นจีนเข้าไปมีส่วนร่วมผ่านกรอบความร่วมมือต่างๆ อาทิ ASEAN+1, ASEAN+3 และ GMS รวมไปถึงความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียน ฉะนั้นภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเป็นคู่ค้าใหญ่ที่สุดของจีนและครึ่งหนึ่งของประเทศในการค้าจีนบนเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 คือ อาเซียน ซึ่งมีความท้าทายอีกมากที่จีนจะต้องเผชิญร่วมกับอาเซียน

จีนเป็นประเทศผู้ให้กู้รายใหญ่ที่สุดแก่กัมพูชา และสปป.ลาว จีนเป็นผู้ขายอาวุธยุทโธปกรณ์รายใหญ่ที่สุดให้แก่เมียนมา กัมพูชา และสปป.ลาว และยังช่วยเหลือด้านการฝึกกำลังพลแก่เมียนมาและสปป.ลาว จีนเป็นผู้ได้รับสัมปทานในการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในสปป.ลาว และกัมพูชา จีนเป็นผู้ลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอในกัมพูชาและสปป.ลาว สินค้าจีนไหลบ่าท่วมตลาดชายแดน เวียดนาม สปป.ลาว เมียนมา รวมทั้งภาคเหนือของไทย

การลงทุนของจีนในอาเซียนสำหรับโครงการภายใต้ BRI ยังมีความเสี่ยงในการดำเนินงานสูงที่ธนาคารและรัฐวิสาหกิจจีนสนับสนุนโครงการเหล่านี้อาจนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของหนี้สินภาครัฐที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังขาดความโปร่งใสเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการลงทุนในภูมิภาค BRI ดังนั้นผลกระทบด้านลบต่อธนาคารจีนจึงเป็นสิ่งที่เราควรระวัง ทั้งนี้การลงทุนระยะยาวของจีนที่มีต่ออาเซียนคาดว่าจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาลสำหรับประเทศผู้รับการลงทุน การเชื่อมต่อของภูมิภาคไปยังส่วนอื่นๆ ของโลกจะได้รับการปรับปรุงอย่างมากเนื่องจากโครงการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่วางแผนไว้ สิ่งนี้พร้อมกับการขยายตัวของบริษัทจีนในภูมิภาคอาเซียนจะสร้างโอกาสการจ้างงานจำนวนมหาศาลสำหรับการผลักดันการลงทุนและจีดีพีในระดับภูมิภาค ที่สำคัญกว่านั้นประเทศในกลุ่มอาเซียนจะสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและความเชี่ยวชาญที่จำเป็น ซึ่งไม่สามารถทำได้ก่อนหน้านี้ ความสำเร็จของโครงการ BRI ของจีนจะช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาของอาเซียนพึ่งพาประเทศกำลังพัฒนาน้อยลงและช่วยเพิ่มอิทธิพลทางเศรษฐกิจของอาเซียน รวมทั้งผลกระทบเชิงบวกต่อสกุลเงินอาเซียนในระยะยาว เนื่องจากการไหลเวียนของการลงทุนที่ดีขึ้นไปสู่อาเซียนจะให้การสนับสนุนโครงสร้างที่สำคัญต่อสกุลเงินในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยรองรับการไหลออกของเงินทุนให้มีความผันผวนน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต

บทที่ 5

ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิง ในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์

การศึกษาปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิง ในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ 3 ปัจจัยหลักคือ ปัจจัยการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยภาพรวมพบว่า

ปัจจัยทางการเมือง

การศึกษาปัจจัยทางการเมือง ซึ่งจะประกอบด้วย (1) นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (2) นโยบายการก้าวออกไปของจีน (Go out Policy) และ (3) นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road: OBOR) พบว่า

1. นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

หลังจากการเปิดประเทศของจีน เมื่อ ค.ศ. 1978 ได้ทำให้จีนเริ่มมีการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอื่นๆ มากขึ้น โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนพยายามเข้ามาให้ความช่วยเหลือและสร้างความร่วมมือต่างๆ มากมายอย่างเป็นมิตรกับประเทศในอาเซียน ดังจะเห็นได้จากวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย เมื่อ ค.ศ. 1997 จีนไม่ลดค่าเงินหยวนเพื่อเอื้อต่อการให้เอเชียฝ่าฟันอุปสรรคไปได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในช่วงของผู้นำรุ่นที่ 4 และต่อมายังรุ่นที่ 5 ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง จีนยังคงใช้ภูมิภาคอาเซียนเป็นฐานอำนาจในการดำเนินยุทธศาสตร์การก้าวออกไปลงทุน (Go out Policy) ในต่างประเทศ

โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การก้าวออกไปลงทุนทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนให้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจโลก และยังกลายเป็นการเสริมอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีนัยสำคัญต่อจีน โดยสามารถเสริมสร้างอิทธิพลทางการเมืองและการทหารกับจีนให้มีบทบาทสำคัญบนเวทีระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการก้าวเข้าสู่เวทีโลกของจีนบนฐานอำนาจการเติบโตทางเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศมหาอำนาจทางการเมืองนั้น ทำให้เหล่าประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียวทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจบนเวทีระหว่างประเทศ นับตั้งแต่สงครามเย็นสิ้นสุดลงต้องมีการถ่วงดุลอำนาจกับประเทศมหาอำนาจจีนใหม่ เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของ

สหรัฐอเมริกาและกลุ่มทุนขนาดใหญ่ข้ามชาติไว้ รวมถึงญี่ปุ่นที่เป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจพยายามคานอำนาจบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศกับจีนเป็นอย่างมาก[1]

จีนได้ดำเนินนโยบายมุ่งสู่ใต้ (Go South Policy) อย่างจริงจังในต้นศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งลงทุนสู่ประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) เช่น กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางรถยนต์ เส้นทางรถไฟ และเส้นทางการเดินเรือในแม่น้ำโขง และจีนได้ริเริ่มทำความตกลงเขตการค้าเสรีจีนอาเซียน และมีผลบังคับให้ลดภาษีระหว่างกันเหลือร้อยละศูนย์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2010 ยกเว้นประเทศอาเซียนใหม่ คือ กัมพูชา เมียนมา สปป.ลาว และเวียดนาม ซึ่งจะมีผลบังคับใน ค.ศ. 2015 นอกจากนี้จีนประกาศให้มณฑลกวางสีเป็นประตูสู่อาเซียน มีการจัดงานแสดงสินค้าจีนและอาเซียน (China-Asean Expo) เป็นประจำทุกปี

ขณะเดียวกัน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มองข้ามไปยังจีนเพื่อสนับสนุนความต้องการของโครงการขนาดใหญ่[2] จีนก้าวเข้ามาเพื่อการลงทุนบางส่วนจากโครงการ OBOR ที่มีมูลค่า 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ขณะที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังหาทางแก้ปัญหาเพื่อดึงดูดการลงทุนมาสู่ภูมิภาค เนื่องจากได้ประเมินความเสี่ยงของการพึ่งพาอันดับ 2 ของโลกมากเกินไป เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับประโยชน์จากเงินญี่ปุ่นในโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคตั้งแต่ ค.ศ. 2000 ทั้งที่เสร็จสมบูรณ์และต่อเนื่องมีงบประมาณ 230 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในขณะที่จีนได้จัดสรรงบประมาณ 155 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา การผลักดันโครงสร้างพื้นฐานของจีนมายังอาเซียน พร้อมกับความท้าทายที่ประเทศในอาเซียนต้องป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น อย่างกรณีของท่าเรือ Hambantota ของศรีลังกาที่มักถูกอ้างถึงเพื่อเป็นเรื่องเตือนใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นกับตั๋วเงินจำนวนมากภายใต้สัญญาเงินกู้และการริบสินทรัพย์คืนกลับไปยังจีน รวมทั้งจีนได้เข้ามาบริหารท่าเรือเป็นการทดแทน

จีนในศตวรรษที่ 21 เป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากที่สุดในโลก ดังนั้นการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนโดยการใช้ทุนที่มีจำนวนมากเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือและเข้าไปลงทุนยังต่างประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคที่มีกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เช่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แอฟริกา เอเชียกลาง เป็นต้น ทั้งการลงทุนมีทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยี วิทยาการสมัยใหม่ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ รวมถึงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค ท่าเรือ ทางด่วน รถไฟความเร็วสูง ที่มีต้นทุนไม่สูงมากเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น ซึ่งจีนได้ใช้เงินทุนเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

---

[1] สุทิน สายสงวน, “การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ทางการค้าไทย-จีนและญี่ปุ่น,” สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, http://www.asia.tu.ac.th/research/Abstract/abstract37_6%28sutin%29.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[2] Michelle Jamrisko, “Southeast Asia Looks Beyond China to Fund Massive Project Needs,” *Bloomberg,* April 17, 2018, under “Markets,” https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-04-16/southeast-asia-looks-beyond-china-to-fund-massive-project-needs (accessed December 10, 2018).

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ส่งผลต่อผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ต่อจีนอย่างมากด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่ได้รับโอกาสจากการลงทุนเนื่องจากสภาพแวดล้อมและมีปัจจัยที่เหมาะสมสำหรับการลงทุน เช่น สินค้าเกษตรของไทย มีการส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลก ได้แก่ ยางพารา กุ้ง ข้าว และมันสำปะหลัง ส่วนน้ำตาลเป็นอันดับสอง ด้านเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมีมากเป็นอันดับที่ 13 ของโลก ในขณะที่ฮ่องกงมีทุนสำรองมากเป็นอันดับที่ 10 สิงคโปร์อันดับที่ 11 เยอรมันอันดับที่ 12 ฝรั่งเศสอันดับที่ 14 ขณะที่อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ทั้ง 2 ประเทศ มีประชากรกว่า 100 ล้านคน ซึ่งเป็นที่สนใจต่อการเข้าไปลงทุน และเวียดนาม มีประชากร 95 ล้านคน รวมถึงเมียนมา ที่เปิดประเทศมาไม่นาน มีประชากร 60 ล้านคน มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ นับได้ว่าอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความพร้อมที่จะเติบโตเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุนของโลก จึงทำให้หลายประเทศหันมาลงทุนในอาเซียนมากยิ่งขึ้น

จีนเป็นประเทศที่มีรากฐานมาจากเกษตรกรรมในการสร้างสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงเริ่มแรกนั้นจีนมีการปฏิวัติของชาวนาที่สำเร็จโดยประธานเหมาเจ๋อตง ที่เข้าใจสังคมของจีนโดยที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเกษตรกรจำนวนกว่า 700 ล้านคน ซึ่งคนเหล่านั้นกำลังจะร่ำรวยขึ้น และยังเป็นประเทศที่ทั่วโลกให้การยอมรับว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งในด้านความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยี และด้านบุคลากร รวมถึงจีนมีเงินทุนสะสมมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก และยังมีความพร้อมกว่าประเทศอื่นๆ ในเอเชียหลายด้าน เช่น ต้นทุนการผลิตที่ต่ำ นวัตกรรม เทคโนโลยี ท่าเรือ ทางด่วน สนามบิน รถไฟความเร็วสูง เป็นต้น ถือได้ว่ามีความพร้อมที่จีนจะได้ทะยานขึ้นประกอบกับในช่วงสมัยของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง รัฐบาลจีนตระหนักถึงศักยภาพที่โดดเด่นของประเทศที่มีประชากรมากกว่า 1,400 ล้านคน ซึ่งเป็นที่สนใจของทั่วโลก แต่รัฐบาลจีนกลับไม่ให้ความสำคัญกับตลาดภายในประเทศที่มีขนาดใหญ่เท่าที่ควร กลับไปเน้นเรื่องการส่งออกสินค้า และการเพิ่มศักยภาพการออกไปลงทุนในต่างประเทศ จากนั้นก็นำกลับเข้ามาบริโภคภายในประเทศมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้นำรุ่นใหม่ของจีน ที่กำลังจะก้าวขึ้นมาบริหารประเทศล้วนมีความสามารถเนื่องจากเป็นผู้ที่เคยผ่านการดำรงตำแหน่งที่ได้รับการทดสอบในภูมิภาคหรือมณฑลที่ยากจนของจีนมาก่อนที่จะได้รับตำแหน่งในพรรคคอมมิวนิสต์จีน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้นำจีนล้วนแต่เข้าใจปัญหาของประเทศได้เป็นอย่างดี และยังสามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวผู้นำนั้นถือเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาและแก้ไขประเทศของจีน[3]

เศรษฐกิจจีนในส่วนของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ช่วงปลายเดือนธันวาคม ค.ศ. 2017 จีนมีทุนสำรองระหว่างประเทศ 3,139,900 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากธนาคารแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

[3] ธนินท์ เจียรวนนท์, “เอเชีย ดินแดนแห่งโอกาสและศูนย์กลางการค้าโลก,” CP All, http://203.150.230.183/News-Center/special-scoop/special-scoop/22/เอเชีย-ดินแดนแห่งโอกาสและศูนย์กลางการค้าโลก (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(The People's Bank of China: PBOC) เพิ่มขึ้น 129,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อเทียบกับช่วงต้นปี มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3 นอกจากนี้ เมื่อปลายเดือนธันวาคมที่ผ่านมา จำนวนทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น 20,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อเทียบกับปลายเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2017 มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ 3,119,277 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา[4] มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.66 นับเป็นการเพิ่มขึ้นต่อเนื่องกัน 11 เดือน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพเงินทุนไหลเข้า-ออกระหว่างประเทศ รวมถึงการค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศมีความมั่นคงและสมดุล[5] และในเดือนมกราคม ค.ศ. 2018 จีนมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ 3,161,457 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา[6] และเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2018 จีนมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศอยู่ที่ 3,134,482 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา[7]

ทั้งนี้ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนที่ลดลงจนเหลือต่ำกว่า 3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในเดือนมกราคม ค.ศ. 2017 เนื่องจากจีนมีมาตรการแทรกแซงค่าเงินเพื่อหยุดการรั่วไหลของเงินทุน ทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนในขณะนั้นมีเหลืออยู่ประมาณ 2.99 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สำนักงานปริวรรตเงินตราแห่งรัฐของจีน (SAFE) ได้ให้เหตุผลของการลดลงของปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนเกิดจากมาตรการการแทรกแซงเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงิน ประกอบกับคนจีนจำนวนมากเดินทางไปท่องเที่ยวในต่างประเทศในช่วงวันหยุดตรุษจีน ทำให้มีความต้องการด้านแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่สูงขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าจำนวนเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนที่ลดลงนั้นจะส่งผลกระทบต่อด้านความมั่นคงทางการเงินของประเทศจีนในภาพรวม อันเนื่องมาจากเป็นทุนสำรองระหว่างประเทศที่มากที่สุดในโลก ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ เสริมสร้างความ

---

[4] "Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity as at Nov 30 2017," State Administration of Foreign Exchange, https://www.safe.gov.cn/en/2017/1229/1371.html (accessed December 10, 2018).

[5] "Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity as at Dec 31 2017," State Administration of Foreign Exchange, https://www.safe.gov.cn/en/2018/0131/1372.html (accessed December 10, 2018).

[6] State Administration of Foreign Exchange, "SAFE Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity," SAFE, January 31 2018 http://www.safe.gov.cn/wps/portal/english/Data/Forex/DataAndForeign (accessed December 10, 2018).

[7] State Administration of Foreign Exchange, "SAFE Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity, SAFE, February 28 2018, http://www.safe.gov.cn/wps/portal/english/Data/Forex/DataAndForeign (accessed December 10, 2018).

เชื่อมั่นต่อประเทศ รวมถึงปกป้องเศรษฐกิจจากความผันผวนด้านสกุลเงินและการค้าต่างประเทศของจีนอย่างมาก[8]

การลดลงของปริมาณเงินทุนสำรองระหว่างประเทศจีนมีสาเหตุมาจากการนำเงินทุนสำรองมหาศาลเข้าไปแก้ไขปัญหาฟองสบู่ของตลาดหุ้น เมื่อ ค.ศ. 2015 และการไหลของเงินทุนออกนอกจีนใน ค.ศ. 2016 ทำให้จีนเพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมตลาดการเงิน และค่าเงินหยวนที่แข็งขึ้นทำให้เงินทุนไหลออกน้อยลง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนเดือนธันวาคม ค.ศ. 2017 เพิ่มขึ้นจาก 20,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาเป็น 3.14 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา[9] ซึ่งจำนวนเงินทุนสำรองที่เพิ่มมากขึ้นในเดือนธันวาคมนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นการเพิ่มขึ้นที่มากที่สุดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2017

การเพิ่มความเข้มงวดการเคลื่อนย้ายเงินทุนและค่าเงินเหรียญสหรัฐอเมริกาที่อ่อนค่าลงได้ช่วยหนุนเงินหยวนให้ฟื้นกลับคืนมาได้เป็นอย่างมาก พร้อมกับเสริมความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจจีนโดยรวม ซึ่งทำให้ค่าเงินหยวนได้ปรับแข็งขึ้นประมาณร้อยละ 6.8 เมื่อเทียบกับเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 2017 หลังจากที่ได้อ่อนค่าลงร้อยละ 6.5 ใน ค.ศ. 2016 ซึ่งถือว่าเป็นเวลา 3 ปีติดต่อกัน ที่สกุลเงินหยวนจีนมีค่าลดลง ได้ทำให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นรวม 129,500 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2017 จาก 3.011 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อปลาย ค.ศ. 2016 ซึ่งใน ค.ศ. 2017 ถือเป็นปีแรกที่เงินทุนสำรองได้เพิ่มขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 2014 เป็นต้นมา

เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนได้ลดลงรวมเกือบ 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากระดับสูงสุดที่ 3.99 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อเดือน มิถุนายน ค.ศ. 2014 ลงมาเหลือ 2.998 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2017 ในช่วงระหว่างที่จีนหันมาอุดหนุนค่าเงินหยวนและสกัดปัญหาการไหลออกของเงินทุนที่อาจกระทบต่อเสถียรภาพของตลาดการเงิน แต่หลังจาก ค.ศ. 2017 เป็นต้นมาเงินทุนสำรองของจีนได้ปรับเพิ่มขึ้น 142,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ถึงแม้ปัญหาการไหลออกของเงินทุนจะเริ่มผ่อนคลายลง แต่หน่วยงานกำกับเงินตราของจีนยังเดินหน้าควบคุมการเคลื่อนย้ายของเงินทุนจีนในต่างประเทศ โดยในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2017 จีนพยายามประกาศจะจำกัดวงเงินที่ชาวจีนสามารถเบิกถอนในต่างประเทศโดยใช้บัตรเครดิตที่ธนาคารจีนออกให้ในประเทศ และทางการจีนได้สั่งระงับชั่วคราวในการควบรวมหรือซื้อกิจการธุรกิจต่างชาติรายใหญ่ๆ ที่บริษัทจีนใช้เป็นเครื่องมือในการนำเงินทุนออกนอกประเทศ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลจีนยังคงได้ส่งเสริมการออกไปลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มทุนจีน

---

[8] “ทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนเหลือน้อยสุดในรอบ 6 ปี แต่ก็ยังมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก,” China Xinhua News, 8 กุมภาพันธ์ 2017, ภายใต้ “ต่างประเทศ
,” https://www.facebook.com/XinhuaNewsAgency.th/posts/1870417993174214:0 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[9] วิฑูรย์ อมรวิรัตนสกุล, “ทุนสำรองจีนเดือนธันวาคมเพิ่มสู่ระดับสูงสุดรอบ 1 ปี,” Money Channel 9 มกราคม 2561, ภายใต้ “MoneyCoach,” http://www.moneychannel.co.th/news_detail/20408 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ปัญหาเงินทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศของจีนนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่โยงเข้ากับเรื่องการเมืองทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2017 ที่สูงสุดในรอบ 1 ปี แต่ไม่ได้มากที่สุดเท่าที่จีนเคยมีมา ตั้งแต่ ค.ศ. 2006 เป็นต้นมา จีนอยู่ในฐานะที่เป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากที่สุดในโลก และยังสามารถครองสัดส่วนดังกล่าวไปได้ยาวนาน ทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศของจีนพุ่งขึ้นมาตลอด ค.ศ. 2017 โดยเป็นปีที่จีนมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศอยู่ที่มากกว่า 3.14 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเพิ่มมากสุดของเดือนธันวาคมถึง 2.02 หมื่นเหรียญสหรัฐอเมริกา นับเป็นปีแรกที่เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นหลังจากถดถอยอย่างหนักใน ค.ศ. 2014 การเพิ่มขึ้นของตัวเลขเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนนั้นเกิดจากประสิทธิผลของการปราบปรามและการป้องกันทุนไหลออกจากประเทศอย่างผิดกฎหมายของชาวจีนกลุ่มต่างๆ ที่หน่วยงานรัฐจีนกำหนดขึ้นมาประกอบกับค่าเงินเหรียญสหรัฐอเมริกาที่อ่อนค่าลงในปีก่อน[10]

จากผลพวงของทุนสำรองที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ค่าเงินหยวนของจีน เมื่อ ค.ศ. 2017 เพิ่มขึ้นเทียบกับค่าเงินเหรียญสหรัฐอเมริกามากถึงร้อยละ 6.8 อันจะเป็นผลดีต่อจีน หากมองเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนใน ค.ศ. 2005 อยู่ที่ 7.94 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วน ค.ศ. 1999 เงินทุนสำรองระหว่างประเทศจีนมีเพิ่มสูงขึ้นจนทางการจีนต้องระบายออกไปซื้อทรัพย์สินและกิจการต่างๆ เป็นยุทธศาสตร์การก้าวออกไปลงทุนในต่างประเทศ (Go out Strategy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่สามารถใช้เป็นหลักค้ำประกันในการกู้ยืมเงินทั่วโลกในรูปแบบเงินเหรียญสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งจีนกลายเป็นเจ้าหนี้อันดับหนึ่งของสหรัฐอเมริกา ความมั่งคั่งในการควบคุมปริมาณเงินทุนสำรองที่มากที่สุดในโลก นี่เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้จีนถูกประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกเรียกร้องให้จีนต้องออกมารับผิดชอบต่อการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของโลกให้มากขึ้นไปตามบริบทโลก โดยการ (1) ปรับค่าเงินหยวนให้เข้าสู่พื้นฐานของความเป็นจริง และ (2) รักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม[11]

การแข่งขันและอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาและจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้[12] ในอดีตพ่อค้าจีนมีอิทธิพล ส่วนยุโรปและสหรัฐอเมริกามีความเป็นอิสระการค้าขายกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่เจริญรุ่งเรืองมานานหลายศตวรรษและเป็นศูนย์กลางธุรกิจที่ได้รับจากประเทศที่มีอิทธิพลที่หลากหลาย พ่อค้าชาวจีนและการค้าขายของจีนมีบทบาทอย่างมากในอิทธิพลทางวัฒนธรรม มีการตั้งชุมชนผู้พลัดถิ่นตามเส้นทางการค้า ว่ากันว่าในถนนของมะละกามีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันกว่า 80 ภาษามากกว่า 500 ปีที่ผ่านมา ขณะเดียวกันหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่รู้จักเจ้า

---

[10] วิษณุ โชลิตกุล, “จีนกับทุนสำรอง,” *ข่าวหุ้นธุรกิจออนไลน์*, 10 มกราคม 2561, ภายใต้ “สารพันชาวหุ้น,” https://www.kaohoon.com/content/210248 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

11 เรื่องเดียวกัน.

[12] Nathanael Noiraud, “Competition and influence of USA and China in Southeast Asia,” *The ASEAN Post,* November 4, 2017, under “Spotlight,” https://theaseanpost.com/article/competition-and-influence-usa-and-china-southeast-asia (accessed December 10, 2018).

อาณานิคมของยุโรปมาหลายศตวรรษ จากศตวรรษที่ 16 ถึงศตวรรษที่ 20 ในช่วงเวลาที่จีนมีอิทธิพลน้อยลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จีนมีการก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุคของสงครามเย็น (Cold War) ขณะที่ประเทศในยุโรปที่อ่อนแอลง มีการสลายอาณานิคม ในขณะที่สหรัฐอเมริกาเริ่มกลับมามีอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนกำลังฟื้นตัวจากการยึดครองของญี่ปุ่น และเผชิญหน้ากับความขัดแย้งภายในกับสงครามกลางเมือง เมื่อ ค.ศ. 1950 ที่น่าสนใจคือการประชุมบันดุงเกิดขึ้นใน ค.ศ. 1955 โดยรวบรวมประเทศในเอเชียและแอฟริกาที่อ้างสิทธิ์ในการตัดสินตนเอง การปลกแอกจากลัทธิการล่าอาณานิคมและลัทธิล่าอาณานิคมใหม่ และการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดของทั้งสองกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองทั้งโลกเสรีและสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

หลังจากสิ้นสุดสงครามเย็นอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคก็ทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่นักวิชาการ ฟุกุยามา (Fukuyama) ก็ประกาศว่าเป็นวาระ จุดจบของประวัติศาสตร์ (The End of History) ราวกับว่าอำนาจของสหรัฐอเมริกาทั่วโลกจะคงอยู่ตลอดไป ในขณะเดียวกันผู้สังเกตการณ์ส่วนใหญ่กำลังมองไปที่ผู้นำของจีน เติ้งเสี่ยวผิง ซึ่งเป็นผู้นำประเทศจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1978-1989 ที่ได้เปลี่ยนเศรษฐกิจสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่เรียกได้ว่าทุนนิยมของรัฐ (State Capitalism) ซึ่งสนับสนุนการลงทุนขนาดใหญ่ในประเทศอื่นๆ สิ่งที่จะตามมาคือการรับรู้อย่างถูกต้องโดย Alain Peyrefitte ในหนังสือที่มีชื่อเสียงของเขา “Quand la Chine s'eveillera” ที่เขียนใน ค.ศ. 1973 ซึ่งมีความหมายถึง “เมื่อจีนตื่นขึ้น” โลกก็จะสะเทือน

จีนได้หวนกลับมาอยู่บนแผนที่โลกอีกครั้งหนึ่งหลังจากบทบาทสหรัฐอเมริกาลดลงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนได้มีการตัดสินใจที่จะดำเนินธุรกิจในเอเชียแปซิฟิก ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาของอุตสาหกรรมจีนได้ยกระดับห่วงโซ่อุปทานทีละขั้นตอนเนื่องจากมังกรที่หลับไหล “Sleeping Dragon” กลับมาเป็นมังกรที่ตื่นกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของโลก ใน ค.ศ. 2000 จีนอยู่ในอันดับที่สามในแง่ของจีดีพีตามหลังสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น จีนเริ่มลงทุนด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและมีการจดสิทธิบัตรจำนวนมากขึ้น ซึ่งได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าจีนมีความตั้งใจที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในขณะเดียวกันจำนวนนักศึกษาจีนที่ศึกษาในต่างประเทศ (โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา) กลับเพิ่มขึ้น

การเมืองในช่วงปลายยุคทศวรรษ 1990 จากสัญลักษณ์ของการส่งมอบฮ่องกงสู่จีน เมื่อ ค.ศ. 1997 ได้ส่งผลกระทบที่ก้าวหน้าของจีนในการรักษาสิทธิในการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษฮ่องกง ในที่สุดฮ่องกงก็ถูกส่งกลับไปยังอ้อมกอดจีนอีกครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นจีนได้พัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับหุ้นส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะเดียวกันในช่วงต้น ค.ศ. 2000 การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่ได้มุ่งเน้นไปที่ตะวันออกกลางเป็นหลักทำให้จีนมีโอกาสที่จะเสริมสร้างบทบาทในฐานะพลังอำนาจเพิ่มขึ้นในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเปลี่ยนแปลงไปสู่เอเชียแปซิฟิกของโอบามาถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา มหาสมุทรแปซิฟิกซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าโลก มีการตั้งข้อสังเกตถึงการเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนว่าเป็น

ประเทศที่มีอิทธิพลมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 ที่มีความสัมพันธ์การค้าระหว่างกันมากขึ้น

ระเบียบโลกใหม่ที่เปลี่ยนแปลง ได้ทำให้มีการเจรจาต่อรองผ่านการทูตม่านไม้ไผ่ (Bamboo Diplomacy) ของจีนที่เผชิญหน้ากับประเทศมหาอำนาจโลก และกับความไม่แน่นอนของนโยบายสหรัฐอเมริกาตลอดในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง นโยบายต่างประเทศของจีนได้รับการแก้ไขปรับเปลี่ยนใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปในโลก ในขณะที่ยังคงรักษาแนวทางในระยะยาวของการที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ จีนก็เริ่มดำเนินการเชิงรุกในด้านกิจการระหว่างประเทศมากขึ้นจากมุมมองทางเศรษฐกิจและความมั่งคง

จากความพยายามของจีนในการเป็นผู้นำในระดับภูมิภาค มีมากมายในทวีปต่างๆ เช่น ยุโรปและแอฟริกา ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงท่าทีอย่างมีนัยสำคัญผ่านยุทธศาสตร์ต่างๆ ของจีน โครงการเส้นทางสายไหม การสร้างเกาะเทียมในทะเลจีนใต้ และการลงทุนขนาดใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน ข้อตกลงทางเทคโนโลยี ข้อตกลงทวิภาคีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน ด้วยวิสัยทัศน์ของจีนเกี่ยวกับเครือข่ายการค้าทางบกและทางทะเลภายใต้โครงการ BRI (Belt and Road Initiative)

2. นโยบายการก้าวออกไปของจีน (Go out Policy)

นโยบายการก้าวออกไปของจีน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจีน ฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2010-2015) ถือเป็นปัจจัยผลักดันการลงทุนในต่างประเทศของจีน การส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศ และสนับสนุนการออกไปลงทุน ทั้งในส่วนของภาคเอกชนและรัฐบาล ตั้งแต่ระดับมณฑลขึ้นไป พร้อมทั้งมีการดำเนินการลดมาตรการกีดกันและเสนอมาตรการดึงดูดการลงทุน เช่น การสนับสนุนงบประมาณจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งชาติจีน (Export-Import Bank of China) ในการให้ทุนกู้ยืมและการลดมาตรการทางภาษี และการออกกฎเกณฑ์ส่งเสริมการกระจายตัวการลงทุนในสาขาต่างๆ ของรัฐบาลจีน เพื่อลดการแข่งขันของบริษัทจีนที่มีการแข่งขันสูง และการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อส่งเสริมการลงทุนกับต่างประเทศในระดับทวิภาคีของรัฐบาลจีน[13]

นโยบายผลักดันการออกไปลงทุนยังต่างประเทศของบริษัทจีน ถือได้ว่าเป็นการวางนโยบายของจีนให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับการดำเนินยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการผลักดันบริษัทจีนก้าวออกไปลงทุนตามเส้นทางหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) โดยเน้นโครงการการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและโครงการการเชื่อมโยงระหว่างกัน

[13] ภาคย์ บุญนุช, “จีนทุ่มซื้อโลก ปัจจัยและเบื้องหลังการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน,” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, http://www.vijaichina.com/sites/default/files/จีนทุ่มซื้อโลก_ปัจจัยและเบื้องหลังการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(Connectivity)[14] ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากทศวรรษ 1990 รัฐบาลกลางจีนเริ่มสนับสนุนให้บริษัทในการก้าวออกไปลงทุนยังต่างประเทศ ซึ่งการออกไปลงทุนในต่างประเทศในช่วงดังกล่าวบริษัทจีนส่วนใหญ่ประสบความล้มเหลว ทำให้การก้าวออกไปของบริษัทจีนมีความระมัดระวังมากขึ้น การลงทุนในต่างประเทศของจีนส่วนใหญ่เป็นการควบรวมกิจการของต่างชาติจำนวนมาก เช่น บริษัท SANY ผู้ผลิตเครื่องจักรการก่อสร้างจีนซื้อกิจการของ PUTZMEISTER ผู้ผลิตรถปั๊มคอนกรีตของเยอรมันเป็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จของการควบรวมกิจการของรัฐวิสาหกิจจีน โดยการควบรวมซื้อกิจการในต่างประเทศของรัฐวิสาหกิจจีนส่วนใหญ่ต้องขออนุมัติจากกระทรวงพาณิชย์จีน ส่วนใหญ่การก้าวออกไปลงทุนยังต่างประเทศของจีนนิยมควบรวมซื้อบริษัทที่มีลักษณะทางอุตสาหกรรมนวัตกรรม “Industry 4.0” กล่าวคือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตครบวงจรในการผลิต อีกทั้งยังสนใจลงทุนในสาขาธุรกิจรีไซเคิล การบำบัดน้ำเสีย และพลังงานทดแทนอันเป็นสาขาธุรกิจที่รัฐบาลจีนส่งเสริม[15] รวมถึงการสนับสนุนบริษัทจีนในการก้าวออกไปตามนโยบายของรัฐบาลจีนโดยที่มีกระทรวงพาณิชย์จีน (MOC) จัดทำรายงานการวิจัยด้านการลงทุนของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ที่มีเนื้อหาครอบคลุมกฎหมายท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและรายชื่อบริษัทดีเด่นในสาขาธุรกิจต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลให้แก่นักลงทุนชาวจีนรุ่นต่อไป

จีนได้เข้าไปเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อ ค.ศ. 2001 เป็นการเน้นย้ำความตั้งใจของจีนที่จะเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลก และการเข้าสู่กระบวนการค้าและการลงทุนแบบโลกาภิวัตน์ มีการเสนอให้มีการตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement: AC-FTA) ให้เสร็จในเวลา 10 ปี ซึ่งได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2010 ถือเป็นเขตการค้าเสรีแห่งแรกที่จีนทำกับกลุ่มประเทศและเป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าสหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ทั้งในด้านมูลค่าการค้า และจำนวนประชากร

โลกกำลังขับเคลื่อนไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อน จีนเติบโตก้าวกระโดดกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลก ส่วนภูมิภาคอาเซียนก็เริ่มมีบทบาทมากขึ้นบนเวทีการค้าโลก โดยเฉพาะการรวมตัวกันเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2015 จีนให้ความสำคัญกับอาเซียนมากเป็นพิเศษทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน เป็นต้น กล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ในระดับที่เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนให้ความสำคัญกับเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ในเชิงยุทธศาสตร์เนื่องจากภูมิภาคอาเซียนมีแหล่งที่ตั้งที่มีความสำคัญต่อจีนทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ เป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีประชากรกว่า 600 ล้านคน และเป็นแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนเป็นเขตการค้าการลงทุนที่จะได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ โดยการที่จีนได้นำเอานโยบายการก้าวออกไป (Go out Policy) ลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งเป็นหนึ่งปัจจัยหลักให้บริษัทของ

---

[14] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “จับตาการก้าวออกไปต่างประเทศของบริษัทจีน,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/จับตา-การก้าวออกไป-ต่า/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[15] เรื่องเดียวกัน.

รัฐขนาดใหญ่ออกไปทำธุรกิจในต่างประเทศ ซึ่งในด้านการเป็นผู้ผลิตสินค้าให้กับบริษัทต่างๆ ทำให้จีนถูกพัฒนากลายเป็น “โรงงานของโลก” และขยายไปสู่การเป็นโรงงานของจีนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียนจะได้รับประโยชน์ทำให้แรงงานมีงานทำ มีรายได้จากการส่งออก มีรายได้จากการจัดเก็บภาษี

นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายของจีนในเรื่อง การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) มีการเติบโตอย่างรวดเร็วเนื่องจากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในจีนมีมากขึ้นและเติบโตรวดเร็ว โดยอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตของจีนเติบโตเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยที่จีนมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเกือบ 600 ล้านราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายไร้สายหรือจากสมาร์ทโฟน ทำให้จีนมีโอกาสในการค้าขายบนอินเทอร์เน็ตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากขึ้น[16]

จีนได้เปิดประตูการค้าและการลงทุนสู่โลกและก้าวมาเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก ดังจะเห็นได้จากที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง เป็นผู้นำจีนคนแรกที่เข้าร่วมการประชุมสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) เมื่อ ค.ศ. 2017 ได้กล่าวสุนทรพจน์แสดงเจตนารมณ์ใหม่ของจีนว่า “จีนจะเปิดประตูสู่โลกและจะไม่ปิดประตูบานนี้ลง (China will keep its door wide open and not close it.)” [17] ซึ่งมีนัยสำคัญที่ต้องการการตอบโต้ต่อนโยบายการกีดกันทางการค้าและกระแสต้านโลกาภิวัตน์ของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐอเมริกา ผ่านการกล่าวสุทรพจน์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจากการที่จีนได้ประกาศจุดยืนใหม่อันแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของจีนที่ก้าวมาเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของโลก และความพยายามปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์จากการผลิตมาเน้นการบริโภคของประชากรมากขึ้น สีจิ้นผิงได้แสดงให้เห็นถึงผู้นำจีนรุ่นใหม่ที่กำลังจะทำให้จีนมีความก้าวหน้าใหม่ที่ดีขึ้น และยังเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลกใหม่ในอนาคต

จีนได้ให้ความสำคัญในการร่วมมือต่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกาที่เน้นความร่วมมือทางด้านการแก้ไขปัญหาสังคมโลก สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำ เพื่อประโยชน์ต่อประชาคมโลก และเศรษฐกิจควบคู่กันไป ประกอบกับประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกากำลังแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศของตนเอง แสดงให้เห็นว่าการที่จีนได้เน้นการดำเนินยุทธศาสตร์ที่มีผลประโยชน์แห่งชาติของตนมากกว่าระเบียบโลกที่สหรัฐอเมริกาได้สร้างขึ้นมาเพื่อให้ประเทศตนเป็นมหาอำนาจโลกเพียงประเทศเดียว

นอกจากนี้ การที่จีนยังรื้อฟื้นนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) หรือการนำเส้นทางสายไหมเก่ากลับมาเป็นยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21 และจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนา

---

[16] สารสิน วีระผล, “จีนพลิกบทบาทโรงงานของโลก ถอดบทเรียนจากโลกาภิวัตน์มุ่งหน้าสู่อาเซียน,” CP – eNews 25 กุมภาพันธ์ 2556, http://www.cpthailand.com (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[17] “Xi Jinping portrays China as a rock of stability,” The Economist, https://www.economist.com/china/2017/01/21/xi-jinping-portrays-china-as-a-rock-of-stability (accessed December 10, 2018).

โครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) เพื่อร่วมมือกับกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน รวมถึงการทำข้อตกลงทางการค้ากับหลายประเทศ โดยใช้ฐานะที่จีนเป็นระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่ใช้กลไกลตลาด (Socialist Market Economy) ซึ่งเป็นระบอบสังคมเฉพาะแบบจีน กล่าวคือ เป็นการพยายามจะเปิดการค้าเสรีที่ภาครัฐไม่แทรกแซง เพื่อลดความหวาดระแวงในการเป็นประเทศที่มีระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ตามที่ระเบียบโลก (World Order) ไม่ยอมรับ จีนได้ผลักดันธุรกิจของจีนที่มีศักยภาพและมีความได้เปรียบ เช่น ผลักดันนักธุรกิจอย่างอาลีบาบา (Alebaba) ออกไปลงทุนในต่างประเทศ เป็นต้น

จีนกำลังจะปรับเปลี่ยนจากการเน้นการผลิตมาสู่การบริโภคของประชากรในประเทศ จีนซึ่งมีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก มีอัตราการเติบโตร้อยละ 6.7 ใน ค.ศ. 2016 ซึ่งเป็นการเติบโตที่ต่ำสุดในรอบ 26 ปี เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับหลายปีก่อนที่เศรษฐกิจจีนโตกว่าร้อยละ 10 แต่ก็ยังถือว่าเป็นการขยายตัวของเศรษฐกิจจีนที่ค่อนข้างดีกว่าประเทศอื่น ซึ่งการก้าวออกไปสู่ต่างประเทศของจีนนั้น ทำให้หลายประเทศต้องคานอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างสหรัฐอเมริกาโดยการทำสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน โดยการกล่าวหาว่าจีนเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงของประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น การบิดเบือนอัตราแลกเปลี่ยน (Currency Manipulator) สนับสนุนธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย รัฐเข้าไปแทรกแซงทำให้ธุรกิจจีนสร้างความได้เปรียบ สินค้าที่มีส่วนในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นการโจมตีจีนที่ส่งผลทำให้สินค้าของจีนจะต้องถูกภาษีเพิ่มสูงขึ้น เช่น การเก็บภาษีสินค้านำเข้าทุกประเภท หรือกีดกันสินค้าจากจีน[18]

3. นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road: OBOR)

นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) หรือเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 เป็นความคิดริเริ่มของรัฐบาลจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมโบราณของจีน ที่ทำให้จีนในอดีตที่เจริญรุ่งเรืองและเกิดการแลกเปลี่ยนทั้งทางการค้า วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งในการรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมใหม่ขึ้นมาของจีนนั้นเป็นการสร้างขึ้นเพื่อการเชื่อมโยงจีนให้ครอบคลุมทั่วโลก ทั้งการเชื่อมโยงทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา นโยบายดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับประชาชน โดยการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาและวัฒนธรรมระหว่างกัน เช่น การแลกเปลี่ยนทางการศึกษาและแลกเปลี่ยนนักศึกษา ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และการร่วมทำวิจัยและจัดประชุมวิชาการ ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของจีนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะสร้างโอกาสในการพัฒนาด้านการศึกษา การวิจัย การพัฒนา และการท่องเที่ยวระหว่างกันให้ขยายตัวมากขึ้น ความร่วมมือกันทางด้านการท่องเที่ยวและด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ อีกด้วย เช่น การจัดประชุมสัมมนา การศึกษาและอบรมในต่างประเทศ การเดินทางไปศึกษาดูงาน เป็นต้น

---

[18] ปิยพร อรุณเกรียงไกร, “เมื่อสี จิ้นผิง ประกาศจีนจะเปิดประตูสู่โลกหรือจีนจะก้าวมาเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก,” The Momentum, https://themomentum.co/successful-china-new-movement-in-global-economy/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

นับจาก ค.ศ. 1894-1895 ที่จีนพ่ายแพ้จากการทำสงครามกับญี่ปุ่น สาเหตุหลัก คือ จีนไม่ได้ศึกษาเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศ ขณะที่ญี่ปุ่นศึกษาอย่างดีจนเกิดเป็นสนธิสัญญาที่จีนเสียเปรียบ แต่ปัจจุบันจีนกลับมีความเชี่ยวชาญเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศมากขึ้น นับตั้งแต่จีนจะเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ได้จัดทำคู่มือเป็นภาษาที่เข้าใจง่ายเผยแพร่ให้กับคนจีนเพื่อเป็นการอธิบายถึงข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบที่จีนจะได้รับจากการเข้าร่วมสมาชิก WTO จีนได้วางแผนงานทางภูมิรัฐศาสตร์เพื่อแสวงหาจุดศูนย์ถ่วงเศรษฐกิจโลก โดยใช้เส้นทางสายไหมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อ ค.ศ. 2009-2010[19] นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เป็นแนวคิดการนำเส้นทางสายไหมมาปรับปรุงอีกครั้ง เมื่อ ค.ศ. 2013 ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ การพัฒนาเส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) โดยที่รัฐบาลจีนได้ขับเคลื่อนนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ผ่าน 3 แผนงานหลัก คือ แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศ แผนงานจัดสรรแหล่งเงินทุน (การจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fun)) และแผนงานสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ[20] และมีความชัดเจนมากขึ้นใน ค.ศ. 2017 จากการจัดการประชุม One Belt One Road Forum เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2017[21] การดำเนินนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ยังถือเป็นการขยายการส่งออกสินค้า และการระบายกำลังการผลิตส่วนเกิน ที่ส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนตามแนวนโยบายดังกล่าว ซึ่งเน้นการลงทุนในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมุ่งสร้างเครือข่ายด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่เส้นทางถนน ทางรถไฟ โทรคมนาคม ท่อส่งน้ำมัน และท่าเรือ หวังเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคในหลายประเทศที่เกี่ยวข้อง

โดยความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) ที่ประกอบด้วย 65 ประเทศ มีอาเซียน 10 ประเทศ กับมองโกเลียอีก 1 รวมเป็น 11 ประเทศ เอเชียตะวันตก 18 ประเทศ เอเชียใต้ 8 ประเทศ เอเชียกลาง 5 ประเทศ สหภาพโซเวียต 7 ประเทศ ตะวันออกกลาง 10 ประเทศ และอีก 6 ประเทศแอฟริกา เมื่อรวมกับจีนผู้ริเริ่มมีทั้งหมด 66 ประเทศ โดยนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) มีความเชื่อมโยงกับโลก 5 ด้าน

---

[19] พลอย พิริยา, “วิกฤตหรือโอกาสครั้งใหม่ ไทยจะได้และเสียอะไรจากนโยบาย One Belt One Road,” *The Standard,* 7 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “Business China,” https://thestandard.co/news-business-thailand-one-belt-one-road/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[20] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “One Belt and One Road: โอกาสและอุปสรรคสำหรับอาเซียน,” *กรุงเทพธุรกิจ*, 28 กรกฎาคม 2558, ภายใต้ “คอลัมนิสต์,” http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635149 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[21] Pingfan Hong, “Strengthening national policy capacity for jointly building the Belt and Road towards the Sustainable Development Goals,” United Nations, https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/2017_cdas_ beltandroadb.pdf (accessed December 10, 2018).

[22] ได้แก่ (1) เชื่อมโยงนโยบายเพื่อนโยบายที่สร้างความเชื่อมโยงในระดับนโยบายของรัฐ (2) สาธารณูปโภค เพื่อเน้นไปที่ความเชื่อมโยง (Connectivity) ของโครงสร้างสาธารณูปโภค ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (3) การค้า เน้นความเชื่อมโยงด้านไอทีและโลจิสติกส์ (4) การเงิน เป็นการสร้างความร่วมมือข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศ เช่น กลุ่มอาเซียน และความร่วมมือแบบทวิภาคี และ (5) ประชาชน เป็นการสร้างความเชื่อมโยงในระดับประชาชน เช่น การท่องเที่ยวของชาวจีน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ภาษา และการศึกษา อันจะเป็นรากฐานสำคัญของความเชื่อมโยงใน 5 ด้าน นอกจากนี้ นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ยังมีหลักการ 3 ประการ คือ (1) ร่วมกันหารือ (2) สร้างสรรค์ และ (3) แบ่งปัน กล่าวคือเป็นการสร้างความร่วมมือของทุกประเทศเพื่อทำให้โครงการเห็นผลเป็นรูปธรรม ร่วมกันสร้าง ร่วมกันลงทุนลงแรง และแบ่งปันผลสำเร็จในการทำงานร่วมกัน

นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของจีนในการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจไปสู่ภาคใต้และภาคตะวันตกของจีนที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล นอกจากนี้ยังสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และการเข้าถึงทรัพยากรผ่านการเชื่อมโยงเส้นทางการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นจีนจึงใช้ภูมิภาคอาเซียนเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงสำหรับจีน ทั้งในแง่การเป็นแหล่งพลังงานและทรัพยากร ตลาด ฐานการผลิต และเส้นทางออกสู่ทะเล จีนจึงพยายามให้อาเซียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ BRI โดยริเริ่มความช่วยเหลือและความร่วมมือด้านต่างๆ กับอาเซียน เพื่อสร้างโอกาสสำหรับภูมิภาคอาเซียน จีนพยายามเผยแพร่นโยบาย BRI ไปยังทั่วโลก ทั้งผ่านการให้ทุนการศึกษา การสอนภาษาจีน และวัฒนธรรมผ่านสถาบันขงจื่อ นโยบายนี้ยังสะท้อนถึงความพยายามของจีนที่ต้องการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นการประกาศความเป็นมหาอำนาจของโลกภายใต้กติกาใหม่ ดังที่จะได้เห็นสัญญาณการเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจากโลกตะวันตกมาสู่ตะวันออก เช่น เหตุการณ์ Brexit และการขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของโดนัลด์ ทรัมป์ ที่ยึดโยงกับนโยบายของสหรัฐอเมริกามาก่อน ประเทศมหาอำนาจทั้งสองทำให้ประเทศในอาเซียนต้องถ่วงดุลอำนาจระหว่างสองประเทศมหาอำนาจ รวมถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะปัญหาในทะเลจีนใต้ที่เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือระหว่างจีนกับบางประเทศในอาเซียน และอาจทำให้ประเทศที่ขัดแย้งกับจีนหันไปพึ่งพาประเทศมหาอำนาจอื่นเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับจีน เช่น อินเดีย ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ เป็นต้น ซึ่งจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศตนเองเป็นหลัก[23]

ความร่วมมือภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) และการเพิ่มกำลังการผลิต (Production Capacity) จะส่งผลให้การลงทุนของจีนในต่างประเทศเติบโตขึ้นและมากกว่าการลงทุนของ

---

[22] “Connecting Asia ทาบ One Belt, One Road ทับ EEC โอกาสร่วมทางยุทธศาสตร์ไทย-จีน เชื่อมโลก เชื่อมไทย 5 ด้าน,” ไทยพับลิก้า, https://thaipublica.org/2017/11/connecting-asia-one-belt-one-road-bbl-semina/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[23] พลอย พิริยา, “วิกฤตหรือโอกาสครั้งใหม่ ไทยจะได้และเสียอะไรจากนโยบาย One Belt One Road,” *The Standard*, 7 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “Business China,” https://thestandard.co/news-business-thailand-one-belt-one-road/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ต่างประเทศที่ลงทุนในจีน และการลงทุนของจีนในต่างประเทศจะยังช่วยผลักดันการส่งออกผลิตภัณฑ์อุปกรณ์เครื่องจักร เทคโนโลยี และบริการของจีน ซึ่งส่งผลเชิงบวกให้แก่บริษัทจีน และการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีน แต่ด้วยอัตราการเติบโตของการลงทุนของจีนในต่างประเทศ เมื่อ ค.ศ. 2017 ไม่สูงเท่าปีก่อน อันเป็นผลจากการที่จีนรัดกุมในนโยบายการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ โรงแรม โรงภาพยนตร์ และธุรกิจบันเทิง เป็นต้น รวมทั้งการตรวจสอบที่เข้มงวดมากขึ้นสำหรับเอกสารการลงทุนและควบรวมและซื้อกิจการในต่างประเทศ[24]

ในการประชุมผู้นำจีน-อาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2013 ที่บรูไน นายกรัฐมนตรีของจีน หลี่เค่อเฉียง ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมเป็นครั้งแรก และกำหนดเป้าหมายในการขยายการค้าระหว่างกันเป็น 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2020 จากเดิม 4.436 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2013 และเพิ่มการลงทุนในอาเซียนจาก 5.74 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็น 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตลอดจนจีนยังผลักดันให้ยกระดับความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เพื่อเปิดเสรีการค้าและการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น รวมถึงรัฐบาลจีนยังส่งเสริมให้วิสาหกิจของจีนออกไปลงทุนต่างประเทศ และได้จัดตั้งเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการค้าในต่างประเทศเพื่อรองรับการลงทุนจากจีน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นตัวขับเคลื่อนให้เป้าหมายการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เนื่องจากแผนงานของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) สอดคล้องกับแผนแม่บทการเชื่อมโยงของอาเซียน (Master Plan of ASEAN Connectivity) รวมถึงแหล่งเงินทุนที่จีนจัดตั้งขึ้น ดังนั้นจีนได้ทำให้อาเซียนมีทางเลือกมากขึ้นในการจัดหาเงินทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศและเชื่อมโยงระหว่างประเทศในภูมิภาค

การรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมทางทะเลยังถือเป็นโอกาสสำหรับอาเซียนในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในอาเซียนได้ เช่น ภัยโจรสลัด จากความคับคั่งของการเดินเรือในช่องแคบมะละกา การขาดประสิทธิภาพในการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเดินเรือ ซึ่งจีนได้จัดตั้งกองทุนความร่วมมือทางทะเลระหว่างจีนและอาเซียน (China-ASEAN Maritime Cooperation Fund) เพื่อร่วมมือด้านการวิจัยทางทะเลและปกป้องสิ่งแวดล้อม การเดินเรือเพื่อความปลอดภัย การเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือ การค้นหาและการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการต่อสู้กับภัยคุกคามข้ามชาติ เพื่อพัฒนาท่าเรือในหลายประเทศในอาเซียน และเอเชียใต้[25]

---

[24] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=493&ID=17780 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[25] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “One Belt and One Road: โอกาสและอุปสรรคสำหรับอาเซียน,” *กรุงเทพธุรกิจ*, 28 กรกฎาคม 2558, ภายใต้ “คอลัมนิสต์,” http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635149 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

นโยบายที่นักธุรกิจชาวจีนให้ความสนใจในภูมิภาคอาเซียน คือ (1) นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เพื่อรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมให้สามารถเชื่อมโยงกับทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาได้ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของจีน (2) โครงการเชื่อมต่อเส้นทางรถไฟแพนเอเชีย (The Pan-Asia Railway Network) ทั้ง 3 สาย คือ สายตะวันออก (จีน-เวียดนาม) สายกลาง (จีน-สปป.ลาว) และสายตะวันตก (จีน-เมียนมา) เพื่อเชื่อมดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ เพื่อขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และการแสวงหาทางออกสู่ทะเล ส่วนยุทธศาสตร์การลงทุนประเทศเพื่อนบ้านของจีน ส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่การลงทุนด้านระบบคมนาคมขนส่ง โดยจะเป็นการลงทุนด้านธุรกิจโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน คาร์โก้ และภาคธุรกิจอื่นๆ ในทุกมิติ อาทิ พลังงาน เหมืองแร่ และการเกษตร เป็นต้น[26]

การเชื่อมโยงระบบรางในภูมิภาคอาเซียนภายใต้แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน ส่งผลให้รัฐบาลแต่ละประเทศกำหนดนโยบายพัฒนาการขนส่งระบบรางเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคและประเทศนอกภูมิภาคอย่างจีนเข้าด้วยกัน โครงการเชื่อมโยงระบบรางในภูมิภาคหลัก คือ เส้นทางรถไฟสายสิงคโปร์-คุนหมิง ซึ่งเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสายหลักของ 8 ประเทศ ประกอบด้วย สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย กัมพูชา สปป.ลาว เวียดนาม เมียนมา และมณฑลยูนนานของจีน เพื่อเป็นการเชื่อมโยงเส้นทางในภูมิภาคประกอบกับการดำเนินนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ของรัฐบาลจีนที่ต้องการเชื่อมโยงจีนเข้ากับโลก เพื่อขยายเส้นทางทางการค้า ส่งผลให้เกิดความร่วมมือการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงระหว่างจีนกับหลายๆ ประเทศในภูมิภาคอาเซียน

นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ที่เชื่อมโยงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจุดยุทธศาสตร์ของนโยบายด้วยทำเลที่ตั้ง จึงมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ 4 ด้าน คือ (1) เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญของเส้นทางสายไหมทางทะเลทางใต้ (2) เป็นพื้นที่ที่จีนตั้งเป้าหมายเชื่อมโยง 6 เส้นทางหลัก ซึ่งมี 2 เส้นทางที่ผ่านไทย เชื่อมโยงกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) และขึ้นไปทางบังกลาเทศ (3) มีพื้นฐานความร่วมมือที่ดีระหว่างกัน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือที่ดี และ (4) แต่ละประเทศมีนโยบายใกล้เคียงกับนโยบายดังกล่าว จึงมีความเชื่อมโยงกันโดยพื้นฐานและจีนพร้อมที่จะหารือร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ถึงแม้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) จะตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างจีนและประเทศอื่นๆ ซึ่งการผลักดันยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนยังเป็นความพยายามแผ่ขยายอิทธิพลของจีน ทำให้หลายประเทศเกิดความวิตกกังวลและระมัดระวังในการร่วมมือกับจีน เช่น การทำความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐานกับจีนจะเห็นได้ว่าจีนมีผลประโยชน์ที่มากกว่าประเทศที่ได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุน ซึ่งจะทำให้ประเทศในอาเซียนต้องแลกกับผลประโยชน์อื่นและการผูกขาดโดยวิสาหกิจจีน เช่น เมียนมา ที่มีการกำหนดเงื่อนไขในการทำโครงการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การใช้แรงงาน

---

[26] “จีนรุกหนักลงทุนลุ่มน้ำโขงดันจับคู่นักธุรกิจชา-กาแฟร่วมคนไทย,” *ประชาชาติธุรกิจ,* 1 กันยายน 2560, ภายใต้ “เศรษฐกิจภูมิภาค,” https://www.prachachat.net/local-economy/news-32259 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จีน การใช้วัสดุอุปกรณ์จากจีน และการเอื้อประโยชน์ต่อวิสาหกิจของจีน เป็นต้น และการสร้างเส้นทางรถไฟในสปป.ลาว ที่ได้รับเงินกู้จากจีน โดยใช้ทรัพย์สินของโครงการ และรายได้จากเหมืองทองคำในสปป.ลาว เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน และโครงการนี้ยังบริหารจัดการโดยบริษัทจีน และผู้บริหารเป็นคนจีน

นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ได้นำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน และช่วยสนับสนุนเป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยอาศัยแหล่งเงินกู้จากจีนเป็นสิ่งจูงใจในการสร้างความร่วมมือกับจีน ยุทธศาสตร์ของจีนเน้นความร่วมมือแบบทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ตามเส้นทางสายไหม เพื่ออำนาจต่อรองของจีนในรูปแบบความร่วมมือทั้งพหุภาคีและทวิภาคี เมื่อวันที่ 14-15 พฤษภาคม ค.ศ. 2017 จีนได้จัดงานประชุม One Belt One Road International Forum ณ กรุงปักกิ่ง โดยมีผู้นำภาครัฐเข้าร่วมกว่า 28 ประเทศทั้งโลก อีกทั้งยังมีองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ เข้าร่วม ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของไทยได้เข้าร่วมนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ซึ่งเป็นนโยบายที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้ริเริ่มขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2013 โดยที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงจีนเข้าสู่กับภูมิภาคตะวันตก โดยแบ่งเป็นการเชื่อมโยงทางบกและทางทะเล โดยมีประเทศที่อยู่ในเส้นทาง One Belt One Road ทั้งหมด 65 ประเทศ ความร่วมมือตามนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) นั้นมุ่งเน้นการลงทุนในหลายด้าน[27]

เนื่องด้วยเศรษฐกิจจีนที่ทวีความสำคัญในเวทีโลกมากขึ้น รวมทั้งการก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับ 1 และเป็นประเทศผู้ลงทุนอันดับ 2 ของโลก ตั้งแต่ ค.ศ. 2015 และจีนได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนที่จะเป็นผู้สนับสนุนการค้าแบบเสรีสวนทางกับสหรัฐอมเริกาที่ดำเนินนโยบายกีดกันทางการค้า นอกจากนี้ในการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีน เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 2017 สีจิ้นผิงยังได้กล่าวถึงเป้าหมายการเป็นประเทศทรงอิทธิพลของโลกภายใน ค.ศ. 2050 ทั้งในด้านการค้า การลงทุน และการสนับสนุนการสร้างอนาคตร่วมกันของมนุษยชาติ ซึ่งเป็นนัยสำคัญว่าจีนจะดำเนินนโยบายเปิดประเทศอย่างเต็มรูปแบบในการก้าวไปข้างหน้า

จากโครงการ Belt and Road Initiatives (BRI) หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 เป็นยุทธศาสตร์หลักในการเปิดประเทศและขยายอิทธิพลของจีนในเวทีโลก เป็นโครงการที่เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งและเศรษฐกิจจีนกับ 65 ประเทศ ใน 3 ทวีป ซึ่งจะครอบคลุมราว 1 ใน 3 ของเศรษฐกิจโลก และส่งเสริมการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการกว่าร้อยละ 25 ของการค้าโลกทั้งหมด โดยในระยะแรกของโครงการจะเป็นการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมทางบก (New Silk Road Economic Belt) และทางน้ำ (New Maritime Silk Road) และการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษบนเส้นทาง BRI การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามแผนยุทธศาสตร์ BRI อาจต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากถึง 5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งจีนเป็นผู้นำในการระดมทุนผ่านธนาคารของรัฐบาล ธนาคารเพื่อการลงทุน

---

[27] “รายงานเศรษฐกิจเดือนมิถุนายน 2560 ภาพรวมนโยบาย One belt One Road และ การลงทุนของจีนในประเทศแถบ Southeast Asia,” สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ มหานครเซี่ยงไฮ้, http://www.ditp.go.th/contents_attach/173910/173910.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) รวมมูลค่าราว 2.92 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2016 และอีก 1.13 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

การเชื่อมโยงที่เพิ่มขึ้นระหว่างจีนและประเทศบนเส้นทางสายไหมก่อให้เกิดโอกาสด้านการค้าและการลงทุนจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดการค้าและการลงทุนอย่างเสรี จีนจึงปรับแก้กฎหมายส่งเสริมการแข่งขันอย่างเท่าเทียมระหว่างนักลงทุนชาวต่างชาติและชาวจีนและปฏิรูประบบภาษีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจมากขึ้น พร้อมทั้งการประกาศใช้การระบุรายการที่ไม่เปิดเสรีทั่วประเทศ (Negative list approach) ใน ค.ศ. 2018

ในขณะเดียวกัน ธนาคารแห่งชาติจีน เริ่มเปิดเสรีภาคการเงินเพื่อสนับสนุนโครงการ BRI โดยมีโครงการสำคัญ คือ การผลักดันเงินหยวน (Bond Connect) ที่เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติมีส่วนร่วมในตลาดพันธบัตรหยวนในฮ่องกงและส่งผลให้ฮ่องกงกลายเป็นตลาดสำคัญในการระดมทุนสำหรับโครงการ BRI นอกจากนี้กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีการส่งเสริมการใช้เงินหยวนในประเทศต่างๆ บนเส้นทางสายไหม สอดคล้องกับความพยามยามของธนาคารแห่งชาติจีนที่ต้องการให้เงินหยวนเป็นสกุลเงินสากลและจะยืดหยุ่นค่าเงินหยวนให้เป็นไปตามกลไกตลาด ดังนั้นโครงการ BRI จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจจีนที่เริ่มชะลอตัวลงและการหาตลาดใหม่เพื่อระบายสินค้าจากการผลิตส่วนเกินในประเทศ ซึ่งจีนเน้นย้ำว่าโครงการ BRI จะมอบประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่จะได้รับประโยชน์จากการเชื่อมโยงทางภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากจีนและต่างชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น[28]

บริษัทของจีนส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ (State Owned Enterprises: SOEs) มีโครงการก่อสร้าง 4,000 สัญญา มูลค่าลงทุน 70,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่ลงทุนไปกับโครงสร้างพื้นฐาน นิคมอุตสาหกรรม การพัฒนาไอที ความร่วมมือด้านการเงิน มีเขตเศรษฐกิจที่สร้างความร่วมมือเป็นเขตพิเศษร่วมมือทางการค้ามากกว่า 52 เขต ประเทศที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้จะได้รับรายได้ในลักษณะของภาษีจากธุรกรรมจากจีน 900 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และสร้างงานให้มากกว่า 70,000 ตำแหน่ง มีการประเมินเงินการลงทุนประมาณ 8 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นถึงการที่จีนให้ความสำคัญกับภูมิรัฐศาสตร์อย่างมาก จึงมักลงทุนกับพื้นที่เป้าหมาย จีนจึงใช้ภูมิภาคเอเชียที่มีอิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อจีนมากเป็นจุดศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจโลก ในช่วงหลัง ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา และเมื่อ ค.ศ. 2015 อาเซียนก็มีนโยบายเกี่ยวพันทั้งจีนและอินเดีย

โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เช่น ถนน ระบบราง รถไฟ ระบบท่อแก๊ส ท่อน้ำมัน โรงไฟฟ้า เขื่อน ท่าเรือ เป็นต้น เป็นการดำเนินการโครงการแบบทวิภาคีเป็นส่วนใหญ่ โดยมีกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน

[28] “จีนประกาศเดินหน้าขยายอิทธิพลในเวทีโลกผ่านโครงการ Belt and Road Initiatives,” SCB Economic Intelligence Center, https://www.scbeic.com/th/detail/product/4312 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

แห่งเอเชีย (AIIB) ซึ่งถือเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญในการดำเนินโครงการดังกล่าว ทั้งในรูปแบบเงินกู้ และเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า จีนดำเนินโครงการดังกล่าวเพื่อธุรกิจและกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศตนเอง และต้องการระบายสินค้าภายในประเทศ จึงมีปัญหาขัดแย้งด้านพื้นที่กับคนในพื้นที่ ถือได้ว่าเป็นการผูกขาดในการทำโครงการ เช่น การใช้คนงานคนจีน ใช้บริษัทจีนในการลงทุน ทำให้คนในประเทศขาดรายได้ แต่เป็นการนำเงินกู้ที่กู้มาจากจีนซื้อเทคโนโลยี ความรู้ และจ้างบุคลากรของจีนมาดำเนินโครงการจนแล้วเสร็จ จีนพยายามส่งออกโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนเอง นับตั้งแต่ในสมัยผู้นำจีน เติ้งเสี่ยวผิง เป็นช่วงพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ที่มีอัตราการเติบโตของจีดีพีโตต่อเนื่องยาวนาน 20-30 ปี เนื่องจากจีนขับเคลื่อนการลงทุนโดยรัฐบาล โดยเฉพาะลงทุนเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นปัจจัยทำให้จีดีพีโต เพื่อสร้างความเป็นเมืองให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนาเศรษฐกิจก็ตาม หากมองอีกรูปแบบหนึ่งจะเห็นได้ว่าจีนพยายามสร้างประชากรให้กระจุกตัวในเมืองเพื่อลดต้นทุนทางธุรกรรม ลดบทบาทภาคชนบท และการเกษตร โดยมุ่งพัฒนาเฉพาะเศรษฐกิจภายในเมือง[29]

หลักการพื้นฐานเรื่องการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในการลงทุนพัฒนาเส้นทางคมนาคม ทั้งทางบกและทางทะเล ระหว่างจีนกับยุโรปเพื่อเชื่อมต่อประเทศต่างๆ ในเอเชียกลางและใต้ ยุโรป และแอฟริกานั้น ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่จีนใช้เพื่อขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลกของตนให้เป็นที่ยอมรับของทั่วโลกได้อย่างชอบธรรมภายใต้วิสัยทัศน์ BRI ทั้งนี้ขนาดของผลประโยชน์ร่วมกันดังกล่าวจะส่งผลต่อขนาดของการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาจมีมากกว่า 900 โครงการ ครอบคลุมมากกว่า 60 ประเทศ ประเทศเหล่านั้นจำเป็นจะต้องอาศัยเงินกู้จากจีนเพื่อลงทุนปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้ที่มีเงื่อนไขแบบ (Concessionary Loans) ที่อาจกู้จากธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) หรือจากธนาคารจีน ที่มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาประเทศจีน (China Development Bank) ซึ่งเป็นธนาคารที่ให้การสนับสนุนทางการเงินระยะกลางถึงระยะยาวให้กับกิจกรรมและโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจระดับชาติของจีน ซึ่งรวมถึงโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน อุตสาหกรรม และโครงการสำคัญระดับประเทศอื่นๆ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อการพัฒนาที่ปล่อยกู้โดยธนาคารโลก และมีเงื่อนไขให้ต้องใช้บริษัทก่อสร้างของจีนในการทำงานหรือมีการใช้แรงงานจีน

นอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้จากการขยายฐานอำนาจทางภูมิเศรษฐศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ในพื้นที่ตามเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน เพื่อการผลักดันการขยายตัวทางเศรษฐกิจและส่งออกทั้งในระยะสั้นและยาว และจีนยังมีความต้องการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติในแถบเอเชียกลางและพื้นที่ใกล้เคียงให้ได้มากขึ้น รวมทั้งต้องการสร้างความมั่นคงในเรื่องของท่อส่งน้ำมันและเส้นทางการขนส่งน้ำมันไปจีน และในเรื่องภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลกของจีนในฐานะประเทศมหาอำนาจ แต่เนื่องจากโครงการ OBOR เป็นโครงการที่

---

[29] พลอย พิริยา, “วิกฤตหรือโอกาสครั้งใหม่ ไทยจะได้และเสียอะไรจากนโยบาย One Belt One Road,” *The Standard*, 7 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “Business China,” https://thestandard.co/news-business-thailand-one-belt-one-road/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กินอาณาบริเวณพื้นที่ใหญ่มาก และมีผู้เกี่ยวข้องที่อยู่นอกเหนืออำนาจการควบคุมของจีนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนั้นจีนจึงตระหนักถึงความสำคัญและแผนการใช้ประโยชน์จากแต่ละพื้นที่ที่ไม่เหมือนกันหรือมีเป้าหมายต่างกัน เช่น ในกรณีของการผลักดันระเบียงเศรษฐกิจระหว่างจีนกับปากีสถานนั้นก็จะแตกต่างไปจากเป้าหมายที่จีนต้องการจะได้จากกลุ่มประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น[30]

ยุทธศาสตร์การสร้างเส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21 นับเป็นยุทธศาสตร์การต่างประเทศที่สำคัญของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ซึ่งได้เดินสายประกาศความมุ่งมั่นของรัฐบาลจีนที่จะสนับสนุนและร่วมมือกับประเทศต่างๆในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชียและยุโรปตามแนวเส้นทางสายไหมในอดีต นอกจากนี้ยังเป็นการขยายอิทธิพลเช่นเดียวกับแผนการมาร์แชล (Marshall Plan) ของสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ถูกขับเคลื่อนโดยประเทศมหาอำนาจสหรัฐอเมริกา เพื่อจัดระเบียบโลกหลังสงครามครั้งที่ 2 ได้ประกาศแผนการมาร์แชลเป็นความคิดริเริ่มของรัฐมนตรีต่างประเทศ จอร์จ มาร์แชล ที่เสนอให้เงินช่วยเหลือประเทศในยุโรปในการฟื้นฟูบ้านเมืองจากความเสียหายภายหลังสงคราม เป็นวงเงินรวมสูงถึง 13,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา (เทียบเป็นเงินปัจจุบันราว 130,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา) เริ่มต้นขึ้น เมื่อ ค.ศ. 1948 รวมระยะเวลา 4 ปี โดยมีประเทศในยุโรป 18 ประเทศ ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา เช่น อังกฤษ (รับเงินร้อยละ 26 จากจำนวนเงินทั้งหมด) ฝรั่งเศส (ร้อยละ 18) เยอรมันตะวันตก (ร้อยละ 11) ในขณะเดียวกัน สหรัฐอมริกายังให้เงินสนับสนุนแก่หลายประเทศในเอเชีย นับเป็นยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในการสร้างระเบียบโลกทุนนิยมเสรี (โดยมีเงินเหรียญสหรัฐอเมริกาเป็นเงินสกุลหลักของโลก) ซึ่งมีการจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญขึ้น เช่น องค์การการค้าโลก (WTO) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank)

การดำเนินยุทธศาสตร์เหมือนกัน กล่าวคือ เป็นยุทธศาสตร์ต่างประเทศที่มีความมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาภายในประเทศด้วย เช่น แผนการมาร์แชลของสหรัฐอเมริกา มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาการผลิตเกินตัวในสหรัฐอเมริกา เนื่องการพัฒนาและขยายอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาการผลิตเกินตัวภายในประเทศ โดยจะต้องมีเงื่อนไขปฏิรูปเพื่อเปิดรับการลงทุนจากสหรัฐอเมริกา และต้องนำเข้าสินค้าและวัตถุดิบจากสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกับที่จีนใช้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ในการดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตเกินของจีนในอุตสาหกรรมซีเมนต์และเหล็กกล้า โดยทำให้จีนสามารถส่งออกวัตถุดิบเหล่านี้เพื่อใช้ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่างๆ

นอกจากนั้น ยุทธศาสตร์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ยังจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนของจีน โดยเชื่อมมณฑลซินเจียงเข้ากับเอเชียกลางและยุโรป และเชื่อมมณฑลตอนใต้ของจีนเข้ากับอาเซียน ส่วนเส้นทางสายไหมทางทะเลที่เน้นเส้นทางเดินเรือในทะเลจีนใต้ ก็จะเป็นข้ออ้างให้จีนเข้ามาเดินเกมรักษาผลประโยชน์ของตนในทะเลจีนใต้ รวมทั้งผลักดันข้อเรียกร้องของจีนเกี่ยวกับทรัพยากรใน

---

[30] อารยะ ปรีชาเมตตา, “ถอดรหัส One Belt, One Road Initiative,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 6 มิถุนายน 2560, ภายใต้ “CEO Blogs,” http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641487 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทะเลจีนใต้อีกด้วย ยุทธศาสตร์ OBOR ในระยะยาวเพื่อส่งเสริมอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน จนนำไปสู่การเลือกใช้สกุลเงินหยวนในการค้าการลงทุนระหว่างประเทศมากขึ้น เป้าหมายของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของยุทธศาสตร์ OBOR เน้นที่โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างความเชื่อมโยง เช่น รถไฟ ท่าเรือ ท่อก๊าซและน้ำมัน เป็นต้น ดังนั้น จึงมีมิติของการขนส่งสินค้า ขนถ่ายคนและพลังงาน รวมทั้งการทำให้จีนเป็นศูนย์กลาง หรือเชื่อมโยงกลับเข้าหาจีน แผนการมาร์แชลนำไปสู่การสร้างระเบียบโลกทุนนิยมเสรีที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ส่วนนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ของจีนไม่ได้มีความมุ่งหมายในการทำลายระเบียบโลกเดิม แต่มีเป้าหมายเพื่อให้จีนมีอิทธิพลมากขึ้นภายใต้ระเบียบโลกใหม่ สามารถก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจร่วมกับสหรัฐอเมริกา จีนไม่ได้มีความเป็นลัทธิสังคมนิยมดังแต่ก่อน แต่จีนหันมาสวมบทบาทชาติพ่อค้า แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจภายใต้เกมทุนนิยมเสรีที่สหรัฐอเมริกาได้เคยกำหนดขึ้น

ขอบเขตและความชัดเจนของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ของจีน มีการวางแนวทางกรอบกว้างที่ไม่มีความชัดเจน ไม่มีจำนวนเงินแน่ชัด ไม่มีรายชื่อโครงการตายตัว แต่เป็นเรื่องที่แต่ละประเทศจะต้องเจรจาความร่วมมือกับจีนเป็นโครงการๆ ไป แหล่งเงินทุนสำหรับโครงการในยุทธศาสตร์ OBOR มีที่มาได้หลากหลายโดยอาจใช้เงินทุนจากกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) ของรัฐบาลจีน ซึ่งมีอยู่ 40,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือเงินจากธนาคารนโยบายสองแห่งของจีน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการพัฒนาประเทศจีน (China Development Bank) และ ธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกของจีน (EXIM Bank of China) นอกจากนั้นยังมีองค์กรระหว่างประเทศที่จีนจัดตั้งขึ้น ได้แก่ ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ซึ่งมีทุน 100,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือ ธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (NDB) ซึ่งมีทุน 50,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ของจีนก็อาจเข้าร่วมปล่อยสินเชื่อในโครงการลงทุนที่มีแนวโน้มจะได้ผลตอบแทนที่สูง

จีนพยายามเชื่อมโยงยุทธศาสตร์จีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่าน 4 ส่วนหลัก ดังนี้คือ

1. เส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) ซึ่งเน้นขยายโครงข่ายโลจิสติกส์ผ่านระเบียงเศรษฐกิจทางบก เส้นทางที่เชื่อมต่อเวียดนาม เมียนมา ไทย สปป.ลาว และกัมพูชา

2. เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ซึ่งเน้นขยายโครงข่ายโลจิสติกส์ทางทะเลโดยเฉพาะเวียดนาม สิงคโปร์-มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบางส่วนของไทยกับเมียนมา เพื่อควบคุมเส้นทางการค้าทั้งในเขตทะเลจีนใต้ ช่องแคบมะละกา และทะเลอันดามัน

3. เส้นรอยต่อสร้อยไข่มุก (String of Pearls) ซึ่งหมายถึง ยุทธศาสตร์ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารของจีนให้ครอบคลุมท่าเรือสำคัญในเขตมหาสมุทรอินเดียและบางส่วนของแปซิฟิก โดยมีเมียนมาและเขตทะเลที่ทับซ้อนกันระหว่างจีนกับเวียดนามเป็นเป้าหมายหลัก

4. เส้นปะทะในทะเลจีนใต้ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ความขัดแย้งเรื่องดินแดนในย่านทะเลจีนใต้ระหว่างจีนกับประเทศในอาเซียน เช่น เวียดนาม ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

ทุนจีนที่มีบทบาทนำในยุทธศาสตร์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) มักมีความเชื่อมโยงกับรัฐบาลจีน เช่น รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่หรือภาคเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล ซึ่งแตกต่างจากการลงทุนในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ที่มักขับเคลื่อนด้วยทุนเอกชน ดังนั้น การขยายอิทธิพลของทุนจีน จึงมาพร้อมกับการเดินสายส่งเสริมยุทธศาสตร์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ของผู้นำจีน ขณะเดียวกันทุนจีนยังมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจของรัฐบาลจีนในต่างประเทศโดยตรงด้วย[31]

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จากนโยบายการปฏิรูปเปิดประเทศ เมื่อ ค.ศ. 1978 ทำให้จีนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา ทั้งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการค้าและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ของจีนในศตวรรษที่ 21 เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการค้ากับต่างประเทศตามนโยบายเขตเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ตามภูมิรัฐศาสตร์ที่จีนใช้ในการเป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจและเป็นฐานอำนาจในการก้าวไปเป็นประเทศมหาอำนาจโลกบนเวทีระหว่างประเทศ โดยใช้การลงทุนไปยังประเทศเหล่านั้นเพื่อสร้างการเติบโตของจีนให้มั่นคงอย่างต่อเนื่อง

1. ยุทธศาสตร์การลงทุนในอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Go to ASEAN, Go to GMS)

การลงทุนของจีนในต่างประเทศเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อ ค.ศ. 2016 จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา จากรายงานของทางการจีนการลงทุนทั่วโลกประจำปี ค.ศ. 2017 มีมูลค่าการลงทุน 183,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 44 เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 2016 ในส่วนของการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ จีนจัดอยู่ในอันดับที่ 3 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร และใน ค.ศ. 2016 การลงทุนในต่างประเทศมีมูลค่าสูงกว่าการลงทุนจากต่างประเทศในจีนอยู่ที่ร้อยละ 36 มีมูลค่าการลงทุน 134,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ลดลงร้อยละ 1 เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 2015 ซึ่งบริษัทจีนได้ชำระภาษีในประเทศที่เข้าไปลงทุนประมาณ 40,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และจ้างพนักงานท้องถิ่น 1.5 ล้านคน ถือได้ว่าเป็นการลงทุนที่มีเสถียรภาพมาก[32]

ในอดีต ยุคของเหมาเจ๋อตง จีนไม่มีนโยบายสนับสนุนการลงทุนไปยังต่างประเทศ แต่หลังการเปิดประเทศในยุคเติ้งเสี่ยวผิง จีนเริ่มมีแต่การออกไปลงทุนยังต่างประเทศ ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 จีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์การก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ (Go to Global) ได้ส่งผลให้การลงทุนยังต่างประเทศเริ่ม

---

[31] อาร์ม ตั้งนิรันดร, “One Belt One Road & Marshall Plan ของจีน,” ไทยพับลิก้า, https://thaipublica.org/2017/07/arm-tungnirun9/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[32] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/จีนลงทุนในต่างประเทศให/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ขยายตัวและยังได้อำลาความเชื่อมั่นในการพึ่งพาตนเองในยุคของเหมาเจ๋อตง ยุทธศาสตร์การก้าวออกไปสู่ต่างประเทศของจีนเป็นการกระตุ้นให้บริษัทของจีนสามารถใช้ประโยชน์จากการค้าโลกเพื่อลงทุนในตลาดโลก การทะยานของจีนในการเป็นผู้นำและความร่วมมือระดับโลกภายใต้การนำของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง และนายกรัฐมนตรีหลี่เค่อเฉียง ในการพัฒนายุทธศาสตร์การก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ เพื่อสะท้อนถึงเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ จากการลงทุนไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการสนับสนุนโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่มีบทบาทอย่างมาก รวมถึงโครงการ Belt and Road ที่จะช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจและการค้าการลงทุนในจีน ประกอบกับจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้ความสนใจจากประชาคมโลกที่มีต่อจีนสูงขึ้น ทั้งนี้การปรับโครงสร้างภายในประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลจีน การฟื้นฟูนโยบายการก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ เพื่อผลักดันให้ธุรกิจของจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศและสร้างเครือข่ายธุรกิจในต่างประเทศ เป็นการสะท้อนถึงความต้องการของผู้นำจีนรุ่นที่ 5 สีจิ้นผิง ในการเป็นผู้นำระดับโลกและเป็นช่องทางในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในประเทศโดยการกระตุ้นแผนงานด้านอุตสาหกรรม เช่น Made in China 2025 เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เพิ่มนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการบริการและการบริโภคเข้ามา[33]

จีนได้กำหนดให้การออกไปลงทุนในต่างประเทศเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ช่วยส่งเสริมการส่งออกของจีน ซึ่งจีนได้ผันตัวจากการเป็นผู้รับการลงทุนกลายมาเป็นผู้ลงทุนในต่างประเทศอันดับต้นๆ ของโลกและมีการลงทุนในประเทศตลาดใหม่อยู่มากเนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ[34] ดังนี้

(1) เศรษฐกิจจีนมีปัญหาในการกีดกันทางการค้าและค่าเงินหยวนก็เริ่มจะแข็งค่าขึ้น เนื่องจากเงินทุนสำรองที่มีมหาศาลซึ่งได้จากดุลการค้าที่มากขึ้น

(2) ศักยภาพในการแข่งขัน ค่าแรงของจีนเพิ่มสูงขึ้น และทรัพยากรเริ่มลดลงจากการแข่งขันกันผลิตในประเทศ

(3) ด้านการส่งออกถูกกีดกันการค้าจากต่างชาติ จีนจึงเลือกตั้งโรงงานผลิตในต่างประเทศเพื่อนำเข้าสินค้าจากจีนไปแปรรูปในต่างประเทศ

(4) ด้านเทคนิค เนื่องจากจีนประสบปัญหาการขาดเทคโนโลยี และภาพลักษณ์ในเรื่องคุณภาพสินค้า แนวทางที่จีนจะพัฒนาได้เร็วที่สุด คือ การซื้อเทคโนโลยี และกิจการที่ประสบความสำเร็จแล้วมาพัฒนาต่อ กล่าวคือ การลงทุนซื้อหรือควบรวมกิจการ

---

[33] China Policy Beijing, “China Going Global between ambition and capacity,” Policycn, https://policycn.com/wp-content/uploads/2017/05/2017-Chinas-going-global-strategy.pdf (accessed December 10, 2018).

[34] เสาวลักษณ์ สุขสังข์ และ คณิศร ธะวิทย์, “ภาษาจีนกับการรองรับฐานการผลิตจากบริษัทนักลงทุนของจีนภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง,” วารสารเศรษฐศาสตร์ รามคำแหง, http://www.ecojournal.ru.ac.th/journals/23_1516972684.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

(5) ด้านรัฐบาล ปัญหาเงินทุนสำรองมหาศาลของจีนเป็นสกุลเงินเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งทางออกของรัฐบาลจีนต้องการลดความเสี่ยงในการถือครอง และลดความสำคัญของค่าเงินดังกล่าว กอปรกับนโยบายสร้างให้จีนกลับมาเป็นผู้นำโลกอีกครั้งอย่างโครงการริเริ่มนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR)

จีนเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะต่อกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม ทั้งด้านการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นบทบาทที่เพิ่มขึ้น โดยการเข้าไปให้ความช่วยเหลือของจีนนั้นเพื่อต้องการแสวงหาทรัพยากรและตลาดใหม่ในการรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดของจีน พร้อมกับพัฒนาพื้นที่ชายแดนจีนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นการแก้ปัญหาพื้นที่ที่ไม่ติดทะเลให้สามารถขับเคลื่อนได้ด้วยการดำเนินการค้าสู่ประตูการค้าสู่อาเซียน ซึ่งเป็นการสอดรับต่อนโยบายการมุ่งลงใต้ของจีนเพื่อแสวงหาความมั่นคงทางอาหารและพลังงานในภูมิภาค รวมถึงแสวงหาทรัพยากรและตลาดของจีน อันสะท้อนให้เห็นจากการเติบโตทางการค้า การลงทุน และการให้เงินช่วยเหลือเพื่อพัฒนาด้านต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง[35]

การเข้าไปมีบทบาทของจีนโดยการให้เงินกู้เพื่อให้ความช่วยเหลือ และให้รัฐวิสาหกิจเข้าไปทำการค้าและการลงทุนโดยอาศัยเงินช่วยเหลือเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินนโยบายในการลงทุนต่างประเทศ ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาได้มีเงินทุนจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาลงทุนในภูมิภาคอาเซียนเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ยุโรป เกาหลีใต้ และจีน โดยเฉพาะเงินทุนจากจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากและเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่อันดับ 1 ในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง เมื่อ ค.ศ. 2014 การลงทุนของจีนในกลุ่มประเทศ สปป.ลาว กัมพูชา และเมียนมา มีมูลค่า 614.3 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา 553.9 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และ 578.5 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ เนื่องจากมีปัจจัยในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศต่างๆ ในอาเซียน และเป็นผลจากนโยบายของรัฐบาลจีนที่สนับสนุนให้ผู้ประกอบการออกมาลงทุนต่างประเทศตามนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) หรือเส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของจีน[36]

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-regional Economic Cooperation: GMS-EC)[37] เป็นกรอบความร่วมมือของ 6 ประเทศในลุ่มน้ำโขง ได้แก่ จีนตอน

---

[35] “จีนรุกหนักลงทุนลุ่มน้ำโขงดันจับคู่นักธุรกิจชา-กาแฟร่วมคนไทย,” *ประชาชาติธุรกิจ*, 1 กันยายน 2560, ภายใต้ “เศรษฐกิจภูมิภาค,” https://www.prachachat.net/local-economy/news-32259 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[36] สุเนตรตรา จันทบุรี, “ทุนจีนในอาเซียน,” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=5791&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[37] ประจักษ์ ฝั้นพรม, “พลวัตของจีนต่อประเทศใน GMS,” ธนาคารแห่งประเทศไทย, https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ใต้ (ยูนนานและกวางสี) เมียนมา ไทย สปป.ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เริ่มก่อตั้งขึ้น เมื่อ ค.ศ. 1992 เป็นต้นมา โดยเขตปกครองตนเองกวางสีเป็นสมาชิก เมื่อ ค.ศ. 2004 มีพื้นที่รวมกันประมาณ 2.3 ล้านตารางกิโลเมตร ประชากรกว่า 250 ล้านคน ในเชิงภูมิศาสตร์อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ระยะยาว 3 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างความเชื่อมโยงผ่านระบบต่างๆ (Connectivity) (2) การเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันในระดับอนุภูมิภาค (Competitiveness) และ (3) การเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันของการเป็นชุมชน (Community) และมุ่งเน้นความร่วมมือใน 9 สาขาหลัก ได้แก่ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน เกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พลวัตของจีนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลากหลายมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ค่านิยมและทัศนคติ มีบทบาทและผลกระทบต่อสังคมในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2011-2015) ของจีน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีพื้นที่ทางตะวันตกของจีน เช่น มหานครฉงชิ่งเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตก 5 มณฑล ได้แก่ มณฑลกุ้ยโจว เขตปกครองกวางสี มณฑลเสฉวน มหานครฉงชิ่ง และเขตปกครองตนเองทิเบต โดยเน้นการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การเร่งรัดปฏิรูปการเปิดการค้ากับต่างประเทศ การสร้างจุดขาย การส่งเสริมไปลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจนการเชื่อมโยงการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างเขตเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และการร่วมมือกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนและเอเชียใต้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต รวมถึงกำหนดให้เขตปกครองตนเองกวางสีเป็นประตูเชื่อมโยงสู่เส้นทางสายไหมทางทะเล และให้มณฑลยูนนานเป็นประตูเชื่อมโยงกับเส้นทางสายไหมทางบก โดยมีโครงการดังนี้ (1) การพัฒนาแม่น้ำโขงเพื่อพัฒนาเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำและเส้นทางคมนาคมตลอดสายของแม่น้ำโขง (2) การพัฒนาการสื่อสารและคมนาคมทางบกเชื่อมต่อเส้นทางรถไฟและถนนกับเมียนมา ไทย สปป.ลาว และเวียดนาม (3) การพัฒนาการทำเหมืองแร่ครบวงจร (4) การเกษตรแปรรูปเพื่อการส่งออก และ (5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความร่วมมือระหว่างจีนและอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่ผ่านระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor: EC) มีทั้งด้านการเชื่อมโยงการขนส่งและคมนาคมสำคัญ โดยเฉพาะเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างไทย-จีน เช่น เส้นทาง R3 (คุนหมิง-สปป.ลาว /เมียนมา-กรุงเทพ) เส้นทาง R9 (แม่สอด–มุกดาหาร-สุวรรณเขต-ดานัง) และเส้นทาง R12 (นครพนม-คำม่วน-ฮานอย-ผิงเสียง-กวางสี-กวางตุ้ง) ความร่วมมือเสริมสร้างจุดเชื่อมโยง ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โครงการพัฒนายุทธศาสตร์ในด้านพลังงานของอนุภูมิภาค และโครงการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

บทบาทของจีนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง จีนยังมีบทบาทเป็นประเทศให้ความช่วยเหลือและการขายอาวุธให้กับเมียนมาและกัมพูชา จีนยังเป็นประเทศให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณูปโภค อาทิ การสร้างถนนให้แก่ เมียนมา สปป.ลาว และกัมพูชา และจีนเป็นลูกค้ารายใหญ่ที่สุดของเวียดนาม ส่วนเวียดนามก็เป็นลูกค้ารายใหญ่ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมีความสำคัญต่อ

จีนใน 2 ประการ คือ (1) เป็นมิติทางเศรษฐกิจ และ (2) เป็นมิติด้านความมั่นคงใหม่ (Non-Traditional Security) ถือได้ว่าอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นเส้นทางสำคัญเชื่อมโยงจีนสู่เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเส้นทางลำเลียงพลังงานให้แก่ภูมิภาคทางตะวันตกของจีน เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ทองแดง แร่เหล็ก ดีบุกและอาหารของจีน นโยบายและการสนับสนุนในประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงของจีน ถือได้ว่าจีนมีบทบาทสำคัญในกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ อีกทั้งยังเป็นฐานทางนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทด้านระหว่างประเทศในอาเซียนอีกด้วย[38]

นอกจากนี้ มีกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (Lancang-Mekong Cooperation: LMC) เป็นยุทธศาสตร์ของจีนสำหรับการเพิ่มบทบาทด้านการค้าการลงทุนเข้ามาในกลุ่มประเทศอาเซียนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง นับเป็นการเพิ่มบทบาทและอิทธิพลของจีนอย่างเป็นทางการในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง นอกจากจะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้จีนสามารถมาลงทุนในโครงการต่างๆ ตลอดเส้นทางที่ลุ่มแม่น้ำโขงไหลผ่าน และยังเป็นการขยายอิทธิพลของจีนเพื่อเตรียมพร้อมต่อการลงทุนภายใต้นโยบายแถบเศรษฐกิจและเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในภูมิภาคอาเซียนให้เป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งประเทศสมาชิกอื่นจะได้รับประโยชน์โดยตรงในแง่ของปริมาณการค้าการลงทุนในโครงการย่อยต่างๆ ที่จะตามมา อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การขนส่งสินค้าทางเรือ การค้าข้ามแดนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคโดยเฉพาะหมวดอาหารและผลไม้ เป็นต้น ซึ่งมีหน้าที่ศึกษาการบริหารจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนบนลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งศึกษาผลกระทบของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำบนแม่น้ำโขงสำหรับประเทศสมาชิก ซึ่งกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (LMC) เสนอขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2014 โดยนายกรัฐมนตรีจีน หลี่เค่อเฉียง ในเวทีประชุมผู้นำจีน-อาเซียนที่เมียนมา เมื่อ วันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 2018 ไทยได้รับรองเอกสารผลลัพธ์แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี สำหรับกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง ซึ่งกำหนดแนวทางความร่วมมือในระยะ 5 ปีข้างหน้า และเป็นการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองของไทยและประเทศสมาชิกในการประสานความร่วมมือทั้ง 3 เสาหลัก ได้แก่ (1) การเมือง (2) การพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืน และ (3) การแลกเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนทั้ง 6 ประเทศสมาชิก[39]

การเข้ามามีอิทธิพลของจีนภายใต้กรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (LMC) นี้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนในการเข้ามาคานอำนาจและขยายอิทธิพลแข่งกับญี่ปุ่น ซึ่งมีโครงการกรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ด้วยเงินทุนสนับสนุนการพัฒนาจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ซึ่งมีญี่ปุ่นเป็นหัวเรือใหญ่ เนื่องจากกลุ่มประเทศ CLMV และไทย เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยังมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีต่อเนื่องและยังต้องการการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ อีกมาก โดยกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (LMC) จะเป็นหนึ่งใน

---

[38] ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านแม่โขงศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา, “อิทธิพลจีนในอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง,” จุฬาลงกรณ์, https://www.chula.ac.th/impact/3890/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[39] “ส่องยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนจีนผ่านกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง,” SCB Economic intelligence Center, https://www.scbeic.com/th/detail/product/4606 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ตัวกลางที่ช่วยให้จีนขยายธุรกิจด้านพลังงานน้ำ ถ่านหิน การสร้างถนนและท่าเรือ ตลอดเส้นทางภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR)[40]

รัฐบาลจีนพยายามผลักดันนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ด้านการลงทุนในกลุ่ม GMS พร้อมทั้งสนับสนุนภาคเอกชนด้านอุตสาหกรรมเกษตรทั้งกาแฟและชา จับคู่ธุรกิจร่วมกับนักลงทุนไทยในภาคเหนือ ภาคเอกชนเชียงใหม่ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานการค้า การลงทุน และวัฒนธรรม ลุ่มแม่น้ำโขง (GMS-Trade Investment and Culture Center: GMS-TICC) ขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่ (1) อำนวยความสะดวกและประสานงานให้เกิดความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนระหว่างจีนกับประเทศในกลุ่ม GMS และภาคเหนือของไทย (2) จัดกิจกรรมที่จะกระตุ้นการเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจระหว่างจีน และกลุ่มประเทศ GMS ในทุกด้าน ได้แก่ การจัดเวที Forum การจัด Business Matching ในระดับนานาชาติ (3) ประสานงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือเพื่อให้เกิดความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับจีนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายดังกล่าวและเพื่อเชื่อมโยงการค้าการลงทุนระหว่างไทย-จีนในลุ่มแม่น้ำโขง นอกจากนี้ยังจะเกิดความร่วมมือในเชิงธุรกิจระหว่างนักลงทุนไทยและจีน ที่จะมีการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจด้านการเกษตร อาทิ กาแฟและชา ท่องเที่ยว และธุรกิจด้านการขนส่ง-โลจิสติกส์[41]

2. การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (7 ประเทศ)

จีนได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านการลงทุนไปยังต่างประเทศเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการเติบโตของประเทศจีนมาอย่างต่อเนื่อง จีนเริ่มให้ความสำคัญกับภูมิภาคอาเซียนที่มีภูมิเศรษฐศาสตร์ที่ดีต่อการลงทุนของจีน ซึ่งจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญของอาเซียน เช่น จีนเป็นประเทศคู่เจรจาแรกที่เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับอาเซียนภายใต้กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2002 ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน กับประเทศสมาชิกอาเซียนเก่า (6 ประเทศ) และกับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (4 ประเทศ) ใน ค.ศ. 2015 การประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ 16 เห็นชอบให้มีการยกระดับความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA: ACFTA)[42] เพื่อทำให้

---

[40] “จีนรุกหนักลงทุนลุ่มน้ำโขงดันจับคู่นักธุรกิจชา-กาแฟร่วมคนไทย,” *ประชาชาติธุรกิจ*, 1 กันยายน 2560, ภายใต้ “เศรษฐกิจภูมิภาค,” https://www.prachachat.net/local-economy/news-32259 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[41] “จีนรุกหนักลงทุนลุ่มน้ำโขงดันจับคู่นักธุรกิจชา-กาแฟร่วมคนไทย,” *ประชาชาติธุรกิจ*, 1 กันยายน 2560, ภายใต้ “เศรษฐกิจภูมิภาค,” https://www.prachachat.net/local-economy/news-32259 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[42] กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ กรมอาเซียน, “ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน,” กระทรวงการต่างประเทศ. http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/partnership-20170418-133335-058032.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เกิดการอำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น นับตั้งแต่ ค.ศ. 2009 จีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 1 ของอาเซียน ในขณะที่อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ 3 ของจีน รองจากสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 2015 การค้าอาเซียน-จีน มีมูลค่า 345,415 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือร้อยละ 15.2 ของมูลค่าการค้าของอาเซียนทั้งหมด ส่วนในด้านการลงทุนของจีนในอาเซียนมีมูลค่า 8,256.5 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือร้อยละ 6.8 ของมูลค่าการลงทุนในอาเซียนทั้งหมด นอกจากนี้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ 19 ได้เห็นชอบให้มีการกำหนดเป้าหมายการค้าและการลงทุนอาเซียน-จีน มูลค่า 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และ 150,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ภายใน ค.ศ. 2020 ได้ทำให้ประเทศมหาอำนาจโลก สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และยุโรป พยายามเข้ามาคานอิทธิพลของจีนในภูมิภาคอาเซียน

ในขณะที่จีนกำลังก้าวออกไปลงทุนนอกประเทศ จีนได้ดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศควบคู่กันไปด้วย โดยลดการพึ่งพาการส่งออก ด้วยการเพิ่มอุปสงค์และอุปทานภายในประเทศ[43] ขณะเดียวกันจีนมียุทธศาสตร์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภูมิภาคอาเซียน จีนให้ความสนใจลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม) ส่วนธุรกิจประเภทอื่นจะคำนึงถึงนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศนั้นๆ เป็นหลัก อาทิ โครงการพัฒนาเหมืองแร่ในสปป.ลาว เมียนมา และภาคเกษตรในเวียดนามและกัมพูชา

ในประเทศกัมพูชา จีนเป็นตลาดนำเข้าสินค้าของกัมพูชามากเป็นอันดับ 2 ใน ค.ศ. 2013 และเป็นประเทศที่ลงทุนมากที่สุด โดยเฉพาะการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น สร้างถนน สะพาน และการสัมปทานการสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าขนาดใหญ่ ซึ่งช่วยบรรเทาปัญหาการผลิตไฟฟ้าใช้ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการในกัมพูชา[44] ส่วนการลงทุนของจีนในกัมพูชาในโครงการลงทุนในด้านพลังงานไฟฟ้า อสังหาริมทรัพย์ การเกษตรและอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก เช่น สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป เนื่องจากค่าแรงยังมีราคาถูกเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น[45]

---

[43] “จีนพลิกบทบาทโรงงานของโลก ถอดบทเรียนจากโลกาภิวัตน์มุ่งหน้าสู่อาเซียน,” *สำนักข่าวอิศรา*, 28 กุมภาพันธ์ 2556, ภายใต้ “เวทีทัศน์,” https://www.isranews.org/isranews/19687-จีนพลิกบทบาทโรงงานของโลก-ถอดบทเรียนจากโลกาภิวัตน์มุ่งหน้าสู่อาเซียน.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[44] “จีนรุกหนักลงทุนลุ่มน้ำโขงดันจับคู่นักธุรกิจชา-กาแฟร่วมคนไทย,” *ประชาชาติธุรกิจ*, 1 กันยายน 2560, ภายใต้ “เศรษฐกิจภูมิภาค,” https://www.prachachat.net/local-economy/news-32259 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[45] สุเนตรตรา จันทบุรี, “ทุนจีนในอาเซียน,” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=5791&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทั้งนี้ จากการลงพื้นที่ได้พบกับเจ้าหน้าที่สถานทูต ณ กรุงพนมเปญ[46] ท่านได้ให้มุมมองที่การเข้ามาของกลุ่มทุนจีนในกัมพูชาว่า “กลุ่มทุนจีนมาแทนกลุ่มทุนทางยุโรป โดยรัฐบาลจีนให้การช่วยเหลือทั้งยกหนี้ มอบรถเมล์ และเน้นการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานให้กับกัมพูชา มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสองชาติ รวมถึงการชาวจีนโพ้นทะเลเดิมที่อาศัยมาในกัมพูชา ก่อนเกิดสงครามกลางเมือง การเข้ามาของชาวจีนในกรุงพนมเปญ ไม่เป็นมีกระแสความเกลียดชังชาวจีนแบบในเวียดนาม อิทธิพลของจีน ณ เวลานี้ถือว่าเป็นอันดับหนึ่งในเรื่องการลงทุน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะรัฐบาลฮุนเซนให้การต้อนรับอย่างดี ซึ่งทางรัฐบาลจีนให้ความช่วยเหลือแบบลดแลกแจกแถมอย่างเต็มที่”

ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการกัมพูชา (อดีตที่ปรึกษาคณะทำงานธนาคารแห่งประเทศกัมพูชา) เป็นอาจารย์ CamEd Business School[47] ได้กล่าวว่า “จากความล้าหลังและด้อยพัฒนาของกัมพูชามาจากการแทรกจากชาติตะวันตก อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งจีนไม่ได้มาแทรกแซงเหมือนชาติตะวันตก แต่ทางการจีนให้เงินและให้ความช่วยเหลือครั้งใหม่แก่กัมพูชาในการฟื้นฟูประเทศ ส่วนการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้น มีชั้นกลางเชื้อสายจีนจำนวนหนึ่งให้การสนับสนุนรัฐบาลฮุนเซน เพราะมองว่าฝ่ายค้านไม่เคยมีผลงานเป็นรูปธรรม มีแต่การสร้างความแตกแยกในประเทศเรื่อยมา การเข้ามาของจีนครั้งนี้เหมือนใช้การลงทุนนำร่อง เพื่อจะให้คนจีนเข้ามาพักอาศัย และทำธุรกรรมมากขึ้น มองว่าเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชา”

สำหรับ สปป.ลาว จีนเป็นประเทศที่มีมูลค่าลงทุนสะสมรายใหญ่ที่สุด เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา โดยใน ค.ศ. 2013 จีนเป็นคู่ค้ารายใหญ่อันดับ 2 มีมูลค่าการค้าสูงถึง 2.74 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 59 จาก ค.ศ. 2012 ที่มีมูลค่าการค้า 1.72 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตที่สูงอย่างก้าวกระโดด รวมถึงจีนยังให้ความช่วยเหลือในหลายด้าน เช่น พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยพยายามผลักดันโครงการสร้างทางรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสปป.ลาวและจีน การสร้างทางด่วนเชื่อมคุนหมิง–กรุงเทพฯ ที่ผ่านบริเวณชายแดนจีนและสปป.ลาว การลงทุนด้านอุตสาหกรรมเขื่อนพลังงานไฟฟ้าและเหมืองแร่ รวมถึงการปลูกพืชพลังงาน[48] อิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนที่มีต่อสปป.ลาว เป็นการลงทุนและพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ในสปป.ลาวนั้นส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือแบบทวิภาคี เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่รัฐบาลสปป.ลาวให้สัมปทานแก่กลุ่มทุนจีนเข้ามาพัฒนาพื้นที่ อันได้แก่ เขตเศรษฐกิจบึงธาตุหลวงนครเวียงจันทน์ หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบ่อเต็น-บ่อหาน (พรมแดนสปป.ลาว-จีน) ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดเส้นทาง R3A ได้กลายเป็นเมืองใหม่ของจีนในสปป.ลาว การดำเนินโครงการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงจีน-

---

[46] เจ้าหน้าที่สถานทูต ณ กรุงพนมเปญ, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, กรุงพนมเปน กัมพูชา, 18 ธันวาคม 2560.

[47] นักวิชาการกัมพูชา, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, กรุงพนมเปน กัมพูชา, 19 ธันวาคม 2560.

[48] น้ำผึ้ง ทัศนัยพิทักษ์กุล, “การพัฒนาการค้าข้ามแดนเชียนอาเซียน,” สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ITD), 3 ตุลาคม 2557. http://www.itd.or.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สปป.ลาว พบว่ารัฐบาล สปป.ลาว ใช้กลยุทธ์ด้านการสื่อสารกับประชาชนว่า โครงการดังกล่าวจะสร้างประโยชน์ ประกอบกับ สปป.ลาว มีนโยบายเปลี่ยน Land Lock เป็น Land Link ดังนั้นโครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเป็นหัวใจสำคัญของรัฐบาลสปป.ลาว จึงเดินหน้าโครงการรถไฟความเร็วสูงเพื่อก่อให้เกิดแรงกระตุ้นทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้อิทธิพลของทุนจีนยังลงไปถึงระดับการค้าในระดับชุมชนเมืองของสปป.ลาว เช่น การค้าขายโทรศัพท์มือถือและสินค้าอื่นของจีนที่ตลาดชายแดนวังเต่า แขวงจำปาสัก-ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี พ่อค้าแม่ขายในตลาดแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนเชื้อสายไฮ้เกือบทั้งหมด[49]

ส่วนในเมียนมา จีนกับเมียนมามีความสัมพันธ์ที่ดีเป็นระยะเวลายาวนาน ตั้งแต่ก่อนเมียนมาเริ่มเปิดประเทศ เมื่อ ค.ศ. 2009 ทั้งเป็นตลาดนำเข้าสินค้าที่สำคัญ โดยมีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการให้เงินช่วยเหลือ จนทำให้จีนเป็นประเทศที่ลงทุนสะสมมากเป็นอันดับ 1 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านพลังงาน การสัมปทานขุดเจาะก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน และลงทุนสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากทางตะวันตกเฉียงใต้ของเมียนมา ที่เมืองเจ้าพิว รัฐยะไข่ ถึงมณฑลยูนนาน โดยเปิดทำการตั้งแต่ ค.ศ. 2013 และได้สร้างโรงปั่นไฟฟ้าเพื่อให้ชาวบ้านได้มีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง และรัฐบาลเมียนมายังได้จัดตั้งให้พื้นที่นี้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อ ค.ศ. 2014 นอกจากนี้ จีนยังได้พัฒนาพื้นที่ชายแดนทางตอนใต้ในมณฑลยูนนาน โดยก่อสร้างทางด่วนเชื่อมต่อจากด่านลุ่ยลี่ไปถึงเมืองคุนหมิง ระยะทางประมาณ 600 กิโลเมตร เพื่อเป็นประตูการค้าเชื่อมกับทางทิศเหนือของเมียนมาที่เมืองมูเซ รัฐฉาน ซึ่งนับเป็นการเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างกันอย่างมาก[50] โครงการลงทุนต่างประเทศของจีนในเมียนมาส่วนใหญ่เป็นโครงการพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างเขื่อน การก่อสร้างท่อส่งน้ำมัน ท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ท่าเรือน้ำลึก นิคมอุตสาหกรรม และเส้นทางรถไฟที่มีความยาว 1,000 กิโลเมตร เป็นต้น

เวียดนาม ถึงแม้จะมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับจีนที่ไม่ราบรื่นมากนักในช่วงของการเปิดประเทศเวียดนามเมื่อ ค.ศ. 1986 แต่หลังจากนั้นในช่วงทศวรรษที่ 1990 ความสัมพันธ์จีนกับเวียดนามมีทิศทางที่ดีขึ้น มีการค้าชายแดน และใน ค.ศ. 2013 จีนยังเป็นตลาดนำเข้าสินค้าของเวียดนามที่สำคัญเป็นอันดับ 1 แสดงให้เห็นถึงความนิยมใช้สินค้าจีนในเวียดนามที่มีมากขึ้น และจีนยังเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมอีกหลายด้าน เช่น ขุดเจาะเหมืองแร่ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม รวมถึงลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น[51]

สิงคโปร์ การลงทุนของจีนในสิงคโปร์ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ภาคบริการทั้งด้านการเงิน การธนาคาร การบริการทางธุรกิจ การจำหน่ายสินค้าและอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัยใน

---

[49] สุเนตรตรา จันทบุรี, “ทุนจีนในอาเซียน,” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=5791&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[50] น้ำผึ้ง ทัศนัยพิทักษ์กุล, “การพัฒนาการค้าข้ามแดนเชียนอาเซียน,” สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ITD), 3 ตุลาคม 2557. http://www.itd.or.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[51] น้ำผึ้ง ทัศนัยพิทักษ์กุล, “การพัฒนาการค้าข้ามแดนเชียนอาเซียน,” สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ITD), 3 ตุลาคม 2557. http://www.itd.or.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สิงคโปร์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากเพราะสิงคโปร์มีคนเชื้อสายจีนจำนวนมากและใช้ภาษาจีนกลางในการสื่อสาร รวมถึงนโยบายของสิงคโปร์ด้านการปล่อยสินเชื่อและนโยบายการโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของต่างชาติที่มีการผ่อนปรนมากขึ้น อีกทั้งในจีนได้เริ่มมีนโยบายจำกัดการซื้อบ้านในจีน

ไทยเป็นประเทศที่นักลงทุนชาวจีนให้ความสนใจเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมและร้านอาหารจีน ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนแบบการร่วมลงทุนกับนักธุรกิจท้องถิ่นและภาคอสังหาริมทรัพย์จะมีทั้งเข้ามาลงทุนเอง และเข้ามาหาผู้ร่วมทุนชาวไทย โดยเฉพาะจังหวัดท่องเที่ยวติดอันดับของไทย รวมถึงในกรุงเทพฯ ด้วย เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางมาเที่ยวเมืองไทยเพิ่มมากขึ้นทุกปี ทำให้นักธุรกิจจีนต้องการเข้ามาลงทุนในไทย เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน การลงทุนของจีนในไทย การลงทุนของนักลงทุนจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย เมื่อ ค.ศ. 2015 มีมูลค่ามากกว่า 40,000 ล้านบาท โดยเป้าหมายของจีนที่มาลงทุนไทยนั้นเพื่อใช้ไทยเป็นตลาดสินค้าของจีนและเป็นฐานการผลิตส่งออกไปยังประเทศแถบภูมิภาคอาเซียน รวมถึงส่งสินค้ากลับไปยังจีน เนื่องจากสินค้าด้านการเกษตรที่ไทยมีวัตถุดิบจำนวนมาก และยังมีเป้าหมายใช้ฐานการผลิตในไทยส่งออกสินค้าไปยุโรปและอเมริกาที่ในบางสินค้าจากจีนถูกกีดกันหากส่งออกไปจากจีนโดยตรง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเหนือของไทยที่มีความใกล้ชิดกับประเทศจีนตอนใต้ มีความสำคัญในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันได้สะดวกผ่านเส้นทางแม่น้ำโขง ถนน R3A รวมถึงรถไฟความเร็วสูง อันจะส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ของจีน ทำให้ไทยยกระดับขีดความสามารถโดยจัดเป็นกลุ่มๆ (Cluster) โดยเฉพาะด้านนโยบาย 4.0 ของไทย เมืองอัจฉริยะ (Smart City) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของไทย โดยเฉพาะด้านโลจิสติกส์ การเชื่อมด้วยรถไฟความเร็วสูง การพัฒนาการเดินเรือในแม่น้ำโขง การเจาะอุโมงค์เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน หรือการก่อสร้างสนามบินภาคเหนือแห่งใหม่ เป็นต้น สำหรับนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ของจีน มีโครงการที่ลงทุนด้วยมูลค่าถึง 1.4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นการสร้างเส้นทางโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของโลก โดยเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางทะเลระหว่าง 1 ภูมิภาค และ 3 ทวีป คือ อาเซียน เอเชีย แอฟริกา และยุโรป เกี่ยวข้องกับ 66 ประเทศทั่วโลก ครอบคลุมประชากรโลกถึง 4,500 ล้านคน และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงถึง 1 ใน 3 ของเศรษฐกิจโลก ซึ่งในส่วนของภาคเหนือของไทยก็มีการเชื่อมโยงด้านการค้าและการลงทุนกับจีน

ไทยมีบทบาทสำคัญเนื่องจากที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อีกทั้งรัฐบาลไทยเร่งปฏิรูประเทศในหลายด้าน ทั้งด้านกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งโครงการที่สำคัญ คือ โครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ครอบคลุมเนื้อที่ 132.66 ตารางกิโลเมตร ประชาชนในพื้นที่ 2.88 ล้านคน โครงการ EEC ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคเป็นประตูสู่อาเซียนและเอเชีย โดยไทยจะเชื่อมโยงโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) กับโครงการนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เพื่อยกระดับไทยก้าวสู่ศูนย์กลางการค้าการลงทุนด้านโลจิสติกส์และการเงินของภูมิภาค โดยจีนร่วมมือกับไทยใน 4 ด้าน คือ ด้านความร่วมมือทางนโยบายระดับสูงภาครัฐ ด้านประสานงานกับนโยบายมหภาคทั้งการค้าและการลงทุน ด้านเพิ่มการพัฒนาไทย-จีน พร้อมสนับสนุนผู้ประกอบการใหม่มาลงทุนใน

ระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ในโครงการสาธารณูปโภคกับด้านไอที และด้านสนับสนุนความสัมพันธ์ระดับประชาชน เช่น การท่องเที่ยว การศึกษา เป็นต้น ผลกระทบที่จะมีต่อผู้ผลิตขนาดเล็กและกลาง (SMEs) ของไทย ที่จะต้องเผชิญกับการแข่งขันจากสินค้าจีนที่เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือไปจากความพยายามในการผลักดันระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ให้เชื่อมโยงเข้ากับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR)

นอกจากนี้ จีนยังมียุทธศาสตร์ทางด้านการขนส่งคือการสร้างรถไฟความเร็วสูงจากคุนหมิงลงมาถึงนครหลวงเวียงจันทน์ของสปป.ลาว และไทยมีโครงการสร้างทางรถไฟเชื่อมต่อจากเวียงจันทน์มายังจังหวัดหนองคาย ขอนแก่น นครราชสีมา สระบุรี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะส่งผลดีต่อการค้าและการลงทุนทั้งไทยและจีนเพิ่มขึ้น[52] เส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไทยเป็นเส้นทางหนึ่งที่เป็นเป้าหมายของนักลงทุนจีนที่จะเริ่มจากมณฑลทางตอนใต้ของจีน ซึ่งมีทั้งมณฑลยูนนานและกวางสี

จากความเชื่อมโยงในเชิงนโยบายไทยกับจีน ที่มีการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 กับ Made in China 2025 เมื่อ ค.ศ. 2017 จีนลงทุนในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ข้ามชาติมากถึง 9.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2016 จีนลงนามพัฒนาความร่วมมือด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) กับไทย ซึ่งจะมีผลให้นำเทคโนโลยีที่พัฒนามาใช้ในธุรกิจบริการของไทย การร่วมทำธุรกิจระหว่างจีนกับไทย เช่น โครงการผลิตรถ MG ที่เครือซีพีร่วมกับเซี่ยงไฮ้ออโต้ ที่ผลิตรถเพื่อตอบโจทย์คน 600 ล้านคน รวมถึงธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ของกลุ่มเซ็นทรัลของไทยประกาศความร่วมมือกับ JD.com ของจีน มูลค่า 500 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตลอดจน Lazada ที่ Alibaba เป็นเจ้าของจะทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใหญ่ที่สุดในไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไทยเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของโลจิสติกส์และสินค้าเพื่อให้จีนเข้าสู่อาเซียน กล่าวคือ การให้บริษัทจีนเข้ามาตั้งสำนักงานภูมิภาค (Regional Headquarter: RHQ) ในไทย เพื่อบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เป็นแหล่งสินค้าหรือวัตถุดิบ (Sourcing Center) เดิมแหล่งสินค้าหรือวัตถุดิบอยู่ที่จีน ทั้งนี้อาเซียนยังเป็นแหล่งสินค้าหรือวัตถุดิบที่ใหญ่ที่สุดโดยมีไทยเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทำให้บริษัทต่างชาติที่ใช้ไทยเป็น RHQ มีจำนวนกว่า 200 บริษัท ตัวอย่างบริษัทของจีน คือ หัวเว่ย ที่ตั้ง Open Lab ในไทย ตลอดจนนโยบายเส้นทางสายไหมเป็นบริบทโลกดังกรณีกลุ่มบริษัทอาลีบาบาของจีน ได้ขยายบทบาทความร่วมมือที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นกับมาเลเซียและไทย สะท้อนถึงความต้องการระบายสินค้าจีนเข้าสู่ตลาดภายในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยอาศัยลู่ทางในการสร้างและขยายแพลตฟอร์ม (Platform) ทางการตลาดบนสื่ออินเทอร์เน็ตที่บริษัทจีนมีความได้เปรียบอยู่เพื่อครอบครองส่วนแบ่งตลาดในภูมิภาคนี้ให้ได้มากขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำ[53]

---

[52] สุเนตรตรา จันทบุรี, “ทุนจีนในอาเซียน,” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=5791&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[53] อารยะ ปรีชาเมตตา, “ถอดรหัส One Belt, One Road Initiative,” *กรุงเทพธุรกิจ,* 6 มิถุนายน 2560, ภายใต้ “CEO Blogs,” http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641487 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

มาตรการที่ไทยได้เตรียมการเพื่อดึงนักลงทุนจีนและต่างชาติยังประกอบไปด้วยการอำนวยความสะดวกด้านการให้วีซ่าสำหรับบุคลากรที่เข้ามาทำงานมีครอบครัว คู่สมรสและสมาชิกครอบครัวก็จะได้รับสิทธิอยู่อาศัยและทำงานในประเทศไทยได้นาน 4 ปี โดยไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) พร้อมขยายระยะเวลาการรายงานตัวจากทุก 90 วันไปเป็นทุก 1 ปี รวมไปถึงมาตรการทางภาษี ลดภาษีเงินได้สำหรับนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญของศูนย์วิจัย (Research Center) เป็นร้อยละ 17

ทั้งนี้ โครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เป็นโครงการของไทยที่ไทยผลักดัน โดยมีเป้าหมายว่าภายใน 1 ปี จะเปิดประมูลโครงการสำคัญๆ 4-5 โครงการ โดยโครงการที่จะเชื่อมโยง EEC กับ Belt Road Initiative คือ โครงการสนามบินใหม่ที่สำคัญเท่ากับสุวรรณภูมิ และโครงการรถไฟความเร็วสูงที่กรุงเทพฯ-ระยอง โครงการท่าเรือหลายแห่งที่สามารถเชื่อมโยงไปยังจีนตะวันตก รวมถึงโครงการศูนย์ซ่อมอากาศยานอู่ตะเภาที่จะเปิดประมูล เมื่อ ค.ศ. 2018 ซึ่งเป็นศูนย์ซ่อมที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน เนื่องจากเอเชียเป็นภูมิภาคที่ซื้อเครื่องบินมากที่สุดในโลก

ในด้านอุตสาหกรรมของไทย สร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับนโยบาย Made in China 2025 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่สนับสนุนจากจีน ซึ่งไทยพร้อมจัดสรรพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมให้กับกลุ่มธุรกิจจีนโดยเฉพาะ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการบริหารจัดการในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับ Silicon Valley ในสหรัฐอเมริกา ตลอดจนยังเปิดกว้างรับสถานศึกษาจากทั่วโลกมาตั้งในพื้นที่ระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)[54] ดังนั้นระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) กับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งในระดับนโยบายและระดับอุตสาหกรรม โดยในด้านนโยบายนั้น เมื่อเทียบเคียงสาระของนโยบายแล้ว พบว่า Thailand 4.0 ของไทยมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับนโยบาย Made in China 2025 ที่มีเป้าหมายตรงกันคือปรับเปลี่ยนจากการลงทุนที่ใช้แรงงานเป็นหลักไปสู่การส่งเสริมการลงทุนที่ใช้เทคโนโลยี ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ของไทยก็ได้บรรจุเรื่องนี้ไว้ด้วย ดังนั้นจึงเป็นจุดร่วมทางยุทธศาสตร์การดำเนินงาน โครงการเส้นทางสายไหมของจีนใหม่เป็นการสร้างความช่วยเหลือของจีนเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก และเพื่อสร้างความเป็นผู้นำบนเวทีโลก โดยเฉพาะการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างรถไฟความเร็วสูง อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีในการสร้างรถไฟความเร็วสูงให้กับภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตามอาเซียนเป็นเพียงแค่โรงงานของจีนที่ลงทุนในภูมิภาค

สำหรับเส้นทางการพัฒนาระบบรางในไทยเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนประเทศญี่ปุ่น แต่ความก้าวหน้ากลับไม่เท่าญี่ปุ่น เนื่องจากไทยเน้นพัฒนาเส้นทางถนนมากกว่า แม้ว่าการขนส่งสินค้าทางรถไฟต้นทุนจะต่ำกว่าเป็นเท่าตัว ทำให้รัฐบาลไทยหันมาให้ความสนใจการพัฒนาระบบรางมากขึ้น โดยอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เน้นปรับปรุงระบบรถไฟทางคู่ การพัฒนารางรถไฟมาตรฐาน 1.435 เมตร

[54] “Connecting Asia ทาบ One Belt, One Road ทับ EEC โอกาสร่วมทางยุทธศาสตร์ไทย-จีน เชื่อมโลกเชื่อมไทย 5 ด้าน,” ไทยพับลิก้า, https://thaipublica.org/2017/11/connecting-asia-one-belt-one-road-bbl-semina/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ตลอดจนโครงการรถไฟความเร็วสูงไทย-จีน[55] เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2017 ไทยได้ลงนามความร่วมมือกับจีนในโครงการพัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-หนองคาย ระยะที่ 1 มูลค่า 5,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหนึ่งในเส้นทางเชื่อมต่อภายใต้โครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน และไทยยังดึงดูดการลงทุนด้านเทคโนโลยีจากจีนเข้ามาในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมไทยให้ก้าวทันจีนและโลก เนื่องจากคนจีนมีรายได้สูงขึ้นและมีกำลังซื้อมากขึ้น จึงมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตมากขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมในการบริโภคเปลี่ยนไป ดังนั้นไทยต้องผลิตสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมการบริโภคของคนจีน[56]

สำหรับไทยมีข้อได้เปรียบในแง่ยุทธศาสตร์ที่ตั้งซึ่งอยู่ตรงกลางของอาเซียน รวมถึงการเป็นตลาดใหญ่ที่มีประชากรกว่า 65 ล้านคน รวมถึงการเป็นประเทศที่มีคนจีนโพ้นทะเลอยู่จำนวนมาก และการที่ไทยไม่มีปัญหาในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ก็ล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักลงทุนจีนสนใจไทยไม่น้อยไปกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลว่าจะใช้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นประโยชน์หรือไม่ วิสัยทัศน์ของไทยในการรับมือกับคลื่นจีน โดยต้องพิจารณาว่าจะร่วมมือกับจีนอย่างไร และต้องดูว่าไทยมีขีดความสามารถในด้านใดบ้าง และมีโอกาสที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อไทย ต้องมียุทธศาสตร์ในการรับมือกับจีน ทั้งในด้านกฎหมาย ภาษา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการเข้ามาลงทุนของจีนในไทย และหลายประเทศในอาเซียนเป็นไปอย่างผิดกฎหมาย เช่น ในไทยมีกรณีของผู้ประกอบการท่องเที่ยวรายใหญ่ที่เปิดบริษัททัวร์ โรงแรมอย่างผิดกฎหมาย โดยใช้บัตรประชาชนปลอม รวมถึงการเป็นตัวกลางซื้อผลไม้ทั้งหมดจากเจ้าของสวน และเป็นผู้ควบคุมราคาผลไม้เกือบทั้งหมด[57]

จากการที่ ประธานาธิบดี สีจิ้นผิง ซึ่งได้รับการลงมติจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 ระหว่างวันที่ 18-24 ตุลาคม ค.ศ. 2017 ให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นวาระที่ 2 ได้ประกาศวิสัยทัศน์ การพัฒนาที่มีเป้าหมายสร้างโลกที่มีอนาคตร่วมกัน เป็นโลกที่มีความเสมอภาคมีความเท่าเทียม มีความเชื่อมโยงผลประโยชน์ร่วมกัน ผ่านความสัมพันธ์ทางการค้าการลงทุนเสรี โดยเฉพาะโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ที่เป็นกรอบการทำงานของการดำเนินงานระหว่าง ค.ศ. 2014-2016 ได้มีการลงทุนไปแล้ว 50,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยมีผู้ประกอบการชาวจีนที่ลงทุนจำนวน 20 ราย ในเขตเศรษฐกิจกว่า 50 เขต ขณะที่ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ได้ลงทุนไปแล้วใน 21 โครงการ มูลค่า 3,490 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในหลายประเทศ และยังได้รับการบรรจุไว้ในธรรมนูญของพรรคหลังผ่านมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 ด้วย

---

[55] ปิยนุช ผิวเหลือง, “โอกาสทางเศรษฐกิจรถไฟจีน-ลาว-ไทย,” *โพสต์ทูเดย์*, 10 มีนาคม 2561, ภายใต้ “ข่าวประชาคมอาเซียน,” https://www.posttoday.com/aec/news/543894 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[56] “จีนประกาศเดินหน้าขยายอิทธิพลในเวทีโลกผ่านโครงการ Belt and Road Initiatives,” SCB Economic Intelligence Center, https://www.scbeic.com/th/detail/product/4312 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[57] “จีนวางหมากยึดอาเซียนแผ่อิทธิพลการลงทุนในทุกมิติ,” สมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-จีน, http://www.thaizhong.org/zh/news/asean/2016-08-22-02-23-22.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ใน ค.ศ. 2016 การลงทุนในต่างประเทศของจีนมีมูลค่า 190 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากผู้ประกอบการ 44,000 ราย ส่งผลให้การลงทุนรวมในต่างประเทศของจีนกระจายในกว่า 100 ประเทศทั่วโลก มูลค่าการลงทุนสะสม 5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนการลงทุนในอาเซียนของจีน ค.ศ. 2016 มีมูลค่า 130 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 67 ของการลงทุนในต่างประเทศโดยรวม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 20.4 ส่วนใหญ่การลงทุนของจีนอยู่ในภาคเอกชน 18 หมวด แบ่งเป็นอุตสาหกรรมการผลิต 39 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 45 ที่เหลือเป็นการลงทุนในการคมนาคมกับประเทศต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นการซื้อกิจการ 765 ราย ค.ศ. 2014-2016 การซื้อกิจการในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นมาก ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมการผลิต ไอทีและคมนาคม จากเดิมที่ลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงาน แต่ได้หันมาลงทุนในไอทีมากขึ้น รูปแบบการลงทุนหลักเป็นการซื้อหุ้น โดยการลงทุนในหุ้นของจีนมีมูลค่ามากกว่า 110 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา การลงทุนในต่างประเทศของจีนปรับเปลี่ยนไป เดิมเป็นการลงทุนโดยรัฐวิสาหกิจจีน ต่อมาเอกชนจีนได้ลงทุนมากขึ้นและกลายเป็นกำลังสำคัญของการลงทุนในต่างประเทศ สัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศของเอกชนจีนสูงถึงร้อยละ 88 ของการลงทุนต่างประเทศโดยรวม ส่วนรัฐวิสาหกิจจีนที่ลงทุนในต่างประเทศมีสัดส่วนร้อยละ 13

การลงทุนของเอกชนจีนในอาเซียนที่เพิ่มขึ้น มีปัจจัยหลักมาจากโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ซึ่งเป็นการลงทุนเพื่อซื้อและควบรวมกิจการ จากเดิมที่เน้นลงทุนในสาธารณูปโภค การลงทุนในธุรกิจบริการ ธุรกิจบันเทิง ไอที มีความชัดเจนว่าแนวโน้มการลงทุนในเทคโนโลยีมากขึ้น เพราะจีนมีนโยบายสนับสนุนให้นำการผลิตรูปแบบใหม่เข้าไปในประเทศที่ลงทุน เช่น รถไฟความเร็วสูงในไทย โดยที่จีนเป็นคู่ค้าสำคัญอันดับหนึ่งของไทย เมื่อ ค.ศ. 2016 มีมูลค่าการค้าระหว่างกัน 14 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในครึ่งแรกของปี ค.ศ. 2017 ไทยนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 ส่งออกไปจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 การส่งออกของไทยไปจีนคิดเป็นร้อยละ 12.2 ของการส่งออกรวมทางด้านการลงทุนของจีนในไทยมีจำนวนมาก เมื่อ ค.ศ. 2016 ส่วนใหญ่ลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิต การค้าส่งและอุตสาหกรรมฮาร์ดแวร์ ขณะเดียวกัน การลงทุนของไทยในจีนยังมีน้อยมาก โดย ค.ศ. 2015 ไทยไปลงทุนในจีน 56 ราย รวมมูลค่า 4.4 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

การลงทุนของจีนมีการเลือกพื้นที่ที่จะให้ประโยชน์มากที่สุด ประกอบด้วย เส้นทางสายไหมใหม่ 2-3 เส้นทางที่เชื่อมโยงทั้งเอเชียใต้ เอเชียตะวันตก เอเชียกลาง พื้นที่ที่น่าสนใจที่สุดสำหรับจีน คือ อาเซียน ที่มีประชากรกว่า 600 ล้านคน และเมื่อรวมบังกลาเทศเข้าไปประชากรที่มีกว่า 800 ล้านคน ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของเอเชียรองจากจีน รัฐบาลจีนมองภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหม คือ การเชื่อมโยงรถไฟไปถึงกัวลาลัมเปอร์และสิงคโปร์เป็นการเชื่อมโยงทางมณฑลตอนใต้ของจีน ซึ่งจีนมองว่าเป็นพื้นที่การลงทุนที่สำคัญ และเมื่อมีเส้นทางรถไฟสายที่ 3 กรุงเทพฯ-ระยอง ไปถึงพนมเปญ เพื่อทำให้ความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเดียว ส่งผลให้อาเซียนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของนโยบายเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 ของจีนเป็นประตูสู่จีนตะวันตก

โครงการเส้นทางสายไหมใหม่จะเป็นประโยชน์โดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียนที่จะได้รับประโยชน์จากการเชื่อมโยงทางภูมิเศรษฐศาสตร์ ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากจีนและต่างชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและที่ตั้งของ

ไทยที่อยู่ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจไทยในหลายด้าน ทั้งการค้า การลงทุน และการเป็นศูนย์กลางด้านต่างๆ ของภูมิภาค อาทิ การเงิน การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ รวมถึงไทยเป็น 1 ใน 6 ระเบียงเศรษฐกิจย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีน กล่าวคือ จีน-คาบสมุทรอินโดจีน ที่รวมถึงเวียดนาม สปป.ลาว และกัมพูชา อีกทั้งยังอยู่ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งเป็นเป้าหมายของจีน จีนเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ภายใต้ระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่พยายามสร้างความร่วมมือโดยการให้ความช่วยเหลือและมีผลประโยชน์อื่นๆ เช่น สปป.ลาว และกัมพูชา ถูกทำตามระบบจีนจะเห็นได้จากการลงทุนสร้างรถไฟให้ลาวร้อยเปอร์เซ็นต์ทำให้จีนได้สัมปทานข้างทางรถไฟ และเอาคนจีนมาอาศัยอยู่ได้ จีนจะพยายามสร้างโมเดลจีน (China Model)[58] ดังนั้นหากจีนสามารถผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเหนียวแน่นกับนานาประเทศได้สำเร็จ อิทธิพลของจีนในเวทีโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองจะแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

3. การผลักดันการออกไปลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทวีปเอเชียเป็นทวีปที่ใหญ่ที่สุดของโลกมีประชาชนคิดเป็นร้อยละ 60 ของประชากรโลก สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มประเทศตามสภาพทางภูมิศาสตร์ได้ 5 กลุ่ม คือ เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เอเชียใต้ เอเชียกลาง เอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในส่วนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) โดยทางภูมิศาสตร์เป็นดินแดนที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย สำหรับในแวดวงรัฐศาสตร์ คำว่า “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หมายถึง พื้นที่ทางการเมืองซึ่งประกอบด้วยประเทศต่างๆ ประกอบด้วย 11 ประเทศ ได้แก่ เมียนมา ไทย สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไนดารุสซาราม และติมอร์ตะวันออก โดยแต่ละประเทศล้วนมีพัฒนาการทางการเมืองและรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกันออกไป อาทิ ระบอบคอมมิวนิสต์ในสปป.ลาว และเวียดนาม ประชาธิปไตยในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ และระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในบรูไน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม โดยมักจะทำอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคเกษตรและการทำป่าไม้ ทั้งยังมีแหล่งทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และแร่ธาตุที่สำคัญ หลายประเทศมีรายได้จากการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ประเทศในแถบเอเชียได้เริ่มพัฒนาภาคอุตสาหกรรมจนสามารถส่งเป็นสินค้าออกแข่งขันในตลาดโลกได้ ส่งผลให้ประเทศในแถบอาเซียนได้มีนักลงทุนเข้ามาก่อตั้งธุรกิจจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะกลุ่มทุนจากญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้

จีนถือเป็นกลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่มีบทบาทในอาเซียนที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ โดยเฉพาะการบรรลุความฝันของจีนและรื้อฟื้นอารยธรรมบนเส้นทางสายไหมที่เคยรุ่งเรืองในอดีตให้กลับมารุ่งเรืองในยุคปัจจุบัน ทั้งการสนับสนุน การศึกษา การเผยแพร่วัฒนธรรม ประเด็นทางสังคม การคอร์รัปชั่น การเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ รวมไปถึงการเข้ามามีบทบาทในระหว่างประเทศ ทั้งทางการเมืองและความมั่นคงกับประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

[58] “จีนประกาศเดินหน้าขยายอิทธิพลในเวทีโลกผ่านโครงการ Belt and Road Initiatives,” SCB Economic Intelligence Center, https://www.scbeic.com/th/detail/product/4312 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ในระดับภูมิภาค รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจผ่านการให้เงินกู้ยืม เงินให้เปล่า หรือการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เป็นต้น ความพยายามที่เกิดขึ้นกอรปกับแผนการดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนสะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพและใช้นโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยมีปัจจัยผลักดันการออกไปลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

(1) นโยบายการส่งเสริมการลงทุน จีนเป็นประเทศผู้รับการลงทุนโดยตรงมาโดยตลอดหลังจากการดำเนินนโยบายการเปิดประเทศ (Open Door Policy) ที่เริ่มตั้งแต่ยุคของเติ้งเสี่ยวผิง เมื่อ ค.ศ. 1978 เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าจีนต้องการเทคโนโลยีและเงินลงทุน โดยนโยบายนี้ส่งผลให้มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในจีน (Inward FDI) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต่อมาใน ค.ศ. 2000 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ (Go Out Policy) โดยสนับสนุนให้คนจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ (Outward FDI) มากขึ้น เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้วยการย้ายฐานการผลิตเพื่อแสวงหาประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพ โดยเฉพาะการเรียนรู้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูง (Move up value chains)

การยกระดับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2010-2015) ที่สนับสนุนให้ผู้ประกอบการจีนออกไปลงทุนในธุรกิจที่หลากหลาย โดยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กับการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศตั้งแต่ระดับมณฑล เพื่อลดขั้นตอนที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศจีน (China Development Bank) และ ธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกของจีน (Export-Import Bank of China) ส่งผลให้มูลค่าการออกไปลงทุน (Outward FDI) ของจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนใน ค.ศ. 2016 จีนมีมูลค่าการออกไปลงทุนสูงถึง 217.2 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ขยายตัวถึงร้อยละ 24.5 จากปีก่อนหน้า ถือเป็นผู้ลงทุนอันดับที่ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และเป็นปีแรกที่จีนมีมูลค่าการออกไปลงทุน (Outward FDI) สูงกว่าการเข้ามาลงทุน (Inward FDI) ส่งผลให้จีนมีสถานะกลายเป็นประเทศผู้ลงทุนโดยตรงใน ค.ศ. 2016 รัฐบาลจีนยังคงมีนโยบายส่งเสริมให้นักธุรกิจจีนไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น โดยอาเซียนเป็นกลุ่มประเทศเป้าหมายที่นักลงทุนจีนให้ความสนใจเป็นอันดับแรก อันเนื่องจากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ และความคล้ายคลึงของขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมระหว่างกัน แต่ก็ยังมีอุตสาหกรรมบางประเภทที่จีนสนับสนุนให้นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนในจีน ได้แก่

1) การลงทุนในธุรกิจการเกษตร การขยายพันธุ์พืช สัตว์แบบทันสมัย ครบวงจร ใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อเพิ่มคุณภาพ และปริมาณ

2) การลงทุนก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน

3) การลงทุนอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักร เครื่องยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเคมี

4) การลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชั้นสูง

5) การลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออก

6) การลงทุนอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรที่สามารถนำมาผลิตหมุนเวียนใหม่ได้ (Reycle) และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

7) การลงทุนในอุตสาหกรรมบริการ เช่น ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ธุรกิจบริการข้อมูลข่าวสาร ธุรกิจซ่อมบำรุงที่ต้องใช้เทคนิคสูง และความชำนาญเฉพาะ ธุรกิจบริการหลังการขาย ธุรกิจโรงแรม และเมื่อ ค.ศ. 1998 จีนอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาร่วมลงทุนกับบริษัทภายในประเทศทำธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศได้

8) การลงทุนในโครงการสร้างงานพัฒนาบุคลากรให้กับประชาชนในภาคกลาง ภาคตะวันตก ของประเทศ

นโยบายการส่งเสริมการเปิดประเทศและดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติของจีน ได้มุ่งเน้นการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการแข่งขันที่เป็นธรรมและการปรับลดต้นทุนของบริษัททุนต่างชาติที่เกิดจากส่วนกลาง โดยจะมีมาตรการที่สำคัญ คือ มีการปรับปรุงรายการสาขาธุรกิจสำหรับต่างชาติลงทุนในจีน (Catalogue for Guiding Foreign Investment in Industry) เช่น ในธุรกิจบริการ อุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมเหมืองแร่ เป็นต้น รวมถึงร่วมสนับสนุนให้ต่างชาติมีส่วนร่วมในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านนวัตกรรม การยกระดับอุตสาหกรรมการผลิต และการจัดตั้งธุรกิจในจีน ส่วนในด้านธุรกิจบริการ จะผ่อนคลายมาตรฐานการเข้าถึงตลาดสำหรับทุนต่างประเทศในธุรกิจธนาคาร บริษัทตลาดหลักทรัพย์ บริษัทบริหารกองทุน องค์กรการประกัน อนุมัติให้ต่างชาติลงทุนในธุรกิจบัญชี ธุรกิจการออกแบบสถาปัตยกรรม และธุรกิจบริการการจัดอันดับ ส่งเสริมการเปิดเผยของธุรกิจโทรคมนาคม ธุรกิจอินเทอร์เน็ต ธุรกิจวัฒนธรรม ธุรกิจการศึกษาและธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และในด้านอุตสาหกรรมการผลิต ยกเลิกข้อจำกัดการลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์การคมนาคมระบบราง อุตสาหกรรมการผลิตรถมอเตอร์ไซค์ อุตสาหกรรมการผลิตแอลกอฮอล์ที่เป็นเชื้อเพลิงและอุตสากรรมการแปรรูปน้ำมัน ในด้านอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ผ่อนคลายมาตรฐานการเข้าถึงตลาดของทุนต่างประเทศในอุตสาหกรรมน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติและอุตสาหกรรมทรัพยากรเหมืองแร่ สำหรับโครงการความร่วมมือระหว่างจีนกับต่างประเทศในอุตสาหกรรมน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ ยกเลิกขั้นตอนการขออนุมัติ และเปลี่ยนเป็นการลงทะเบียนข้อมูล

ในขณะที่บริษัททุนต่างชาติรับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกันกับบริษัทจีนภายใต้นโยบาย “Made in China 2025” สนับสนุนต่างชาติลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตระดับสูง อุตสาหกรรมการผลิตอัจฉริยะ อุตสาหกรรมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและธุรกิจบริการเชิงการผลิต อาทิ ธุรกิจการออกแบบด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจที่ปรึกษาด้านวิศวกรรม ธุรกิจโลจิสติกส์ทันสมัยและธุรกิจการตรวจสอบและการรับรองมาตรฐานต่างๆ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมของจีน สนับสนุนให้ต่างชาติลงทุนในอุตสาหกรรมการก่อสร้างอุปกรณ์พื้นฐานได้โดยใช้วิธีการขออนุมัติพิเศษ ซึ่งครอบคลุมอุปกรณ์พื้นฐานด้านพลังงาน การคมนาคม ชลประทาน การรักษาสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะอื่นๆ โดยเหมาะกับนโยบายการสนับสนุนของรัฐบาลที่เหมือนบริษัทจีน

นอกจากนี้จีนให้การสนับสนุนความร่วมมือระหว่างบริษัทและองค์กรการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีนและต่างประเทศ สนับสนุนให้บริษัททุนต่างประเทศก่อสร้างศูนย์การวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีที่จีน อนุมัติให้บริษัททุนต่างประเทศเข้าร่วมโครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติตามหลักต่างตอบแทน บริษัททุนต่างประเทศเหมาะกับนโยบายพิเศษเพื่อสนับสนุนบริษัทไฮเทคและศูนย์การวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีของรัฐบาล รวมถึงสนับสนุนบุคลากรศักยภาพสูงที่เป็นชาวต่างชาติก่อตั้งธุรกิจที่จีน บุคลากรศักยภาพสูงที่เป็นชาวต่างชาติหากมีใบอนุมัติให้อยู่จีนเป็นการถาวรและก่อตั้งบริษัทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถมีสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เท่าเทียมกับชาวจีน และอำนวยความสะดวกแก่คู่สมรสและบุตรในการขอวีซ่าและการขอใบอนุมัติให้อยู่จีนเป็นการถาวร

ในการจัดทำนโยบายสำหรับการลงทุนจากต่างประเทศ ทุกหน่วยงานของจีนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมตรวจสอบเพื่อการแข่งขันที่เป็นธรรม และประกาศข้อมูลต่อสาธารณะ หากเป็นโครงการสำคัญต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี หน่วยงานในพื้นที่ทุกแห่งต้องยึดตามกฎระเบียบของส่วนกลางจีน ห้ามเพิ่มข้อจำกัดแก่บริษัททุนต่างประเทศ ขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐควรยึดตามมาตรฐานเดียวกันในการตรวจสอบข้อมูลและคุณสมบัติของบริษัททุนต่างประเทศและบริษัทจีน ยกเว้นกฎระเบียบกำหนดเป็นพิเศษ และส่งเสริมให้บริษัทต่างประเทศเข้าร่วมการจัดทำมาตรฐานต่างๆ ของจีน ส่งเสริมการปฏิรูปของการจัดทำมาตรฐานเพื่อให้มีความโปร่งใสและเปิดเผยมากขึ้น สนับสนุนให้ประกาศขั้นตอนการจัดทำมาตรฐานต่อสาธารณะเพื่อได้รับการกำกับจากสังคม พร้อมทั้งผลักดันการปฏิรูปการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยจะยึดหลักการความโปร่งใสและการแข่งขันที่เป็นธรรมและให้สินค้าที่ผลิตโดยบริษัททุนต่างชาติมีโอกาสเท่าเทียมกันกับบริษัทจีนในการเข้าร่วมการประมูลการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัททุนต่างชาติอย่างเข้มงวด โดยจะปรับปรุงกลไกคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้สมบูรณ์แบบ รวมทั้งกระชับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนผลักดันองค์การต่างประเทศที่เกี่ยวข้องจัดตั้งสำนักงานย่อยด้านการอนุญาโตตุลาการและการไกล่เกลี่ยในจีนสนับสนุนบริษัททุนต่างชาติขยายช่องทางการจัดหาเงินทุน โดยบริษัททุนต่างชาติสามารถเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ ในจีน รวมทั้งออกหุ้นกู้ (Debenture) ของบริษัท ตลอดจนใช้วิธีการจัดหาเงินทุนอื่นๆ อาทิ Commercial Paper, Medium Term Note และ Small-and-Medium Enterprise Collective Notes เป็นต้น รวมถึงผลักดันการปฏิรูประเบียบทุนจดทะเบียนสำหรับบริษัททุนต่างชาติ ยกเลิกการกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำในการจัดตั้งบริษัททุนต่างชาติ (ยกเว้นกรณีพิเศษที่กฎหมายจีนกำหนด) และใช้ระเบียบทุนจดทะเบียนที่เหมือนกันสำหรับบริษัทจีนและบริษัททุนต่างชาติ

ในส่วนของมาตรการส่งเสริมการดึงดูดทุนต่างชาตินั้นทางรัฐบาลจีนอนุญาตให้รัฐบาลท้องถิ่นออกนโยบายพิเศษในการดึงดูดทุนต่างประเทศตามภาวะและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่ สนับสนุนโครงการที่มีบทบาทต่อการจ้างงาน การพัฒนาเศรษฐกิจ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี รวมทั้งปรับลดต้นทุนในการลงทุนและการดำเนินงานของบริษัททุนต่างชาติ ตลอดจนคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของบริษัททุนต่างชาติและนักลงทุนต่างชาติเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมการลงทุนที่ดี สนับสนุนภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีนรองรับธุรกิจที่โอนย้ายจากภาคอื่นๆ ขยายสาขาธุรกิจที่ส่งเสริมบริษัททุนต่างชาติลงทุน รวมทั้งลดภาษีนิติบุคคล ให้สิทธิพิเศษด้านเงินทุนและที่ดิน ตลอดจนอำนวยความสะดวกใน

การโอนย้ายประกันสังคมของเจ้าหน้าที่สำหรับบริษัททุนต่างชาติที่ลงทุนหรือโอนย้ายไปที่ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน สนับสนุนการใช้ที่ดินของโครงการบริษัททุนต่างชาติ โดยบริษัททุนต่างชาติและบริษัทจีนใช้ระเบียบการใช้ที่ดินที่เท่าเทียมกัน จีนจะจัดสรรที่ดินให้ก่อนสำหรับบริษัททุนต่างชาติที่ลงทุนในสาขาธุรกิจที่จีนส่งเสริมให้ลงทุน และการกำหนดราคาโอนที่ดินขั้นต่ำให้บริษัททุนต่างชาติ สามารถกำหนดเป็นร้อยละ 70 ของราคาโอนที่ดินขั้นต่ำเพื่อโครงการอุตสาหกรรมในจีนและส่งเสริมบริษัทข้ามชาติจัดตั้งส่วนกลางประจำภูมิภาค ศูนย์การจัดซื้อและศูนย์การชำระเงินในจีน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้เงินทุนและเพิ่มความสะดวกในการลงทุนปรับระบบจัดการภาระหนี้ต่างประเทศของบริษัททุนต่างชาติให้สมบูรณ์แบบ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการจัดหาเงินทุนจากต่างประเทศของบริษัททุนต่างชาติ โดยการใช้ระบบ “Pre-establishment National Treatment + Negative List” ในการบริหารจัดการการลงทุนของบริษัททุนต่างชาติในจีน รวมทั้งลดขั้นตอนขออนุมัติต่างๆ อาทิ การจัดตั้งบริษัททุนต่างชาติ การลงทะเบียนของสำนักงานศุลกากร และการขอรับใบเสร็จ ตลอดจนผลักดันการจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีและเผยแพร่ประสบการณ์ของเขตการค้าเสรีในทั่วประเทศจีน[59]

(2) ยุทธศาสตร์การใช้อำนาจเชิงวัฒนธรรม หรืออำนาจละมุน (Soft Power) ของจีนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายต่างประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้เงินทุนความช่วยเหลือเพื่อก่อสร้างสาธารณูปโภค การให้เงินกู้ระยะสั้นและระยะยาว เพื่อการพัฒนาระบบการขนส่งที่ครอบคลุมและทันสมัยในพื้นที่ มีการสนับสนุนการก่อตั้งสถาบันขงจื่อ (Confucius Institute) ทั่วโลก มีการก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่มีเป้าหมายทั้งการเมืองและเศรษฐกิจควบคู่กันไป จะเห็นได้ว่าจีนได้พยายามเข้ามามีบทบาทในเวทีโลกแสดงถึงจุดยืนทั้งทางการเมืองหรือวัฒนธรรม แสดงตนเป็นพี่ใหญ่ที่คอยให้คำปรึกษาและคอยช่วยเหลือประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค เช่น การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน เป็นต้น

อาเซียน (ASEAN) ได้สถาปนาขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1967 โดยมีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคซึ่งประกอบด้วยประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวนทั้งสิ้น 10 ประเทศ ยกเว้นติมอร์ตะวันออก ซึ่งอยู่ในฐานะผู้สังเกตการณ์และยังไม่ได้รับการตอบรับให้เป็นสมาชิกถาวรของอาเซียน[60] การเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity) เป็นแผนการและโครงการที่มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการบูรณาการของอาเซียน มีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เชิงกายภาพ กฎระเบียบ และเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับการเคลื่อนย้ายของผู้คนภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้สามารถเดินทางไปมาหาสู่

---

[59] เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “ครม. จีนประกาศมาตรการส่งเสริมการเปิดประเทศและการลงทุนจากต่างชาติ,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/ครม-จีนประกาศมาตรการส่ง/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[60] ดุลยภาค ปรีชารัช, “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา: วิวัฒนาการและความเปลี่ยนแปลง,” *วารสารศิลปศาสตร์,* 11 ฉ. 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2554): 1-14.

กันได้ สนับสนุนและวางแผนการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค ไม่ว่าจะเป็นถนน รางรถไฟ ระบบการบิน ระบบการติดต่อสื่อสาร การเชื่อมโยงกันด้านพลังงานระหว่างประเทศสมาชิก ในขณะเดียวกันอาเซียนก็มีระบบกฎระเบียบข้อบังคับที่แต่ละประเทศจัดทำให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่งและการจัดการบริเวณชายแดนให้มีความสะดวกและรวดเร็วในการขนส่งสินค้าและการข้ามแดน เนื่องจากเอเชียตะวันออกมีพรมแดนอยู่ติดกับจีนทั้งทางบกและทางน้ำ รัฐบาลจีนจึงมุ่งพัฒนาความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคนี้และกลุ่มความร่วมมืออาเซียน อาทิ การใช้นโยบาย Soft Power ในการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนบ้านที่ดี ดังจะเห็นได้จากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ค.ศ. 1997 จีนได้แสดงบทบาทช่วยเหลือประเทศในอาเซียนโดยการไม่ลดค่าเงินหยวน เพื่อให้ประเทศอาเซียนสามารถฟื้นตัวทางเศรษฐกิจได้ และยังร่วมเจรจาทำข้อตกลงแลกเปลี่ยนเงินตราล่วงหน้าที่เชียงใหม่ เพื่อป้องกันวิกฤตการเงินรอบใหม่ในเอเชีย หรือที่เรียกว่า “แนวคิดริเริ่มเชียงใหม่” (Chiang Mai Initiative: CMI) นอกจากนี้ จีนยังเพิ่มความสัมพันธ์กับอาเซียนภายใต้กรอบอาเซียน+3 ร่วมกับญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ตลอดจนการยอมรับระเบียบของภูมิภาคและแนวปฏิบัติแบบพหุภาคีของภูมิภาค อาทิ วิถีอาเซียน (ASEAN Way) มาเป็นหลักการในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศและกลุ่มความร่วมมือภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย

ดังนั้นความสัมพันธ์โดยรวมระหว่างจีนกับอาเซียนและประเทศสมาชิกจึงเป็นไปในทางบวก มีการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อขยายการค้า การลงทุนและการเงินระหว่างกัน จีนจึงไม่เพียงเป็นตลาดนำเข้า-ส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของภูมิภาค แต่ยังเป็นศูนย์กลางเครือข่ายการผลิตที่สำคัญของภูมิภาค (regional production network) ทำให้ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงระบบภายในได้อาศัยอุปสงค์และอุปทานที่เติบโตอย่างต่อเนื่องของจีนในการกระตุ้นเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ลดลงอีกด้วย โดยจีนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (DOC) ร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2002

แต่ในช่วง ค.ศ. 2007 สถานการณ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อจีนมีท่าทีที่แข็งกร้าวมากขึ้น อาทิ จีนได้ขยายอิทธิพลทางทหารเข้ามาในภูมิภาคเพื่ออ้างสิทธิอธิปไตยเหนือดินแดนในทะเลจีนใต้และคัดค้านการอ้างสิทธิของรัฐอื่นๆ การเข้ามาลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ในอาเซียนก็ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การที่รัฐบาลสปป.ลาวได้ให้สัมปทานพื้นที่แก่กลุ่มทุนจีนในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และมีการออกกฎหมายไม่ให้ประชาชนลาวซื้อขาย หรือโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของชาวจีน และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในการใช้พื้นที่ในการหาเลี้ยงชีพ และปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ที่ได้ทำร่วมกันไม่สามารถนำมาใช้รักษาสันติภาพและเสถียรภาพในทะเลจีนใต้ได้จริง เพราะปฏิญญาดังกล่าวเป็นเพียงเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อประนีประนอมกัน ไม่มีสภาพบังคับ หรือมีผลผูกพันทางกฎหมาย ฉะนั้นที่ผ่านมาจึงเป็นการอนุโลมตามของทุกฝ่าย โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีต่อกัน[61] จะเห็นได้ว่า จีนได้มี

[61] “จีนกับการเป็นมหาอำนาจแห่งศตวรรษที่ 21,” สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2560/apr2560-2.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ความพยายามอย่างยิ่งในการวางแผนยุทธศาสตร์ นโยบายต่างๆเพื่อให้ประเทศบรรลุโดยการใช้กรอบยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง การใช้นโยบายมุ่งสู่โลก การใช้นโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุนภายในและระหว่างประเทศ และการใช้อำนาจทางวัฒนธรรม

4. การดึงดูดการลงทุนจากจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จีนได้เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในรูปแบบการลงทุนจากต่างประเทศ การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และการให้เงินกู้ในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จีนได้ดำเนินนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) โดยเป้าหมายการส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศเพื่อรองรับกับการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งแน่นอนว่าจีนยังมีนัยที่สำคัญที่จะพยายามแสดงแสนยานุภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไปพร้อมๆ กัน ทำให้จีนมีบทบาทในเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของโลกอย่างน่าจับตามอง ซึ่งปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากจีนในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถแบ่งได้ 2 ประเด็น ดังนี้

(1) การมีอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือว่าเป็นอีกหนึ่งภูมิภาคที่มีความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีทั้งประเภทที่ใช้แล้วหมดไป (Non-renewable Resource) อาทิ แร่ธาตุ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และประเภทที่สามารถทดแทนใหม่ได้ (Renewable Resources) อาทิ ป่าไม้ ดิน สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ เป็นต้น ซึ่งการมีอยู่ของทรัพยากรที่เพียบพร้อมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นยังส่งผลในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในการสร้างแรงจูงใจในการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ หากแต่ต้องขึ้นอยู่กับการกำกับทิศทางในการบริหารจัดการที่ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพของรัฐอันจะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดนำมาสร้างรายได้และใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีนั้นจะช่วยสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีของประเทศที่กำลังพัฒนาและยังมีทรัพยากรธรรมชาติเหลืออยู่มาก เช่น กัมพูชา ที่เพิ่งพบน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติหลายแห่งในบริเวณอ่าวไทย และขณะนี้ก็ได้ให้สัมปทานขุดเจาะแล้วหลายแห่ง ภายใต้การกำกับอย่างเข้มงวดของรัฐบาล ขณะที่เวียดนามมีนโยบายให้รัฐวิสาหกิจของตนเองเป็นผู้ผลิตน้ำมันดิบ ซึ่งได้ปริมาณเกินความต้องการในประเทศ และสร้างรายได้เป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 20 ของ GDP แต่อุปสรรคก็คือ เวียดนามยังคงต้องนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูป เนื่องจากกำลังการผลิตของโรงกลั่นยังไม่เพียงพอ หรือในกรณีของ สปป.ลาว ได้มีการส่งออกทรัพยากรธรรมชาติและผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ โดยเฉพาะจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ซึ่งใน ค.ศ. 2012 มีมูลค่ารวมกว่า 1,630 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 65 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของปี และจากการส่งออกกระแสไฟฟ้าเป็นมูลค่ากว่า 470 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ความย้อนแย้งกันของแหล่งรายได้ทั้งสองข้างต้นก็คือการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ของเหมืองแร่ขนาดใหญ่กลับส่งผลสำคัญต่อการลดลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำสำหรับการผลิตไฟฟ้า ซึ่งแน่นอนว่าสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเลี่ยงไม่ได้แน่นอน

ขณะที่ฟิลิปปินส์ซึ่งตั้งอยู่ในเขตภูเขาไฟทำให้มีแร่ธาตุเป็นจำนวนมาก ทั้งยังสามารถผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติได้ด้วย โดยฟิลิปปินส์ติด 1 ใน 10 ผู้ผลิตทองคำรายใหญ่ที่สุดของโลก และเป็นผู้ผลิตทองแดงรายใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น แต่ก็ต้องประสบปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่เอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมเหมืองแร่และการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติยังพัฒนาไปได้ค่อนข้างช้า และปัญหาการโจมตีของกลุ่มกองกำลังต่างๆ ในบางพื้นที่ เป็นต้น

ส่วนทางอินโดนีเซียก็ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมาอย่างยาวนาน เช่น น้ำมัน ถ่านหิน เป็นต้น จนอาจจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดลดลงมาก อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอินโดนีเซียได้มองเห็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติชนิดใหม่เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศ ซึ่งก็คือทรัพยากรสัตว์น้ำ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดในอาเซียนภายใต้พื้นที่ทางน้ำกว่า 3.2 ล้านตารางกิโลเมตร แต่ทว่าที่ผ่านมาปัญหาใหญ่คือเทคโนโลยี และกิจการประมงที่ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ทำให้ใน ค.ศ. 2012 รัฐบาลอินโดนีเซียจึงออกนโยบายพัฒนา “เศรษฐกิจสีฟ้า” เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมประมงของประเทศและช่วงชิงความได้เปรียบในกิจการประมง

บรูไน ซึ่งรัฐบาลกำลังพยายามลดการพึ่งพารายได้จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะน้ำมันซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากตระหนักว่า น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ อาจหมดลงภายในอีก 2 ทศวรรษ ทำให้บรูไนพยายามลดกำลังการผลิตน้ำมันลงจาก 250,000 บาร์เรลต่อวันมาอยู่ที่ประมาณ 160,400 บาร์เรลต่อวัน และพยายามปฏิรูปเศรษฐกิจและขยายฐานทางเศรษฐกิจให้กว้างกว่าเดิม โดยพยายามส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดย่อม ส่งเสริมการเกษตรและประมงเพื่อลดการนำเข้า การส่งเสริมผลักดันภาคธนาคารให้มีความแข็งแกร่งและเป็นศูนย์กลางทางการเงินและธนาคารอิสลามในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมไปถึงการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มเม็ดเงินเข้าสู่ประเทศอีกด้วย

เหตุผลดังกล่าวทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ต้องการในการลงทุนหรือสัมปทานทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะจีนประเทศมหาอำนาจที่เปรียบเสมือนเป็นพี่ใหญ่แห่งภูมิภาค ทั้งนี้การเข้ามาลงทุนหรือสัมปทานของจีนนั้นก็มีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ ความสอดคล้องด้านยุทธศาสตร์ในการใช้ทรัพยากรของแต่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปภาพรวมทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละประเทศ ได้ดังนี้

ประเทศไทยมีทรัพยากรที่สำคัญ คือ ข้าว ยางพารา ผักและผลไม้ต่างๆ เนื้อสัตว์ วัว สุกร เป็ด ไก่ สัตว์น้ำทั้งปลา หอย หมึก กุ้ง เป็นต้น จึงได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก และเป็นผู้ส่งออกอาหารรายใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ของโลก โดยมีข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญที่สุดของประเทศ และถือได้ว่าเป็นประเทศซึ่งส่งออกข้าวเป็นอันดับ 1 ของโลกด้วยสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 36 ของโลก นอกจากนี้ยังเป็นผู้ผลิตสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องจักร อาหาร สินค้าอุตสาหกรรม พลังงาน การท่องเที่ยวทำรายได้ให้กับประเทศเป็นสัดส่วนสูงเมื่อเทียบกับสัดส่วนของหลายๆ ประเทศในทวีปเอเชีย (ราวร้อยละ 6 ของจีดีพี) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังไทยด้วยเหตุผลหลายประการ ส่วนใหญ่มา

ท่องเที่ยวตามชายหาดและพักผ่อน ถึงแม้ว่าจะมีความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ตาม โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน และจังหวัดเชียงใหม่

อินโดนีเซีย ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้ซึ่งมีทรัพยากรป่าไม้มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลิตผลจากป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง มีแร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันปิโตรเลียมทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุด ทำให้เกิดอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การกลั่นน้ำมัน การต่อเรือ เป็นต้น นอกจากนี้อินโดนีเซียยังเป็นสมาชิกขององค์การประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก มีการทำเกษตรกรรม มีการปลูกพืชแบบขั้นบันได พืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว ยาสูบ ข้าวโพด เครื่องเทศ และด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหมู่เกาะทำให้อินโดนีเซียมีอาชีพเกี่ยวกับการประมงและการจับสัตว์น้ำได้มาก

ฟิลิปปินส์ ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้มีป่าไม้หนาแน่น เป็นรายได้สำคัญ คือ ไม้มะฮอกกานี เกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ มะพร้าว อ้อย ป่านอบากา และข้าวเจ้า มีการทำเหมืองแร่ โดยมีแร่ส่งออกสำคัญ คือ เหล็ก โครไมต์ ทองแดง เงิน และในส่วนของการทำอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะใช้วัตถุดิบในประเทศ เช่น โรงงานเยื่อกระดาษ แปรรูปไม้ ปูนซีเมนต์

มาเลเซีย ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้ มีการทำป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง ส่งไม้ออกเป็นอันดับ 2 ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากอินโดนีเซีย ด้านเกษตรกรรม เป็นแหล่งผลิตยางพาราที่สำคัญของโลก และข้าวเจ้าปลูกมากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทั้ง 2 ด้าน มีการทำเหมืองแร่ แร่ที่สำคัญ ได้แก่ แร่ดีบุกส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของโลก แร่เหล็ก น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ได้ชื่อว่าเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของเอเชีย (NICs) อีกด้วย

สิงคโปร์ ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติมากเหมือนประเทศอื่นแต่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะสิงคโปร์พัฒนาเศรษฐกิจด้านการค้า โดยเป็นประเทศพ่อค้าคนกลางในการขายสินค้า มีท่าเรือขนส่งสินค้าปลอดภาษี ทำให้สินค้าที่ผ่านทางสิงคโปร์มีราคาถูก สิงคโปร์มีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ และทันสมัยที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง และยังได้เข้าไปลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะในไทย สปป.ลาว เวียดนาม กัมพูชา และเมียนมา ในด้านการเพาะปลูก มีการปลูกยางพารา มะพร้าว ผัก ผลไม้ ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์มีพื้นที่จำกัด จึงต้องอาศัยวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน มีอุตสาหกรรมเบา เช่น ผลิตยางพารา ขนมปัง เครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมหนัก เช่น อู่ต่อเรือ ทำเหล็กกล้า ยางรถยนต์ มีกิจการกลั่นน้ำมันซึ่งใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และเป็นผู้สร้างแท่นขุดเจาะน้ำมันรายใหญ่ของโลก

บรูไน ดารุสซาลาม มีทรัพยากรทางธรรมชาติ คือ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อันเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ บรูไนยังมีอุตสาหกรรมอย่างอื่น เช่น การผลิตอาหาร และเครื่องมือเครื่องใช้ การผลิตเสื้อผ้าเพื่อส่งออกไปยังอเมริกาและยุโรป ยังรวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอาหารแปรรูป เครื่องดื่ม เสื้อผ้า สิ่งทอ และของตกแต่งจากไม้ วัสดุก่อสร้างต่างๆที่ไม่มีส่วนประกอบของโลหะ ในขณะเดียวกันบรูไนประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานและช่างฝีมือมาช่วยในการผลิตสินค้าให้ทันความต้องการของตลาด จำเป็นต้องพึ่งแรงงานจากต่างประเทศเป็นหลัก

เวียดนาม มีทรัพยากรที่สำคัญคือการเกษตรกรรมมีผลผลิต ได้แก่ ข้าวเจ้า ยางพารา ชา กาแฟ ยาสูบ พริกไทย นอกจากนี้ยังมีการทำประมง สินค้าส่งออกสำคัญคือ ปลาหมึก กุ้ง ตลาดที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และสิงคโปร์ อุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ อุตสาหกรรมทอผ้า ศูนย์กลางอยู่ที่โฮจิมินห์ซิตี้และมีนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้เบียนโฮ การทำเหมืองแร่ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ เวียดนามเป็นประเทศส่งออกน้ำมันดิบรายใหญ่อันดับ 3 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากอินโดนีเซีย และมาเลเซีย

สปป.ลาว มีทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยมีแร่ธาตุมากกว่า 570 ชนิด ลาวสามารถผลิตสินค้าแร่บอกไซด์ (ทำอะลูมิเนียม) โดยการลงทุนส่วนใหญ่ของจีนจะเป็นด้านเหมืองแร่พลังงานไฟฟ้า ครอบคลุมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร ทรัพยากรสำคัญของลาว ได้แก่ ไม้ ดีบุก ยิปซั่ม ตะกั่ว หินเกลือ เหล็ก ถ่านหินลิกไนต์ สังกะสี ทองแดง ทองคำ อัญมณี หินอ่อน น้ำมัน และแหล่งน้ำผลิตไฟฟ้า สปป.ลาว มีรายได้จากทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าไม้และแร่ธาตุ นอกจากนี้ยังมีเขื่อนหลายแห่งที่ผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำส่งไปขายประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งไทยอีกด้วย จากสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประชาชนชาวลาวอีกด้วย

เมียนมา ทรัพยากรที่สำคัญจะเน้นไปที่การทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เขตเกษตรกรรมคือบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดี แม่น้ำสะโตง แม่น้ำทวาย-มะริด ปลูกข้าวเจ้า ปอกระเจา อ้อย และพืชเมืองร้อนอื่นๆ ส่วนเขตฉานอยู่ติดแม่น้ำโขงปลูกพืชผักจำนวนมาก มีการทำเหมืองแร่ ภาคกลางตอนบนมีน้ำมันปิโตรเลียม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขุดแร่ หิน สังกะสี และภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทำเหมืองดีบุกทางตอนใต้เมืองมะริดมีเพชรและหยกจำนวนมาก การทำป่าไม้ มีการทำป่าไม้สักทางภาคเหนือส่งออกขายและล่องมาตามแม่น้ำอิรวดีเข้าสู่ย่างกุ้ง อุตสาหกรรมกำลังพัฒนาอยู่บริเวณตอนล่าง เช่น ย่างกุ้งและมะริด ส่วนทวายเป็นอุตสาหกรรมต่อเรือเดินสมุทรที่ใหญ่ของเมียนมา

กัมพูชา ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่เน้นไปที่ด้านเกษตรกรรม อยู่บริเวณที่ราบภาคกลาง รอบทะเลสาบเขมร พืชที่สำคัญคือ ข้าวเจ้า ยางพารา พริกไทย การประมง บริเวณรอบทะเลสาบเขมรเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญที่สุดในภูมิภาค การทำป่าไม้บริเวณเขตภูเขาทางภาคเหนือ โดยล่องมาตามแม่น้ำโขง การทำเหมืองแร่ยังไม่ค่อยสำคัญ อุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม ส่วนใหญ่เป็นโรงสีข้าว โรงเลื่อย รองเท้า[62] จะเห็นได้ว่าทรัพยากรธรรมชาติของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศซึ่งมีความหลากหลายทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก เป็นบริบทที่น่าสนใจในการเข้ามาแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติในแถบนี้เนื่องจากยังคงมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์

(2) นโยบายด้านการค้าและการลงทุน

นโยบายด้านการค้าและการลงทุนที่ให้สิทธิพิเศษต่อจีน หรือประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้นำจีน สีจิ้นผิง ได้วางแผนยุทธศาสตร์ “ความฝันของจีน” (China Dream) เพื่อจะเป็นประเทศ

[62] สมิตา วงศ์เฉลิมสุข, “ทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละประเทศในอาเซียน,” ASEAN by Samita, https://samita2039.wordpress.com/2015/02/01/hello-world/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

มหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่ และสร้างชาติจีนให้เข้มแข็งโดยเฉพาะอำนาจอธิปไตย ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างชาตินี้ยังมีตัวนโยบายที่สำคัญคือ ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) หรือเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 จีนเป็นผู้ริเริ่มนโยบายที่จะประกอบส่วนรัฐต่างๆ ในภูมิภาคเข้าด้วยกัน โดยมีจีนใหม่เป็นผู้นำหรือเป็นศูนย์กลางอำนาจใหม่ โดยพยายามดึงประชาคม 65 ประเทศ บนเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ ผ่านโครงการสาธารณูปโภคทั้งทางบก ทางทะเล เพื่อต่อเชื่อมเส้นทางการค้าร่วมกันใน 3 ทวีป โดยปรับใช้ทฤษฎีความมั่นคงรวมกัน (collective security theory) ในเหตุผลที่ว่าเพื่อสถาปนาความรับผิดชอบ และเพื่อนำเอาทรัพยากรในแต่ละรัฐมาใช้เพื่อรักษาสันติภาพและผลประโยชน์ทางการค้า

แม้ว่าแผนที่ทางยุทธศาสตร์ของเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 (High-Level Dialogue Belt and Road Forum for International Cooperation) ของจีนบนแผนที่ทางทะเลไม่ผ่านไทยโดยตรง และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเพียงเป้าหมายหนึ่งจากทั้งหมด แต่ไทยก็ยังอยู่ในระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน (China-Indochina Peninsula Economic Corridor: CICPEC) รวมถึงสปป.ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งทำให้ไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่แนวเขตเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Corridor) ซึ่งเป็นเส้นทางเศรษฐกิจคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมอาเซียนเข้ากับจีน และที่ผ่านมาจีนพยายามกระตุ้นนโยบายต่างประเทศของไทยผ่านข้อตกลงรถไฟความเร็วสูงไทย-จีน และ “โครงการขุดคอคอดกระ” มาโดยตลอด แต่โครงการทั้งหมดระหว่างไทย-จีน ถูกชะลอออกไปด้วยปัญหาภายในบางประการ และ “ถูกลดระดับลง” ในมุมมองของจีน แต่ในขณะเดียวกันไทยและจีนได้มีความร่วมมือในสาขาอุตสาหกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นหลายสาขา เช่น พาณิชย์อิเลคทรอนิกส์ (E-commerce) โลจิสติกส์ ดาวเทียม ระบบการนำทาง เป็นต้น วิสาหกิจชั้นนำของจีน เช่น Alibaba JD.COM และ Huawei ได้มาลงทุนในไทย จีนยินดีส่งเสริมและผลักดันให้วิสาหกิจจีนที่มีศักยภาพทั้งด้านเงินทุนและเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) และผลักดันให้ความร่วมมือโครงการรถไฟไทย-จีน แม้ว่าไทยจะยังกังวลในเรื่องงบประมาณ

อนึ่งการเดินทางไปเยือนสปป.ลาวของประธานาธิบดี สีจิ้นผิง เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2017 ทำให้สปป.ลาวเลือกจีนเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ สปป.ลาวเลือกที่จะใช้การบริหารระบบเศรษฐกิจเหมือนกับจีน ขณะที่จีนใช้นโยบายต่างประเทศในลักษณะของการขยายอำนาจละมุน (Soft Power) กับสปป.ลาวในรูปแบบของการช่วยเหลือและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในโครงการต่างๆ แต่ผลพวงของโครงการความร่วมมือเหล่านั้น ผลประโยชน์ไม่ได้ตกแก่สปป.ลาวอย่างเต็มที่ มีแรงงานจีนไม่ต่ำกว่า 5 แสนคนในลาว แต่เจ้าของ “ทุน” กลับเป็นจีน ที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขโครงการความร่วมมือ จนดูเหมือนประเทศเล็กๆ เสียเปรียบและสูญเสียอธิปไตยบางอย่างไป ถึงแม้ว่าจีนจะมีนโยบายต่างประเทศในการไม่คุกคามประเทศใดๆ และจะไม่แทรกแซงประเทศอื่นใดอย่างเด็ดขาด แต่ในทางเศรษฐกิจ จีนได้ใช้นโยบายอำนาจละมุน (Soft Power) ชักจูง กดดันเงื่อนไข และเข้าครอบงำอย่างไม่รู้ตัว ยกตัวอย่างการลงนามข้อตกลงทางเศรษฐกิจกับศรีลังกา มูลค่ากว่า 36,700 ล้านบาท เพื่อเข้าควบคุมและพัฒนาท่าเรือน้ำลึกแฮมบันโตตา (Hambantota Port) ที่ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งในโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง จีนให้ศรีลังกากู้เงินจำนวนมหาศาลในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อนำมาสร้างถนน ท่าเรือและ

สนามบิน เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดพ้นจากปัญหากับดักหนี้สิน นับตั้งแต่สงครามกลางเมืองที่ยาวนานกว่า 26 ปีที่ยุติลง เมื่อ ค.ศ. 2009 ภายใต้ข้อตกลงนี้ บริษัทของทางการจีนจะได้สิทธิเช่าท่าเรือนาน 99 ปี รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงราว 6,000 ไร่ เพื่อทำเป็นเขตอุตสาหกรรม ท่ามกลางการคัดค้านของประชาชนที่เห็นว่า ศรีลังกาตกเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจและได้ยกดินแดนของตัวเองให้เป็นอาณานิคมแก่จีน หลายฝ่ายมีความกังวลว่ากองทัพเรือจีนอาจจะใช้ท่าเรือแห่งนี้เป็นฐานทัพเพื่อคานอำนาจทางทหารกับสหรัฐอเมริกาที่มีอิทธิพลแถบนี้เช่นกัน

ทั้งนี้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สถานกงศุลไทย ที่ได้สอบถามท่านเกี่ยวประเด็นการเข้ามาลงทุนของจีนในเวียดนาม[63] ได้มุมมองว่า “บทบาทของจีนสูงขึ้นเพราะจีนมีเงินมาก ซึ่งส่งต่อทุกที่ในโลกที่จีนใช้นโยบายการค้าและการลงทุน เพื่อให้ประเทศต่างๆ ยอมรับเงื่อนไขกับจีน เนื่องจากจีนปัจจุบันมีทั้งเงินทุน และลงมือทำอย่างจริงจัง ไม่เหมือนชาติประเทศมหาอำนาจอื่นที่มีแต่นโยบาย แต่ไม่มีเงินทุนสนับสนุนแต่อย่างใด และมุมมองด้านเวียดนามการตอบรับของทุนในเวียดนามเหนือค่อนข้างดี ผิดกับเวียดนามใต้ที่ทุนกลุ่มญี่ปุ่น ทุนอเมริกายังมีอิทธิพลอยู่อย่างมาก แต่การลงทุนของจีนในเวียดนามใต้ยังผ่านตัวแทน อาทิ ทุนสิงค์โปร์ ฮ่องกง และผ่านหมู่เกาะเกาะต่างๆ เข้ามาลงทุนในกิจการต่างในเวียดนามใต้ เพื่อลดแรงต้านในเขตนี้ ดังนั้นบทบาททุนจีนย่านนี้ยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

ในส่วนของไทย ในช่วงเดือนธันวาคม ค.ศ. 2016 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และนายหวัง เสี่ยวเทา รองผู้อำนวยการคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติจีน เป็นประธานในพิธีเริ่มการก่อสร้างโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการพัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูงเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาค เส้นทางกรุงเทพมหานคร-หนองคาย (ระยะที่ 1 ช่วงกรุงเทพมหานคร-นครราชสีมา) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน โดยมีทีมวิศวกรฝ่ายจีนมาดำเนินการทั้งหมด ท่ามกลางข้อครหาที่ไทยจะสูญเสียสภาพนอกอาณาเขตให้กับจีนตลอดเส้นทางแนวทางเดินรถไฟไปจนถึงหนองคาย และความเป็นห่วงที่จะซ้ำรอยการเกิดขึ้นของผลประโยชน์ทับซ้อนที่สปป.ลาว รวมถึงปัญหาการเวนคืนที่ดินจำนวนมากในเขตอนุรักษ์ที่ราชพัสดุและที่ดินของชุมชน ที่จะมีการรื้อชุมชนหลายพันราย ซึ่งแน่นอนว่าโครงการที่ได้รับอนุมัติความร่วมมือนั้น ผลประโยชน์มักจะตกแก่ชนชั้นนำทั้งสองประเทศ ผู้นำของสปป.ลาวและไทยก็คงได้ผลประโยชน์จำนวนมากเช่นเดียวกันเพื่อแลกกับผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

แม้ว่าที่ผ่านมาดูเหมือนว่าจีนจะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่น้อย แต่ในขณะเดียวกันจีนเองก็ได้เผาผลาญทรัพยากรธรรมชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปอย่างมหาศาลเช่นกัน ยกตัวอย่างกรณี กลุ่มทุนจีนพยายามเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในเหมืองแร่โปแตชจังหวัดอุดรธานี และมีนายทุนเหมืองแร่ของจีนได้รุกเข้ามาเพื่อขอสัมปทานแหล่งแร่ในภาคอีสานเพิ่มขึ้นอีกหลายพื้นที่ อาทิ ที่ อ.สังคม อ.ท่อบ่อ อ.ศรีเชียงใหม่ และ อ.สระใคร จ.หนองคาย เนื้อที่ประมาณ 100,000

[63] เจ้าหน้าที่สถานกงสุลไทย, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, นครโฮจิมินห์ เวียดนาม, 6 ธันวาคม 2560.

ไร่ ใน อ.เรณูนคร และ อ.ธาตุพนม จ.นครพนม เนื้อที่ประมาณ 100,000 ไร่ ดำเนินการโดยบริษัทร่วมทุนต่างชาติ

แน่นอนว่าจีนในฐานะพี่ใหญ่ใจดีที่ได้หยิบยื่นน้ำใจไมตรีแก่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้อำนาจทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นตัวช่วยในการดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ต่างๆให้มีความแยบยลมากยิ่งขึ้น และยังใช้ทฤษฎีความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security Theory) ที่ถูกอ้างขึ้นมาใช้เพื่อสร้าง “โลกใหม่” ที่มีจีนเป็นเสมือนดาวดวงใหญ่ใน “ธงชาติจีน” และประเทศต่างๆ เป็นดาวดวงเล็ก เพื่อขยายอาณาบริเวณดินแดนของจีนเดิมออกไปในโลกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การสถาปนาผลประโยชน์ความรับผิดชอบ และนำเอาทรัพยากรสาธารณะในแต่ละรัฐมาแบ่งปันกันใช้ประโยชน์ร่วมกัน ผ่านโครงการต่างๆ เพื่อผลประโยชน์แอบแฝงซ่อนเร้นของจีนนั้น อาจจะเป็นความจริงใน “ความฝันของจีน” (China Dream) ที่แท้จริง[64]

5. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจจีนกับอาเซียน

อาเซียนกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่ภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) เป็นการศึกษาถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งการผลิต การใช้ และการกระจายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในทุกๆ ภาคส่วน เช่น ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การคมนาคมขนส่ง การค้าระหว่างประเทศ และการบริการแก่ประชาชนในดินแดนต่างๆ ของโลก โดยทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นบนโลกล้วนมีความสัมพันธ์กับเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อผลิตสินค้าและบริการต่างๆ สนองความต้องการของมนุษย์ที่มีความต้องการอย่างไม่จำกัด

จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของโลก แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเอง (Subsistence Economic Activities) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเศรษฐกิจแบบยังชีพ (Subsistence Economy) หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่แบบง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน เช่น การเก็บหาของป่า การล่าสัตว์ การจับปลา การเพาะปลูก เพื่อการบริโภคเองไม่ได้ผลิตเพื่อจำหน่าย ไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เป็นลักษณะของชุมชนในอดีต หรือชนบทที่ห่างไกลความเจริญ เป็นต้น และกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งคือกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบการค้า หมายถึงสังคมที่สลับซับซ้อน เป็นลักษณะของประเทศส่วนใหญ่ในโลกรวมทั้งไทยด้วย ซึ่งมนุษย์จะไม่ทำการผลิตสิ่งของที่ตนเองต้องการเองทุกอย่าง แต่จะแบ่งอาชีพกันทำตามความถนัด แล้วนำผลผลิตมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันโดยใช้เงินเป็นสื่อกลาง กิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อการค้า เป็นการประกอบอาชีพเพื่อส่งออกจำหน่ายไปยังภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยอาศัยระบบการคมนาคมขนส่งให้สินค้าเข้าสู่ตลาดจะนำผลประโยชน์มาสู่สังคมที่เจริญ หรือระบบสังคมที่ซับซ้อน

---

[64] เมธา มาศขาว, ““ความฝันของจีน” (China Dream) กับทางผ่านประเทศไทย และอีสานบ้านเรา ตอนที่ 2/2,” The Isaan Record, https://isaanrecord.com/2018/02/13/china_dream_part2/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ตลอดจนทั้งเขตชุมชนและเมืองต่างๆ ทุกแห่งในโลกปัจจุบันนั่นเอง[65] ซึ่งจะเห็นได้ว่าภูมิเศรษฐศาสตร์ทั้งสองลักษณะนี้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ในโลก นอกจากนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระบบภูมิเศรษฐศาสตร์ในเชิงด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะภูมิประเทศ เป็นลักษณะทางกายภาพที่บ่งบอกความสูงต่ำของผิวโลก เช่น ถ้าเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำจะมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐาน การคมนาคมขนส่งสะดวก แต่ถ้าเป็นพื้นที่ราบสูง มีภูเขา ไม่เหมาะกับการตั้งถิ่นฐาน การคมนาคมขนส่งไม่สะดวก ส่วนในพื้นที่บริเวณติดทะเลก็จะมีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับทะเล เป็นต้น นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิอากาศ ซึ่งมีอิทธิพลต่อปัจจัย 4 ของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมถึงการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ในเขตต่างๆ ของโลก

จีนตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกอยู่บนฝั่งตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก มีพื้นที่ดินประมาณ 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของโลก รองจากรัสเซียและแคนาดา จีนมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศต่างๆ ถึง 15 ประเทศ ด้วยมีความยาวถึง 22,800 กิโลเมตร ข้ามทะเลไปทางตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ มีเกาหลี ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ บรูไน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ถูกขนาบทางตะวันออกไปทางใต้ด้วยทะเลเหลือง ทะเลจีนตะวันออก และทะเลจีนใต้ โดยมีพื้นที่น้ำรวม 4.73 ล้านตารางกิโลเมตร ทะเลเหลือง ทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้เป็นส่วนประกอบของมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งมีเกาะเล็กเกาะน้อยถึง 5,400 เกาะ จึงทำให้จีนมีอาณาเขตติดต่อทางทะเลที่มาก เกาะที่ใหญ่ที่สุดมีเนื้อที่ 36,000 ตารางกิโลเมตร คือ ไต้หวัน ตามด้วยเกาะไหหลำ 34,000 ตารางกิโลเมตร เกาะ DiaoYu และเกาะ ChiWei ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของเกาะไต้หวันเป็นเกาะตะวันออกสุดของจีน เกาะน้อยใหญ่ รวมถึงหินโสโครกและฝูงปลาในทะเลจีนใต้เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นหมู่เกาะทะเลจีนใต้ ซึ่งแบ่งออกเป็นตงชา ซีชา จงชา และหนานชา รวม 4 กลุ่ม พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจีนเป็นแนวเทือกเขาสูงชันและที่ราบสูงทิเบต มีเทือกเขาที่สำคัญคือ เทือกเขาหิมาลัย ซึ่งมีจุดสูงสุดคือยอดเขาเอเวอเรสต์ ทางด้านเหนือของที่ราบสูงเป็นที่ราบแอ่งกระทะขนาดใหญ่คือแอ่งทาลิมซึ่งเป็นพื้นที่ที่แห้งแล้งมาก เป็นที่ตั้งของทะเลทรายอาทากามา ส่วนแม่น้ำที่สำคัญในประเทศจีนและมีต้นกำเนิดในประเทศจีน ได้แก่ แม่น้ำเหลือง แม่น้ำแยงซี แม่น้ำโขง แม่น้ำสาละวิน

ภูมิอากาศของจีน มีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมภาคพื้นทวีปที่มีหลากหลายรูปแบบ ลมเหนือจะมีอิทธิพลสูงในฤดูหนาว ในขณะที่ลมใต้จะมีบทบาทในฤดูร้อน มีผลถึง 4 ฤดู ที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด มีฤดูฝนปนอยู่กับฤดูร้อน ภูมิอากาศที่ซับซ้อนและหลากหลายของจีนมีผลให้สามารถแบ่งแถบอิงอุณหภูมิกับแถบอิงความชื้นของภาคพื้นของประเทศจีนได้ คือแบ่งแถบอิงอุณหภูมิจากภาคใต้ถึงภาคเหนือเป็นแถบเส้นศูนย์สูตร ร้อนชื้น กึ่งร้อนชื้น อบอุ่น และแถบหนาวเย็น และแบ่งแถบอิงความแห้ง-ชื้นจากตะวันออกเฉียงใต้ถึงตะวันตกเฉียงเหนือเป็นแถบความชื้นสูง

---

[65] เมธา มาศขาว, ““ความฝันของจีน” (China Dream) กับทางผ่านประเทศไทย และอีสานบ้านเรา ตอนที่ 2/2,” The Isaan Record, https://isaanrecord.com/2018/02/13/china_dream_part2/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จีนมีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา และมีทุนสำรองระหว่างประเทศมากเป็นอันดับ 1 ประมาณ 3.82 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นผลสืบเนื่องจากการเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจตลอดสามทศวรรษที่ผ่านมานับตั้งแต่ ค.ศ. 1978 ในช่วง 10 ปีแรก จีนดำเนินนโยบายเปิดประเทศด้วยการเลือกพื้นที่สำคัญบางแห่งทางชายฝั่งทะเล จัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น เซินเจิ้น จูไห่ เซี่ยเหมิน ซ่านโถว และไห่หนาน ซึ่งให้สิทธิพิเศษทางการค้าการลงทุน แต่เหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่จตุรัสเทียนอานเหมิน เมื่อ ค.ศ. 1989 ส่งผลให้การปฏิรูปเศรษฐกิจของจีนสะดุดลง ภายหลังจากที่ทางการจีนคลี่คลายปัญหาการเมืองแล้ว เมื่อ ค.ศ. 1992 จีนเปิดประเทศรอบใหม่ด้วยการชูนโยบายเศรษฐกิจการตลาดแบบสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแบบจีน และการเปิดกว้างให้ต่างชาติเข้าไปลงทุนด้วยสิทธิพิเศษ

ต่อมา เมื่อ ค.ศ. 2001 จีนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) นับเป็นการเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจจีนอีกก้าวย่างหนึ่ง โดยที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการของจีนต้องปรับตัวครั้งใหญ่เพื่อแข่งขันกับบริษัทต่างชาติอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ของจีนในช่วงสี่สิบกว่าปีที่ผ่านมาเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 8-10 ซึ่งเป็นอัตราเฉลี่ยที่สูงกว่าประเทศใดๆ ในโลก จีนได้ลดความร้อนแรงของการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว รัฐบาลจีนชุดใหม่ภายใต้การนำของสีจิ้นผิง จึงได้ประกาศแผนปฏิรูปประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรอบด้าน ซึ่งเป็นพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาประเทศ 10 ปี โดยมุ่งเน้นที่ลดการผูกขาดของรัฐวิสาหกิจ ผลักดันให้ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้นกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตตามกลไกตลาด เปิดเสรีอัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยนเงินหยวน ปฏิรูประบบภาษี ประกันสังคม สาธารณสุข การศึกษา และปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่น

จีนได้เข้ามาลงทุนสร้างเขื่อนทั้งในเมียนมาและสปป.ลาว ได้ประโยชน์ทั้งทางธุรกิจและสัมปทานพลังงานในเอเชียมากขึ้น ตามนโยบาย OBOR พัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและขยายอิทธิพลเหนือพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย ผ่านทางเมียนมาและทะเลจีนใต้ ทางตะวันออกของประเทศ เพื่ออำนวยประโยชน์ด้านการค้าและเศรษฐกิจ ขณะที่ญี่ปุ่นก็มีความสัมพันธ์ในเรื่องการตั้งฐานการผลิตรถยนต์และสินค้าเทคโนโลยี ไปจนถึงการค้าอาวุธกับประเทศในอาเซียน เห็นได้ว่าในมิติหนึ่งประเทศในอาเซียนต่างมีความสัมพันธ์หลายระดับเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันในระดับภูมิภาค ขณะที่ในอีกมิติหนึ่งอาเซียนต่างก็มีปฏิสัมพันธ์กับชาติอื่นๆ ในเวทีโลก ปัจจัยที่ขับเคลื่อนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในอาเซียนมีหลากหลายประการ เช่น การเป็นสมาชิกในแถบภาคพื้นทวีปอาเซียน การมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งชาติสมาชิกจะต้องทำความเข้าใจลักษณะพื้นฐาน ปรับมุมมองทัศนคติ โดยไม่มีอคติต่อกัน ขณะเดียวกันด้านการคมนาคม การไปมาหาสู่กัน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปท่องเที่ยว ศึกษาเล่าเรียน การไปทำงานหรือทำธุรกรรมต่างๆ ล้วนจำเป็นที่จะต้องใช้การคมนาคม ซึ่งสามารถที่จะเชื่อมโยงไปยังด้านการแพทย์และสาธารณสุข จะเห็นได้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมานี้ มีประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชียเดินทางข้ามประเทศเพื่อเข้ามารับบริการด้านสาธารณสุข เช่น ชาวจีน และชาวเมียนมา เข้ามารักษาที่ประเทศไทย เป็นต้น

ทั้งนี้ทางด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศก็มีบทบาทไม่น้อยในการที่จะหลอมรวมค่านิยมเดียวกันในภูมิภาค จึงจำเป็นที่จะต้องมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ การโฆษณาอย่างสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม พัฒนาการทาง

เศรษฐกิจในอาเซียนที่ก้าวหน้าและการเป็นแหล่งทรัพยากรพื้นฐานและแรงงานที่เพียงพอ ยังทำให้ประเทศมหาอำนาจหลายประเทศต้องการเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาค ประเทศมหาอำนาจทั้งสหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น ต่างพยายามจะเข้ามาแทรกแซงความสัมพันธ์ในภูมิภาคอาเซียนจะต้องใช้ความร่วมมือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ โดยตระหนักถึงความใกล้ชิดและพลวัตสำคัญระหว่างประเทศที่มีพรมแดนร่วมกัน ก่อสร้างกลไกเพื่อส่งเสริมพลวัตดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม ขณะเดียวกันก็ดำเนินการถ่วงดุลอำนาจกับชาตินอกภูมิภาค เพื่อ “ประสานจุดร่วม แก้จุดต่าง” ภายใต้กรอบภูมิภาคนิยมและชาตินิยมไปพร้อมกัน

จากลักษณะภูมิประเทศของจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความใกล้ชิดกัน และประชาคมความร่วมมือที่อิงอยู่บนพื้นฐานภูมิรัฐศาสตร์เป็นสำคัญนั้น ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศจะมีนโยบายที่ยึดโยงอยู่กับความรับผิดชอบในการเป็นพันธมิตรทางภูมิรัฐศาสตร์ร่วมกัน ประชาชนในแต่ละประเทศยังต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกัน และขับเคลื่อนความสัมพันธ์ในระดับประชาชน เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างกลไกที่สอดรับกับพลวัตที่ขับเคลื่อนความร่วมมือพร้อมกับนโยบายที่ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในอาเซียนทั้งในระดับนโยบายขั้นพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญกับแนวคิด “ภูมิภาคนิยม” ที่สมาชิกอาเซียนต้องดำเนินนโยบายที่หันเข้าหาเพื่อนบ้านมากขึ้น ประสานความร่วมมือเพื่อสร้างผลประโยชน์ ขณะเดียวกันก็พร้อมเฝ้าระวังและร่วมแก้ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่อีกด้วย

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีจีนเป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงมาช้านาน ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนได้ไปมาหาสู่และติดต่อสัมพันธ์กันทั้งทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองมาตั้งแต่โบราณ แม้ว่าจีนเป็นประเทศที่ใหญ่กว่าและมีพลเมืองมากกว่าก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งจีนกับอาเซียนจะมีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อกันฉันท์ญาติมิตรตลอดระยะเวลาอันยาวนานของประวัติศาสตร์

1. ความใกล้ชิดทางประวัติศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนมีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ซึ่งถึงแม้ว่าภูมิศาสตร์ประเทศจะไม่ได้มีความใกล้ชิดกันแต่ก็สามารถที่จะติดต่อไปมาหาสู่กันได้ ซึ่งการติดต่อกันระหว่างประเทศนั้นมักจะใช้การคมนาคมทางทะเล เนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็วมากกว่าทางบกเนื่องจากเส้นทางและภูมิประเทศค่อนข้างทุรกันดาร นำไปสู่การค้าสำเภา (Junk Trade) ระหว่างกัน เดิมจีนมีศูนย์กลางอำนาจที่ลุ่มแม่น้ำฮวงโห จีนสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (พ.ศ. 337–568) ได้ส่งทูตมาติดต่อกับชุมชนโบราณหลายชุมชนในเอเชียอาคเนย์ รวมทั้งบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน แม่กลอง และเจ้าพระยา เช่น ตว้อหลอพอตี้ (ทวาราวดี) หลอหู (อาจหมายถึงละโว้หรืออู่ทอง) เสียน (อาจหมายถึงสุพรรณภูมิหรือสุโขทัย) ความสัมพันธ์สมัยโบราณอย่างเป็นทางการได้เริ่มขึ้นในสมัยสุโขทัยของไทย ซึ่งเป็นสมัยเดียวกันกับที่ราชวงศ์หยวนของเผ่ามองโกลในจีน การติดต่อระหว่างจีนกับไทยได้มีขึ้นโดยทางฝ่ายจีนเป็นผู้ริเริ่มก่อน พงศาวดารจีนราชวงศ์หยวนได้บันทึกไว้ว่าประมาณ พ.ศ. 1825 จักรพรรดิกุบไลข่านแห่งราชวงศ์หยวนได้ส่งทูตเข้ามาติดต่อกับอาณาจักร

“เสียน” ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมาในสมัยพ่อขุนรามคำแหงแห่งอาณาจักรสุโขทัยได้ส่งคณะทูตไปยังจีนครั้งแรก ใน พ.ศ. 1835 ดร. สืบแสง พรหมบุญ นักประวัติศาสตร์ ได้สันนิษฐานว่า การส่งทูตไปยังจีนครั้งนั้นมีเป้าหมายทางการเมือง เป็นการดำเนินวิเทโศบายทางการทูตของอาณาจักรสุโขทัยเพื่อป้องกันมิให้จักรพรรดิกุบไลข่านสนับสนุนอาณาจักรสุพรรณภูมิ ทั้งนี้เพราะอาณาจักรสุพรรณภูมิได้เคยส่งเครื่องบรรณาการไปยังจีน ใน พ.ศ. 1834 เพื่อขอความสนับสนุนทางการเมือง อาณาจักรสุโขทัยได้ส่งคณะทูตพร้อมด้วยของพื้นเมืองถวายเป็นกำนัลแก่ จักรพรรดิราชวงศ์หยวนในจีน รวม 14 ครั้ง ระหว่าง พ.ศ. 1835 จนถึง พ.ศ. 1865 ส่วนจีนสมัยราชวงศ์หยวนได้ส่งทูตมายังสุโขทัย 4 ครั้ง แต่มาถึงสุโขทัยเพียง 3 ครั้ง โดยมีเป้าหมายที่จะแผ่อำนาจของจักรพรรดิกุบไลข่านและให้สุโขทัยอ่อนน้อม การส่งทูตติดต่อระหว่างจีนกับไทยในสมัยสุโขทัยนี้ได้ส่งผลให้การค้าระหว่างอาณาจักรทั้งสองขยายตัว อีกทั้งยังมีการถ่ายทอดความรู้ของจีนมายังไทย โดยช่างจีนได้เข้ามาทำเครื่องปั้นดินเผาจนเป็นที่รู้จักกันในนาม “เครื่องสังคโลก” ต่อมาเครื่องสังคโลกได้กลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของอาณาจักรสุโขทัยต่อมาสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง อยุธยาซึ่งอยู่ทางตอนใต้ภายใต้การนำของราชวงศ์อู่ทองของสุพรรณภูมิเข้มแข็งขึ้น และขึ้นมาเป็นใหญ่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ส่วนในแผ่นดินจีน ชาวจีนได้โค่นล้มราชวงศ์หยวนของเผ่ามองโกลและสถาปนาราชวงศ์หมิงขึ้น พงศาวดารของจีนเรียกไทยว่า “เสียนหลอหู” และต่อมาย่อเป็น “เสียนโล้” ชื่อนี้ปรากฏในพงศาวดารราชวงศ์หมิงเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 1913

หลังจากรัชกาลพระบรมราชธิราชาที่ 1 แล้ว กรุงศรีอยุธยาได้ส่งคณะทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีเพื่อค้าขายกับจีนประมาณ 130 ครั้ง ในระยะเวลาเกือบ 400 ปี ระหว่าง พ.ศ. 1914 ถึง พ.ศ. 2309 ส่วนจีนในสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง ได้ส่งทูตมายังกรุงศรีอยุธยาประมาณ 17 ครั้งด้วยกัน ในสมัยราชวงศ์หมิงจักรพรรดิหย่งเล่อได้ส่งกองเรือนำโดยนายพลเรือเจิ้งเหอ (นามเดิมหม่าซานเปา หรือที่คนไทยเรียกซำเปากง) นักเดินเรือที่ยิ่งใหญ่ของจีน ให้เดินทางมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแวะที่กรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 1951 สัมพันธภาพระหว่างจีนกับไทยในสมัยอยุธยานี้ได้ดำเนินไปอย่างราบรื่น มีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในกรุงศรีอยุธยามากขึ้น และรับราชการอยู่กับฝ่ายไทย ยิ่งไปกว่านั้น การค้าสำเภาระหว่างไทยกับจีนในสมัยอยุธยานี้ได้ทำให้กรุงศรีอยุธยามั่งคั่ง และกลายเป็นศูนย์กลางของการค้าระหว่างประเทศ ทางตะวันตกคือยุโรป กับประเทศทางตะวันออกคือจีนอีกด้วย เมื่ออยุธยาล่มสลายด้วยกำลังทหารของพม่าใน พ.ศ. 2310 ผู้นำไทยย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงธนบุรี และต่อมาที่กรุงรัตนโกสินทร์หรือกรุงเทพฯ ในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประเทศไทยและประเทศจีนก็ยังคงมีสัมพันธไมตรีอันดีต่อกัน ไทยยังคงส่งทูตเชิญพระราชสาส์นและเครื่องราชบรรณาการไปถวายแก่จักรพรรดิจีนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อขอความสะดวกในการค้าสำเภาในสมัยธนบุรีและตลอด 4 รัชกาลแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ ไทยได้ส่งทูตไปจีนรวม 56 ครั้ง จนถึง พ.ศ. 2396 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 3 รัชกาลแรก ไทยส่งคณะทูตไปจีนแทบทุกปี การติดต่อระหว่างประเทศไทยกับจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าสำเภาได้สร้างความมั่งคั่งให้กับกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างมาก ผลกำไรจากการค้าสำเภากับจีน ทำให้ไทยมีเงินทุนเพียงพอในการสร้างบ้านเมืองเพื่อทำสงครามต่อต้านการรุกรานของพม่าและเพื่อการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนในสมัยโบราณนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นความสัมพันธ์ใน “ระบบบรรณาการ” (Tribute) หรือเจิงกุง (ไทยมักอ่านว่าจิ้มก้อง) อันเป็นประเพณี

สัมพันธไมตรีของจีนกับประเทศอื่นๆ ในสมัยโบราณ ทั้งนี้เพราะจีนมีความเชื่อมานานตามอิทธิพลทางความคิดของลัทธิขงจื่อที่ว่า จีนเป็นอาณาจักรกลาง (จงก๊ัว หรือ Middle Kingdom) เป็นศูนย์กลางของอำนาจและอารยธรรมโลก เนื่องจากมีความเจริญมาช้านาน ดังนั้น จีนจึงมักมองดินแดนอื่นที่อยู่โดยรอบว่าด้อยกว่าและจะต้องยอมรับสวามิภักดิ์กับจีน โดยการส่งเครื่องบรรณาการแก่จักรพรรดิจีนตามกำหนด ส่วนจีนซึ่งเป็นประเทศที่ใหญ่กว่าและเจริญกว่า จะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองประเทศเล็กๆ เหล่านี้ อีกทั้งยังให้ผลประโยชน์อื่นๆ ทั้งทางการเมืองโดยยอมรับฐานะกษัตริย์ และทางเศรษฐกิจโดยอนุญาตให้ค้าขายได้อย่างเสรี อย่างไรก็ดี ผู้นำของไทยมิได้ยอมรับตามคตินิยมของจีน ไทยมิได้หวาดกลัวว่าจีนจะคุกคาม เนื่องจากจีนอยู่ห่างไกล และไม่เคยคุกคามความมั่นคงของไทยเลย ไทยส่งคณะทูตพร้อมด้วยพระราชสาส์นและของกำนัลหรือเครื่องบรรณาการ ก็เพื่อความสะดวกในการค้าขาย พระราชสาส์นของกษัตริย์ก็เป็นการแสดงสันถวไมตรี มิได้แสดงว่าอ่อนน้อมยอมเป็นเมืองขึ้น ส่วนเครื่องบรรณาการที่ส่งไปด้วย ก็เพื่อแสดงไมตรีจิตและเพื่อเป็นไปตามความต้องการของจีนตามประเพณีจีน

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจะมีลักษณะคล้ายระบบบรรณาการก็ตาม แต่สัมพันธภาพนั้นเป็นเพียงในนามมากกว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของคณะทูตไทยนั้นดูจะเป็นด้านเศรษฐกิจ และบรรดาของกำนัลที่มอบให้จีนนั้น ก็ถือว่ามิได้มีความหมายอื่นใดมากไปกว่าของกำนัลตามมารยาท ซึ่งนับจากปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา เปรียบเหมือนขบวนเรือบรรทุกสินค้าจากไทยไปจีน และบรรทุกสินค้าจากจีนกลับมาไทยมากกว่า ต่อมาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนใน “ระบบบรรณาการเพื่อการค้า” นี้ได้ลดความสำคัญและประโยชน์ลง ในตอนปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ไทยได้ทำการค้ากับตะวันตกมากขึ้นหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาริ่งกับอังกฤษ พ.ศ. 2398 ในขณะที่ผลกำไรจากการค้าสำเภาจีนได้ลดลงตามลำดับ ทั้งนี้เพราะความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง เนื่องจากจักรพรรดิราชวงศ์ชิงในระยะหลังอ่อนแอ อีกทั้งเผชิญกับปัญหาการต่อต้านจากภายในและการท้าทายคุกคามจากภายนอก ไทยได้ส่งคณะทูตไปจีนเป็นครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2396 และหลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงยุติการส่งคณะทูตและการค้าบรรณาการกับจีน เพราะพระองค์ท่านไม่ประสงค์จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ประเทศที่ติดต่อกับไทย อีกทั้งประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไทยได้รับไม่คุ้มกับการลงทุนเนื่องจากความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง อาจกล่าวได้ว่า พ.ศ. 2396 เป็นปีสุดท้ายของการส่งบรรณาการเพื่อการค้า นับเป็นการสิ้นสุดความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนในสมัยโบราณภายใต้ระบบบรรณาการเพื่อการค้า[66]

2. ความใกล้ชิดทางสังคมและวัฒนธรรม

[66] “ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนสมัยโบราณ,” สมาคมวัฒนธรรมเศรษฐกิจไทย-จีน, http://thaizhong.org/index.php?option=com_content&view=article&id=54:special- (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จีนและไทยมีความใกล้ชิดทางสังคมและวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ จากการเข้ามาเจรจาการทูต การทำค้าขายกับไทย ตลอดจนมีการรับอิทธิพลวัฒนธรรม ภาษา การกิน อาหาร เครื่องแต่งกาย เป็นการผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรมเกิดเป็นตัวแทนแห่งความสัมพันธ์ การมีบุตรร่วมกันมีลูกหลานไทยมีเชื้อสายจีน เป็นวัฒนธรรม “ยุคเก่า” ของประเทศจีนเต็มไปด้วยชนชั้นศักดินา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในช่วงทศวรรษที่ผ่านมานั้นจีนมาพร้อมกับการเปลี่ยนค่านิยม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือวัฒนธรรมยุคใหม่ของจีนได้นำมาซึ่งความสะดวกสบายและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไป มีพลวัตทางสังคมมากขึ้น เช่น การนั่งรถไฟความเร็วสูงแทนการเดินทางด้วยเท้าหรือม้า การใช้เทคโนโลยีการเกษตรมาช่วยเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยว เป็นต้น รวมถึงด้านการศึกษาที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจศึกษาภาษาจีนมากยิ่งขึ้นในทางกลับกันนักศึกษาจีนเองก็อยากมาเรียนที่เมืองไทยมากขึ้น ถึงกระนั้นไม่ว่าจะวัฒนธรรมยุคใหม่หรือเก่า อุดมการณ์หรือจุดประสงค์ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม คือความต้องการผูกมิตรนั้นยังคงเป็นหัวใจหลัก ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

ยุทธศาสตร์การค้าบนเส้นทางสายไหมในยุคอดีตเป็นเส้นทางการค้าที่มีความเจริญรุ่งเรือง ซึ่ง “ผ้าไหม” เป็นสิ่งทอที่ได้รับความนิยมมาก สามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องนุ่มห่ม เครื่องประดับตกแต่งร่างกาย ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงสถานะทางครอบครัวอีกด้วย เห็นถึงความทันสมัย รสนิยม ความสร้างสรรค์ แต่ทว่าระหว่างนี้ไม่ได้มีเพียงแค่ผ้าไหมเท่านั้น สมัยก่อนขุนนางหรือชนชั้นสูงจะรู้สึกภูมิใจและเป็นเกียรติที่ได้เป็นเจ้าของผ้าไหม แต่การใช้เครื่องปั้นดินเผาจีน (กังไส) ใบชา อวุ่น วอลนัท ทับทิม ปวยเล้ง เป็นต้น ของมีราคาพวกนี้เป็นของฟุ่มเฟือยที่เชิดหน้าชูตา แสดงฐานะทางสังคมของผู้ใช้ และในทางกลับกัน ของที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมจีนแท้ๆ เช่น เครื่องดนตรีจีน ผีผา ซอสามสาย และอีกหลายชนิดได้รับอิทธิพลจากประเทศอื่นๆ ในเส้นทางสายไหม สิ่งเหล่านี้คือเครื่องยืนยันการแลกเปลี่ยนและการหลอมรวมทางวัฒนธรรม ตั้งแต่การแลกเปลี่ยนเริ่มต้นด้วยสิ่งของ และขยายไปจนถึงภาษา เทคโนโลยี ตัวอักษร การศึกษา จนไปถึงแนวความคิดต่างๆ บนเส้นสายสายไหมนี้กลุ่มพ่อค้าไม่ได้นำเฉพาะสินค้าไปแลกเปลี่ยน แต่ยังนำค่านิยมและวิถีชีวิตติดตัวไปด้วยโดยไม่รู้ตัว วัฒนธรรมคือการแสดงออกถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และค่านิยม การค้าขายจึงนำมาซึ่งการสร้างนวัตกรรมและการผสมผสานทางความคิด ดังนั้นผ้าไหมจึงไม่ใช่แค่มีประโยชน์ในฐานะเครื่องนุ่งห่ม แต่ยังแสดงให้เห็นถึงการแต่งกาย วัฒนธรรมการบริโภค และสุนทรียศาสตร์ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นตัวสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจและเชื่อมต่อกันแบบใจถึงใจได้

การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างจีนกับไทย แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของจีนในการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี การใช้อำนาจอ่อนในแผนยุทธศาสตร์อันจะนำไปสู่การเผยแพร่ทางวัฒนธรรมที่ได้ประสิทธิผลอย่างยิ่งยวด เช่น การจัดตั้งสถาบันภาษา สอนภาษา สถาบันขงจื่อ การให้ทุนการศึกษา การให้เงินเปล่า การให้เงินทุนในการสนับสนุนการสร้างสาธารณูปโภคในประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นต้น

3. บทบาทชาวจีนโพ้นทะเลในอาเซียน

ชาวจีนโพ้นทะเล (Over chinese) (หรือ หัวเฉียว) คือคนเชื้อสายจีนที่อพยพย้ายถิ่นฐานจากจีนไปอยู่ประเทศอื่นๆ โดยในยุคแรกนั้นอพยพเพื่อหนีภัยสงครามและความอดอยาก โดยมากไปเป็นกุลีแรงงานตามท่าเรือ ซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของเชื้อชาติตนไว้ เมื่อชาวจีนโพ้นทะเลไปอาศัยอยู่ประเทศใดแล้ว ก็มักจะเป็นชนชั้นที่ทำการค้าแลกเปลี่ยน ก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาเป็นลำดับ และรวมตัวกันเป็นชุมชนชาวจีนในแต่ละประเทศขึ้นมา ดังปรากฏว่ามีไชน่าทาวน์ตามเมืองสำคัญต่างๆ ทั่วโลก

ไทยก็เป็นจุดหมายปลายทางหนึ่งในการอพยพนั้น เนื่องจากคำร่ำลือปากต่อปากว่า เมืองสยามเป็นดินแดนอุดมสมบูรณ์ ชาวจีนจึงทยอยอพยพมาทำมาหากินในดินแดนนี้ตั้งแต่สมัยนครรัฐสุโขทัยและอาณาจักรอยุธยา จนมีกองอาสาจีนและกุฎีจีน ขึ้นตรงกับกรมท่าซ้าย มีหัวหน้ากินตำแหน่งขุนนางเป็นที่พระยาโชฎึกราชเศรษฐี ควบคุมการค้าสำเภาและการติดต่อกับจีน[67] เมื่อย้อนไปดูประวัติศาสตร์แล้ว กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลมีมาโดยตลอด แต่ที่เริ่มเป็นที่รู้จักและบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ เริ่มจากการเดินเรือครั้งใหญ่ของนายพลเจิ้งเหอ แม่ทัพเรือในสมัยราชวงศ์หมิง ที่นำกองกำลังเรือขนาดใหญ่ออกเดินทางไปในดินแดนต่างๆ เช่น เอเชีย แอฟริกา (หรือที่กำลังค้นคว้าเพิ่มเติมว่าอาจจะเดินทางไปยังทวีปอเมริกาด้วยก็เป็นได้) ในแต่ละที่ที่ไปถึง ชาวเรือที่มาด้วยหลายคนก็เลือกที่จะตั้งหลักปักฐานในดินแดนเหล่านั้น และได้กลายเป็นชาวจีนโพ้นทะเลกลุ่มแรกๆ

ต่อมาในศตวรรษที่ 19 สมัยราชวงศ์ชิง มีการติดต่อกับประเทศตะวันตกมากขึ้น และในช่วงนั้นประเทศตะวันตกมีความต้องการแรงงานจำนวนมากเพื่อพัฒนาประเทศ จึงพาชาวจีนไปเป็นแรงงานจำนวนมาก เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น จึงเป็นการอพยพครั้งใหญ่อีกครั้งของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล หลังจากการล่มสลายของราชวงศ์ชิง พรรคก๊กมินตั๋งได้เข้ามาบริหารประเทศแทน แต่ก็เกิดความขัดแย้งกับพรรคคอมมิวนิสต์จนเกิดเป็นสงครามกลางเมือง ซึ่งมีผู้คนจำนวนมากหนีภัยสงครามไปยังดินแดนอื่นๆ รวมถึงในช่วงปลายที่พรรคคอมมิวนิสต์กำลังจะได้รับชัยชนะ กลุ่มปัญญาชนหลายคนไม่มั่นใจในความปลอดภัยของตนจึงอพยพไปยังดินแดนอื่นมากขึ้น และยังมีเหตุการณ์อื่นอีกที่ทำให้ชาวจีนจำนวนหนึ่งเลือกที่จะอพยพออกจากดินแดนประเทศจีน เช่น การปฏิวัติวัฒนธรรม การคืนสู่ประเทศจีนของฮ่องกงและมาเก๊า เป็นต้น

สำหรับไทยนั้นมีการติดต่อค้าขายกับจีนมาโดยตลอด และมีคำกล่าวยกย่องว่า ไทยเป็นดินแดนแห่งความอุดมสมบูรณ์ เพาะปลูกสิ่งใดก็ขึ้น ระยะทางก็ไม่ไกลมากนัก ทำให้เป็นตัวเลือกอันดับต้นๆ ที่ชาวจีนจะอพยพมาตั้งหลักปักฐานโดยมากแล้วจะมาจากมณฑลทางตอนใต้ เช่น กวางตุ้ง ซึ่งชาวจีนในไทยส่วนมากจะเป็นชาวจีนแต้จิ๋ว แต่ก็มีกลุ่มอื่นอีก เช่น กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหหลำ[68] กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลไทยจึงมีบทบาทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ใช่เพียงเศรษฐกิจเท่านั้น ยังเกี่ยวข้องทางด้านการเมือง สังคม กฎหมาย และ

---

[67] “คนจีนโพ้นทะเลในไทยอยู่ตรงไหนในโลก,” Whereisthailand, http://whereisthailand.info/2012/01/chinese-emigration/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[68] “ชาวจีนโพ้นทะเล,” กองคลัง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, http://finance.hcu.ac.th/ชาวจีนโพ้นทะเล (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

การเป็นโลกาภิวัตน์ ต่างก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล และมีการอพยพย้ายถิ่นฐานมากขึ้น ขณะเดียวกันทางการจีนก็อยากที่จะให้กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลได้กลับมายังประเทศของตน จนทำให้ใน ค.ศ. 1986 ทางการจีนได้แก้ไขกฎระเบียบในการออกหนังสือเดินทางให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเดินทางไปต่างประเทศได้ง่ายขึ้น และออกหนังสือเดินทางที่มีอายุถึงห้าปีและสามารถต่ออายุได้อีก ทำให้มีการออกหนังสือเดินทางใหม่เพิ่มขึ้นจากเพียง 85,000 เล่ม ใน ค.ศ. 1986 เป็นเกือบหนึ่งล้านเล่ม ใน ค.ศ. 1995 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเสมือนเป็นการสำนึกรักบ้านเกิด คนจีนโพ้นทะเลเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ มีทัศนวิสัย เป็นเจ้าของธุรกิจ จีนจึงอยากให้คนกลุ่มนี้กลับเข้ามาเพื่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลยังเป็นตัวกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์การฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างจีนกับต่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างจีนกับประเทศอาเซียน โดยทางการจีนได้อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปเดินทางไปต่างประเทศได้ในปลายทศวรรษ ขยายบัญชีประเทศที่อนุญาตให้ประชาชนเดินทางไปท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันประเทศต่างๆ ได้ผ่อนคลายการออกวีซ่าให้กับชาวจีนทั้งวีซ่านักท่องเที่ยวและวีซ่าประเภทอื่นๆ โดยบางประเทศได้อนุญาตให้แรงงานฝีมือจากจีนไปทำงานได้อย่างถูกต้องอีกด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียนได้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นภายหลังการปรับนโยบายต่างประเทศของจีนที่ให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกำหนดนโยบายเป็นมิตรกับเพื่อนบ้าน (Good Neighbour Policy) เพื่อสร้างเสถียรภาพรอบพรมแดน อันจะเป็นการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยจีนได้ยุติการให้ความช่วยเหลือกับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศต่างๆ ในอาเซียน และลดความหวาดระแวงในเรื่องบทบาทของจีนต่อชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล โดย เมื่อ ค.ศ. 1990 ทางการจีนได้ยุติการรับรองชาวจีนสัญชาติอินโดนีเซียให้ถือสองสัญชาติ ซึ่งเอื้อให้ชาวจีนโพ้นทะเลในอินโดนีเซียได้รับการยอมรับและได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองอินโดนีเซียอย่างสมบูรณ์ในเวลาต่อมา

นอกจากนี้ ทางด้านการเมืองจีนยังร่วมมือกับอาเซียนในการลดความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ โดยใน ค.ศ. 2002 จีนได้ลงนามใน Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea เพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างประเทศที่มีความขัดแย้งทางพรมแดนในทะเลจีนใต้ และใช้การเจรจาในเวที ASEAN Regional Forum (ARF) เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี นอกจากนี้ จีนยังได้ลงนามในสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia) ใน ค.ศ. 2003 ซึ่งสร้างความพอใจให้กับประเทศอาเซียนเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังได้มีการเจรจาปักปันพรมแดนและแก้ไขปัญหาพรมแดนทางบกกับเวียดนามจนลุล่วงใน ค.ศ. 2008 ซึ่งการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างจีนและประเทศในอาเซียน อาเซียนในอดีตเคยมองจีนว่าเป็นภัยคุกคาม ค่อยๆ ปรับเปลี่ยนท่าทีของตนและเห็นว่าจีนเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบและมีบทบาทสร้างสรรค์ในภูมิภาคนี้

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดระหว่างจีนกับอาเซียนทั้งในด้านการค้าและการลงทุนทำให้ชาวจีนเดินทางเข้ามาแสวงหาโอกาสทางธุรกิจในประเทศอาเซียนมากยิ่งขึ้น ในด้านหนึ่ง บรรษัทข้ามชาติของอาเซียนโดยเฉพาะธุรกิจของชาวจีนโพ้นทะเลได้เข้าไปลงทุนในจีนอย่างกว้างขวาง โดยส่วนหนึ่งได้ใช้

ฮ่องกงเป็นฐานในการเข้าไปลงทุนที่จีน ในทางกลับกัน พ่อค้าชาวจีนแผ่นดินใหญ่ได้ขยายธุรกิจมายังอาเซียน โดยชาวจีนที่เป็นพ่อค้าย่อยได้เข้ามาพำนักในประเทศอาเซียนเพื่อแสวงหาตลาดและทำหน้าที่กระจายสินค้าจากจีน ชาวจีนส่วนหนึ่งจะเปิดร้านค้าของตนเองและมีการจ้างงานชาวจีนด้วยกันเป็นลูกจ้าง จนก่อให้เกิดวงจรการย้ายถิ่นของชาวจีนเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่ชายแดนจีน-เมียนมา และจีน-เวียดนาม มีพ่อค้าย่อยชาวจีนหลายพันคนที่ทำธุรกิจตามแนวชายแดนและเปิดร้านค้าในเมืองต่างๆ นอกจากนี้ ร้านค้าของชาวจีนรุ่นใหม่ยังพบเห็นได้ทั่วไปในอาเซียน โดยเฉพาะภาคเหนือของไทย เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ จนเริ่มเกิดการแข่งขันกับนักธุรกิจท้องถิ่นเชื้อสายจีนที่นำเข้าสินค้าจากจีนเข้ามาทำการตลาดเช่นกัน

นโยบายของอาเซียนที่เป็นแรงดึงดูดชาวจีนให้เข้าไปศึกษาและทำงานในอาเซียน โดยเฉพาะนโยบายส่งเสริมเรื่องการศึกษานานาชาติ การเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ทั้งนี้ สิงคโปร์มีการกำหนดนโยบายเรื่องการจ้างงานและการศึกษาที่เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้สามารถดึงดูดปัญญาชนจีนเข้าสู่ตลาดแรงงานวิชาชีพเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้เป็นอย่างดีโดยในช่วงทศวรรษ 1990 สิงคโปร์มีนโยบายที่เรียกว่า Foreign Talent Policy เพื่อดึงดูดแรงงานฝีมือและแรงงานวิชาชีพจากต่างประเทศ และกำหนดวีซ่าประเภทต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว เช่น วีซ่าสำหรับแรงงานวิชาชีพ วีซ่าสำหรับแรงงานฝีมือ วีซ่าสำหรับนักธุรกิจ เป็นต้น โดยสิงคโปร์พยายามดึงดูดชาวจีนแผ่นดินใหญ่ และชาวจีนฮ่องกงให้เข้ามาอยู่ในสิงคโปร์ รวมทั้งการให้ทุนการศึกษากับชาวจีนในวิทยาลัยโพลีเทคนิคและมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยผูกพันให้ทำงานในสิงคโปร์ 3-6 ปีแล้วแต่ประเภทของทุน หากผู้ใดประสงค์จะทำงานต่อก็สามารถสมัครเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวร (Permanent Resident) นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังดึงดูดชนชั้นกลางของจีนให้ส่งบุตรหลานมาศึกษาต่อยังสิงคโปร์เพื่อส่งเสริมธุรกิจการศึกษา โดยมีการผ่อนคลายการออกวีซ่านักเรียนและนักศึกษาตั้งแต่ ค.ศ. 2002 เป็นต้นมา ทำให้ชาวจีนแผ่นดินใหญ่เข้าไปศึกษาและทำงานในสิงคโปร์มากขึ้นตามลำดับ

ขณะเดียวกันโครงการหรือธุรกิจที่เกิดขึ้นของจีน โครงการลงทุนและโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของจีนในอาเซียนได้นำเข้าแรงงานจำนวนมากจากจีน โดยเฉพาะผู้บริหารและช่างเทคนิคต่างๆ เนื่องจากต้องการใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา จีนได้เติบโตขึ้นมาเป็นนักลงทุนที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียน เช่น การลงทุนเหมืองแร่ การสำรวจและผลิตแหล่งพลังงาน ธุรกิจการค้าและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมการผลิต และธุรกิจก่อสร้าง โดยการลงทุนจำนวนหนึ่งจะลงทุนผ่านบริษัทท้องถิ่นที่ไม่ปรากฏว่าเป็นตัวเลขการลงทุนจากจีน นอกจากนี้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนจำนวนมากยังนำเงินสดติดตัวไปลงทุนหรือทำธุรกิจในต่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องภาษีและการขออนุญาตโอนเงินตราต่างประเทศจากทางการจีน โดยเฉพาะการลงทุนในอินโดจีน ซึ่งสามารถนำเงินสดข้ามพรมแดนเข้าไปได้ง่าย โดยส่วนหนึ่งเป็นการลงทุนร่วมกับนักธุรกิจท้องถิ่นหรือการใช้ชื่อบุคลหรือบริษัทท้องถิ่นแต่เพียงในนาม การลงทุนในสปป.ลาวส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนด้านเหมืองแร่ รับเหมาก่อสร้าง ผลิตไฟฟ้า โครงการสาธารณูปโภค การลงทุนในกัมพูชาเป็นการลงทุนผลิตเครื่องแต่งกาย สิ่งทอ วัสดุก่อสร้าง รับเหมาก่อสร้าง ผลิตไฟฟ้า การลงทุนในไทยมีการลงทุนที่หลากหลายทั้งภาคการผลิต โครงการสาธารณูปโภค รับเหมาก่อสร้าง เป็นต้น สำหรับในไทย พบว่า บรรษัทข้ามชาติของจีนมีการจ้างแรงงานต่างชาติร้อยละ 5-10 ของ

พนักงานทั้งหมด ส่วนการลงทุนของจีนในเมียนมา มีการนำแรงงานภาคเกษตรจากจีนข้ามพรมแดนเข้ามาทำงานในไร่อ้อยและสวนเกษตรอื่นๆ จำนวนมากจากตัวเลขของทางการจีน จีนได้ส่งออกแรงงานไปยังอาเซียนจำนวน 40,652 คน ใน ค.ศ. 1995 และเพิ่มเป็น 113,861 คน ใน ค.ศ. 2000 โดยส่วนใหญ่เป็นคนงานในธุรกิจก่อสร้าง ซึ่งสัญญาก่อสร้างส่วนใหญ่มีระยะเวลา เพียง 1-2 ปี แต่แรงงานจีนจำนวนหนึ่งจะยังคงอาศัยทำงานในประเทศอาเซียนต่อไปโดยไม่ถูกกฎหมาย เช่น ในมาเลเซียมีแรงงานจีนที่ผิดกฎหมายประมาณ 20,000-40,000 คน ใน ค.ศ. 2004 เทียบกับแรงงานจีนที่ถูกกฎหมายจำนวนเพียง 3,816 คน คาดว่าใน ค.ศ. 2010 แรงงานจีนทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายทั้งหมดในประเทศอาเซียนมีจำนวนอย่างน้อย 2 ล้านคน โดยในสิงคโปร์ที่เดียวก็มีแรงงานจีนตามสัญญาจ้างถึง 746,000 คน ใน ค.ศ. 2005 ตามด้วยแรงงานจีนในเมียนมา ซึ่งเข้าไปทำงานในโครงการขนาดใหญ่ที่จีนเข้าไปลงทุน ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือของจีนต่อประเทศอาเซียนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเป็นโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่หลายโครงการ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นำแรงงานจีนจำนวนมากเข้าสู่ภูมิภาคอาเซียน

การย้ายถิ่นของชาวจีนรุ่นใหม่เข้ามายังอาเซียนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 และกำลังเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ชาวจีนรุ่นใหม่นี้มีคุณลักษณะที่แตกต่างจากชาวจีนโพ้นทะเลในอดีตหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นภูมิลำเนาที่หลากหลายมากขึ้น คุณสมบัติทางการศึกษาที่สูงขึ้น มีสตรีชาวจีนที่ย้ายถิ่นในสัดส่วนที่สูงมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนในประวัติศาสตร์ของชาวจีนโพ้นทะเล รูปแบบของการย้ายถิ่นก็มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งเพื่อไปทำงาน ไปลงทุน ทำการค้า เป็นแรงงานรับจ้าง ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น โดยชาวจีนรุ่นใหม่มีเอกลักษณ์ของความเป็นจีนร่วมกัน (Pan-Chinese Identity) เช่น การมีวัฒนธรรมแบบฮั่น การรับอิทธิพลของขงจื่อ เป็นต้น มากกว่าจะยึดโยงกันด้วยภาษาถิ่นหรือระบบแซ่ ดังชาวจีนโพ้นทะเลในอดีต การย้ายถิ่นก็มีทั้งปัจจัยในระดับสากล โดยเฉพาะโลกาภิวัตน์และความเชื่อมโยงของจีนเข้ากับระบบเศรษฐกิจของประเทศอื่นๆ ระบบการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ศัตรูกลายเป็นมิตร ปัจจัยในระดับมหภาค ทั้งด้านนโยบายของรัฐทั้งของจีนเอง และของอาเซียนที่เอื้อให้เกิดการย้ายถิ่นของชาวจีน ปัจจัยด้านโครงสร้าง ประชากรที่กดดันให้ชาวจีนวัยแรงงานต้องย้ายถิ่นไปหางานทำต่างบ้านต่างเมือง ตลอดจนปัจจัยในระดับจุลภาคและในระดับบุคคลที่ต้องการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่า มีโอกาสในการสะสมทุนได้มากกว่า เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะยังคงส่งผลให้ชาวจีนรุ่นใหม่เดินทางไปอาศัยและทำงานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคอื่นๆ ของโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต

4. กิจกรรมชาวจีนโพ้นทะเลในต่างประเทศ

ชาวจีนโพ้นทะเลปรากฏอยู่บนทุกพื้นที่ของโลก ชาวจีนโพ้นทะเลมีประมาณ 34 ล้านคน ที่อาศัยอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลายเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสิงคโปร์ และยังเป็นประชากรที่มีสัดส่วนสูงในไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ชาวจีนอพยพเข้ามาในดินแดนดังกล่าวในช่วงศตวรรษที่ 16 ถึง ศตวรรษที่ 19 และส่วนมากมาจากมณฑลกวางตุ้ง ฮกเกี้ยน และไหหลำตามลำดับ การอพยพครั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการอพยพครั้งใหญ่ในศตวรรษที่ 10 สู่ดินแดนมะละกา และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชาวจีนโพ้นทะเลในไทย มีสัดส่วนเป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 12 (ค.ศ. 2003) ของประชากรทั้งประเทศ ส่วนมากอาศัยอยู่ในเมือง ประกอบอาชีพค้าขาย นอกจากนี้ยังแทรกซึมอยู่ในทุกวงการ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ดารา นักการเมือง รวมทั้งเชื้อพระวงศ์ก็ยังมีเชื้อสายจีนด้วยเหตุที่ชาวจีนโพ้นทะเลในไทยสามารถผสมกลมกลืนกับชาวไทยได้ดียิ่งก็เพราะการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ แม้ในสมัยก่อนจะมีในอัตราน้อยเพราะชาวไทยและชาวจีนบางกลุ่มยังถือเรื่องการแบ่งแยกเชื้อชาติ แต่ปัจจุบันแทบจะไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติให้เห็น คนไทยรับเอาวัฒนธรรมจีนไปปฏิบัติในหลายเรื่องและชาวจีนก็เช่นกัน ชาวจีนโพ้นทะเลในไทย เรียกตนเองว่า “ชาวไทยเชื้อสายจีน” ด้วยสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชาวไทยภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย แต่ก็ยังคงรำลึกถึงบรรพบุรุษและยังรักษาประเพณีของตน ทิศทางการอพยพส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักมุ่งไปที่สหรัฐอเมริกา แคนาดา และออสเตรเลีย

โดยทั่วไปชาวจีนโพ้นทะเลจะรวมตัวกันเป็นชุมชนตามเมืองต่างๆ เรียกว่า ชุมชนชาวจีน (China Town) ความกลมกลืนของชาวจีนโพ้นทะเลกับชาวพื้นเมืองในดินแดนแต่ละดินแดนต่างกันไปทั้งจีน และจีนบนเกาะไต้หวัน มีความสัมพันธ์อย่างซับซ้อนกับชาวจีนโพ้นทะเลในดินแดนต่างๆ ทั้ง 2 ประเทศดำรงความสัมพันธ์ระดับรัฐบาลกับชาวจีนโพ้นทะเล และรัฐบาลท้องถิ่นในจีน ยังมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อติดต่อกับชาวจีนโพ้นทะเลโดยเฉพาะด้วย และทั้ง 2 ประเทศยังรักษาตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้สำหรับชาวจีนโพ้นทะเลด้วย ระหว่างช่วงทศวรรษ 1950 และ 1960 จีนได้พยายามที่จะหาแรงสนับสนุนจากชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลผ่านสาขาของพรรคก๊กมินตั๋ง ที่ตั้งขึ้นจากการที่ซุนยัตเซ็น เคยไปลี้ภัยและเคยได้เรี่ยไรเงินเพื่อมาทำการปฏิวัติ ในขณะเดียวกันจีนก็พยายามจะแสวงหาชาวจีนโพ้นทะเลที่ต้องสงสัยว่าจะเข้าไปในจีนแผ่นดินใหญ่เพื่อเผยแพร่ลัทธิทุนนิยม และยังสร้างความสัมพันธ์กับประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นมากกว่าที่จะขอการสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเล หลังจากเติ้งเสี่ยวผิงขึ้นมามีอำนาจ นโยบายต่อชาวจีนโพ้นทะเลก็ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน จากที่เคยเห็นเป็นผู้ที่ไม่น่าไว้วางใจ กลายเป็นแนวร่วมพัฒนาชาติเพราะว่าเป็นผู้มีความสามารถและเงินทุน ในทศวรรษ 1980 รัฐบาลจีนได้ขอความสนับสนุนที่มากขึ้น โดยได้คืนทรัพย์สินที่เคยยึดไปในช่วงการปฏิวัติ ค.ศ. 1949 นโยบายล่าสุดของจีน คือการสนับสนุนให้ชาวจีนที่อพยพไปประเทศตะวันตก ได้มีการศึกษาที่ดีบางครั้งชาวจีนโพ้นทะเลก็มีบทบาทสำคัญกับการเมืองในจีน เช่น การปฏิวัติล้มล้างราชวงศ์ชิง หรือการปฏิวัติซินไฮ่ ใน ค.ศ. 1991 แกนนำสำคัญเป็นชาวจีนโพ้นทะเล ชาวจีนโพ้นทะเลบางส่วนต้องอพยพมาเพื่อเหตุผลทางการเมือง ชาวจีนโพ้นทะเลยังเป็นผู้ลงทุนจำนวนมหาศาลในจีนแผ่นดินใหญ่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ชาวจีนโพ้นทะเลเป็นผู้กุมเศรษฐกิจจีนไว้อยู่ ซึ่งสามารถที่จะแบ่งเขตพื้นที่การอาศัยของคนจีนโพ้นทะเลได้ดังนี้

ไทยมีชาวจีนโพ้นทะเลประมาณ 9.3-10.3 ล้านคน เป็นอันดับหนึ่ง คือ ไทยมีชาวจีนและเชื้อสายจีน (ลูกหลานคนจีนรุ่นต่อมา) อาศัยอยู่มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 14 ของประชากรไทยทั้งหมด แต่ชาวจีนและเชื้อสายจีนในไทยซึมซับความเป็นไทย และผสานกับสังคมไทย ทำให้ชาวจีนที่อพยพมาโดยเฉพาะรุ่นที่ 2 และ 3 มักรู้ว่าตนมีเชื้อสายจีน แต่ไม่ได้รู้สึกว่าตนเป็นคนจีน ทั้งไม่ได้ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาหลัก รวมถึงอาจจะไม่สามารถพูดได้เลย และใช้ชื่อเป็นภาษาไทย แต่ถึงอย่างนั้นชาวจีนและเชื้อสายจีนในไทย ก็สามารถเข้ากับสังคมคนส่วนมากในประเทศได้อย่างไม่มีปัญหา ทั้งยังมีไชน่า

ทาวน์บนถนนเยาวราชที่อายุเก่าแก่กว่า 200 ปี และเป็นไชน่าทาวน์ที่มีชื่อเสียง และโด่งดังในหมู่นักท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของโลกด้วย

มาเลเซียมีชาวจีนประมาณ 6.9-7.4 ล้านคน มากเป็นอันดับ 2 ที่มีประชากรชาวจีนและเชื้อสายจีนมากถึงร้อยละ 23 ของประชากรทั้งหมด โดยประชากรจีนมาเลย์ส่วนใหญ่มักอาศัยอยู่ในเขตเมือง และเป็นกลุ่มมีชื่อเสียงในด้านเศรษฐกิจและสังคม ครองกิจการธุรกิจและการพาณิชย์ในประเทศ แต่ใน ค.ศ. 2010 มีรายงานจากธนาคารโลก (World Bank) ว่ามีชาวมาเลย์พลัดถิ่นอพยพจำนวนเกือบล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่มีเชื้อชาติจีน โดยเหตุผลหลักในการอพยพของชาวจีนมาเลย์ คือ แสวงหาสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่า ทั้งความรู้สึกไม่เท่าเทียมในสังคมมาเลเซีย

สหรัฐอเมริกามีชาวจีนประมาณ 3.8-4.8 ล้านคน เป็นประเทศที่มีผู้อพยพจากหลากหลายทวีปทั่วโลก เป็นประเทศอันดับ 3 ที่มีจำนวนประชากรจีนและเชื้อสายจีน โดยชาวจีนอพยพถือเป็นกลุ่มเชื้อชาติต่างชาติที่มีจำนวนมากเป็นลำดับ 3 รองจากชาวเม็กซิกัน และชาวอินเดีย ชาวจีนและเชื้อชาติจีนมักอาศัยในรัฐแคลิฟอร์เนียมากที่สุด ซึ่งมีไชน่าทาวน์ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศอยู่ที่รัฐนี้ในเมืองซานฟรานซิสโก

อินโดนีเซียมีชาวจีนประมาณ 2.8-3 ล้านคน ประเทศที่มีประชากรมุสลิมเยอะที่สุดของโลกอย่างอินโดนีเซีย ก็มีประชากรชาวจีนเป็นอันดับ 4 ของโลกเช่นกัน โดยชาวจีนในอินโดนีเซียมักอยู่ในกลุ่มผู้มีอิทธิพล ควบคุมเศรษฐกิจของประเทศ แต่ในอดีตชาวจีนและเชื้อชาติจีนในอินโดนีเซียต้องเผชิญกับการถูกลิดรอนสิทธิและกีดกัน ทั้งด้านการศึกษา การทำงาน รวมถึงการใช้ภาษา เพื่อหลอมรวมคนจีน ทั้งชาวจีนและเชื้อชาติยังมักตกเป็นเป้าจากการถูกประท้วงจากคนในท้องถิ่นด้วย

สิงคโปร์มีชาวจีนประมาณ 2.8 ล้านคน เป็นประเทศใหม่ที่ตั้งมากว่า 50 ปี กลายเป็นประเทศเดียว (นอกจากจีน) ที่มีประชากรชาวจีนและเชื้อชาติจีนเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ คือประมาณร้อยละ 77 ของประชากรทั้งหมด ชาวจีนในสิงคโปร์มักคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมความเป็นจีน รวมถึงการพูดภาษาจีนเป็นภาษาที่ 2 รองจากอังกฤษ ทั้งยังมักเรียกตัวเองว่าเชื้อชาติจีน มากกว่าแทนว่าตนเองเป็นจีนอพยพ

แคนาดามีชาวจีนประมาณ 1.4-1.7 ล้านคน เป็นหนึ่งในประเทศที่มีประชากรชาวจีนนิยมอพยพไปอาศัยอยู่ โดยมีประชากรชาวจีนและเชื้อสายจีนคิดเป็นประมาณร้อยละ 5.1 ของประเทศ กลุ่มคนจีนที่ใหญ่ที่สุดอยู่ที่เมืองโตรอนโต ทั้งยังเป็นประเทศที่มีไชน่าทาวน์อยู่ตามเมืองใหญ่ต่างๆ ทั้งแวนคูเวอร์ ออตตาวา คัลการี และอีกหลายเมือง

เมียนมามีชาวจีนประมาณ 1.6 ล้านคน เมียนมาเป็นประเทศลำดับที่ 7 ที่มีชาวจีนและเชื้อสายจีนอพยพไปอยู่ คิดเป็นสัดส่วนประชากรประมาณร้อยละ 3 ของทั้งหมด โดยในอดีตเมียนมาก็เป็นอีกประเทศที่เคยมีการแบ่งแยกและต่อต้านชาวจีนอย่างรุนแรง เพราะการแพร่ขยายของวัฒนธรรมจีนในเมียนมา แต่ชาวจีนและเชื้อชาติจีนในเมียนมาเริ่มผสมผสานเข้ากับสังคมเมียนมาได้ เพราะพวกเขายอมรับศาสนาท้องถิ่น ร่วมทำบุญบริจาควัด พูดภาษาเมียนมา รวมถึงมีชื่อเมียนมา เป็นต้น

ฟิลิปินส์มีชาวจีนประมาณ 1.3-1.5 ล้านคน เป็นประเทศที่มีประชากรจีนและเชื้อชาติจีนประมาณร้อยละ 1.8 ของประเทศ รุ่นแรกๆ ของคนจีนอพยพมาตั้งแต่ฟิลิปปินส์ยังเป็นอาณานิคมของสเปน โดยเข้ามาเป็นกรรมกรใช้แรงงาน แต่หลังจากนั้นคนจีนและเชื้อชาติจีนส่วนใหญ่กลับมาคุมภาคธุรกิจส่วนใหญ่ รวมถึงยังมีอิทธิพลในเศรษฐกิจของประเทศ ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีไชน่าทาวน์เก่าแก่ที่สุดในโลก อยู่ที่เมืองหลวงอย่างมะนิลา นอกจาก 8 ประเทศนี้ ยังมีประเทศที่น่าสนใจที่มีชาวจีนอพยพไปมาก อย่างเปรู ในแถบลาตินอเมริกา ที่มีคนจีนมากถึง 9 แสน–1.3 ล้านคน มากถึงกว่าร้อยละ 3 ของประเทศ ทั้งยังคงใช้ภาษาจีนควบคู่กับภาษาท้องถิ่นอย่างภาษาสเปน และเกชัว เป็นต้น[69]

กิจกรรมของชาวจีนโพ้นทะเลในช่วงกลางทศวรรษ ค.ศ. 1990 ชาวจีนได้เริ่มกระแสการเดินทางไปยังประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยกลุ่มแรกๆ เป็นชาวจีนไต้หวันที่ขยายการลงทุนเข้ามายังภูมิภาคอาเซียน ในขณะเดียวกันประเทศอาเซียนบางประเทศก็ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อดึงดูดนักลงทุน แรงงานฝีมือ และนักศึกษาจากประเทศในเอเชียด้วยกัน โดยใน ค.ศ. 1989 สิงคโปร์ได้ดึงดูดชาวจีนจากฮ่องกงให้ย้ายมาอยู่ที่สิงคโปร์โดยจะให้สถานะเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวร (Permanent Resident) กับกลุ่มนักลงทุนและแรงงานวิชาชีพ ต่อมาได้มีนโยบายดึงดูดนักศึกษาและปัญญาชนจีนให้มาศึกษาและทำงานในสิงคโปร์ โดยมีการให้ทุนการศึกษาจำนวนมาก โดยมีเงื่อนไขในสัญญารับทุนให้นักศึกษาจีนต้องทำงานในสิงคโปร์เป็นเวลาอย่างน้อย 6 ปี ภายหลังสำเร็จการศึกษา มาตรการดังกล่าวทำให้ชาวจีนจำนวนมากเดินทางไปศึกษาและหางานในสิงคโปร์ โดยใน ค.ศ. 2005 มีชาวที่จีนเข้ามาศึกษาในระดับต่างๆ กันในสิงคโปร์รวมกันราว 33,000 คน ต่อมาเมื่อสิงคโปร์ได้ขยายตลาดการศึกษากับกลุ่มเยาวชนจีน โดยออกวีซ่าให้ผู้ปกครองเด็ก อายุ 6-16 ปี สามารถมาอาศัยเพื่อดูแลบุตรในสิงคโปร์ได้ ทำให้ชาวจีนจำนวนมากพาบุตรเข้าไปศึกษาในสิงคโปร์จนเกิดกลุ่มผู้ย้ายถิ่นกลุ่มใหม่ที่เรียกว่า ผู้ติดตามที่เป็นมารดา (Peidu Mama) นอกจากกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และปัญญาชนแล้ว ในแต่ละปีจะมีแรงงานชาวจีนที่เดินทางมาทำงานในสิงคโปร์ผ่านสัญญาจ้างงานปีละ ประมาณ 80,000 คน คาดว่าจำนวนชาวจีนกลุ่มต่างๆ ที่ย้ายถิ่นเข้าสู่สิงคโปร์ในยุคคลื่นลูกที่สี่นี้มีจำนวน ประมาณ 350,000-380,000 คน ใน ค.ศ. 2006 ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดของสิงคโปร์

นอกจากผู้ใช้แรงงานแล้ว นักธุรกิจและนักลงทุนชาวจีนยังขยายโอกาสทางธุรกิจไปทั่วโลก ภายใต้การสนับสนุนจากรัฐบาล ทำให้มีการนำแรงงานข้ามชาติจากจีนไปทำงานในต่างประเทศด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแรงงานที่ไปทำงามตามสัญญาจ้างงาน (Contract Workers) โดยเฉพาะบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ของจีนที่ไปรับงานในต่างประเทศทั่วโลก ใน ค.ศ. 2009 มีจำนวนแรงงานชาวจีนประเภทสัญญาจ้างงาน ในต่างประเทศถึง 3.75 ล้านคน โดยราว 200,000 คน เข้ามาทำงานในภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตามเชื่อกันว่ามีแรงงานที่ไม่ถูกกฎหมายอีกจำนวนมากในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งน่าจะมีจำนวนมากกว่าแรงงานที่ถูก

[69] “8 ประเทศที่มีชาวจีนและเชื้อสายจีน อาศัยอยู่มากที่สุดในโลก,” Admission Premium, https://www.admissionpremium.com/inter/news/3318 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กฎหมาย โดยส่วนหนึ่งเป็นสัญญาจ้างงาน ที่ไม่เดินทางกลับจีนภายหลังสัญญาจ้างงานสิ้นสุดลง[70] ผู้อพยพชาวจีนส่วนใหญ่มักเป็นชายในขณะที่ยุคต่อมาจะเป็นผู้หญิง นักศึกษา แรงงานวิชาชีพ นักธุรกิจ แรงงานในภาคบริการ และคู่สมรสข้ามชาติ สำหรับกลุ่มนักศึกษานั้นช่วงแรกๆ นิยมเดินทางไปยังสหรัฐอเมริกา และยุโรป

แต่ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ชาวจีนนิยมไปศึกษาในหลักสูตรนานาชาติที่ประเทศอาเซียน โดยเฉพาะสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ รวมถึงไทย โดยทางการสิงคโปร์ได้มีนโยบาย Foreign Talent Policy เพื่อดึงนักศึกษาต่างชาติรวมถึงจีนให้เข้าไปศึกษาต่อในสิงคโปร์โดยมีการให้ทุนการศึกษาแลกกับการทำงานในสิงคโปร์ หากครบกำหนดสัญญาก็สามารถสมัครเป็น Permanent Resident และอาศัยอยู่ในสิงคโปร์อย่างถาวรได้ นอกจากนี้ยังมีโครงการดึงนักเรียนจีนจากครอบครัวที่มีฐานะดีให้เข้าไปศึกษาในสิงคโปร์ โดยจะออกวีซ่าให้กับมารดาเพื่อมาดูแลบุตรของตนในสิงคโปร์ด้วย คาดว่าปัจจุบันมีนักเรียน/นักศึกษาจีนในสิงคโปร์กว่า 30,000 คน และในมาเลเซียประมาณ 10,000 คน ส่วนในไทย ข้อมูลจากสถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยระบุว่า ใน ค.ศ. 2009 มีนักศึกษาจีนในระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น 7,302 คน ในสถานศึกษา 72 แห่ง แน่นอนว่าการอพยพของคนจีนโพ้นทะเลนั้นมักเข้ามาทำกิจกรรมที่หลากหลายในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่การเข้ามาทำงาน ศึกษาเล่าเรียน ท่องเที่ยว ประกอบธุรกิจการค้าขาย กระทั่งมีครอบครัวเกิดเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นจีนร่วมกัน (pan-Chinese identity) ที่โยงใยกับรัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่และเอกลักษณ์แห่งชาติของจีนที่ถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ยุคประธานเหมาเป็นต้นมา ซึ่งแตกต่างจากชาวจีนโพ้นทะเลในอดีตซึ่งผูกพันอย่างมากกับภาษาถิ่น ชุมชนดั้งเดิมหรือภูมิลำเนาท้องถิ่นและตระกูลหรือแซ่ของตน โดยเอกลักษณ์แห่งชาติของจีนยุคปัจจุบันประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ ระบบการปกครองและโครงสร้างกลไกของรัฐ วัฒนธรรมแบบชาวฮั่นซึ่งถือเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมจีน 11 วัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื๊อ และหลักเขตแดนที่ถือว่าคนทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใดที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนถือว่าเป็นพลเมืองจีนทั้งสิ้น โดยสรุปก็คือชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่จะมีเอกลักษณ์ของความเป็นจีนร่วมกัน (pan-Chinese Identity) มากกว่าความผูกพันกับภูมิลำเนาท้องถิ่นของตนที่เรียกว่า qiaoxiang (เฉียงเซียง) หรือบ้านเกิด วัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคนจีนมีให้พบเห็นได้เป็นเรื่องปกติในประเทศไทย การไหว้เจ้า การเผากระดาษ การจุดประทัด รวมถึงเทศกาลต่างๆ เช่น วันตรุษจีน การกินเจ ก็มีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ให้เห็นกันทุกปี[71]

บทสรุป

---

[70] สักกรินทร์ นิยมศิลป์, “คลื่นลูกที่สี่: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการย้ายถิ่นของชาวจีนยุคใหม่,” ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเชิงนวัตกรรมแห่งเอเชีย, http://www.idsa.ipsr.mahidol.ac.th/article_download/คลื่นลูกที่สี่%20เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการย้ายถิ่นของชาวจีนยุคใหม่.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[71] “ชาวจีนโพ้นทะเล ตอนที่ 1,” สำนักพิมพ์ทองเกษม, http://www.thongkasem.com/knowledge.php?kid=21 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จีนถือเป็นกลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ ต่อโลกในทุกๆ มิติ โดยเฉพาะการบรรลุความฝันของจีนและรื้อฟื้นอารยธรรมบนเส้นทางสายไหมที่เคยรุ่งเรืองในอดีตให้กลับมารุ่งเรืองในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ปัจจัยผลักดันการออกไปลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถแบ่งออก 2 ประเด็นหลักคือ (1) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเกษตร การลงทุนก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน การลงทุนอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรที่สามารถนำมาผลิตหมุนเวียนใหม่ได้ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การลงทุนในอุตสาหกรรมบริการ เช่น ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักร โดยสนับสนุนให้คนจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ (Outward FDI) มากขึ้น เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้วยการย้ายฐานการผลิตเพื่อแสวงหาประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพโดยเฉพาะการเรียนรู้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูง (2) ยุทธศาสตร์การใช้อำนาจเชิงวัฒนธรรม (soft power) หรืออำนาจอ่อนของจีนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายต่างประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้เงินทุนความช่วยเหลือเพื่อก่อสร้างสาธารณูปโภค การให้เงินกู้ระยะยาว เพื่อการพัฒนาระบบการขนส่งที่ครอบคลุมและทันสมัยในพื้นที่ มีการสนับสนุนการก่อตั้งสถาบันขงจื่อ (Confucius Institute) ทั่วโลก มีการก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่มีเป้าหมายทั้งการเมืองและเศรษฐกิจควบคู่กันไป

ขณะเดียวกันนโยบายด้านการค้าการลงทุนที่ให้สิทธิพิเศษต่อจีน หรือประเทศในอาเซียน และการมีอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอาเซียน เป็นปัจจัยสำคัญดึงดูดการลงทุนจากจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ค่อนข้างจะมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นในด้านของป่าไม้ แหล่งธรรมชาติ พืชพันธุ์เกษตรกรรมต่างๆ สัตว์ป่านานาพันธุ์ บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทุ่งหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน ลักษณะภูมิประเทศที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ผู้คนชุมชนที่มีความหลากหลายด้านสังคมและวัฒนธรรมอันจะก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังได้มีนโยบายการส่งเสริมการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่ได้รับสิทธิประโยชน์ การมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันทำให้เข้าใจในวิถีแนวความคิดได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันจีนมีขนาดเศรษฐกิจ (GDP) ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา และมีทุนสำรองระหว่างประเทศมากเป็นอันดับ 1 ประมาณ 3.82 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา การดำเนินยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการต่างประเทศของจีนส่งผลให้นักลงทุนจีนมีอิทธิพลต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมากเนื่องด้วยภูมิศาสตร์ประเทศที่อยู่ในโซนเดียวกัน และการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีมาอย่างยาวนานในสมัยอดีตกาล ทำให้จีนเข้าใจและเข้าถึงประเทศในแถบนี้มากกว่านักลงทุนชาวตะวันตก อีกทั้งอาเซียนถือว่าเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่ผลักดันให้เกิดการสร้างกลไกที่สอดรับกับพลวัตที่ขับเคลื่อนความร่วมมือพร้อมกับนโยบายที่ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในอาเซียนทั้งในระดับนโยบายขั้นพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญกับแนวคิดภูมิภาคนิยม (Reginalism) เห็นได้ว่า จีนได้พยายามเข้ามามีบทบาทในเวทีโลกแสดงถึงจุดยืนทั้งทางการเมืองหรือวัฒนธรรม แสดงตนเป็นพี่ใหญ่ที่คอยให้คำปรึกษาและคอยช่วยเหลือประเทศในแถบเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค เช่น การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

บทที่ 6

ผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิง ในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิศาสตร์

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจีนให้ความสำคัญกับประเทศที่อยู่ในภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน และสามารถพัฒนาความร่วมมือต่อกัน เช่น ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น ซึ่งการลงทุนดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบต่อประเทศจีนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายด้านด้วยกัน ได้แก่ ผลกระทบทางการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบด้านอื่นๆ ดังนี้

ผลกระทบทางการเมืองและความมั่นคง

จีนมีรูปแบบการเมืองการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะแบบจีน โดยยึดหลักการปกครองแบบหนึ่งประเทศสองระบบ (One Country Two System) โดย เติ้งเสี่ยวผิง ผู้นำรุ่นที่สอง ได้เสนอถึงระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่เป็นเอกภาพร่วมกัน ในขณะที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ โดยใช้กลไกการตลาดเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจของจีนมีการพัฒนาเติบโตและเป็นที่น่าจับตามองในเวทีระหว่างประเทศ จากแนวความคิดของสีจิ้นผิงที่ได้บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ให้ความสำคัญเรื่องนโยบายสาธารณะที่ตอบโจทย์ปัญหาของประเทศจีน เช่น ปัญหาการคอร์รัปชั่น สิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น และการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิง นอกจากนี้จีนยังได้มีการดำเนินยุทธศาสตร์การต่างประเทศ

1. การเมืองจีนกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จีนมีบทบาทในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจโลกทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีโดยเฉพาะด้านการระหว่างประเทศ การดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิง ในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้เศรษฐกิจของจีนมีการเติบโตกลายเป็นตลาดการค้าโลกที่สำคัญ ขณะเดียวกันจีนยังให้ความสำคัญในด้านความมั่นคง เนื่องจากจีนเองก็มีเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ ผลกระทบหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับนั้นย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วย โดยเฉพาะในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความใกล้ชิดด้านภูมิศาสตร์ไปจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้นการเมืองจีนและภูมิภาคดังกล่าวจึงส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อประเทศจีนและประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

ระบบการเมืองการปกครองจีนมีความอิสระในการบริหารการจัดการในแต่ละมหานคร มณฑล เขตเศรษฐกิจและท้องถิ่น ที่สามารถคงระบบการเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ การเงิน รวมทั้งความตกลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมกับต่างประเทศ และสามารถที่จะมีสิทธิบางอย่างในการระหว่างประเทศ ทำ

ให้ระบบการบริหารจัดการมีความรวดเร็ว สามารถที่จะรับเรื่องราวและจัดการแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที อาทิ เช่น การให้อิสระแก่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ฮ่องกงและมาเก๊า มีระบบเศรษฐกิจและการเมืองแบบทุนนิยมได้ โดยเฉพาะการอยู่ภายใต้การเมืองการปกครองแบบของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบรัฐที่จะนำพาและกำกับควบคุมเป็นระบบเศรษฐกิจการตลาดทุนนิยม หรือที่จีนเรียกว่า ระบบสังคมนิยมตามแบบฉบับจีน

พรรคคอมมิวนิสต์จีนถือได้ว่าเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการประเทศ โดยในแต่ละปีจะมีการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งในแต่ละครั้งมีวาระการประชุมที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์หรือประเด็นสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 เริ่มประชุมตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 2017 ณ กรุงปักกิ่ง ผลจากที่ประชุมได้เสนอให้สถานะของสีจิ้นผิงขึ้นแท่นผู้นำจีนที่ทรงอิทธิพลทัดเทียมประธานเหมาเจ๋อตง โดยได้บรรจุความคิดของสีจิ้นผิง ว่าด้วยสังคมนิยมแบบจีนในยุคใหม่ลงในรัฐธรรมนูญ นำเข้าไปรวมกับปรัชญามาร์กซิสม์และลัทธิเลนิน ความคิดเหมาเจ๋อตง ทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง และความคิดสำคัญของผู้นำจีนทฤษฎีสามตัวแทนของเจียงเจ๋อหมิน และหูจินเทาที่ว่าด้วยการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ การพัฒนาและหลักการชี้นำอื่นๆ ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนให้เป็นผู้นำที่เป็นแกนของพรรคและของประเทศ (Core Leader) ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงการฟื้นฟูและตอกย้ำบทบาทนำของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ทุกคนต้องเชื่อฟังปฏิบัติตามมติและคำสั่งพรรคเท่านั้น เพื่อการควบคุมบริหารประเทศได้อย่างเบ็ดเสร็จ นอกเหนือจากนี้ภายใต้รัฐบาลสีจิ้นผิงยังมีนัยที่สำคัญในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่นภายในประเทศ จะเห็นว่าจีนให้ความสำคัญในการบริหารจัดการความเป็นอยู่ของคนในประเทศมากขึ้น โดยการใช้ระบบการบริหารปกครองบ้านเมืองที่มีลักษณะแบบเฉพาะที่สามารถตอบสนองและจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม[1]

ขณะเดียวกันบทบาททางการเมืองของจีนยังคงมีนัยสำคัญต่อภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะการเข้ามาลงทุนของจีนในด้านต่างๆ ทำให้การพัฒนาแสนยานุภาพ การส่งออกรูปแบบการเมืองการปกครอง การไม่โอนอ่อนเรื่องเขตแดนอธิปไตยและข้อพิพาทใดๆ ยังเป็นการเสริมสร้างความเป็นชาตินิยมให้คนจีนภูมิใจอีกด้วยและเป็นการขยายฐานเสียงหรือคะแนนนิยมทำให้ประชากรนานาประเทศมองเห็นจุดยืนของจีนทางด้านการเมือง ขณะเดียวกันจีนเองก็ทำให้เห็นว่าแม้ว่าการเมืองของจีนจะเป็นไปในลักษณะสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ แต่ในทางด้านการค้า กรอบความร่วมมือในด้านต่างๆ นั้นจีนไม่ได้นิ่งเฉยแต่อย่างใด รังแต่จะพัฒนายุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ให้มีความก้าวหน้าและทันสมัยต่อสถานการณ์โลก ซึ่งด้วยเหตุผลทางด้านการเมืองจีนที่ดำเนินในลักษณะแบบจีนที่ส่งผลให้ประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของจีน ขณะเดียวกันจีนได้นำลัทธิเต๋าและขงจื่อกลับมาเป็นอุดมการณ์ประจำชาติอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสร้างความปรองดองของคนในชาติ และความชอบธรรมให้กับพรรคคอมมิวนิสต์จีนทดแทนอุดมการณ์สังคมนิยมและชาตินิยม

ด้านการเมืองและความมั่นคง จีนเป็นประเทศคู่เจรจาประเทศแรกที่ลงนามในพิธีสารแนบท้ายสนธิสัญญาทางไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation: TACT) เมื่อ ค.ศ. 2003 ซึ่งสนธิสัญญา TACT ดังกล่าวมีขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1976 เพื่อกำหนด

---

[1] อาร์ม ตั้งนิรันดร , “ชวนคนจีนมองสี จิ้นผิง: “ไม่แคร์”, “อึดอัด”, “รับได้”, หรือ “รักเลย”,” ไทยพับลิก้า, https://thaipublica.org/2018/03/arm-tungnirun16/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

หลักการที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยึดถือ อันได้แก่ การเคารพในเอกราชอธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดนและอัตลักษณ์ประจำชาติ การไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน และการแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี นอกจากนี้จีนยังเป็นประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ประเทศแรกที่พร้อมจะลงนามในพิธีสารต่อท้ายสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapon Free Zone: SEANWFZ) ใน ค.ศ. 1994 เพื่อสนองตอบปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace Freedom and Neutral Zone: ZOPFAN)[2] ในส่วนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ถือว่าการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งชาวจีนและชาวโลก เพราะผลสำเร็จของประชานิยมแบบพรรคคอมมิวนิสต์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตของประชาชนที่ดี มีสิทธิเสรีภาพ มีชีวิตที่มีอยู่มีกิน พอกินพอใช้ มีความสุข และทำให้เศรษฐกิจของโลกมีผลกระทบในด้านบวก

ขณะที่ประเด็นรถไฟความเร็วสูงไทย-จีน เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้าง โดยพุ่งเป้าไปที่การใช้อำนาจ ม. 44 ของ คสช. เพื่อรวบรัดผลักดันโครงการแบบเร่งด่วน ปริศนาที่น่าคิดต่อคือทำไมจีนถึงต้องเร่งร้อนต่อการผันทางรถไฟมาไทยและอาเซียน และปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการคืบคลานลงใต้ของจีน แน่นอนว่า การตอบคำถามเหล่านี้ย่อมมีหลากหลายแนวทาง แต่ที่เด่นชัดที่สุดคงหนีไม่พ้น “ความทะเยอทะยานทางภูมิรัฐศาสตร์” (Geopolitical Ambition) ของจีน

ยุทธศาสตร์โครงการรถไฟความเร็วสูงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง (OBOR) หรือ “อี้ไต้ อี้ลู่” (Yi Dai, Yi Lu) การขยายอำนาจภูมิรัฐศาสตร์ของจีน การเปิดแนวรุกทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ยูเรเซีย ผ่านการพลิกฟื้นเส้นทางสายไหมทางบกและทะเล โดยจีนแบ่งระเบียงโลจิสติกส์บก ออกเป็น 6 แถบ ได้แก่ (1) เส้นทางยูเรเซียจากภาคตะวันตกจีนถึงภาคตะวันตกรัสเซีย (2) เส้นทางจีน-มองโกเลีย-รัสเซียตะวันออก (3) เส้นทางภาคตะวันตกจีน-เอเชียกลาง-ตุรกี (4) เส้นทางจีน-อินโดจีน-สิงคโปร์ (5) เส้นทางจีน-เมียนมา-บังกลาเทศ-อินเดีย (6) เส้นทางจีน-ปากีสถาน ส่วนระเบียงขนส่งทะเล เริ่มจากชายฝั่งจีน ผ่านสิงคโปร์ มาเลเซีย มหาสมุทรอินเดียและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

จากภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) สู่ภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ระหว่างจีนกับอาเซียน โดยเฉพาะระเบียงบกหมายเลข 4 และ 5 กับระเบียงทางทะเล ในส่วนที่ผ่านชายฝั่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำเป็นต้องสร้างทางรถไฟ พร้อมโครงข่ายโลจิสติกส์อื่นๆ เช่น ท่าเรือและถนนนานาชาติ เพื่อเนรมิตแถบผนึก (Sealing Belt) รองรับการแปะหมุดของจีนลงบนภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงพาณิชย์จีน ได้ตอกย้ำให้จีนใช้ประโยชน์จากเขตปกครองตนเองกวางสีในฐานะเพื่อนบ้านใกล้ชิดกับอาเซียน พร้อมเร่งระดมพลังจากเขตเศรษฐกิจรอบอ่าวเป่ยปู้และปากแม่น้ำไข่มุกเพื่อขยายแนวระเบียงโลจิสติกส์เชื่อมโยงอาเซียน และเพื่อเป็นการวางภูมิยุทธศาสตร์ (Geo-strategic) สำหรับระหว่างเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีน

[2] “จีน-อาเซียนกับหลายก้าวที่ยาวไกล,” คมชัดลึก, 9 สิงหาคม 2556, ภายใต้ “ข่าวการเมือง,” http://www.komchadluek.net/news/politic/165428 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จำเป็นต้องสถาปนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งแบบเร่งด่วน โดยให้มณฑลยูนนานเป็นแกนยุทธศาสตร์โยงภูมิภาคทั้งสองเข้าด้วยกันผ่านเส้นทางสายไหมทางบกและทะเล

ในแง่ยุทธวิธี จีนกลับพบอุปสรรคภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งตั้งอยู่ริมขอบอินโดจีน อันได้แก่ เวียดนามและเมียนมา ซึ่งเป็นประเทศที่มีนัยสำคัญต่อจีน ทั้งในแง่การเชื่อมต่อระเบียงบกจากกวางสีเข้ามหาสมุทรแปซิฟิก (กรณีเวียดนาม) กับการเชื่อมต่อระเบียงบกจากยูนนานเข้ามหาสมุทรอินเดีย (กรณีเมียนมา) ทั้งสองประเทศต่างพยายามลดทอนความเข้มข้นอิทธิพลของจีนลงบางส่วน ซึ่งความขัดแย้งเรื่องดินแดนและชาตินิยมในทะเลจีนใต้ กระตุ้นให้เวียดนามลังเลใจที่จะพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้ากับจีน ขณะที่เมียนมาหันเข้าหาสหรัฐอเมริกาและโลกตะวันตกมากขึ้น หลังปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่ ฉะนั้นจีนจึงถูกบีบคั้นทางยุทธศาสตร์จนต้องตัดสินใจบุกทะลวงเข้าไปในไทย สปป.ลาว และกัมพูชา ซึ่งถือเป็นแกนกลางที่ตั้งประกบกับปีกซ้ายและขวาของดินแดนอินโดจีน

ผลจากแรงรุกทางภูมิรัฐศาสตร์จีน ทำให้จีนเริ่มพัฒนา “โครงข่ายรถไฟมหาเอเชีย” (Pan-Asia Railway Network) เป็นระยะทางราว 4,500-5,500 กิโลเมตร เพื่อโยงแนวติดต่อระหว่างจีนกับอาเซียน โดยแบ่งออกเป็นสามเส้นทางหลัก ได้แก่ (1) เส้นตะวันตก จากคุนหมิง ตาลี่ เข้าย่างกุ้ง กรุงเทพฯ แล้วออกกัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ (2) เส้นตะวันออก จากคุนหมิง ฮานอย โฮจิมินห์ซิตี้ แล้ววกเข้าพนมเปญ กรุงเทพฯ กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ (3) เส้นกลาง จากคุนหมิง ยู่ซี เวียงจันทน์ กรุงเทพฯ กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์

แผนภูมิรัฐศาสตร์รถไฟนี้จะทำให้คุนหมิงและกรุงเทพฯ กลายเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์หลักในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทำให้จีนสามารถใช้ไทย สปป.ลาว และกัมพูชา เชื่อมทะลุเข้าไปในปีกซ้ายและปีกขวาอินโดจีน ผ่านเส้นทางรถไฟสายกลางที่เชื่อมต่อกับสายตะวันตกและสายตะวันออก พร้อมกันนั้นการรุกเข้ากรุงเทพฯ ยังทำให้ทุนและวัฒนธรรมจีนไหลลงใต้สู่มาเลเซีย-สิงคโปร์ จนทำให้จีนสามารถใช้ไทยเป็นหัวหาดในการปักหมุดในภูมิภาคอินโดจีน และเคลื่อนกำลังลงสู่อาเซียนภาคพื้นมหาสมุทรได้รวดเร็วขึ้น

หากจีนสร้างโครงข่ายรถไฟมหาเอเชียสำเร็จก็เท่ากับว่าเส้นทางบก จากจีนเข้าอินโดจีน-สิงคโปร์ และจากจีนเข้าเมียนมา-บังกลาเทศ-อินเดีย จะถูกเชื่อมต่อกับเส้นทางสายไหมทางทะเล จนทำให้จีนสามารถเข้าถึงสามอนุทวีปและสองมหาสมุทร นั่นคือ เอเชียตะวันออก เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย โดยการโอบล้อมเช่นนี้ ทำให้จีนมีฐานกระโจนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Springboard) ที่แข็งแกร่งขึ้นในการรุกเข้าไปในยุโรป รัสเซีย และแอฟริกา ถือเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายหลักในแผนยุทธศาสตร์ OBOR ที่จริงแล้วความทะเยอทะยานภูมิรัฐศาสตร์ของจีนมิใช่จินตนาการที่ไร้หลักการ หากแต่เป็นธรรมชาติการผงาดขึ้นมาของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งมีตัวแบบเทียบเคียงในประวัติศาสตร์ เช่น ทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรีย (Trans-Siberia) กับการเรืองอำนาจของจักรวรรดิรัสเซียและสหภาพโซเวียตบนพื้นทวีปยูเรเซีย และการครอบครองเมืองท่าชายทะเลกับการแผ่แสนยานุภาพกองทัพเรือของจักรวรรดิอังกฤษ สำหรับการเติบโตของจีนในศตวรรษที่ 21 นี้ จีนกลับใช้พลังโลจิสติกส์เพื่อผนวกอำนาจทั้งทางบกและทางทะเล จนกล่าวได้ว่า โครงการรถไฟจีนที่ไทยและอาเซียนกำลังเผชิญอยู่นั้น

ได้ทำให้เกิดสภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกในกลุ่มรัฐขนาดเล็กและรัฐขนาดกลาง ที่มีดินแดนตั้งอยู่ในเขตผลประโยชน์ของจีน ซึ่งเป็นรัฐขนาดใหญ่และมีเจตนาแน่วแน่ในการโจนทะยานทางภูมิรัฐศาสตร์[3]

นอกจากนี้ โครงการรถไฟขนสินค้าข้ามชาติกว่างซี-เวียดนาม ได้ตอกย้ำยุทธศาสตร์มุ่งสู่อาเซียน (Gateway to ASEAN)[4] เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ. 2017 มีพิธีเปิดใช้เส้นทางรถไฟขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ จากนครหนานหนิงสู่กรุงฮานอยเป็นครั้งแรก ในแวดวงโลจิสติกส์จีนกับอาเซียนในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศด้วยระบบราง เส้นทางรถไฟดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของขบวนรถไฟจีน-ยุโรป (China-Europe Railways Express) โดยมีนครหนานหนิง เมืองเอกของมณฑลกวางสี ที่เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์เชื่อมกับประเทศสมาชิกอาเซียน ถือเป็นการบุกเบิกช่องทางโลจิสติกส์ช่องทางใหม่ที่มีนัยสำคัญต่อความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างกวางสี (จีน) กับอาเซียน พิธีปล่อยขบวนรถไฟจัดขึ้นที่สถานีรถไฟสายใต้ (Nanning South Railway Station) ของนครหนานหนิงขบวนรถไฟดังกล่าวบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ 15 TEUs แบ่งเป็นตู้สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของโรงงาน Foxconn จำนวน 7 ตู้ และตู้ Reefer บรรทุกแอปเปิ้ลสดจากมณฑลกานซู่ จำนวน 8 ตู้ เส้นทางรถไฟสายนี้มีระยะทาง 400 กิโลเมตร เริ่มต้นจากนครหนานหนิง ผ่านด่านรถไฟในอำเภอระดับเมืองผิงเสียง ไปสิ้นสุดที่กรุงฮานอยของเวียดนาม ใช้เวลารวมไม่เกิน 20 ชั่วโมง (รวมเวลาผ่านพิธีการศุลกากร) ที่สำคัญ คือ มีความปลอดภัยสูง สามารถขนส่งในปริมาณมาก ค่อนข้างตรงต่อเวลา ประหยัดเวลาเมื่อเทียบกับทางเรือ และประหยัดค่าขนส่งมากกว่าร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับทางรถยนต์

แม้ว่าระบบโลจิสติกส์การค้าระหว่างจีนกับเวียดนามจะใช้การขนส่งทางรถยนต์เป็นหลัก แต่ศักยภาพการขนส่งทางบกโดยเฉพาะที่ผ่านช่องทางด่านผิงเสียงกำลังเข้าใกล้จุดอิ่มตัว ดังนั้น การพัฒนางานขนส่งระบบรางจึงเป็นตัวเลือกใหม่ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพงานขนส่งระหว่างประเทศมีนัยสำคัญต่อมณฑลกวางสี กล่าวคือ การบุกเบิกช่องทางการขนส่งและโลจิสติกส์ทางบกเส้นทางใหม่จะช่วยกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าและสร้างความเชื่อมโยงด้านระบบโครงสร้างพื้นฐานระหว่างจีนกับอาเซียน โดยมีนครหนานหนิงเป็นชุมทาง อีกทั้งเป็นการตอกย้ำยุทธศาสตร์การเป็นประตูสู่อาเซียน (Gate Way to ASEAN)

เส้นทางดังกล่าวมีบริษัท China Railway เป็นผู้เล่นตัวสำคัญ โดยเที่ยวขบวนรถไฟปฐมฤกษ์มีบริษัทร่วมดำเนินการ 4 รายได้แก่ บริษัท CRCT บริษัท Guangxi Ningtie International Logistics ในเครือ China Railway Nanning Group บริษัท Nanning Zhenyang Logistics และบริษัท Guangxi Tiesheng International Logistics นายจ้าว เหวินจวิน (Zhao Wenjun) รองผู้จัดการใหญ่บริษัท Guangxi Ningtie International Logistics กล่าวว่า จีนกับเวียดนามได้จัดตั้งกลไกประสานงาน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประสานงานขนส่ง และกลุ่มประสานงานตัวแทนขนส่ง เพื่อสร้างหลักประกันให้เส้นทางขนส่งดังกล่าวมีการวิ่งให้บริการเป็นประจำ ช่วงเริ่มต้นจะมีรถไฟวิ่งให้บริการสัปดาห์ละ 2 เที่ยว ทุกวันจันทร์และ

---

[3] ดุลยภาค ปรีชารัชช, “เปิดปูมพญามังกร: ภูมิรัฐศาสตร์ รถไฟไทย-อาเซียน,” *ประชาชาติธุรกิจ,* 10 สิงหาคม 2560, ภายใต้ “Asean Secret,” https://www.prachachat.net/columns/news-20189 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[4] กฤษณะ สุกันตพงศ์, “เปิดหวูดปฐมฤกษ์ “รถไฟขนสินค้าข้ามชาติกว่างซี-เวียดนาม” ตอกย้ำยุทธศาสตร์Gateway to ASEAN,” ThaiBizChina, http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=468&ID=18096 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

พฤหัสบดี และมีแผนจะเพิ่มความถี่เป็นทุกวัน ตั้งแต่ 1 มกราคม ค.ศ. 2018 เป็นต้นไป โดยสินค้าจากทั่วประเทศจีนสามารถอาศัยโครงข่ายเส้นทางรถไฟในประเทศที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อการขนถ่ายสินค้ามาผ่านที่นครหนานหนิงก่อนส่งออกไปยังเวียดนามและประเทศเพื่อนบ้าน ทางฝ่ายเวียดนามก็พร้อมส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเส้นทางรถไฟขนส่งสินค้าขากลับ (เวียดนาม-จีน) รวมถึงสินค้าที่จะส่งออกไปยังยุโรปโดยใช้เส้นทางรถไฟขนส่งสินค้าข้ามทวีปจีน-ยุโรป ตลอด 6 ปีของการพัฒนาเส้นทางรถไฟขนส่งสินค้าข้ามทวีปจีน-ยุโรป ซึ่งมีบริษัท China Railway เป็นผู้ดำเนินการ มีขบวนรถไฟวิ่งให้บริการรวมมากกว่า 6,000 เที่ยว เฉพาะเดือนมกราคม-ตุลาคม ค.ศ. 2017 มีขบวนรถไฟวิ่งให้บริการแล้ว 2,851 เที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 198 ตามที่ BIC ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบงานขนส่งและโลจิสติกส์ของมณฑลกวางสีในบริบทของการส่งเสริมยุทธศาสตร์ BRI จะเห็นได้ว่ามณฑลแห่งนี้มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งของตนเอง รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทและสร้างความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจการค้าของมณฑลกับต่างประเทศผ่านระบบงานโลจิสติกส์

ผลกระทบเชิงลบ

ระบบการเมืองการปกครองจีนถึงแม้ว่าการบริหารจัดการภายในประเทศจะสอดคล้องและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนจีน แต่ในขณะเดียวกันจีนยังมีอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ ปัญหาภายในประเทศเนื่องด้วยจีนมีระบบการเมืองแบบสังคมคอมมิวนิสต์หรือเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบลักษณะเฉพาะแบบจีน ส่งผลให้ประชาชนจีนขาดสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิตส์จีน ขณะเดียวกันก็จะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในระบบคำสั่งและกฎระเบียบของพรรคคอมมิวนิสต์จีนอย่างเคร่งครัด

ภายใต้สภาวะทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ความเป็นอำนาจอธิปไตยถูกหยิบยกกล่าวถึงในสังคมสมัยใหม่ หากประเทศใดไม่มีการใช้อำนาจอธิปไตยก็อาจจะเกิดการไม่ยอมรับในระดับนานาชาติ ประเทศในแถบภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีระบบการเมืองการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย ยกเว้นบางประเทศ เช่น เวียดนามและสปป.ลาว และแต่ละช่วงเวลาของประเทศนั้นๆ ด้วย การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางอย่างมีความจำเป็นที่ประเทศต้องมีอำนาจประชาธิปไตยเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขณะที่โลกเดินไปสู่การค้าเสรี การลงทุนจากต่างประเทศยังมุ่งหวังที่จะเจาะตลาดโทรคมนาคมและภาคบริการของจีน โดยเฉพาะสื่อสารมวลชน บันเทิง การโฆษณา และตลาดขายส่งและค้าปลีก ถ้าแผนการยึดครองตลาดและสถาบันการเงินของจีนโดยบริษัทต่างชาติเป็นไปตามเป้าหมาย เศรษฐกิจจีนจะตกอยู่ภายใต้การควบคุมของชาติตะวันตกและกลุ่มทุนของจีน บริษัทต่างชาติจะมีอิทธิพลในด้านการเงิน การผลิต การส่งออก และการเมือง เศรษฐกิจจีนจะสูญเสีย “เอกลักษณ์ของชาติ” และกลายเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกที่บริษัทต่างชาติควบคุมอยู่ นั่นหมายความว่ารัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนไม่สามารถควบคุมแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเองได้อีกต่อไป และความหวังที่จะพัฒนาให้จีนเจริญก้าวหน้าทัดเทียมประเทศพัฒนาตะวันตกและเป็นสังคมนิยม ก็เป็นอันพังทะลายไปด้วย และดีไม่ดีพรรคคอมมิวนิสต์จีนอาจสูญเสียอำนาจเพราะสูญเสียความชอบธรรมในการปกครองจีน และอาจจะเกิดความขัดแย้งทางชนชั้นในสังคมอย่างรุนแรงได้

ความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนในต่างประเทศ[5] มีทัศนะสำหรับผู้สังเกตการณ์ชาวต่างชาติในเรื่อง การช่วยของจีนให้กับต่างชาติเป็นเรื่องยากที่จะศึกษาและทำความเข้าใจ นี่ไม่ใช่เพียงเพราะจีนไม่ปฏิบัติตามคำนิยาม OECD ดั้งเดิมของความช่วยเหลือจากต่างประเทศ แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็เนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่าข้อมูลความช่วยเหลือจากต่างประเทศได้รับการปกป้องอย่างแน่นหนาเช่นความลับของรัฐบาลจีน และข้อมูลเฉพาะของประเทศ เช่น ปริมาณ วัตถุประสงค์ ลำดับความสำคัญ และเงื่อนไขของความช่วยเหลือ ทั้งหมดยังคงอยู่ในกล่องดำ ทั้งนี้ประเทศที่มีแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยงบประมาณของรัฐบาลรวมถึงการใช้จ่ายความช่วยเหลือจากต่างประเทศนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อที่ว่าการช่วยเหลือจากต่างประเทศเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นความช่วยเหลือมักจะได้รับการส่งเสริมอย่างละเอียดถี่ถ้วน ผลของการช่วยเหลือดังกล่าวยังมีความซ้อนเร้นและเป็นความลับสำหรับจีน

เพื่อให้เข้าใจนโยบายการช่วยเหลือต่างประเทศของจีน จำเป็นต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายที่ซับซ้อน จีนพยายามที่จะบรรลุด้วยความช่วยเหลือ และผลกระทบที่ซับซ้อนที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจหลังจากการตัดสินใจดำเนินการช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของจีน การให้ความสนใจของจีนที่ผ่านความช่วยเหลือกับต่างประเทศมีหลายประเด็นด้วยกัน

การเมืองการช่วยเหลือจากต่างประเทศถือเป็นมิตรภาพทางการเมืองระหว่างจีนกับประเทศผู้รับความช่วยเหลือ จีนได้ดำเนินการด้านการทูตอย่างเป็นทางการในการแข่งขันเพื่อการดำเนินนโยบายทางการทูตของจีนกับประเทศด้อยพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแอฟริกา ในบางประเทศที่จีนมีความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์พิเศษ เช่น เกาหลีเหนือ และปากีสถาน การให้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนช่วยสนับสนุนรัฐบาลและการพัฒนาเศรษฐกิจ ในเชิงเศรษฐกิจการช่วยเหลือจากต่างประเทศ (โดยเฉพาะสินเชื่อที่ได้รับสัมปทาน) มีการทำข้อตกลงทางการค้าที่จีนได้ผลักดันให้กับประเทศที่รับความช่วยเหลือ จีนใช้งบประมาณช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อชดเชยความแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยตามสัญญากับอัตราดอกเบี้ยเชิงพาณิชย์สำหรับเงินกู้ของโครงการ เมื่อ ค.ศ. 2014 พบว่ามีการใช้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนร้อยละ 55.7 ในการกู้ยืมเงินในโครงการสัมปทาน ซึ่งสูงกว่าเงินช่วยเหลือรวมร้อยละ 36.2 และสินเชื่อปราศจากดอกเบี้ยร้อยละ 8.1

นอกเหนือจากผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ การให้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนยังมีเป้าหมายของการขยายอำนาจละมุน (Soft Power) ความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของจีนโดยแสดงให้เห็นถึงความพยายามของจีนในการเติมเต็ม

[5] Yun Sun, “Chinese Foreign Aid- Why All the Secrecy?” China-US Focus, https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/chinese-foreign-aid--why-all-the-secrecy (accessed December 10, 2018).

ความรับผิดชอบระหว่างประเทศเพื่อสันติภาพและการพัฒนาในฐานะการเสริมสร้างพลังอันยิ่งใหญ่ ประกอบกับการเพิ่มขีดความสามารถการช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนยังทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาและธรรมาภิบาลของจีน เจ้าหน้าที่ของรัฐและพรรคคอมมิวนิสต์จีน แม้ว่าสิ่งนี้อาจไม่ถือว่าเป็นการส่งออกของอุดมการณ์แต่ความพยายามของจีนในการส่งเสริมลักษณะจำเพาะแบบจีน (หรือรูปแบบจีน) ให้กับประเทศเปราะบางและประเทศกำลังพัฒนา

ความยิ่งใหญ่และรุ่งโรจน์เป็นคำถามที่ว่าทำไมจีนรู้สึกถึงความจำเป็นที่จะต้องเก็บรายละเอียดการช่วยเหลือไว้เป็นความลับ คำตอบสำหรับคำถามนี้ มีการโต้เถียงในประเทศและต่างประเทศว่าโครงการความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนได้สร้างขึ้นและได้ส่งผลกระทบต่อรัฐบาลในประเทศผู้รับความช่วยเหลือจากจีน เมื่อ ค.ศ. 2011 การตัดสินใจของรัฐบาลจีนในการบริจาครถโรงเรียน 23 ขบวนให้กับมาซิโดเนีย จีนต้องเผชิญกับการวิพากษ์วิจารณ์ภายในประเทศอย่างมาก ผู้คนบ่นว่ารัฐบาลกำลังให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่มีจีดีพีต่อหัวมากกว่าประเทศจีน แม้ว่าระบบการขนส่งที่ยังไม่ดีของจีนสำหรับนักเรียนของตน จากนั้นใน ค.ศ. 2015 สีจิ้นผิงได้ให้คำมั่นว่าจะบริจาคเงินจำนวนมากแก่สหประชาชาติ แอฟริกา และการยกหนี้สำหรับประเทศที่ด้อยพัฒนา ก็มีการตั้งคำถามอย่างท้าทายของความถูกต้องต่อคำมั่นสัญญาเหล่านี้

การวิพากษ์วิจารณ์ส่วนใหญ่เกี่ยวกับความช่วยเหลือจากต่างประเทศของจีนที่เปิดเผยต่อสาธารณชนนั้นมาจากคำถามว่าจีนในฐานะประเทศกำลังพัฒนาที่มีประชากรจำนวนมาก ประชาชนยังอยู่ด้วยความยากจน ควรให้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศแก่ประเทศอื่นหรือไม่ มีการวิจารณ์ถึงการจัดลำดับความสำคัญของสวัสดิการชาวต่างชาติของจีนที่มีต่อพลเมืองของตนเองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมระบอบการปกครองและความนิยมในต่างประเทศของผู้นำจีน อย่างไรก็ตามเมื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวด้วยค่าใช้จ่ายของผู้เสียภาษีชาวจีน การวิจารณ์นี้มีผลกระทบที่ไม่คาดคิด ความเสี่ยงต่อระบอบการปกครองและความถูกต้องและความนิยมของผู้นำจีน

ประเทศแถบภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจจะต้องเกิดความกดดัน เนื่องจากจีนต้องการสร้างการขยายอำนาจทางทะเลเพื่อรักษาเสถียรภาพความมั่นคงของเส้นทางเดินเรือในบริเวณทะเลจีน ซึ่งกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หรือประเทศอาเซียน 10 ประเทศ) อาจจะได้รับผลกระทบตามมาไม่มากก็น้อย โดยเฉพาะเวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียและเมียนมา การมีความสัมพันธ์กับจีนจึงมีทั้ง “โอกาส” และ “ความมั่นคง” การรักษาความสมดุลในเรื่องทั้งสองจะมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคตท่ามกลางการเป็นคู่แข่งของประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน และรัสเซีย

การลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของจีน[6] สำหรับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นกับจีน ซึ่งอาจจะเป็นดาบสองคม ความคิดริเริ่มด้านการลงทุนของจีนไม่เพียงแต่มุ่งเน้นไปที่การเชื่อมต่อในระดับภูมิภาคเท่านั้น แต่เป็นการแสวงหาอุดมการณ์การครองความเป็นเจ้า มีการคาดการณ์จากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ที่ว่าความต้องการโครงสร้างพื้นฐานสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเพิ่มขึ้น เพื่อให้ทันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและประชากรที่กำลังเติบโตของประเทศในภูมิภาคนี้ จำเป็นต้องมีการลงทุนมูลค่าจำนวนมหาศาลในการจัดหาพลังงาน การขนส่ง โทรคมนาคม แหล่งน้ำ และการสุขาภิบาล

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มตระหนักถึงวิกฤตโครงสร้างพื้นฐานที่กำลังจะเกิดขึ้น ประเทศในอาเซียนเห็นด้วยกับแผนแม่บทการเชื่อมโยงอาเซียน ค.ศ. 2015 ซึ่งพยายามที่จะขยายเครือข่ายทางรถไฟของภูมิภาค อย่างไรก็ตามการดำเนินการตามแผนแม่บทของอาเซียนนั้นช้ามาก แผนโครงสร้างพื้นฐานของอาเซียนกำลังชะลอตัวลงเนื่องจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในภูมิภาค ส่วนใหญ่ลงทุนในโครงการที่มีต้นทุนต่ำ แต่มีแผนการที่ใหญ่กว่าที่ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้นแต่ละประเทศมีเงินเพียงเล็กน้อยและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเครือข่ายรถไฟใหม่นั้นมีราคาแพงมาก

จีนก็เข้ามาสวมบทบาท การครอบความเป็นเจ้าของจีน มีทรัพยากรทางการเงินตั้งแต่สีจิ้นผิงเข้ามามีอำนาจใน ค.ศ. 2013 ปักกิ่งได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศใหม่ เพื่อเพิ่มทุนที่มีอยู่ให้ใช้ประโยชน์ได้ดีขึ้น จีนประกาศจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road: OBOR) วัตถุประสงค์ของ OBOR หรือที่รู้จักกันในนามความคิดริเริ่มเส้นทางสายไหมใหม่คือการสร้างโครงสร้างพื้นฐานข้ามทวีป จีนต้องการขยายการเชื่อมต่อไปยังยุโรป เอเชียกลาง เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านทางบกและทางทะเล แต่การลงทุนของจีนในภูมิภาคนี้ไม่ใช่แค่เรื่องเศรษฐกิจ เมื่อ ค.ศ. 2014 ความริเริ่มใหม่ของจีนก็เกี่ยวกับค่านิยมทั่วไป (Common values)

ทั้งนี้ William A. Callahan จาก London School of Economics อธิบายถึงความทะเยอทะยานของจีนในบริบท เอเชียเพื่ออาเซียน (Asia for the Asians) มีความเชื่อว่า “ความฝันของจีน” หรือสำนวนที่ว่า “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN community) เป็นมากกว่าความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาค สีจิ้นผิงกล่าวว่าความคิดริเริ่มใหม่ของจีนก็เกี่ยวกับ “ค่านิยมร่วมกัน” สามารถสรุปได้ว่าสีจิ้นผิงคิดว่าชุมชนในภูมิภาคเป็นส่วนขยายของประเทศจีนหรืออย่างน้อยก็เป็นการขยายอารยธรรมจีนอีกครั้งหนึ่ง สีจิ้นผิงได้มีความคิดริเริ่มโครงการ และโครงสร้างต่างๆ เพื่อสร้างภูมิภาคชิโนเป็นศูนย์กลาง (Sino-centric) และระเบียบโลก (world order)

ขณะเดียวกัน Yap Kioe Sheng ตั้งข้อสังเกตว่าความคิดริเริ่มของจีนเกี่ยวกับการซื้อขาย ตั้งแต่ในระดับที่สูงขึ้น พวกเขาจัดการกับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) ความช่วยเหลือของ OBOR จีนพยายามขยายอิทธิพลในภูมิภาคนี้ไม่เพียงแต่ทางเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงการเมืองและอุดมการณ์

---

[6] Rodion Ebbighausen, “China's Southeast Asia investments: A blessing or a curse?” DW, http://www.dw.com/en/chinas-southeast-asia-investments-a-blessing-or-a-curse/a-38561383 (accessed December 10, 2018).

สำหรับ Schaffar เชื่อว่า ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นกับจีน ซึ่งไม่ได้แปลเป็นความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้น ความเสี่ยงที่แท้จริงตามที่ผู้วิจารณ์ชาวจีนหลายคนกล่าวถึงคือ ประเทศต่างๆ จะใช้เงินของจีน แต่ไม่ได้ทำตามข้อกำหนดทางการเมือง วัฒนธรรม และความปลอดภัย จากวิสัยทัศน์ของจีนในเรื่องชุมชนแห่งโชคชะตาที่ใช้ร่วมกัน (community of shared destiny) จากข้อมูลของ Schaffar ยังไม่ชัดเจนว่ากลยุทธ์ของจีนประสบความสำเร็จอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าปัจจัยชี้ขาดว่าการรวมตัวทางเศรษฐกิจกับตลาดจีนเป็นประโยชน์ต่อประเทศเพื่อนบ้านหรือไม่ ถึงแม้จะเป็นเช่นนั้น Yap Kioe Sheng ยังเห็นว่ามีทางเลือกน้อยมากสำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นักวิเคราะห์กล่าวว่าการเข้ามาของในประเทศจีนนั้นเพราะว่า จีนมีเงินและตลาด ขณะเดียวกันมีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ (Geographical Proximity)

2. ความมั่นคงจีนกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความมั่นคงของจีนเป็นปัจจัยพื้นฐานอย่างหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะเดียวกันจีนยังคงคำนึงถึงการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน กล่าวคือจีนมีการดำเนินการอย่างมีวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะแนวคิดด้านความมั่นคงใหม่หลังจากยุคสงครามเย็นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการรวมตัวกันในภูมิภาคเพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งทุกประเทศต้องเข้ามาผนึกกำลังร่วมมือกันสร้างนวัตกรรมใหม่ด้านความมั่นคง โดยการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาระบบความมั่นคงของภูมิภาค และค้นหาแนวทางใหม่สำหรับความมั่นคงของเอเชียในยุคของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับรากฐานทางประวัติศาสตร์และความคาดหวังต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค ดังนั้นความมั่นคงของจีนอาจจะส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบทั้งต่อจีนและประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

ความมั่นคงจีนกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวได้ว่าเป็นความมั่นคงในลักษณะแบบร่วมมือกัน เป็นการส่งเสริมความมั่นคงทั้งที่เป็นรายประเทศและของภูมิภาค โดยมีการปรึกษาหารือและมีความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ มีการเจรจาหารือกันอย่างลึกซึ้ง เพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกันในทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งมีความสมานฉันท์ เพื่อลดความเข้าใจผิด อันอาจเกิดจากการแสวงหาแนวทางที่มีความแตกต่างกันสำหรับแก้ไขปัญหา โดยร่วมมือกันอย่างเปิดกว้างในการเผชิญหน้าต่อสิ่งท้าทายด้านความมั่นคง ตลอดจนมีการขยายขอบเขตความร่วมมือและค้นหาแนวทางใหม่ที่จะร่วมมือกันส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง

ความร่วมมือด้านความมั่นคงจีนกับภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือได้ว่ามีความร่วมมืออันดีมาโดยตลอด เช่น การประชุมสุดยอดว่าด้วยการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียครั้งที่ 4 (the Conference on Interaction and Confidence-Building Measures in Asia: CICA) เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ. 2014 ณ ศูนย์นิทรรศการนานาชาติ

นครเซี่ยงไฮ้ของจีน[7] ผู้นำและผู้แทนของ 47 ประเทศและองค์การระหว่างประเทศได้ร่วมประชุม และประกาศแถลงการณ์ร่วมเซี่ยงไฮ้ ถือเป็นการใช้แนวความคิดใหม่ในการสร้างโครงสร้างแห่งความมั่นคงในเอเชีย ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้เรียกร้องให้มีแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงร่วม ความมั่นคงอย่างรอบด้าน ความมั่นคงแบบร่วมมือกัน และความมั่นคงแบบยั่งยืน อันจะเป็นการสร้างแนวทางสำหรับความมั่นคง ในลักษณะที่เปิดกว้างให้มีการปรึกษาหารือกัน รวมทั้งการสนับสนุนให้ร่วมมือกันและแบ่งปันผลประโยชน์ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งเป็นความร่วมมือในกรอบต่างๆ เช่น กรอบองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (SCO) กรอบความร่วมมือสามฝ่ายระหว่างจีน-ญี่ปุ่น-เกาหลีใต้ และการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) เป็นต้น

นอกจากนี้ มีความร่วมมือระหว่างจีน อัฟกานิสถาน ปากีสถานและทาจิกิสถาน ได้จัดตั้งกลไกความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างกองกำลังทหารของทั้งสี่ประเทศ โดยมีเป้าหมายในการวิเคราะห์สถานการณ์ การตรวจสอบในสิ่งที่เป็นเงื่อนไข การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสร้างศักยภาพ ขีดความสามารถ การฝึกร่วมและการอบรมบุคลากร และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นในการบังคับใช้กฎหมายและความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเฉพาะความร่วมมือในการปฏิบัติการเพื่อความปลอดภัยในแม่น้ำโขง และการร่วมปฏิบัติการแบบพหุภาคีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความร่วมมือทางทะเลระหว่างจีนกับอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2015 มีการแลกเปลี่ยนและร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในการรักษาความมั่นคงทางทะเล และการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อปกป้องสภาพแวดล้อมทางทะเล เช่น ร่วมมือกับประเทศไทยในทะเลอันดามัน เป็นต้น จีนยังคงร่วมมือกับออสเตรเลียและมาเลเซียในการค้นหาเครื่องบินของสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์ MH370 ที่สูญหายไปในทะเล จีนให้การสนับสนุนอย่างแข็งขันในการพัฒนาศักยภาพของศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อการต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia Information Sharing Centre: Re CAAP ISC) และจีนสนับสนุนต่อกิจกรรมระหว่างประเทศในการควบคุมอาวุธ และลดการแพร่กระจายของอาวุธที่มีอานุภาพในการทำลายล้างสูง โดยยึดถือตามสนธิสัญญาการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Non-Proliferation Treaty: NPT) และจีนสนับสนุนการจัดตั้งให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตที่ปลอดจากอาวุธนิวเคลียร์ตามสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty: SEANWFZ)

จีนมีจุดยืนและมุมมองวิสัยทัศน์ด้านความมั่นคง รวมทั้งความสัมพันธ์ของจีนต่อประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการมีส่วนร่วมในกลไกหลักแบบพหุภาคีของภูมิภาค จากการพัฒนาและความร่วมมือกันในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก อันเป็นการพัฒนาโดยสันติจากนโยบายการสร้างมิตรภาพและการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อความเจริญรุ่งเรืองและเสถียรภาพของภูมิภาค โดยเฉพาะการสร้างรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จีนได้แสดงออกถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนามิตรภาพและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย

[7] Xinhua News Agency, “เปิดการประชุมสุดยอด CICA ครั้งที่ 4 ที่นครเซี่ยงไฮ้,” China, http://thai.china.com/news/china/1040/20140521/79771.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทั้งนี้เป็นไปเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจทางการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางการค้า และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ตลอดจนการสร้างสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระดับประชาชนสู่ประชาชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ การเข้ามามีบทบาทของจีนที่กำลังท้าทายมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกา จากสำนวนที่ว่าเหล้าเก่าในขวดใหม่ (Old whiskey in New bottles) ที่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงแต่ภายนอกเพื่อให้ดูเปลี่ยนแปลงไป แต่ที่จริงแล้วภายในยังเหมือนเดิม เพราะไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกาหรือจีนเองก็ต่างพยายามเข้ามาแผ่อิทธิพลในอาเซียนไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือในปัจจุบันเองก็ตาม ทั้งเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ผ่านช่องแคบมะละกา การขนส่งสินค้าและพลังงานของจีน ซึ่งสหรัฐอเมริกามีกำลังทางทะเลที่เข้าควบคุมเส้นทางนี้ได้ โดยจีนมีความกังวลว่าช่องแคบมะละกาจะถูกสหรัฐอเมริกาปิดกั้นหากเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ ทั้งบริเวณช่องแคบไต้หวัน หรือทะเลจีนใต้ หรืออาจจะถูกปิดกั้นเพราะโจรสลัด การก่อการร้าย หรือความขัดแย้งต่างๆ ดังนั้นอาเซียนจึงกลายเป็นเหล้าเก่าในขวดใหม่ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการขยายอิทธิพลทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ อาเซียนก็เป็นเหมือนพื้นที่ที่ถูกมหาอำนาจช่วงชิงและสร้างเขตอิทธิพลในภูมิภาค

ผลกระทบเชิงลบ

ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แม้จะไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงมากนักแต่ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ เนื่องจากจีนต้องขยายบทบาทและรักษาอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น โดยการสร้างเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และวัฒนธรรมจากยุทธศาสตร์การก้าวทะยานขึ้นอย่างสันติของจีน (Peaceful Rise) แต่ในขณะเดียวกันจีนก็ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคาม (China threat) ต่อดุลยภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นก็เลวร้ายลงในช่วงการปกครองของนายกรัฐมนตรี โคอิซูมิของญี่ปุ่น เนื่องจากโคอิซูมิมีนโยบายจะแก้ไขรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นให้ญี่ปุ่นสามารถมีกองทัพและทำสงครามเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของญี่ปุ่นได้เหมือนประเทศอธิปไตยทั้งหลาย แต่การที่ผู้นำญี่ปุ่นยังคงไม่ยอมรับผิดชอบต่อการทำสงครามที่โหดร้ายทารุณต่อประเทศเพื่อนบ้านในช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง และนายกรัฐมนตรีโคอิซูมิยังเดินทางไปเคารพวิญญาณทหารญี่ปุ่นที่เสียชีวิตในสงครามทุกปีที่ศาลยาคูชูนิ ทำให้จีนและเกาหลีประท้วงและหวาดระแวงว่าญี่ปุ่นอาจจะหันไปหาลัทธิชาตินิยมและรื้อฟื้นลัทธิทหารขึ้นมาใหม่ ในขณะเดียวกันผู้นำและฝ่ายความมั่นคงของญี่ปุ่นก็มองว่าจีนเป็นภัยคุกคามของญี่ปุ่นในยุคหลังสงครามเย็นแทนสหภาพโซเวียตที่ล่มสลายไป ญี่ปุ่นจึงดำเนินนโยบายสร้างความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐอเมริกาอย่างใกล้ชิด รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียและตะวันออกกลางในการลงนามในสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันกับสหรัฐอเมริกาฉบับใหม่ เมื่อ ค.ศ. 1999 และร่วมมือกับสหรัฐอเมริกากับเกาหลีใต้ในการค้นคว้าวิจัยพัฒนาระบบจรวดต่อต้านจรวด ความร่วมมือทางทหารระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา มีลักษณะคลุมเครือที่อาจทำให้ญี่ปุ่นสามารถแทรกแซงในปัญหาไต้หวันของจีนได้ จึงทำให้ผู้นำจีนไม่ไว้วางใจในญี่ปุ่นมากนัก นอกจากนั้นการเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจและการเพิ่มงบประมาณพัฒนากองทัพของจีนกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ทางการค้า การเมืองและ

ความมั่นคงของญี่ปุ่น ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างสองชาติมหาอำนาจเอเชียในเวทีต่างๆ โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้[8]

3. ประเด็นปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้

ปรากฏการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นมาในทุกยุคทุกสมัยก็คือความขัดแย้งเกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุ ทะเลจีนใต้ก็เป็นหนึ่งในประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้งในเรื่องการอ้างสิทธิอาณาเขตทางทะเลและผลประโยชน์ในการแสวงหาทรัพยากร ก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศหลายประเทศ เช่นนั้นแล้วการเสริมสร้างความร่วมมือในองค์กรแบบพหุภาคีเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการระงับข้อพิพาทและการจัดการกับภัยคุกคามจากความขัดแย้ง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งและเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมที่สงบสุขและมีเสถียรภาพในภูมิภาคและโลก ทั้งนี้ในกรณีประเด็นปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ในเบื้องต้นได้ใช้เครื่องมือทางการทูต การเมืองระหว่างประเทศและกำลังทหารเข้าควบคุมสถานการณ์และรักษาผลประโยชน์ของตน จนกระทั่งหลายครั้งได้กลายเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ ดังนั้นประเด็นปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้อาจจะส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อประเทศจีนและประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

จีนและประเทศในอาเซียนเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ที่ดีต่อกันมาต่อเนื่องยาวนาน มีกระบวนการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ (Trust Building) ระหว่างอาเซียนและจีนถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทะเลจีนใต้นั้นภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนและจีนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทอย่างสันติวิธี ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ การปฏิบัติตาม DOC อย่างเต็มประสิทธิภาพ ควบคู่กับการเจรจาจัดทำ COC โดยจากการประชุม ASEAN-China SOM on DOC ครั้งที่ 8 ที่ประชุมฯ ได้รับรอง First List of Commonalities on the COC Consultation ที่จะนำไปใช้สำหรับการยกร่าง COC และให้จัดทำ Second List of Commonalities รวมทั้งเห็นชอบในหลักการให้มีการดำเนินมาตรการเร่งด่วน (Early Harvest) ที่จะช่วยป้องกันและบริหารจัดการสถานการณ์ในพื้นที่ เช่น การจัดตั้งสายด่วนสำหรับเหตุฉุกเฉินทางทะเลระหว่างกระทรวงการต่างประเทศ อาเซียน-จีน ด้านการค้นหาและการกู้ภัยทางทะเล เป็นต้น

นอกจากนี้ จีนยังเรียกร้องให้มีความร่วมมือให้มีความช่วยเหลือระหว่างประเทศ เพื่อรักษาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางทะเลร่วมกัน โดยยึดถือแนวทางการปฏิบัติของกฎบัตรสหประชาชาติ และหลักการพื้นฐานของกฎหมายทางทะเล ทั้งที่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายใหม่ทางทะเล รวมถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea: UNCLOS, 1982) และหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5 ประการคือ การเคารพอธิปไตยและบูรณภาพเหนือดินแดนซึ่งกันและกัน ไม่แทรกแซงกัน ไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาค เอื้อประโยชน์แก่กันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

[8] สุรชัย ศิริไกร, “จีน มหาอำนาจในศตวรรษที่ 21,” บ้านจอมยุทธ, https://www.baanjomyut.com/library_2/chin/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ในประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับหมู่เกาะหนานชา หรือหมู่เกาะสแปรตลีย์ และน่านน้ำบริเวณใกล้เคียง แม้จีนจะมีความขัดแย้งกับชาติอื่นที่อ้างสิทธิ์ ซึ่งเป็นดินแดนที่อยู่ในอำนาจอธิปไตยของจีนที่จีนจะต้องปกป้องดินแดนและน่านน้ำของจีนตลอดจนผลประโยชน์ของชาติ แต่จีนมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวโดยสันติ และยอมรับการเจรจาปรึกษาหารือ เพื่อนำมาซึ่งความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา เช่น จีนกับอาเซียนมีการติดต่อสื่อสารและเจรจาหารือกันอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับปัญหาในทะเลจีนใต้ ซึ่งกำลังมีความก้าวหน้ามากขึ้นจากการร่วมมือกันดำเนินการตามปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea: DOC) ซึ่งริเริ่มขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 2002 ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติเป็นระเบียบปฏิบัติ (Code of Conduct: COC) อย่างเป็นทางการ เพื่อการมีเสถียรภาพและการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคนี้

ในส่วนปัญหาหมู่เกาะที่จีนเรียกชื่อเตี้ยวหยู (Diaoyu) หรือญี่ปุ่นเรียกเซ็นกากุ (Senkaku) และการแบ่งเขตทางทะเลในทะเลจีนตะวันออก ซึ่งจีนกับญี่ปุ่นยังคงมีการเจรจาหารือในระดับสูงตลอดมา โดยจีนยืนยันว่า หมู่เกาะเตี้ยวหยูอยู่ในอำนาจอธิปไตยของจีนจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความชอบธรรมพื้นฐาน แต่ทั้งจีนและญี่ปุ่นต่างเห็นพ้องในการดำรงการติดต่อสื่อสารเพื่อบริหารจัดการกับวิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยฉันทามติร่วมกัน เช่น การควบคุมทางอากาศและทางทะเล การบังคับใช้กฎหมายทางทะเล การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การค้นหาแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งการประมง เป็นต้น ทั้งนี้จีนแสดงเจตนารมณ์ที่จะใช้การเจรจาปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ไขปัญหากับญี่ปุ่น นอกจากนี้จีนกับเกาหลีใต้ก็ได้บรรลุข้อตกลงในการแบ่งเขตทางทะเลและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

จีนได้แสดงออกถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนามิตรภาพและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย ใช้วิธีการเจรจาทางการทูตอย่างประนีประนอม เพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจทางการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางการค้า และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ตลอดจนการสร้างสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระดับประชาชนสู่ประชาชน โดยเฉพาะที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของจีนในกลไกหลักเพื่อความร่วมมือแบบพหุภาคีของภูมิภาค[9] ซึ่งจีนก็มีท่าทีที่ผ่อนปรนมากขึ้น กระบวนการ COC ควรดำเนินไปควบคู่กับการนำ DOC มาใช้ปฏิบัติบนหลักการฉันทามติและวิธีการแบบค่อยเป็นค่อยไป ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการเสนอแนวทางในการจัดการข้อพิพาทในทะเลจีนใต้จากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ สถาบันวิจัย หรือสื่อต่างๆ เช่น การเสนอให้ร่วมกันพัฒนาพื้นที่ (Joint Development Area) แต่ปัจจัยที่จะทำให้ข้อเสนอเหล่านี้ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ คือ ความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน หากทุกฝ่ายขาดความเชื่อใจระหว่างกันแล้ว ต่อให้ข้อเสนอดีแค่ไหนก็คงจะไม่ได้รับการยอมรับหรือนำไปสู่การปฏิบัติ สิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพิพาทควรทำต่อจากนี้คือ การเจรจาหารือกันอย่างสันติ วิธีอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทะเลจีนใต้ ภายใต้กรอบ DOC และความร่วมมือในด้านอื่นๆ รวมไปถึงการมีความอดทนอดกลั้นและหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ที่จะส่งผลกระทบในแง่ลบต่อความไว้เนื้อเชื่อใจ เมื่อใดก็ตามที่ความไว้เนื้อเชื่อใจเกิดขึ้นอย่างเพียงพอ ข้อเสนอในการแก้ไขข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ก็น่าจะเริ่มดำเนินการได้และนำไปสู่

[9] ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, “นโยบายของจีนต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงในเอเชีย-แปซิฟิค,” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, http://www.vijaichina.com/%E0%B8%BAbook-reviews/609 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

การเจรจาจัดทำ COC ซึ่งจะช่วยประกันเสถียรภาพและสันติภาพ ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนและจีนให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องอำนาจอธิปไตยและเขตแดนยังคงเป็นประเด็นทางการเมืองที่มีความอ่อนไหวต่อหลายรัฐพิพาทในภูมิภาคโดยเฉพาะจีนและเวียดนาม ทั้งนี้แนวทางการปฏิบัติอาทิ Code of Conduct, Framework, Guidelines หรือแม้แต่ Declarations เป็นข้อตกลงที่ไม่มีผลบังคับทางกฎหมายหรือมีสถานะเพียงแค่ความตกลงธรรมดา เพราะฉะนั้นความหวังในการแก้ไขปัญหานี้ต้องขึ้นอยู่กับความจริงใจและความร่วมมือของรัฐพิพาทในการแก้ไขปัญหาและร่วมกันนำแนวทางไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

ผลกระทบเชิงลบ

ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่ที่ได้มีการกล่าวถึงในวงกว้างในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้งในเรื่องการอ้างสิทธิอาณาเขตทางทะเลและผลประโยชน์ในการแสวงหาทรัพยากร ทำให้หลายรัฐมีข้อพิพาทใช้เครื่องมือทุกอย่างของตนทั้งทางการทูต การเมืองระหว่างประเทศและกำลังทหารเข้าควบคุมสถานการณ์และรักษาผลประโยชน์ของตน จนกระทั่งหลายครั้งได้กลายเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศในที่สุด โดยล่าสุดจากกรณีที่ศาลอนุญาโตตุลาการได้มีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 2016 ซึ่งได้ปฏิเสธการกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ของจีนเหนือพื้นที่ 3.5 ล้านตารางกิโลเมตรในน่านน้ำทะเลจีนใต้ รัฐบาลจีนได้ประกาศไม่ยอมรับและยืนกรานที่จะไม่ปฏิบัติการตามคำตัดสินครั้งนี้ส่งผลให้ความขัดแย้งดังกล่าวยังคงยืดเยื้อต่อไปโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ความขัดแย้งในการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้ระหว่างจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไนและเวียดนาม มีความขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นระยะ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับจีนมีนัยสำคัญที่เกิดขึ้น คือ การที่ทางการสปป.ลาวได้นิ่งเฉยต่อข้อตกลงการลงนามการสร้างรถไฟความเร็วสูง เนื่องจากที่เวียดนามได้ใช้ความสัมพันธ์อันดีที่มีกับสปป.ลาวให้ชะลอโครงการดังกล่าวเอาไว้ โดยมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งในปัญหาทะเลจีนใต้ระหว่างเวียดนามกับจีน ผลที่เกิดขึ้นจากมุมมองต่อปัญหาในทะเลจีนใต้ได้สร้างปัญหาที่อาจจะทำให้ความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเกิดแตกแยกกันได้ โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายของจีนต่อประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน กล่าวคือ การที่จีนเข้ามาหาพันธมิตรในกลุ่มประเทศอาเซียนมากขึ้น เนื่องจากทราบดีว่าอาเซียนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักในทะเลจีนใต้ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าได้ แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มประเทศอาเซียนเองก็ไม่สามารถรวมตัวกันได้อย่างเหนียวแน่น โดยหากจีนสามารถดำเนินนโยบายแบบตีท้ายครัวประเทศต่างๆ ในอาเซียนได้ก็จะสามารถหาแนวร่วม หรืออย่างน้อยก็ทำตัวเฉยเมยหากจีนมีปัญหากับบางประเทศในกลุ่มอาเซียน[10]

เวียดนามมีความมุ่งมั่นที่จะดำรงความเป็นอิสระและการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญสูงสุดของเวียดนาม และจะให้ทั้งความร่วมมือและความพยายามในการพัฒนาและการระงับข้อพิพาทในฐานะประเทศหนึ่งในภูมิภาค เวียดนามพึ่งพาความแข็งแกร่งของตนเป็นหลักในการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนในชาติ และจะไม่ร่วมมือกับประเทศใดเพื่อต่อต้านประเทศอื่น ในประเด็นเกี่ยวกับทะเลจีนใต้

[10] ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, “มุมมองต่อปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้,” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, http://www.vijaichina.com/articles/712 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เวียดนามและหลายประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนได้ประกาศอำนาจอธิปไตยในการพิพาทกับจีน แต่ยังคงเกิดปัญหาการข่มขู่ การเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่รวมถึงการคุกคามด้วยวิธีการทางทหารเพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการป้องปราม ซึ่งก่อให้เกิดผลเชิงลบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอากาศ ทางทะเลและเรือดำน้ำ การทำลายสิ่งแวดล้อมและการขัดขวางกิจกรรมทางทะเลที่สงบสุข ดังนั้น นโยบายของเวียดนามคือความพยายามที่แน่วแน่ในการปกป้องอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน การปกป้องความมั่นคงในการขนส่งทางเรือและทางอากาศด้วยวิธีสันติและสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ และเจรจาหารืออย่างจริงใจเพื่อให้แนวปฏิบัติระหว่างฝ่ายต่างๆ ในทะเลจีนใต้ได้รับการลงนามสถานการณ์ความขัดแย้งและข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในทะเลจีนใต้ จีนก็มองว่าเป็นผลประโยชน์ที่สำคัญอันยิ่งยวดของจีน ในขณะเดียวกันจีนเองก็ต้องพยายามมองหาประเทศพันธมิตรในกลุ่มอาเซียนเพื่อที่จะมีแนวร่วม หากจีนเกิดข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ หรือหากจีนจำเป็นต้องเข้าร่วมการเจรจาแบบพหุภาคี ซึ่งสถานการณ์จะพัฒนาไปทิศทางใดขึ้นอยู่กับแนวคิดและทางเลือกของประเทศที่เกี่ยวข้อง หากเลือกความร่วมมือ ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ไปด้วยกัน แต่หากเลือกการเป็นปรปักษ์ ก็อาจทำให้เกิดภาวะที่ยากลำบากมากขึ้น จนอาจเกิดการปะทะกัน ซึ่งทุกฝ่ายจะเผชิญกับความสูญเสียทั้งหมด ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามที่จะไม่ขัดแย้งกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มอาเซียน ตลอดจนประเทศอื่นๆ นอกกลุ่มอาเซียน[11]

ขณะที่ นักวิชาการ มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียตนาม ให้มุมมองต่อการเข้ามาของทุนจีนในเวียดนาม กล่าวคือ “...ในส่วนของเวียดนาม (ตอนใต้) บทบาทของทุนจีนยังไม่มากเพราะไม่ได้รับการยอมรับจากคนเวียดนามใต้ และพื้นที่ในหวุงเต่าก็อยู่ในเขตลงทุนของอุตสาหกรรมน้ำมัน ตลอดจนท่าเรือน้ำลึกก็ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ สิ่งที่วิตกคือพื้นที่เวียดนามตอนเหนือที่ทุนจีนเข้ามาลงทุนมาก แต่อยากให้จีนมาลงทุนสร้างรถไฟความเร็วสูงเชื่อมระหว่างเวียดนามเหนือจรดใต้ แต่จีนกลับลงทุนผ่านสปป.ลาวมาไทยแทน ยังต้องการให้จีนช่วยเหลือในการลงทุน แต่ไม่ต้องการให้จีนมามีอิทธิพลในเวียดนาม และอยากเห็นนักลงทุนเวียดนามไปลงทุนที่ไทยเพื่อชดเชยกับที่นักลงทุนไทยมาลงทุนในเวียดนาม[12]

ประเด็นความไว้เนื้อเชื่อใจเหล่านี้จะสามารถพัฒนาไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถร่วมกันสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit) ระหว่างจีนและอาเซียนได้ผ่านกระบวนการความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน (People-to-People Connectivity) โดยเฉพาะในเรื่องความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และนี่คือประเด็นเร่งด่วนเนื่องจากใน ค.ศ. 2017 ฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นประเทศคู่กรณีโดยตรงกับจีนจะเป็นประธานอาเซียน และความตึงเครียดจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น[13] ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีความอ่อนไหวเป็นอย่างยิ่ง ประเทศคู่พิพาทและประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ จึงควรตระหนักและให้ความสำคัญในการเจรจาและประนีประนอมอย่างจริงใจในการลดความขัดแย้งเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่น่ายินดีสำหรับทุกฝ่ายต่อไป

---

[11] วรศักดิ์ มหัทธโนบล, “เศรษฐกิจการเมืองจีนกับความมั่นคงของมนุษย์,” ใน *จุลสารความมั่นคงศึกษา,* ฉ. 169, บรรณาธิการโดย สุรชาติ บำรุงสุข (กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา, 2559).

[12] นักวิชาการ มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, นครโฮจิมินห์ เวียดนาม, 4 ธันวาคม 2560.

[13] ปิติ ศรีแสงนาม, “จีน-อาเซียน วิกฤตความไว้เนื้อเชื่อใจ,” *โพสต์ทูเดย์,* 13 พฤษภาคม 2561, ภายใต้ “คอลัมน์ ASEAN,” https://www.posttoday.com/aec/column/431795 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ขณะเดียวกันยุทธศาสตร์หนึ่งที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในอาเซียน ถึงแม้ว่าจะเป็นการเข้ามามีบทบาทในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือเป็นการสกัดกั้น ทางเชื่อมระหว่างจีนสู่ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อสหรัฐอเมริกาจะได้ไม่ลดบทบาทมากไปกว่านี้ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกาใช้ด้านความมั่นคงเรียกว่า การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (U.S.-Lower Mekong Initiative) เพื่อแข่งกับจีน โดยมีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ได้แก่ ไทย สปป.ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เป็นประจำทุกปี มีกรอบความร่วมมือ สาขาพลังงาน สาธารณสุข ความมั่นคงทางอาหาร การเกษตร การศึกษา และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ในส่วนของเมียนมา มองแผนการการค้าของจีนสำหรับโครงสร้างพื้นฐาน[14] จากเหตุการณ์วิกฤตในรัฐยะไข่ เมียนมาปฏิเสธการเรียกร้องการปราบปรามชาวมุสลิมโรฮิงยาในรัฐยะไข่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการลงทุนของจีน เมียนมาจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างรวดเร็วเพื่อรับมือกับการโยกย้ายถิ่นฐานภายในเมือง รัฐบาลได้ติดต่อกับพันธมิตรที่มีศักยภาพหลายแห่ง รวมถึงจีนและญี่ปุ่นเพื่อส่งเสริมให้พม่าเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ จากความคิดริเริ่ม BRI ที่สามารถเติมเต็มวัตถุประสงค์ของชาติได้เป็นอย่างดี การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนในรัฐยะไข่ที่สงบนิ่งของเมียนมา ถือเป็นแรงผลักดันของจีนในการฟื้นฟูการค้าตามเส้นทางโบราณผ่านเอเชียไปยังแอฟริกาและยุโรป แผนสำหรับการเชื่อมโยงจังหวัดทางตะวันตกที่ไม่มีทางออกสู่ทะเลของจีนไปยังมหาสมุทรอินเดีย

จีนได้ให้คำมั่นว่าจะลงทุนอย่างมหาศาลในประเทศเพื่อนบ้านรวมถึงการสร้างถนนทางรถไฟท่าเรือและท่อส่งน้ำมันภายใต้แผนการค้า การลงทุนของจีนประมาณ 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ได้รับการจัดสรรสำหรับท่าเรือน้ำลึก อสังหาริมทรัพย์ เพื่อการค้าและเขตเศรษฐกิจพิเศษเจ้าผิว (Kyaukphyu SEZ) ในรัฐยะไข่รวมถึงโครงการโครงสร้างพื้นฐานในรัฐทางตะวันตกที่ห่างไกล ซึ่งความรุนแรงระหว่างชาวมุสลิมโรฮิงญาและชาวพุทธได้ปะทุขึ้นสู่วิกฤต ท่ามกลางการเรียกร้องของรัฐบาลในการปราบปรามชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงญาและการล้างเผ่าพันธุ์ชาวโรฮิงญากว่าครึ่งล้านเดินทางหนีไปบังกลาเทศ การปราบปรามทางทหารโดยกล่าวว่ากองกำลังของรัฐบาลกำลังต่อต้านการก่อการร้าย

นอกจากนี้ เมียนมากำลังวางแผนที่จะแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดประเทศเพื่อการลงทุนจากต่างประเทศและภาคเอกชนเพราะรัฐบาลเพียงอย่างเดียวไม่สามารถให้บริการที่จำเป็นเร่งด่วน การไฟฟ้าของเมียนมานั้นดีเกินความต้องการและประเทศนั้นมีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำน้อยกว่าร้อยละ 8 นักลงทุนต่างชาติเพื่อช่วยเติมเต็มช่องว่างทั้งผ่านการผลิตพลังงานเพิ่มเติมหรือการส่งผ่านจากเพื่อนบ้าน โรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลมก็เป็นทางเลือกเช่นกัน การก่อสร้างเขื่อนมิตโสน (Myitsone) ที่ได้รับเงินทุนจากจีนจำนวน 3.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ถูกระงับชั่วคราวท่ามกลางการประท้วงเรื่องสิ่งแวดล้อม มันจะกลายเป็นเขื่อนแห่งแรกที่ข้ามแม่น้ำอิระวดี

[14] Liu Zhen, “Myanmar eyes China’s trade plan for much-needed infrastructure, as crisis in Rakhine goes on: Construction minister rejects claims of a crackdown on Rohingya Muslims in state, which has been a hub for Chinese investment,” *South China Morning Post,* October 6, 2017, under “Diplomacy,” https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2114217/myanmar-eyes-belt-and-road-potential-urgent-race (accessed December 10, 2018).

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

จีนเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจมานับตั้งแต่การเปิดประเทศ เมื่อ ค.ศ. 1978 ถือได้ว่าเป็นปีแห่งการเปลี่ยนแปลงของจีนครั้งใหญ่ที่นำเอาระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเข้าสู่จีนที่มีรูปแบบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ได้อย่างผสมผสานโดยปรับให้เข้ากับรูปแบบเฉพาะของจีนอย่างเหมาะสม กล่าวคือ การคงไว้ซึ่งรูปแบบการปกครองประเทศระบบสังคมนิยมที่ใช้กลไกตลาด ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง อันเป็นที่น่าจับตามองของเหล่าประเทศมหาอำนาจโลกอย่างมาก และยังส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจของจีนที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจโลก และภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศในภูมิภาคอาเซียนส่วนใหญ่อาศัยประเทศจีนในการพัฒนาเศรษฐกิจ

1. การค้าจีนกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จีนได้ทำการค้ากับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มานานแล้ว เนื่องด้วยปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น ภูมิศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น จีนตั้งอยู่ในทวีปเอเชียและมีพื้นที่ติดกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนประเทศในภูมิภาคดังกล่าวยังมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์อันเป็นที่ต้องการของจีน จึงทำให้ประเทศจีนไม่สามารถหลีกเลี่ยงในการทำการค้ากับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นการทำการค้าระหว่างจีนและภูมิภาคดังกล่าวจึงส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อประเทศจีนและประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

ภูมิภาคอาเซียนมีสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม สปป.ลาว เมียนมา และกัมพูชา ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการยืนหยัดในแนวทางพหุนิยมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการพึ่งพาภายนอกมากกว่าที่จะพยายามหาแนวทางที่จะใช้ทรัพยากรภายในกลุ่ม เช่น เพิ่มวงเงินจากเงินทุนสำรองของประเทศต่างๆ เข้าไปในกองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีจำนวน 483 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพื่อนำไปใช้ในการสร้างความเชื่อมโยงทางกายภาพ โดยส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของจีน จะเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศมีทุนสำรองระหว่างประเทศรวมกันมากถึง 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หากนำเงินทุนสำรองของทุกประเทศสมาชิกมาเพิ่มวงเงินเข้าไปในกองทุนเพียงร้อยละ 10 ของเงินสำรอง จะทำให้กองทุนดังกล่าวมีขนาดถึง 100,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และยังสามารถลดการพึ่งพาจากภายนอกได้อีกด้วย[15]

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับภูมิภาคอาเซียนซึ่งมีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และมีการติดต่อค้าขายกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีแบบแผนและประเพณีในการติดต่อสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ (Tributary System) ที่แสดงถึงการยอมรับในอำนาจของจักรพรรดิจีนเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ของการค้า จากประวัติศาสตร์อดีตนำมาสู่เป้าหมายของจีนต่ออาเซียน[16] ถือเป็นการสร้างบทบาทใหม่ของการเป็นสถาบันระหว่างประเทศในภูมิภาคเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง เช่น การประชุมความ

---

[15] รวี วงศ์วารี, “50 ปี อาเซียน: มองอนาคตกับลมการเมืองที่พลิกผัน,” บีบีซี, https://www.bbc.com/thai/thailand-40859166 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[16] “บทวิเคราะห์อาเซียน เรื่องแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับอาเซียน,” Chinese for Life, https://sites.google.com/site/phasachinnaru/xaseiyn (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นต้น การเร่งดำเนินการให้สถาบันระหว่างประเทศมีกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาค เช่น กลไกของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน สำหรับแนวโน้มการดำเนินการต่อความสัมพันธ์กับอาเซียนของจีนนั้น จีนจึงมุ่งเน้นการขยายบทบาทและอำนาจ โดยใช้เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียนนอกจากจะมีความใกล้ชิดด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์และการติดต่อค้าขายระหว่างกันมาตั้งแต่โบราณแล้ว ยังมีแรงผลักดันจากปัจจัยภายนอกภูมิภาคกระทบต่อปัจจัยภายในภูมิภาคอันเป็นผลมาจากการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ต้องมีการรวมกลุ่มกันของประเทศเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในการรักษาผลประโยชน์

การค้าระหว่างประเทศจีนกับกลุ่มประเทศอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2017 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 514,800 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.8 ต่อปี ถือเป็นอัตราขยายตัวอย่างรวดเร็วที่สุดเปรียบเทียบกับการค้าระหว่างจีนกับคู่ค้ารายหลักอื่นๆ จีนส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนมีมูลค่าสูงถึง 279,100 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 2017 คิดเป็นอัตราเพิ่มร้อยละ 9 ต่อปี ในส่วนการนำเข้าขยายตัวร้อยละ 20 ต่อปีโดยมีมูลค่า 235,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จีนยังมียอดเกินดุลการค้ากับกลุ่มประเทศอาเซียนถึง 43,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ลดลงร้อยละ 27.4 เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 2016 สำหรับเวียดนาม มาเลเซียและไทยจัดเป็นคู่ค้าหลักของจีนใน ค.ศ. 2017 โดยมีเวียดนามเป็นตลาดส่งออกสินค้าจากจีนรายใหญ่ที่สุด ขณะที่จีนนำเข้าสินค้าจากมาเลเซียมากกว่าคู่ค้าอาเซียน[17]

การค้าต่างประเทศของจีนกลับมาเติบโตอีกครั้งใน ค.ศ. 2017 หลังจากที่ซบเซาไปในช่วงสองปีก่อน โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.2 ต่อปี[18] ดังนั้นจีนจึงมีบทบาทสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้จากนายดาโต๊ะ ปาดูกา ลิม จ๊อก ฮอย (Lim Jock Hoi) เลขาธิการอาเซียนระหว่างรับสาสน์ตราตั้งจากนายหวง ซีเหลียน อัครราชทูตฝ่ายอาเซียนคนใหม่ของจีนประจำที่สำนักเลขาธิการอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา เมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 2018 กล่าวว่า “จีนเป็นคู่เจรจาและคู่หุ้นส่วนสำคัญที่สุดรวมทั้งเป็นคู่ค้ารายใหญ่สุดของอาเซียน และมีบทบาทสำคัญที่สุดในอาเซียนในการรักษาเสถียรภาพและสันติภาพรวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาและการเจริญเติบโตของภูมิภาคอาเซียนด้วย”

จีนนำเข้าสินค้าจากอาเซียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอาหารสด ซึ่งจีนมีความร่วมมือกับด่านศุลกากรของประเทศในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนของการดำเนินพิธีการทางศุลกากร และการตรวจสอบคุณภาพสินค้า เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการส่งออก-นำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศในอาเซียน อาทิ ผลไม้เมืองร้อน ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพารา น้ำมันปาล์ม เป็นต้น จีนเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของอาเซียน และอาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ 3 ของจีน เดือนมกราคมถึงพฤษภาคม ค.ศ. 2017 จีนมีมูลค่าการค้ากับประเทศในอาเซียน 195.7 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.2 นอกจากนี้ จีนและอาเซียนยังมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เช่น เขตความร่วมมือเศรษฐกิจข้ามแดน พลังงานไฟฟ้า รถไฟ ทางหลวง รถยนต์ สารเคมี โลหะ วัสดุก่อสร้าง เป็นต้น รวมถึงความร่วมมือด้านการลงทุน ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2017 วิสาหกิจจีนมีโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานในอาเซียนมูลค่า 300 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา

---

[17] “การค้าจีน-อาเซียน ทุบสถิติในปี 2017 เลขาฯอาเซียนชี้ จีนมีบทบาทที่สำคัญ,” Aseanecon, http://aseanecon.info/20180131/1203 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[18] เรื่องเดียวกัน.

ในขณะเดียวกันทั้งสองฝ่ายมีการสนับสนุนการจัดตั้งกลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าเพื่อสร้างโอกาสด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ในจีนและอาเซียน[19]

นอกจากนี้ การเข้ามาลงทุนของจีนในกัมพูชามีมูลค่ากว่า 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และมีการทำสัญญาก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติแห่งใหม่ของกรุงเสียมราฐ มูลค่า 880 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา กับบริษัทยูนนาน อินเวสต์เมนต์ โฮลดิ้ง (Yunnan Investment Holdings Ltd: YIHL)[20] รัฐวิสาหกิจจีนรับหน้าที่ก่อสร้างสนามบินดังกล่าว ถือได้ว่าจีนเป็นคู่ค้าและนักลงทุนรายสำคัญของกัมพูชา โดยจีนเข้ามาลงทุนทั้งในสาขาการเกษตร โครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน การบิน การท่องเที่ยว โทรคมนาคม และการจัดทำเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน รวมถึงการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศซึ่งจะช่วยสร้างงานจำนวนมากให้แก่ชาวกัมพูชาที่อยู่ตามชนบท โดยตั้งแต่ ค.ศ. 1992 จนถึงปัจจุบันจีนได้ให้เงินกู้ดอกเบี้ยศูนย์เปอร์เซ็นต์ แก่กัมพูชาเกือบ 3,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีบริษัทที่เป็นสมาชิกหอการค้าจีนในกัมพูชามีมากกว่า 600 บริษัท การค้าระหว่างกัมพูชา-จีน เพิ่มขึ้นจาก 137 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2000 เป็น 3.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2014[21] และใน ค.ศ. 2015 แหล่งนำเข้าที่สำคัญของกัมพูชา ได้แก่ ไทย (ร้อยละ 28.5) จีน (ร้อยละ 22.0) เวียดนาม (ร้อยละ 16.3) ฮ่องกง (ร้อยละ 6.0) สิงคโปร์ (ร้อยละ 5.6)[22]

จีนเล็งเห็นถึงความสำคัญของการค้าในรูปแบบการค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ในกัมพูชา เพื่อที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือการซื้อขายในระบบออนไลน์ กัมพูชาได้ลงนามบันทึกความร่วมมือด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับจีน เพื่อพัฒนาธุรกิจในหลายด้าน เช่น นโยบายด้านการสื่อสาร ความร่วมมือทางธุรกิจการฝึกอบรมบุคลากร เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ปริมาณการค้าระหว่างจีนกับกัมพูชาสูงขึ้นถึงระดับ 5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และใน ค.ศ. 2017 มีการเพิ่มปริมาณการค้าระหว่างกัน เนื่องจากความต้องการซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวัยรุ่นในกัมพูชา โดยมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตกว่า 8 ล้านคน ในขณะที่กัมพูชามีประชากรกว่า 15 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟน[23] และกัมพูชาเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศพัฒนาแล้วเพื่อใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษ เช่น สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร (General Special

---

[19] Yang Yanyu, "**中国将加大自**东盟国家进口力度 (จีนคาดว่ามีการนำเข้าสินค้าจากอาเซียนเพิ่มขึ้น)," China News, http://finance.chinanews.com/cj/2017/07-10/8273732.shtml (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[20] ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, "กัมพูชาเซ็นสัญญาก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติแห่งใหม่ของกรุงเสียมราฐ มูลค่า ๘๘๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ราว ๓๐,๘๐๐ ล้านบาท) กับกลุ่มบริษัทจีน," ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย – จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, http://www.vijaichina.com/articles/716 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[21] "จีนลงทุนในกัมพูชากว่าหมื่นล้านดอลลาร์ฯ," สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงพนมเปญ, https://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/131491/131491.pdf&title=131491 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[22] "ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia)," สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, http://www.dtn.go.th/files/60/ASIA/Cambodia_cp_2016.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[23] Liangyu, "Cambodia, China sign deal on e-commerce cooperation," Xinhuanet, http://www.xinhuanet.com//english/2017-11/10/c_136743242.htm (accessed December 10, 2018).

Preferences: GSP)[24] กัมพูชาได้รับจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากกัมพูชาเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำมากตามบัญชีขององค์การสหประชาชาติ ทำให้สินค้าที่ส่งออกจากกัมพูชาจะได้รับสิทธิประโยชน์ทั้งด้านโควต้านำเข้าและภาษีนำเข้าในอัตราพิเศษจากประเทศผู้ซื้อ โดยเฉพาะญี่ปุ่น ยุโรป และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้ากับกัมพูชา จึงเป็นการเพิ่มความสามารถการแข่งขันในตลาดโลกแก่สินค้าที่ส่งออกจากกัมพูชา ทำให้ผู้ประกอบการและนักลงทุนต่างชาติที่เล็งเห็นประโยชน์ในการเข้ามาทำการผลิตหรือทำการประกอบการตัดเย็บเสื้อผ้า

รวมถึงการส่งออกไปยังเวียดนามของจีน ซึ่งเป็นตลาดที่มีศักยภาพขยายตัวสูงจากจำนวนประชากรและกลุ่มคนรายได้ระดับปานกลางที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ศักยภาพของตลาดภายในประเทศที่มีการขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายตัวของการลงทุนจากต่างชาติและของรัฐบาลในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตั้งอยู่บนเส้นทางระเบียบเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridors: SEC) ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ที่เชื่อมไทย กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งถือเป็นแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่มีโอกาสขยายตัวสูง และมีการพัฒนาเส้นทางรถไฟที่เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางรถไฟสายเอเชีย (สิงคโปร์-คุนหมิง) คือ กรุงพนมเปญ-จังหวัดพระสีหนุ

อาเซียนถือเป็นแหล่งผลิตสินค้าใหม่ๆ ให้กับนักลงทุน ถึงแม้ว่าการลงทุนของจีนในอาเซียนจะเพิ่มขึ้นทุกปี แต่อาเซียนเองก็เป็นตัวเลือกหนึ่งที่ต้องพิจารณาในการรับการลงทุน เพราะอาเซียนนั้นนอกจากจะพยายามพัฒนาเป็นแหล่งการผลิตร่วมกันในภูมิภาคหรือฐานการผลิตเดียว อาเซียนยังเป็นตลาดใหญ่สามารถกระจายสินค้าภายในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี อีกทั้งอาเซียนเร่งสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในภูมิภาค รัฐบาลแต่ละประเทศเร่งสร้างกฎระเบียบที่เอื้อต่อนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนเพื่อดึงดูดเงินทุนทั้งจากจีน และประเทศต่างๆ เพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียน

ผลกระทบเชิงลบ

การค้าระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาถูกผูกขาดทางการค้ากับจีน ตัวอย่างเช่น สวนผลไม้ในสปป.ลาว ไทย และเมียนมา จีนพยายามทำการค้าในการผูกขาดให้จีนเป็นเจ้าของคนเดียวและการซื้อเหมาทั้งสวน หรือการลักลอบทำผิดกฎหมายโดยการเปิดบริษัทของจีนที่มีประเทศเจ้าบ้านเป็นเจ้าของที่จดทะเบียนเพียงในนามเท่านั้น ยังรวมถึงการทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โรงแรมในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผิดกฎหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการไม่เคารพในกฎหมายของประเทศผู้รับการลงทุนจากจีน

การค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของจีนยังสามารถผูกขาดได้โดยการเข้าซื้อกิจการในอาเซียน เช่น การซื้อกิจการของ Lazada ในไทย เป็นต้น ซึ่งจีนพยายามทำการค้าระหว่างกันในลักษณะควบรวมกิจการที่จีนต้องได้ผลประโยชน์ของตัวเองมากกว่าการทำตามอย่างถูกกฎหมาย ดังนั้นการทำการค้าของจีนจึงส่งผลกระทบต่อการค้าภายในประเทศภูมิภาคอาเซียน และยังเป็นการเอาเปรียบบริษัทของประเทศในภูมิภาคอาเซียน เนื่องด้วยความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของจีนที่สูงกว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียน จึงสะท้อนให้เห็นว่าจีนไม่ได้ผลักดันในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างแท้จริง เพียงแต่เป็นการนำเข้าความรู้ เทคโนโลยี ปัจจัยการผลิต แรงงาน ทุน

[24] “การได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรของกัมพูชา,” ศูนย์ข้อมูลข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=4390&filename=aseanknowledge (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

นโยบายลดการกีดกันทางการค้า และนโยบายสนับสนุนการลงทุนของบริษัทจีนในภูมิภาคอาเซียนเข้ามาเหล่าประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อสนับสนุนและเอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนของบริษัทข้ามชาติของผู้ประกอบการจีน

นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนที่คาดว่าจะมีต่อเนื่องในช่วง ค.ศ. 2015-2019 ที่จะทำให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศกับประเทศในอาเซียน เช่น กัมพูชาในฐานะประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือหลัก โดยจีนได้ให้การสนับสนุนการเงินในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแก่กัมพูชาโดยไม่มีเงื่อนไข ขณะที่สหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลืออยู่บนเงื่อนไขของความโปร่งใสและเป็นธรรมทางการเมืองและการเคารพสิทธิมนุษยชนในกัมพูชา เนื่องจากการก้าวสู่ตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของนายโดนัลด์ ทรัมป์ และการลงประชามติแยกตัวจากสภาพยุโรปของสหราชอาณาจักรสะท้อนให้เห็นว่าลัทธิเอกภาคนิยม (Unilateralism) ก่อตัวขึ้นเพื่อตีโต้ลัทธิพหุนิยม (Multilateralism) ที่กลุ่มอาเซียนยึดถือมาหลังจากสงครามเย็น สิ่งที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าประเทศในตะวันตกพยายามปกป้องตลาดของตนเองโดยการออกจากระบบการค้าและพหุภาคีและพยายามดึงเงินทุนกลับ[25] ส่วนไทยได้แสดงความใกล้ชิดในทางทหารกับจีนมากขึ้นจากการซ้อมรบและซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากจีน และกัมพูชาละเว้นการซ้อมรบกับสหรัฐอเมริกา หันไปซ้อมกับจีนแทน สำหรับเศรษฐกิจของสปป.ลาวที่ถูกครอบงำโดยจีนจนขาดอำนาจอธิปไตยภายในของตนเอง

2. การลงทุนจีนกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จีนได้หันไปลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น เนื่องจากเห็นโอกาสในการพัฒนาที่เป็นไปได้มากกว่าภูมิภาคทางตะวันออกกลาง โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีอัตราเฉลี่ยการขยายตัวทางเศรษฐกิจใน ค.ศ. 2018 และ ค.ศ. 2019 อยู่ในระดับร้อยละ 5.2 ตลอดจนโอกาสในการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มีอัตราสูง และเป็นภูมิภาคที่มีกำลังการบริโภคขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก ด้วยขนาดประชากรกว่า 600 ล้าน ดังนั้นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของจีนเห็นถึงแนวโน้มดังกล่าวจึงแสวงหาการลงทุนในภูมิภาคดังกล่าวมากขึ้น ซึ่งการลงทุนของจีนที่เข้ามาในภูมิภาคดังกล่าวนั้น ด้วยจำนวนเงินทุน นวัตกรรม เทคโนโลยีต่างๆ ส่งผลกระทบหลายด้าน ดังต่อไปนี้

ผลกระทบเชิงบวก

จีนเป็นประเทศคู่เจรจาประเทศแรกที่มีสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนที่มีประชากรรวมกันกว่า 2,000 ล้านคน เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างกัน นอกจากนี้ยังทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและน่าสนใจในการเข้ามาทำการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ โดยจีนนับเป็นแหล่งลงทุนและแหล่งเงินทุนที่สำคัญของภูมิภาคอาเซียน แต่อย่างไรก็ตามการลงทุนของจีนในอาเซียนยังไม่สูงมากเมื่อเทียบกับมูลค่าการลงทุนของภูมิภาคอาเซียนในจีน อาเซียนจึงพยายามสนับสนุนให้จีนเพิ่มการลงทุนในภูมิภาคดังกล่าวให้มากขึ้น โดยอาเซียนและจีนได้กำหนดให้มีความร่วมมือกันใน 10 สาขาหลัก อันได้แก่ เกษตร เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลงทุน การ

[25] รวี วงศ์วารี, “50 ปี อาเซียน: มองอนาคตกับลมการเมืองที่พลิกผัน,” บีบีซี, https://www.bbc.com/thai/thailand-40859166 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

พัฒนาลุ่มน้ำโขง การคมนาคมขนส่ง พลังงาน วัฒนธรรม สาธารณสุข และการท่องเที่ยว ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยลดช่องว่างด้านการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยจีนได้ยึดหลักการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีระหว่างกัน (Good Neighborly Relations) เป็นเป้าหมายของจีน และภูมิภาคอาเซียนยึดหลักความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนกับมหาอำนาจในภูมิภาค เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับเสถียรภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้[26]

นโยบาย One Belt One Road อันเป็นแนวคิดริเริ่มของสีจิ้นผิงของจีนยังให้ประโยชน์อย่างมากแก่ประเทศในอาเซียน ด้วยเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนที่มีมากที่สุดในโลก ได้ร่วมลงทุนในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคมขนส่งเชื่อมจีนกับอาเซียน โดยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่จีนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากประเทศสมาชิกอาเซียนที่ได้เริ่มลงมือก่อสร้างโครงสร้างที่ทำความร่วมมือกับจีนไปแล้ว อาทิเช่น เส้นทางรถไฟความเร็วสูงจาการ์ตา-บันดุง อินโดนีเซีย เส้นทางรถไฟความเร็วสูงคุนหมิง-เวียงจันทน์ สปป.ลาว นอกจากนี้จีนยังจะลงทุนสร้างนิคมอุตสาหกรรม Malaysia–China Kuantan โครงการ Melaka Gateway Port และเส้นทางรถไฟเลียบชายฝั่งตะวันออกของมาเลเซีย รวมทั้งเส้นทางรถไฟจากกรุงเทพถึงหนองคาย[27]

นโยบาย One Belt One Road เป็นนโยบายที่ใช้เงินลงทุนกว่า 1.4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกับ 65 ประเทศทั่วโลกตามยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนในศตวรรษที่ 21[28] ซึ่งส่งผลต่อร้อยละ 65 ของประชากรโลกและระบบการค้าโลก 1 ใน 4 นโยบายดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับศักยภาพของการขยายความร่วมมือและการลงทุน เพื่อผลประโยชน์ของจีนและประเทศที่ระบบโครงสร้างพื้นฐานยังอยู่ในระดับด้อยพัฒนา การเพิ่มขึ้นของแหล่งเงินทุนเพื่อโครงสร้างพื้นฐาน และการไหลเวียนของการเงิน โครงการจะต้องมีความยั่งยืน ไม่ก่อผลกระทบอันตราย และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการนั้นๆ เงินทุนสำหรับโครงการ OBOR หลายพันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มาจากหลายแหล่ง เช่น ธนาคารเฉพาะกิจของจีน ธนาคารเพื่อการพัฒนาจีน และธนาคารพาณิชย์จีน มีบทบาทในหลายประเทศตลอดเส้นทางเช่นเดียวกับกองทุนรวมตราสารทุนและบริษัทด้านการลงทุนของจีนจำนวนมาก และรับเงินสนับสนุนเพิ่มจากรัฐบาลหลายกองทุนตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการสนับสนุนการเงินเฉพาะแก่โครงการดังกล่าว คือ กองทุนเส้นทางสายไหม นอกจากนี้จีนยังมีแผนขยายโครงการเงินช่วยเหลือต่างประเทศ ที่เน้นสนับสนุนโครงการด้านการคมนาคม พลังงาน และ โทรคมนาคมในประเทศตามเส้นทางดังกล่าวอีกด้วยโดยได้ให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจีนเห็นศักยภาพของการเติบโตในอนาคตที่เป็นไปได้มากกว่าทางภูมิภาคตะวันออกกลาง

จีนเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญอันดับ 4 ของสิงคโปร์ รองจากมาเลเซีย สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่จีนให้ความสำคัญมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสิงคโปร์เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญอันดับ 7 ของจีน และเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 2007 สิงคโปร์และจีน ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือด้านวิสาหกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) ณ

---

[26] “ข้อควรรู้เกี่ยวกับอาเซียนรื่อง อาเซียนและความสัมพันธ์ไทย-จีน,” Chinese for Life, https://sites.google.com/site/phasachinnaru/xaseiyn (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[27] ประภัสสร์ เทพชาตรี, “One Belt One Road (OBOR): ผลกระทบต่ออาเซียน,” drprapat, http://www.drprapat.com/one-belt-one-road-obor- (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[28] “พาณิชย์พร้อมใช้ประโยชน์จากนโยบาย One Belt One Road,” *ฐานเศรษฐกิจ,* 3 พฤษภาคม 2560, ภายใต้ “ธุรกิจ,” http://www.thansettakij.com/content/146071 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กรุงปักกิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารือในด้านการค้า การลงทุน การเงิน และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และประสบการณ์ระหว่างกัน ตลอดจนการจัดคณะผู้แทนการค้าเข้าร่วมงานแสดงสินค้า และสร้างเครือข่ายความเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจระหว่างกัน โดยมีบริษัทสิงคโปร์ดำเนินธุรกิจในจีนและประสบความสำเร็จ เช่น (1) Tung LokGroup ทำธุรกิจภัตตาคารได้รับความนิยมมาก (2) 77th Street ผู้ค้าปลีกเสื้อผ้าสำเร็จรูปสิงคโปร์ ได้จัดตั้งธุรกิจ ณ 77th Street Plaza ในเขตศูนย์การค้า Xidan กรุงปักกิ่ง สำหรับบริษัทจีนที่จัดตั้งธุรกิจในสิงคโปร์ เช่น (1) China Unionpay ทำธุรกิจด้านการชำระเงินทางอิเล็คทรอนิกส์และแลกเปลี่ยนเครือข่าย ซึ่งเป็นผลจากการลงนามสัญญากับ NETS (Network for Electronic Transfers Singapore Pte. Ltd.) เพื่อให้นักท่องเที่ยวจีนสามารถใช้บัตรเครดิตในการซื้อของและถอนเงินจากตู้ ATM ทั่วสิงคโปร์ (2) Tee YihJia Food Manufacturing ผู้ผลิตอาหารแช่แข็งชั้นนำของสิงคโปร์ เป็นคู่ค้ากับบริษัทจีน Youcan Food Group ผู้ผลิตอาหารแช่แข็งใน Zhejiang ซึ่งบริษัทจีนใช้ความชำนาญและเครือข่ายในการจัดจำหน่ายสินค้าไปยังประเทศที่สามได้ ในขณะที่บริษัทสิงคโปร์สามารถขยายตลาดสู่จีน แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อ SMEs เนื่องจากผู้ประกอบการมากกว่าร้อยละ 99 ของสิงคโปร์และจีน เป็น SMEs ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศร้อยละ 42 (สิงคโปร์) และร้อยละ 60 (จีน) ตามลำดับ ส่วนภาคอุตสาหกรรมของสิงคโปร์ที่เริ่มเข้าสู่ตลาดจีนคือ อุตสาหกรรมอาหาร ในส่วนการลงทุนในจีนที่มีศักยภาพ คือ โลจิสติกส์ และการออกแบบ[29]

นอกจากนี้ จากการเข้าพบกับนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมาลายา (University of Malaya) ที่ศึกษาเรื่องจีน[30] ได้ให้มุมมองว่า การเข้ามาลงทุนของจีนในมาเลเซียมีบทบาทมาก โดยเฉพาะด้านอสังหาริมทรัพย์และการลงทุนด้านเส้นทางขนส่งทางเรือ และการลงทุนเรื่องรถไฟความเร็วสูงระหว่างมาเลเซีย และสิงคโปร์ จีนน่าจะได้สนับสนุนการลงทุน แต่อยากได้เทคโนโลยี่ที่ดีที่สุดของจีน ซึ่งขั้นตอนนี้อยู่ระหว่างการเจรจา ถ้ามองนโยบายของประธานาธิบดีสีจิ้นผิงในนโยบาย One Belt, One Road initiative ที่จะสร้างโอกาสในการพัฒนาซึ่งรวมถึงเมืองมะละกา เขตอุตสาหกรรมริมทะเลของจีน – มาเลเซีย และการพัฒนาให้ Melaka Gateway ซึ่งเป็นท่าเรือน้ำลึก ซึ่งจะทำให้มาเลเซียได้รับประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ผลกระทบเชิงลบ

จีนได้เข้ามาลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อที่จะทำให้จีนกลายเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคดังกล่าว และสามารถกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอาเซียน และยังสามารถกำหนดทางด้านความมั่นคงและการเมือง เช่น ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ เมื่อ ค.ศ. 2016 ศาลอนุญาโตตุลาการ มีมติว่า จีนไม่สามารถอ้างการครอบครองหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ได้ แต่จีนก็ไม่ยอมรับคำตัดสินของศาล นำไปสู่ความไม่วางใจต่อจีนในประเทศอาเซียนที่มองว่า จีนเป็นประเทศที่ไม่มีความรับผิดชอบและไม่เคารพต่อกฎหมายระหว่างประเทศ จนทำให้หลายประเทศหวาดระแวงต่อความทะเยอทะยานของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันโครงการ One Belt One Road ที่จีนพยายามสร้าง

---

[29] “สิงคโปร์และจีน ลงนาม MOU ความร่วมมือด้าน SME,” สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ สิงคโปร์, http://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/49721/51012865.doc&title=49721 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[30] นักวิชาการ มหาวิทยาลัยมาลายา, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, มาเลเซีย, 23 เมษายน 2561.

สิ่งอำนวยความสะดวกของจีนในเส้นทางดังกล่าวในการเข้ามาลงทุน และนำทรัพยากรของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลับไปยังประเทศจีน

ทั้งนี้ กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา เป็นประเทศที่พึ่งพาทางเศรษฐกิจจีน และสนับสนุนโครงการ OBOR แต่อย่างไรก็ตามยังมีสิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม ยังคงถ่วงดุลประเทศมหาอำนาจต่างๆ โดยมีแนวทางแน่ชัดว่าไม่ต้องการให้มหาอำนาจใดมาครอบงำภูมิภาคอาเซียน จึงไม่สนับสนุนโครงการ OBOR มากนัก ซึ่งจะทำให้พึ่งพาเศรษฐกิจจีนและถูกจีนครอบงำเศรษฐกิจได้ อีกทั้งยังจะสูญเสียอิสระทางการทูต และไม่สามารถวางตัวเป็นกลาง ดังนั้นจีนจึงถือเป็นสาเหตุหลักหนึ่งที่ส่งผลให้ภูมิภาคอาเซียนเกิดความขัดแย้งต่อกัน จีนยังพยายามทำให้อาเซียนแตกแยก กล่าวคือ จีนเลือกที่จะเชิญประเทศอาเซียนเข้าร่วมประชุม OBOR เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2017 จีนได้ใช้ยุทธศาสตร์การแบ่งแยกและปกครอง โดยต้องการแบ่งแยกอาเซียน จีนจึงเลือกเชิญผู้นำประเทศอาเซียน 7 ประเทศเข้าร่วมประชุม ได้แก่ เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ ฟิลิปปินส์ แต่จีนไม่เชิญผู้นำไทย สิงคโปร์ และบรูไน เข้าร่วมประชุม ในกรณีของสิงคโปร์ เกิดจากจีนไม่พอใจสิงคโปร์โดยเฉพาะท่าทีของสิงคโปร์ต่อปัญหาทะเลจีนใต้ และสิงคโปร์ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากเกินไป ส่วนในกรณีของไทยมาจากการที่จีนไม่พอใจไทยในการเจรจาสร้างรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพ–โคราช และผู้นำของประเทศมหาอำนาจอื่นที่แข่งกับจีน ก็ไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุม อาทิ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อินเดีย ออสเตรเลีย รวมทั้งผู้นำจากยุโรปตะวันตก ประเทศเหล่านี้จึงหวาดระแวงการผงาดขึ้นมาของจีน และต้องการสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน[31]

เส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากจีนมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเริ่มต้นที่เมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน ผ่านสะพาน 150 แห่ง อุโมงค์ 76 แห่ง และสถานีรถไฟ 31 แห่ง มาถึงกรุงเวียงจันทน์ของสปป.ลาว จากนั้นมีแผนเชื่อมต่อกับเครือข่ายรถไฟในไทยก่อนที่จะลงไปสิ้นสุดที่สิงคโปร์ การลงทุนในเครือข่ายรางรถไฟของจีนดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความพยายามขยายอิทธิพลของจีนในอาเซียน โดยเฉพาะในไทย เมียนมา กัมพูชา และสปป.ลาว จีนพยายามพัฒนาเส้นทางการค้าลงมณฑลตอนใต้ของจีน และเชื่อมโยงเครือข่ายประเทศในอาเซียนโครงการเส้นทางรถไฟดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงการกลับมาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนต่างประเทศของจีน โดยเฉพาะในโครงการที่ขยายการเชื่อมโยงระดับภูมิภาค มีการจัดตั้งกองทุนใหม่ขึ้นมาอีกหลายกองทุนเพื่อสนับสนุนโครงการเป็นการเฉพาะ และบรรดาบริษัทและสถาบันต่างๆ ที่สนับสนุนและประกาศแผนเพิ่มการลงทุนและให้โครงการภายใต้เส้นทางสายไหมอย่างรวดเร็ว หากประสบความสำเร็จในการสร้างโอกาสใหม่สำหรับการลงทุนและระดมแหล่งเงินทุนใหม่ ซึ่งภาคเอกชนจีนจะได้รับประโยชน์จากสัญญาเพื่อออกแบบ พัฒนา และดำเนินโครงการภายใต้นโยบายนี้ โดยเฉพาะกับรัฐวิสาหกิจจีนที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลจีนในการแสวงโอกาสการลงทุนในกลุ่มประเทศยุทธศาสตร์ OBOR ยังส่งผลต่อการสร้างตลาดใหม่ให้ภาคการส่งออกของจีนและเป็นช่องทางเพิ่มการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งพลังงาน รวมถึงบริษัทของจีนที่เข้ามาลงทุนและแรงงานจีนที่เข้ามาแย่งงานคนในประเทศสมาชิกภูมิภาคอาเซียน นอกจากเพิ่มอิทธิพลให้จีนในกิจการเศรษฐกิจโลกแล้ว โครงการนี้ยังเพิ่มโอกาสให้แก่จีนในการส่งออกเทคโนโลยีและกำลังการผลิตที่เหลือจากความต้องการภายในประเทศอีกด้วย

---

[31] ประภัสสร์ เทพชาตรี, “One Belt One Road (OBOR): ผลกระทบต่ออาเซียน,” drprapat, http://www.drprapat.com/one-belt-one-road-obor- (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เมื่อ ค.ศ. 2014 จีนก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในสปป.ลาว ด้วยมูลค่าการลงทุนกว่า 5,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ทั้งในโครงการเหมืองแร่ เขื่อน ทรัพยากร และอุตสาหกรรมการเกษตร ใน ค.ศ. 2017 สปป.ลาวกับจีนร่วมกันสร้างโครงการรถไฟความเร็วสูงมูลค่า 7,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีน เพื่อเป็นการเชื่อมต่อการคมนาคมขนส่งทั่วภาคพื้นทวีปเอเชียกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การที่จีนให้เงินกู้ในการสร้างรถไฟให้กับสปป.ลาวนั้นมีนัยสำคัญ กล่าวคือสปป.ลาวจะเป็นหนี้สะสมกับจีนมากยิ่งขึ้น รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติของสปป.ลาว ซึ่งสัดส่วนหนี้ของสปป.ลาวสูงเกือบร้อยละ 90 ของมูลค่าผลผลิตมวลรวมของประเทศ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าโครงการสร้างเครือข่ายรางรถไฟมูลค่ามหาศาล ไม่เหมาะกับประเทศเศรษฐกิจขนาดเล็กอย่างสปป.ลาว ที่มีประชากรกว่า 6 ล้านคน และพึ่งพาการเกษตรเป็นหลัก มิฉะนั้นอิทธิพลของจีนที่มีผลต่อลาวในหลายด้าน อันได้แก่ ความสมบูรณ์ทางสิ่งแวดล้อม การยึดที่ดินทางการเกษตร และการไล่เกษตรกรออกจากผืนดินของเกษตรกรเอง เป็นต้น การที่จีนมุ่งไปที่สปป.ลาว เนื่องจากสปป.ลาวเป็นประตูสำคัญที่เชื่อมไปอาเซียนของภาคตะวันตกและภาคใต้ของจีน เศรษฐกิจสปป.ลาวเติบโตในระดับร้อยละ 7 แต่ยังต้องพึ่งพาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการจ้างงานมากนัก ธนาคารโลกได้แนะนำให้สปป.ลาวกระจายการผลิตให้หลากหลายเพื่อลดการพึ่งพาทรัพยากร และเพื่อสร้างงานใหม่ไว้รองรับตลาดแรงงานที่มีการขยายตัวเกือบ 1 แสนคนต่อปี ขณะที่ภาคการเงินของสปป.ลาวก็ยังอ่อนแอ และขาดดุลงบประมาณมากมายในแต่ละปี ซึ่งยิ่งทำให้สปป.ลาวมีความเปราะบางมากยิ่งขึ้น ตลอดจนด้านการลงทุนในการจัดตั้งบริษัทร่วมทุนระหว่างจีนและสปป.ลาวในสัดส่วน 70:30 โดยทั้งสองฝ่ายมีภาระหาเงินทุนใส่ในโครงการให้ได้ร้อยละ 40 ส่วนที่เหลือร้อยละ 60 กู้จากธนาคารของจีน โดยรัฐบาลจีนคิดดอกเบี้ยให้อัตราพิเศษร้อยละ 3 แทนที่จะเป็นร้อยละ 4.9 ตามอัตราดอกเบี้ยในตลาดของจีน เนื่องจากลาวไม่มีทางออกสู่ทะเล จีนจึงใช้ปัจจัยดังกล่าวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสปป.ลาวในการสร้างเส้นทางเชื่อมต่อทางการค้าเพื่อออกสู่ทะเล[32]

ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างกัมพูชาที่จีนมีการเข้าไปลงทุนมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของการลงทุนจากต่างชาติในกัมพูชา ค.ศ. 2015-2016 โดยใน ค.ศ. 2015 การลงทุนของต่างชาติคิดเป็นมูลค่า 1.4 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือคิดเป็นร้อยละ 30.7 ของมูลค่าการลงทุนรวม คิดเป็นร้อยละ 60.58 ของนักลงทุนต่างชาติทั้งหมด โดยสหราชอาณาจักร ร้อยละ 3 สิงคโปร์ ร้อยละ 2.18 เวียดนาม ร้อยละ 1.92 มาเลเซีย ร้อยละ 1.61 ญี่ปุ่น ร้อยละ 1.28 และไทย ร้อยละ 1.18[33] ถือได้ว่าจีนพยายามแสวงหาประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติแต่ยังขาดเรื่องการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนปัจจัยการผลิต ทุนนวัตกรรมและเทคโนโลยี บุคลากรของจีน ดังนั้นจีนจึงลงทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและเติบโตได้โดยใช้เงินทุนและเงื่อนไขตามที่จีนกำหนด สะท้อนให้เห็นว่า จีนพยายามใช้เงื่อนไขต่างๆ ในการเข้าไปครอบงำประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอาเซียนโดยเฉพาะกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อแสวงหาอำนาจในการต่อรองของจีนในบริบทโลก

ทั้งนี้ โครงการ OBOR ของจีน ซึ่งอาจทำให้หลายประเทศมีหนี้สูงเกินไป และจะทำให้จีนสามารถเข้าไปเอาเปรียบประเทศบนเส้นทาง ความท้าทายของโครงการ OBOR ที่มีมูลค่ากว่า 1 ล้านล้านเหรียญ

---

[32] รวี วงศ์วารี, “เทียบโครงการรถไฟจีน: ไทย ลาว อินโดนีเซีย,” บีบีซี, https://www.bbc.com/thai/thailand-40367156 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[33] “ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia),” สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, http://www.dtn.go.th/files/60/ASIA/Cambodia_cp_2016.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างถนน ทางรถไฟ และท่าเรือตัดผ่านประเทศต่างๆ ตั้งแต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียกลาง ตะวันออกกลาง ยุโรป และแอฟริกา โดยเส้นทางสายไหมใหม่นี้จะส่งเสริมการพัฒนาและการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ หลายโครงการในเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนที่สร้างโดยบริษัทของรัฐบาลจีนและปล่อยเงินกู้โดยจีน ส่งผลให้หลายประเทศเป็นหนี้จีนหลายพันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา แม้การกู้ยืมเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานจะจำเป็นมากสำหรับหลายประเทศ แต่การร่วมทุนอาจนำไปสู่การเพิ่มหนี้จำนวนมหาศาล ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาของหลายประเทศ และจะจำกัดการใช้จ่ายของรัฐบาลในโครงการอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีหนี้สาธารณะสูงอยู่แล้ว การจัดการเงื่อนไขทางการเงินอย่างระมัดระวังจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

สิ่งได้พบกับนักธุรกิจไทยที่มาประกอบกิจการในเวียดนาม[34] จากที่เคยเปิดโรงงานที่กวางโจว 8 ปีที่แล้วต้องย้ายมาที่เวียดนาม 5 ปี กล่าวว่า “เนื่องจากค่าแรงที่จีนสูงมากส่วนที่เวียดนามถูกกว่า และตลาดสินค้าของผู้บริโภคที่ขยายตัว การเปรียบเทียบผู้คนระหว่างจีนกับเวียดนามว่า คนจีนมีลักษณะที่ขยันกว่ามุ่งทำธุรกิจไม่สนใจการเมือง ในขณะที่คนเวียดนามค่อนข้างสบายๆ ไม่กระตือรื้อล้นเท่าคนจีน แต่มีลักษณะการปลูกฝังค่านิยมค่อนข้างสูง และกรณีความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนาม โรงงานต้องเอาธงไทยไปติดหน้าโรงงานเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงจากการต่อต้านโรงงานจีนในเวียดนาม” ส่วนนักธุรกิจอีกท่านที่มาทำโรงงานเบียร์ มองว่า “คนเวียดนามที่มีฐานะพร้อมออกจากเวียดนาม เพราะมองเห็นว่าอิทธิพลคนจีน และทุนจีนกำลังเข้ามากลืนเวียดนามในไม่ช้า โดยคนร่ำรวยระดับสูงมองหาลู่ทางผ่องถ่ายทรัพย์สินไปต่างประเทศกันบ้างแล้ว”

และการสอบถามคณาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนามในมุมการเข้ามาของทุนจีน[35] กล่าวว่า “การลงทุนของจีนมีมาก แต่อิทธิพลในเรื่องสินค้าเข้ามากระทบโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือเพราะมีพรมแดนธรรมชาติที่ติดกัน สะดวกแก่การที่สินค้าจีนจะข้ามได้อย่างสะดวก แต่บรรดาสินค้าเวียดนามสามารถแข่งขันได้เนื่องจากราคา รวมถึงการเข้ามาแบบลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย ทางการเวียดนามพยายามใช้สื่อรณรงค์กับประชาชนเวียดนามในการใช้ของเวียดนาม กินของเวียดนาม และให้เห็นถึงพิษภัยของอาหารจากจีนที่มีการปนเปื้อนสารพิษอันเป็นอันตรายต่อสุขภาพคนเวียดนาม ส่วนการท่องเที่ยวของคนจีนในเวียดนาม มีการพยายามทำแบบทัวร์ศูนย์เหรียญคืออุดหนุนร้านค้าคนจีนด้วยกันที่เข้ามาท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยวจีนเองก็ประหยัดไม่ค่อยมีการซื้อของ เพราะของส่วนใหญ่ก็สามารถหาซื้อได้ในจีน รวมถึงในการเดินทางไม่พบนักท่องเที่ยวจีนซื้อสินค้าจากเวียดนาม ยกเว้นการเที่ยวชมเมือง และอุดหนุนร้านอาหารที่เป็นของคนจีนด้วยกันเอง”

ในส่วนของเมียนมา นักวิชาการจาก มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง[36] ได้กล่าวถึง “การเข้ามาลงทุนของทุนจีนในเมียนมาว่า ภาพรวมการลงทุนของจีนเน้นเรื่องเหมืองแร่ และกิจการด้านพลังงาน และอุตสาหกรรมการสื่อสาร เน้นเรื่องการเช่าที่ดินทำการเกษตร และส่งผลผลิตกลับจีน มีการท่องเที่ยวบ้าง แต่ไม่มากเท่าที่ควร และมีการลงทุนในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ นอกนั้นจีนได้เข้ามาลงทุนโครงสร้างพื้นฐานถนน การสร้างเขื่อน ส่วนมากจะเป็นการลงทุนในเมืองชายแดนที่ติดกับจีน ในส่วนย่างกุ้งจะเป็นกลุ่มทุนจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ ส่วนไทยมีการลงทุนมากขึ้น” ส่วน นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยทวาย ได้สนทนากัน

---

[34] นักธุรกิจไทย, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, นครโฮจิมินห์ เวียดนาม, 5 ธันวาคม 2560.

[35] นักวิชาการ มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, นครฮานอย เวียดนาม, 7 ธันวาคม 2560.

[36] นักวิชาการ มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, นครย่างกุ้ง เมียนมา, 13 มีนาคม 2561.

ในเรื่องทั่วไป และถามถึงการเข้ามาของทุนจีนในเมียนมาและทวาย พบว่า ที่ทวายทุนจีนยังไม่แผ่เข้ามา ต่างจากย่างกุ้ง มัณฑะเลย์ และตอนเหนือของพม่า ส่วนเรื่องการลงทุนของเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ยังเป็นปัญหากันอยู่ระหว่างประชาชนและบริษัทที่เข้ามาลง ตลอดจนปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะตามมา[37]

ประเทศมีความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาจากโครงการ OBOR ได้แก่ ปากีสถาน มองโกเลีย ศรีลังกา จิบูติ มัลดีฟ ลาว มอนเตเนโกร ทาจิกิสถาน และคีร์กีซสถาน โดยศรีลังกามีหนี้สาธารณะสูงอยู่แล้ว แต่ก็ไม่มีทางเลือกมากนัก จึงต้องยอมให้จีนเช่าระยะยาวท่าเรือน้ำลึกฮัมบันโตตา ซึ่งเป็นท่าเรือยุทธศาสตร์และมีเรือเทียบท่าจำนวนมาก เพื่อเป็นการใช้หนี้ให้จีน นอกจากค่าใช้จ่ายมหาศาลในโครงการนี้อาจทำให้มีความพยายามที่จะฉกฉวยผลประโยชน์ในขั้นตอนการเลือกและประมูลโครงการ ประสบการณ์จากทั่วโลกแสดงให้เป็นว่าความเสี่ยงที่โครงการจะล่มหรือใช้งบประมาณอย่างไม่ถูกต้องอยู่เสมอ จีนควรปรับปรุงเรื่องความโปร่งใสเกี่ยวกับการตัดสินใจกำหนดเส้นทาง OBOR ด้วยการสร้างแหล่งข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้คนเข้าไปดูได้อย่างเปิดเผย

3. การท่องเที่ยวของจีนกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การท่องเที่ยวของจีนในภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวชาติอื่น ถือเป็นตลาดที่มีศักยภาพ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลจีนสนับสนุนให้ชาวจีนออกไปเที่ยวต่างประเทศกันมากขึ้น ทั้งในประเทศไทย กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย เมื่อ ค.ศ. 2018 รวมกันทั้งสิ้นเกือบ 10 ล้านคน ซึ่งการเข้ามาท่องเที่ยวยังได้ส่งผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบเช่นกัน กล่าวคือ

ผลกระทบเชิงบวก

การจัดการประชุมท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Forum: ATF) เมื่อวันที่ 22-26 มกราคม ค.ศ. 2018 จังหวัดเชียงใหม่ภายใต้แนวคิด ASEAN-Sustainable Connectivity Boundless Prosperity แสดงให้เห็นถึงการท่องเที่ยวของอาเซียนเติบโตรวดเร็ว แต่ยังขาดการลงทุนในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับได้ทัน เช่น เมียนมา และกัมพูชา ที่มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ แต่ยังต้องการให้ต่างชาติเข้าไปลงทุนด้านโรงแรม เป็นต้น[38] โดยทุกประเทศจะนำแผนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปในแนวทางแผนการตลาดเพื่อรักษาการเติบโตร่วมกัน นักท่องเที่ยวจีนจากมณฑลยูนนาน กวางสีและกุ้ยโจว มีความนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศอาเซียน เนื่องจากชื่นชอบอัธยาศัยไมตรีของคนในภูมิภาค วัฒนธรรมและอาหาร โดยส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานมีกำลังซื้อสูงนิยมท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น จะต้องยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวจีนยินดีจะจ่ายเงินแพงขึ้นหากได้รับการบริการที่ดี โดยใน ค.ศ. 2018 สำนักงานการท่องเที่ยว

[37] นักวิชาการจาก มหาวิทยาลัยทวาย, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, ทวาย เมียนมา, 16 มีนาคม 2561.

[38] “อาเซียนจับมือปั้นตลาด กวาดรายได้ท่องเที่ยว,” *ประชาชาติธุรกิจ,* 1 กุมภาพันธ์ 2561, ภายใต้ “ธุรกิจท่องเที่ยว,” https://www.prachachat.net/tourism/news-110266 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ของคุนหมิงได้เร่งส่งเสริมนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มกำลังซื้อสูง ผู้บริหาร สุภาพสตรี ครอบครัว วัยทำงาน วัยรุ่นกลุ่ม LGBT (lesbian, gay, bisexual and transgender) และกลุ่มเฉพาะอื่น เช่น คู่รัก ฮันนีมูน และผู้รักสุขภาพ[39]

นักท่องเที่ยวจีนเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ เมื่อ ค.ศ. 2017 โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว 109.8 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นมาตรฐานใหม่ของชนชั้นกลางของจีนที่จะต้องเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ลักษณะการท่องเที่ยวมีทั้งการเดินทางพร้อมกรุ๊ปทัวร์ การเดินทางด้วยตนเอง การล่องเรือสำราญ การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสประสบการณ์ของท้องถิ่น รวมถึงการติดต่อธุรกิจโดยมีประเทศปลายทางทั่วโลกกว่า 130 ประเทศ ในช่วงครึ่งแรก ค.ศ. 2017 ประเทศปลายทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการท่องเที่ยวต่างประเทศของจีน ได้แก่ ไทย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย กัมพูชา มัลดีฟ อิตาลี เยอรมนี สหรัฐอเมริกา อาหรับ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อียิปต์ สหราชอาณาจักร ศรีลังกา รัสเซีย และฝรั่งเศส ตามลำดับ นักท่องเที่ยวจีนมีแนวโน้มที่จะท่องเที่ยวประเทศในเอเชียเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวจีน 2 ใน 3 เลือกที่จะท่องเที่ยวประเทศในเอเชีย โดยไทยยังคงเป็นประเทศปลายทางอันดับหนึ่ง สำหรับญี่ปุ่นและสิงคโปร์ มีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างมาก นักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางไปญี่ปุ่นมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.7 เมืองปลายทางที่นิยม 10 อันดับของนักท่องเที่ยวจีน ได้แก่ กรุงเทพฯ สิงคโปร์ ฮ่องกง โตเกียว ไทเป โซล โอซาก้า กัวลาลัมเปอร์ วอชิงตัน และมาเก๊า สำหรับเกาะที่นิยมได้แก่ ภูเก็ต บาหลี โบราเคย์ (ฟิลิปปินส์) ซาบาห์ (มาเลเซีย) ญาจาง (เวียดนาม) โอกินาวา มัลดีฟ กระบี่ ไซปัน (สหรัฐอเมริกา) และสมุย[40]

จากการจัดงาน China International Travel Mart ที่ Dianchi International Convention and Exhibition Center เมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน ถือเป็นงานแสดงสินค้าและจับคู่ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดในจีนจัดต่อเนื่องเป็นครั้งที่ 20 โดยมีมหานครเซี่ยงไฮ้กับนครคุนหมิงสลับกันเป็นเจ้าภาพในแต่ละปี ประกอบกับ ค.ศ. 2017 เป็น “ปีแห่งความร่วมมือท่องเที่ยวอาเซียน-จีน”การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครคุนหมิง โดยมีผู้ประกอบการไทยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวจำนวน 35 ราย อาทิ โรงแรมบริษัทนำเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว สายการบิน โรงพยาบาล ศูนย์การค้าและค่ายมวย ซึ่งกิจกรรมสำคัญภายในงาน Post-CITM Trade Meet ประกอบไปด้วยกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจกิจกรรมการแนะนำข้อมูลศักยภาพนักท่องเที่ยวจีนในไทยให้แก่ผู้ประกอบการไทยมีกิจกรรมการแนะนำข้อมูลตลาดท่องเที่ยวไทยใน ค.ศ. 2018 โดยนักท่องเที่ยวจีนที่นิยมเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 19-39 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีรายได้ 5,000-10,000 หยวนต่อเดือน และเป็นครอบครัวที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 12 ปี การทำตลาดนักท่องเที่ยวจีนจะทำให้บุคลากรไทยรู้และเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างดี รับรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ที่ทันต่อโลก เช่น เว็บไซต์และวีแชทภาษาจีนเพื่อใช้ประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ และระบบชำระเงิน Union

---

[39] “สรุปข่าวด้านเศรษฐกิจและการเงินจีนตอนใต้มณฑลยูนนาน ไตรมาส 3/2560: การท่องเที่ยวไทยแนะให้ผู้ประกอบการยกระดับมาตรฐานบริการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจีน,” ธนาคารแห่งประเทศไทย, https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/DocLib_Economic_News_Summary/3-2560_Final.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[40] “2017 **年上半年中国出境旅游“大数据** (ครึ่งแรกปี 2560 นักท่องเที่ยวจีนนิยมท่องเที่ยวไทยมากที่สุด),” Jrj, http://finance.jrj.com.cn/consumer/2017/08/17150222970953.shtml (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Pay, Ali Pay และWechat Pay เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจีนตลอดจนกิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวจีนนิยมทำเวลามาเที่ยว เช่น ช้อปปิ้ง ทานอาหาร ชมการแสดง และเล่นกีฬา ได้แก่ กอล์ฟ จักรยาน และมาราธอน ตัวอย่างเช่น งานเชียงใหม่มาราธอน งานแบงคอกมาราธอน งานลากูน่าภูเก็ตมาราธอน และงานพัทยามาราธอน[41]

นอกจากนี้ยังมี Bai du Aceess ที่ให้คำปรึกษาด้านการตลาดออนไลน์เป็นศูนย์กลางในการเป็นที่ปรึกษาวางแผนการใช้สื่อโฆษณาจีนออนไลน์ให้กับกลุ่มลูกค้าผู้ประกอบการในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ทั้งด้านเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงลูกค้าชาวจีนที่มีการใช้งานมากที่สุด การวางแผนขยายธุรกิจด้านการใช้สื่อโฆษณาจีนออนไลน์ เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวจีนที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวภายในอาเซียนโดยเฉพาะในไทยและสิงคโปร์เป็นประเทศปลายทางที่นักท่องเที่ยวจีนเดินทางมาสูงสุด[42] การขยายตัวของนักท่องเที่ยวจีนส่งผลต่อโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวในอาเซียนโดยเฉพาะด้านการแข่งขันในด้านตลาด ด้วยความที่ประเทศอาเซียนในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันดังนั้นกลยุทธ์การตลาดที่ใช้จึงแตกต่างกัน

สำหรับเส้นทางการบินที่เชื่อมจีนและอาเซียนมีกว่า 1,000 เที่ยวต่อสัปดาห์ นับเป็นโอกาสในการขยายตลาดทั้งด้านสินค้าและบริการสำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีนได้รวมถึงประเทศอื่นๆ ในแถบอาเซียนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวจีนเพิ่มขึ้นทุกประเทศ นักท่องเที่ยวจีนมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในหลายประเทศใน 1 ทริป สอดคล้องกับแผนส่งเสริมความร่วมมือด้านท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนที่สนับสนุนให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นจุดหมายปลายทางเดียว

ผลกระทบเชิงลบ

ในบริบทด้านความร่วมมือเชื่อมโยงในการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวจากต่างประเทศมุ่งเน้นการหาตลาดนักท่องเที่ยวจีนเป็นหลัก โดยใช้งานแสดงสินค้าและงานจับคู่ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว อาทิ ASEAN Tourism Forum 2018 เป็นช่องทางในการแสดงบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศโดยเฉพาะในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและภูมิภาคอาเซียนเพื่อยกระดับให้เกิดการแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสนับสนุนเศรษฐกิจของภูมิภาคให้เติบโต[43] แต่อย่างไรก็ตามการเร่งส่งเสริมให้ตลาดนักท่องเที่ยวจีนเข้ามาในประเทศในภูมิภาคอาเซียนถือเป็นตลาดที่จะสามารถพัฒนาประเทศได้ แต่ภัยคุกคามต่างๆ ก็มีตามมา เช่น บริษัทจีนที่เข้ามาแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนซึ่งถือว่าเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าและเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าจีน ทำให้เสียเปรียบจีนในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ ดังนั้นการรับความช่วยเหลือจากจีนของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักจะมีเงื่อนไขหรือพันธะใดๆ เข้ามาด้วยเสมอ หาก

---

[41] โกสินทร์ บุณยวัฒโนภาส, “ททท. นำทัพผู้ประกอบการท่องเที่ยวไทยร่วมงาน CITM 2017 ที่คุนหมิง ตอกย้ำความสำเร็จปีท่องเที่ยวอาเซียน-จีน,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/ททท-นำทัพผู้ประกอบการท่/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[42] “ไป่ตู้ แอคเซส เตรียมขยายแผนงาน รับเทรนด์นักท่องเที่ยวจีนลุยอาเซียน,” *RYT9,* 24 เมษายน 2561, ภายใต้ “ข่าวเทคโนโลยี,” https://www.ryt9.com/s/prg/2816242 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[43] โกสินทร์ บุณยวัฒโนภาส, “ททท. นำทัพผู้ประกอบการท่องเที่ยวไทยร่วมงาน CITM 2017 ที่คุนหมิง ตอกย้ำความสำเร็จปีท่องเที่ยวอาเซียน-จีน,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/ททท-นำทัพผู้ประกอบการท่/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เป็นด้านการท่องเที่ยวก็จะให้เห็นได้จากนโยบายของจีนที่สนับสนุนบรรษัทข้ามชาติในการลงทุนยังภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เห็นว่าเหล่าบริษัทจีนเข้ามาลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยการเข้ามาดำเนินธุรกิจในเหล่าประเทศภูมิภาคดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินธุรกิจในด้านการท่องเที่ยว โรงแรมและอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

นอกจากนี้การตอบโจทย์ด้านการท่องเที่ยวของจีนในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังต้องใช้วัฒนธรรม ภาษา สถานที่ โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่มากพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งถือว่าเป็นตลาดท่องเที่ยวหลักของภูมิภาค บางวัฒนธรรมของแต่ละเมืองในภูมิภาคอาเซียนอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากเพื่อตอบสนองตลาดจีน ทำให้เหล่าประเทศที่พึ่งพาตลาดจีนสูญเสียความเป็นประเทศของตนเองอย่างเห็นได้ชัด เช่น สปป.ลาว กัมพูชา และเมียนมา เป็นต้น

ในขณะเดียวกันก็เริ่มได้ยินเสียงคนท้องถิ่นบ่นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่เข้ามาไม่ขาดสายทั่วเชียงใหม่ หากแทนที่จะเป็นผลดีต่อการท่องเที่ยว ในภาคผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวเอง (รวมไปถึงธุรกิจโลจิสติกส์ และอสังหาริมทรัพย์) ก็กลับบ่นว่าเม็ดเงินที่ควรจะตกมาถึงพวกเขา ส่วนใหญ่กลับไปเข้ากระเป๋าบริษัทจีนที่มาลงทุนในเชียงใหม่มากกว่า กระนั้นในประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศกัมพูชา หนึ่งในเมืองท่องเที่ยวหลักของเขาอย่างสีหนุวิลล์ ก็กำลังประสบภาวการณ์ไม่ต่างกัน ซึ่งเอาเข้าจริงก็หนักกว่าจนถึงมีคนท้องถิ่นหลายคนโอดว่าอีกหน่อยสีหนุวิลล์จะไม่เหลือคนเขมรอยู่อีกต่อไป

มองย้อนกลับไปเมืองสีหนุวิลล์ (ชื่อเดิมคือกำปงโสม) ยังเป็นเมืองชายฝั่งทะเลที่ไม่เป็นที่รู้จักนัก สามารถเชื่อมต่อจากไทยทางจังหวัดตราด และเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติว่าเป็น Backpacker Heaven เนื่องจากมีบรรยากาศสุขสงบ กระนั้นเพียงระยะเวลาไม่นานเมื่อรัฐบาลจีนนำโดยสีจิ้นผิง ประธานาธิบดี ผลักดันโครงการ OBOR โครงการผลักดันเส้นทางการค้าระหว่างประเทศสายสำคัญเส้นทางหนึ่งของเส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเมืองอันเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกแห่งเดียวของประเทศกัมพูชาก็ตั้งอยู่บนเส้นทางดังกล่าว และทั้งรัฐบาลจีนและกัมพูชาก็ต่างมองตรงกันว่านี่คือเมืองยุทธศาสตร์บนเส้นทาง OBOR

บทเรียนสีหนุวิลล์[44] รัฐบาลและเอกชนจากจีนจึงนำเงินมาลงทุนในเมืองสีหนุวิลล์จำนวนมหาศาล โดยเฉพาะโครงการคาสิโน คอนโดมิเนียม และโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อ ค.ศ. 2018 มีคาสิโนและอาคารสูงระฟ้าผุดขึ้นทั่วเมืองกว่า 70 โครงการ รวมไปถึงเมืองชายฝั่งทางตอนใต้ของกัมพูชาแห่งอื่นๆ ที่จะเต็มไปด้วยโรงผลิตไฟฟ้าและโรงผลิตน้ำมันของจีน มูลค่ารวมกว่า 4,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และโครงการสร้างถนนซูเปอร์ไฮเวย์ 4 เลนจากสีหนุวิลล์เชื่อมต่อไปยังกรุงพนมเปญ ไม่นับรวมร้านค้าและร้านอาหารของจีนจะเข้ามาตั้งอยู่ตามท้องถนนต่างๆ ของเมือง ทั้งนี้ การลงทุนของจีนในกัมพูชาหวังว่าจะสร้างรายได้ให้แก่คนกัมพูชา แต่การณ์กลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น และกลับเป็นเสียว่าการรุกคืบของทุนจีนกำลังคุกคามวิถีชีวิตและเศรษฐกิจของชาวกัมพูชาเสียเอง

มีการประเมินว่าชาวจีนอยู่ในเมืองเกือบร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด โดยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในเมืองสีหนุวิลล์ใน ค.ศ. 2017 ที่ผ่านมาเป็นคนจีนกว่า 120,000 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ

---

[44] Hannah Ellis-Petersen, “No Cambodia left': how Chinese money is changing Sihanoukville,” *The Guardian,* July 31, 2018, under “cities,” https://www.theguardian.com/cities/2018/jul/31/no-cambodia-left-chinese-money-changing-sihanoukville (accessed December 10, 2018).

126 และชุมชนชาวจีนที่ขยายใหญ่ขึ้นในเมืองสีหนุวิลล์กับชุมชนชาวกัมพูชาท้องถิ่นก็แทบไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเลยแม้แต่น้อย โดยคนท้องถิ่นหลายคนต้องเรียนภาษาจีน เพื่อโอกาสในการทำมาหากินที่มากขึ้น ทั้งนี้ผู้คนในท้องถิ่นก็ยังกังวลว่าโครงการก่อสร้างจำนวนมากของจีนกำลังทำลายสิ่งแวดล้อม และเมื่อโครงการเหล่านี้เสร็จสิ้นก็จะทำให้มีชาวจีนเข้ามาอยู่อาศัยกันมากขึ้นเรื่อยๆ จนไม่เหลือความเป็นกัมพูชาหลงเหลือในเมืองนี้อีกต่อไป และด้วยโครงการก่อสร้างของจีนที่เร่งสร้างตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวัน ส่งผลให้โรงแรมและรีสอร์ทใกล้เคียงต้องประสบปัญหาหนัก เนื่องจากลูกค้าชาวตะวันตกหลีกเลี่ยงการจองที่พักที่ใกล้กับชุมชนชาวจีน ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวจีนเลือกพักในโรงแรมและรีสอร์ทที่เป็นของชาวจีนด้วยกันเอง รวมไปถึงการที่นักลงทุนจีนยื่นข้อเสนอซื้อโรงแรมและรีสอร์ท จนเหลือเจ้าของธุรกิจที่เป็นคนท้องถิ่นน้อยลงทุกที

ทั้งนี้เจ้าของคาสิโนชาวจีนก็ได้ฉวยโอกาสที่กัมพูชาไม่มีกฎเกณฑ์ควบคุมการพนัน และกฎหมายปราบการฟอกเงินที่ไม่รัดกุม สร้างอาณาจักรที่มีแต่ชาวต่างชาติเท่านั้นที่จะเข้าไปได้ (กฎหมายกัมพูชาไม่อนุญาตให้ชาวกัมพูชาเล่นการพนัน) นักธุรกิจจีนจำนวนมากจึงแห่กันเข้ามาที่สีหนุวิลล์ เพื่อฉกฉวยผลประโยชน์จากการตั้งเขตเศรษฐกิจปลอดภาษี ทำให้มีโรงงานมากกว่า 100 แห่งของจีน และบริษัทจีนอีกกว่า 200 บริษัทที่เข้ามาผลิตสินค้าและสิ่งทอ มาตั้งอยู่ในเมือง สำหรับคนท้องถิ่นแล้ว แม้จะโครงการสร้างเมืองสีหนุวิลล์จะสร้างงานและรายได้แก่พวกเขา แต่ก็ยังถือเป็นส่วนน้อยเพราะนักท่องเที่ยวจีนพักโรงแรมจีน รับประทานอาหารที่ร้านอาหารจีน ซื้อของในร้านค้าของจีน โดยที่คนท้องถิ่นได้ประโยชน์จากเม็ดเงินเหล่านี้น้อยมาก แถมค่าครองชีพของทั้งเมืองกลับพุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนรายได้ที่พวกเขามี ไม่สามารถใช้จ่ายได้ครอบคลุมในทุกวัน โดยเฉพาะค่าเช่าที่พักที่สูงขึ้น 2-3 เท่า

ขณะเดียวกัน การพัฒนาแบบก้าวกระโดดทำให้รัฐบาลท้องถิ่นของเมืองสีหนุวิลล์ไม่มีเวลาและทรัพยากรเพียงพอที่จะออกกฎเกณฑ์ควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมและการฟอกเงินของธุรกิจและคาสิโนของจีน สถาบันการศึกษายุทธศาสตร์กัมพูชาระบุว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในเมืองสีหนุวิลล์ได้ทำลายภาพลักษณ์ที่ดีของจีนในสายตาของคนท้องถิ่นไปแล้ว และรัฐบาลจีนควรยอมรับว่า มีกระแสต่อต้านจีนในกัมพูชาเข้มข้นขึ้น จึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จีนจะต้องเอาชนะใจชาวกัมพูชาให้ได้ เพราะหากจีนเอาชนะใจชาวกัมพูชาไม่สำเร็จ จีนก็จะเอาชนะใจคนทั้งภูมิภาคนี้ไม่ได้เช่นกัน

ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม

สังคมวัฒนธรรมที่มีความใกล้ชิดกันระหว่างจีนกับอาเซียนเป็นผลมาจากการพัฒนาความสัมพันธ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชากรมีการไปมาหาสู่กันและการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทั้งจากเหตุผลการลี้ภัยสงครามในอดีต อพยพย้ายถิ่นฐาน หรือการแต่งงาน รวมถึงการทำธุรกิจร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขณะเดียวกันการได้รับอิทธิพลจีนอาจจะส่งผลกระทบหรือถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. ผลกระทบทางสังคม

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประชากรกว่า 600 ล้านคน โดยจีนมีประชากรมากที่สุด 1,400 ล้านคน จีนเป็นประเทศที่น่าจับตามองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง จีนเริ่มมีสถานะเป็นนักลงทุนในแถบภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้การดำเนินธุรกรรมของจีนในด้านต่างๆ ส่งผลต่อประเทศในภูมิภาค โดยนัยทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทุกประเทศล้วนได้รับอิทธิพลและได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ สามารถแบ่งประเด็น ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

จีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความใกล้ชิดกันทั้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ และด้านสังคมวัฒนธรรม และด้วยสังคมวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน (Cultural Proximity) ไม่ว่าจะเป็นทางด้านภาษา การแต่งกาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การนับถือบรรพบุรุษ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงผู้คนจากหลากหลายประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทั้งนี้ในอดีตกาลความใกล้ชิดทางสังคมได้มีอิทธิอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิเช่น อิทธิพลทางด้านการเมือง มีการส่งเครื่องบรรณาการ ที่คนจีนมักจะเรียกว่าจิ้มก้องหรือคนไทยรู้จักส่วย ซึ่งในอดีตเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการค้า มีให้เห็นกันได้อย่างแพร่หลายในทุกชนชั้นของสังคม

ขณะเดียวกันเวียดนามก็มีระเบียบการปกครองแบบจีน มีการสอบเข้ารับราชการแบบจีนโดยใช้ตำราของขงจื่อ เรียกว่าสอบจองหงวน มีการใช้อักษรจีน นับถือเทพเจ้าแบบจีน นับถือขงจื่อ งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม แม้แต่เครื่องแต่งกาย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ พระราชวังหลวงเว้ ที่มีความเป็นจีนสูงมาก จนเมื่อฝรั่งเศสเข้าปกครองจีน ความรู้และอารยธรรมแบบตะวันตกจึงค่อยๆ เข้ามาในประเทศเวียดนาม เป็นต้น ถือว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลจากจีนมาไม่น้อย ขณะเดียวกันผู้คนที่หลั่งไหลจากจีนมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ยังมีเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ในอดีตส่วนหนึ่งมาจากการลี้ภัยทางการเมือง การอพยพ การแต่งงาน การเข้ามาทำการค้าขาย เป็นต้น การค้าการลงทุนระหว่างประเทศนักลงทุนจากจีนแผ่นดินใหญ่ก็เลือกประเทศที่จะลงทุนโดยพิจารณาจากความใกล้เคียงทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเทศที่มีประชากรเชื้อสายจีนในสัดส่วนสูง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเอเชียตะวันออก พบว่า ความใกล้เคียงทางวัฒนธรรมของประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งวัดโดยร้อยละของคนเชื้อสายจีนต่อจำนวนประชากรทั้งประเทศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุนโดยตรงจากประเทศจีนอย่างมีนัยสำคัญ ชาวจีนโพ้นทะเลถือได้ว่ามีบทบาทค่อนข้างมากในการติดต่อธุรกิจกับคนจีนแผ่นดินใหญ่ โดยคนจีนโพ้นทะเลสามารถใช้ภาษาจีนในการติดต่อธุรกิจและสร้างเครือข่ายทางสังคม โดยที่ต้นทุนการเรียนรู้ภาษาค่อนข้างต่ำ แต่ความแตกต่างทางภาษาระหว่างคนจีนโพ้นทะเลและคนจีนแผ่นดินใหญ่มีแนวโน้มถ่างออกมากขึ้น เนื่องจากคนจีนแผ่นดินใหญ่รุ่นใหม่ล้วนใช้ภาษาจีนกลางทั้งหมด ขณะที่คนจีนโพ้นทะเลในหลายประเทศยังใช้ภาษาท้องถิ่น ถึงกระนั้นบางประเทศยังคงให้ความสำคัญกับเรียนภาษาจีน เช่น รัฐบาลสิงคโปร์มีโครงการรณรงค์ให้พูดภาษาจีนกลาง มาเลเซียมีระบบการศึกษาแบบจีนที่สมบูรณ์แบบ และกัมพูชาที่มีการสอนภาษาจีนกลางในโรงเรียน ขณะที่ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ หรือระบบความสัมพันธ์แบบกวานซีของจีนในอดีตได้ถูกนำมาใช้ในทางด้านธุรกิจได้อาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ทั้งความสัมพันธ์แบบเครือญาติและความสัมพันธ์ทางสังคมนั้นจะเป็นตัวสร้างเครือข่ายทางธุรกิจได้อย่างแนบแน่นมากยิ่งขึ้น ระบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจแบบจีนยังเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจการของบริษัทข้ามชาติในประเทศจีน และในประเทศอื่นๆ ที่ชาวจีนโพ้นทะเลเข้าไปมีบทบาทและอิทธิพลทางธุรกิจในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย เป็นต้น

แน่นอนว่าในยุคที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังกลายเป็นหัวขบวนหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก และจีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก คนจีนโพ้นทะเลเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจจีนและประเทศที่พวกเขาอาศัยอยู่ในภูมิภาค ในขณะที่ทางจีนต่างมีนโยบายที่สนับสนุนและผลักดันกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลให้มีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเห็นได้ชัด

ผลกระทบเชิงลบ

ภายใต้เศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบตะวันตกมากขึ้น ขณะเดียวกันคนจีนโพ้นทะเลที่ทำธุรกิจกับต่างประเทศมีจำนวนมากขึ้น ธุรกิจต่างๆ ต่างตกอยู่ในการครอบครองของคนเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ ซึ่งส่วนหนึ่งจบการศึกษามาจากตะวันตก จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจในแบบตะวันตกมากขึ้น

ความใกล้เคียงทางวัฒนธรรมหรือระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติในบางครั้งอาจจะไม่สามารถใช้ได้กับนักลงทุนจีนที่จะเข้ามาลงทุนในแถบภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำเป็นที่จะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆอย่างในการเข้ามาทำธุรกิจ คนจีนโพ้นทะเลอาจมีแนวโน้มแตกต่างกันมากขึ้น ประเทศที่คนจีนเข้าไปอยู่อาศัยส่วนมากมีการกีดกัน แบ่งแยกและข่มเหงต่อคนต่างด้าว เช่น รัฐบาลเวียดนามในช่วงหลังสงครามเวียดนาม ยึดที่ดินของคนเชื้อสายจีนแล้วผลักดันให้ไปเป็นมนุษย์ผู้ใช้แรงงาน หรือรัฐบาลอินโดนีเซียในยุคซูฮาโต้ที่กำหนดนโยบายจำกัดสิทธิพลเมืองของคนเชื้อสายจีน เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวกดดันให้ชาวจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของแต่ละประเทศที่พวกเขาเข้าไปอยู่อาศัย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผสมผสานทางวัฒนธรรมของตนกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะที่รัฐบาลไทยในอดีตใช้นโยบายรัฐนิยมเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยและความเป็นเอกภาพภายในชาติ เช่น การเรียกคนในประเทศว่าเป็นคนไทย การกำหนดเป็นหน้าที่ให้ต้องศึกษาภาษาไทย เป็นต้น ความสำเร็จทางธุรกิจของคนเชื้อสายจีนในไทยมีความเชื่อมโยงค่อนข้างมากกับระดับของความคล้ายคลึงกับคนท้องถิ่น ลูกหลานของคนจีนในไทยเกือบทั้งหมดพูดภาษาไทย มีชื่อและนามสกุลเป็นภาษาไทย เช่นเดียวรัฐบาลของอินโดนีเซียในอดีตที่สั่งห้ามไม่ให้ประชาชนใช้เอกสารภาษาจีนและกีดกันสิทธิของคนจีนในประเทศ ทำให้คนเชื้อสายจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น สังเกตได้จากการที่คนเชื้อสายจีนในอินโดนีเซียส่วนใหญ่ใช้ภาษาท้องถิ่นและการมีชื่อเป็นภาษาท้องถิ่น ในความเป็นจริงชาวจีนอพยพเข้าไปในประเทศต่างๆ ไม่ได้ใช้ภาษาจีนแบบเดียวกันทั้งหมด คนจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใช้ภาษาจีนท้องถิ่น (Dialects) ที่แตกต่างกันหลากหลาย เช่น ภาษาถิ่นของมณฑลฝูเจี้ยน ฮากกา แต้จิ๋ว กวางตุ้ง และอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับถิ่นที่อยู่ ความแตกต่างของช่วงวัยและภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ในลักษณะแบบกวานซีนั้นก็อาจจะไม่ได้ถูกใช้เสมอไป แม้การมีเชื้อชาติเดียวกันอาจช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อธุรกิจผู้ประกอบการเชื้อสายจีนที่อยู่คนละประเทศได้ แต่ประเด็นสำคัญที่จีนมองคือใครก็ได้ที่จะทำให้เขาได้รับผลกำไรสูงสุด อาจจะเป็นคนเชื้อสายจีนหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นความสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือกวานซีจึงเป็นเพียงหนึ่งในหลายกลยุทธ์ที่อาจถูกเลือกใช้ในการทำธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการเชื้อสายจีน ยกตัวอย่างเช่น ธุรกิจของคนเชื้อสายจีนในมาเลเซียที่เปลี่ยนแปลงจากธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กับคนเชื้อชาติเดียวกันและธุรกิจครอบครัวเป็นธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กับคนต่าง

เชื้อชาติและองค์กรธุรกิจหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการปรับตัวเนื่องจากผลกระทบของนโยบายรัฐบาลเอื้อประโยชน์ต่อคนเชื้อสายมาเลย์

การรุกของทุนจีนในไทยที่แรงต่อเนื่อง มีการรุกคืบอีกหลายระลอก มีการร่วมลงทุนอสังหาริมทรัพย์ในไทย มีการลงทุนกว่า 2 หมื่นล้านบาท เดินสายซื้อโครงการเก่า-ขายแบบยกตึก รองรับกำลังซื้อพนักงานบริษัทจีนในไทย พระราม 9-รัชดา ที่เป็นทำเลที่นิยม พร้อมสยายปีกซื้อสถาบันการศึกษาดึงคนจีนมาเรียนที่มหาวิทยาลัยเกริก ทาบซื้อโรงพยาบาลหวังต่อยอดถึงลูกค้าแถบประเทศในลุ่มแม่น้ำโขง กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม (CLMV)[45] ทุนจีนยังมีอิทธิพลและมีบทบาทในไทยอย่างต่อเนื่อง นอกจากการรุกคืบด้วยการก้าวเข้ามาลงทุนทำธุรกิจ ร้านอาหาร โรงแรม ที่พัก รับเหมาก่อสร้าง เป็นพ่อค้าคนกลางเพื่อซื้อพืชผลทางการเกษตร ซื้อโครงการอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะโครงการคอนโดมิเนียมตามย่านธุรกิจ-ที่พักอาศัยสำคัญในกรุงเทพฯ ล่าสุดรุกคืบขยายลงทุนธุรกิจการศึกษา-โรงพยาบาล

ขณะนี้การเคลื่อนไหวของกลุ่มทุนจีนมาแรง ทั้งภาคการลงทุนและการซื้อหรือเช่าเพื่ออยู่อาศัย คาดวงเงินสะพัดประมาณ 2 หมื่นล้านบาท และมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะสถิติใบอนุญาตขอทำงานในไทยของคนจีนสูงขึ้นต่อปีถึงร้อยละ 18 โดยซื้ออาคารชุดภายใต้กฎหมายที่กำหนดร้อยละ 49 ต่อโครงการ ปรากฏชัดในทำเลย่านรัชดาภิเษก พระราม 9 และสุขุมวิท “การซื้อเหมาลอตหรือยกตึกจะเป็นโครงการร้างและโครงการที่ขายไม่ออก ล่าสุดทุนจีนเหมาซื้อคอนโดย่านเจริญนครไปแล้ว เพราะขายไม่ค่อยได้ ซึ่งเป็นโครงการขนาดเล็ก เจ้าของไม่อยากเปิดเผยชื่อ ส่วนโครงการร้างก็มีการรีเฟรชใหม่ในทำเลบางนาขาออก”

ทั้งนี้อาคารไท่จง (Thaizhong Tower) เป็นหนึ่งในโครงการเก่าที่รีโนเวตใหม่ ตั้งอยู่ถนนบางนา-ตราด เป็นอาคาร 30 ชั้น พื้นที่ก่อสร้าง 46,000 ตารางเมตร ชั้น 1-10 เป็นพื้นที่จอดรถ ชั้น 11-28 เป็นอาคารสำนักงานแบ่งให้เช่า การออกแบบอาคารมีเอกลักษณ์ คือ มีเสารอบนอก 8 ต้นรองรับ ส่วนพื้นที่สำนักงานเปิดโล่งแบบไม่มีเสา โดยกลุ่มทุนจีนได้มอบหมายให้โบรกเกอร์ข้ามชาติรายหนึ่งดูแลการขายให้ “ที่น่าจับตาคือการซื้อขายโรงแรมจะมีมากที่สุด โดยเฉพาะภูเก็ตถือว่าร้อนแรงมาก รองลงมาคือพัทยา” ที่ผ่านมาบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยเฉพาะจากจีนที่เข้ามาลงทุนร่วมกับผู้ประกอบการไทยเป็นรายโครงการ มีมูลค่าการลงทุนรวม 330,000 ล้านบาท จากทั้งหมด 19 บริษัท โดยจำนวนนักลงทุนจีนมีเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ส่วนหนึ่งเนื่องจากรัฐบาลจีนมีความเข้มงวดในเรื่องของการลงทุน นักลงทุนจึงขยับขยายออกนอกประเทศมากขึ้น รวมถึงไทย และผู้ประกอบการชาวจีนเลือกที่ลงทุนในภูมิภาคอาเซียนที่เศรษฐกิจขยายตัว มูลค่าลงทุนไม่สูงมาก และราคาอสังหาริมทรัพย์ยังไม่สูงมาก นอกจากนี้ การที่ชาวจีนเข้ามาท่องเที่ยวในไทยเป็นจำนวนมาก เป็นอีกปัจจัยที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจในตลาดอสังหาริมทรัพย์ของไทย โดยนักท่องเที่ยวจีนจำนวนไม่น้อยที่อาศัยการมาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์และมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ

---

[45] “ทุนจีนเหมาซื้อธุรกิจไทย ฮุบ ! มหา’ลัย-รพ.-คอนโด,” *ประชาชาติธุรกิจ,* 28 กันยายน 2561, ภายใต้ “Trending,” https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-226375 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โดยนักลงทุนจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย อาทิ บริษัท จงเทียน คอนสตรัคชั่น กรุ๊ป ร่วมกับบริษัท เจ.เอส.พี. ทำโครงการเอ็นเตอร์เทนเมนต์คอมเพล็กซ์ ที่บางเสร่ มูลค่าโครงการ 15,000 ล้านบาท บริษัทจุนฟา ร่วมกับบริษัทชาญอิสสระ ทำโครงการที่อยู่อาศัย และโรงแรมที่ จ.พังงา และชะอำ บริษัท BCEG ร่วมกับบริษัท คันทรี่กรุ๊ป ทำโครงการคอนโด และโรงแรมทำเลกรุงเทพฯ มูลค่าโครงการ 10,000 ล้านบาท บริษัท China Tianchen Engineering Corporation ร่วมกับครอบครัวอุชุปาละนันท์ ทำโครงการคอนโดทำเล กรุงเทพฯ มูลค่า 1,900 ล้านบาท บริษัท ไฮดู กรุ๊ป ร่วมกับบริษัท เบสท์ กรุ๊ป ทำโครงการเมืองส่งเสริมการค้าและศูนย์การแสดงสินค้า ย่านสมุทรปราการ มูลค่าโครงการ 100,000 ล้านบาท

การลงทุนตลาดคอนโดฯทำเลรัชดาภิเษก-พระราม 9 ได้รับความสนใจจากนักลงทุนชาวจีน หลังสถานทูตจีนไปตั้งบนถนนรัชดาภิเษก ส่วนใหญ่ซื้อเพื่อลงทุนระยะสั้นและระยะยาว เพราะเป็นทำเลยังมีดีมานด์ตลาดเช่าสูง ล่าสุดมีดีเวลอปเปอร์ชาวจีนลงทุนพัฒนาโครงการแล้ว 3 ราย มูลค่ารวม 20,000 ล้านบาท ได้แก่ กลุ่มเทียนเฉินกรุ๊ป ในนามบริษัททีซีดีเวลลอปเม้นท์ พัฒนาแล้ว 2 โครงการ มูลค่า 13,000 ล้านบาท กลุ่มคันทรี่การ์เด้นโฮลดิ้ง ในนามบริษัทไรส์แลนด์ นำโครงการเก่าซันชายน์ทาวเวอร์ เป็นตึกร้างย่านประชาอุทิศเหม่งจ๋าย พัฒนาเป็นโครงการอาร์ติซาน รัชดา เป็นคอนโดฯ 34 ชั้น 4 อาคาร 1,337 ยูนิต มูลค่า 6,800 ล้านบาท และกลุ่มเจอาร์วายดีเวลลอปเม้นท์

นอกจากนี้ ข่าวจากวงการสถาบันการศึกษาเอกชนเปิดเผยว่า ทุนจีนเข้ามาเจรจาซื้อสถาบันการศึกษาเอกชนหลายแห่ง มีทั้งที่เจรจากันลงตัว และอยู่ระหว่างการคุยกันจำนวนหนึ่ง มหาวิทยาลัยเกริกมีกลุ่มชาวจีนเข้ามาถือหุ้นใหญ่ของมหาวิทยาลัย พร้อมแผนที่จะปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยให้เปิดรับนักศึกษาจีนที่จะนำเข้ามาจากจีนโดยตรง การตรวจสอบกลุ่มผู้ถือหุ้นในมหาวิทยาลัยเกริกพบว่าเมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมาได้มีการตั้งบริษัทที่เกี่ยวโยงกับบริษัทเกริก สุวรรณีและบุตร ขึ้นมาถึง 3 บริษัท ได้แก่ บริษัทหมิงจังอินเตอร์เนชั่นแนลโฮลดิ้งกรุ๊ป บริษัทหมิงจังอินเตอร์เนชั่นแนลเอ็ดดูเคชั่น (ประเทศไทย) และบริษัทเกริกอินเตอร์เนชั่นแนลเอ็ดดูเคชั่นโฮลดิ้ง แจ้งประกอบกิจการซื้อ เช่า ขาย พัฒนาอสังหาริมทรัพย์และเช่าซื้อสินทรัพย์หรือกิจการระหว่างประเทศ

บริษัทหมิงจังอินเตอร์เนชั่นแนลโฮลดิ้ง มีผู้ถือหุ้นประกอบด้วย นายหวัง ฉางหมิง (ร้อยละ 49) นายกระแส ชนะวงศ์ (ร้อยละ 30) และ น.ส.กนกวรรณ ดิสสระ (ร้อยละ 21) โดยบริษัทนี้ถือหุ้นในบริษัทหมิงจังอินเตอร์เนชั่นแนลเอ็ดดูเคชั่น (ประเทศไทย) ในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่ (ร้อยละ 50) นายหวัง ฉางหมิง (ร้อยละ 47) ที่เหลือเป็น นาย กระแส ชนะวงศ์ กับ น.ส.กนกวรรณ ดิสสระ (ร้อยละ 2 และ ร้อยละ 1 ตามลำดับ) และนำบริษัทหมิงจังอินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดดูเคชั่น เข้าไปถือหุ้นใหญ่ในบริษัทเกริกอินเตอร์เนชั่นแนลเอ็ดดูเคชั่นโฮลดิ้ง อีกต่อหนึ่ง มีผู้ถือหุ้นประกอบด้วย นายหวัง ฉางหมิง (ร้อยละ 49) บริษัทหมิงจังอินเตอร์เนชั่นแนลเอ็ดดูเคชั่น (ร้อยละ 48) นายกระแส ชนะวงศ์ (ร้อยละ 2) และ น.ส.กนกวรรณ ดิสสระ (ร้อยละ 1)

ขณะที่บริษัทเกริก สุวรรณีและบุตร ซึ่งแจ้งกิจการลงทุนด้านการศึกษา (จดทะเบียนตั้งบริษัท ค.ศ. 2015) ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ถือหุ้นเดิม ได้แก่ ตระกูลมังคละพฤกษ์ (ร้อยละ 22.5) ตระกูลปิยสิรานนท์ (ร้อยละ 3.75) และตระกูลอัจฉริยะประทีป (ร้อยละ 3.75) ที่เหลือถือหุ้นในนามบริษัทเกริก อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดดูเคชั่น โฮลดิ้ง 70% ซึ่งเปลี่ยนมือมาเป็นของนายหวัง ฉางหมิง กับบริษัทหมิงจังอินเตอร์เนชั่นแนลเอ็ดดูเคชั่น ไปเรียบร้อยแล้ว นับเป็นการถือหุ้นโยงกันถึง 3 ชั้น นอกจากนี้ บริษัทหมิงจังฯมีแผนจะนำ

นักศึกษาจีน 2,000 คน เข้ามาในปีการศึกษา ค.ศ. 2018 และขณะนี้ได้มีการส่งทีมไปโรดโชว์ เพื่อชักชวนนักเรียนจีนให้เดินทางเข้ามาศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยเกริก โดยจัดเป็นคณะนานาชาติคณะใหม่ขึ้นมารองรับโดยเฉพาะ

แหล่งข่าวระดับสูงจากวงการโรงพยาบาลเอกชนเปิดเผยว่า ขณะนี้มีนักลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะจีน สนใจและติดต่อเข้าขอซื้อหุ้นใหญ่ในธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนขนาดกลางหลายแห่ง โดยกลุ่มทุนจีนจะโฟกัสไปที่กลุ่มโรงพยาบาลที่ยังไม่ได้เข้าตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อให้การซื้อขายคล่องตัวขึ้น และต้องการถือหุ้นใหญ่ในส่วนที่มากกว่าร้อยละ 80 และจะเลือกโรงพยาบาลขนาดกลางที่ประสบความสำเร็จมีความแข็งแกร่งในตลาดอยู่แล้ว นอกจากฐานลูกค้าเดิมที่เป็นคนไทยแล้ว นักลงทุนดังกล่าวก็ยังต้องการจะใช้โรงพยาบาลเป็นฐานในการรองรับกลุ่มคนจีนด้วยกันด้วย และใช้ไทยเป็นฐานเพื่อต่อยอดตลาดเฮลท์แคร์ออกไปในกลุ่มประเทศซีแอลเอ็มวี

ขณะที่ผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนรายหนึ่งกล่าวถึงเรื่องนี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ที่ผ่านมากลุ่มทุนจากประเทศจีนทยอยเดินทางเข้าเจรจากับโรงพยาบาลหลายๆ แห่งเพื่อทาบทามซื้อ จากข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมาพบว่า มีกลุ่มทุนจากประเทศจีนเข้ามาจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจูโนเมดิคอลโฮลดิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด ทุนจดทะเบียน 30 ล้านบาท เพื่อให้คำปรึกษา ให้บริการตรวจทางสูตินรีเวช โดยเฉพาะการรักษาผู้มีบุตรยาก มีผู้ถือหุ้นประกอบด้วย กว่างโจวจูโนเมดิคอล สัญชาติจีน (ร้อยละ 97) น.ส.ฟาง เฉียน สัญชาติจีน (ร้อยละ 1) นายยี่กัง หยาง สัญชาติจีน (ร้อยละ 1) และนาย หงจุน โจว สัญชาติจีน (ร้อยละ 1)

2. ผลกระทบทางวัฒนธรรม

จีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานหลายพันปี เป็นต้นกำเนิดของอารยธรรม วัฒนธรรม ศาสนา ปรัชญา ความรู้ แนวคิด ศิลปะและวิทยาการ ที่ทรงอิทธิพลและแผ่ขยายไปทั่วโลก จีนถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นชาตินิยมสูง มีการปลูกฝังวัฒนธรรม ความรักชาติ ความกตัญญู ตามหลักขงจื่อให้กับประชาชนมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมเอเชียในเรื่องของการปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า ความกตัญญู วัฒนธรรมและภาษา เป็นต้น

ผลกระทบเชิงบวก

วัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกๆ พื้นที่ของโลก อันจะแสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยมีระเบียบ กฎเกณฑ์วิธีในการปฏิบัติ ตลอดจนระบบความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ โดยได้วิวัฒนาการสืบทอดกันมาอย่างมีแบบแผน วัฒนธรรมจีนได้เข้ามามีอิทธิพลและถูกผสมผสานกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากนี้ยังมีปรัชญาความคิดหลายๆ แนวของจีนยังคงแพร่กระจายอิทธิพลไปยังประเทศต่างๆ อาทิเช่น ลัทธิขงจื่อ ปรัชญาเต๋า ศาสนาพุทธ เป็นต้น ถือได้ว่าจีนเป็นแหล่งกำเนิดปรัชญาแหล่งใหญ่แหล่งหนึ่ง จีนมีแนวปรัชญาหลากหลายจนเรียกกันว่า “ปราชญ์ร้อยสำนัก” (จู้จื่อไป่เจีย) ที่โดดเด่น ได้แก่ หญูเจีย หรือลัทธิขงจื่อ หลากหลายแนวคิดหลายปรัชญาได้รับเอาแนวความคิดทางพุทธและเต๋าเข้าไปผสมผสาน และทำให้เป็นระบบมากขึ้น ปรัชญาขงจื่อจึงได้ถูกแทรกซึมอยู่ในสายเลือดคนจีนอย่างไม่รู้ตัว ขณะเดียวกันจีนกลับนำเอาแนวความคิดของเต๋าและพุทธมาผสมผสานกันอย่างลงตัว ส่งผลให้ปรัชญาแนว

นี้ส่งอิทธิพลไปถึงประเทศข้างเคียงอย่างมาก เห็นได้ชัดในญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม เป็นต้น ในส่วนของไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากจีนในเรื่องของความเชื่อทางศาสนา เป็นการผสมผสานการบูชาบรรพบุรุษ การนับถือเจ้า การไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ ด้านศิลปกรรม เครื่องชามสังคโลกเข้ามาในสมัยสุโขทัย ด้านวรรณกรรม การแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทย เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ สามก๊ก อำนวยการแปลโดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) กลายเป็นเพชรน้ำงามแห่งวรรณคดีไทย ส่วนวัฒนธรรมอื่นๆ มีอาหารจีน ภาษาจีน ศิลปกรรมจีนก็ผสมผสานอยู่ในจิตรกรรมและสถาปัตยกรรมไทย รวมทั้งการนับถือผู้อาวุโส เป็นต้น

วัฒนธรรมเป็นพลังอำนาจแบบอ่อนอันจะทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันเป็นปึกแผ่น เช่นเดียวกับการสร้างเครือข่ายกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงแม้ว่าในหลักของความเป็นจริงแล้ว แต่ละประเทศมีลักษณะทั่วไปที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่เนื่องด้วยสังคมมีความซับซ้อนและความหลากหลาย ฉะนั้นในหลายๆ ด้าน หลากหลายแนวความคิดล้วนมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกันเป็นนัยสำคัญ อันจะเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางด้านความร่วมมือในด้านต่างๆตลอดจนการเจรจาทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตภายใต้สิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นมนุษย์ต้องแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้รับการประดิษฐ์คิดค้นวิธีการใช้ทรัพยากรนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตและถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกรุ่นต่อไปได้โดยวัฒนธรรมของสังคม

3. ผลกระทบทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบเชิงบวก

การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของจีนส่วนใหญ่จะลงทุนภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ดังนั้นการลงทุนดังกล่าวจึงคำนึงถึงการคุ้มครองด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ที่มีการดำเนินการอย่างกว้างขวาง แบ่งปันผลประโยชน์อย่างโปร่งใส และเปิดกว้าง ตาม 10 วิสัยทัศน์ของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ที่ให้ความสำคัญของการส่งเสริมโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเรียกร้องให้บริษัทที่ดำเนินการภายใต้โครงการ OBOR เข้าไปมีส่วนในเศรษฐกิจ การจ้างงานและวิถีชีวิตในระดับท้องถิ่นของประเทศที่เข้าไปลงทุน หรือดำเนินการร่วมพื้นฐานข้ามพรมแดน โครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน โดยเฉพาะท่อส่งก๊าซและน้ำมัน สายส่งไฟฟ้าข้ามแดนและการพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าระดับภูมิภาค รวมถึงการยกเลิกมาตรการที่เป็นอุปสรรคของการค้าการลงทุน และการก่อตั้งเขตการค้าเสรีการค้า วิสัยทัศน์ของนโยบายดังกล่าวเน้นการลงทุนในหลากหลายภาค ทั้งภาคการเกษตร ป่าไม้ ประมง อุตสาหกรรมพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและภาคการท่องเที่ยว และเพิ่มความร่วมมือในการสำรวจและพัฒนาพลังงานถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ พลังน้ำ นิวเคลียร์ พลังงานลมและพลังงานแสงอาทิตย์ โดยจีนได้ทำบันทึกความเข้าใจแผนและข้อตกลงความร่วมมือทวิภาคีใหม่กับประเทศในพื้นที่เป้าหมายของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR)[46]

[46] “รุกคืบการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีนในอาเซียนและภูมิภาคอื่น,” Inclusive Development International, https://www.inclusivedevelopment.net/wp-content/uploads/2017/03/1.-Executive-Summary-TH.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ยุทธศาสตร์ Made in China 2025 จีนได้ประกาศออกมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เป็นการสร้างการพัฒนาของจีนในระยะยาว โดยการใช้ตราสินค้าและอุตสาหกรรมการผลิตของจีนเป็นตัวแปรสำคัญในการกำเนิดห่วงโซ่อุปทานในระดับภูมิภาค (Regional supply chain) ใหม่ ผ่านการแสวงประเทศลงทุนที่มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการผลิต (Production hub) ของตราสินค้าจีนในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก หรือสามารถส่งออกเทคโนโลยี การผลิตสินค้าต่างๆ ไปต่างประเทศ ภายใต้ความเชื่อมโยงทางด้านการค้า การลงทุน รวมถึงความสัมพันธ์ระดับประชาชน (People to people) ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จากยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 [47]

ผลกระทบเชิงลบ

การดำเนินโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) การส่งเสริมทิศทางสีเขียวและคาร์บอนต่ำ การคำนึงถึงผลกระทบในมิติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีภาคส่วนที่หลากหลายเข้ามาเกี่ยวข้องในขั้นตอนดำเนินโครงการจึงไม่มีมาตรฐานหรือแนวทางที่ชัดเจนในการประยุกต์การดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือด้านอื่นๆ[48] และเมื่อ ค.ศ. 2015 ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ได้ประชุมร่วมกับสถาบันด้านการพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องกรอบการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม และต่อมาได้ให้การรับรองกรอบการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม เมื่อ ค.ศ. 2016 พร้อมกับร่างนโยบายข้อมูลสาธารณะ นโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของบรรษัท และจรรยาบรรณการปฏิบัติงานกรอบการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งมุ่งสนับสนุนโครงการที่ยั่งยืน คุ้มครองกลุ่มเสี่ยง และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการดังกล่าว

จีนมีกฎหมายมากมายด้านการพัฒนาพลังงานน้ำ รวมไปถึงกฎหมายด้านการป้องกันสิ่งแวดล้อม กฎหมายการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม กฎหมายด้านน้ำ กฎหมายแห่งชาติจีนว่าด้วยการพิทักษ์น้ำและดิน และกฎระเบียบในเรื่องเกี่ยวกับแหล่งธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม กฎหมายเหล่านี้ไม่ได้มีเรื่องเกี่ยวข้องกับผลกระทบระหว่างเขตแดน

ดังเช่นในกรณีของเขื่อนพลังงานน้ำจากเขื่อนแม่น้ำล้านช้าง ซึ่งจีนยังถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบพลังงานน้ำในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง โดยการดำเนินงานของบริษัทต่างๆ อันได้แก่ บริษัทพลังงานน้ำและไฟฟ้าของจีน บริษัทซิโนไฮโดร (Sinohydro Corporation Co.,ltd) จีนมีการดำเนินงานด้านเขื่อนมาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ราบลุ่มตอนล่าง ได้แก่ เขื่อนซีซาน 2 (400 เมกกะวัตต์) ในกัมพูชา เขื่อนเหล่านี้นำมาซึ่งโอกาสทางการส่งออกของจีน เพิ่มบทบาททางการเมือง การพัฒนาเชื่อมโยงทางการค้า ส่งเสริมกำไรแก่รัฐวิสาหกิจสำหรับประเทศที่เป็นเจ้าของเขื่อน การสร้างเขื่อนจึงเป็นที่มาซึ่งเม็ดเงินในการลงทุนจำนวนมากในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งโครงสร้างพื้นฐานและ

---

[47] “Made in China 2025: ปฏิวัติมังกรด้วยนวัตกรรม,” ธนาคารกสิกรไทย, https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Pages/Chinese-Revolution-2025_Innovation.aspx (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[48] “รุกคืบการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีนในอาเซียนและภูมิภาคอื่น,” Inclusive Development International, https://www.inclusivedevelopment.net/wp-content/uploads/2017/03/1.-Executive-Summary-TH.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ไฟฟ้า ดังนั้น เขื่อนเหล่านี้จึงถูกวางกรอบไว้ว่าเป็นโครงการที่นำมาซึ่งผลกำไรทางธุรกิจแก่นักพัฒนาธุรกิจของจีน[49]

การขยายตัวของการลงทุนโครงการเขื่อนขนาดใหญ่ของจีนในภูมิภาคอาเซียน มีดังนี้ เมียนมา มี 30 เขื่อน สปป.ลาว มี 13 เขื่อน กัมพูชา มี 7 เขื่อน และเวียดนาม มี 3 เขื่อน โดยในไทยมีบางส่วนที่เป็นโครงการของจีน แต่ไม่เกิน 50 เมกกะวัตต์ โครงการเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงิน การพัฒนาและการก่อสร้าง โดยมีการทำสัญญากับบริษัทซิโนไฮโดร รัฐวิสาหกิจของประเทศจีนที่มีบทบาทในโครงการเหล่านี้ถึง 30 เปอร์เซ็นต์ และจัดการด้านการเงิน การพัฒนา และการก่อสร้าง 5 ใน 13 ของเขื่อนขนาดใหญ่ในสปป.ลาวโดยบริษัทของรัฐบาลจีน โดยเฉพาะบริษัทซิโนไฮโดรที่มีศักยภาพสูง และสามารถสร้างเขื่อนได้ในงบประมาณที่ต่ำกว่ารายอื่น ซึ่งโครงการเขื่อนขนาดใหญ่มักต้องได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐทั้งจากรัฐบาลกลางของจีนและรัฐบาลของประเทศในแถบลุ่มน้ำโขงตอนใต้

บทบาทของจีนในฐานะผู้สนับสนุนทางการเงินและผู้พัฒนาเขื่อนในลุ่มน้ำโขงตอนล่างได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยมีปัจจัยผลักดันให้เกิดการพัฒนาพลังงานน้ำ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน การขยายตัวของธุรกิจที่มีภาครัฐเป็นเจ้าของ ความมั่นคงทางพลังงาน เป้าหมายในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ ค.ศ. 2000 จีนมีอิทธิพลและขยายอำนาจเหนือภูมิภาคอาเซียน โดยใช้นโยบายในการสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ด้วยพรมแดนติดต่อกันทำให้ความสัมพันธ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นจะช่วยให้จีนสร้างความเข้มแข็งของอำนาจในแถบประเทศใกล้เคียงได้เพื่อส่งผลทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง

นอกจากนี้การลงทุนของจีนในสปป.ลาว โครงการคอมเพล็กซ์บันเทิงและท่องเที่ยวครบวงจรขนาดใหญ่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ใกล้สามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงราย ของกลุ่มทุน “ดอกงิ้วคำ” ในนามบริษัท คิงส์โรมัน จำกัด (Kings Romans of Laos Asian Economic & Tourism Development Zone) ซึ่งเป็นกลุ่มทุนใหญ่จากฮ่องกง และมาเก๊า ด้วยเงินทุนกว่า 3,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา บนพื้นที่ 827 เฮกตาร์ (หรือ 5,168 ไร่) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น อาณานิคมใหม่ของจีน ที่เชื่อมโยงกับเส้นทาง R3A บนพื้นที่ดินสปป.ลาว โดยมีสัญญาเช่า 99 ปี เมื่อถึงเวลานั้นหลายๆ อย่างก็เปลี่ยนแปลงไป สังคมและวัฒนธรรมที่มาจากจีนมาทดแทน เพราะก็เปลี่ยนแปลงไปมีแรงงานด้านต่างๆ ที่เป็นชาวจีนมาทำงานและอพยพมาอยู่อาศัย บรรยากาศและสภาพแวดล้อมต่างๆนั้นเหมือนอยู่เมืองจีน

แผนยุทธศาสตร์ Made in China 2025 ภายใต้ 10 อุตสาหกรรมแห่งอนาคตของจีน อันเป็นกลยุทธ์การพัฒนานวัตกรรมด้านอุตสาหกรรมการผลิต การประสานเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับภาคอุตสาหกรรม รวมไปถึงการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตราสินค้าของจีนในตลาดต่างประเทศ อุตสาหกรรม

[49] Nathaniel Matthews และ Stew Motta, “อิทธิพลของจีนต่อการพัฒนาพลังงานน้ำในแม่น้ำลานซางและที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง,” Water, land and ecosystems in the Greater Mekong, https://wle-mekong.cgiar.org/download/state-of-knowledge/china-influence-hydropower-development/SoK4%20-%20Mekong%20Chinese%20influence%20_Thai.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

การผลิตจีนส่งผลต่อด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอันเป็นผลจากการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ และการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง[50]

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์นักวิชาการ มหาวิทยาลัยพระตะบอง (University of Battambang) ท่านได้ให้ความเห็นว่า[51] “การลงทุนของจีนเป็นการสร้างประโยชน์ในด้านการเงิน และสร้างโครงสร้างพื้นฐาน แต่สิ่งจะพิจารณาคือความไม่สมดุลจากการมาลงทุน การสูญเสียในเรื่องทรัพยากร สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งในอนาคตมองภาคประชาชนน่าจะกดดันรัฐบาลให้ทบทวนการเข้ามาลงทุนของทุนจีน” จากนั้นไปสำรวจโรงงานผลิตซีเมนต์ Conch Cement ในจังหวัดพระตะบอง มูลค่า 230 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา บนที่ดิน 100 เฮกตาร์ ซึ่งเป็นบริษัท ร่วมทุนระหว่าง บริษัท Battambang KT Cement ของกัมพูชา และ Conch International Holdings ของฮ่องกง เริ่มดำเนินการใน ค.ศ. 2018 โดยโรงงานมีกำลังการผลิตปูนซีเมนต์ประมาณ 5,000 ตันต่อวัน และคาดว่าจะกำลังการผลิตปูนซีเมนต์รวม 1.8 ล้านตันต่อปี ซึ่งได้ส่งผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ฝุ่นควันจากการระเบิดหินเพื่อผลิตปูนซีเมนต์ และนายเส เม็งนาง (Sie Mengnang) ผู้บริหารโรงงานผลิตซีเมนต์แห่งนี้กล่าวว่า “กำลังการผลิตของโรงงานดังกล่าวจะเพียงพอต่อความต้องการของ บริษัทรับเหมาก่อสร้างในพระตะบองและจังหวัดใกล้เคียง การลงทุนสำหรับโรงงานแห่งนี้มาจาก Anhui Conch Cement Group ในจีนเพื่อตอบสนองนโยบาย One Belt One Road ของรัฐบาลจีน”[52]

ผลกระทบด้านอื่นๆ

การดำเนินงานของธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ได้เน้นการสนับสนุนด้านการเงินแก่ภาคโครงสร้างพื้นฐานและภาคอื่นๆ ที่ให้ประสิทธิผลการลงทุนที่ดีในภูมิภาคเอเชีย โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน สร้างความมั่งคั่ง และพัฒนาการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานในเอเชีย ธนาคารดังกล่าวมีอำนาจในการอนุมัติโครงการมากกว่าสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ถึงแม้จีนจะเน้นย้ำว่าธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชียจะเข้ามาสนับสนุนสถาบันการเงินระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้วมากกว่าจะเข้ามาเป็นคู่แข่ง แต่ในการดำเนินการนั้นจะพบว่าธนาคารดังกล่าวดำเนินงานไปในเชิงแข่งขันมากกว่า

โครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในศตวรรษที่ 21 มีพันธะผูกพันที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบภายในประเทศที่เข้าไปลงทุนในการสนับสนุนโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR)

---

[50] “Made in China 2025: ปฏิวัติมังกรด้วยนวัตกรรม,” กสิกรไทย, https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Chinese-Revolution-2025-Innovation.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[51] นักวิชาการ มหาวิทยาลัยพระตะบอง, สัมภาษณ์โดย พิทยา สุวคันธ์, กรุงพนมเปน กัมพูชา, 22 ธันวาคม 2560.

[52] Chea Vannak, “One more cement plant in Battambang,” *Khmer Times,* July 26, 2017, under “Business,” http://www.khmertimeskh.com/5074915/one-cement-plant-battambang/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ตามกรอบมาตรการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชียและการนำเข้าและส่งออก ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายภายในของแต่ละท้องถิ่น ในด้านการอพยพย้ายถิ่นฐานใหม่ และด้านชนพื้นเมือง มีการปฏิบัติต่ำกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล[53]

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างจีน ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศมหาอำนาจอื่นๆ จะเห็นได้จากการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่งผลต่อด้านความมั่นคงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในส่วนของภัยคุกคามทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจทั้งจากประเทศตะวันออกและตะวันตก ดังเช่นช่วงที่ผ่านมาญี่ปุ่นลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าลงทุนในจีนและฮ่องกง โดยมีอิทธิพลของจีนและนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่มุ่งเน้นมาทางเอเชียมากขึ้นเป็นแรงผลักดันอันเป็นการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนในอาเซียน ทำให้ญี่ปุ่นพยายามสกัดกั้นการขึ้นมามีอำนาจของจีนในภูมิภาคอาเซียน และเพิ่มบทบาทของญี่ปุ่นในภูมิภาคดังกล่าวให้กลับมาเป็นเจ้าแห่งเอเชียอีกครั้ง โดยยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นใช้การลงทุนธุรกิจและสานสัมพันธ์ในทางการทูตและการทหารด้วย เช่น การจัดหาเรือตรวจการณ์ชายฝั่งให้กับเวียดนาม ฟิลิปปินส์และมาเลเซีย ดังนั้นหลายประเทศต่างแข่งขันกันเพื่อสร้างอิทธิพลในอาเซียน จนทำให้ให้เกิดความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคนี้ ซึ่งทุกประเทศสามารถเป็นได้ทั้งมิตรและศัตรู ระหว่างจีน สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ที่เป็นทั้งโอกาสและผลประโยชน์ร่วมกัน และผลกระทบกับการแข่งขัน โดยเฉพาะประเด็นทะเลจีนใต้

ในกรณีของรัสเซีย แม้จะก้าวเข้ามามีบทบาทในอาเซียนหลังจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา แต่ถือว่าเป็นประเทศที่มีบทบาทในตลาดพลังงานและการค้าอาวุธของภูมิภาคอาเซียน เช่น ความร่วมมือระหว่างรัสเซียกับเวียดนามในโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานปรมาณู และเป็นผู้จัดหาเรือดำน้ำหลายลำให้กับรัฐบาลเวียดนาม เพื่อใช้ในการปกป้องพื้นที่ที่เวียดนามกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ในแถบทะเลจีนใต้ จะเห็นได้ว่ารัสเซียมียุทธศาสตร์ใหม่จากทางยุโรปมาสู่เอเชีย[54]

ในส่วนของเรื่องราคาน้ำมันดิบในไตรมาส 4 ค.ศ. 2017 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยแต่ยังอยู่ในระดับต่ำ เกิดจากปัจจัยความต้องการน้ำมันที่สูงขึ้นทั้งในช่วงฤดูหนาวและการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศเอเชีย โดยเฉพาะจีนและยังเกี่ยวเนื่องกับแรงกดดันจากปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มโอเปก (Organization of the Petroleum Exporting Countries: OPEC) อย่างลิเบีย และไนจีเรีย จะเห็นได้ว่าผลจากราคาน้ำมันสูงขึ้น จีนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อราคาน้ำมัน

เศรษฐกิจโลกในช่วงปลาย ค.ศ. 2017-2018 ถูกขับเคลื่อนด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การบริโภคภาคเอกชนจากตลาดแรงงานที่มีการฟื้นตัวเต็มที่ในหลายภูมิภาค (2) ภาวะการค้าโลกที่ฟื้นตัวต่อเนื่องจากอุปสงค์ประเทศหลัก ทำให้การส่งออกเป็นแรงเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศผู้ส่งออก (3) แรงหนุนจากนโยบายการคลัง โดยในช่วงเดือนตุลาคม ค.ศ. 2017 ในการประชุมสภาแห่งชาติของพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 ซึ่งจะมีการเปลี่ยนผ่านผู้นำหลักถึง 5 จาก 7 คน เป็นเหตุการณ์ที่ทั่วโลก

---

[53] “รุกคืบการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีนในอาเซียน และภูมิภาคอื่น,” Inclusive Development International, https://www.inclusivedevelopment.net/wp-content/uploads/2017/03/1.-Executive-Summary-TH.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[54] ทรงพจน์ สุภาผล, “ไม่มีมิตรแท้และศัตรูถาวรเมื่อประเทศมหาอำนาจต่างแข่งขันขยายอิทธิพลในอาเซียน,” *VOA, 9* กันยายน *2559, ภายใต้* “เอเชีย,” https://www.voathai.com/a/asia-pivots/3499920.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม *2561).*

เฝ้ามองการวางนโยบายของผู้นำจีนชุดใหม่ จะเห็นได้ว่าประเทศจีนมีบทบาทในเวทีโลกอย่างมาก โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ สำหรับ ค.ศ. 2018 กลุ่มประเทศเศรษฐกิจหลัก สหรัฐอเมริกา ยูโรโซน ญี่ปุ่น และจีน มีแนวโน้มการเติบโตต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้เกิดความผันผวนรุนแรงในภาวะการค้าการลงทุนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระยะต่อไปในอนาคตได้[55]

นอกจากนี้ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมต่อประชาชนพบว่า สังคมวัยแรงงานในภูมิภาคอาเซียนมีกลุ่มผู้สูงอายุน้อย และวัยทำงานของแรงงานมีมาก ทำให้มีความได้เปรียบในเรื่องนี้เพราะแรงงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจ การลงทุนที่เพิ่มขึ้น โอกาสการจ้างงานก็มีเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันจะต้องมีการพัฒนาทักษะแรงงานอยู่ตลอดเวลา ระบบการศึกษา แต่ขณะเดียวกันบางโครงการลงทุนของจีน จีนได้นำแรงงงานเข้ามาทำงานในประเทศนั้นๆ เมื่อโครงการเสร็จแรงงานเหล่านั้นก็จะทำงานในประเทศนั้นๆ ซึ่งผลกระทบต่อหลายประเทศ เช่น สปป.ลาว เมียนมา และกัมพูชา เป็นต้น

จากโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (OBOR) ของจีน ซึ่งมีรากฐานมาจากเส้นทางสายไหมในอดีต กำลังคืบคลานไปตามพื้นผิวอธิปไตยรัฐต่างๆ ในเอเชีย ยุโรป หรือแม้กระทั่งบางส่วนของแอฟริกา[56] สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศต่างๆ เริ่มแสดงท่าทีปรับตัวขานรับต่อยุทธศาสตร์นี้ของจีน ทั้งในแง่เศรษฐกิจและความมั่นคงมากขึ้น ทว่า คำถามสำคัญที่ยังไม่มีการพูดถึงนัก คือ ประเทศใดในอาเซียนที่น่าจะต้องเข้าไปพัวพันหรือเผชิญหน้ากับอิทธิพลจีน ผ่านโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ในระดับที่เข้มข้นไปจนถึงระดับที่เบาบางที่สุด ต่อกรณีดังกล่าว ขอเสนอให้มองภาพยุทธศาสตร์จีนในเอเชียอาคเนย์ผ่าน 4 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) เส้นทางสายไหมทางบก (silk road economic belt) ซึ่งเน้นขยายโครงข่ายโลจิสติกส์ผ่านระเบียงเศรษฐกิจทางบก โดยเน้นหนักไปที่เวียดนาม เมียนมา ไทย ลาว และกัมพูชา (2) เส้นทางสายไหมทางทะเล (maritime silk road) ซึ่งเน้นขยายโครงข่ายโลจิสติกส์ทางทะเล โดยเฉพาะเวียดนาม สิงคโปร์-มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบางส่วนของไทยกับเมียนมา เพื่อคลุมพลังการค้าทั้งในเขตทะเลจีนใต้ ช่องแคบมะละกาและทะเลอันดามัน (3) เส้นรอยต่อสร้อยไข่มุก (string of pearls) ซึ่งหมายถึงยุทธศาสตร์ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารของจีนให้ครอบคลุมท่าเรือสำคัญในเขตมหาสมุทรแปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย โดยมีเวียดนามและเมียนมาเป็นจุดยุทธศาสตร์หลัก (4) เส้นปะทะในทะเลจีนใต้ ซึ่งหมายถึงพื้นที่ความขัดแย้งเรื่องดินแดนในย่านทะเลจีนใต้ ระหว่างจีนกับบางรัฐในอาเซียน เช่น เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ฯลฯ

การปะติดปะต่อกันของภาพภูมิทัศน์ยุทธศาสตร์จีนทั้ง 4 ส่วนหลัก ส่งผลให้เกิดการจัดแบ่งประเทศในอาเซียนออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ (1) กลุ่มประเทศที่อาจเข้าไปเกี่ยวพันหรือเผชิญหน้ากับอิทธิพลจีนแบบเข้มข้นหนักหน่วง ได้แก่ เวียดนามและเมียนมา (2) กลุ่มประเทศที่อาจเข้าไปเกี่ยวพันหรือเผชิญหน้ากับอิทธิพลจีนแบบพอประมาณ ได้แก่ สิงคโปร์-ไทย-สปป.ลาว-กัมพูชา-มาเลเซีย และอินโดนีเซีย-ฟิลิปปินส์ และ (3) กลุ่มประเทศที่อาจเข้าไปเกี่ยวพันหรือเผชิญหน้ากับอิทธิพลจีนแบบเบาบาง ได้แก่ บรูไนและติมอร์ตะวันออก

---

[55] “Outlook ไตรมาส 4/2017,” SCB Economic intelligence center, https://www.scbeic.com/th/detail/product/3979 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

[56] ดุลยภาค ปรีชารัชช, “จัดอันดับรัฐอาเซียน ใต้พลังยุทธศาสตร์ “One Belt One Road” (1),” *ประชาชาติธุรกิจ,* 7 ธันวาคม 2560, *ภายใต้* “Asean Secret,” https://www.prachachat.net/columns/news-84206 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สำหรับเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่มีความเชื่อมโยงทั้งเส้นทางบกและเส้นทางทะเลของจีนตัดผ่าน เพื่อโยงเข้าหาเขตเศรษฐกิจจีนในมณฑลกว่างซีและอ่าวเป่ยปู้ นอกจากนั้น เวียดนามถูกจัดวางให้เข้าไปอยู่ในวงยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุกจีน ประจำย่านมหาสมุทรแปซิฟิก แต่ขณะเดียวกันเวียดนามเองก็เป็นประเทศที่มีข้อพิพาทเรื่องทะเลจีนใต้กับจีนในระดับที่เข้มข้น ดังนั้น เวียดนาม จึงจัดอยู่ในอันดับต้นๆ ของประเทศที่มีผลประโยชน์ได้เสียกับจีนในระดับสูง ส่วนเมียนมาจัดเป็นรัฐที่ค่อยๆ ถูกแนวท่อก๊าซ ตลอดจนถนน ทางรถไฟและท่าเรือจีนพาดผ่าน เพื่อเชื่อมมณฑลยูนนานเข้ากับอ่าวเบงกอล โดยถึงแม้ว่าเมียนมาจะไม่มีข้อขัดแย้งเรื่องทะเลจีนใต้กับจีน หากแต่ด้วยปัจจัยภูมิรัฐศาสตร์ของเมียนมาเองที่เชื่อมโยงกับเอเชียใต้ เมียนมาจึงกลายเป็นพื้นที่หลักในยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุกจีน (ซึ่งส่วนหนึ่งที่เป็นไปเพื่อปิดล้อมอินเดียและโยงพลังเศรษฐกิจจีนในการบุกตลาดเอเชียใต้)

การผนึกท่าเรือและเมืองมหานครทางแถบช่องแคบมะละกาได้ทำให้กลุ่มประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย กลายเป็นแกนเศรษฐกิจหลัก ที่ส่งผลต่อการขยายตัวของเส้นทางสายไหมทางทะเล หากแต่ว่าทั้ง 2 ประเทศ ยังคงขาดแนวเชื่อมต่อทางบก จึงจำเป็นต้องพึ่งไทย สปป.ลาว กัมพูชา ในการผนึกพลังโลจิสติกส์ร่วมกับจีน ขณะที่กลุ่มประเทศไทย สปป.ลาว กัมพูชา ได้แปลงสภาพเป็นศูนย์กลางคมนาคมหลักประจำย่านอินโดจีนพื้นทวีป โดยมีไทยเป็นพื้นที่หลักที่รองรับนโยบายมุ่งลงใต้ของจีน (Go South Policy) ซึ่งพุ่งทะยานลงจากมณฑลยูนนานเข้าสู่คาบสมุทรมลายู อย่างไรก็ตาม จีนเริ่มขยายพลังโลจิสติกส์ในสปป.ลาวและกัมพูชาควบคู่กันไป เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง พร้อมใช้ฐานยุทธศาสตร์จากทั้ง 2 มณฑลเข้าประกบฐานตลาดในไทยและเวียดนาม กระนั้นก็ดี ทั้งไทย สปป.ลาว และกัมพูชา อาจไม่ต้องเผชิญความขัดแย้งทางทหารกับจีนแบบเข้มข้น เนื่องจากไม่ใช่คู่พิพาทกับจีนในทะเลจีนใต้ (เมื่อเทียบกับเวียดนาม) และก็ไม่ถูกจีนสำแดงอิทธิพลขนานใหญ่ผ่านยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุกตรงแถบเบงกอล (เมื่อเทียบกับเมียนมา)

จีนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินรายใหญ่และเป็นคู่แข่งกับประเทศมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคอาเซียน แต่เงินช่วยเหลือจากจีนมักจะมีเงื่อนไขที่ไม่โปร่งใส และเอารัดเอาเปรียบประเทศลูกหนี้เกินเหตุจนนำไปสู่ปัญหาหลายๆ อย่าง อย่างตอนแรกที่จีนประกาศโครงการ OBOR ที่หวังสะท้อนความยิ่งใหญ่ของจักรวรรดิจีนในอดีต ประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในขอบข่ายของโครงการต่างพากันตื่นเต้นกับอภิมหาโปรเจกต์ของจีน และหวังจะได้รับผลประโยชน์ต่างตอบแทนอย่างสมเหตุสมผลไปพร้อมกัน แต่หลายโครงการที่ถูกวาดภาพไว้อย่างสวยหรูกลับถูกสอดแทรกด้วยการแสวงประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม

เหมือนกับโครงการสร้างเขื่อนของปากีสถาน มูลค่า 1.4 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ที่ตอนแรกถูกรวมอยู่ในโครงการระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน สุดท้ายทางปากีสถานตัดสินใจถอดออกจากความร่วมมือ หลังประเมินแล้วว่าไม่คุ้มและขัดต่อประโยชน์ของชาติ เพราะจีนยื่นเงื่อนไขว่าเขื่อนจะต้องตกเป็นของจีนโดยจีนจะเป็นผู้เสียค่าบำรุงรักษาและค่าดำเนินการเอง

ในช่วงเวลาเดียวกันทางเนปาลก็ยกเลิกโครงการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำมูลค่า 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ OBOR ที่จีนเป็นผู้ริเริ่ม โดยทางเนปาลให้เหตุผลว่า โครงการดังกล่าวขัดต่อกฎหมาย เนื่องจากบริษัทจากจีนที่ได้รับสัมปทานถูกเลือกมาโดยปราศจากคู่แข่ง

ส่วนประเทศที่ไม่มีทางเลือกมากนักก็จำเป็นที่จะต้องยอมรับเงื่อนไขที่เสียเปรียบสุดๆ เช่น ศรีลังกาที่เจอปัญหาทางการเงินอย่างหนักหลังผ่านสงครามกลางเมืองมาได้ไม่นานก็ต้องยอมเซ็นสัญญามอบให้ท่าเรือน้ำลึกฮัมบันโตตา (Hambantota) ให้ตกอยู่ในความครอบครองของจีนนานถึง 99 ปี เพื่อแลกกับเงิน

ลงทุน 1.1 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ท่ามกลางความกังวลของประชาชนว่าเงินลงทุนจากจีนดังกล่าวจะถูกเอาไปใช้ประโยชน์ทางการทหารหรือไม่ และมีอีกหลายประเทศที่จะยอมรับเงินกู้เงื่อนไขสุดโหดจากจีน คือรัฐบาลที่สนับสนุนจีนแบบไม่ลืมหูลืมตา หรือรัฐบาลที่มีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนจนชาติตะวันตกไม่อยากคบหา

การสกัดอิทธิพลจีนในโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ (OBOR) ที่แผ่อิทธิพลไปทั่วเอเชียและทั่วโลกอย่างสะดวกง่ายดายแต่เพียงฝ่ายเดียว สำหรับ 4 ประเทศ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย ซึ่งล่าสุดสื่อออสเตรเลียรายงานว่า ทั้ง 4 ชาติอาจรวมพลังกันก่อตั้งโครงการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อแข่งขันกับ OBOR และการลดอิทธิพลของจีน มีรายงานการเยือนสหรัฐอเมริกาของนายมัลคอล์ม เทิร์นบุลล์ นายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย มีวาระการหารือประเด็นดังกล่าว แต่เนื่องจากแผนการดังกล่าวอยู่ในระยะเริ่มต้นจึงยังไม่สุกงอมพอที่จะประกาศออกมาได้ แต่อ้างว่าโครงการนี้ไม่ใช่ “คู่แข่ง” ของจีน เป็นแต่เพียง “ทางเลือก” หนึ่งนอกเหนือจาก OBOR เท่านั้น และ นายเร็กซ์ ทิลเลอร์สัน รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาได้ไปเยือนอินเดียและหารือกับนายนเรนทรา โมดิ นายกรัฐมนตรีอินเดีย ชักชวนให้ร่วมมือกันสร้างถนนเชื่อมในอนุทวีปและเชื่อมท่าเรือในอินโด-แปซิฟิก เพื่อเป็นทางเลือกนอกเหนือจาก OBOR โดยนายทิลเลอร์สันผลักดันให้มีการสร้างถนนเชื่อมในบังกลาเทศและอัฟกานิสถาน เพื่อที่จะดึงดูดให้ปากีสถานอยากเข้ามาร่วมด้วย เพราะสหรัฐอเมริกามองว่าปากีสถานนั้นเป็นแหล่งหลบซ่อนของกลุ่มก่อการร้ายที่จะต้องกำจัดออกไป

สำหรับอินเดียนั้นค่อนข้างจะต่อต้านโครงการ OBOR มาแต่แรก เพราะเส้นทางหลักสายหนึ่งของ OBOR ตัดผ่านแคชเมียร์ซึ่งเป็นพื้นที่มีข้อพิพาทระหว่างอินเดีย-ปากีสถาน หลังจากพบปะผู้นำอินเดียแล้ว สหรัฐอเมริกาได้หารือ 4 ฝ่ายกับอินเดีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ระหว่างไปร่วมประชุมอาเซียนและเอเชียตะวันออกซัมมิตที่ฟิลิปปินส์เกี่ยวกับโครงการโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว ซึ่งจีนไม่พอใจเพราะถือว่าชาติประชาธิปไตยกำลังรวมตัวกันเพื่อสกัดการรุกคืบของ OBOR ความเคลื่อนไหวของ 4 ชาติดังกล่าว ยังมีขึ้นหลังจากล่าสุดจีนได้วางแผนขยาย OBOR ไปถึงขั้วโลกเหนือด้วยการพัฒนาเส้นทางเดินเรือไปขั้วโลกเหนือหรือ “เส้นทางสายไหมขั้วโลกเหนือ” หลังจากภาวะโลกร้อนทำให้น้ำแข็งละลาย

ทั้งนี้ 4 ประเทศดังกล่าว ญี่ปุ่นเป็นชาติที่ออกแรงผลักดันแข็งขันที่สุด เพื่อสกัดอิทธิพลจีนในภูมิภาคเอเชีย เพราะนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาเป็นผู้มีบทบาทนำในเอเชียในแง่ของงานดูแลความมั่นคง ส่วนญี่ปุ่นซึ่งมีบทบาทรองที่มุ่งไปทางด้านเศรษฐกิจ และในช่วงที่ โดนัลด์ ทรัมป์ ก้าวขึ้นเป็นผู้นำของสหรัฐอเมริกา ได้เปลี่ยนนโยบายลดบทบาทสหรัฐอเมริกาในต่างประเทศ และได้ถอนตัวจากความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (TPP) ทำให้ญี่ปุ่นไม่สามารถพึ่งพาบทบาทนำของสหรัฐอเมริกาทั้งในแง่ความมั่นคงและเศรษฐกิจเพื่อคานอำนาจจีน ดังนั้นญี่ปุ่นจึงต้องพยายามแสดงบทบาทหลักแทน เมื่อ ค.ศ. 2016 ญี่ปุ่นได้เปิดตัวโครงการที่จะเป็นทางเลือกแข่งกับ OBOR ซึ่งเรียกว่า “โครงสร้างพื้นฐานคุณภาพสูง” มูลค่าราว 2 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นจับมือกับอินเดียพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้า ทางรถไฟ และท่าเรือในศรีลังกา บังคลาเทศ เมียนมา และบนเกาะของอินเดีย เพราะญี่ปุ่นกังวลว่าอิทธิพลของจีนจะขยายไปมากกว่าแปซิฟิกตะวันตก โดยเฉพาะหลังจากศรีลังกาได้มอบท่าเรือฮัมบันโตตาให้กับจีนเพื่อใช้หนี้ที่ค้างชำระจีน ญี่ปุ่นยังได้พยายามขยายอิทธิพลเศรษฐกิจไปยังยุโรปกลางและตะวันออกแข่งกับจีน ด้วยการเดินทางไปเยือนประเทศรอบทะเลบอลติกและประเทศยุโรปตะวันออก ซึ่งประเทศเหล่านี้ล้วนอยู่บนเส้นทางที่ OBOR ขณะที่เศรษฐกิจญี่ปุ่นเองก็มีปัญหาหนี้สาธารณะสูงเช่นเดียวกับ

สหรัฐอเมริกา หากสหรัฐอเมริกาได้กลับสู่ภาวะปกติ สหรัฐอเมริกาก็คงเริ่มเคลื่อนไหวจับมือกับอีก 3 ชาติ เพื่อสกัดการรุกคืบของ OBOR อีกครั้ง

กล่าวได้ว่า การดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง เป็นการดำเนินยุทธศาสตร์ที่จีนพยายามใช้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นฐานในการสร้างอำนาจให้จีนสามารถมีบทบาทบนเวทีโลกได้ โดยใช้ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ระหว่างจีนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินนโยบายการลงทุน ตลอดจนการสร้างความไว้วางใจให้เป็นที่ยอมรับของประเทศในภูมิภาคดังกล่าวเพื่อที่จะสามารถดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ ดังนั้นการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวของจีนจึงมีทั้งผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบต่อจีนและภูมิภาคดังกล่าวในการพัฒนาประเทศ ถึงแม้จีนจะพยายามสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน แต่ก็ยังมีผลกระทบเชิงลบให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังนั้นประเทศที่ได้รับการช่วยเหลือจากจีนควรที่จะพิจารณาถึงผลกระทบเชิงบวกและเชิงผลที่จะเป็นผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศตนก่อน เศรษฐกิจโลกได้เปลี่ยนแปลงบริบทไปบทบาทในเวทีเศรษฐกิจโลกของกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาแต่มีศักยภาพสูงอย่างอินเดีย จีน และกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะมีบทบาทมากขึ้น ทั้งนี้ในช่วงระบบเศรษฐกิจที่ถูกเชื่อมต่อกันผ่านเครือข่ายไร้สายที่ได้ส่งผลให้เกิดการปรับตัวของรูปแบบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ การผลิต และการบริโภค เป็นต้น

บทที่ 7

บทสรุป

การศึกษาวิจัย ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ว่า ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย (1) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ และ (3) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้การศึกษาวิจัยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เตรียมตัวรับมือและการกำหนดทิศทางการเป็นพื้นที่ทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) รวมถึงเรื่องการต่อรองและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการก้าวไปสู่ความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ในอนาคต ผลการศึกษาพบว่า

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จีนเป็นประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การเปิดประเทศเมื่อ ค.ศ. 1978 การขยายตัวของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ และจีนมีทุนสำรองระหว่างประเทศสูงเป็นอันดับหนึ่งของโลก ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 รัฐบาลจีนได้ใช้นโยบายก้าวออกไป (Going Out Policy) เป็นเครื่องมือในการขยายการลงทุนในต่างประเทศของจีน และได้บรรจุตามเป้าหมายของนโยบายดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ค.ศ. 2001-2005) จนถึงฉบับที่ 11 (ค.ศ. 2006-2010) ต่อมาเข้าสู่ยุคของสีจิ้นผิงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2011-2015) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ค.ศ. 2016-2020) เพื่อให้จีนสามารถขยายตลาดการค้าและการลงทุนไปยังระดับโลก อันเนื่องมาจากอุตสาหกรรมการผลิตหลายประเภท เช่น สิ่งทอ เครื่องจักร อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าอุปโภคและบริโภคของจีน มีการผลิตเกินความต้องการภายในประเทศ ต่อมาจีนก็ได้ดำเนินนโยบายเชิงยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงระหว่างประเทศผ่านโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เชื่อมโยงไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ที่สำคัญคือยุทธศาสตร์การลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนที่เริ่มชะลอตัวในยุคของสีจิ้นผิง การเพิ่มขึ้นของต้นทุนแรงงานในประเทศ การชะลอตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจ และความไม่สมดุลเนื่องจากภาคการผลิตส่วนเกิน มีเหตุผลบางประการที่กระตุ้นให้มีการลงทุนในต่างประเทศ ปัจจัยเหล่านี้ได้กลับถูกป้อนเข้าสู่โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ที่เป็นความต้องการของจีนซึ่งมองเห็นโครงการการลงทุนในต่างประเทศที่นำโดยทุนจีน เทคโนโลยีจีน และคนจีน เพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ จากประโยชน์ที่จีนจะได้รับจะ

แบ่งเป็นหลายช่วง ในระยะแรกรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่จะได้รับสัญญาโครงสร้างพื้นฐาน แต่เนื่องจากประเทศผู้รับการลงทุนจะได้รับประโยชน์จากการลงทุนในต่างประเทศ เมื่อเวลาผ่านไปตลาดของภูมิภาคอาเซียนจะเปิดรับสินค้าและบริการที่หลากหลาย ซึ่งบริษัทเอกชนขนาดเล็กของจีนสามารถเข้าร่วมการลงทุน รวมทั้งคลื่นคนจีนที่กำลังเคลื่อนออกมายังภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น

จากนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) พบว่า นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่เป็น นโยบายที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคเอเชีย แอฟริกา และยุโรป โดยที่มีจีนเป็นจุดศูนย์กลางซึ่งเส้นทางภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ประกอบด้วย 3 เส้นทางได้แก่ เส้นทางสายไหมทางบกจะประกอบด้วยสองเส้นทางย่อย คือ เส้นทางสายไหมสายเหนือที่จะเชื่อมโยงด้วยระบบคมนาคม 2 แบบ คือ การคมนาคมทางรถไฟหรือถนน ซึ่งจะเชื่อมโยงจากจีนไปถึงอังกฤษ และเส้นทางคมนาคมทางถนน ซึ่งจะเชื่อมโยงจีนไปยังเส้นทางในยุโรป เส้นทางที่สองของเส้นทางสายไหมสายเหนือคือเส้นทางที่เชื่อมโยงจีน-ปากีสถาน เส้นทางนี้อยู่ภายใต้ระเบียงเศรษฐกิจ China-Pakistan Economic corridors (CPEC) เส้นทางย่อยที่สองคือเส้นทางสายไหมสายใต้ เส้นทางนี้ถูกพัฒนาภายใต้ระเบียงเศรษฐกิจ 2 ระเบียงได้แก่ ระเบียงเศรษฐกิจ China-Indo-China Peninsula Economic Corridor (CICPEC) ระเบียงเศรษฐกิจนี้จะเชื่อมโยงตั้งแต่จีนไปสิงคโปร์ ซึ่งแผนแม่บทของเส้นทางในระเบียงเศรษฐกิจจีน-อินโดจีนนี้จะให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงทั้งจากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิม คือการเชื่อมโยงผ่านเส้นทาง R3A และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่ คือการพัฒนาเส้นทางรถไฟคุณหมิง-สิงคโปร์ ระเบียงเศรษฐกิจที่สองคือ ระเบียงเศรษฐกิจ Bangladesh-China-India-Myanmar Economic Corridor (BCIMEC) ซึ่งจะเชื่อมโยงอินเดีย บังกลาเทศ และเมียนมาร์ ก่อนเข้าสู่มณฑลคุณหมิงของจีน

และเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 จะส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคแถบมหาสมุทร โดยจุดเริ่มต้นเส้นทางที่มณฑลฝูเจี้ยนของจีน เชื่อมโยงสู่อาเซียน ไปจนถึงแอฟริกาและยุโรป และยังมีเส้นทางสายไหมแห่งใหม่ในการขนส่งก๊าซและพลังงาน เป็น โครงการของท่อส่งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันจากยุโรปผ่านตะวันออกกลางสู่จีน ตลอดเส้นทางสายไหมใหม่จีนได้เข้าไปมีบทบาทหลักในการออกเงินทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตลอดเส้นทางสายไหมและภายในประเทศจีนเองเพื่อให้สามารถรองรับปริมานการค้าที่เพิ่มขึ้น การสร้างสิ่งจูงใจให้กับนักลงทุนรวมถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจตามรายทางอีกด้วยและรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต โดยจีนได้ออกแบบให้เส้นทางสายไหมเชื่อมโยงกันตลอดเส้นทาง ซึ่งจีนก็ได้ประกาศมาตรการ 3 ไม่ ซึ่งประกอบด้วย ไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น ไม่ขยายอิทธิพลเหนือประเทศอื่น ไม่พยายามแสดงตัวว่ามีอำนาจหรือพยายามครอบงำประเทศอื่น เพื่อแสดงออกถึงการทะยานขึ้นอย่างสันติ (Pleaseful Rise)

จากการศึกษา ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องไปกับแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) โดยมีนัยถึงใจกลางโลกจะมีความสำคัญมากกว่าเพราะมีประชากรและพื้นที่มากกว่า ดังนั้นบริเวณที่เป็นใจกลางย่อมตั้งอยู่ที่ดินแดนส่วนใหญ่ในยูเรเซีย โดยใครสามารถควบคุมยุโรปตะวันออกได้ ก็สามารถควบคุมใจกลางโลกได้ ใครครอบครองบริเวณใจกลางโลกได้ ก็ครอบครอง World Island ได้ ใครครอบครอง World Island ได้ก็ครอบครองโลกได้ ซึ่งเส้นทางสายไหมสายเหนือของจีนพาดผ่านยูเรเซีย ขณะเดียวกันประเทศใดที่ครอบครองอำนาจใหญ่ในโลกจำเป็นต้องมีอำนาจทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งจีนก็มุ่งเน้นการเชื่อมโยงทางทะเลผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) จะเป็นนโยบายที่สนับสนุนให้จีนมีอำนาจที่ยิ่งใหญ่ เนื่องจากการควบคุมบริเวณใจกลางโลกและการสร้างเสริม

อำนาจทางทะเล ซึ่งนโยบาย One Belt One Road ถูกออกแบบให้สามารถบรรจบกันได้ทำให้การเชื่อมโยงกันของอำนาจทั้งทางบกและทางทะเลของจีน ซึ่งการแสดงของจีนในหลักการที่สำคัญคือ เพื่อให้ประเทศตามแนวเส้นทางสายไหมใหม่วางใจจีนว่าจะไม่แทรกแซงกิจการภายในหรือพยายามครอบงำประเทศใดๆ จีนจะใช้นโยบาย One belt One Road เครื่องมือในการเข้าสู่ภูมิภาคต่างๆ อย่างแนบเนียนและเป็นมิตร กล่าวได้ว่าจีนกำลังก้าวขึ้นสู่ความเป็นมหาอำนาจโลกอย่างสงบและสันติ

จากการพัฒนาเศรษฐกิจจีนในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมาจีนไม่เพียงก้าวขึ้นมาเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก แต่ยังได้ผันตัวเองเป็นนักลงทุนข้ามชาติที่ทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่บรรษัทข้ามชาติจากสหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชียตะวันออก (ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) ต่างนำเงินลงทุนจำนวนมหาศาลเข้าไปลงทุนในจีน หลังจากนั้นจนทำให้จีนกลายเป็นยักษ์ใหญ่ด้านอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งของโลก นักลงทุนของจีนเองโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่รัฐถือหุ้นก็ได้ขยายการลงทุนไปต่างประเทศมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้เงินลงทุนในต่างประเทศของจีนเพิ่มจากมูลค่าเฉลี่ยปีละ 400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในทศวรรษ 1980 เป็นปีละ 2.3 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในทศวรรษ 1990 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นับจากนั้น จนมีวงเงินลงทุนในต่างประเทศรวมถึงประมาณ 37-40 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อสิ้น ค.ศ. 2003 โดยทางการจีนได้อนุมัติโครงการลงทุนในต่างประเทศทั้งสิ้นกว่า 7,000 โครงการใน 160 ประเทศ (ไม่รวมการลงทุนในภาคการเงิน) ในกิจการหลากหลายประเภท อาทิ พาณิชยกรรม การขนส่ง เหมืองแร่ การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมการผลิต ทั้งนี้ ไทยเป็นประเทศเป้าหมายการลงทุนที่สำคัญแห่งหนึ่งของจีนโดยมีปริมาณการลงทุนรวมติดอันดับหนึ่งในอาเซียนและอันดับ 5 ของประเทศที่จีนเข้าไปลงทุนทั่วโลก

จีนได้ผันตัวเป็นนักลงทุนข้ามชาติ การลงทุนข้ามชาติของจีนเพิ่งเริ่มต้นขึ้นในทศวรรษ 1980 หลังเติ้งเสี่ยวผิงอดีตผู้นำของจีนปฏิรูประบบเศรษฐกิจโดยนำกลไกตลาดมาใช้ แต่การลงทุนช่วงแรกยังมีปริมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่นับจากทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา การลงทุนของจีนในต่างประเทศได้ก้าวกระโดดขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากทางการจีนหันมาสนับสนุนวิสาหกิจของจีนทั้งของรัฐและเอกชนให้ไปลงทุนในต่างประเทศอย่างจริงจัง ทั้งนี้ การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของจีนทำให้เงินลงทุนจากต่างประเทศไหลเข้าจีนจำนวนมหาศาล กอปรกับการได้เปรียบดุลการค้าทำให้เงินสำรองระหว่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นมากจนทางการจีนอนุญาตให้ธุรกิจจีนนำเงินตราต่างประเทศออกไปลงทุนในต่างแดนได้ โดยทางการจีนได้ให้การสนับสนุนทางการเงินกับผู้ส่งออกชั้นนำกว่า 33 ราย เพื่อบุกเบิกธุรกิจในต่างประเทศ

การลงทุนในต่างประเทศได้กลายมาเป็นแผนระยะยาวของรัฐบาลจีนโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 10 (ค.ศ. 2001-2005) ได้กำหนดให้มีการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ ทางการจีนยังได้กำหนดเป้าหมายให้วิสาหกิจชั้นนำของประเทศ 500 แห่งขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศ โดยหวังว่าจะสามารถผลักดันให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ของจีน 50 แห่งติดอยู่ในอันดับบริษัทชั้นนำ 500 แห่ง ทั่วโลกภายใน ค.ศ. 2015 นอกจากนี้ ทางการจีนยังวางแผนส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดรองลงมาของจีนจำนวน 500 แห่ง ผันตนเองเป็นวิสาหกิจข้ามชาติ แนวทางดังกล่าวทำให้ยอดอนุมัติโครงการลงทุนในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ทางการจีนยังดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการลงทุนโดยลงนามในความตกลงทวิภาคีด้านการลงทุนกับ 103 ประเทศ ทั่วโลก รวมทั้งอนุสัญญายกเว้นภาษีซ้อนกับ 68 ประเทศ

อย่างไรก็ตาม ตัวเลขการลงทุนในต่างประเทศของจีนเป็นเรื่องยากที่จะประเมิน แม้ว่าตัวเลขเงินลงทุนของจีนที่ประเมินโดย United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

จะมีมูลค่าสูงถึง 36 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อสิ้น ค.ศ. 2002 แต่ตัวเลขทางการจีนในช่วงเวลาเดียวกันกลับมียอดเพียง 9.34 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนเชื่อว่าตัวเลขทางการจีนน่าจะต่ำกว่าความเป็นจริงมาก เนื่องจากเป็นการรวมตัวเลขเฉพาะโครงการลงทุนใหม่ที่ขออนุญาตโอนเงินทุนออกจากจีนโดยไม่ได้รวมตัวเลขเงินลงทุนในแบบอื่นๆ เช่น เงินลงทุนที่มาจากรายรับในต่างประเทศ เงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุนนอกประเทศจีน หรือแม้กระทั่งเงินให้กู้ระหว่างบริษัทในเครือ เป็นต้น นอกจากนี้ วิสาหกิจจำนวนมากของจีนได้เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฮ่องกงและใช้ฮ่องกงเป็นฐานการลงทุนของตนทำให้ตัวเลขเงินลงทุนดังกล่าวไม่ได้รับการบันทึกจากทางการจีน

การสนับสนุนอย่างเต็มที่ของทางการจีนผนวกกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจจีนทั้งในและต่างประเทศทำให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ของจีนจำนวนมากเติบโตจนกลายเป็นธุรกิจข้ามชาติชั้นนำในหมู่ประเทศกำลังพัฒนา โดยบรรษัทข้ามชาติของจีนที่อยู่ใน 50 ลำดับแรกของบรรษัทข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนาได้เพิ่มจำนวนจาก 7 บรรษัท ใน ค.ศ. 1994 เป็น 12 บรรษัท ใน ค.ศ. 2001 อาทิ China Ocean Shipping; China National Offshore Oil Corporation; China State Construction Engineering; China National Petroleum; China Harbour Engineering; Shanghai Baosteel; Haier Group; และ ZTE Corporation เป็นต้น หรืออีกนัยหนึ่งธุรกิจข้ามชาติของจีนกำลังก้าวขึ้นเป็นธุรกิจยักษ์ใหญ่ในกลุ่มประเทศโลกที่สามมากขึ้นทุกขณะ

นอกจากกลุ่มธุรกิจยักษ์ใหญ่ดังกล่าวแล้ว ธุรกิจข้ามชาติขนาดย่อมของจีนก็มีบทบาทต่อวงการธุรกิจระหว่างประเทศเนื่องจากได้สร้างกระแสการควบรวมกิจการในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เมื่อ ค.ศ. 2003 บริษัท TCL ผู้ผลิตโทรทัศน์ของจีนได้สร้างความงงงันให้กับวงการธุรกิจของยุโรปเมื่อเข้าซื้อบริษัท Thomson ซึ่งเป็นกิจการเก่าแก่ของฝรั่งเศสและยังขยายธุรกิจเข้าไปในเวียดนาม ไทย เยอรมนี โปแลนด์ และเม็กซิโก และใน ค.ศ. 2004 กลุ่ม China National Bluestar ของจีนก็ได้เข้าถือหุ้นใหญ่ในบริษัท Ssangyong Motors ผู้ผลิตรถยนต์อันดับ 4 ของเกาหลีใต้ เช่นเดียวกัน อุตสาหกรรมกลุ่มอื่นๆ ของจีนได้เข้าไปลงทุนในประเทศต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่ม Huayuan ผู้ผลิตสิ่งทอและเวชภัณฑ์ของจีนได้ลงทุนในเม็กซิโก แคนาดา ไนเจอร์ และไทย กลุ่ม Konka ผู้ผลิตโทรทัศน์ชั้นนำอีกรายหนึ่งก็ได้เข้าไปลงทุนผลิตโทรทัศน์ในอินเดีย อินโดนีเซียและเม็กซิโก เป็นต้น

แม้ว่าการลงทุนของจีนจะครอบคลุมถึงประมาณ 160 ประเทศทั่วโลก แต่ร้อยละ 60 ของการลงทุนทั้งหมดได้มุ่งมาที่ประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย-แปซิฟิก ตามด้วยอเมริกาเหนือ อัฟริกา และละตินอเมริกา โดยฮ่องกงเป็นประเทศที่จีนเข้าไปลงทุนเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย ไทย รัสเซีย เปรู มาเก๊า และเม็กซิโก ในขณะที่การลงทุนของจีนในประเทศพัฒนาแล้วจะเน้นที่ธุรกิจบริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) การลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาของจีนจะมุ่งไปที่ธุรกิจเหมืองแร่ ทรัพยากรธรรมชาติ และอุตสาหกรรมการผลิต อาทิ สิ่งทอ รองเท้า รถจักรยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การลงทุนในต่างประเทศของจีนในต่างประเทศ นอกเหนือจากการสนับสนุนและผลักดันของรัฐบาลแล้ว วิสาหกิจจีนยังมีเหตุผลหลายประการที่ทำให้พากันขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศ ได้แก่

(1) การเติบโตของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่จากการบริโภคในประเทศร่วมกับการส่งออกที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ประกอบการต้องการขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศเพื่อสร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับรวมทั้งเป็นช่องทางการขยายตลาด หลายบริษัทถึงกับเข้าควบรวมกิจการท้องถิ่นเพื่อเป็นเจ้าของ

เครือข่ายธุรกิจในประเทศนั้นๆ เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งตลาดและสามารถจำหน่ายสินค้าในวงกว้างขึ้น ผู้ผลิตสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าหลายราย เช่น Konka Electronics, Skyworth, Changhong Electronic Groups, Haier และ TCL ต่างมุ่งลงทุนในต่างประเทศเพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าของตนด้วยกันทั้งสิ้น

(2) การลงทุนจากต่างประเทศจำนวนมหาศาลในจีนในรอบกว่า 4 ทศวรรษที่ผ่านมาเป็นการเพิ่มกระแสการแข่งขันของธุรกิจประเภทต่างๆ ทำให้วิสาหกิจของจีนเริ่มกระจายความเสี่ยงและแสวงหาโอกาสทางธุรกิจในต่างประเทศ บางกลุ่มธุรกิจซึ่งประสบความสำเร็จในการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูงก็ได้เข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมพื้นฐานในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการกีดกันทางการค้าของประเทศตะวันตก เช่น กลุ่ม Guanda Import and Export ได้ลงทุนอุตสาหกรรมสิ่งทอในกัมพูชา และกลุ่ม Shanghai Huayuan Group ลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอเช่นกันในไนจีเรียเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาและยุโรป

(3) การเติบโตของอุตสาหกรรมของจีนจำเป็นต้องอาศัยวัตถุดิบและพลังงานจำนวนมหาศาลทำให้เกิดการนำเข้าสินค้าโภคภัณฑ์จำนวนมาก เช่น น้ำมัน เหล็ก แร่ธาตุ เม็ดพลาสติก และสินค้าธัญญพืช ทำให้จีนพยายามสร้างหลักประกันด้านอุปทานสำหรับสินค้าที่จำเป็นให้กับตนโดยการเข้าไปลงทุนในประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา เอเชียและอัฟริกา บริษัทน้ำมันรายใหญ่ของจีน เช่น Sinopec, Petrochina และ China National Offshore Oil ได้เข้าไปลงทุนในประเทศต่างๆ ถึง 14 ประเทศ เช่น อินโดนีเซีย คาซักสถาน เมียนมา ซูดานและเยเมน เป็นต้น ส่วน COFCO และ China Metals and Minerals ได้เข้าไปสำรวจและผลิตแร่ในอัฟริกา

(4) วิสาหกิจจีนกำลังมุ่งพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อสร้างแบรนด์สินค้าระดับสากล ดังนั้นการลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วจึงเป็นหนทางหนึ่งในการเรียนรู้เทคโนโลยีชั้นนำของโลก ธุรกิจไฮเทคของจีนหลายกลุ่มถึงกับเข้าควบกิจการในประเทศพัฒนาแล้วเพื่อเป็นการเรียนรู้เทคโนโลยีทางลัด เช่น BOE Technology เข้าซื้อกิจการของ Hynix Semiconductor ในเกาหลีใต้เพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีจอแบน ส่วนกลุ่ม Shanghai Electric ได้ซื้อกิจการ Akiyama Publishing Machinery ของญี่ปุ่น นอกจากการควบรวมกิจการแล้ว วิสาหกิจของจีนยังเข้าไปตั้งหน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศ เช่น ZTE เข้าไปตั้งหน่วย R&D ในสวีเดน ขณะที่ Konka ตั้งหน่วย R&D ที่ Silicon Valley ส่วน Haier เลือกตั้งหน่วย R&D ที่เยอรมนีและศูนย์การออกแบบสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่บอสตัน เป็นต้น บางกลุ่มธุรกิจก็อาจร่วมทุนกับหุ้นส่วนที่มีเทคโนโลยีชั้นสูงในประเทศตะวันตก เช่น กรณีการร่วมลงทุนระหว่าง Huawei Technologies กับ Siemens, NEC, Matsushita และ Infineon. เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ทิศทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนนับเป็นเป้าหมายหลักอันหนึ่งเนื่องจากเหตุผลทางยุทธศาสตร์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของจีน การลงทุนของจีนในอาเซียนในช่วงทศวรรษ 1980 จีนมุ่งลงทุนไปที่แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติและวัตถุดิบโดยเฉพาะธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา ผลิตภัณฑ์ไม้และกระดาษ ต่อมาในทศวรรษ 1990 การลงทุนของจีนได้ขยายไปที่การค้าและอุตสาหกรรมเบาต่างๆ ต่อมาเมื่ออาเซียนรวมตัวกันเป็นเขตการค้าเสรีในต้นทศวรรษ 2000 จีนจึงเห็นช่องทางในการขยายตลาดสินค้าหลายชนิดและได้ลงทุนผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอุปโภคบริโภคในอาเซียนมากขึ้นอย่างชัดเจน

เมื่อเปรียบเทียบทิศทางการลงทุนของจีนในแต่ละประเทศอาเซียน โครงการลงทุนของจีนในแต่ละประเทศจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นกับทรัพยากรและวัตถุดิบทางการผลิตในประเทศนั้นๆ ตลอดจนเงื่อนไขทางการตลาดของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ โดยภาพรวมจะพบว่าการลงทุนของจีนในมาเลเซียจะมุ่งไปที่ผลิตภัณฑ์ยาง กระดาษและอุตสาหกรรมโลหะ เช่น โครงการผลิตเยื่อกระดาษขนาดใหญ่ที่ซาบาห์เป็นต้น ขณะเดียวกันจีนเริ่มให้ความสนใจกับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในมาเลเซียเนื่องจากฐานอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง ในทางตรงกันข้ามการลงทุนของจีนในฟิลิปปินส์มุ่งไปที่ภาคการค้าทั้งค้าส่งและปลีกสำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เช่น สิ่งทอ อาหารแปรรูป เครื่องดื่ม ยาสูบ วัสดุก่อสร้าง ของเล่น เวชภัณฑ์ ผักและผลไม้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ขณะนี้จีนกำลังสนใจภาคการผลิตโดยเฉพาะการลงทุนผลิตรถมอเตอร์ไซค์ในฟิลิปปินส์

สำหรับในสิงคโปร์การลงทุนของจีนจะเน้นไปที่ภาคบริการ โดยเฉพาะบริการทางการเงินและการธนาคารรวมทั้งการขนส่งและการค้า ธนาคารยักษ์ใหญ่ของจีนหลายแห่ง เช่น Bank of China, Agriculture Bank of China, Industrial and Commercial Bank of China และ China Construction Bank ต่างเปิดสาขาในสิงคโปร์ด้วยกันทั้งสิ้น นอกจากนี้ ธุรกิจพลังงานของจีน เช่น China National Petroleum Corporation (CNPC), China National Offshore Oil Corporation (CNOOC) และ Sinopec ต่างจัดตั้งบริษัทค้าน้ำมันในสิงคโปร์ของตนเองเนื่องจากการเป็นศูนย์กลางการค้าน้ำมันที่สำคัญของสิงคโปร์

สำหรับไทย การลงทุนของจีนค่อนข้างหลากหลายและกระจายในหลายอุตสาหกรรมนับตั้งแต่อุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมโลหะ ธนาคาร ประกันภัย การค้า โรงแรม ภัตตาคาร อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น จีนยังให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งออกไปยังตลาดอาเซียน กลุ่มผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าชั้นนำของจีน เช่น Haier และ TCL ได้เริ่มทำการผลิตสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในไทย นอกจากนี้ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ก็เป็นอุตสาหกรรมที่นักลงทุนจีนขอรับการส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่ม Worldbest Group ได้ลงทุนมูลค่ากว่า 100 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในไทยสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเคมีภัณฑ์และยังมีแผนขยายการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับยาง บรรจุภัณฑ์พลาสติก แผงวงจรไฟฟ้า ใยแก้วนำแสง การผลิตไฟฟ้า อัญมณี เครื่องโทรศัพท์ และชุดสายไฟ เป็นต้น

แนวโน้มยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะถูกกำหนดด้วยยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของจีนกับอาเซียน การเจรจาเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA) ตลอดจนความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้จีนขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนกับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประเทศในภาคพื้นทวีปมีศักยภาพสูงที่จะเป็นฐานการผลิตการลงทุนตลอดจนฐานการส่งออกสินค้าของจีนไปยังตลาดอาเซียน เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยของกลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง ที่เชื่อมกับจีนตอนใต้ตลอดจนความใกล้ชิดทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม แนวโน้มดังกล่าวเริ่มเกิดขึ้นโดยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในหลายประเทศในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีนซึ่งวิสาหกิจจีนได้ร่วมลงทุนเพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และได้รับความสนใจจากนักลงทุนจากจีนเข้าจองพื้นที่หลายโครงการ

นอกจากการลงทุนในภาคการผลิตแล้ว โครงการลงทุนด้านสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ของไทยถือเป็นแรงดึงดูดให้นักลงทุนจีนโดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่เข้ามาร่วมโครงการดังกล่าว China Ocean

Shipping Co (Cosco) เจรจาเพื่อร่วมทุนร้อยละ 25-35 ในกิจการไทยเดินเรือทะเลกับภาครัฐและเอกชนของไทย อุตสาหกรรมก่อสร้างจีนก็ได้มีบทบาทสำคัญในโครงการขนาดใหญ่ในประเทศไทยหลายโครงการ เช่น โครงการก่อสร้างสะพานพระราม 8 และกลุ่ม CITIC ได้แสดงความสนใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนของไทย นอกจากนี้ กลุ่มทุนจีนยังให้ความสนใจกับการลงทุนในธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่ด้วย อาทิ โครงการ All Seasons Place ที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นโครงการร่วมทุนไทย-จีนขนาดใหญ่ที่อาศัยเงินลงทุนจำนวนมากจากจีน โครงการขนาดใหญ่ของจีนจะเข้ามามีบทบาทสำคัญคือโครงการแลนด์บริดจ์ในภาคใต้เพื่อเชื่อมการขนส่งสินค้าและน้ำมันระหว่างทะเลอันดามันกับอ่าวไทย เนื่องจากจีนกำลังกระจายเส้นทางการขนส่งวัตถุดิบพลังงานหลายๆ เส้นทางด้วยเหตุผลทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง จีนจึงให้ความสนใจโครงการนี้อย่างมากและมีแผนส่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาล รวมทั้งจาก Sinochem ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจเข้ามาสำรวจลู่ทางการลงทุนร่วมกับปตท.ของไทยและกลุ่มบรรษัทข้ามชาติจากญี่ปุ่นและตะวันออกกลาง

แม้ว่าไทยจะมีศักยภาพที่จะเป็นฐานการลงทุนของจีนในอาเซียน แต่หลายประเทศก็กำลังหันมาดึงดูดเงินลงทุนจากจีนเช่นกันเนื่องจากกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ของจีนมีความพร้อมที่จะลงทุนในต่างประเทศกอปรกับการที่จีนมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากที่สุดในโลก จนต้องเข้าซื้อตราสารหนี้จำนวนมากในต่างประเทศทำให้แนวโน้มการลงทุนของจีนในต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ประเทศเดนมาร์ก มาเลเซีย สก็อตแลนด์ สิงคโปร์ สวีเดน เวลส์ และไทย ได้เปิดสำนักงานส่งเสริมการลงทุนในจีนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีน ไทยจึงต้องกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมยุทธศาสตร์การลงทุนจากจีนโดยชูจุดขายที่แตกต่างจากประเทศอื่น นอกจากนี้ ภาคเอกชนของไทยมีการพิจารณาความร่วมมือกับนักลงทุนจีนเพื่อขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศโดยเฉพาะในตลาดอาเซียนเพิ่มขึ้น

แม้ว่าปริมาณการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะยังไม่มากนักเมื่อเทียบกับการลงทุนข้ามชาติของนักลงทุนจากสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น แต่อัตราการขยายตัวได้เป็นไปอย่างก้าวกระโดด ด้วยเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก และการเติบโตอย่างรวดเร็วของวิสาหกิจจีนทำให้จีนกำลังทวีความสำคัญยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ในฐานะประเทศเจ้าหนี้และนักลงทุนข้ามชาติระดับแนวหน้าของประเทศกำลังพัฒนา และยิ่งรัฐบาลจีนมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของธุรกิจจีน รวมทั้งเผยแพร่แบรนด์สินค้าจีนในระดับสากลด้วย แล้วก็เชื่อได้ว่าการลงทุนข้ามชาติของจีนจะทวีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกมาก

การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนที่กำลังจะเกิดขึ้นจะเป็นแรงดึงดูดการลงทุนที่สำคัญของจีนให้มุ่งมายังอาเซียน เนื่องจากจีนมองว่าไทยมีศักยภาพที่จะเป็นฐานการลงทุนด้านอุตสาหกรรมของจีนสำหรับตลาดอาเซียน คาดว่าการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมุ่งไปยังอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เครื่องใช้ไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ สินค้าอุปโภคบริโภค ภาคบริการและโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ ดังนั้น ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคจึงน่าจะพิจารณาเข้าเป็นหุ้นส่วนกับนักลงทุนจีนเพื่อขยายธุรกิจเข้าไปยังอาเซียนและประเทศต่างๆ อีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ขยายพื้นที่ของการออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นตามนโยบายของสีจิ้นผิงที่ได้กำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศจีนจากนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนที่มีการคาดการณ์กันว่าจะแซงหน้าสหรัฐอเมริกา จนนำไปสู่การทำสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเด็นนี้กำลังท้าทายบทบาทของจีนทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัจจัยทางยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนแปลงภูมิเศรษฐศาสตร์ พบว่า ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีผลต่อยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ปัจจัยทางการเมือง ที่ก่อให้เกิดนโยบายโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้ประกาศความฝันของคนจีน (China Dream) โดยมุ่งหวังให้คนจีนทั้งประเทศอยู่ดีกินดี โดยจะใช้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ในการแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างมณฑลชายฝั่งตะวันออกกับมณฑลตะวันตกจีน รวมถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของชาวอุยกูร์ในมณฑลซินเจียง ดังนั้นจึงเป็นทางออกของปัญหา การมอบโอกาสและการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้กับมณฑลตอนในของจีนผ่านนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ นอกจากการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในประเทศแล้วนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ยังเป็นนโยบายที่จะช่วยให้จีนฝ่าวงล้อมอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร

การดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนมีพัฒนาการและรูปแบบการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันกับประเทศผู้ลงทุนข้ามชาติอื่นในต่างประเทศ แต่มีปัจจัยที่ได้สร้างความแตกต่างกับการลงทุนในต่างประเทศคือยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ มีทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหลายประเด็นด้วยกันคือ การเปิดตลาดใหม่ และระบายอุปทานภายในประเทศ และการปรับกลยุทธ์การใช้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ประเด็นแรก คือ การเปิดตลาดใหม่และระบายอุปทานภายในประเทศหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อ ค.ศ. 2008 ทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปซึ่งเป็นคู่ค้าหลักของจีนไม่มีกำลังซื้อเพียงพอทำให้เศรษฐกิจจีนชะลอตัว ซึ่งส่งผลให้อุปทานในภาคอุตสาหกรรมการก่อสร้างและอุตสาหกรรมเหล็กของจีนล้นเกิน เพราะไม่มีตลาดสำหรับระบายสินค้าทำให้บริษัทในอุตสาหกรรมดังกล่าวประสบภาวะขาดทุนจนเกิดภาระทางหนี้สินที่อาจกระทบต่อเศรษฐกิจจีนเป็นวงกว้างได้ ดังนั้นจีนจึงหาทางระบายอุปทานของภาคอุตสาหกรรมเหล็กและวัสดุก่อสร้างที่ล้นเกินของจีนผ่านการสร้างเส้นทางสายไหมใหม่ ซึ่งแต่ละโครงการที่จีนสร้างภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ มีการใช้วัตถุดิบ แรงงาน เทคโนโลยีและบริษัทจีนในการก่อสร้าง ซึ่งนอกจากจะช่วยระบายวัตถุดิบที่ล้นเกินแล้ว เส้นทางสายไหมใหม่ยังเป็นการเปิดตลาดใหม่และกระตุ้นการค้าตลอดเส้นทางสายไหมพาดผ่านอีกด้วย เพราะการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจจะช่วยสร้างโอกาสในการนำเข้า ส่งออกระหว่างประเทศคู่ค้าและจีนเพราะการไหลของสินค้า ทุน และทรัพยากร ได้ง่ายขึ้น เพราะมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ ซึ่งจีนเองได้เห็นโอกาสทางการค้าตรงนี้จึงได้ประกาศนโยบาย Made in China 2025 เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการผลิตสินค้าของจีนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับก่อนส่งออกสู่ต่างประเทศตามรายทางของเส้นทางสายไหม

ประเด็นที่สอง การปรับกลยุทธ์การใช้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ จีนเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศสูงที่สุดในโลก แต่ก่อนหน้านี้จีนกลับใช้ไปกับการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนต่ำเพียง 2-3 เปอร์เซ็นต่อปี ดังนั้นทางการจีนจึงมองหาช่องทางในการใช้ทุนสำรองผ่านการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าพันธบัตรโดยการตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และกองทุนเส้นทางสาย

ไหม (SRF) ที่จีนเป็นหัวเรือหลัก ซึ่งจะมีบทบาทสอดคล้องไปกับการดำเนินนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ ในการช่วยส่งเสริมการปล่อยกู้ให้แก่ประเทศตามรายทางที่ไม่มีเงินทุนเพียงพอในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้วยตนเอง ซึ่งการก่อตั้งธนาคารและกองทุนโดยที่จีนเป็นหัวเรือใหญ่นั้นจะทำให้จีนมั่นใจได้ว่าการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวจะเป็นไปในทิศทางที่จีนควบคุมได้และยัง ใช้สนับสนุนนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ได้อีกด้วย

จากปัจจัยการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีนัยต่อประเทศมหาอำนาจโลก สหรัฐอเมริกาคงต้องการปิดล้อมจีน ดังนั้นยุทธศาสตร์ของจีนคือจะต้องไม่ให้สหรัฐอเมริกาปิดล้อมจีนสำเร็จ ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนบนเส้นทางสายไหมใหม่จะช่วยได้มากในการตีฝ่าวงล้อมการปิดล้อมจีนของสหรัฐอเมริกาออกมา โดยนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ที่พาดผ่านไปยังทวีปต่างๆ และเป็นการเปิดและกระตุ้นตลาดรอบๆสองข้างทาง ซึ่งจีนกำลังลดการพึ่งพาตลาดหลักอย่างสหรัฐอเมริกาและหันมาให้ความสนใจกับตลาดเกิดใหม่และตลาดเพื่อนบ้านทดแทน ขณะเดียวกันเมื่อมีโครงการในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่างๆในภูมิภาอาเซียน จีนเองก็พยายามพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากลเพื่อป้อนตลาดเกิดใหม่ที่เส้นทางสายไหมพาดผ่านสอดคล้องกับแนวคิดทางภูมิเศรษฐศาสตร์ในเรื่องผลประโยชน์ของจีนในการมียุทธศาสตร์การลงทุนร่วมกัน การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตในการยกระดับคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการทั้งในและต่างประเทศ

ปัจจัยทางการเมือง

ในช่วงสงครามเย็น ภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์รวมถึงขบวนการชาตินิยมต่างๆ ที่เคลื่อนไหวทั้งในลาว กัมพูชาและเวียดนาม (ประเทศอินโดจีนในอดีต) เริ่มที่จะคลี่คลายลงในรัฐบาลสมัยพลเอกชาติชาย ชุณนะวัณ (ค.ศ. 1988-1991) จากนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ถือเป็นช่วงการเปิดความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการ หลังการสิ้นสุดสงครามเย็นในภูมิภาคอินโดจีน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน สปป.ลาว และเวียดนาม รัฐบาลแต่ละประเทศได้มีนโยบายพัฒนาพื้นที่ชายแดนผ่านโครงการความร่วมมือในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปต่อรัฐพื้นที่ชายแดน การพัฒนาเพื่อให้พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหรือบางทีถูกเรียกว่าเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจ” (Economic Corridor) จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่ชายแดนจีนกับสปป.ลาว เวียดนาม และเมียนมา ได้ปรับตัวเข้าสู่บทบาทใหม่ในฐานะเมืองชายแดนที่มีศักยภาพในการเป็นเมืองประตูการค้าและการลงทุนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเชื่อมโยงกับศูนย์กลางเศรษฐกิจในภูมิภาค การเป็นภูมิภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร การเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ของจีนและอินเดีย การเข้าถึงความมั่นคงในภูมิภาค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงได้สะดวกยิ่งขึ้น

จากยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการใช้นโยบายการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และการพัฒนาอย่างสันติของจีน (Peaceful development) ในศตวรรษที่ 21 สีจิ้นผิงผู้นำจีนยุคใหม่ได้พยายามเชื่อมต่อสายสัมพันธ์กับนานาประเทศการให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างสันติ โดยการแสวงหาความมั่นคงในแนวทางพหุภาคี เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นเวลากว่า 40 ปี ทั้งแต่จีนปฏิรูปและเปิดประเทศ การลดบทบาทอุดมการณ์ทางการเมืองและการทหาร การขยายบทบาททางการทูตและการพัฒนาเศรษฐกิจ และการมีความสัมพันธ์แบบมิตรภาพต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลก กล่าวคือ การทะยานขึ้นอย่างสันติของจีน (Peaceful Rise) ได้ส่งผลให้

จีนมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์กับประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นหลักคิดที่จีนพยายามตอบโจทย์ต่อสังคมโลกเกี่ยวกับภัยคุกคามจากจีน (China Threat) ซึ่งเป็นประเด็นของการตอบโต้กับประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ (สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น) ที่จีนได้เข้าไปมีบทบาทในเวทีโลก อิทธิพลของจีนในเศรษฐกิจโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเริ่มที่จะเป็นประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ นโยบายการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี (Good Neighbor Policy) ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ของจีนในการดำเนินนโยบายทางการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านและการลดกระแสการต่อต้านและหวาดระแวงจีน ซึ่งได้ก่อให้เกิดนโยบายความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่ที่จีนสามารถก้าวออกไปลงทุนในต่างประเทศ จีนมีส่วนร่วมกับประเทศในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ซึ่งเป็นการแสดงถึงนัยการดำเนินนโยบายการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อหลายประเทศ ขณะเดียวกันจีนกำลังนำมาซึ่งภัยคุกคามทางเศรษฐกิจตามมา ดังที่หลายประเทศยังมีความกังวลในเรื่องสินค้าจีน ทุนจีน และคนจีนที่เข้ามาสู่กลุ่มประเทศในภูมิภาค

การบูรณการทางเศรษฐกิจจีนกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปิดการค้าเสรีจีนกับอาเซียน (ASEAN-China FTA) ที่ได้มีข้อตกลงระหว่างกัน และการค้าจะเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) ที่ส่งผลต่อการลดลงของอาชญากรรมข้ามแดน สิ่งแวดล้อม และการค้ายาเสพติด โดยความร่วมมือจะนำมาซึ่งการสนับสนุนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค การลงทุนของจีนในกลุ่มประเทศอาเซียน จีนได้มีการขยายการให้ความช่วยเหลือการการวางแผนสร้างรถไฟความเร็วสูงที่ผ่านจากมณฑลตอนใต้ของจีนผ่านสปป.ลาวมายังไทยและมาเลเซีย

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากการทำความเข้าใจกับกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนในประเทศต่างๆ แล้ว ปัจจัยทางภูมิสังคมและวัฒนธรรมยังเป็นส่วนช่วยให้การลงทุนของจีนในต่างประเทศเป็นไปอย่างราบรื่นเช่นกัน คือ ประชาชนเวียดนามเป็นคนรักชาติ เนื่องจากมีการปลูกฝังกันมารุ่นต่อรุ่นนับตั้งแต่อดีต ดังนั้น การพูดคุยกับคนเวียดนามจึงไม่ควรกล่าวถึงเรื่องสงครามเวียดนาม การเมือง และศาสนา และควรหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่ลบหลู่หรือไม่ให้เกียรติแก่รัฐบาลเวียดนาม ขณะเดียวกันควรละเว้นกิจกรรมที่แสดงออกถึงการต่อต้านระบบสังคมนิยม เพราะจะได้รับการต่อต้านจากคนเวียดนามเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ประชาชนลาวเป็นสังคมที่มีความเรียบง่าย เป็นเหตุผลให้มีการเข้ามาลงทุนของจีนที่สะดวกยิ่งขึ้น ผ่านการเจรจาพูดคุยถึงประโยชน์ที่สปป.ลาวจะได้รับ กัมพูชา โดยรัฐบาลยินดีรับความช่วยเหลือจากจีนมากกว่าชาติตะวันตก ในส่วนไทยมีชาวจีนโพ้นทะเลมาอาศัยอยู่มากกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ซึ่งทำให้มีความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าประเทศอื่นๆ ในส่วนมาเลเซีย ก็มีกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศที่กุมระบบการพัฒนาเศรษฐกิจของมาเลเซีย รวมทั้งเป็นประเทศที่เปิดเสรี มีท่าเรือที่สำคัญในการขนส่งสินค้าจากอาเซียนไปยังจีน ทำให้มีความเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนระหว่างกันได้สะดวกยิ่งขึ้น แม้กระทั่งสิงคโปร์ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ในสัดส่วนที่มากที่สุด สามารถสื่อสารติดต่อในการดำเนินธุรกิจกับจีนแผ่นดินใหญ่ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

จีนได้ขยายอิทธิพลมาสู่ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ขณะเดียวกันประชาชนของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย ส่วนหนึ่งยังคงสืบเชื้อสายจีนหรือชาวจีนโพ้นทะเลในภูมิภาค ซึ่งส่งผลให้การลงทุนของบริษัทจีนได้รับการยอมรับมากกว่านักลงทุนชาติอื่น ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางการเมืองเกิด

ความใกล้ชิดกันเพิ่มมากขึ้น นโยบายการส่งเสริมการลงทุนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะเงินทุนจากจีนเป็นหนึ่งของผู้ลงทุนที่ได้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค และจีนยังมีความได้เปรียบในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันกับเวียดนาม สปป.ลาว และเมียนมา และการพัฒนาเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ เพื่อเชื่อมต่อเป็นถนนสายเศรษฐกิจและการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเปิดโอกาสทางการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการเข้ามาของกลุ่มทุนจีนที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่จีนได้มีนโยบายการก้าวออกไปสู่ระดับโลก (Go Global) เพื่อแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ และการแสวงหาตลาดที่ขยายตัว รวมทั้งภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และอาเซียน ซึ่งอาจจะนำไปสู่การขยายอิทธิพลและภัยคุกคามจากจีนในอนาคต

ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ จากผลประโยชน์ทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical Interest) และความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ (Geographical proximity) ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้จีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บางประเทศ เช่น สปป.ลาว และเวียดนาม มีระบบการเมืองการปกครองพรรคเดียว เศรษฐกิจมีการวางแผนจากส่วนกลางที่มีความแตกต่างกัน จีนเป็นสังคมนิยมที่ใช้กลไกการตลาด (Socialist Market Economy) สปป.ลาวเป็นกลไกเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Mechanism) เวียดนามเป็นการปฏิรูปเศรษฐกิจ (Economic Renovation) ซึ่งทั้งจีน สปป.ลาว และเวียดนาม มีการปฏิรูปเศรษฐกิจที่มีความคล้ายคลึงกันในการสนับสนุนการลงทุนโดยตรง (FDI) การค้าเสรี การปฏิรูปวิสาหกิจ การปฏิรูปที่ดิน และ ภาคการเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ จีน สปป.ลาว และเวียดนาม มีการปฏิรูปเศรษฐกิจ จากนโยบายทางการเมืองสังคมนิยมเป็นเศรษฐกิจที่ใช้กลไกการตลาด เวียดนามมีการปฏิรูปเศรษฐกิจ (Doi Moi) ตลาดเสรี โดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็นผู้ควบคุมการดำเนินนโยบาย เมียนมาได้เปิดประเทศเมื่อ ค.ศ. 1988 การดำเนินนโยบายเปิดเสรีการค้าและการลงทุน แต่มีปัญหาการเมืองภายในประเทศทำให้ต้องหยุดชะงักไป จนมีการเลือกตั้งซึ่งทำให้ต่างชาติสนใจเข้ามาลงทุนอีกครั้งหนึ่ง ในส่วนไทย มาเลเซียและสิงคโปร์ ได้ดำเนินนโยบายการเปิดประเทศมาเป็นเวลานานกว่าประเทศอื่นๆ การเปิดเสรีทางการค้าภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

จีนให้ความสำคัญกับภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันตกของจีน (Go West Policy) การลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างภาคตะวันออกที่มั่งคั่งกับภาคตะวันตกที่ยากจน และกำหนดให้มหานครฉงชิ่งเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงภาคกลางกับภาคตะวันตกของจีน ขณะเดียวกันจีนยังจะให้ความสำคัญกับภูมิเศรษฐศาสตร์ในโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) โดยให้มณฑลยูนนานเป็นประตูมุ่งลงใต้สู่ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และมณฑลกวางสีเป็นประตู (Gate Way) สู่อาเซียน ซึ่งบรรษัทข้ามชาติจีนจะเป็นทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการค้า การลงทุน ให้ความช่วยเลือและการให้กู้รายใหญ่กับประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ยกเว้นสิงคโปร์) และการให้ความช่วยเหลือทางด้านสินค้าแก่เวียดนาม กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา ไทย และมาเลเซีย จีนเป็นผู้ได้รับสัมปทานในการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในสปป.ลาว กัมพูชาและเมียนมา การเป็นผู้ลงทุนปลูกยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ขณะเดียวกันสินค้าจีนจำนวนมากไหลบ่าท่วมตลาดที่อยู่ชายแดนลาวและเวียดนาม และแผ่ขยายไปยังประเทศในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ผลกระทบจากการดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลกระทบจากยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะแบ่งออกเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งด้านบวกและด้านลบ และผลกระทบทางการเมือง โดยมีรายละเอียด

ดังนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านบวกของการลงทุนต่อภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ อาเซียนจะมีทางเลือกในการกู้เงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น และการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ได้รับประโยชน์จากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และนักลงทุนจีนที่ได้รับการสนับสนุนให้มาลงทุนในประเทศตามรายทางของเส้นทางสายไหมใหม่ ส่วนผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจของการลงทุนของจีนในภูมิภาค คือ การขยายตัวทางการค้าภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ของอาเซียนนั้นล้วนพึ่งพาการค้าและการลงทุนกับจีนเป็นหลัก การที่จีนเข้ามามีสัดส่วนการค้ากับประเทศในอาเซียนจำนวนมากย่อมเกิดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของอาเซียน ประกอบกับนโยบาย Made in China 2025 ของ จีนที่ทำให้สินค้าและนักลงทุนในสินค้าราคาถูกเข้ามาทุ่มตลาดสินค้าในอาเซียนทำให้สินค้าที่ผลิตในประเทศอาเซียนแข่งขันได้ยากมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับข้อตกลงที่ทำให้นักลงทุนในประเทศอาเซียนได้รับประโยชน์อย่างไม่คุ้มค่า เช่น จีนได้รับอนุมัติสิทธิพิเศษจากรัฐบาลสปป.ลาว ในการลดภาษีอากรให้แก่นักลงทุนเอกชนจีนในการลงทุนในการลงทุนตลอดสองข้างทางรถไฟลาว-จีน ซึ่งหมายความว่านักธุรกิจจีนจะได้เปรียบนักธุรกิจจากชาติอื่นๆ ประกอบกับวัฒนธรรมการทำธุรกิจของคนจีนสมัยใหม่นิยมจ้างงานและใช้เครือข่ายธุรกิจจีนเดิม ทำให้แรงงาน และธุรกิจในสปป.ลาว มีโอกาสน้อยที่จะเติบโตไปพร้อมกับธุรกิจจีน นอกจากนี้การเป็นหนี้จีนของกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และมาเลเซีย

ผลกระทบทางการเมือง

ส่วนผลกระทบทางการเมืองด้านบวกของยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภูมิภาคอาเซียน คือ เส้นทางสายไหมใหม่ช่วยลดความขัดแย้งในกรณีพิพาททะเลจีนใต้ ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของอาเซียน โดยให้ประเทศในอาเซียนหันมาสนใจการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าประเด็นข้อพิพาทหรือความขัดแย้งอื่นๆ

ผลกระทบด้านลบทางการเมืองของการลงทุนของจีนในภูมิภาค คือ การถูกจีนครอบงำทางเศรษฐกิจ ผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่จีนเป็นผู้ตั้งขึ้น ซึ่งจีนได้ใช้ประโยชน์จากความต้องการเงินทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในอาเซียน จึงได้ตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกให้กับประเทศอาเซียนในการกู้ยืม โดยกำหนดเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกและการกู้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้จีน ซึ่งจีนสามารถกำหนดทิศทางการให้กู้ของธนาคารได้ ดังนั้น ประเทศในอาเซียนจะต้องเกรงใจจีนมากขึ้นหากต้องการกู้เงินกับธนาคาร AIIB เพราะจีนจะกำหนดว่าจะให้กู้หรือไม่ กล่าวคือ จีนเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในอาเซียน

ยุทธศาสตร์การเข้าไปลงทุนด้วยมูลค่าการลงทุนกับประเทศอาเซียนเป็นจำนวนมากก็เป็นผลเสียในทางการเมืองต่ออาเซียนเช่นกัน เพราะประเทศในอาเซียนพึ่งพาการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มเพื่อการพัฒนาประเทศ และการบรรลุความเป็นประชาคมอาเซียน (AEC) และการสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ซึ่งประเทศในอาเซียนมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกันคือมุ่งรับการลงทุนจากภายนอกเพื่อการผลิตสินค้าและส่งออกสินค้า แต่ไม่เน้นการค้าภายในกลุ่มทำให้ประเทศในอาเซียนยืนด้วยตัวเองไม่ได้ ต้องมีการพึ่งพาการพัฒนาจากประเทศภายนอกกลุ่มอาเซียน ดังนั้น การที่จีนมีปริมานการค้ากับประเทศในอาเซียนจำนวนมากจะทำให้จีนสามารถครอบงำอาเซียนได้ โดยเฉพาะเมื่อจีนได้ดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ ซึ่งได้เอื้อให้การบูรนาการเศรษฐกิจของอาเซียนและจีนมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นเนื่องจากปริมานการค้าที่เพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ทำให้จีนกลายเป็น

แหล่งเงินทุนหลักในการพัฒนาของอาเซียน ทำให้ประเทศในอาเซียนจะต้องเกรงอิทธิพลจีนมากขึ้นเพราะถ้าหากเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐอาจส่งผลกระทบร้ายแรงต่อเศรษฐกิจในภูมิภาค

ผลกระทบการลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า การที่จีนได้เข้ามาลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่และมูลค่าการลงทุนในอาเซียนที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้จีนมีอำนาจเหนืออาเซียนสอดคล้องไปกับแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) ที่เชื่อมโยงไปสู่การขยายอิทธิพลทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) ที่มีการพิจารณาปริมาณมูลค่าทางการค้า ซึ่งจีนเป็นคู่ค้ารายใหญ่ของอาเซียน ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงระหว่างกัน โครงสร้างพื้นฐานที่ดีย่อมทำให้การค้าเจริญเติบโตตามไปด้วย และการที่จีนใช้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ในการส่งเสริมและการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนเองยังสอดคล้องกับแนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์ของการเป็นประเทศที่มีรากฐานทางเศรษฐกิจดีและมั่นคงย่อมมีอิทธิพลมีเสียงในทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าในอนาคตภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่จีนจะมีอำนาจทางภูมิเศรษฐศาสตร์หรืออำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่ากลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากการบูรณาการเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นทำให้จีนมีอำนาจ Soft Power เหนืออาเซียนและสามารถครอบงำ ชักจูง หรือโน้มน้าว ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีแห่งอำนาจที่ว่า อำนาจเป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์และพฤติกรรม หรือการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อำนาจจึงเป็นความสามารถในการทำให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ หรือทำในสิ่งที่ไม่ต้องการทำ

กล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนได้รุกการลงทุนเป็นผู้ลงทุนอันดับหนึ่งในกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และการลงทุนในเวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ได้เพิ่มมากขึ้นในยุคของสีจิ้นผิง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการก้าวออกไปลงทุนในต่างประเทศ และสอดรับกับนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ต่ออาเซียน ซึ่งยังคงมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบเช่นกัน แม้ว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะได้รับประโยชน์จากเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในรูปแบบของการลงทุนต่างตอบแทน แต่จีนเองก็ได้ประโยชน์จากอาเซียนในด้านของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของอาเซียนที่ว่านโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน และในอนาคตเมื่ออาเซียนบูรณาการเศรษฐกิจเข้ากับจีนมากขึ้น จีนเข้ามาลงทุนในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น จีนก็จะมีอำนาจเหนืออาเซียนและสามารถครอบงำอาเซียนได้ ซึ่งจะนำไปสู่ผลกระทบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 นโยบายการลงทุนของจีนในภูมิภาคที่เพิ่มมากขึ้น และจีนกำลังที่จะแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองจีนต่ออาเซียน เสมือนกับภูมิภาคอื่นๆ ทั้งในแอฟริกา และลาตินอเมริกาที่จีนเข้าไปลงทุนได้สร้างผลกระทบทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าท่าทีที่ประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะเตรียมรับมือหรือเตรียมความพร้อมตั้งรับการขยายอิทธิพลการลงทุนของจีนได้อย่างไร ซึ่งในงานศึกษาชิ้นนี้ยังไม่ได้ศึกษาถึงท่าทีของประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จะต้องรับการเข้ามาลงทุนของจีน ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งทางภูมิเศรษฐศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ และจีนได้ขยายอำนาจละมุน (Soft Power) ซึ่งจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างของความเข้มแข็ง

ทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค จึงนำไปสู่คำถามที่ว่า ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภูมิภาคอื่นๆ มีลักษณะเหมือนกับภูมิภาคอาเซียนหรือไม่ อย่างไร

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ที่มีเป้าหมายเพื่อที่จะให้ทุกประเทศได้รับผลประโยชน์อย่างเกื้อหนุนกันในลักษณะได้กับได้ (Win-Win Situation) ทั้งจีน กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันทางภูมิศาสตร์ และอยู่ในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และกลุ่มประเทศอาเซียน (ภายใต้เขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน) ที่จะต้องร่วมมือกันทั้งในด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภูมิภาค ซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมต่อหลายประเทศ ที่จะได้รับโอกาสและสร้างความท้าทายต่อไปในอนาคต ดังนั้นการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้นโยบายสีจิ้นผิงในศตวรรษที่ 21 ควรให้มีการดำเนินการดังนี้ คือ

(1) การเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกันระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ที่มีลักษณะการเมือง การปกครอง และการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งจะต้องกระทำในทุกระดับทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินความสัมพันธ์ การให้ความสำคัญกับกลุ่มผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การแลกเปลี่ยนการเยือนซึ่งกันและกันทั้งในระดับรัฐบาลและประชาชน การยกระดับการพัฒนาที่จะเพิ่มโอกาสและเอื้อประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจต่อจีนและประเทศในภูมิภาคอาเซียน

(2) การสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการสากลของ “ยุทธศาสตร์การลงทุน” เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจให้กับประเทศผู้ลงทุน (จีน) ประเทศผู้รับการลงทุน (กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์) ซึ่งรวมถึงการศึกษาระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงและผลักดันยุทธศาสตร์การลงทุนให้ดำเนินการได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

(3) การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติงานของส่วนราชการทั้งจีนและประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน และให้ภาครัฐทำงานอย่างบูรณาการไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การอนุมัติการสนับสนุนการลงทุน โครงการลงทุน การกำหนดพื้นที่ลงทุน และการผลักดันดำเนินตามกรอบความร่วมมือในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง หรือประชาคมอาเซียน (AC)

(4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน รวมทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนการเยือนของอาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา ระหว่างจีนกับกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ รวมทั้งประเทศต่างๆ ในอาเซียน

(5) การจัดทำแผนงานหรือโครงการวิจัย เพื่อการรองรับผลกระทบจากยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นจากการเข้ามาลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด โรคระบาด การใช้ประโยชน์ที่ดิน และปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีน กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อที่จะให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ ได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืนจากยุทธศาสตร์การลงทุนของในภูมิภาค และเพื่อให้การบูรณาการทางเศรษฐกิจในภูมิภาคของภาครัฐและภาคเอกชนของแต่ละประเทศควรดำเนินการดังนี้ คือ

(1) การสนับสนุนยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภูมิภาค เพื่อการสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การตั้งฐานการผลิตสินค้า การตั้งศูนย์กระจายสินค้า ศูนย์กลางด้านการขนส่ง (Transportation Hub) ศูนย์กลางด้านโลจิสติส์ (Logistics Hub) และการแสดงสินค้านานาชาติ (Exhibition Hub) เป็นต้น เนื่องจากประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสมและความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านวิทยาศาสร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

(2) การให้ความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (NSEC) และเส้นทางจากยูนนานสู่ฮานอย เส้นทางจากยูนนานสู่เมียนมา เส้นทางจากยูนนานสู่สปป.ลาว อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยการใช้มณฑลยูนนานเป็นประตูสู่ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และมณฑลกวางสีเป็นประตูสู่อาเซียน ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุน แรงงาน การขนส่งสินค้า และผลิตภัณฑ์สินค้า ทั้งไปและกลับยังตลาดจีน ตลาดในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และตลาดอาเซียน

(3) การพัฒนาบุคลากรของจีน โดยเฉพาะผู้ประกอบการ (ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน) ให้มีความรู้ความสามารถในภาษาเพื่อนบ้าน และการทำความเข้าใจและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือรัฐบาลจีนอาจเป็นผู้สนับสนุนให้ทุนการศึกษา (ในฐานะที่เป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ) เพื่อแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร ระหว่างมหาวิทยาลัยในจีนกับมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือการให้ทุนแก่บุคลากรในประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเข้ามาศึกษาในจีน ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนจะนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

(4) เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการในหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานในเขตพื้นที่ชายแดนของจีนกับประเทศเพื่อนบ้านในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ควรมีการประชุมร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ในประเทศเพื่อนบ้านทั้งจีนกับกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน การกระชับความสัมพันธ์และได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อลดความขัดแย้งหรือขจัดปัญหาในเขตพื้นที่ชายแดน

(5) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับรัฐบาลของจีนกับกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ รัฐบาลจีนต้องพยายามให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำความเข้าใจประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากเอกชนไปกับภาครัฐเพื่อเจรจาการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศมักได้รับการต้อนรับอย่างดี การจับคู่ทางธุรกิจ (Business Matching) แต่เมื่อเอกชนไปเองกลับไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาดังกล่าวควรมีหน่วยงานกลางในการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาค

ภาคเอกชน

(1) การดำเนินนโยบายตามรัฐบาลในยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในต่างประเทศ บรรษัทข้ามชาติจีน (ทั้งรัฐวิสาหกิจและวิสาหกิจเอกชน) ที่ควรแสวงหาลู่ทางการค้าและการลงทุนกับประเทศในภาคพื้นทวีปในอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อขยายตลาดธุรกิจในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น

(2) ควรศึกษาการย้ายฐานการผลิตสำหรับสินค้าที่ประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีศักยภาพ (ที่ดิน แรงงาน ทุน และทรัพยากร) และสามารถเพิ่มผลผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่า เพื่อตอบสนองตลาดที่ขยายตัวในภูมิภาคอาเซียน และการขยายฐานการผลิตสินค้าแปรรูปสินค้าเกษตร สินค้าอุปโภคและบริโภค รวมทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

สปป.ลาว

ภาครัฐ

(1) การสนับสนุนการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม การขนส่ง โลจิสติกส์ ระบบสาธารณูปโภค และการพัฒนาฐานอุตสาหกรรม (Industrial base) ตลอดแนวชายแดน และตลอดเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ NSEC และ EWEC เพื่อให้สามารถจูงใจนักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน (เขื่อน ถนน สะพาน โรงงานพลังงานไฟฟ้า รถไฟความเร็วสูง) โครงการสำรวจเหมืองแร่ การเช่าสัมปทานพื้นที่ทางการเกษตรและการเกษตรพันธะสัญญา เป็นต้น

(2) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตนิคมอุตสาหกรรม ทั้งนี้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ของ สปป.ลาว กับเขตเศรษฐกิจพิเศษลาวบาว ของเวียดนาม ซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญ ซึ่งเขตเศรษฐกิจพิเศษลาวบาวมีความพร้อมที่จะรองรับการลงทุนได้ดีกว่า อีกทั้งยังอยู่ใกล้ท่าเรือดานัง ซึ่งช่วยให้ต้นทุนการขนส่งสินค้าต่ำกว่าการผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ซึ่งสปป.ลาว จะต้องดึงดูดนักลงทุนด้วยการให้สิทธิพิเศษต่างๆ ที่พึงให้ได้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาประเภทของการลงทุน และรูปแบบการลงทุน ที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ด้วย

(3) การสร้างความชัดเจนในเรื่องอำนาจของรัฐส่วนกลางกับอำนาจรัฐเจ้าแขวงให้กับผู้ลงทุนทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากสปป.ลาว มีการบริหารแบบผสมผสานระหว่างการตัดสินใจจากรัฐส่วนกลางและการกระจายอำนาจอิสระให้กับรัฐเจ้าแขวงในการออกกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และการทำข้อตกลงต่างๆ การประสานงานทั้งในรัฐส่วนกลางและรัฐเจ้าแขวง อาจสร้างความยุ่งยากและสับสนแก่ผู้ลงทุนที่จะมาติดต่อเพื่อการลงทุน ซึ่งทำให้ต้องดำเนินเรื่องการขออนุมัติการลงทุนหลายขั้นตอน หลายระดับ รวมทั้งพื้นที่ลงทุน ที่ส่งผลให้เกิดการล่าช้าในทางปฏิบัติ

(4) ควรมีการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนให้มีความชัดเจน เพื่อให้ผู้ลงทุนได้รับทราบข้อมูลที่ตรงกันทั้งในรัฐส่วนกลางและแขวง รวมทั้งพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตอุตสาหกรรม และเขตพื้นที่ชายแดน โดยการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ เพื่อจูงใจนักลงทุนให้หันมาลงทุนในสปป.ลาว

(5) ควรมีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างรัฐบาลสปป.ลาวกับผู้ลงทุนจีน ที่เข้ามาลงทุนการเกษตรพันธะสัญญา (Contract Framing) ในสปป.ลาว เช่น บริษัทยางพารา พร้อมกับผู้ประกอบการของสปป.ลาว การกำหนดเงื่อนไขในสัญญา (เช่น คู่สัญญา พืชพันธุ์ ปริมาณ คุณภาพ ผลผลิต ระยะเวลาส่งมอบ การรับซื้อตามสัญญา) การขอความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่เกษตรกร การจัดระบบขนส่งสินค้า และการขนส่งสินค้าข้ามแดน เพื่อให้การลงทุนด้านการเกษตรแบบพันธะสัญญาเป็นประโยชน์ร่วมกันให้มากที่สุด

(6) การผลักดันและสนับสนุนให้นักลงทุนจีนและนักลงทุนชาติอื่นๆ ที่เข้าไปสัมปทานในพื้นที่เศรษฐกิจในแขวงต่างๆ ของสปป.ลาว เกิดการลงทุนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน และอาจจะจัดให้มีการ

นำเสนอสิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนแก่นักลงทุนที่ต้องการจะลงทุนหรือย้ายฐานการผลิตไปสปป.ลาว และผลประโยชน์ที่สปป.ลาวจะได้รับอย่างเป็นธรรรม

(7) เนื่องจากความต้องการทรัพยากรป่าไม้ เช่น สินค้าไม้ซุงและไม้แปรรูปที่มีมูลค่าสูง ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้มีการตัดไม้ในสปป.ลาวมากขึ้น ทางการสปป.ลาวจึงควรมีหน่วยงานหรือองค์กรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นด้วย เพราะการลดลงของพื้นที่ป่าได้ทำให้ปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงลดลงและก่อให้เกิดความแห้งแล้งในพื้นที่ของสปป.ลาว

(8) รัฐบาลสปป.ลาว ควรจะสอบถามไปยังชุมชนในพื้นที่ลงทุนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้ามาลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนรวมทั้งชาติอื่นๆ และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถระบุกิจกรรมหรือโครงการ ประเภทหรือชนิดของการลงทุน ที่ทางชุมชนและเมืองต้องการพัฒนาว่าจะเป็นพื้นที่ส่วนใด และต้องการพัฒนาในรูปแบบใด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนในชุมชนและพื้นที่

ภาคเอกชน

(1) ควรมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ทักษะด้านเทคโนโลยีและทักษะการบริหารจัดการองค์กรให้กับประชาชนลาว โดยอาจเริ่มจากการฝึกอบรม การศึกษา การสั่งสมความรู้ และเรียนรู้จากนักลงทุนต่างชาติที่ร่วมลงทุนด้วย นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาแรงงานในท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ให้เกิดทักษะในด้านต่างๆ ด้วย

(2) ภาคเอกชนควรร่วมมือกับภาครัฐในด้านการพัฒนาโครงการต่างๆให้มากขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ได้แก่ การปรับปรุงกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติของรัฐส่วนกลางและแขวง รวมทั้งพื้นที่ต่างๆ ที่ยังไม่เอื้อต่อการลงทุน การเสนอให้รวมกลุ่มภาคเอกชนเป็นกลุ่มเชื่อมโยงกันทั้งในระดับพื้นที่ แขวง และประเทศ การสร้างเครือข่ายองค์การ และข้อมูลของภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการ โดยต้องประสานกับหน่วยงานในประเทศเพื่อนบ้าน

เวียดนาม

ภาครัฐ

(1) การเร่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อให้สามารถรองรับการลงทุนที่เกิดขึ้นในอนาคต (ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์) รวมทั้งระบบขนส่งที่ได้มาตราฐาน (เช่น ระบบราง รถไฟ และถนนสี่เลน) รวมทั้งการพัฒนาท่าเรือไฮฟอง ท่าเรือดานัง และท่าเรือโฮจิมินห์ ให้มีศักยภาพในการรองรับการขนส่งสินค้าปริมาณมาก หรืออาจจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าเขตเมืองท่าต่างๆ และการขยายเส้นทางเชื่อมโยงจากนครโฮจิมินห์ เมืองดานัง กรุงฮานอย เพื่อให้สินค้าจากโรงงานที่ขนส่งไปยังผู้รับซื้อได้โดยตรงทั้งในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ

(2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านที่คนเวียดนามยังขาดทักษะและความเชี่ยวชาญ เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมยานยนต์และมอเตอร์ไซด์ ธุรกิจการบริการด้านอาหาร การบริการจัดการโรงแรม การเงินและการธนาคาร การศึกษา และการให้คำปรึกษา เป็นต้น

(3) การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจีนกับเวียดนาม (มณฑลยูนนานและมณฑลกวางสีกับภาคเหนือของเวียดนาม) และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ EWEC (เมียนมา ไทย สปป.ลาว และเวียดนาม) ซึ่งจะมีศักยภาพและเป็นประโยชน์ในด้านการค้าและการลงทุน และมีทางออกสู่ทะเลจีนใต้ ดังนั้นการยกระดับการพัฒนาควรมีความเชื่อมโยงทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

ภาคเอกชน

(1) เวียดนามมีศักยภาพในด้านการลงทุนและการค้า ด้วยปัจจัยทางด้านศักยภาพและนโยบายส่งเสริมการลงทุน จึงมีนักลงทุนต่างชาติจำนวนมากที่สนใจลงทุนในเวียดนาม ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรลงทุนร่วมกับนักลงทุนต่างชาติแบบร่วมทุน (Joint Venture) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางด้านทรัพยากร เทคโนโลยี เทคนิคการผลิต และเกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่

(2) การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคเอกชนในโลกสมัยใหม่ (ไม่ใช่โลกสังคมนิยมแบบเก่า) ของการเปิดประเทศและการเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เป็นต้น ที่เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค

ทั้งนี้ การเข้ามาลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในเวียดนาม ที่ได้ส่งผลกระทบทั้งต่อภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชน ของเวียดนาม การเข้ามาของบรรษัทข้ามชาติจีนยังมีนัยที่สำคัญต่อภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และประชาคมอาเซียน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

ไทย

ภาครัฐ

(1) การสนับสนุนและส่งเสริมนักลงทุนของจีนในไทย ทั้งนี้ ไทยถือประเทศที่ตั้งอยู่ตรงกลางที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไทยควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นโยบาย มาตราการ กฎหมาย และข้อจำกัดในการทำธุรกิจกับจีน ที่ทันสมัยและมีความก้าวหน้า

(2) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพของเมืองชายแดน และจังหวัด ที่ติดต่อกับจังหวัดและเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งบนเส้นทางระเบียบเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (NSEC) และระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) และระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (SEC) เช่น อุตสาหกรรมด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร การเกษตรแบบมีพันธะสัญญา การขนส่ง และการค้าชายแดน เป็นต้น

(3) การสนับสนุนกิจกรรมให้นักธุรกิจจีนกับไทย ได้มีโอกาสพบปะหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ลงทุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเจรจาธุรกิจอันจะนำไปสู่การจัดทำแผนความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการกระชับความสัมพันธ์และความร่วมมือกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในภูมิภาคอาเซียน

(4) ควรมีศูนย์ฝึกอบรมผู้ประกอบการจีนและไทย และนักลงทุนชาติอื่น ที่จะเข้ามาดำเนินธุรกิจในไทยให้มีความเข้าใจในเรื่องภาษา วัฒนธรรม สังคม และพฤติกรรมการบริโภค เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาและลดผลกระทบที่มีต่อประชาชนในประเทศ

(5) การจัดตั้งคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าในไทยในฐานะที่ไทยเป็นประเทศศูนย์กลางของภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงบทเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (NSEC) และระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) และการปรับปรุงระบบบริการในภูมิภาคให้เป็นแบบ One Stop Service โดยขอความร่วมมือจากจีน กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการขนส่งสินค้าระหว่างสองคาบมหาสมุทรแปซิฟิคและมหาสมุทรอินเดีย

ภาคเอกชน

(1) การพัฒนาเศรษฐกิจในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการของไทยในด้านการตลาดที่ขยายตัวไปพร้อมกับความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ

อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการไทยควรเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีน รวมถึงผลกระทบการเข้ามาตีตลาดของสินค้าจีน โดยผู้ประกอบการไทยควรจัดฝึกอบรมพนักงานและปรับปรุงระบบกระจายสินค้าให้มีประสิทธิภาพและผลผลิตสูงขึ้น

(2) บรรษัทข้ามชาติของไทยที่ประสบความสำเร็จในการลงทุนทำธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้านหรือในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอาจจะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ประกอบการรายอื่นๆ เพื่อให้มีการปรับปรุงข้อมูลที่ทันสมัย ทั้งทางด้านกฎระเบียบ และมาตราการทางการค้า และการลงทุนของประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(3) สินค้าไทยที่มีคุณภาพดีและมีคุณภาพเป็นที่ได้รับความนิยมของผู้บริโภคในภูมิภาคอาเซียน ประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์และอะไหล่ เพราะสินค้าไทยมีคุณภาพดี สินค้าดังกล่าวจึงมีศักยภาพในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม สินค้าไทยมักถูกปลอมหรือเลียนแบบและละเมิดลิขสิทธิ์จากโรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น นักลงทุนไทยจึงควรจดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า

(4) นักลงทุนไทยที่จะเข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ควรศึกษากฎระเบียบของจังหวัดที่จะเข้าไปลงทุน เนื่องจากกฎระเบียบของจังหวัดกับส่วนกลาง และกฎระเบียบของแต่ละจังหวัดไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ นักลงทุนควรลงทุนในสาขาธุรกิจที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญและเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในพื้นที่ที่ลงทุนที่มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน (ถนน ไฟฟ้า และประปา) ทรัพยากร แรงงาน และมีความมั่นคงทางการเมือง

(5) การผลักดันให้สถาบันการศึกษาสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน ที่เป็นการพัฒนาคุณภาพฝีมือแรงงานและทักษะให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในภูมิภาค เพื่อรองรับการเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ค.ศ. 2015

กัมพูชา

ภาครัฐ

(1) การสนับสนุนและส่งเสริมนักลงทุนของจีนในกัมพูชา ทั้งนี้ กัมพูชาถือประเทศที่จีนเข้ามาลงทุนเป็นอันดับหนึ่งในฐานะผู้ลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศไทย สปป.ลาว และเวียดนามของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งกัมพูชาควรมีการกำหนดนโยบาย มาตราการกฎหมาย และข้อจำกัดในการทำธุรกิจที่ทันสมัยและมีความก้าวหน้า

(2) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพของเมืองชายแดน และจังหวัด ที่ติดต่อกับจังหวัดและเมืองของประเทศเพื่อนบ้านทั้งไทยและเวียดนาม บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (SEC) เช่น อุตสาหกรรมด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร การเกษตรแบบมีพันธะสัญญา การขนส่ง และการค้าชายแดน เป็นต้น

(3) การสนับสนุนกิจกรรมให้นักธุรกิจจีนกับกัมพูชา ได้มีโอกาสพบปะหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเจรจาธุรกิจอันจะนำไปสู่การจัดทำแผนความร่วมมือระหว่างกันและการกระชับความสัมพันธ์และความร่วมมือกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในภูมิภาคอาเซียน

(4) ควรมีศูนย์ฝึกอบรมผู้ประกอบการจีนและกัมพูชา และนักลงทุนชาติอื่น ที่จะเข้ามาดำเนินธุรกิจในกัมพูชาให้มีความเข้าใจในเรื่องภาษา วัฒนธรรม สังคม และพฤติกรรมการบริโภค เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาและลดผลกระทบที่มีต่อประชาชนในประเทศ

(5) การจัดตั้งคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าในกัมพูชาในฐานะประเทศที่อยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (SEC) และการปรับปรุงระบบบริการในภูมิภาคให้เป็นแบบ One Stop Service โดยขอความร่วมมือจากไทย และเวียดนาม เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการขนส่งสินค้าระหว่างกัน

ภาคเอกชน

(1) การพัฒนาเศรษฐกิจในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการของกัมพูชาในด้านการตลาดที่ขยายตัวไปพร้อมกับความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการกัมพูชาควรเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีน รวมถึงผลกระทบการเข้ามาตีตลาดของสินค้าจีน โดยผู้ประกอบการกัมพูชาควรจัดฝึกอบรมพนักงานและปรับปรุงระบบกระจายสินค้าให้มีประสิทธิภาพและผลผลิตสูงขึ้น

(2) บรรษัทข้ามชาติของจีนที่ประสบความสำเร็จในการลงทุนทำธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้านหรือในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอาจจะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ประกอบการรายอื่นๆ เพื่อให้มีการปรับปรุงข้อมูลที่ทันสมัย ทั้งทางด้านกฎระเบียบ และมาตราการทางการค้า และการลงทุนของประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(3) สินค้ากัมพูชาที่มีคุณภาพดีและมีคุณภาพเป็นที่ได้รับความนิยมของผู้บริโภคในภูมิภาคอาเซียน ประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค สิ่งทอ และรองเท้า เพราะสินค้ากัมพูชามีคุณภาพดี สินค้าดังกล่าวจึงมีศักยภาพในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม สินค้ากัมพูชามักถูกปลอมหรือเลียนแบบและละเมิดลิขสิทธิ์จากโรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น ควรจดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า

(4) นักลงทุนจีนที่จะเข้าไปลงทุนในกัมพูชา ควรศึกษากฎระเบียบของจังหวัดที่จะเข้าไปลงทุน เนื่องจากกฎระเบียบของจังหวัดกับส่วนกลาง และกฎระเบียบของแต่ละจังหวัดไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ นักลงทุนควรลงทุนในสาขาธุรกิจที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญและเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในพื้นที่ที่ลงทุนที่มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากร แรงงาน และมีความมั่นคงทางการเมือง

เมียนมา

ภาครัฐ

(1) การเร่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อให้สามารถรองรับการลงทุน รวมทั้งระบบขนส่งที่ได้มาตราฐาน (เช่น ระบบรางรถไฟ และถนนสี่เลน) รวมทั้งการพัฒนาท่าเรือ ให้มีศักยภาพในการรองรับการขนส่งสินค้าปริมาณมาก หรืออาจจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าเขตเมืองท่าต่างๆ และการขยายเส้นทางเชื่อมโยงจากย่างกุ้ง มัณฑะเลย์ เนปิดอว์ เพื่อให้สินค้าจากโรงงานที่ขนส่งไปยังผู้รับซื้อได้โดยตรงทั้งในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ

(2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านที่คนเมียนมายังขาดทักษะและความเชี่ยวชาญ เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมยานยนต์และมอเตอร์ไซด์ ธุรกิจการบริการด้านอาหาร การบริการจัดการโรงแรม การเงินและการธนาคาร การศึกษา เป็นต้น

(3) การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจีนกับเมียนมา (มณฑลยูนนานและภาคเหนือของเมียนมา) และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ EWEC (เมียนมา ไทย สปป.ลาว และเวียดนาม) ซึ่งจะมีศักยภาพและเป็นประโยชน์ในด้านการค้าและการลงทุน และมีทางออกสู่ทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย ดังนั้นการยกระดับการพัฒนาควรมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน

ภาคเอกชน

(1) เมียนมามีศักยภาพในด้านการลงทุนและการค้า ด้วยปัจจัยทางด้านศักยภาพและนโยบายส่งเสริมการลงทุน จึงมีนักลงทุนต่างชาติจำนวนมากที่สนใจลงทุนในเมียนมา ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรลงทุนร่วมกับนักลงทุนต่างชาติแบบร่วมทุน (Joint Venture) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางด้านทรัพยากร เทคโนโลยี เทคนิคการผลิต และเกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่

(2) การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคเอกชนในโลกสมัยใหม่ของการเปิดประเทศและการเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เป็นต้น ขณะเดียวกันอินเดียได้มีบทบาทและอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค

ทั้งนี้ การเข้ามาลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในเมียนมา ที่ได้ส่งผลกระทบทั้งต่อภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชน ของเมียนมา การเข้ามาของบรรษัทข้ามชาติจีนยังมีนัยที่สำคัญต่อภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และประชาคมอาเซียน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

มาเลเซีย

ภาครัฐ

(1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อให้สามารถรองรับการลงทุน รวมทั้งระบบขนส่งที่ได้มาตราฐาน (เช่น ระบบรางรถไฟ และถนนสี่เลน) รวมทั้งการพัฒนาท่าเรือ ให้มีศักยภาพในการรองรับการขนส่งสินค้าปริมาณมาก หรืออาจจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าเขตเมืองท่าต่างๆ และการขยายเส้นทางเชื่อมโยงจากเมืองหลวงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย เพื่อให้สินค้าจากโรงงานที่ขนส่งไปยังผู้รับซื้อได้โดยตรงทั้งในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ

(2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านที่คนมาเลเซียยังขาดทักษะและความเชี่ยวชาญ เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมยานยนต์ ธุรกิจการบริการด้านอาหาร อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร การบริการจัดการโรงแรม การเงินและการธนาคาร เป็นต้น

(3) การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจีนกับมาเลเซีย และสิงคโปร์ และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือใต้ (NSEC) (จีน สปป.ลาว ไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์) ซึ่งจะมีศักยภาพและเป็นประโยชน์ในด้านการค้าและการลงทุนตลอดเส้นทาง มีการยกระดับความเชื่อมโยงระหว่างจีนกับอาเซียน

ภาคเอกชน

(1) มาเลเซียมีศักยภาพในด้านการลงทุนและการค้า ด้วยปัจจัยทางด้านศักยภาพและนโยบายส่งเสริมการลงทุน จึงมีนักลงทุนต่างชาติจำนวนมากที่สนใจลงทุนในมาเลเซีย ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรลงทุนร่วมกับนักลงทุนต่างชาติแบบร่วมทุน (Joint Venture) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางด้านทรัพยากร เทคโนโลยี เทคนิคการผลิต และเกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่

(2) การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคเอกชนในโลกสมัยใหม่ การเปิดประเทศและการเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ และสิงคโปร์ เป็นต้น ที่เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค

ทั้งนี้ การเข้ามาลงทุนของบรรษัทข้ามชาติจีนในมาเลเซีย ที่ได้ส่งผลกระทบทั้งต่อภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชน ของมาเลเซีย การเข้ามาของบรรษัทข้ามชาติจีนยังมีนัยที่สำคัญต่อประชาคมอาเซียน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

สิงคโปร์

ภาครัฐ

(1) สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาคอาเซียน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีศักยภาพที่สามารถรองรับการลงทุน รวมทั้งระบบขนส่งที่ได้มาตราฐาน สนามบินและท่าเรือสิงคโปร์ ที่มีศักยภาพในการรองรับการขนส่งสินค้าปริมาณมาก หรือศูนย์กระจายสินค้าของอาเซียนที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคต่างๆทั่วโลก

(2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านที่สิงคโปร์ขาดแคลน เช่น เรื่องทรัพยากรการเกษตรและอาหาร แต่สิงคโปร์ยังเป็นศูนย์กลางการเงินและการธนาคาร การเงินและการธนาคาร การศึกษา และการให้คำปรึกษา ที่สำคัญของภูมิภาคอาเซียน

(3) การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจีนกับสิงคโปร์ เส้นทางการเดินเรือจากจีนผ่านช่องแคบมะละกา ซึ่งจะมีศักยภาพและเป็นประโยชน์ในด้านการค้าและการลงทุน และมีทางออกสู่ทะเลจีนใต้ ดังนั้น การยกระดับการพัฒนาควรมีความเชื่อมโยงทั้งเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาคเอกชน

(1) สิงคโปร์มีศักยภาพในด้านการลงทุนและการค้า ด้วยปัจจัยทางด้านศักยภาพและนโยบายส่งเสริมการลงทุน พร้อมกับการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน จึงมีนักลงทุนต่างชาติจำนวนมากที่สนใจลงทุนในสิงคโปร์มากขึ้น ดังนั้น กิจการการร่วมทุน (Joint Venture) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางด้านทรัพยากร เทคโนโลยี เทคนิคการผลิต และเกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่

(2) การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคเอกชนในโลกสมัยใหม่ การเปิดเสรีการค้าและการลงทุน การเปิดประเทศและการเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น ที่มีบทบาทและอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

ทั้งนี้ การเข้ามาลงทุนของจีนในสิงคโปร์ ที่ได้ส่งผลกระทบทั้งต่อภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชน ของสิงคโปร์ การเข้ามาของจีนยังมีนัยที่สำคัญต่อประชาคมอาเซียน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

จากยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และมีการเปิดเสรีการค้ากับประเทศอื่นๆในภูมิภาค การปรับท่าทีต่อยุทธศาสตร์การลงทุนของจีน เพื่อที่จะทำให้หลายๆ ประเทศได้รับ

ประโยชน์จากการลงทุนจากจีน ที่จะไม่ให้ได้เปรียบหรือเสียเปรียบจนเกินไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในอนาคต

บรรณานุกรม

บทที่ 2

ภาษาไทย

จุลชีพ ชินวรรโณ. *โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

ไชยสิทธิ ตันตยกุล. “การดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนในระดับโลกและต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. http://www.vijaichina.com/articles/93 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล. “ผลประโยชน์แห่งชาติกับการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างไทยกับจีน.” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. http://www.vijaichina.com/author/9 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทิพพะวงศ์ วงศ์โพสี. “นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคหลังสงครามเย็น.” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

พิชญะ สนใจ. “Soft Power ของไทยในอินเดีย.” สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงนิวเดลี. http://newdelhi.thaiembassy.org/th/1990/01/soft-power (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เอกชัย ศรีวิลาศ. “ภูมิรัฐศาสตร์.” Slideshare. https://www.slideshare.net/tarayasri/ss-54634323 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

พจน์ พงศ์สุวรรณ. “หลักยุทธศาสตร์.” คู่มือการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ. http://www.thaindc.org/images/column_1318981118/009%20STRATEGY%20Manual.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. “ภูมิรัฐศาสตร์.” คู่มือด้านการเมือง. http://www.thaindc.org/images/sub_1317847833/010%20Politic.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ประภัสสร์ เทพชาตรี. “ยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อจีน ปี 2018.” drprapat.com. http://www.drprapat.com/ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ-ต่อจีน/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ลัฐกา เนตรทัศน์, Law for ASEAN,The office of the council of State Thailand, “นัยยะสำคัญของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับจีนภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement: ACFTA),” https://seven02.s3.amazonaws.com/2S58/1533259960.abcd613a9d69fa7bed32a2fca10d76ea.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนเสนอตั้ง FTA เอเชียแปซิฟิก สู้ TPP ของสหรัฐฯ.” Voice TV. https://www.voicetv.co.th/read/131498 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“RCEP คืออะไร.” แหล่งความรู้ประชาคมอาเซียน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง. https://www.trang.psu.ac.th/asean/?p=113 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ, กรมอาเซียน. “ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน.” กระทรวงการต่างประเทศ. http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/partnership-20170418-133335-058032.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ณรงค์ชัย อัครเศรณี. “ปัญหาทะเลจีนใต้: จุดยืนอาเซียน.” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. http://www.aseanthai.net/ewt_w3c/ewt_news.php?filename=&nid=6128 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

พิทยา สุวคันธ์. บรรษัทข้ามชาติจีนในลาวและเวียดนาม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555.

ประภัสสร์ เทพชาตรี, “สหรัฐฯ–จีน–อาเซียน,” drprapat.com, http://www.drprapat.com- (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ มหานครเซี่ยงไฮ้. “รายงานเศรษฐกิจเดือนมิถุนายน 2560 เรื่องภาพรวมนโยบาย One belt One Road และการลงทุนของจีนในประเทศแถบ Southeast Asia.” DIPT. http://www.ditp.go.th/contents_attach/173910/173910.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ปลายฟ้า บุนนาค. “บทบาทของจีนในอาเซียน กรณีศึกษามาเลเซีย พม่า กัมพูชา และลาว.” คลังปัญญา. https://www.slideshare.net/Klangpanya/ss-79480243 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

มงคล วิศิษฏ์สตัมภ์. “อาเซียน-จีน เสาสำคัญแห่งสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค.” ศูนย์ข่าวข้อมูลอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. http://www.aseanthai.net/mobile_detail.php?cid=4&nid=1050 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ภาษาอังกฤษ

Clausewitz, Carl von. *On War.* Translated and edited by Michael Howard and Peter Paret. Princeton,NJ: Princeton-University-Press, 1976. https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/364769/mod_resource/content/1/jervis_1994.pdf (accessed December 10, 2018).

Morgenthau, Hans J. *The Purpose of American Politics.* New York: Knopf, 1960.

Buzan, Barry. *An Introduction to Strategic Studies: Military Technology and International Relations*. England: Macmillan in association with the International Institute for Strategic Studies, 1987.

Kane, Thomas M. *Chinese Grand Strategy and Maritime Power.* Great Britain: Frank Cass Publishers, 2002.

Kegley, Charles W. Jr. *World Politics: Trend and Transformation.* Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning, 2009.

Denisia, Vintila. “Foreign Direct Investment Theories: An Overview of the Main FDI Theories.” *Academy of Economic Studies* 2, no. 2 (December 2010): 107-108. http://ejist.ro/files/pdf/357.pdf (accessed December 10, 2018).

Dunning, John, H. “Trade, Location and Economic Activity and the Multinational Enterprise: A Search for an Eclectic Approach.” In *Ohlin*, edited by B. P. Hesselborn, and P. Wijkman. London: MacMillan, 1977.

Morgenthau, Hans J. *Politics among Nations: The Struggle of Power and Peace*. 2nd ed. New York: Knopf, 1954.

Roaenau, James N. *National Interest in International Encyclopedia of the Social Science*. Edited by David L. Sills. New York: The McMilan Company & The Free Press, 1968.

Joseph, Frankel. *National Interest*. New York: Praeger Publisher, 1970.

Burchill, Scott. *The National Interest in International Relations Theory*. New York: Palgrave Macmillan, 2005.

Breslin, Shaun. "Capitalism with Chinese Characteristics: the Public, the Private, and the International." *Asian Research Centre*, no. 104 (June 2004): 1-30.

Harvard business school. "The Benefits of Soft Power." https://hbswk.hbs.edu/archive/the-benefits-of-soft-power (accessed December 10, 2018).

Nye, Joseph S. Jr. "Soft Power." *Foreign Policy*, no. 80 (Autumn 1990): 153-171.

Nye, Joseph S. Jr. "Soft Power: The Means to Success in World Politics." Chapter 4, Wielding Soft Power, http://belfercenter.ksg.harvard.edu/files/joe_nye_wielding_soft_power.pdf (accessed December 10, 2018).

Breslin, Shaun. "The Soft Notion of China's 'Soft Power.'." Chatham House. https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Asia/0211pp_breslin.pdf (accessed December 10, 2018).

Nye, Joseph S. Jr. "Soft Power: The Means to Success in World Politics." Chapter 4, Wielding Soft Power. http://belfercenter.ksg.harvard.edu/ files/joe_nye_wielding_soft_power.pdf (accessed December 10, 2018).

Caballero Laporta, Lola. "The Maritime Silk Road: China and the ASEAN." E-repositori.upf. http://hdl.handle.net/10230/24987 (accessed December 10, 2018).

Siphana, Sok. "Strategic Perspectives on the One Belt, One Road and ASEAN: Achievements, Challenges, Opportunities and Future Direction," Zico advisory, http://zico.group/wp-content/uploads/resources/article/ZICO-Advisory-Expert-Commentary-Series-1-July-2016.pdf (accessed December 10, 2018).

Chen, Qingzhen. “Risks to China’s grand strategy in Southeast Asia.”

Global Risk Insights Know You World. http://globalriskinsights.com/2016/03/chinas-grand-strategy-in-southeast-asia/ (accessed December 10, 2018).

Milevsk, Lukas. “The Evolution of Modern Grand Strategic Thought.” Foreign Affairs.

https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2 0 1 6 -1 2 -0 8 / evolution-modern-grand-strategic-thought (accessed December 10, 2018).

The Global Environmental Institute. “Going Global Chinese Investment in the Lower

Mekong Region.” CHINESE INVESTMENT IN SOUTHEAST ASIA Overseas Investment, Trade and the Environment Program. http://www.geichina.org/en/program/oite/chinese-investment-lmr (accessed December 10, 2018).

Jennings, Ralph. “How China is Paying Southeast Asia to Keep Quiet over a Big Sovereignty

Dispute.” Forbes. https://www.forbes.com/sites/ralphjennings/2017/07/03/how-china-is-paying-southeast-asia-to-shut-up-about-a-big-sovereignty-dispute/#1de6fb9373ec Asia #Economy (accessed December 10, 2018).

Cheok, Melissa. “ China is Increasing its Share of Southeast Asia's Infrastructure Pie: Chinese corporations are acquiring major stakes in projects.” Bloomberg.

https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-08-17/china-s-growing-its-share-of-southeast-asia-s-infrastructure-pie (accessed December 10, 2018).

Lin, Hand. “中国将投资 300 亿，帮助“陆锁国”老挝一步迈入高铁时代 (China will invest 30 billion to help “landlocked” Laos into the era of high-speed rail).” 3 6 0 doc.com. http://www.360doc.com/content/18/0102/14/16534268_718389842.shtml (accessed December 10, 2018).

Wang Xiao Yi, “金色热线云南企业到南亚、东南亚投资优惠政策多

(Yunnan’s enterprises invest South Asia and Southeast Asia to get more preferential investment policies), ” (December 7, 2 0 1 7). http://news.163.com/17/1207/18/D52SVR3F (accessed December 10, 2018).

Xinwenwang, Dazhong . “趋势解读：从东南亚旅游转变为东南亚投资置业 (Interpretation of the trend: Yunnan's enterprises shift from Southeast Asia's tourism to investment in Southeast Asia).” . http://world.house.ifeng.com/detail/2017_12_02/51307071_0.shtml (accessed December 10, 2018).

Song Jia, “6 亿人口的东南亚早已成为中国电商巨头的角斗场 (A population of 600 million of Southeast Asia is the E-commerce trade center of China),” (January 8, 2018). http://news.163.com/shuangchuang/18/0108/16/D7L1H0GT0 (accessed December 10, 2018).

Yap, Karl Lester M. “Southeast Asia finds China love as Xi pushes ‘One Belt, One Road’ dream.” Bloomberg, https://economictimes.indiatimes.com/news/international/business/southeast-asia-finds-china-love-as-xi-pushes-one-belt-one-road-dream/articleshow/58920255.cms (accessed December 10, 2018).

Qingzhen Chen, “Risks to China’s grand strategy in Southeast Asia,” Global Risk Insights Know You World, https://globalriskinsights.com/2016/03/chinas-grand-strategy-in-southeast-asia/ (accessed December 10, 2018).

Zhou, Joe. “Asset securitisation popular with Chinese Developers.” Jll The Investor. https://www.theinvestor.jll/news/china/others/asset-securitisation-popular-chinese-developers/ (accessed December 10, 2018).

บทที่ 3

ภาษาไทย

ส่วนเศรษฐกิจภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ. “เจาะลึก Made in China 2025.” ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/DocLib_YNArticle/2016--Article2_Made% 20in%20China2025.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

อุไรพร ชลสิริรุ่งสกุล. “Made in China 2025 แผนรุกด้วยนวัตกรรมจีน.” *กรุงเทพธุรกิจ*, 24 พฤศจิกายน 2560. http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/643205 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“เมด อิน ไชน่า 2025 อัพ ‘โรงงานโลก’ สู่อุตสาหกรรมเวิลด์คลาส.” *ฐานเศรษฐกิจ,* 4 พฤศจิกายน 2559. http://www.thansettakij.com/content/225841?ts (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. “Made in China 2025 กับศักยภาพภาคอุตสาหกรรมของมณฑลหูหนาน.” Thaibizchina. https://www.thaibizchina.com/made-in-china-2025-กับศักยภาพภาคอุตสาหก/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

อิสรนันท์ [นามแฝง]. “จากปฏิบัติการกำจัดแมลงวันและฝูงพยัคฆ์สู่ปฏิบัติการไล่ล่าหมาจิ้งจอก 2014 ของสีจิ้นผิง.” Thaipublica. https://thaipublica.org/2014/11/campaign-dubbed-fox-hunt-2014-targets-corrupt-chinese-officials/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

จิตติภัทร พูนขำ. “เส้นทางสายไหมใหม่: ภูมิรัฐศาสตร์มหาเกมในยูเรเชีย.” The 101. https://www.the101.world/new-silk-road/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ชิว เจียเหว่ย. “อาเซียนเอี่ยวสินเชื่อเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตาม “เส้นทางมุ่งลงใต้”.” Thaibizchina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=462&ID=18668 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“รุกคืบ: การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีนในอาเซียนและภูมิภาคอื่น.” Inclusive development International. https://www.inclusivedevelopment.net/wp-content/uploads/2017/03/1.-Executive-Summary-TH.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

บุษกร หลี่. “จีนทุ่ม 4 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ก่อตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม.” ThaiBizChina. http://www.thaiembbeij.org/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=463&ID= 14887 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Toon/cai [นามแฝง]. “ความร่วมมือจีน-อาเซียนประสบความสำเร็จน่าพอใจ.” CRI Online. http://thai.cri.cn/247/2016/06/14/223s243149.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

มหานครอาเซียน, “อาเซียนกับจีน,” Uasean, http://www.uasean.com/th/travel/2244 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

วีรพงษ์ รามางกูร. “จีนในเวทีการเมืองโลก.” ประชาชาติธุรกิจ, 13 สิงหาคม 2560. https://www.prachachat.net/opinion-column/news-21643 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สุรชัย ศิริไกร. “จีน มหาอำนาจในศตวรรษที่ 21.” บ้านจอมยุทธ. https://www.baanjomyut.com/library_2/chin/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ประภัสสร เสวิกุล, “จีน-อาเซียนกับหลายก้าวที่ยาวไกล,” คมชัดลึก, 9 สิงหาคม 2556, ภายใต้ “ข่าวการเมือง,” http://www.komchadluek.net/news/politic/165428 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

มงคล วิศิษฏ์สตัมภ์. “อาเซียน-จีน เสาสำคัญแห่งสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค.” ศูนย์ข้อมูลข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=1050&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. “เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ความร่วมมือจีน–อาเซียน ในศตวรรษที่ 21.” Thai NGO. http://th.thaingo.org/?p=content&act=detail&id_content=42 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

วีรศักดิ์ เกิดผลเจริญ. “ยิ่งฝูเจี้ยนเร่งร่วมมือกับอาเซียนขยาย “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21”.” ThaiBizChina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php? SECTION_ID=469&ID=13745 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน. “เส้นทางสายไหมทางทะเลกับโอกาสของเมืองฝูโจว.” DITP. http://www.ditp.go.th/contents_attach/99190/99190.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. “เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ความร่วมมือจีน-อาเซียนในศตวรรษที่ 21.” Thai NGO. http://th.thaingo.org/?p=content&act=detail&id_content=42 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

บุษกร หลี่. “แต่ละมณฑลของจีนกำหนดแผนงานเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ “One Belt One Road”.”

ThaiBizChina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=651&ID=16072 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

นิธินันท์ ยอแสงรัตน์. “ยุทธศาสตร์จีนหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ฝันสูงที่ต้องฝ่าอุปสรรค.” *มติชน*, 16

กรกฎาคม 2558. http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1437040188 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “วัฒนธรรมกับบทบาทของคนจีนโพ้นทะเล.” Kriengsak.

http://www.kriengsak.com/Chinese%20culture%20overseas (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนหนุนกลุ่มทุนต่างชาติเชื้อสายจีน ร่วมจัดตั้ง ‘เขตทดลองความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชาวจีนโพ้นทะเล,” bangkokbank, http://www.bangkokbank.com/BangkokBankThai/InternationalNetwork/InternationalRelations/ChineseRelations/Documents/Chinese%20Relation/ 570924_ShanTou_OverseaChineseEcoZone_Web.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “One Belt One Road One Belt One Road Monitor,” สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ, 5 ธันวาคม 2559, http://www.kriengsak.com/chinese-in-the-country-wealth (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Toon/Feng [นามแฝง]. “สำนักงานกิจการชาวจีนโพ้นทะเลแห่งคณะรัฐมนตรีจีนระบุ จะให้ชาวจีนโพ้นทะเลได้รับประโยชน์จากการพัฒนาของจีน.” CRI Online. http://thai.cri.cn/247/2015/03/14/62s230550.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ถนัดศรี สวัสดิวัตน์. “สถาบันขงจื่อ เส้นทางสายไหมทางทะเล.” ไทยรัฐ, 24 พฤษภาคม 2558.

https://www.thairath.co.th/content/500663 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ยุวดี คาดการณ์ไกล. “One Belt One Road One Belt One Road Monitor.” *สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ* 1, ฉ. 5 (ธันวาคม 2559): 1-10. http://rsu-brain.com/wp-content/uploads/delightful-downloads/2016/12/obor-5.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ญาณาธิป เตชะวิเศษ. “สถาบันขงจื่อและการแพร่กระจายในภูมิภาคอาเซียน,” *วารสารสหวิทยาการวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 9, ฉ. 1 (ตุลาคม 2554-มีนาคม 2555): 16-19.

“ประวัติความเป็นมาสถาบันขงจื่อในประเทศไทย.” DPU. http://www.dpu.ac.th/msrci/about.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“โครงการในสถาบัน,” DPU. http://www.dpu.ac.th/msrci/project.php (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ภาษาอังกฤษ

Spence, Michael. “What next for China’s development model?” *Myanmar Times,* January 23, 2019. https://www.mmtimes.com/news/what-next-chinas-development-model.html (accessed January 25, 2019).

Glaser, Bonnie S., and Matthew P. Funaiole. “Xi Jinping’s 19th Party Congress Speech Heralds Greater Assertiveness in Chinese Foreign Policy.” Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/xi-jinpings-1 9 th-party-congress-speech-heralds-greater-assertiveness-chinese-foreign-policy/?block1 (accessed December 10, 2018).

“Is Chinese investment taking over the Mekong?” DW. http://www.dw.com/en/is-chinese-investment-taking-over-the-mekong/a-42150023 (accessed December 10, 2018).

Johnson, Christopher K. “President Xi Jinping’s “Belt and Road” Initiative: A Practical Assessment of the Chinese Communist Party’s Roadmap for China’s Global Resurgence.” Center for Strategic and International Studies. https://www.csis.org/analysis/president-xi-jinping%E2%80%99s-belt-and-road-initiative (accessed December 10, 2018).

“Southeast Asia: A Notch in China's Belt and Road Initiative.” Worldview. https://worldview.stratfor.com/article/southeast-asia-notch-chinas-belt-and-road-initiative (accessed December 10, 2018).

Crabtree, Justina, and Cheang Ming. “Why soft power could be the real value of China's massive Belt and Road project.” *CNBC,* May 22, 2017. https://www.cnbc.com/2017/05/22/one-belt-one-road-why-the-real-value-of-chinas-project-could-like-in-soft-power.html (accessed December 10, 2018).

Wong, Peter. “Belt and Road to Bring Mutual Economic Benefits for Southeast Asia and China.” HSBC. https://beltandroad.hktdc.com/en/experts-advice/article/belt-and-road-bring-mutual-economic-benefits-southeast-asia-and-china (accessed December 10, 2018).

“China-ASEAN trade and economic cooperation strong.” English. http://english.gov.cn/news/video/2016/07/26/content_281475401895761.htm (accessed December 10, 2018).

Parameswaran, Prashanth. “China, Laos to Build $6 Billion Railway by 2020.” The Diplomat. http://thediplomat.com/2015/11/china-laos-to-build-6-billion-railway-by-2020/ (accessed December 10, 2018).

Zhen, Liu. “Back on track: China’s high-speed railway project in Indonesia to resume soon as permit granted.” *South China Morning Post*, March 19, 2016. http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1927471/back-track-chinas-high-speed-railway-project-indonesia (accessed December 10, 2018).

“Asia Infrastructure Needs Exceed $1.7 Trillion Per Year, Double Previous Estimates,” ADB, https://www.adb.org/news/asia-infrastructure-needs-exceed-17-trillion-year-double-previous-estimates (accessed December 10, 2018).

บทที่ 4

ภาษาไทย

สำนักงานตัวแทนธนาคารแห่งประเทศไทย ณ กรุงปักกิ่ง. “ความสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ไทย-จีน.” ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/Documents/ StrategyThai_China_20120327_A5_3.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. “รอบรู้เศรษฐกิจ ตามติดตลาดโลก.” *กรุงเทพธุรกิจ,* 16 กรกฎาคม 2558, 11. http://www.ditp.go.th/contents_attach/99148/99148.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

พิทยา สุวคันธ์. “การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทยและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ศูนย์บริการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี. “สมคิดดึงธุรกิจจีนจับคู่ไทยครั้งใหญ่ ขยายโอกาสการค้าการลงทุน.” *ข่าวสำหรับสื่อมวลชน* ฉ. 59 / 2560 (อ.35) (พฤษภาคม 2560): 2. http://www.thinkasiainvestthailand.com/boicontent/webfocus/pdf_1686.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ครึ่งปีแรก 2561 มูลค่าการค้าระหว่างไทย-จีนโตร้อยละ 14.” ThaiBizChina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“Connecting Asia ทาบ One Belt, One Road ทับ EEC โอกาสร่วมทางยุทธศาสตร์ไทย-จีน เชื่อมโลกเชื่อมไทย 5 ด้าน.” ไทยพับลิก้า. https://thaipublica.org/2017/11/connecting-asia-one-belt-one-road-bbl-semina/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“9 โครงการอสังหาริมทรัพย์ใหม่ ร่วมทุนไทย – จีน,” Realist, http://www.realist.co.th/blog/%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนลงทุนไทยเบอร์ 1 3 ปีลุยอสังหาฯ แล้ว 2 แสนล้าน แซงหน้าญี่ปุ่นหลังทุ่มอีอีซี จงเทียนบุกก่อสร้าง.” Home. https://www.home.co.th/hometips/detail/90518 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“การนำคณะนักธุรกิจจีนจากกรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เยือนประเทศไทย ณ ศูนย์ประสานการลงทุน อาคารจัตุรัสจามจุรี.” China Information center. http://chineseinfo.boi.go.th/index.php/news/detail/466 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีน” บุกมัณฑะเลย์ตั้งฐานผลิต “รถยนต์”.” *ประชาชาติธุรกิจ,* 1 ตุลาคม 2560. https://www.prachachat.net/aseanaec/news-48027 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนลงทุนในพม่าเป็นอันดับหนึ่ง มูลค่าการลงทุนเกือบ 14 พันล้านดอลลาร์.” Mekongdev. https://mekongdev.wordpress.com/development/จีนลงทุนในพม่าเป็นอันด/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ศิริพร สัจจานันท์. “บทบาทของจีนในเมียนมาร์.” *กรุงเทพธุรกิจ*, 10 ธันวาคม 2558. http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/636346 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง. “บทบาท “เมียนมา” ในฐานะสะพานเชื่อม จีน-เอเชีย.” Global Thailand. http://globthailand.com/myanmar_0010/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เขียน ธีรวิทย์. *นโยบายต่างประเทศจีน.* กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. “สรุปผลการเดินทางนำคณะผู้ประกอบการสำรวจเส้นทางโลจิสติกส์ เส้นทางการค้าใหม่เมียนมาร์สู่สาธารณรัฐประชาชนจีน (ย่างกุ้ง-เนปิดอ-มัณฑะเลย์-มูเซ-รุ่ยลี่-คุณหมิง).” DBD. http://www.dbd.go.th/download/promotion_file/promo-myanmar-china.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ฐิติพร จิระสวัสดิ์. *นโยบายต่างประเทศของจีนต่อพม่า.* กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

“ยูนนานดัน “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” หวังเชื่อมตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ (2).” ThaiBizChina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/interesting-facts/detail.php?SECTION_ID=616&ID=17042 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กฤษณะ สุกันตพงศ์. China-ASEAN Information Harbor รุก สปป.ลาว ตั้ง “ศูนย์เทคโนโลยีคลาวด์” จับตลาดอาเซียน. ThaiBizChina. https://www.thaibizchina.com/china-asean-information-harbor-รุก-สปป-ลาว-ตั้ง-ศูนย/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“รู้จักเมือง ‘บึงธาตุหลวง’ สปป.ลาว เมืองดูไบแห่งแรกในอาเซียน.” แจ้งข่าว. https://www.jangkhao.org/p/14364 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์. “เขตเศรษฐกิจพิเศษของ สปป.ลาว สามารถดึงดูดนักลงทุน กว่า 50 บริษัท.” Global Thailand. http://globthailand.com/laos_0002/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนลงทุนลาวมากที่สุดในบรรดาชาติอาเซียนปี 2017.” CRI Online. http://thai.cri.cn/247/2018/02/02/64s263796.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง. “บทบาท “เมียนมา” ในฐานะสะพานเชื่อม จีน-เอเชีย.” Global Thailand. http://globthailand.com/myanmar_0010/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ชุติมา อภิชัยสุขสกุล. “บจล.ไทย แห่ลงทุนหุ้นเวียดนาม รับเศรษฐกิจข้าวกระโดด.” *สำนักข่าวอีไฟแนนซ์ไทย,* 8 พฤษภาคม 2561. https://www.efinancethai.com (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนเร่งขยายลงทุนในเวียดนามเน้นอุตสาหกรรม.” *ฐานเศรษฐกิจ,* 2 เมษายน 2559. http://www.thansettakij.com/content/41001 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“อิตัลไทย-จีนลุยบ๊อกไซต์ $2.5 พันล้านในลาว.” *ผู้จัดการออนไลน์,* 17 พฤศจิกายน 2550. https://mgronline.com/indochina/detail/9500000136589 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“เอสเอฟเอ็กซ์เพรสเปิดตัวบริการรับรองการจัดส่งสินค้าระหว่างประเทศจาก SF สำหรับธุรกิจข้ามพรมแดน.” SF-Express. http://www.sf-express.com/th/th/news/detail/SF-Express-Launches-Certified-Shipping-Verification-Service-for-Cross-border-Businesses-00011/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“SF Express บริการส่งพัสดุสาหรับธุรกิจสาขาในเวียดนามและไทย.” *กรุงเทพธุรกิจ,* 11 พฤษภาคม 2560. http://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/25146 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ส่วนเศรษฐกิจภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ. “ตลาด E-Commerce ของจีน.” ธนาคารแห่งประเทศไทย.https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/DocLib_YNArticle/2559-09-22--Article2_China%20e-commerce.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

อรัญญา ศิริผล. “คอลัมน์ ASEAN Insight: อิทธิพลจีนในเวียดนาม: มองผ่านสัมปทานเหมืองแร่บอกไซต์.” สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. https://www.trf.or.th/asean-insight/1141-2013-03-07-10-31-31 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Thailand Board of Investment, “รายงานการวิเคราะห์อุตสาหกรรมและพื้นที่”, จาก file:///C:/Users/HP/Downloads/_BOI_ASEAN_2016_VN_Final_Resize.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Farah Master, “เวียดนามคาสิโนขนาดใหญ่ขึ้นด้วยความช่วยเหลือของ บริษัทมาเก๊า”, จาก http://www.gclub.website/%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%A7AB.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ยุทธศักดิ์ คณาสวัสดิ์. “Update เศรษฐกิจการลงทุนกัมพูชา.” สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, http://www.boi.go.th/upload/content/cambodia_gms_today_0412_26570.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ปิยะชาติ ชื่นจิต. “กัมพูชา: ความเจริญเติบโตด้านการลงทุนในปัจจุบัน.” *รอบรู้อาเซียน* 5, ฉ. 6 (มีนาคม 2561): เลขหน้า.

วัชรินทร์ ยงศิริ. “กัมพูชากับมหาอำนาจจีน: ยุค สี จิ้นผิง (ตอนที่ 1).” สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. www.ias.chula.ac.th/ias/en/Article-Detail.php?id=17 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนลงทุนในกัมพูชาปี 56 เพิ่มขึ้น.” กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. http://www.ditp.go.th/contents_attach/82488/82488.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Tang Zhimin และ Nattaphat Apirungruengsakul. “ผลกระทบทางสังคมจากการค้าและการค้าลงทุนของจีนในกัมพูชา.” สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. https://intercollege.pim.ac.th/uploads/content/2015/05/o_19lnunpae1l1jr407ufomch38a.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ปิยะชาติ ชื่นจิต. “กัมพูชา: ความเจริญเติบโตด้านการลงทุนในปัจจุบัน.” *รอบรู้อาเซียน* 5, ฉ. 6 (มีนาคม 2561).

อรัญญา ศิริผล. “อิทธิพลจีนในกัมพูชา.” *กรุงเทพธุรกิจ,* 11 กรกฎาคม 2556. http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/516198 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. “จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก.” ThaiBizChina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=493&ID=17780 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล. “กัมพูชาเซ็นสัญญาก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติแห่งใหม่ของกรุงเสียมราฐ มูลค่า 880 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ราว 30,800 ล้านบาท) กับกลุ่มบริษัทจีน.” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน. http://www.vijaichina.com/articles/716 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในราชอาณาจักรกัมพูชา.” DIPT, https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents _attach/391545/391545.pdf&title=391545&cate=945&d=0 (accessed December 10, 2018).

“ฮุนเซนกดปุ่มเดินเครื่องเขื่อนไฟฟ้าใหญ่ที่สุดในประเทศ.” *MGR Online*, 12 มกราคม 2558. https://mgronline.com/indochina/detail/9580000004129 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ธนาคารกรุงเทพ, “กัมพูชา เร่งสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ เพื่อเศรษฐกิจประเทศ,” 31 กรกฎาคม 2016, ธนาคารกรุงเทพ, https://www.bangkokbanksme.com/article/6558 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“เขมรเดินเครื่องเขื่อนผลิตไฟฟ้าแห่งที่ 3.” *MGR Online*, 17 มิถุนายน 2555. https://mgronline.com/indochina/detail/9550000074068 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“กัมพูชาดาวรุ่งลงทุนท่องเที่ยว โอกาสไทยบุกตลาดเบอร์ 2 CLMV.” *ประชาชาติธุรกิจ,* 18 พฤศจิกายน 2017. https://www.prachachat.net/aseanaec/news-73857 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“กัมพูชา-การลงทุนจากจีนกระทบธุรกิจท้องถิ่น.” *ข่าวช่อง3,* 15 มกราคม 2561. http://news.ch3thailand.com/abroad/60728 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ภาคอสังหาริมทรัพย์กัมพูชาเติบโตก้าวกระโดดด้วยการลงทุนจากจีน.” *VOA ไทย*, 18 มกราคม 2018. https://www.voathai.com/a/china-cambodia-investment/4212479.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“การลงทุนจากต่างประเทศในมาเลเซีย.” กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สำนักอาเซียน. http://www.dtn.go.th/files/58/asia/Pakistan/p2.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนลงทุนในมาเลเซียมากขึ้น.” CRI online. http://thai.cri.cn/247/2016/03/04/226s240313.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“อภิโปรเจ็กต์ Forest City มหากาพย์อสังหาฯทุนจีน 3.5 ล้านล้าน.” *ประชาชาติธุรกิจ,* 8 กันยายน 2561. https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-35795 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ทัพทุนจีนทะลักเข้ามาเลเซีย 5 ปีลงทุนเพิ่มเป็น 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ.” *ฐานเศรษฐกิจ*, 6 สิงหาคม 2560. http://www.thansettakij.com/content/190635 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทศพล หงส์ทอง. “ทุนจีนพุ่งตรงมาเลย์ รับเส้นทางสายไหมใหม่.” กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. www.ditp.go.th/ewt_news_ditp.php?content=153123&cate=0&country (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. “ประเทศมาเลเซีย.” กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. https://www.ditp.go.th/contents_attach/169874/169874.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“อาลีบาบา ผนึกมาเลเซีย ขึ้น ฮับอีคอมเมิร์ซ.” *ประชาชาติธุรกิจ,* 25 มีนาคม 2560. https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1490433174 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Thongchai Cholsiripong. “เปิดตัวอย่างเป็นทางการแล้ว! ฮับกระจายสินค้าของ Alibaba ในมาเลเซีย.” Brandinside. https://brandinside.asia/alibaba-hub-malaysia- launched/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Isriya Paireepairit. “บริษัทอสังหาจีน แห่สร้างเมืองใหม่ชายแดนมาเลเซีย-สิงคโปร์ หวังเป็น “เซินเจิ้น 2”.” Brandinside, https://brandinside.asia/china-city-johor-malaysia-singapore/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ทุนจีนผนึกมาเลเซียรุกคืบเมดิคัลฮับแข่งไทย เซ็น MOU 21 บริษัท หวังแจ้งเกิดเมกะโปรเจ็กต์เอกชน “ฟอร์เรสต์ ซิตี้”.” *ประชาชาติธุรกิจออนไลน์,* 4 สิงหาคม 2561. https://www.prachachat.net/property/news-16497 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. “Update เทคโนโลยีระบบรางบนแดนมังกร.” ThaiBizChina. https://www.thaibizchina.com/update-เทคโนโลยีระบบรางบนแดน/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, “Zhuzhou เซ็นสัญญาสร้างรถไฟรางเบาไร้คนขับให้มาเลเซีย,” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/crrc-zhuzhou-เซ็นสัญญาสร้างรถไฟรา/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ความสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ไทย-จีน.” ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/Documents/StrategyThai_China_20120327_A5_3.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. “แกะรอยโมเดลสิงคโปร์ผู้นำแห่งอาเซียน.” กรมการจัดหางาน. https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/4fa27bdac3840dd33e439046da657a16.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ธนิยา อุมะวิชนี. “มองประเด็นที่สิงคโปร์ผลักดันในฐานะประธานอาเซียน ผ่านการประชุมกรอบอาเซียนและอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา.” *รอบรู้อาเซียน* 5, ฉ. 6 (มีนาคม 2561): เลขหน้า.

กรมการส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์. “คู่มือการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐสิงคโปร์.” กระทรวงพาณิชย์. https://www.moc.go.th/images/20150506_111758.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“สิงคโปร์และจีน ลงนาม MOU ความร่วมมือด้าน SME.” สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ. www.ditp.go.th/contents_attach/49721/51012865.doc (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

รติมา คชนันทน์. “จับตาสิงคโปร์ขึ้นอันดับสองของโลกในการดึงดูดคนเก่งด้านเทคโนโลยีท่ามกลางกระแสเศรษฐกิจยุคดิจิทัล.” สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-033.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “วัฒนธรรมกับบทบาทของคนจีนโพ้นทะเล.” Kriengsak Chareonwongsak. http://www.kriengsak.com/Chinese%20culture%20overseas. (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีน-สิงคโปร์เตรียมลงนาม FTA.” ThaiBizChina. http://www.thaiembbeij.org/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=483&ID=1153 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ขวัญใจ เตชเสนสกุล. “จีน...กับการมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของ CLMVT.” ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. http://www.exim.go.th/doc/adn/49444_0.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ภาษาอังกฤษ

Ng, Edward. “The Rise of Chinese FDI into ASEAN.” NIKKOAM. https://www.nikkoam.com.sg/articles/2017/10/the-rise-of-chinese-fdi-into-asean?nk-route (accessed December 10, 2018).

Fernquest, Jon. “New road to link China & Thailand via Nan & Luang Prabang.” *Bangkok Post,* Jun 20, 2016. https://m.bangkokpost.com/learning/advanced/1015194/new-road-to-link-china-thailand-via-nan-luang-prabang?refer=http%3A%2F%2Fm.facebook.com (accessed December 10, 2018).

Chau, Thompson. “Myanmar’s stakes in two Belt and Road economic corridors.” *The Myanmar Times,* February 17, 2019. https://www.mmtimes.com/business/27084-myanmar-s-stakes-in-two-belt-and-road-economic-corridors.html (accessed December 10, 2018).

Chen, Maggie Xiaoyang, and Chuanhao Lin. “Foreign Investment across the Belt and Road: Patterns, Determinants and Effects.” World Bank. http://documents.worldbank.org/curated/en/394671539175518256/pdf/WPS8607.pdf (accessed December 10, 2018).

Kishimoto, Marimi. “Laos merely a bystander as China pushes Belt and Road ambitions Costly China-led railway project offers questionable benefits to host.” *Nikkei Asian Review*, October 06, 2017. https://asia.nikkei.com/Politics-Economy/International-Relations/Laos-merely-a-bystander-as-China-pushes-Belt-and-Road-ambitions (accessed December 10, 2018).

China Economic Information Service Xinhua Silk Road Department. “Report on China-Laos Cooperation Opportunities under the Belt and Road Initiative in 2018.” http://upload.silkroad.news.cn/2018/0208/1518061660339.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

DataBankMicrodataData, “GDP per capita Vietnam”, 7 มกราคม 2561 ,https://www.statista.com/statistics (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Shira, Dezan. “Chinese FDI in Vietnam: Growing Economic Ties, Despite Strains.” Vietnam Briefing, http://www.vietnam-briefing.com/news/vietnam-and-china-growing-economic-ties-despite-strains.html/ (accessed December 10, 2018).

Van, Thanh. “More Chinese investors relocate manufacturing to Vietnam. Vietnam Investment Review. http://www.vir.com.vn/more-chinese-investors-relocate-manufacturing-to-vietnam-54596.html (accessed December 10, 2018).

Meiling, Chen. “Chinese company powers growth in South Vietnam,” China Daily, http://www.chinadaily.com.cn/cndy/2017-05/15/content_29344984.htm (accessed December 10, 2018).

Tsvetov, Anton. “Vietnam: Can the Communist Party Keep Up With Market Reforms?” *The Diplomat,* 28 October 2016. https://thediplomat.com/2016/10/vietnam-can-the-communist-party-keep-up-with-market-reforms/ (accessed December 10, 2018).

“China's projects in Vietnam earn reputation for poor quality, delays: Hanoi stuck with rising costs on 'cheap' projects with poor expectancies.” *Nikkei Asian Review,* 20 September 2017. https://asia.nikkei.com/Politics-Economy/Economy/China-s-projects-in-Vietnam-earn-reputation-for-poor-quality-delays?n_cid=NARAN012 ECONOMY, (accessed December 10, 2018).

Anh, Van. “Vietnam’s largest casino to open gates next year.” *Vietnam Investment Review,* 30 April 2018. http://www.vir.com.vn/vietnams-largest-casino-to-open-gates-next-year-58615.html (accessed December 10, 2018).

“Laguna Lang Co receives investment certificate for expansion and casino,” Vietnam Invesment Review, http://www.vir.com.vn/laguna-lang-co-receives-investment-certificate-for-expansion-and-casino-58758.html (accessed December 10, 2018).

Ha, Lam Thanh. “Chinese FDI in Vietnam: Trends, Status and Challenges.” *ISEAS PERSPECTIVE* 2019, no. 34 (April 24, 2019): เลขหน้า, https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2019_34.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

Zang, Daisy. “越南的中国投资.” VIETNAM BRIEFING. https://www.vietnam-briefing.com/news/chinainvestmentvietnam%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E5%9C%A8%E8%B6%8A%E5%8D%97%E7%9A%84%E6%8A%95%E8%B5%84zhongguotouziyuenan.html/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“Growing Chinese investment in Việt Nam: time to worry.” *Viet Nam News,* June 17, 2019. https://vietnamnews.vn/economy/521407/growing-chinese-investment-in-viet-nam-time-to-worry.html#sWoSmxtxiq2Y6eUU.97 (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562).

Vannarith, Chheang. “China and investments it has made in Cambodia.” *Khmer Times,* July 28, 2017. http://www.khmertimeskh.com/5075376/china-investments-made-cambodia/ (accessed December 10, 2018).

“Iron and steel.” Open Development Cambodia. https://opendevelopmentcambodia.net/topics/iron-and-steel/#ref-81502-6 (accessed December 10, 2018).

Kunmakara, May. “Tag Archives: Sinomach China Perfect Machinery Industry Corp.” Cambodian Business Corner. https://cambodianbusinesscorner.wordpress.com/tag/sinomach-china-perfect-machinery-industry-corp/ (accessed December 10, 2018).

Fifield, Anna. “This Cambodian city is turning into a Chinese enclave, and not everyone is happy.” *The Washington Post,* March 29, 2018. https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/this-cambodian-city-is-turning-into-a-chinese-enclave-and-not-everyone-is-happy/2018/03/28/6c8963b0-2d8e-11e8-911f-ca7f68bff0fc_story.html?noredirect=on&utm_term=.eb1d82370830 (accessed December 10, 2018).

Nikkei staff writers. “Chinese project spending empowers Southeast Asia's strongmen: A giant new stadium being built in Cambodia gives authoritarian rule a lift,” *Nikkei Asian Review*, July 25, 2018. https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/Chinese-project-spending-empowers-Southeast-Asia-s-strongmen (accessed December 10, 2018).

Tang Zhimin และ Nattaphat Apirungruengsakul. “ผลกระทบทางสังคมจากการค้าและการค้าลงทุนของจีนในกัมพูชา.” สถาบันการจัดการ ปัญญาภิวัฒน์. https://intercollege.pim.ac.th/uploads/content/2015/05/o_19lnunpae1l1jr407ufomch38a.pdf (accessed December 10, 2018).

Vin, Vat. “Chinese dominating real estate in Sihanoukville.” *Khmer Times,* 4 October 2017. https://www.khmertimeskh.com/5 0 8 4 6 9 1 / chinese-dominating-real-estate-sihanoukville/ (accessed December 10, 2018).

“Company Profile.” Jin Bei Casino & Hotel. http://www.jinbei-casino.com/en/site/content/7/105 (accessed December 10, 2018).

“Invesment Trend.” Cambodia Invesment. http://www.cambodiainvestment.gov. kh/why-invest-in-cambodia/investment-enviroment/investment-trend.html (accessed December 10, 2018).

“ASEAN Investment Report 2013-2014 FDI Development and Regional Value Chains.” UNCTAD. https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/unctad_asean_air2014d1.pdf (accessed December 10, 2018).

Chhengpor, Aun. “Chinese Firms Pledge $7B in New Cambodia Investment as Hun Sen in Beijing.” *VOACambodia*, 05 December 2017. https://www.voacambodia.com/a/chinese-firms-pledge-7-billion-dollars-in-new-cambodia-investment-as-hun-sen-in-beijing/4148611.html (accessed December 10, 2018).

Nachemson, Andrew. “Chinese investment in Cambodia is bringing Phnom Penh closer to Beijing – and further from the EU.” *South China Morning Post*, May 1, 2019. https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/ 3008451/chinese-investment-cambodia-bringing-phnom-penh-closer (accessed December 10, 2018).

Vireak, Sim. “Cambodia’s Hydroelectric Question: China Power and the Environment.” *The Diplomat*, July 30, 2014. https://thediplomat.com/2014/07/cambodias-hydroelectric-question-china-power-and-the-environment/ (accessed December 10, 2018).

Nikkei staff writers. “Chinese project spending empowers Southeast Asia's strongmen: A giant new stadium being built in Cambodia gives authoritarian rule a lift.” *Nikkei Asian Review,* July 25, 2018. https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/Chinese-project-spending-empowers-Southeast-Asia-s-strongmen (accessed December 10, 2018).

Songwanich, Suwatchai. “The role of Asean's ports in China's Belt and Road: The Nation Columnist.” *The Straits Times,* July 17, 2018. https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/the-role-of-aseans-ports-in-chinas-belt-and-road-the-nation-columnist?utm_source=Mekong (accessed December 10, 2018).

Bo, Xiang. “ Chinese projects to gain further momentum in Malaysia.” Xinhuanet. http://www.xinhuanet.com/english/2018-01/03/c_136869258.htm (accessed December 10, 2018).

Freitas, Geoff de. “Chinese Investment in Malaysia Soars in Bid to Deliver BRI Goals.” HKTDC Researeh. http://economists-pick-research.hktdc.com/business-news/article/International-Market-News/Chinese-Investment-in-Malaysia-Soars-in-Bid-to-Deliver-BRI-Goals/imn/en/1/1X000000/1X0ABG0O.htm (accessed December 10, 2018).

FMT Reporters. “ China is top foreign investor in Penang. ” FMT News. https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2017/09/28/china-is-top-foreign-investor-in-penang/ (accessed December 10, 2018).

“Company Overview.” Alibaba Group. https://www.alibabagroup.com/en/about/overview (accessed December 10, 2018).

"Country Garden." Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Country_Garden (accessed December 10, 2018).

"Country Garden net profit doubles to a record, upbeat on Malaysia project." *New Straits Times,* March 20, 2018. https://www.nst.com.my/business/2018/03/347391/country-garden-net-profit-doubles-record-upbeat-malaysia-project (accessed December 10, 2018).

Lee, Cassey. "Deepening of Malaysia's Economic Ties to China: What Are the Implications?" *ISEAS* 2016, no. 69 (December 20, 2016): 6. https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_ 2016_69.pdf (accessed December 10, 2018).

Luo, Stephanie. "Singapore top destination for China investments." *The Straits Times,* December 8, 2017. https://www.straitstimes.com/business/economy/spore-top-destination-for-china-investments (accessed December 10, 2018).

LEE SENG FOOD INDUSTRIES PTE LTD, "Company Profile," http://www.leeseng.sg/about-us.html/ (accessed December 10, 2018).

HaiDiLao Hot pot, "Company Introduction," http://www.haidilao.com/sg/index.php?m=content&c=index&a=lists&catid=2 (accessed December 10, 2018).

Bright Food Co., Ltd., "Bright Food Global Distribution Company Limted," http://www.brightfoods.com.au/regional-coverage/ (accessed December 10, 2018).

"China and Singapore sign upgraded agreement." Ministry of Trade and Industry Singapore. https://www.mti.gov.sg/-/media/MTI/Newsroom/Press-Releases/2018/11/Press-Release---China-and-Singapore-Sign-Upgraded-Agreement_12-Nov.pdf (accessed December 10, 2018).

"Singapore is the fifth preferred destination for Chinese property investment in 2018." *Singapore Business,* February 25, 2019. https://sbr.com.sg/commercial-property/news/singapore-fifth-preferred-destination-chinese-property-investment-in-2018 (accessed December 10, 2018).

บทที่ 5

ภาษาไทย

สุทิน สายสงวน. “การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ทางการค้าไทย-จีนและญี่ปุ่น.” สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. http://www.asia.tu.ac.th/research/Abstract/abstract37_6%28sutin%29.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ธนินท์ เจียรวนนท์. “เอเชีย ดินแดนแห่งโอกาสและศูนย์กลางการค้าโลก.” CP All. http://203.150.230.183/News-Center/special-scoop/special-scoop/22/เอเชีย-ดินแดนแห่งโอกาสและศูนย์กลางการค้าโลก (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนเหลือน้อยสุดในรอบ 6 ปี แต่ก็ยังมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก,” China Xinhua News, 8 กุมภาพันธ์ 2017, ภายใต้ “ต่างประเทศ,” https://www.facebook.com/XinhuaNewsAgency.th/posts/ 1870417993174214:0 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

วิฑูรย์ อมรวิรัตนสกุล, “ทุนสำรองจีนเดือนธันวาคมเพิ่มสู่ระดับสูงสุดรอบ 1 ปี,” Money Channel 9 มกราคม 2561, ภายใต้ “MoneyCoach,” http://www.moneychannel.co.th/news_detail/20408 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

วิษณุ โชลิตกุล. “จีนกับทุนสำรอง.” *ข่าวหุ้นธุรกิจออนไลน์*, 10 มกราคม 2561. https://www.kaohoon.com/content/210248 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ภาคย์ บุญนุช. “จีนทุ่มซื้อโลก ปัจจัยและเบื้องหลังการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน.” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. http://www.vijaichina.com/sites/default/files/จีนทุ่มซื้อโลก_ปัจจัยและเบื้องหลังการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. “จับตาการก้าวออกไปต่างประเทศของบริษัทจีน.” ThaiBizChina, https://www.thaibizchina.com/จับตา-การก้าวออกไป-ต่า/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สารสิน วีระผล, “จีนพลิกบทบาทโรงงานของโลก ถอดบทเรียนจากโลกาภิวัตน์มุ่งหน้าสู่อาเซียน,” CP – eNews 25 กุมภาพันธ์ 2556, http://www.cpthailand.com (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ปิยพร อรุณเกรียงไกร. “เมื่อสี จิ้นผิง ประกาศจีนจะเปิดประตูสู่โลกหรือจีนจะก้าวมาเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก.” The Momentum. https://themomentum.co/successful-china-new-movement-in-global-economy/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

พลอย พิริยา. “วิกฤตหรือโอกาสครั้งใหม่ ไทยจะได้และเสียอะไรจากนโยบาย One Belt One Road.” *The Standard*, 7 สิงหาคม 2560. https://thestandard.co/news-business-thailand-one-belt-one-road/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “One Belt and One Road: โอกาสและอุปสรรคสำหรับอาเซียน.” *กรุงเทพธุรกิจ*, 28 กรกฎาคม 2558. http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635149 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“Connecting Asia ทาบ One Belt, One Road ทับ EEC โอกาสร่วมทางยุทธศาสตร์ไทย-จีน เชื่อมโลกเชื่อมไทย 5 ด้าน.” ไทยพับลิก้า. https://thaipublica.org/2017/11/connecting-asia-one-belt-one-road-bbl-semina/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. “จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก.” ThaiBizChina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=493&ID=17780 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนรุกหนักลงทุนลุ่มน้ำโขงดันจับคู่นักธุรกิจชา-กาแฟร่วมคนไทย.” ประชาชาติธุรกิจ, 1 กันยายน 2560. https://www.prachachat.net/local-economy/news-32259 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“รายงานเศรษฐกิจเดือนมิถุนายน 2560 ภาพรวมนโยบาย One belt One Road และ การลงทุนของจีนในประเทศแถบ Southeast Asia.” สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ มหานครเซี่ยงไฮ้. http://www.ditp.go.th/contents_attach/173910/173910.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนประกาศเดินหน้าขยายอิทธิพลในเวทีโลกผ่านโครงการ Belt and Road Initiatives.” SCB Economic Intelligence Center. https://www.scbeic.com/th/detail/product/4312 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

อารยะ ปรีชาเมตตา. “ถอดรหัส One Belt, One Road Initiative.” *กรุงเทพธุรกิจ*, 6 มิถุนายน 2560. http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641487 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

อาร์ม ตั้งนิรันดร. “One Belt One Road & Marshall Plan ของจีน.” ไทยพับลิก้า.

https://thaipublica.org/2017/07/arm-tungnirun9/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. “จีนลงทุนในต่างประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก.”

ThaiBizChina. https://www.thaibizchina.com/จีนลงทุนในต่างประเทศให/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เสาวลักษณ์ สุขสังข์ และ คณิศร ธะวิทย์. “ภาษาจีนกับการรองรับฐานการผลิตจากบริษัทนักลงทุนของจีน

ภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง.” วารสารเศรษฐศาสตร์ รามคำแหง. http://www.ecojournal.ru.ac.th/journals/ 23_1516972684.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนรุกหนักลงทุนลุ่มน้ำโขงดันจับคู่นักธุรกิจชา-กาแฟร่วมคนไทย.” *ประชาชาติธุรกิจ*, 1 กันยายน 2560.

https://www.prachachat.net/local-economy/news-32259 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สุเนตรตรา จันทบุรี. “ทุนจีนในอาเซียน.” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์.

http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=5791&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ประจักษ์ ฝั้นพรม. “พลวัตของจีนต่อประเทศใน GMS.” ธนาคารแห่งประเทศไทย.

https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านแม่โขงศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา. “อิทธิพลจีนในอาเซียน: กรณีศึกษา

ประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง. จุฬาลงกรณ์. https://www.chula.ac.th/impact/3890/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ส่องยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนจีนผ่านกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง.” SCB Economic

intelligence Center. https://www.scbeic.com/th/detail/product/4606 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ กรมอาเซียน. “ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน.”

กระทรวงการต่างประเทศ. http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/partnership-20170418-133335-058032.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

"จีนพลิกบทบาทโรงงานของโลก ถอดบทเรียนจากโลกาภิวัตน์มุ่งหน้าสู่อาเซียน." *สำนักข่าวอิศรา*, 28 กุมภาพันธ์ 2556. https://www.isranews.org/isranews/19687-จีนพลิกบทบาทโรงงานของโลก-ถอดบทเรียนจากโลกาภิวัตน์มุ่งหน้าสู่อาเซียน.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

น้ำผึ้ง ทัศนัยพิทักษ์กุล, "การพัฒนาการค้าข้ามแดนเชียนอาเซียน," สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ITD), 3 ตุลาคม 2557. http://www.itd.or.th/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

"Connecting Asia ทาบ One Belt, One Road ทับ EEC โอกาสร่วมทางยุทธศาสตร์ไทย-จีน เชื่อมโลก เชื่อมไทย 5 ด้าน." ไทยพับลิก้า. https://thaipublica.org/2017/11/connecting-asia-one-belt-one-road-bbl-semina/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ปิยนุช ผิวเหลือง. "โอกาสทางเศรษฐกิจรถไฟจีน-ลาว-ไทย." *โพสต์ทูเดย์*, 10 มีนาคม 2561. https://www.posttoday.com/aec/news/543894 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

"จีนประกาศเดินหน้าขยายอิทธิพลในเวทีโลกผ่านโครงการ Belt and Road Initiatives." SCB Economic Intelligence Center. https://www.scbeic.com/th/detail/product/4312 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

"จีนวางหมากยึดอาเซียนแผ่อิทธิพลการลงทุนในทุกมิติ." สมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-จีน. http://www.thaizhong.org/zh/news/asean/2016-08-22-02-23-22.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. "ครม. จีนประกาศมาตรการส่งเสริมการเปิดประเทศและการลงทุนจากต่างชาติ." ThaiBizChina. https://www.thaibizchina.com/ครม-จีนประกาศมาตรการส่ง/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ดุลยภาค ปรีชารัช. "เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา: วิวัฒนาการและความเปลี่ยนแปลง." *วารสารศิลปศาสตร์,* 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2554): 1-14.

"จีนกับการเป็นมหาอำนาจแห่งศตวรรษที่ 21." สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2560/apr2560-2.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สมิตา วงศ์เฉลิมสุข. “ทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละประเทศในอาเซียน.” ASEAN by Samita. https://samita2039.wordpress.com/2015/02/01/hello-world/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

เมธา มาศขาว. ““ความฝันของจีน” (China Dream) กับทางผ่านประเทศไทย และอีสานบ้านเรา ตอนที่ 2/2.” The Isaan Record. https://isaanrecord.com/2018/02/13/china_dream_part2/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนสมัยโบราณ.” สมาคมวัฒนธรรมเศรษฐกิจไทย-จีน. http://thaizhong.org/index.php?option=com_content&view=article&id=54:special- (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“คนจีนโพ้นทะเลในไทยอยู่ตรงไหนในโลก.” Whereisthailand. http://whereisthailand.info/2012/01/chinese-emigration/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ชาวจีนโพ้นทะเล.” กองคลัง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. http://finance.hcu.ac.th/ชาวจีนโพ้นทะเล (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“8 ประเทศที่มีชาวจีนและเชื้อสายจีน อาศัยอยู่มากที่สุดในโลก.” Admission Premium. https://www.admissionpremium.com/inter/news/3318 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สักกรินทร์ นิยมศิลป์. “คลื่นลูกที่สี่: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการย้ายถิ่นของชาวจีนยุคใหม่.” ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเชิงนวัตกรรมแห่งเอเชีย. http://www.idsa.ipsr.mahidol.ac.th/article_download/คลื่นลูกที่สี่%20เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการย้ายถิ่นของชาวจีนยุคใหม่.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ชาวจีนโพ้นทะเล ตอนที่ 1.” สำนักพิมพ์ทองเกษม. http://www.thongkasem.com/knowledge.php?kid=21 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ภาษาอังกฤษ

Jamrisko, Michelle. “Southeast Asia Looks Beyond China to Fund Massive Project Needs.”

Bloomberg, April 17, 2018. https://www.bloomberg.com/news/articles/ 2018-04-16/southeast-asia-looks-beyond-china-to-fund-massive-project-needs (accessed December 10, 2018).

“Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity as at Nov 30 2017.”

State Administration of Foreign Exchange. https://www.safe.gov.cn/en/2017/1229/1371.html (accessed December 10, 2018).

“Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity as at Dec 31 2017.”

State Administration of Foreign Exchange. https://www.safe.gov.cn/en/2018/0131/1372.html (accessed December 10, 2018).

State Administration of Foreign Exchange, “SAFE Template on International Reserves and

Foreign Currency Liquidity,” SAFE, January 31 2018 http://www.safe.gov.cn/wps/portal/english/Data/ Forex/DataAndForeign (accessed December 10, 2018).

State Administration of Foreign Exchange, “SAFE Template on International Reserves and

Foreign Currency Liquidity, SAFE, February 28 2018, http://www.safe.gov.cn/wps/portal/english/Data/ Forex/DataAndForeign (accessed December 10, 2018).

Noiraud, Nathanael. “Competition and influence of USA and China in Southeast Asia.”

The ASEAN Post, November 4, 2017. https://theaseanpost.com/article/competition-and-influence-usa-and-china-southeast-asia (accessed December 10, 2018).

“Xi Jinping portrays China as a rock of stability.” The Economist.

https://www.economist.com/china/2017/01/21/xi-jinping-portrays-china-as-a-rock-of-stability (accessed December 10, 2018).

Hong, Pingfan. “Strengthening national policy capacity for jointly building the Belt and Road towards the Sustainable Development Goals.” United Nations. https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/2017_cdas_beltandroadb.pdf (accessed December 10, 2018).

China Policy Beijing. “China Going Global between ambition and capacity.” Policycn. https://policycn.com/wp-content/uploads/2017/05/2017-Chinas-going-global-strategy.pdf (accessed December 10, 2018).

บทที่ 6

ภาษาไทย

อาร์ม ตั้งนิรันดร . “ชวนคนจีนมองสี จิ้นผิง: “ไม่แคร์”, “อึดอัด”, “รับได้”, หรือ “รักเลย”.” ไทยพับลิก้า. https://thaipublica.org/2018/03/arm-tungnirun16/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีน-อาเซียนกับหลายก้าวที่ยาวไกล,” คมชัดลึก, 9 สิงหาคม 2556, ภายใต้ “ข่าวการเมือง,” http://www.komchadluek.net/news/politic/165428 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ดุลยภาค ปรีชารัชช. “เปิดปูมพญามังกร: ภูมิรัฐศาสตร์ รถไฟไทย-อาเซียน.” *ประชาชาติธุรกิจ,* 10 สิงหาคม 2560. https://www.prachachat.net/columns/news-20189 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

กฤษณะ สุกันตพงศ์. “เปิดหวูดปฐมฤกษ์ “รถไฟขนสินค้าข้ามชาติกว่างซี-เวียดนาม” ตอกย้ำยุทธศาสตร์ Gateway to ASEAN.” ThaiBizChina. http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=468&ID=18096 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Xinhua News Agency. “เปิดการประชุมสุดยอด CICA ครั้งที่ 4 ที่นครเซี่ยงไฮ้.” China. http://thai.china.com/news/china/1040/20140521/79771.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สุรชัย ศิริไกร. “จีน มหาอำนาจในศตวรรษที่ 21.” บ้านจอมยุทธ. https://www.baanjomyut.com/library_2/chin/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล. “นโยบายของจีนต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงในเอเชีย-แปซิฟิค.” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. http://www.vijaichina.com/%E0%B8%BAbook-reviews/609 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, “มุมมองต่อปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้,” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, http://www.vijaichina.com/articles/712 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

วรศักดิ์ มหัทธโนบล. “เศรษฐกิจการเมืองจีนกับความมั่นคงของมนุษย์.” ใน *จุลสารความมั่นคงศึกษา,* ฉ. 169, บรรณาธิการโดย สุรชาติ บำรุงสุข (กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา, 2559).

ปิติ ศรีแสงนาม. “จีน-อาเซียน วิกฤตความไว้เนื้อเชื่อใจ.” *โพสต์ทูเดย์,* 13 พฤษภาคม 2018. https://www.posttoday.com/aec/column/431795 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

รวี วงศ์วารี. “50 ปี อาเซียน: มองอนาคตกับลมการเมืองที่พลิกผัน.” บีบีซี. https://www.bbc.com/thai/thailand-40859166 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“บทวิเคราะห์อาเซียน เรื่องแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับอาเซียน.” Chinese for Life. https://sites.google.com/site/phasachinnaru/xaseiyn (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“การค้าจีน-อาเซียน ทุบสถิติในปี 2017 เลขาฯอาเซียนชี้ จีนมีบทบาทที่สำคัญ.” Aseanecon. http://aseanecon.info/20180131/1203 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Yanyu, Yang. “中国将加大自东盟国家进口力度 (จีนคาดว่ามีการนำเข้าสินค้าจากอาเซียนเพิ่มขึ้น).” China News. http://finance.chinanews.com/cj/2017/07-10/8273732.shtml (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล. “กัมพูชาเซ็นสัญญาก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติแห่งใหม่ของกรุงเสียมราฐ มูลค่า ๘๘๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ราว ๓๐,๘๐๐ ล้านบาท) กับกลุ่มบริษัทจีน.” ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย – จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. http://www.vijaichina.com/articles/716 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“จีนลงทุนในกัมพูชากว่าหมื่นล้านดอลลาร์ฯ.” สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงพนมเปญ. https://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/131491/131491.pdf&title=131491 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia).” สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. http://www.dtn.go.th/files/60/ASIA/Cambodia_cp_2016.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“การได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรของกัมพูชา.” ศูนย์ข้อมูลข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=4390&filename=aseanknowledge (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ข้อควรรู้เกี่ยวกับอาเซียนเรื่อง อาเซียนและความสัมพันธ์ไทย-จีน.” Chinese for Life. https://sites.google.com/site/phasachinnaru/xaseiyn (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ประภัสสร์ เทพชาตรี. “One Belt One Road (OBOR): ผลกระทบต่ออาเซียน.” drprapat. http://www.drprapat.com/one-belt-one-road-obor- (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“พาณิชย์พร้อมใช้ประโยชน์จากนโยบาย One Belt One Road .” *ฐานเศรษฐกิจ,* 3 พฤษภาคม 2560. http://www.thansettakij.com/content/146071 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“สิงคโปร์และจีน ลงนาม MOU ความร่วมมือด้าน SME.” สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ สิงคโปร์. http://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/49721/51012865.doc&title=49721 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

รวี วงศ์วารี. “เทียบโครงการรถไฟจีน: ไทย ลาว อินโดนีเซีย.” บีบีซี. https://www.bbc.com/thai/thailand-40367156 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“อาเซียนจับมือปั้นตลาด กวาดรายได้ท่องเที่ยว.” *ประชาชาติธุรกิจ,* 1 กุมภาพันธ์ 2561. https://www.prachachat.net/tourism/news-110266 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“สรุปข่าวด้านเศรษฐกิจและการเงินจีนตอนใต้มณฑลยูนนาน ไตรมาส 3/2560: การท่องเที่ยวไทยแนะให้ผู้ประกอบการยกระดับมาตรฐานบริการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจีน.” ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconMakhongCanelArea/Yunnan/DocLib_Economic_News_Summary/3-2560_Final.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561). “2017 **年上半年中国出境旅游“大数据** (ครึ่งแรกปี 2560 นักท่องเที่ยวจีนนิยมท่องเที่ยวไทยมากที่สุด).” Jrj. http://finance.jrj.com.cn/consumer/2017/08/17150222970953.shtml (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

โกสินทร์ บุณยวัฒโนภาส. “ททท. นำทัพผู้ประกอบการท่องเที่ยวไทยร่วมงาน CITM 2017 ที่คุนหมิง ตอกย้ำความสำเร็จปีท่องเที่ยวอาเซียน-จีน.” ThaiBizChina. https://www.thaibizchina.com/ททท-นำทัพผู้ประกอบการท่/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ไป่ตู้ แอคเซส เตรียมขยายแผนงาน รับเทรนด์นักท่องเที่ยวจีนลุยอาเซียน.” *RYT9,* 24 เมษายน 2561. https://www.ryt9.com/s/prg/2816242 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“ทุนจีนเหมาซื้อธุรกิจไทย ฮุบ ! มหา’ลัย-รพ.-คอนโด.” *ประชาชาติธุรกิจ,* 28 กันยายน 2561. https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-226375 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“รุกคืบการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีนในอาเซียน และภูมิภาคอื่น.” Inclusive Development International. https://www.inclusivedevelopment.net/wp-content/uploads/2017/03/1.-Executive-Summary-TH.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“Made in China 2025: ปฏิวัติมังกรด้วยนวัตกรรม.” ธนาคารกสิกรไทย. https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Pages/Chinese-Revolution-2025_Innovation.aspx (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

Nathaniel Matthews และ Stew Motta. “อิทธิพลของจีนต่อการพัฒนาพลังงานน้ำในแม่น้ำลานซางและที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง.” Water, land and ecosystems in the Greater Mekong. https://wle-mekong.cgiar.org/download/state-of-knowledge/china-influence-hydropower-development/SoK4%20-%20Mekong%20Chinese%20influence%20_Thai.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“Made in China 2025: ปฏิวัติมังกรด้วยนวัตกรรม.” ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Chinese-Revolution-2025-Innovation.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ทรงพจน์ สุภาผล. “ไม่มีมิตรแท้และศัตรูถาวรเมื่อประเทศมหาอำนาจต่างแข่งขันขยายอิทธิพลในอาเซียน.” *VOA,* 9 กันยายน 2559. https://www.voathai.com/a/asia-pivots/3499920.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

“Outlook ไตรมาส 4/2017.” SCB Economic intelligence center. https://www.scbeic.com/th/detail/product/3979 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ดุลยภาค ปรีชารัชช. “จัดอันดับรัฐอาเซียน ใต้พลังยุทธศาสตร์ “One Belt One Road” (1).” *ประชาชาติธุรกิจ,* 7 ธันวาคม 2560. https://www.prachachat.net/columns/news-84206 (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

ภาษาอังกฤษ

Sun, Yun. “Chinese Foreign Aid- Why All the Secrecy?” China-Us Focus.

https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/chinese-foreign-aid--why-all-the-secrecy (accessed December 10, 2018).

Ebbighausen, Rodion. “China's Southeast Asia investments: A blessing or a curse?” DW.

http://www.dw.com/en/chinas-southeast-asia-investments-a-blessing-or-a-curse/a-38561383 (accessed December 10, 2018).

Zhen, Liu. “Myanmar eyes China’s trade plan for much-needed infrastructure, as crisis in

Rakhine goes on: Construction minister rejects claims of a crackdown on Rohingya

Muslims in state, which has been a hub for Chinese investment.” *South China*

Morning Post, October 6, 2017. https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2114217/myanmar-eyes-belt-and-road-potential-urgent-race (accessed December 10, 2018).

Liangyu. “Cambodia, China sign deal on e-commerce cooperation.” Xinhuanet.

http://www.xinhuanet.com//english/2017-11/10/c_136743242.htm (accessed June 1, 2018).

Ellis-Petersen, Hannah. “No Cambodia left': how Chinese money is changing

Sihanoukville.” *The Guardian.* July 31, 2018. https://www.theguardian.com/cities/2018/jul/31/no-cambodia-left-chinese-money-changing-sihanoukville (accessed December 10, 2018).

Vannak, Chea. “One more cement plant in Battambang.” *Khmer Times,* July 26, 2017. http://www.khmertimeskh.com/5074915/one-cement-plant-battambang/ (accessed December 10, 2018).